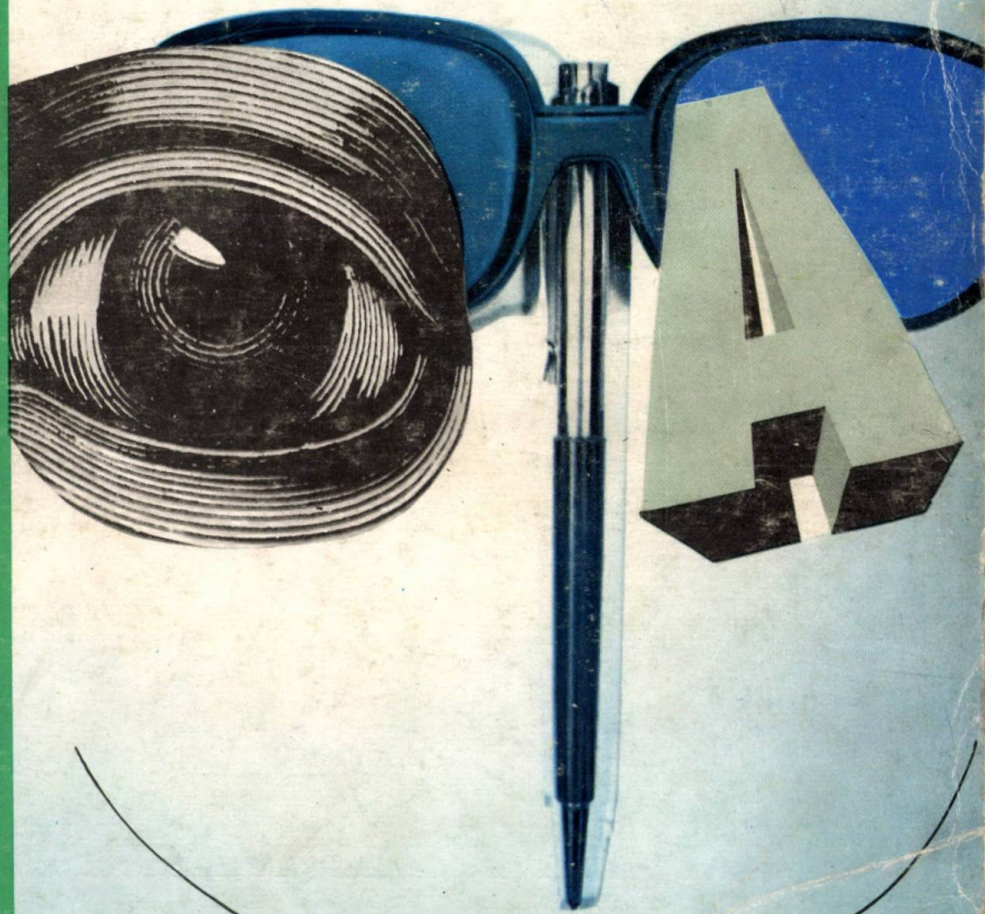

almanahul literar

EDITAT DE ASOCIAȚIA SCRITORILOR DIN BUCUREȘTI

almanahul literar

1975

I 10970

1990

IUL. 2005

10970

BIBLIOTECA „ASTRA”
SIBIU

2674

u
ian 2002

„În noile condiții ale dezvoltării patriei noastre socialiste, arta și literatura sînt chemate să dea expresie activității tumultuoase desfășurate de poporul român în toate domeniile de activitate, să înfățișeze marile realizări, entuziasmul, optimismul și hotărîrea sa de a merge neabătut înainte.”

Din Raportul prezentat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU
la Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român

22851.

almanahul literar 1975

EDITAT DE ASOCIAȚIA SCRITORILOR DIN BUCUREȘTI

Cuprinde texte semnate de:

CONSTANTIN ABĂLUȚĂ • 133. GEORGE ALBOIU • 60, 186. FLORENȚA ALBU • 110. IOAN ALEXANDRU • 81. AL. ALEXIANU • 86. TEODOR ANASTASIU • 189. ION ANTIM • 222. TUDOR ARGHEZI • 88. A. ARION • 142. NELI ARSENEȘCU-COSTINESCU • 30. OVIDIA BABU • 184. DUMITRU BĂLĂEȚ • 80. MARIA BANUȘ • 73. ION BĂNUȚĂ • 165. VASILE BĂRAN • 85. EUGEN BARBU • 21. BARTALIS IANOS • 192. ADRIAN BELDEANU • 185. MIHAI BENIUC • 128. VLAICU BÂRNA • 94. MANUELA BOGDAN • 31. GEO BOGZA • 13. JORGE LUIS BORGES • 96. ALAIN BOSQUET • 42. ANA BOTIA • 221. VALERIU BUCUROIU • 147. GEORGE BUZNEA • 179. G. CĂLINESCU • 56. MATEIU I. CARAGIALE • 47. ANA CARENINA • 199. ANA CATON • 144. ILARION CIOBANU • 160. ȘERBAN CIOCULESCU • 126, 130. ANDREI CIURUNGA • 144. MIRCEA CÎRLOANȚĂ • 217. RADU CÂRNECI • 46. ALEXANDRU CLENCIU • 200. DENISA COMĂNESCU • 163. PETRU COMARNESCU • 138. MARIA CONSTANT • 42. ELISABETA COSTIN • 200. MIHAIL CRAMA • 165. DORINA CRISTEA-RADU • 34. SALVADOR DALI • 44. SERGIU DAN • 39. DANTE • 179. ELENA DĂNULEȚ • 155. DAN DEȘLIU • 181. LEONID DIMOV • 93. MIRCEA DINESCU • 62. CORNEL DINU • 209. ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ • 18. ARCADIE DONOS • 199. ION DRĂGĂNOIU • 188. ANGHEL DUMBRĂVEANU • 100. DANA DUMITRIU • 104. GÜNTER EICH • 175. LAURENȚIU FULGA • 6. SERGHEI ESENIN • 118. EVGHENII EVTUȘENCO • 112. ERICH FRIED • 175. GABRIEL GAFIȚA • 72. MIHAI GAFIȚA • 106. MARCEL GAFTON • 165. TRAIAN GÂRDUȘ • 190. FĂNICĂ N. GHEORGHE • 145. TAȘCU GHEORGHIU • 47, 52. VICTORIA GHEORGHIU • 74. ANATOL GHERMANSCHI • 112. LUDMILA GHÎTESCU • 219. JEAN GIONO • 201. LIVIU GIURGEȘTI • 14. PETRE GOT • 200. GÜNTER GRASS • 175. CEZAR GRIGORIU • 210. GHEORGHE GROSU • 135. GRIGORE HAGIU • 147. ANDRÉ HALIMI • 42. PETER HANDKE • 174. PETRE HENȚ • 208. HITCHCOCK • 34. ION HOBANA • 73. AUREL HOLIRCĂ • 187. ION HOREA • 33. AL. HUSAR • 152. TRAIAN IANCU • 63. DINU IANCOULESCU • 185. TRAIAN IONESCU • 215. MIRCEA IORGULESCU • 79. GHEORGHE ISTRATE • 163. GABRIEL IUGA • 196. ION IUGA • 189. PAN IZVERNA • 150. ILEANA LIMAN • 155. ION LOTREANU • 93. GEORGE MACOVESCU • 19. D. MAGDA • 150. D. MANOILEANU • 108. ION SOFIA MANOLESCU • 185. NICOLAE MANOLESCU • 77. EMIL MANU • 156. N. GRIGORE MĂRĂȘANU • 188. MARCEL MARCIAN • 64. ANGELA MARINESCU • 144. D.C. MAZILU • 202. GABRIELA MELINESCU • 57. DUMITRU MICU • 38. MIRCEA MICU • 61. CHRISTOPHER MIDDLETON • 72. ANCA MIDIA • 116. ȘTEFAN MIHĂILESCU • 215. M. MIRA • 170. AL. MIRODAN • 134. VASILE MOLDOVEANU • 100. AL. MONCIU-SUDINSKI • 118. FLORIN MUGUR • 77, 144. BAZIL MUNTEANU • 124. ANA MUREȘANU • 150. WILLIAM MURRAY • 82. TUDOR MUȘATESCU • 206. DAN MUTAȘCU • 184. NICOLAE NASTA • 228. FĂNUȘ NEAGU • 25, 105. MARA NICOARĂ • 188. OTILIA NICOLESCU • 151. CONSTANTIN NOICA • 149. PAUL OCHIALBI • 208. NICOLAE OPREA • 190. VINTILĂ ORNARU • 165, 211. OCTAV PANCU-IAȘI • 223. ION PAPUC • 47. PETRE PAULESCU • 82. ADRIAN PĂUNESCU • 78. FERNANDO PESSOA • 98.

GHEORGHE PITUȚ • 33, 174. TEODOR PÎCĂ • 123. A.C. PÎRVULESCU • 111. TRAIAN PODGOREANU • 99. IOANA POSTELNICU • 102. FLORIN PUCĂ • 80. DIMITRIE RACHICI • 166. AL. RAICU • 80. LUCIAN RAICU • 131. VASILE REBREANU • 226. M.N. RUSU • 124. MIHAIL SABIN • 133. FRANÇOISE SAGAN • 44. DOINA SĂLĂJAN • 36. ION SEGĂRCEANU • 189. VALENTIN ȘERBU • 172. CELLA SERGHI • 69. SHAKESPEARE • 74. VALENTIN SILVESTRU • 197, 213. PAULINE SMITH • 34. ION SOARE • 101. ZAHARIA STANCU • 9. NICHITA STĂNESCU • 28, 65, 129. LIDIA STĂNILOAE • 199. ALEXANDRU STARK • 133. AL. I. ȘTEFĂNESCU • 83. NICOLAE ȘTEFĂNESCU • 177. DOINA STERESCU • 178. GEORGE VIRGIL STOENESCU • 115. PETRE STOICA • 98. PETRE STRIHAN • 60. PAVEL SUIAN • 10. SZEMLER FERENCZ • 187. NICOLAE ȚĂȚOMIR • 219. GABRIEL TEODORESCU • 123. ȘTEFAN TITA • 92. VIORICA TOMESCU • 220. GHEORGHE TOMOZEI • 74, 151. RODICA TOTT • 193. MIRCEA TRIFU • 134. DRAGOȘ VICOL • 151. DRAGOȘ VRÂNCEANU • 136. MARIUS VULPE • 196. H. ZALIS • 59. G. ZARAFU • 115. HORIA ZILIERU • 68.

Reproduceri de artă după:

THEODOR AMANN, CORNELIU BABA, COSTEL BADEA, MIHAI BANDAC, CRISTIAN BREAZU, MIHAI BUCULEI, HOREA FLĂMÂNDU, NICOLAE GRIGORESCU, ION MURARIU, NICĂPETRE, MIHAI OLOS, ADRIAN POPOVICI, FLORIN PUCĂ, C.D. ROSENTHAL, LIVIU STOICOVICIU, VLADIMIR ZAMFIRESCU, ION VLASIU și alții.

Desene de:

DANIELA BĂIEȘU, ION BARBU, ILEANA BRATU, GEORGE BUȚU, MIHAIL CÂRCIOG, COSTEL DRĂGAN, G. FĂRCAȘU, ȘERBAN NICOLESCU, CĂLINA PANDELE, VERONICA PORUMBACU, SABIN ȘTEFĂNUȚĂ, MIHU VULCĂNESCU și alții.

Fotografii de:

CONSTANTIN BARBU, VASILE BLENDEA, DUMITRU CONSTANTINESCU, C. MIERLESCU și alții.

Reportaje publicitare:

SERGIU CONSTANTIN, TRAIAN MOLDOVEANU, I.V. MUNTEANU și alții.

Prezentarea grafică: MIHAIL CÂRCIOG

Coperta: DAN ALEXANDRU IONESCU

Confesii la Programul Partidului

Supus dezbaterii unui întreg popor care vede în paginile lui trepte și etape ale unui parcurs istoric, Programul partidului ne oferă imaginea cristalizată a preceptelor de muncă și de viață în stare să înscrie ființa fiecăruia dintre noi pe traiectoriile duratei. Litera programului face inutile proiecțiile metaforice deoarece ea înscrie, apăsător, cu precizie științifică, spații tangibile, orizonturi cu contur previzibil. Datele Programului se constituie într-o vibranta și nouă „Cântare a României“, a României eterne trăindu-și, demn, destinul, patetică prefigurare a unui viitor cu aproape întrevăzute chipuri.

Ca totdeauna, ca în toate documentele de interes capital ale partidului nu lipsesc din paginile Programului referirile la rostul literaturii și artei, la rolul mijloacelor de informare în masă și la promovarea umanismului socialist în etapa actuală a dezvoltării țării. Scriitorul, gata să-și slujească patria și poporul, desprinde din Program, cu legitimă mândrie, acele rînduri în care sînt cinstite virtuțile trudei lui, rînduri care reconfirmă generos ideea că el e considerat cu îndreptățire un ajutor de nădejde al partidului. Programul așează deasupra oricăror orgolii și ambiții fără acoperire gîndul că principalul creator de literatură e poporul însuși și nu un grup de aleși situați deasupra ori în afara vieții. Menirea operelor literare, se spune în Program, este „de a înfățișa cît mai fidel, în limbajul lor propriu, realizările, preocupările, aspirațiile, gîndirea și simțirea maselor largi populare; ele trebuie să se inspire permanent din izvorul viu al realităților sociale și naționale ale țării noastre“. Sînt cuprinse în Program idei a căror ilustrare rămîne în puterea noastră s-o începem cît mai grabnic. Trebuie să concepem o literatură în stare să-i ajute pe oameni să privească vizionar, înainte, să vadă și să înțeleagă un viitor mereu anticipat și confirmat de faptele prezentului. Care scriitor adevărat nu tinde să dea filelor sale o înaltă ținută umanistă, care scriitor nutrind cu adevărat simțul responsabilității civice față de vatra alor lui nu își dorește — după cum spune Programul — să își „manifeste liber talentul, folosind stiluri și maniere de creație variate“, care scriitor al României de azi nu vede în ideea promovării „unui schimb larg de valori spirituale cu toate popoarele lumii“ o șansă ce i se oferă scrisului românesc de a vorbi în numele țării, lumii întregi, atrăgînd tot mai multe priviri către această fereastră de umanitate și iluminare care este țara noastră? Umanismul socialist a fost și rămîne pentru scriitorul de azi prilej de meditație lirică, temă predilectă, spațiu de manifestare a tuturor acelor înzestrări spirituale ce pot fertiliza o literatură cu graiuri totdeauna noi. „El — acest umanism, citim în Program — se întemeiază pe relații de colaborare și stimă reciprocă între toți membrii societății, pe interzicerea oricărei exploatare și asupririi, pe egalitate, pe libertatea omului de a acționa în mod conștient pentru afirmarea personalității sale, pentru făurirea propriului său viitor.“

Conștienți de faptul că partidul concepe lupta pentru atingerea țelurilor sale și ajutat de munca scriitorilor, intrăm într-o etapă nouă, rodnică, etapă de lucru, dornici de a răspunde prin scris, acestei înalte încrederi, dornici de a îmbogăți patrimoniul valorilor literaturii contemporane cu pagini trainice, dornici de a fi demni de legendarele virtuți ale „scripturilor române“.

LAURENȚIU FULGA — MĂRTURIE

Ne-am prezentat în fața Congresului, vibrînd de recunoștință pentru cel care a fost merit de istorie să determine, cu gîndul și faptele sale, înaintarea României spre comunism.

Au fost sarcini tulburătoare și grave, care au solicitat din plin conștiințele noastre și care au supus gîndirea noastră creatoare la transformări fundamentale. Temeiul ne-a fost însă totdeauna, și va continua să ne fie, însăși filosofia în permanentă mișcare dialectică, după care se conduce Partidul Comunist Român. Și cînd se va încerca peste timp sinteza esențializată a acestei epoci, pentru enciclopediile și istoriile viitoare, se va vedea că literatura și arta României contemporane cu noi s-au definit ca parte integrantă a fluxului tuturor etapelor revoluționare pe care le-a cunoscut țara. Dovada se află personificată în toate acele valori de scriitori și pictori, de sculptori și compozitori cărora le-a fost suficient treizeci de ani de creație, ca să merite dreptul de a fi denumiți clasici ai artei și literaturii socialiste. Dovada stă în însăși circulația peste hotare a acestor valori, adaos de nouă și activă strălucire la prestigiul de care se bucură azi România în lume. Este partea noastră de mărturie, pentru posteritate, despre ce a însemnat edificarea socialismului în România în aceste trei decenii, dar și partea noastră de contribuție la tezaurul culturii universale, cu tot ce avem specific românesc.

Și dacă România sună astăzi mîndru în lume, dacă chipurile de azi ale României nici nu suportă comparație cu înfățișarea ei din trecut, și dacă la fel de incomparabile sînt virtuțile omului în socialism, calitățile sale morale, toate acestea se datorează în bună măsură și influenței pe care vreme de trei decenii arta și literatura au exercitat-o asupra lor. După cum, adevăr al adevărilor este că România își apără libertatea și independența nu numai dacă se organizează ca forță industrială și economică, indestructibilă, ci și, în aceeași măsură, prin forța cu care geniul limbii românești și geniul artei românești vor ține cu sfințenie la conștiința lor de sine și nu se vor trăda niciodată.

În ordinea filosofică a lumii, Partidul Comunist Român probează cu fermitate că numai materialismul dialectic și istoric aplicat la condițiile proprii fiecărei țări este fecund și realist. În ordinea istorică a lumii, Partidul Comunist Român respinge orice atribut al forței sau al amenințării cu forța ca argumente ale relațiilor dintre state. În ordinea ideologică a lumii, Partidul Comunist Român legitimează umanismul socialist ca pe trăsătura esențială a noii civilizații care se naște sub ochii noștri. În ordinea spirituală a lumii, Partidul Comunist Român își onorează scriitorii și artiștii cu împuternicirea de ajutoare de nădejde ale sale. Iar în ordinea morală a lumii, Partidul Comunist Român consacră cel dintîi, ca pe o lege de neclintit, principiul eticii și echității socialiste.

Asta nu înseamnă că se tinde spre o egalizare utopică sau că vor dispărea dintre noi nevoia de mai mult și nevoia de mai bine, nici că fericirea va veni de la sine, în chip magic, sau că ne vom purifica în asemenea măsură încît să devenim simple abstracții biologice în slujba unor mașini electronizate pînă la exces, dominante peste gîndirea și conștiința omului. NU! Fiindcă marea, covârșitoarea importanță a documentelor de bază ale Congresului constă tocmai în acea sumă de legități care fac din om factorul a toate stăpîn și creator, spiritul vitalist al mergerii înainte, exploratorul îndrăzneț al noului, expresia cutezătoare a revoluției, niciodată mulțumită de stadiul pe care îl atinge la un moment dat.

Firește că nu va fi prea ușor, firește că vor fi destule opreliști de învins. Opreliști atît dinlăuntrul nostru, doar fiind bine știut că mereu o parte din noi rămîne cu ceva în urma revoluției, cît și în afara noastră.

Dar marii noștri înaintași nu ne-au lăsat drept moștenire numai creșterea limbii românești și a patriei cinstire, numai perpetuarea albastrului de Voroneț și a cîntecului de la începutul mitologiei românești, ci, dimpotrivă, și exemplul vieții lor de dăruire, uneori pînă la sacrificiu, pentru libertatea și independența acestei țări, pentru cauza de dreptate socială a celor mulți. Cu ce față, atunci, și cu ce liniște a conștiințelor noastre, ne-am supune judecării viitorului, dacă am ignora această lege inexorabilă a istoriei, care ne obligă să îmbogățim lecția înaintașilor cu conținutul legităților socialiste? Dacă ei s-au dovedit a fi suflete în sufletul acestui neam și coloane ale trăiniciei lui peste secole, cum, altfel, să ne justificăm destinul și condiția de meșteri ai cuvîntului scris, ai culorii și ai muzicii, decît dăruindu-ne epocii de azi cu egală frenezie creatoare și cu nestrămutată credință în comunism?

E drept că toate acestea vin de la înaintași, dar la fel de drept este că ne vin nemijlocit și de la Omul care se adună cu cei mai mari ai trecutului în aceeași apoteoză și al cărui nume sună simplu — Nicolae Ceaușescu. Omul a cărui minte și inimă vibrează atît de intens pentru socialism și comunism, și pentru care este sigur că veacul va rămîne marcat de numele său — Nicolae Ceaușescu. Omul și Bărbatul, și Cutezătorul, și Alesul între aleși, dintre douăzeci de milioane, prin al cărui gînd și ale cărui fapte aceste douăzeci de milioane de români își văd demnitatea națională preschimbată în stemă de țară, iar viitorul și-l întrevăd numai cu el în frunte — Nicolae Ceaușescu.

ÎNȚILNIREA TOVARĂȘULUI NICOLAE CEAUȘESCU CU REPREZENTANȚII AI SCRITORILOR

Neptun — 7 august 1974

Tovarășul Nicolae Ceaușescu, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Republicii Socialiste România, s-a întâlnit în după-amiaza zilei de 7 august, în stațiunea Neptun, în cadrul unei ședințe de lucru, cu membri ai conducerii Uniunii Scriitorilor, secretari ai asociațiilor scriitorilor, directori și redactori-șefi ai revistelor, publicațiilor și editurilor literare.

Au participat tovarășii Manea Mănescu, Dumitru Popescu, Cornel Burtică, Iosif Uglar, Ștefan Andrei.

Această reuniune de lucru se înscrie în practica secretarului general al partidului de a se întâlni sistematic cu oamenii de artă și cultură, ca și cu alte categorii sociale din țara noastră, de a dezbate problemele activității lor și de a stabili împreună căile și mijloacele perfecționării în continuare a muncii.

În cadrul întâlnirii au luat cuvântul acad. Zaharia Stancu, președintele Uniunii Scriitorilor, Virgil Teodorescu, Constantin Chiriță, Aurel Baranga, Marin Preda, Mircea Radu Iacoban, Sütő Andras, Ion Hobana, Mihai Beniuc, Adrian Păunescu, Eugen Barbu, Zoe Dumitrescu-Bușulenga, George Ivașcu.

Vorbitorii au înfățișat activitatea desfășurată de Uniunea Scriitorilor, de organizațiile de partid din cadrul Uniunii, de asociațiile scriitorilor, de edituri și reviste literare, preocupările

lor de a întâmpina, în acest an jubiliar, cea de-a XXX-a aniversare a eliberării patriei și cel de-al XI-lea Congres al partidului cu noi opere de artă care să reflecte marile prefaceri revoluționare din țara noastră. Vorbitorii s-au referit la dezbaterile cu caracter politic și teoretic care au loc în cadrul Uniunii Scriitorilor și al organizațiilor de partid, consacrate promovării unei arte militante, revoluționare, la contactele vii, rodnice, cu oamenii muncii din întreprinderi, de pe șantiere, de pe ogoare, în vederea unei mai profunde cunoașteri a realității, la activitatea politico-ideologică pe care Uniunea Scriitorilor o desfășoară în cadrul Frontului Unității Socialiste. Au fost relevate, de asemenea, colaborarea cu uniunile și asociațiile de scriitori din țările socialiste și din alte țări, schimburile de valori literare cu străinătatea.

Vorbitorii s-au referit, în același timp, la munca proprie de creație în domeniul poeziei, prozei, dramaturgiei și în alte domenii literare dedicată evenimentelor glorioase pe care poporul român le sărbătorește în acest an. Ei au făcut, de asemenea, o serie de propuneri privind îmbunătățirea în continuare a vieții și activității Uniunii Scriitorilor, a celorlalte organisme literare. Vorbitorii au exprimat atașamentul profund al scriitorilor din țara noastră față de conducerea partidului, angajamentul lor de a fi la înălțimea exigențelor, de a

răspunde cu pasiune și spirit militant nobilei misiuni ce revine literaturii în societatea socialistă în educarea maselor, în formarea conștiinței socialiste, a omului nou.

În mod deosebit, participanții și-au manifestat profunda prețuire, dragoste și recunoștință față de tovarășul Nicolae Ceaușescu, pentru sprijinul permanent pe care îl acordă creatorilor de artă, pentru îndrumările prețioase pe care aceștia le primesc în mod permanent din partea secretarului general al partidului, au exprimat calde mulțumiri pentru grija și atenția acordate condițiilor de muncă și de viață ale oamenilor de artă și cultură.

În încheierea întâlnirii a luat cuvîntul tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU.

Secretarul general al partidului a exprimat aprecierea deosebită pe care partidul o acordă scriitorilor, eforturilor lor de a realiza o literatură militantă, care să reflecte viața și opera marea noastră pe care o înfățișează poporul nostru, preocupările sale, marile schimbări care au avut loc în societatea noastră pe calea edificării socialismului. Secretarul general al partidului a subliniat locul și rolul important ce revin literaturii în întreaga activitate ideologică ce se desfășoară în țara noastră, în uriașa muncă dusă de partid pentru schimbarea modului de gîndire al oamenilor, pentru perfecționarea continuă a societății noastre socialiste.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a apreciat eforturile Uniunii Scriitorilor, ale membrilor ei de a întâmpina cu rezultate valoroase anul jubiliar, a XXX-a aniversare a eliberării țării, Congresul al XI-lea al partidului.

Totodată, secretarul general al partidului a înfățișat sarcinile mari ce stau în fața literaturii, exigențele sporite pe care le manifestă societatea noastră socialistă față de creatorii de literatură și artă, necesitatea ridicării la un nivel și mai înalt a creației literare.

Secretarul general a recomandat scriitorilor mai multă îndrăzneală și perseverență în abordarea problemelor majore ale realității noastre socialiste, în înfățișarea tradițiilor glorioase ale partidului și poporului nostru, ale luptei revoluționare pentru libertate și dreptate socială, pentru o viață mai bună. A fost subliniată necesitatea unui studiu mai aprofundat al istoriei, al evenimentelor social-politice, care să permită o redare cât mai veridică a trecutului, a măreției luptei revoluționare, a semnificațiilor lor.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu a înfățișat uriașele înfăptuiri materiale și sociale realizate de poporul român în cei 30 de ani de edificare a noii societăți în patria noastră, subliniind că toate acestea constituie un izvor inepuizabil de inspirație, un tezaur nesecat de subiecte și teme pentru creatorii de artă. Numai străduindu-se să dea expresie acestor mari transformări revoluționare, relațiilor noi ce s-au statornicit în societatea românească, vieții actuale, modului înaintat de gîndire și simțire a poporului nostru, scriitorii vor putea realiza opere demne să intre în patrimoniul spiritual

al națiunii noastre socialiste și să-l îmbogățească, ducînd, în același timp, și dincolo de hotarele țării mesajul luptei și muncii poporului român, al existenței sale noi, al aspirațiilor sale de pace, înțelegere și colaborare între națiuni. În felul acesta, literatura și arta se vor adresa atît poporului nostru, constructorilor socialismului din România, cît și forțelor progresiste din întreaga lume, maselor largi care se ridică pentru transformarea progresistă a societății, împotriva imperialismului, a vechii politici de dominație și asuprire, pentru o lume mai bună și mai dreaptă.

În continuare, tovarășul Nicolae Ceaușescu s-a referit la sarcinile criticii literare, la obligațiile acesteia de a acționa ferm de pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice și istorice, pentru sprijinirea și promovarea literaturii cu caracter revoluționar, militant și, totodată, pentru combaterea unor lucrări lipsite de valoare ideologică și artistică, precum și a unor tendințe negative în creația literară, a unor idei confuze, greșite. Datoria criticii de artă este aceea de a nu tolera sub nici o formă promovarea unor lucrări literare care, în loc să contribuie la elevarea morală, spirituală a omului, la ridicarea conștiinței socialiste, pot exercita prin conținutul lor o influență negativă, pot polua conștiința cititorilor.

Secretarul general al partidului a recomandat ca întregul ansamblu de probleme și orientări teoretice și ideologice care se pun în fața creației literare în etapa actuală a dezvoltării societății noastre să facă obiectul unor dezbateri ample și profunde cu masa scriitorilor, în cadrul Uniunii și asociațiilor scriitoricești, în revistele de specialitate. Această activitate trebuie să ducă la ridicarea nivelului ideologic al creatorilor de artă, la înțelegerea aprofundată de către aceștia, în lumina filozofiei materialismului dialectic și istoric, a proceselor care au loc în societatea noastră, la abordarea, de pe aceste poziții, în operele literare a noilor realități sociale.

În încheiere, secretarul general al partidului și-a exprimat convingerea că în țara noastră există puternice forțe creatoare în domeniul literaturii capabile să asigure realizarea de noi și valoroase opere literare cu caracter revoluționar, militant, care să marcheze un pas înainte în dezvoltarea culturii noastre noi, să contribuie din plin la educația socialistă a maselor. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a adresat tuturor scriitorilor îndemnul de a contribui prin întreaga lor activitate de creație la înfăptuirea programului partidului de edificare a societății socialiste multilateral dezvoltate și trecere spre comunism, la întărirea solidarității partidului și poporului nostru cu forțe revoluționare, progresiste de pretutindeni, la victoria luptei mondiale pentru pace și progres social, pentru instaurarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră.

Cuvîntarea tovarășului Nicolae Ceaușescu, îndemnurile adresate creatorilor de artă au fost primite cu deplină aprobare de toți cei prezenți și subliniată cu vii aplauze.

ZAHARIA STANCU

apa vieții

N-am ce face cu tristețile tale,
la-le și du-te cu ele-n pădure,
Ca să poți face un foc cât mai mare
Iată, îți dau în dar și-o secure.

N-am ce face cu bucuriile tale,
la-le și du-te cu ele-ntr-un crîng,
Ascultă cum cîntă privighetorile
Și cum strigă singur cucul nătîng.

Dar mai bine rămîi cum ești,
Puțin dulce, puțin amar.
Apa vieții încape toată
Într-o ulcică, într-un pahar.

Dacă scapi ulcica din mîini
Nu mai vezi și nu mai auzi.
Piinea se coace chiar dacă brutarul
Întreține focul cu ochii uzi.

N-am ce face cu tristețile tale,
Du-te și-n ocean le aruncă.
Bivolilor bucuriilor tale
Să tragă la jug dă-le poruncă.

Altădată erai înțelept,
Acuma mereu dai în gropi.
Inima altcuiva niciodată
În pieptul tău să n-o-ngropi.

Rămîi pe lume cum ai venit,
Puțin dulce, puțin amar.
Apa vieții încape toată
Într-o ulcică, într-un pahar.

„România literară“,
anul VII, nr. 42 joi 17 oct. 1974

ANUL XXX

Unanimitatea și entuziasmul cu care poporul român aprobă Programul și celelalte documente ale Partidului și re alegerea de către Congresul al XI-lea a tovarășului Nicolae Ceaușescu în înalta funcție de secretar general al Partidului exprimă sintetic cele mai importante trăsături ale prezentei etape din istoria patriei.

După secole de exploatare internă și externă — în care domni răi de neam creștin, fanarioți ori de alte seminții, adunau averi imense și construiau palate aiurea cu aurul, sarea, mierea de albine, untdelemnul, grîul, oile, vitele și alte bogății de pe pămîntul ori din subpămîntul românesc — trăim de treizeci de ani liberi și stăpîni pe bogățiile și destinele noastre.

Avem în Partidul Comunist un partid ce se identifică cu trecutul glorios al neamului, ce stabilește sarcinile prezentului plecînd de la nevoile poporului și prefigurează viitorul prin proiectarea idealurilor de civilizație materială și spirituală, ale normelor de omenie, dreptate, egalitate, respect, toleranță și independență nu numai pentru propriul popor, dar și pentru celelalte națiuni.

Avem în tovarășul Nicolae Ceaușescu un conducător de valoare excepțională, pe măsura vremurilor și nevoilor neamului. Țăran prin naștere și tradiție, muncitor la vîrstă fragedă de tinerețe, intelectual strălucit, luptător revoluționar, patriot înflăcărat, internaționalist consecvent, apreciat și stimat pe toate meridianele lumii, secretarul general al Partidului se bucură de stima și prețuirea unanimă a poporului care face zid în jurul său pentru victoria socialismului și comunismului pe pămîntul românesc, așa cum în istorie nu o dată strămoșii noștri s-au unit sub conducători ca Decabal, Mircea, Ștefan, Mihai — galeria de eroi îmbogățindu-se cu un nou nume — Ceaușescu.

Poporul român, dornic să-și aibă locul său sub soare, își iubește și stimează conducătorii și îi urmează pînă la cel din urmă om.

Iată cîteva din izvoarele și motivațiile unanimității, entuziasmului, dăruirii și abnegației cu care poporul urmează Partidul, pe secretarul său general, și muncește pe ogoare, în uzine, șantiere, laboratoare, ori cu arma în mînă, veghează ca strămoșii, la neatîrnarea Patriei.

În istoria multimilenară a poporului român, cei treizeci de ani care s-au scurs de la insurecția națională armată antifascistă sînt mai plini de roade și semnificații binefăcătoare pentru națiunea română decît suma oricăror secole anterioare.

Înscriind o pagină luminoasă în istoria patriei, 23 August 1944 a marcat începutul revoluției populare în România, revoluție care a realizat profunde transformări politice, economice, sociale, culturale, spirituale, determinînd astfel o adevărată renaștere națională a poporului român.

23 August 1944 nu a fost un act izolat, ci o încununare strălucită a tuturor luptelor revoluționare purtate de-a lungul veacurilor de forțele cele mai înaintate ale poporului român împotriva exploatării și asupririi, pentru dreptate, libertate socială și națională, pentru independență și suveranitatea Patriei. Insurecția de la 23 August a fost opera celor mai largi forțe politice și sociale ale poporului român, în cadrul cărora rolul de organizator și conducător l-a avut Partidul Comunist Român.

În cei 30 de ani care au trecut de la 23 August 1944, România a parcurs o întreagă epocă istorică avînd astăzi o înfățișare nouă și prosperă în toate aspectele existenței sale — materiale și spirituale.

Stabilind ca cea mai importantă problemă pentru societatea românească, nevoia progresului economic și social, Partidul Comunist a pornit de la realitățile țării noastre și sprijinindu-se pe forțele poporului a pus în centrul politicii sale — industrializarea României, punerea în valoare a resurselor ei umane și materiale. Istoria a dovedit că aceasta a fost și este singura soluție pentru lichidarea stării de subdezvoltare economică, de formare a unei economii complexe și echilibrate care să ofere baza materială pentru ridicarea nivelului de trai al poporului, asigurarea independenței și suveranității naționale, înflorirea științei și culturii.

Într-o perioadă relativ scurtă, relațiile sociale care au apărut la început în industrie s-au extins la întregul domeniu al economiei naționale.

Cele trei decenii de la Eliberare au cunoscut nu numai transformarea socialistă a agriculturii, dar și profunde prefaceri în organizarea și dotarea proceselor producției agricole.

Mutațiile în viața economică și socială au determinat modificări însemnate în configurația orașului și a satului românesc, în profilul și structura claselor sociale și în general în structura socială a țării. O semnificație cu totul deosebită o are schimbarea raportului dintre populația ocupată în agricultură și cea din ramurile neagricole. Astfel, comparativ cu anul 1938, cînd aproape trei pătrimi din populația ocupată lucra în agricultură, în 1974 proporția celor din agricultură s-a redus la 41%.

În strategia creșterii economice, partidul și statul nostru au urmărit și urmăresc cu consecvență realizarea scopului fundamental al întregii politici de construire a socialismului — satisfacerea tot mai deplină a necesităților materiale și spirituale ale membrilor societății. Acestui scop îi sînt subordonate opțiunile care vizează progresul tuturor sectoarelor economice, creșterea și repartizarea venitului național, orientarea investițiilor, dezvoltarea armonioasă a forțelor de producție pe teritoriul țării.

Corespunzător prefacerilor survenite în cadrul economiei românești și pentru realizarea marilor sarcini ale construcției societății socialiste multilateral dezvoltate, Congresul al IX-lea al Partidului a declanșat un puternic spirit novator și a inițiat un amplu proces de fundamentare teoretică și de verificare prin aplicarea în practică a unor forme noi, perfecționate de organizare și conducere a întregului mecanism al societății socialiste. Astfel, în ultimii ani a avut loc o vastă acțiune de perfecționare a tuturor compartimentelor și structurilor organizatorice, a formelor și metodelor de conducere, planificare, administrare și gestiune, a cadrului legislativ.

O mare pondere în cadrul acestor măsuri de perfecționare a conducerii societății o au cele care vizează adîncirea și lărgirea democrației socialiste.

Partidul Comunist Român consideră că între socialism și democrație există și trebuie să existe o unitate organică indisolubilă. Socialismul cu noile sale structuri economice, sociale, politice, juridice nu apare spontan și nici nu se introduce de sus; el este creat prin efortul comun al celor ce trudes, prin ridicarea imensei mase a oamenilor muncii „la arta conducerii statului, la mînuirea întregii conduceri de stat”.

Deoarece în socialism puterea politică și economică aparține poporului, în întregul său, națiunii socialiste, forma democratică a sistemului cu finalitatea ei, asigurarea dezvoltării personalității umane, devine nu numai posibilă dar și necesară.

Socialismul poate astfel să creeze o asemenea organizare politico-socială care să asigure condițiile participării efective a celor mai largi mase, atît la înfăptuirea tuturor sarcinilor construcției socialiste, cît și la opera de conducere a treburilor de stat și obștești. Bineînțeles, că democrația și, în concret, participarea, nu sînt un scop în sine, ci un mijloc pentru emanciparea umană, pentru dezvoltarea liberă, multilaterală a per-

sonalității umane și a comunității în care este integrată. Democrația socialistă presupune atât stăpînirea egală a mijloacelor de producție, cît și înfăptuirea puterii și conducerea societății pe baza participării maselor și a liberei afirmări a fiecărui cetățean. Libertatea, egalitatea și participarea sînt jaloane ale afirmării democrației în socialism.

Victoria socialismului în întreaga economie națională a României prin făurirea economiei socialiste unitare și lărgirea bazei sociale a puterii, realizate la începutul deceniului al șaptelea, au creat un cadru mai larg de afirmare a democratismului, de activizare politică a întregului popor. Unitatea social-politică și moral-ideologică a poporului realizată ca urmare a înlăturării antagonismelor de clasă din societate și a creșterii nivelului de cultură generală și civică a maselor, ridică pe o treaptă superioară posibilitățile de participare și manifestare politică a tuturor cetățenilor.

Între preocupările partidului și statului privind perfecționarea formelor și metodelor de conducere a întregii vieți sociale, un loc primordial ocupă atragerea maselor la conducerea treburilor statului și societății. Inițiind acest proces, se pornește de la considerentul subliniat de președintele statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, că „... în esență, problema dezvoltării democrației socialiste este problema participării active a poporului la conducerea treburilor țării”.

În acest sens se urmărește, alături de asigurarea cadrului organizatoric prin instituționalizarea măsurilor adecvate în sfera structurilor politice, economice și sociale, și crearea climatului favorabil pentru ca cetățenii să-și poată spune deschis părerea asupra tuturor problemelor, să poată critica, fără nici un fel de îngrădire orice neajunsuri, să-și manifeste inițiativa venind cu propuneri de îmbunătățire a întregii activități.

Asigurarea participării maselor la conducerea statului și societății ca postulat general al construcției socialismului și comunismului se realizează în societatea socialistă românească în forme concrete, specifice, determinate de particularitățile istorice și naționale.

Dezvoltarea și adîncirea democrației socialiste, a participării în România, a determinat în mod necesar o puternică afirmare a fiecărui cetățean, o participare activă la viața politică și social obștească. Socialismul a repus oamenii muncii în deplinătatea drepturilor și libertăților, redîndu-le alături de calitatea de producători pe aceea de stăpîni, avînd dreptul de a dispune de soarta și de a se bucura de roadele muncii lor. Omul muncii, cetățeanul are astăzi în România Socialistă nu numai rolul de forță de producție, ci este beneficiarul tuturor creațiilor materiale, științifice și culturale, devenind astfel nu numai obiectul, ci și subiectul activ al politicii statului și partidului.

Anul treizeci a fost anul Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, care a făcut un bilanț rodnic al realizărilor și succeselor de pînă acum și în același timp a proiectat direcțiile și sarcinile fundamentale ale făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării României spre comunism. Documentele adoptate de Congres reprezintă o nouă dovadă strălucită de aplicare creatoare a învățăturii marxist-leniniste la condițiile României. Îmbinînd rigurozitatea științifică cu realismul și creativitatea gîndirii politice a celui mai mare fiu al poporului român, Secretarul General al Partidului și Președintele statului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, documentele Congresului plecînd de la cunoașterea și înțelegerea realităților și posibilităților societății românești zugrăvesc cu litere de aur procesele de devenire istorică a națiunii românești socialiste în toate coordonatele și laturile ei fundamentale.

Construind o Românie socialistă și modernă, făcînd să înflorească națiunea, ridicînd pe fiecare cetățean la demnitatea ce de secole o rîvnea, înlăturînd toate relele trecutului, noi vrem să rămînem noi înșine și să mergem — așa cum spunea într-o discuție cu consătenii săi, președintele României, tovarășul Nicolae Ceaușescu — pe aceleași drumuri pe care au mers strămoșii noștri, pe drumurile omeniei, independenței și suveranității.

PAVEL SUIAN

GEO BOGZA EXUPÉRY

Atunci, cînd atîția vorbeau de parcă ar fi lătrat, coborînd speța umană pe cea mai de jos treaptă a josniciei,

cînd o satanică industrie a minciunii răstîlmăcise, cu sfruntată nerușinare, ziua și noaptea, cele mai evidente și categorice adevăruri,

cînd pe lingă marii lupi, care ne vesteau o domnie a lor de o mie de ani, schelălăiau tot felul de javre, adăugînd la groaza acelei vremi o violentă scîrbă,

atunci, cînd încotro s-ar fi îndreptat urechea nu deosebea decît tropot de cisme, scrișnet de tancuri, și clipocitul celor mai negre ape ale morții,

în acel timp al inchișorilor și al plutoanelor de execuție în orașele în care oamenii se strecurau pe lingă ziduri, degete febrile și suflete înfrigurate au început să-și treacă unele altora o carte,

de necrezut că a fost scrisă în acel timp, de către un om al acelui timp, pentru oamenii acelui timp, spre a nu lăsa să li se stingă în inimi speranța,

iar titlul ei, cum nu se poate mai simplu și cum nu se poate mai potrivit cu starea de atunci a umanității, cu starea de fapt și cu starea de spirit a milioane de bărbați și de femei,

era: Scrisoare către un ostatec.

Se vor împlini, în vara care vine, treizeci de ani de cînd autorul acestei cărți, ostaș al patriei sale batjocorite, a plecat cu avionul în misiune de război, și nu s-a mai întors și n-a mai fost găsit niciodată, ca și cum cerul, gelos de puritatea lui, ar fi vrut să-l absoarbă, să-l topească în imensa-i albăstrime.

Fiîndcă rareori, în vremi atît de josnice, un om a rămas atît de neclătinat în noblețea lui, drapel niciodată coborît al credinței omului în sine însuși, credință fără de care întreaga omenire ar putrezi ca un uriaș cadavru.

Pentru mine, rămîne un lucru cu totul de neînțeles că, în anii următori războiului, cînd aveam de urcat atîtea trepte de pe care alunecasem în jos, acest om exemplar și acest scriitor exemplar n-a devenit, oricît interes și oricîtă pasiune ne-ar fi stîrnit alte feluri de a scrie, una dintre stelele noastre călăuzitoare.

Contemporanul, 30 aprilie 1974, nr. 19 (1434)

POLITICA ROMÂNEASCĂ

Este un lucru de o valoare și măreție infinite să poți spune cîndva: toată viața am fost un om cinstit; să poți spune din cînd în cînd: neam de neamul meu au fost oameni de treabă, la locul lor; să poți spune oricînd: poporul meu, de la începutul începuturilor, a trăit demn cum se cuvine, pe acest al lui colț de lume scaldat de mare, brăzdat de riuri, vegheat de înălțimile pil-duitoare ale munților.

A fi cinstit, a-ți vedea de treabă, la locul tău, cu demnitate, a trăi cum se cuvine — iată expresii care în viața unui popor au valoare politică, iar în politica sa față de alte popoare au valoare de principii.

Istoria ne arată că politica externă a unui popor, concepția sa asupra conviețuirii cu alte popoare, cunoaște niște permanențe uimitoare pe parcursul vremii. „Este ascuns în fiecare secol din viața unui popor complexul de cuge-tări care formează idealul lui, cum în simburile de ghindă e cuprinsă ideea stejarului întreg“ — spune Eminescu. Iată-i pe geți, care se cred nemuritori și care sînt cei mai viteji și mai dreپți dintre traci — cuvintele lui Herodot — întîlnindu-se cu romanii — creatori universali ai normelor de drept — și apare poporul român: un popor drept și demn întîlnindu-se cu un popor care dă dreptului domnie absolută (dreptului de atunci, în sens istoric), iar demnității laurii nemuririi.

Iată apoi cîteva din permanențele politicii externe românești: cinstea, corectitudinea, toleranța, consecvența în prietenia adevărată, respectul pentru interesele legitime ale celorlalte națiuni, spirit de conlucrare cu alte

popoare, atotputernicia dreptului în fața arbitrarului și forței și, în același timp, demnitate, dirzenie și bărbăție în apărarea gliei strămoșești, descurajarea celor care îndrăzneau să ne calce cu gînd necurat plaiurile sfinte, dibăcia și perseverența în păstrarea curată, și îmbogățirea, spiritualității noastre, pe cărările tuturor furtunilor.

Marii conducători ai românilor au avut o politică externă temeinic fundamentată din punct de vedere teoretic, pe care s-au străduit să o pună în practică, în general, cu succes.

Gîndirea politică românească de-a lungul secolelor s-a născut din frămîntarea pentru destinele Patriei, a unor oameni, cel mai adesea, de acțiune, — cronicarii, Neagoe Basarab, corifeii Școlii ardelenе, Vladimirescu, Bălcescu, Ianu, Cuza, Kogălniceanu, Eminescu, bărbații de stat ai secolului nostru, ai evului nostru socialist: și scriem aici cu respect numele președintelui Nicolae Ceaușescu.

Toți străinii care au venit în contact cu noi — avînd gînduri bune, avînd gînduri rele — au fost nevoiți să recunoască de fiecare dată: cu românul te poți înțelege și trăi bine numai dacă îl respecti, de român nu ai a te teme dacă nu i-ai făcut rău.

Politica externă a fost o dimensiune permanentă în activitatea de totdeauna a conducătorilor românilor: popor așezat „în calea răutăților“ — cum spune cronicarul Ureche, nevoit să-și apere cu ascuțișul minții și al sabiei identitatea națională și libertatea, străin de orice apetituri acaparatoare sau agresive.

Așadar, scopurile noastre externe au fost și sînt clare.

Cu verbul mobilizator al lui Bălcescu: „Vrem să fim o națiune — una puternică și liberă prin dreptul și datoria noastră, pentru binele nostru și al celorlalte nații, căci voim fericirea noastră și avem o misie a împliniri în omenire“

Cu cuvintele diamantine ale lui Eminescu: „Dar ceea ce voiesc românii să aibă e libertatea spiritului și conștiinței lor în deplinul înțeles al cuvîntului. Și fiindcă spirit și limbă sunt aproape identice, iar limba și naționalitatea asemenea, se vede ușor că românul se vrea pe sine, își vrea naționalitatea, dar aceasta o vrea pe deplin“.

Ultimul secol a oferit poporului român realizarea unora din marile sale aspirații: după Unirea în 1859 a două principate — independența lor; apoi reunirea celorlalte părți ale pămîntului românesc, și, ca o încununare a luptei seculare pentru libertate socială și națională — victoria socialismului deschisă de eroica Insurecție Națională de la 23 August 1944.

Creșterii de treizeci de ori a producției de oțel a României în ultimele trei decenii îi corespunde o creștere similară, cantitativ, dar mai ales calitativ, a relațiilor sale externe, o sporire fără egal a prestigiului său în lume. Dinamica relațiilor noastre diplomatice și consulare este grăitoare: în 1947, aveam relații cu 25 de state — în 1974, cu 120. Volumul schimburilor comerciale cu alte țări a crescut față de 1950 de 14 ori în 1973, în 1974 estimîndu-se o sporire de peste 40% față de 1973. Participarea României la dialogul politic internațional a crescut fără precedent; după Congresul al IX-lea al Partidului au avut loc peste 170 de vizite și întâl-

niri la nivel înalt, dintre care peste 120 la nivelul șefului statului — evenimente cărora stilul politic al președintelui Nicolae Ceaușescu le conferă o însemnătate cu totul excepțională. România este o prezență viguroasă în organisme internaționale; în 1947, România participa numai la 3 instituții specializate ale ONU, fără a fi membră a acestei organizații, iar astăzi desfășoară o activitate susținută în ONU și este membră a 45 de organizații guvernamentale și a peste 500 de organizații neguvernamentale. În fine, România a devenit parte, în perioada 1948—1973, la peste 3.500 de tratate (peste 3000 bilaterale, din care aproape 2000 cu țările socialiste), acorduri, convenții și alte instrumente juridice internaționale. România promovează larg colaborarea cu toate statele lumii; ca țară socialistă, în curs de dezvoltare, pune pe primul plan relațiile cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare care acționează pentru dezvoltarea economică-socială independentă; participă activ la diviziunea internațională a muncii, dezvoltînd relații cu celelalte țări, în spiritul coexistenței pașnice.

Avem astăzi un ideal căruia Partidul Comunist Român ne îndeamnă să-i dăm viață — și a cărui realizare este posibilă tocmai datorită succeselor de pînă acum, pe plan intern și extern — : făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintarea României spre comunism. Programul falnic adoptat de Congresul al XI-lea, documentele sale ne înarmează brațul, inima și mintea cu forța invincibilă a unui popor liber, stăpîn pe destinele sale, dinamizat de un conducător cu simțul istoriei trecute și viitoare.

Vasta activitate a României socialiste pe plan internațional, ghidată de principii de politică externă tot mai mult recunoscute ca avînd valoare

universală, este o prelungire firescă a luptei de totdeauna pentru binele poporului român, pentru pace și prosperitate generală.

Noi credem cu tărie în intangibilitatea suveranității și independenței naționale, căci am cunoscut, de-a lungul secolelor, încercările unora de a ni le limita. Noi credem cu tărie în cinstita egalitate în drepturi a popoarelor, căci prea adesea nu am fost tratați ca egali. Noi credem cu tărie că nimeni nu are dreptul să se amestece în treburile noastre interne sau externe, căci de multe ori au făcut-o unii. Noi credem în necesitatea eliminării forței și a amenințării cu forța; istoria ne este martoră că nimic stabil și durabil nu s-a clădit prin forță.

Integritatea teritorială și inviolabilitatea frontierelor ne este sfântă ca spațiul pe care-l umple fiecare din celulele noastre proprii, materiale și spirituale. Sîntem animați de respect profund pentru celelalte popoare și înțelegem să colaborăm în avantajul reciproc. Am muncit, am vărsat lacrimi și sînge, secole de-a rîndul, pentru a fi stăpîni pe soarta noastră; credem și sîntem gata să facem totul și în viitor pentru păstrarea neștirbită a dreptului sacru al fiecărui popor de a fi stăpînul propriilor destine, de a-și făuri viața, viitorul potrivit năzuințelor și voinței sale atotputernice.

România — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu — consideră că principiile politicii externe — independență, egalitate, neamestec în treburile interne — „nu pot face obiectul nici unui fel de tranzații, că deosebiri de orînduiri sociale sau identitatea de orînduiri sociale nu pot să pună în discuție aceste principii. Dimpotrivă, toemai pentru afirmarea atît a unei colaborări rodnice între statele cu aceeași orînduire socială și ideologie sau între statele cu orînduiri sociale deosebite este necesară aplicarea în viață a acestor principii ferme“.

Condamnăm cu tărie orice forme de discriminare; poporul român a cunoscut fel de fel de discriminări, inclusiv un apartheid avant la lettre: într-o vreme — prin secolul XVIII, spre exemplu, în orașe transilvane stabilirea și șederea românilor — care reprezentau majoritatea absolută a populației acestei provincii — au fost interzise.

Sprijinim activ și ne solidarizăm sincer cu lupta tuturor popoarelor și mișcărilor de eliberare națională împotriva colonialismului, neocolonialismului, împotriva dominației străine, a politicii de dictat și forță, pentru libertate și independență.

Promovăm cu hotărîre procesul început de construire a securității și păcii în Europa, dorim și acționăm pentru făurirea dezarmării generale, în primul rînd a dezarmării nucleare.

Promovăm cu hotărîre procesul de democratizare a vieții internaționale, de creare a unei noi — mai drepte și mai bune — ordini politice și economice în lume. Iar democrație, pe plan internațional, înseamnă că popoarele — în marea lor majoritate mici — să aibă posibilitatea deplină și egală de a-și spune cuvîntul în problemele care preocupă omenirea.

Experiența unei istorii bogate în fapte revoluționare și patriotice, perspectivele sănătoase ale dezvoltării în continuare a economiei românești, creșterea conștiinței naționale și politice a națiunii, întărirea unității întregului popor în jurul forței noastre conducătoare — P.C.R. în frunte cu marele revoluționar și patriot, tovarășul Nicolae Ceaușescu, sporirea numărului prietenilor noștri pretutindeni în lume, toate acestea crează baza politicii noastre externe independente, spre liniștea și bunăstarea națiunii române, spre binele păcii și prosperității generale.

LIVIU GIURGESȚI

ȘTEFAN AUGUSTIN DOINAȘ

Tu și zodiile

*Tu scaperi zodiile la etajul roșu,
tu — semn al crailor, tu — aplecată peste
mirosul meu de păcură. Și liftul scuipe
jos la subsol peisaje reci, uitate trupuri,
cuvinte, ore — ca niște cutii: talașul
păstrează încă formele unor pahare.*

*Tu-nverșuni zodiile la etajul roșu
tu — nea durabilă, tu — ca leoaica-mumă
vinind un bivoli: zdrențuită-i voluptatea,
expuși sunt prapuri unei văpăi obscure.
În ce lințoliu strânge — cine? — mica sumă
a oaselor, și le restituie iubirii?*

*Tu birui zodiile la etajul roșu,
tu — nemișcată, tu — cu mine-alături: două
arătătoare care nu mai scriu ruina,
ci unghiul timpului captiv. Suntem vârtej în
catapeteasma lumii, osie-n adincul
secundelor care acum sunt nori și plouă.*

*Tu mintui zodiile la etajul roșu,
tu — dreaptă, tu — agilă; deși iarba crește
demult pe țigle, și de-asupra lor cresc alte
acoperișuri: totul stă pe lunecoasa
spinare-a unui pește; ca un bob de ambră
e lumea-n degetul lui Venus când te unge.*

*Tu-nlănțui zodiile la etajul roșu,
tu — fără scări și pas, tu — coborînd ca dintr-o
caleașcă biciuită de antene: ochii,
ah! ochii lor ca o reclamă ce clipește.
Prin moi cimenturi străvezii se vede calma
duminică a măruntaielor stelare.*

GEORGE MACOVESCU

M.R.P.

Unde ne vom fi întâlnit? Nu-mi mai aduc aminte. Mic, negricios, cu ochi arzători, mergînd legănîndu-se în faţă şi în spate de parcă se pleca să caute şi se depărta să privească, agitat şi totuşi potolit, punînd mereu întrebări şi neaşteptînd întotdeauna răspunsuri, veşnic mirat de ce se întîmplă în jurul său, afectînd o naivitate care nu era altceva decît puritate, curios acolo unde era interesat şi dezinteresat unde i se părea că nu merită curiozitate, aşa a apărut printre noi acum mai bine de patruzeci de ani Miron Radu Paraschivescu şi aşa a rămas pînă la sfîrşitul lui. Îi spuneam Miron. Radu nu i s-a spus niciodată. M.R.P. — devenit pseudonim — s-a impus mult mai tirziu, după ce ani de zile a semnat cu aceste trei iniţiale în presa cotidiană şi mai puţin în cea literară.

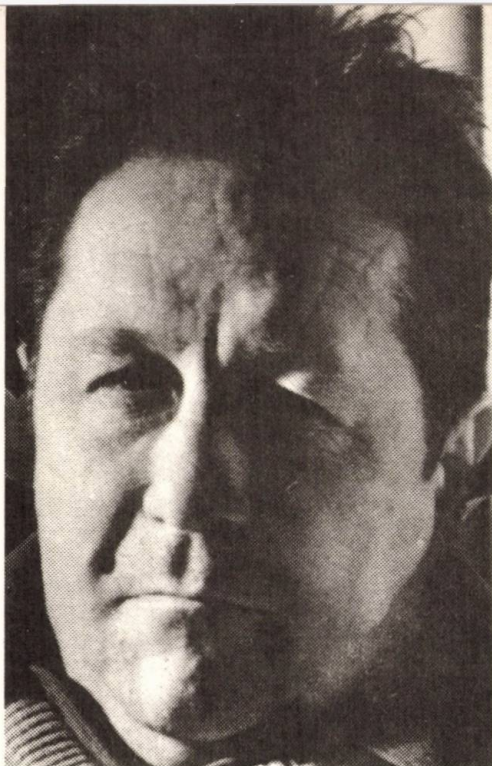
Privesc una din ultimele lui fotografii. Dacă nu mă înşel, se află pe un aeroport, în drumul de întoarcere de la Paris. Seamănă cu un lord, un lord scund, subţire şi rasat. Hainele îi sînt de o croială impecabilă, pălăria, clasică, este corect aşezată pe cap, iar mîna i se reazămă pe o umbrelă elegantă. Lui Miron i-a plăcut întotdeauna să pozeze, dar niciodată într-o ipostază falsă, chiar dacă altora li se părea contrariul. Ceea ce credea că trebuie făcut, Miron făcea fără ezitare, fără teamă de ridicol, cu o îndrăzneală sfidătoare. Trupul acela mărunt, măcinat ani mulţi de o boală necruţătoare, ascundea o energie drăcească şi totuşi stăpînită, dirijată cu încăpăţinare spre ţelurile urmărite.

A iubit şi a slujit frumosul. A venit la comunism din ură faţă de uritul lumii vechi. I-a urît pe fascişti cu care s-a războit vreme îndelungată şi Miron poate fi aşezat — şi trebuie făcut aceasta — printre cei mai activi şi tenaci antifascişti din această ţară. A fost comunist — şi a declarat-o cu fruntea sus, în orice împrejurare timp de patruzeci de ani — pentru că a crezut într-o altă lume, în om, în poezia vieţii. Ce trist era Miron cînd îl dezamăgeau oamenii, viaţa, realităţile!

Am spus că a iubit și a slujit frumosul. Arta era marea lui pasiune, o pasiune care l-a ars cât a trăit. A voit să facă pictură, dar s-a realizat în literatură. A scris proză, a trecut prin dramaturgie și s-a oprit în poezie. Ce curioasă mi se pare mie această constatare! Cu mai bine de patru decenii în urmă, eu l-am cunoscut pe Miron Radu Paraschivescu drept un ziarist antifascist, un subtil cronicar plastic, un comentator al faptului literar, un debater competent și temut de adversari în arena criticii literare, dar poet nu îl credeam. În ascunsele noastre întâlniri ale celulei de scriitori și gazetari comuniști nu ne citeam unul altora poezii și este sigur că am greșit. În serile de prietenie și tinerețe agitată în care ne găseam amestecați cu mulți alții, nu-mi aduc aminte să-l fi auzit pe Miron citind poezii. Poate, alții să-l fi ascultat. De aceea, pentru mine, a fost o mare surpriză poetul Miron Radu Paraschivescu. Dacă anii aceia de demult nu ar fi fost atât de angajați și uș fi avut răgazul să-l înțeleg mai bine pe Miron, poate n-aș fi fost atât de surprins la apariția „Cînticilor țigănești”. Apoi, nu am mai rămas mirat. Au venit multe volume de versuri. Miron era trecut în rîndul poezilor. Îl citeam ca pe un prieten, un frate din anii tinereții, auzeam elogiile — unele îl încîntau, altele îl supărau — dar eu tot la „Cînticile țigănești” rămîneam și am rămas.

S-ar putea să greșesc. Nu ar fi pentru prima dată. Mi-ar părea însă rău să greșesc față de Miron, a cărui intrare în umbră și tăcere am străjuit-o într-o noapte lungă și grea, dar la a cărui plecare durerea nu mi-a lăsat altă putere decît aceea de a-mi pleca fruntea în fața lui.

EUGEN BARBU

din „caiete“

Eu am pierdut prietenia unui om pe care-l stimam pentru că m-am încăpăținat să-i repet că eram mai degenerat decât el (C).

*

Amicii lui N. Unul a fost moșier la C. Avea mașini americane, tractoare, lucra singur pământurile. Acum repară în S. mașinile doctorilor cărora le cere 7 lei pe oră, altfel nu poate pentru că s-ar simți degradat. A ajuns mecanic de mare precizie, dar face artizanat din capriciu. Cîștigă bine pentru un oraș de provincie, dar ar putea și mai mult. O ciudată lipsă de voință ca și la ceilalți (de altfel ei s-au adunat într-o prietenie zguduitoare, a celor blînzi și parcă neajutorați). G. care a fost arhitect și era destul de bogat, care a făcut fotografie în C. și el parcă s-a ratat. Pe urmă a avut un accident groaznic arzînd pe față și pe mîini de la o pereche de pantaloni spălați cu neofalină și care acum face de asemenea artizanat, adică lămpi de noapte și fier forjat pentru alte chestii. Mai există în grup și un al doilea moșier, avocat de meserie, care se pare că și el se ocupă de mașini. A avut

avion personal cu care se ducea la amicele sale și le plimba. Acum a alcătuit o motocicletă căreia i se spune *Godzila*, colorată în violet, făcută din piese de la alte motociclete. Ceva de spaimă. Celălalt moșier, în replică a construit o mașină și ea din bucăți care zguduie ca o cămilă și face 40 la oră, defilează prin S. și se spune de către cei în cauză: important în asta e numai să lucrezi pe mașini...

*

A aștepta ca o operă să tacă în sine pentru a o scrie... (Gide)

*

Otrava e în fruct, în floare, în batistă, în sărut... (pentru *Princepele*)
Voi elimina batista care face vulgar... (ceva persan, se pare).

*

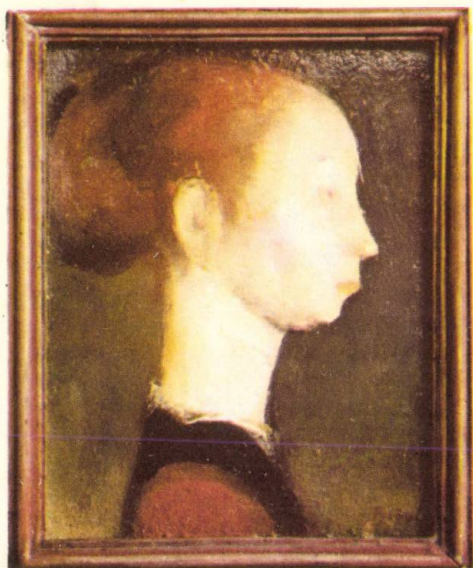
Toate adevărurile sînt *Kaf* și *Sin* (sexele) (ezotericii)

*

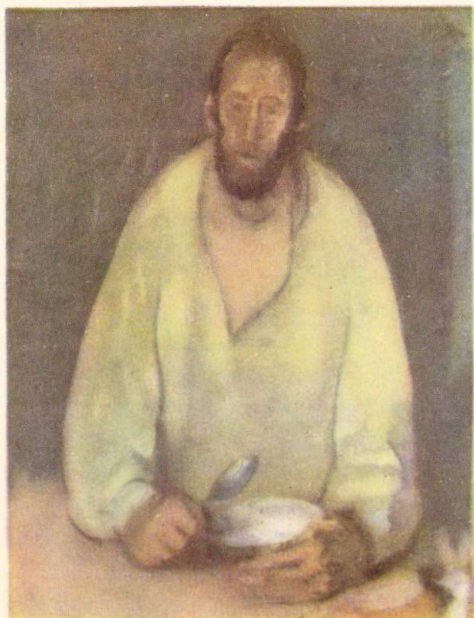
Tablete secrete de magnanimitate (îmi place ultimul cuvînt)

*

Vinătorii care la orgii lătrau ca cîinii (pentru *Sabatul* din *Princepele*)

Reproduceri după CORNELIU BABA

Zei *Tet* și *Horus* la egipteni, care erau homosexuali.

*

Constantin Stolnicul călătorise la Constantinopole, Veneția, Padova. Avusese dascăli pe Gherasim Cretanul, Antonio dall'Acqua, Albañiq Albanese, Bonvicinus. La Padova se studiau: filozofia, logica, geometria și astronomia.

*

— Cuvinte: (*magazia de cuvinte*): spița curgătoare a Basarabilor; gură de Tirgoviște (pentru un zvonist); Patavia, numele vechi al Padovei; tetrapod (pupitrele pe care se așezau icoanele, are patru picioare). Nume: Doamna Păuna (din Iorga), sau Ioan Gheorghe Heracleu.

*

Cincisprezece Cantacuzini la Bizanț fuseseră falși (Iorga).

*

Temps de douleur et de temptation
Ages de plour, d'envie et de tourment,
Temps de langour et de dampnacion,
Ages meneur près du definement,
Temps plains d'orreur qui tout fait
faususement,
Ages menteur, plain d'orgueil et d'envie,
Temps sanz honeur et sanz vray juge-
ment,

Aage en tristour qui abrege la vie
 (Eustache Deschaps)

Veac cufundat în mîhnire, care scurtează viața, pentru *Frica*...

*

Maistres des requestes, maeștri ai jalbelor, pentru *Săptămîna nebunilor*.

*

Didahia descoperită la 1875 de către mitropolitul Filotei Brynnesios la Constantinopole (deci nu mai merge pentru *Săptămîna nebunilor*). Manuscrisul e de la 1056, conținea și *Scrisorile lui Clement*. *Didahia* a influențat Didascalia apostolică, *Rînduiriile apostolice*; *Constituțiile apostolice*. A fost tradusă în latină în veacul II, în Africa. Textul *Didahiei*, 16 capitole care pot fi grupate în 3 părți

și un epilog; *O cateheză morală; Un compendiu liturgic; Instrucțiuni bisericești; Atragerea atenției asupra parusiei* (Patrologia).

*

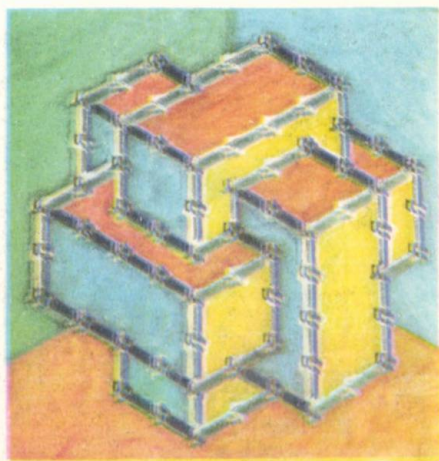
Jurnalul de la Poiana:

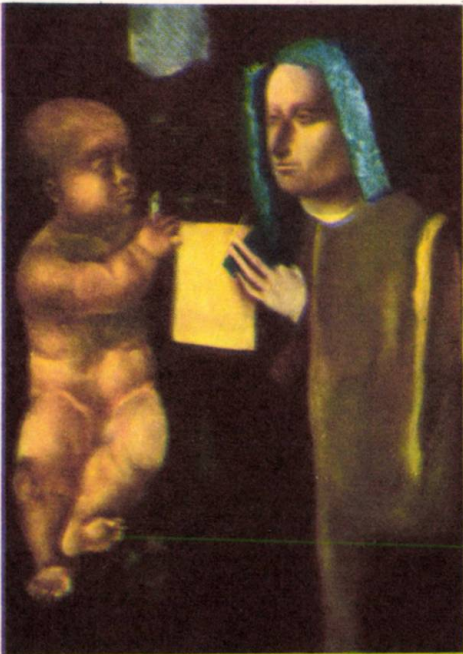
Cînd vin apele mari se mai înecă cîte un camion aflat în *șușă* pe linia a doua a localității, șoferii cară materiale luate cu japca din pădure, ca lemne de foc, ori cherestea, dacă nu materiale de construit și pentru a nu cădea în miinile miliției, trec riul Prahova care se umflă incredibil, pe neașteptate și atunci, de sus, de la mine, asist la naufragii spectaculoase. Camioanele trag la fund, de undeva vin știri că șoseaua de la Predeal a fost ruptă. Totul capătă o alură catastrofică. Deci miliția e pe acolo, atunci ies briganzii și să te ții! Pe urmă apar alte camioane de ajutor care nu dovedesc și sînt chemate tractoarele; totul, sub nasul șefului de gară care se face a nu vedea, toată lumea să trăiască! Trec pe sus un fel de țapinari, un fel de pădurari, toți deștepți nevoie mare. Noroc că țiganii mei sînt în turneu cine știe pe unde, că i-ar învăța ei cum să fure.

Ca totdeauna am parte de cîte un tip jegos exact cînd mi se pare că lu-

crurile merg foarte bine. Iată-l, e nou, proaspăt, o canalie flămîndă, tînăra, cu zîmbetul acela unsuros care mă umple de oroare. Evocă o copilărie pe care i-am luminat-o, este onctuos ca o libarcă, zîmbește, vorbește ca și cîm ți-ar pune cîte un scuipat pe cîte un obraz cu fiecare cuvînt scăpat printre buze. El îmi este devotat, vrea să colaborăm, este trimis de cineva care îmi vrea binele. Ce mai face? Eu știu ce mai face, dar el nu știe că știu. Își dă doctoratul chiar în zilele astea, a învățat, s-a străduit, are nevastă, copil, pare atît de onorabil că-mi feresc portofelul cu un gest reflex. Cere mașina și fură țigările colaboratorilor mei săraci, nu poate să se dea jos decît din acest mizerabil mijloc de transport pentru ca vecinii lui să nu-l creadă decăzut din starea socială în care s-a aflat pînă acum. A pățit niște chestii pe care vrea să le uite, a profitat de postul pe care-l avea ca să amenințe niște femei că dacă nu se culcă cu el o să pățească nu știu ce. Una mai curajoasă a vorbit și omul a fost descăunat deși, vai, cîte servicii a adus: a turnat, a spus cu gura lui zîmbitoare atîtea lucruri scirboase, e în reabilitare și-atunci vine și vrea

Reproduceri după MIHAI OLOS

Reproduceri după VLADIMIR ZAMFIRESCU

să mă umple pe mine de jeg, de scîrboasa lui prezentă. Pentru că nu am vrut să mă cert cu el, pentru că nu-mi place scandalul, m-a crezut slab, încearcă să mă sfătuiască atît de bine că nu mai știu ce să fac ca să scap de el. M-am hotărît: o să-l iau atît de bine de ceafă și-o să-l arunc cît colo de o să se trezească rece...

*

Jurnal de la Poiana:

Vară întunecată ca o remușcare. Eu cu N. El jos, bate la mașină sau citește. Eu, sus, războindu-mă cu telefoanele Bucureștiului. Mă irit deși n-am voie, vine dinspre Capitală un val de rumeguș groaznic. Cînd mă voi hotări să ies din toate jocurile astea murdare? Cînd mă voi hotări să mă port așa cum îmi dă dreptul rangul meu, adică fără familiaritate cu niște oameni care cred că amicitia este egală cu politețea mea? Am crezut multă vreme că oamenii vor reuși să repare ceea ce a stricat lumea literară. La ei intriga este la nivel mic și meschin, la ceilalți e la un nivel mare și asta-i singura diferență. Îmi este dor de o viață ca în Turghenief. M-am săturat de indivizi infernali. Cine vrea așa ceva, n-are decît. Mai bine îmi bat cîinele: el nu mă mușcă, mă privește numai dojenitor: a greșit, da, ce-i cu asta, dar mă iubește, se bucură cînd mă vede, se bucură că aici, nu sînt claxoanele bune, nu există vînturarea aia turbată de la București în care nu reușesc să fac nimic. Trebuie să dispar în această provincie binecuvîntată. Tot ceea ce credeam noi că este o mare rătăcire. Anahoreți, îi spun lui N. Dar el de mult duce viața asta și este mai înțelept ca mine. A acumulat infinit mai mult pentru că a avut mai multă vreme, pentru că a refuzat să citească ziare și pentru că nu are orgoliul de a străluci.

*

Pentru *Janus* citesc cîteva cărți despre muzicanți. Sigur că din ele extrag o bîrfă superioară sau unele

CLOPOTE DE LOTUS

area Neagră pălăvrăgește cu nisipul, cu grîul și cu fetele și-mi scaldă copilul cu duh de Asie și cu povești din Bosfor. Iar sub geamul odăii din vila de la Neptun a scriitorilor, cînd luna-și scutură cireșii și seamănă cu un pepene de Brăila spart cu pumnul pe genunchi, vine și se leagănă un caiac bătut în plăci de sidef și Chira-Chiralina, împodobită cu flori de smochin și cu trupul aprins în ierburi de mărgean, spune pe valuri balada nemuririi apelor românești. Gura ei cîntînd, ochii lăcrămînd. Dragostea suspină în vîntul subțire, vîntul irigă cu sînge fantasmele, icoanele melancoliei mă întunecă verde, gîndul caută umbra dropiilor pierite,

toți teii Dobrogei mă caută, ținînd în mîini, ca ochi de piatră rară, licurici și măciulii de smîrnă, aud cum sună pe ostroavele închipuirii clopote de lotus și-n pat de tinere ramuri mi se pare c-aud dormind și inima lui Eminescu:

„Mai am un singur dor
În liniștea sării“...

Valurile mării, scăpărînd în valurile nopții, și îngerii cu fruntea în barba lui Dumnezeu și Dumnezeu oprit în grîu, ca un țaran ieșit în cîmp să-l bată spicele și să se încoroneze cu mireisme și cu fluturi, se înclină solemn înaintea marelui poet care seamănă DOR peste un neam întreg, în timp ce

„peste vîrfuri trece lună“.

FĂNUȘ NEAGU — SÎNZIENE

informații *shoking*, dar cu asta nu faci literatură. La drept vorbind paginile de pînă acum, scrise acum doi sau trei ani în afara unui suflu sictirist, nu au prea mare lucru. Dovedesc chiar o adîncă superficialitate. Departe de drama teribilă a *Princepelui*. Știu, am vrut să mă odihnesc puțin, dar e suficient să vrei să te odihnești în literatură? Iată această *Viață de dragoste a lui Wagner*, scrisă surprinzător de Louis Barthou. Este ca o serpentină de bal. Că Wagner avea crize mistice la auzul muzicii, să zicem că e interesant și știut. Că a fost scuza că a dat foc vechei opere și asta ar mai merge. Că Minna, prima lui soție pleacă după un bogat și că avea un cățel numit Peps și un papagal ce răspundea la numele *Papo*; ei, e de-a dreptul drăguț. Că femeia va termina prin a spăla rufe și asta ar mai ține de informațiile de tip magazin. Nu știu ce numea el o muzică pentru *bancheri*, se întreabă autorul biografiei romanțate la un moment dat. Pe urmă iar cădem în scandal: bătrînului îi place doamna Laussot. Soțul doamnei umblă după el și-l amenință că-i trage un glonț în cap. De altfel se mai

bătuse în duel cu nume faimoase în domeniul acesta. Dar nu se lasă, și lui Wesendonck îi ia nevasta, pe Mathilde. Dar și mai ingrat, genial cum este, după ce se servește de banii acestui bogat îl face și *bun animal*. Preludiul actului II al *Walkiriei* are ca dedicație acest cifrat G.S.M. (*Gesegnet Sei Mathilde!*) Fii binecuvîntată Mathilde. De un Crăciun îi trimite o floare de iarnă, plină de miere curată și dulce, spre a celebra îngerul care m-a purtat atît de sus! Scrisorile sale către iubite sînt de un ridicol sublim și le-am mai citat pe undeva. La Veneția, apucat de disperare vrea să se arunce în Canale Grande. Ultimei soții, Cosima Wagner, îi dictează *Memoriile* în care-și povestește aventurile cu alte femei. Aceea scrie conștiincios pentru că știe că toate astea rămîn. Și au rămas...

Pentru un fel de scriere romanțioasă și cinică de boulevard s-ar potrivi unele lucruri, dar eu nu asta vreau în *Janus*. Această carte amară ar trebui de fapt să exprime ceva dur, prezent mereu în viața noastră, această duplicitate de care nu mai ne salvăm ca să putem totuși supraviețui...

*

JURNALUL DE LA POIANA

A venit o doamnă autoritară, medic de mare reputație și mi-a spus neted:
— Gata, odihnă!

Mi-a dat și niște pastile dulci (ce-o fi în ele habar nu am!) și un fel de licoare care mă amuză; fislie ca sifonul, e vioaie, rece, răcoritoare. Stău întins, citesc Giraudoux și romane polițiste. Mi-am adus aminte că de 7 ani nu am mai deschis o carte de povestiri de dragoste. Acum, grație doctorului și revistei *Secolul 20*, m-am lămurit ce-i cu *Love story*, mare succes mondial al lui Segal (film, plus ediții peste ediții, plus milioane de dolari, să-i fie de bine!) Așadar, vacanță...

În față am un munte frumos și aspru. Mai poartă pe grumajii lui dire de zăpadă, cînd bate vîntul și plouă îmi amintesc de Thomas Mann. Trei păuni vin ca niște cîini la ușa mea și cerșesc brînză topită, am început să ne înțelegem, au priceput că nu le sînt ostil și nu mai fug, stau culcați pentru că le este frică de vînt și le privesc penajul cu desene de ochi miraculoși, violeți, privindu-mă scrutător ca și cînd m-ar aștepta la cotitură pe altă lume. Cînd se satură se infoaie și arată ce păsări stupide sînt. Cîinele Gică Churchill 2 latră la ei și clopoțelii mei de la Heidelberg și San Francisco bat scuturi de lama unui crivăț junior ce se antrenează pentru la iarnă. Rar mi se telefonează, nu primesc vizite pentru ca să nu mă enervez. Nu am voie la drept vorbind nici să citesc ziare, dar-mi-te reviste literare. Trec peste consemn și parcurg lacom coloanele. Băieții nu se astîmpără deși e vară și s-ar presupune că e mai bine la mare decît în redacții. Deocamdată nu au plecat nicăieri. Stau și polemizează. Fac socoteala cîte bătălii am susținut și cineva îmi recomandă să nu mai bat la mașină pentru că ritmul ei mecanic îmi slăbește inima. Ce lucruri caraghioase se întîmplă în lume! Sute de hectare de pădure au fost interzise tăierii pentru a se salva o pasăre: *cocoșul de mesteacăn*. Este cea mai frumoasă știre pe care am ci-

tit-o în ultimul trimestru. Sînt colecționar de fapte rare care trădează canalia din om: nu, el mai poate fi recuperat. Am încredere...

Pe aici se cosește finul. Este o sărbătoare a parfumurilor albastre. Iarba trebuie că miroase albastru. Nu știu de ce asociez culorii acesteia atît de compromise mirosul de fin retezat, dar cred că mă înșel. Din pămînt se ivesc flori ca niște candelabre cu flacăra roz, trandafirii mei s-au sălbăticit jumătate pentru că nu-i tund la vreme, dar nu mă pricep. Mi s-au recomandat plimbări mai lungi de un ceas și fug după ziare. Au apărut cărți interesante dar nu am voie să mi-arunc ochii în ele. Stau ca un atlet în *block start* gata să iau plecarea într-o epopee bizantină a lui Schlumberger în mai multe volume. La răsfoit, stilul este captivant, mai ceva ca Simeon. Cad în cartea asta capete de basilei cum plouă cu capete de vrăjitori în poezia unui tînr poet foarte talentat. Mi-am luat cu mine cărțile lui Pârvan și *Dacia preistorică* a lui N.Densușianu pe care-i socotesc mai mult literați decît istorici, dar îi mai amîn pentru că, vedeți dv., trebuie ceva ușor, trebuie să mă obișnuiesc cu *Suzana și Pacificul* și să las alte cărți. Sînt în vacanță...

Altfel e frumos pe aici, adun pene lungi de păun rămase în urma războaielor lor pentru păunița pe care și-o împart, scriu un jurnal despre viața mea de om în vacanță în care evenimentul este felul în care gătăm, eu cu un amic al meu, supele din pachet, și cheltuielile curente. Am ajuns la concluzia că o literatură mare se poate face și din lucruri domestice. Condiția, să știi să azonezi plictisul orelor de tînjeală cu ceva real, imperios, exact. La Televiziune programele sînt de o lipsă de sare fără egal, noroc cu un documentar în care puteau fi văzuți morți iluștri ca Rudolf Valentino și alții, cum și trecerea Oceanului cu un avion care aducea cu un zmeu mai mare cînd îl bătea vîntul...

Cam astea ar fi evenimentele în mijlocul cărora mă zbat ca o muscă

prinsă într-o plasă de păianjen. Mă silesc să mă obișnuiesc cu o viață lejeră. Cu vacanța, dar e o vacanță impusă, mai rea decât ceea ce se numește muncă forțată. Vorba poetului: „Singurătatea e o leoaică, e un viscol, e o cățea...”

*

Socrate care cere judecătorilor săi capitalitatea lui *Prytanee* (altarul focului public), sediul primului magistrat-figurat, moartea...

*

Eu știu că tot ceea ce face originalitatea unui artist vine în surplus, nenorocie a celui ce gindește la personalitatea lui scriind. Ea apare destul totdeauna dacă e sinceră. (Gide)

*

Lizaveta Nikolaevna care dă sugestia alcătuirii unui almanah al nenorocirilor din Rusia pentru că a ține colecțiile ziarelor care le consemnează ar fi prea mult (ar cere mult spațiu). Să colecționezi incendii, violuri,

inundații, donații, fapte bune, fapte rele, trebuie numai o orientare, cere ea... (*Posedații*)

*

Niște trandafiri care dădeau impresia de cruzime (în D.H. Lawrence — *Fii și amanți*).

*

Necuvîntul, încordat între cuvînt și cuvînt (H.Domin).

*

Degas, se purcede la actul creației artistice cu sentimentul criminalului...

*

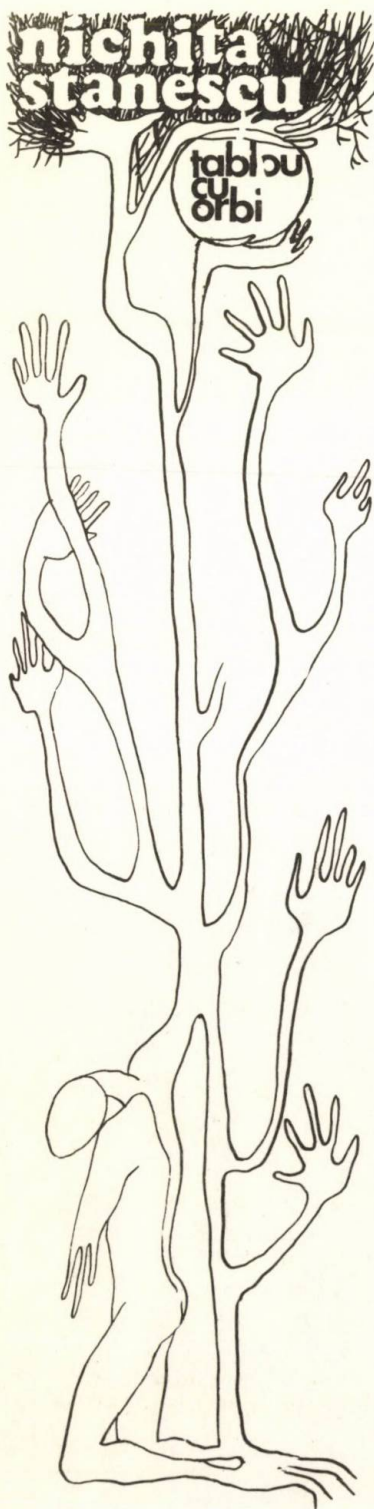
Oameni, păsări, castrații (tenori) care erau căutați cu bani grei de prinți...

*

Drame sonore...

Reproducere după MIHAI BANDAC

*Tocmai se înserează
deasupra unei case de țară
și în ogradă e o masă de lemn
la care stau și beau și vorbesc
părinții mei și părinții altora
primarul și grăjdarul
învățătorul și popa
și încă alți mulți care stau și beau și vorbesc.*

*În același timp
și suprapus pe aceștia
un om cu pelerină neagră
mihnit de istorie,
sau poate de orice altceva,
în inserare se îndepărtează pe câmp
micșorându-se odată cu îndepărtarea
stingându-se odată cu inserarea.*

*Frinturi de vorbe, sunet de tacături
gîlgițul vinului turnat
și mai ales
strigătul învățătorului ridicat deasupra celor-
lalți:
— La urma urmei ce mai e și viața asta!
Și strigătul popii ridicat deasupra celorlalți:
— Nu se arată semne, degeaba ne rugăm.
Și strigătul primarului ridicat deasupra celor-
lalți:
— Vedem mereu aceleași lucruri! Mereu
aceleași lucruri!*

*Suprapus peste cei de la masă
întretăindu-i parcă pe fiecare
pe câmpul înnegrit de inserare
omul cu pelerină neagră se duce
și gîndurile lui se aud peste câmp:
M-am născut în cel mai rău secol cu puțință,
am locuit cea mai străină inimă cu puțință!
Astfel se aud gîndurile omului
în timp ce el se micșorează
ca o pată neagră pe o pată neagră
crescîndă.*

*Aer apăsător și căldură calmă
lîngă masa din ogradă, în umbra deplină
neatinasă de raza lămpii cu petrol
în tufișul de coacăze un freamăt mut.
Un ochi lucios cu luciu mat
un ochi cît tot tufișul de coacăze
se deschide lucios și mat și se închide.
Cei de la masă sînt cu spatele la el;
o secundă de liniște apoi vinul gîlgiind în
pahare.*

Desene de CĂLINA PANDELE

Suprapus pe dreptunghiul mesii
traversînd în depărtare cîmpul
și tăind masa totodată,
omul cu pelerină neagră
și înapoia omului cu pelerină neagră
un hectar de cîmp negru se deschide deodată,
ochi lucios și opac și negru
și se închide cum s-a deschis
în timp ce omul se îndepărtează cu spatele
la el.

Cîlinele legat de stejarul din curte
schelălăie zdrăgănînd lanțul
trunchiul stejarului se deschide
și un ochi negru lucios clipește.
— Taci potaia dracului, strigă grăjdarul
și aruncă o cană de lut după el.

O stea se lățește ca o baltă
în spatele omului cu pelerină
și bolovanul din poartă
deschide un ochi negru lucios și-l închide.
— Locuiesc într-o inimă străină, se gîndește
omul,

Unu este atenția lui zero,
doi și trei și patru și cinci
nu sunt altceva
decît neatenția cifrei unu,
gîndește omul cu pelerină neagră îndepăr-
tîndu-se

în timp ce în spatele lui
orizontul negru deschide un ochi
imens, lucios și negru
și îl închide.

Părinții mei și părinții altora
stau la masa de lemn din ograda
unei case de țară
și beau cu popa și cu primarul
cu învățătorul și cu grăjdarul
și cu cine se mai află la masă
și suprapus pe ei
un om cu pelerină neagră
îndurerat traversează cîmpul spre noapte.
Unii vorbesc, altul se gîndește
în timp ce ochi mari se deschid și
se închid înapoia lor
și seara decade în noapte
și cina celor din curte nu se mai sfîrșește
și mersul pe cîmp al omului cu pelerină
neagră

nu se mai sfîrșește
și noaptea curge în noapte
îndesîndu-se.

JEAN GIONO

CĂLĂTORIE PE LOC

Am revăzut vechea băcănie, eşuată pieziş în colţul străduţei. Vîltoarea iarmaroacelor fierbe acum departe, în piaţa monumentului eroilor; torentul vieţii se scurge pe alte străzi, lovind carena magazinelor strălucitoare. Generaţiile noi de gospodine vor maşini de precizie pentru tăiatul şuncii, vor cîntare pe care să le citească cu tabla de logaritmi, sticlute cu mirodenii de ardei, curcuma şi cîte altele, vor conserve de peşte prins cu dinamită. Atîtea şi atîtea lucruri pe care mica băcănie nu şi le-a îngăduit... şi, mai întîi, trebuie spus că e o băcănie-mercerie. Aşa că ea şi-a coborît toate pavilioanele, ca o corabie. Şi se stinge singură acolo, în limanul noroios al străduiţei.

În băcănia asta mă îmbarcasem eu pentru primele călătorii spre ţara de dincolo de aer. În fiecare joi seara veneam la mătuşa mea. Acolo, pe străduţa aceea, se afla o casă veche, obeză, ieşită din aliniere, cu tot pînteul împodobit de balcoane de fier. Gangul ei te apuca de umeri cu miini de gheaţă, îţi punea piedică cu vreo treaptă suie şi pînă la urmă te împingea în faţa uşii de la pivniţă. N-am întîlnit niciodată ceva mai iritat şi mai înăerit ca aceea uşă de pivniţă. Tremura într-un curent continuu care părea că suie în ea din străfundul pămîntului. Scîrţîia un: „Ah! Bun, ăia sint, e-n regulă!“ Şi tu întindeai braţele — şi pînă la urmă atingeai capul balustradei.

Sus, dădeai într-o încăpere cît un cîmp de manevră, avînd în fund un mic foc de vatră, un fel de foc-jucărie, un foc sfrijit, pe care nu-l puteai lua în serios nici de doi bani, aseuns şi mocnit sub buştenii verzi, uzi încă de toată sudoarea colinei. Din seaunul cu scîrţîit uscat, mătuşa se însufleţea în foşnet de fuste mototolite. Se uita la noi şi mormăia ceva ca un mîrîit de pisică grasă în faţa hîrtiei în care fusese învelită carnea, şi cu vocea ei gravă, bărbătească, se năpustea îndată asupra mamei-mi cu o furtună de întrebări şi răspunsuri, strînse de-o săptămînă.

În doi timpi şi trei mişcări eram înlăturat, cu umerii îndureraţi şi cu obraji în flăcări ca ciuguli de găini; mătuşa avea miini ciolănoase şi gură spurcată.

Coboram scara în vîrfurile picioarelor şi, ajuns în stradă, dădeam colţul. Iată băcănia-mercerie a domnişoarei Alloison. Ah! Domnişoara Alloison! Un ţăruş lung cu o balama la mijloc. Se frîngea în două, îşi freca miinile şi spunea: „Ah, Janot, vrea-să-zică aţi venit pe la mătuşa?“ Avea talia strînsă în funda unui şnur ca de călugăr şi o foarfecă mare de croitorie îi bătea pulpa. Era toată numai suspine şi exclamaţii. Într-o seară se vorbea în casă, fără ca cineva să se păzească de mine, că în tinereţe domnişoara Alloison fusese frumoasă. Că la ea se aducea odată Buletinul parohial...

Reproduceri după LIVIU STOICOVICIU

La București, primăvara începe în Cismigiu. Și izbucnește într-o singură noapte. Dar primăvara de-acum întârzie. Simt suferința vântului...

E un început de primăvară care mi-l amintește pe Luchian. Dat cu griu pe față, semănat cu zori de lacrimă, închis în trupul crucii pe care s-a răstignit Iisus, Luchian stă numai la începutul nopții, acolo unde începe spaima că a putut exista unic pe lume, și a existat ca să ne aducă aminte în veșnicie că gura cu care bem în fiecare zi un pahar cu moarte poate deschide cerul culorilor încă nedescoperite — căci numai el singur, când miinile i-au intrat în țărnul incremenit al durerii, și-a sa-

crificat dumnezeiescul chip, apucând pensula cu dinții, ca să ne așeze în fiecare dimineață a vieții un buchet cu anemone la fereastra spre care deschidem ochii.

Vîntul de april nu mai miroase a vulpi, dar într-o noapte pe care o presimt aproape caii lui vor rupe zăbala și se vor năpusti pe platoul Cismigiului, și, de sub copitele lor, întărite cu fulgere, vor răsări brîndușele. Și peste întreg orașul se va revărsa nepieritoarea, fantastica lumină a lui Luchian, și noi toți ne vom trezi copii și vom vrea să ieșim în curte, ca să ne spele mama pe cap cu clăbuc de soare, cu ploaie de aprilie.

SÎNZIENE

BUCUREȘTIUL ÎNTR-O SCRISOARE DE LA 1874*

10/22 Nov. 1874, București

„Nu ți-am răspuns imediat la ultima ta scrisoare fiindcă am vrut să-ți descriu totodată sărbătoarea inaugurării statuii lui Mihai Viteazul, Duminica trecută s-a petrecut în legătură cu aceasta un incident destul de regretabil din partea studenților noștri; ieșind de la cursul de istorie naturală (adică la câteva momente de la terminarea sa) pe care d-l Ștefănescu îl ține în fiecare duminică într-una din sălile Academiei la ora unu după amiază (d-l Hajdeu ține și el cursuri de filologie comparată în fiecare luni seara de la 7—8; d-l Alexandru Odobescu marțea la aceeași oră cursuri de arheologie; miercurea și sîmbătă d-l Nica, cursuri despre Stat; joia[,] d-l Rosetti, fratele prințesei Cuza, despre finanțe și vinerea d-l Maiorescu, ministru de acum al cultelor, cursuri de logică; asist întotdeauna cînd nu e vremea prea rea la cursurile d-lui Ștefănescu, Hajdeu, Odobescu și Maiorescu,) deci la câteva momente după ce

* Au trecut 100 de ani din ziua (10 noiembrie 1874) cînd, în centrul Bucureștilor, între Palatul Șuțu, Universitate și Colegiul Sf. Sava a fost inaugurată statuia ecvestră a lui Mihai Viteazul. Desigur, evenimentul a fost consemnat în presa vremii. Să adăugăm: într-un anume fel, mai puțin pitoresc și încărcat de amănunte. Reportajul încă nu ocupase locul cuvenit în presa românească. Iată însă același eveniment descris din perspectiva unui martor ocular și în cel mai familiar ton cu putință: acela al unei scrisori intime, și în cel mai autentic stil bucureștean: acela al clevetirilor. Autorul scurtului reportaj epistolar — în limba franceză — este **Iulia Aricescu**, soția scriitorului și istoricului **C.D. Aricescu**, fiică a pamfletarului pașoptist **Dimitrie Clocărdia Matila**. Iulia Aricescu nu este o necunoscută. Autoare de versuri (Viorele, 1873) multe din ele cu conținut politic, slăvind revoluția de la 1848 și personalitățile ei remarcabile, publicistă, în descendența idealurilor pașoptiste și unioniste, Iulia Aricescu întreține o vastă corespondență cu familia sa, în care se păstrează consemnate o serie de evenimente din viața Capitalei și a țării, dintre care, unele de o reală importanță pentru cel care ar vrea să reconstituie Bucureștiul anilor 1860—1880. Dintre acestea, pe lângă descrierea spectacolului cu inaugurarea statuii lui Mihai Viteazul, cuprinzînd o serie de detalii inedite, mai notăm cîteva: relatarea uciderii involuntare a soției lui Carol Davila, prinderea haiducului Radu Anghel la Cîmpulung, înmormîntarea actriței Mathilda Pascaly și, mai ales, imagini din Bucureștii Războiului pentru Independență.

am părăsit academia fiind că le luasem și pe Elena și Maria cu mine la cursul d-lui Ștefănescu, mai mulți studenți s-au repezit asupra statuii lui Mihai Viteazul vrînd să-l dezvelească nemairăbdînd să aștepte zadarnic inaugurarea dar poliția fiind informată (se spune de către fiul lui Simonide spițerul, **măslinaru** cum e numit și care stătea odinioară lingă noi, care și-a trădat colegii divulgînd secretul unui agent de poliție rudă a sa) poliția a însărcinat cîțiva bătăuși să aplice o ciomăgeală tinerilor rebeli, ceea ce văzînd studenții care erau mai numeroși decît bătăușii, circa 200, s-au pus pe bătăuși și așa l-au bătut pe unul dintre ei că se spune că n-o să mai scape; atunci poliția a intervenit cu pompele de apă și studenții s-au împrăștiat înainte ca ele să fie puse în funcțiune, se spune că în timpul nopții au fost cîteva arestări dar cum nici jurnalele opoziției n-au pomenit măcar de asta înseamnă că nu s-a întîmplat nimic; se spune că studenții au fost invitați de roșii pentru comiterea acestui act puțin cuminte. La sfîrșit, de ziua Sf. Mihai alaltăieri vineri care era și ziua fixată, ca onomastică a marelui nostru erou, am avut fericirea să asistăm și la inaugurarea care a fost într-adevăr splendidă; inchipuie-ți toată piața Academiei așa de plină de lume că nu puteai arunca un ban fără să cadă în capul cuiva, și toate acestea totuși în cea mai deplină ordine; intrarea dinspre bulevard era cu bilete, doamnele și societatea aleasă au admirat ceremonia de la ferestrele Academiei care erau pline de lume. La picioarele și în afara statuii se ridicase o estradă acoperită bogat de covoare unde Prințul și Prințesa au venit să asculte în picioare un prea frumos discurs, foarte patriot și bine simțit, citit de Primarul d-l Manu, căruia Prințul i-a răspuns foarte bine, răspuns pe care-l vei citi în Presă fiindcă ar fi prea lung să ți-l transcriu eu aici; în momentul cînd Prințul a spus la sfîrșitul discursului său „voalul care acoperă statuia lui Mihai Viteazul să cadă... etc” printr-un mecanism foarte bine pus la punct voalul a căzut, statuia a apărut în fața tuturor figurilor fermecate, muzicile și fanfarele au început să intoneze imnuri naționale și salvele de artilerie să anunțe marele eveniment; era într-adevăr foarte frumos, dacă am regretat ceva a fost că nici tu și nici fratele tău n-ați fost de față, dar D-zeu e bun, veți asista la alte inaugurări de statui. Ceea ce a fost remarcabil e că și timpul a fost favorabil: dimineța care către orele 10 părea înnoată și amenința cu ploaie s-a înseninat chiar în clipa cînd Prințul se îndrepta spre statuie și soarele s-a ivit deodată în toată splendoarea sa; era cald ca în luna lui septembrie: și așa a fost cît timp a durat ceremonia; după care vremea s-a întunecat din nou fără ca totuși să devină rea în așa fel încît toată ziua lumea se îmbulzea în jurul statuii.“

MANUELA BOGDAN

OCHI

La deșteptarea ochiului interior
cît de străine-s geamul și umbra din covor,
tabloul cu nisipuri și patul, vechea masă
și lumea din ecranul minuscul dînd să iasă
buluc, iar în vîrtejul de lucruri și ființe
crește enorm absența a oricărei dorințe;
desolidarizarea a ce e viu de viu
m-a și umplut de ură la gîndul ce-o să-l scriu,
cum nu avui credință să-mping măcar un zid,
un flutur, o mireasmă prin falia de vid,
înzdrăvenind nimicul la marginile sale
căci pentru faima stirpei n-au mai rămas nici dale
în vechile gimnazii, acolo-n umbra cultă
unde și timp și spațiu egale-s, știința-i multă
încît aleargă lumea să-și lustruiască pruncii
spre gloria luminii și nu de răul muncii;
scaieți înalți cît pomii și fluierînd de febre
îmbrățișează-n piețe statuile celebre;
de mii de ani cît pus-ați oricărui lucru lustru
mai bine-ați fi dat punctul acelui grec ilustru
să ne ridice-n ceruri — știam ce e și vine
cînd spînzurați în raze toți aștri pe patine
s-ar fi rotit aproape pri cum am vrut departe,
lansîndu-ne-mpreună în zone fără moarte;
cu trecerea cu timpul imaginile clare
a ce nu-i cu puțință aud că vor dispărea,
de voi rămîne numai cu părțile, cu partea
de lume ce ne-arată cît de stăpînă-i moartea
chiar voluptății noastre, celui mai scump decor
încît mă-nchid cu lumea-ntr-un ochi interior.

GHEORGHE PITUT

ȘI DACĂ VREAU

Și dacă vreau să spun de țara prin care
sufletul mi-i dus,
Să nu mă deslegați de-aceste pămînturi unde
ard ca Hus.
Rămîti în legea ta stăpîne, sînt al credinței
mai severe
În care mi-au murit părinții luați ca robii
la galere.
Tăgăduiesc cu fața-ntoarsă la tot ce poate să
mă-nșele
În nopțile fără odihnă plătind cu jarul cărnii
mele,
Și vreau să mai rămîn al celui ce doarme-n
Deal la Mîndăstire,
Mihai, legiuitorul singur să mă mai fie în
neștire.
Să fiu în drumul țării piatra de roși călcată
și-n copite
Și să sfîrșesc în anotimpuri cu frunzele
neliniștite.

ION HOREA

HITCHCOCK

CEI DE ALĂTURI

după PAULINE SMITH

— Ei, ce mai face noua ta vecină?
— întreabă Ed.

Evelyn privi lucrul și andrelele de pe genunchi.

— Bine, zise ea.

— Am stat puțin de vorbă cu ea în curte. Mi-a spus că au locuit în California. Mi s-a părut o femeie drăguță, insignifiantă.

— Al! Vin din California?

— Nu e drăguță?

— Ba cred că da.

— O să ai și tu pe cineva să-ți țină de urit, ca să nu te mai gîndești la tine, insistă el.

— N-o văd prea des... Uneori vorbesc cu ea cînd întinde rufe pe frînghie.

— Îți face bine, spuse el. Figura lui devenise atentă, ca pentru o consultație medicală.

Evelyn începu din nou să lucreze și andrelele să se ciocănească între ele.

Tricotatul era un fel de medicament prescris de doctor.

— Întinde rufe afară cu furie, parcă îi e ciudă că a spălat. Prinde cîrligele de rufe pe cămăși cu gesturi violente, cum ar înfige niște cuțite.

— Evie! Tonul lui Ed e nemulțumit.

— Așa e, insistă Evelyn. Poate pentru că sînt prea multe cămăși. Cîte două pe zi. Poate soțul ei are mania cămășilor imaculate.

Ed strînse ziarul și îl lăsă în jos.

— Evie, spuse el, nu trebuie să-ți lași imaginația să lucreze. Nu trebuie să încerci să descoperi la alții manii și fobii. Nu e sănătos. Speram că ai terminat cu analiza și psihanaliza după depresiunea nervoasă de anul trecut.

Evie se gîdea la sirma care zbîrniia cînd femeia de alături atîrna rufe, cu o violență inexplicabilă.

— Poate că a obosit să spele și să calce atîtea cămăși în fiecare săptămînă, spuse ea. Poate că i s-a acrit de treaba asta. Poate că de asta pare că înjunghie cămășile cu cîrligele de rufe.

— Evie, ești aproape vindecată. Ed făcea eforturi să rămînă calm. N-ai dreptul să-ți lași imaginația s-o ia razna, pornind de la lucrurile cele mai normale. Nu-i sănătos. Iar ai să te îmbolnăvești.

— Iartă-mă, Ed. N-am să-mi mai imaginez nimic.

— Foarte bine, zise Ed ușurat. Ți-a spus cu ce se ocupă soțul ei?

— E voiajor comercial, zise Evelyn cu clinchet de andrele. Livrează la restaurante cuțite, satire etc.

— Ei bine, iată explicația, remarcă Ed. Reprezentanții comerciali trebuie să fie impecabili. De asta își schimbă așa de des cămășile.

— Adevărat? Evelyn studie pulo-vărul. Lîna, gri, era cam ștearsă. Se gîndi că va pune o garnitură, roșie poate. Pe el l-ai văzut?

— Nu. Ed scoase ochelarii și-i șterse. Dar tu?

— În fiecare dimineată. Pleacă la servicii puțin după tine. Își lasă mașina pe alee, în fața ferestrei de la bucătăria noastră. Îl zăresc când spăl vasele de la micul dejun.

Ed răsfoi ziarul și se opri la rubrica de sport.

— Cum arată?

— Înalt, foarte subțire, ca o lamă de cuțit. E mereu îmbrăcat în gri. Mă face să mă gândesc la un șarpe gri.

— Evie! Vocea lui Ed era iritată. Încetează cu prostiile.

— Bine. Se ridică. Mă duc să mă culc.

În dormitor, rămase un moment în fața ferestrei. Alături era lumină, o fereastră care făcea o gaură lungă, portocalie, în întuneric. Se culcă, luă o ceașcă de nembotal și adormi.

În fiecare dimineată, deasupra chiuvetei pline cu apă și detergent în care spăla vasele, îl vedea apărind pe domnul de alături; se îndrepta cu pași mari spre mașină și se așeza lângă cutia cu eșantioane. Era înalt, cu trăsăturile feței ascuțite ca și cuțitele pe care le vindea, avea ochii mult înfundați în orbite. Apoi mașina pornea, se auzea scârțind pietrișul și el pleca.

Evelyn ajunsese s-o cunoască pe femeie datorită scurtelor ei apariții în curtea de serviciu. Știa cum se

duce la cutia de gunoi, cum smucește capacul cu un gest scurt ca să arunce un pachet învelit în hirtie, cum pune capacul la loc cu zgomot, cum se luptă cu rufe înaintea să le agațe pe sîrmă și cum vorbește singură. Uneori, era un fel de văicăreală, alteori, un monolog plin de vehemență. Dar vorbea întotdeauna cu o voce joasă, aproape de neauzit. Curînd Evelyn avu impresia că o cunoaște destul de bine. Uneori, hoaptea, auzea zgomote care veneau din casa de alături. Nu erau prea puternice. Nu era o conversație. Erau zgomote înăbușite. Era nevoie de multă imaginație ca să poți spune dacă erau exclamații de furie sau de durere. Și ea îi promisese lui Ed să nu mai dea friu liber imaginației.

De două zile mașina nu se mai mișca de pe alee. Ea îi spusese lui Ed. El lăsă ziarul în jos:

— Oh, spuse el politico, e bolnav?

— Poate. Nici pe ea n-am văzut-o.

— Poate ar trebui să te duci pe la ei, nu? Poate sînt bolnavi amîndoi.

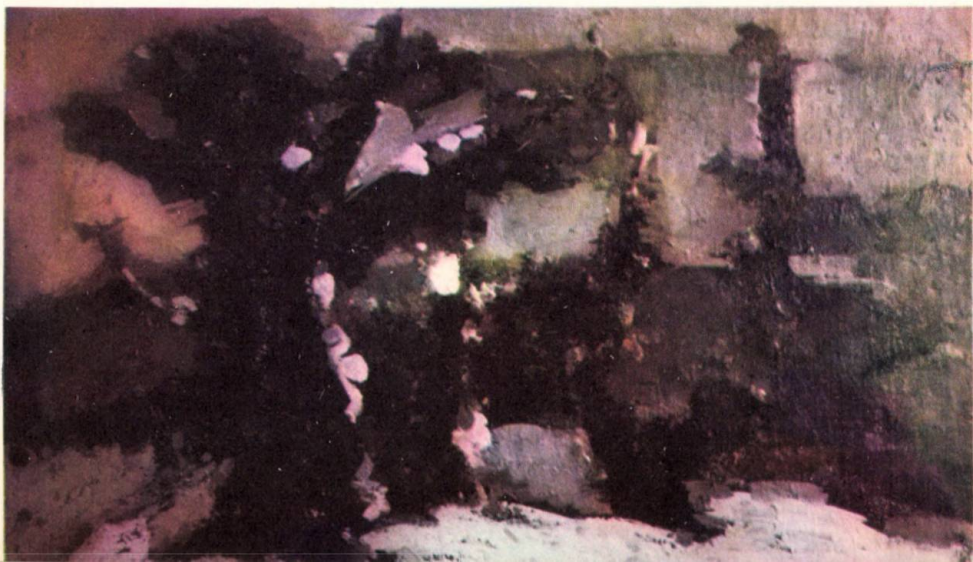
— Nu, nu vreau să mă duc pe la ei.

El se uită întîi la ziar, apoi la nevastă.

— De ce nu? Ai vorbit cu ea? Ar fi drăguț din partea ta să te interesezi de ei.

Evelyn se aplecă spre medicamentul ei, lucrul de mină de pe genunchi:

Reproducere după ION MURARIU

— Ar putea să-și închipuie că-i spionez.

Figura lui Ed exprima enervare și indulgență. Până la urmă spuse cu blindețe:

— Nu cred.

— Ba da, ar putea.

A doua zi tot nu s-a auzit nici un zgomot în curtea de serviciu. Evelyn asculta și veghea, în timp ce casa de alături era cufundată în somn.

În ziua următoare, femeia de alături ieși să întindă rufele. Minuia rufele, chiar și cămășile, ca pe niște obiecte de pinză, neînsuflețite și impersonale, nu ca și cum ar fi înfruntat un adversar mult urit.

Evelyn se duse spre gardul despărțitor, se sprijini în coate și se aplecă spre curtea vecină:

— Văd, spuse ea, că mașina soțului dumneavoastră este tot timpul pe alee...

Cuvintele păreau să ajungă la urechea celeilalte femei ca printr-un filtru, apoi că se adună în capul ei și capătă

o semnificație care o face să tresară. Se uită la mașină, apoi la Evelyn.

— A plecat într-o călătorie. Fața ei deveni deodată închisă și rigidă. Își umezi buzele cu limba: A plecat pentru o afacere. E prea departe ca să meargă cu mașina. A luat trenul și mi-a lăsat mie mașina.

— A ! perfect, zise Evelyn. Ne era teamă că e bolnav.

— Nu, nu e bolnav deloc.

Brusc, femeia făcu câțiva pași înapoi. Buzele i se mișcau ca și cum ar fi vrut să rostească cuvinte de explicație. Apoi se întoarse, intră pe ușa de serviciu și trase zăvorul.

— Vecinul nostru e în călătorie, spuse Evelyn în seara aceea lui Ed.

El zîmbi.

— Până la urmă te-ai dus la ei?

— Nu.

— Totuși ai vorbit cu ea?

— Da, am vorbit. Evelyn se aplecă peste lucrul de mină. Și ea a plecat azi după amiază cu mașina.

Continuare în pag. 166

AUTOPORTRET

*Știi, a fost ca nici la optsprezece
Ani, să n-am nimic de domnișoară
Într-a firii-mi netezime rece,
Luminînd cu gheață înafară.*

*Nici apoi, cu gingășii de doamnă
N-am știut să strălutesc în lume.
Numai gînd m-am vrut, domn și în toamnă
Peste ofilire, ceață, brume.*

*Ce-am pierdut, e scris ca toți să piardă,
Ce-am păstrat e viața-mi din cuvinte.
Gînd fiind ce poate-n veci să ardă,
Mă consider tot ca înainte:*

*Gînd ca o finitînă de dorințe,
Gînd îmbucurat de ani și clipă,
Cuget suferind de neștiințe,
Pătîmind de jînd, greșind din pripă.*

*Dac-am fost astfel nu-mi pare bine,
Dac-am fost astfel nici rău nu-mi pare,
Știu la bucurie cît pot ține,
Știu cît pot să-ndur dacă mă doare.*

*Sunt mai aspră decît țărîna arsă-n
Secete și tare cum e dalta.
Fac ce zic. Nu mi-am permis vre-o farsă
Nici cu viața mea și nici cu alta.*

*Nu sunt o plăcută companie, —
Nici cu mine nu-s amic la toartă.
Iute mă orbește vre-o minie
Și atît de greu iubirea-mi iartă.*

*Nu prea-s dăruită cu ambiții,
[Nici n-am vrut așa o procopseală !]
Ce fac eu nu știu de condiții,
De grăbire, teamă, timp ori fală.*

*N-am fost dăruită cu dulceață,
Nici cu farmec, nici c-o vrăjă-anume.
N-am luat nimic ușor din viață
Și-am întors un chip curat spre lume.*

*Ce va fi fiind de-aci-nainte
De pe-acum în mine se strecoară
Viață scursă, singe, în cuvinte,
Ca să moară, ori să nu mai moară.*

DOINA SĂLĂJAN

NOPTI DE IUNIE, LA MOGOȘOAIA

opți legănate în ierburi, în lacul cu nuferi galbeni. O vislă aiurită suspină și cîntă. Deasupra, în cerul cu păsări adormite în copaci nevăzuți și răsădiți în seninul dintre două fulgere, luna deschide trandafir negru peste pridvoarele castelului în care umbra Brâncoveanului a ieșit să-și caute capul, rostogolit — pentru credință — în turlele undelor asiatice. Fînul copt ridică struguri de miresme. S-aude cum în cîmpul larg griul vorbește cu neamul sciților din gorgane. O căruță, sunînd din oasele de lemn, picură stropi de feri-

cire și de tristețe pe inimă. La fîntina fără ape și numai țărînă vin din nopțile evului mediu, în nopțile noastre cu fum de tămîie ascunsă-n cireși, cai de văzduh să-și infunde steaua ochilor în gălețile de piatră. Și Dumnezeu, care în luna iunie doarme în altarul bisericii brâncovenești, pe pat vâpsit de mîna lui Pîrvu Mutu, îi binecuvîntează cu floarea neuitării.

În nopțile de iunie, la Mogoșoaia, sufletul meu se-mbată de iubire și mă colindă gînd frumos, cu închinăciune domnească, pentru Principesa Martha.

SÎNZIENE

A NU DEBUTA ORICUM

Auzeam uneori, în copilărie, pe cîte un bătrîn tîran sălăjan spunînd că trei momente sînt de seamă în viața unui om: cînd se naște, cînd se însoară și cînd moare. Observația se aplică și în literatură, unde primele două momente sînt conținute în unul, acela al debutului, în care încape, vai! nu rareori, și momentul al treilea. Pentru ca un debut literar să însemne doar naștere și cununie, nu și moarte, e de dorit să se producă sub zodie bună. Căci dacă nu-i exclus ca un scriitor născut mort să învie printr-un alt debut, mai fericit (există asemenea cazuri, acela al lui Macedonski, de pildă), e, totuși, greu de modificat imaginea pe care autorul și-o compune el însuși, pentru conștiința publică, atunci cînd se decide să apară în lume. Întîia impresie se fixează în spirite, adesea, tiranic și nu sînt puțini acei ce regretă viața-ntreagă impacienți de a fi încredințat tiparului producțiuni de tinerețe, sau chiar de adolescență, ce nu-i mai exprimă. Cu cît entuziasm le-ar zmulge, dacă ar putea, din memoria cititorilor!

Debuturile scriitorilor români de marcă (cele editoriale; uneori și cele din periodice) sînt, în majoritatea cazurilor, concludente. Pe lîngă talent, artiștii veritabili posedă de obicei și o conștiință estetică, tradusă mai ales într-o autoexigență dusă nu o dată pînă la cruzime. Arghezi ar fi vrut să publice o singură carte, desăvîrșită artistic, și, fără să fi fost constrîns de împrejurări, și-a amînat debutul editorial pînă tocmai în 1927, cînd împlinea patruzeci și șapte de ani. Ion Vinea a ezitat să-și adune poeme în volum, toată viața: apariția *Orei finitînilor* a coincis cu decesul autorului. *Joc secund*, unicul volum tipărit de Ion Barbu, a consacrat, în 1930, un debutant de 35 de ani. Debutul astrului de întîia mărime al liricii românești a fost, se poate spune, postum. Cît timp s-a găsit în deplinătatea facultăților, Eminescu și-a refăcut versurile, (întocmai precum Creangă și Caragiale proza, respectiv teatrul) de zeci și sute de ori înainte de a le publica în reviste. Cine știe cît le-ar mai fi șlefuit, dacă și-ar fi întocmit volumul el însuși! Preocuparea de a nu debuta oricum au avut-o și marii critici. Călinescu mai cu seamă și-a pregătit cea dintîi apariție editorială cu o seriozitate exemplară. „Aș fi putut (declara autorul *Vieții lui Eminescu*, într-o convorbire cu Camil Baltazar, din 1932, anul apariției cărții) strînge în volume articole de critică risipite de cîțiva ani prin reviste, mult mai atrăgătoare într-un fel, dar mi-am zis că nu se cade unui critic român să pășească în arena literelor cu preocupări recente, înainte de a-și fi încercat

puterile cu marii reprezentanți ai spiritului românesc. Mi-am făcut deci o profesie de credință de a începe cu Eminescu, fără de înțelegerea căruia examenul de critic al cuiva este pierdut“.

Concepute ca acte de deosebită responsabilitate, momente capitale în biografia lor literară, debuturile multor scriitori le-au adus acestora și consacrarea. Grigore Alexandrescu, D. Bolintineanu, V. Alecsandri, Coșbuc, Goga, D. Anghel, Blaga, Arghezi, Minulescu, Bacovia, Philippide, Zaharia Stancu, Mihai Beniuc, Maria Banuș, Emil Botta s-au impus de la primele lor culegeri de poezii, Odobescu, Slavici, Caragiale, Delavrancea, Panait Istrati, M. Sadoveanu, Gib.I. Mihăescu, Gala Galaction, Camil Petrescu, și cîți alții! — de la primele proze sau scrieri dramatice editate. Decisive pentru întreaga lor carieră au fost și primele cărți de critică încredințate tiparului de Maiorescu, Gherea, Ibrăileanu, M. Dragomirescu, Lovinescu, G. Călinescu. Unii dintre cei citați au evoluat, după debut, pe o curbă ascendentă, cîțiva (O. Goga, G. Bacovia) nu s-au mai depășit, însă cărțile cu care și-au făcut intrarea în literatură i-au instalat în panteonul spiritualității naționale pentru eternitate.

Pentru cei mai mulți poeți, romancieri, dramaturgi, critici, debutul, oricît de matur, n-a însemnat încremînire într-o anume formulă. Blaga cel din *Lauda somnului* e altul decît cel din *Poeemele Luminii*, Sadoveanu, rămînînd el însuși, își dezvăluie în *Creanga de aur* o cu totul altă față decît cea din *Dureri înăbușite* sau din *Șoimii*, Camil Petrescu trece de la lirică la teatru și proză, realizîndu-se superior în ambele aceste din urmă domenii, pentru a căror cucerire se cer mijloace atît de diferite, critica lui Lovinescu de după primul război mondial diferă structural de cea dinainte. Tudor Arghezi a lansat ideea debutului permanent. „Scriu — zice poetul, în *Rugăciunea lui Coco* — de treizeci de ani, dar debutez în fiecare zi: ca prima dată cînd am acoperit un ochi de hîrtie cu slove. Sunt un student etern; mai puțin decît un student, sunt un școlar repetent de 350 de ori pe an, de treizeci de ani neîntrerupt repetent. Numărul de școală, de pe minecă, mi-a trecut încrustat în braț, ocnaș în perpetuitate al gîndului îngropat în cuvînt și cimentat cu el laolaltă“. Din asemenea „repetenții“ — ale lui Arghezi — și ale altora — a rezultat tot ce e major, imperisabil în literatura română. Iată un subiect de meditație!

DUMITRU MICU

ÎNNEBUNIND ÎN LOCUL LUCEAFĂRULUI

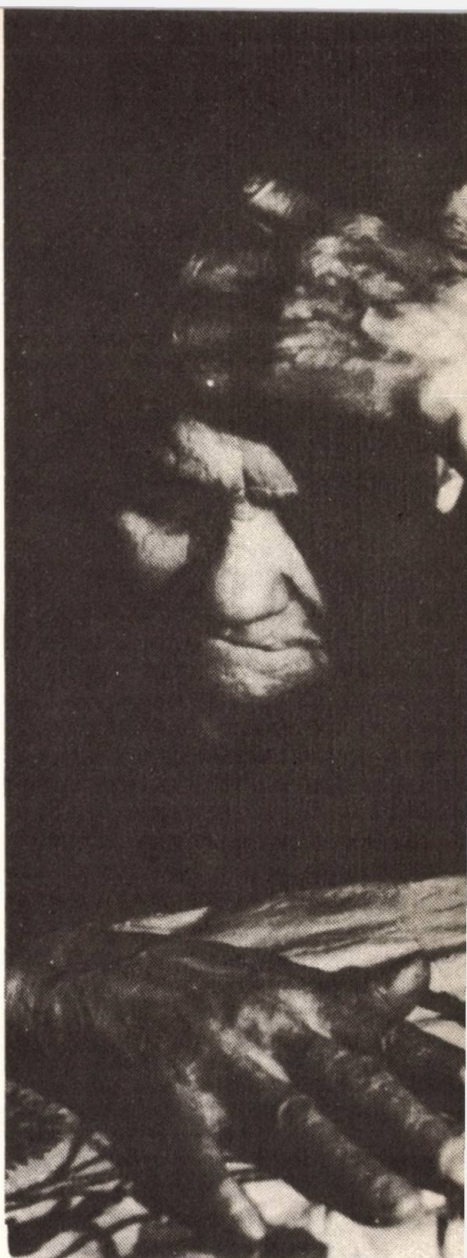
finii lunii mă latră cu primăvară.
N-am încotro, trebuie să mă întorc cu fața
spre plopii de la Mogoșoaia, care duc în cer
stoluri de vulturi fără chip, și să mă umplu de
păcatul dragostei pentru cîmpie.

Prigonit de zăpezi, sufletul meu se îneacă
în clipirea frunzelor ce vor să iasă ca urechile
de ied. Amarul dulcei icoane nu mai are strop de
nea sub lacrimă, — iarna s-a dus, iarna s-a sfîrșit
fără noi — sub tîmpla ei de busuioc, de olean-
dru, picătura ploii din aprilie. Căzut pe spaimă
de miel și pe iubire de lupi — eu mă cuprind
în dragoste și ură ca de patru ori paharul într-o
sticlă de vin — amețesc (și nu-mi revin) în zăpă-
ceala bucuriei care înseamnă primăvara. Cu ochii
închiși, înnebunesc în locul luceafărului de seară,
cu gura legată mă strecor prin cusături spre
adîncul ființei mele, unde nu mă observă nimeni,
și stau pierdut... pe una, două, trei, patru,
cinci boabe de coacăze; privesc Dunărea, arunc
bărci pe nisip și mă iau de mină cu Dumnezeu
și cu dracul (Dumnezeu se scrie cu D, dracul se
scrie peltic) și mă gîndesc la toți caișii pe care
i-am jefuit fără să le sărut floarea.

Cîte ore are norocul? Din douăzeci și patru,
cîte una (și eu care trăiesc numai în ora 13!).
Cîte ore are primăvara? Mă uit în inima ta aprinsă
prin răsîpîtiile orașului și nu pricep de ce cîinii
lunii latră la mine fără glas. Nu știu de ce în fiecare
primăvară mă simt blestemat să umblu de-a
bușilea și să sărut fiecare fir de iarbă. Încep să
cred că la urma-urmelor eu m-am născut ca
să sărut, să iubesc și să mor (cît mai tîrziu) în
cîmpie.

Cîmpia și fulgerele din aprilie! Gări îngropate
în măcriș, gări îngropate în melancolie — da' ce
dracu m-a apucat, nu mai sînt copil, sînt mult
mai copil decît atunci...

SÎNZIENE

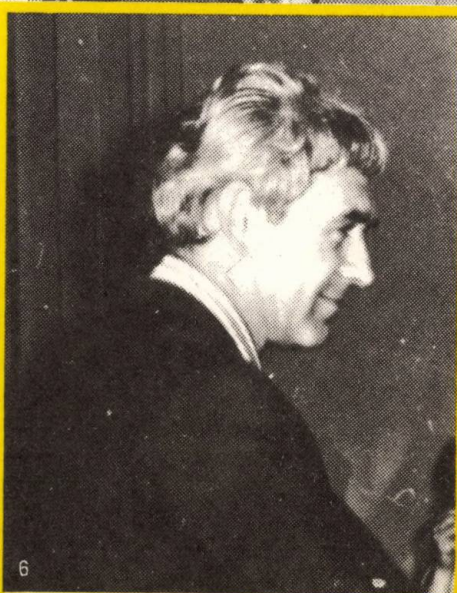
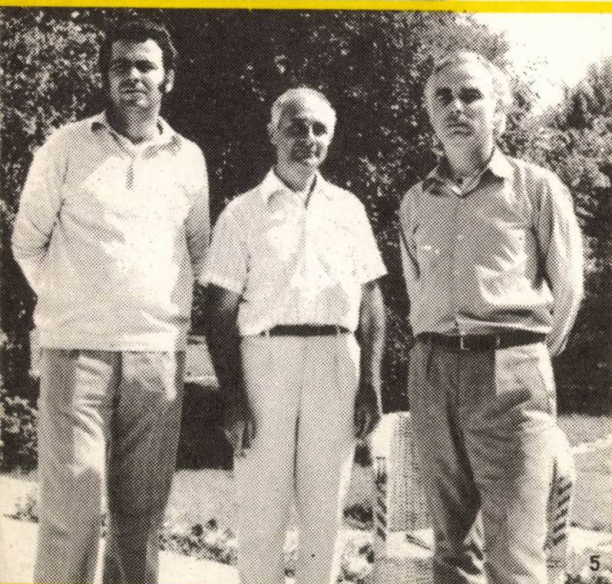
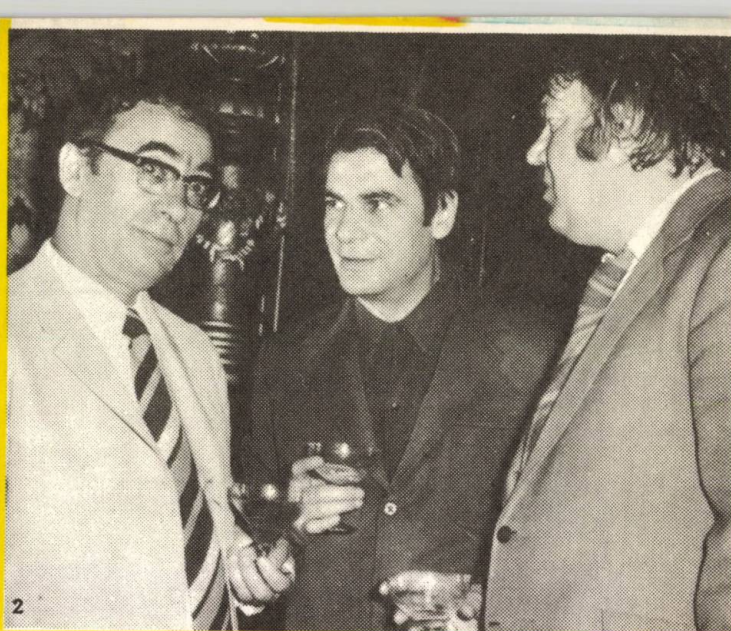
IATAC

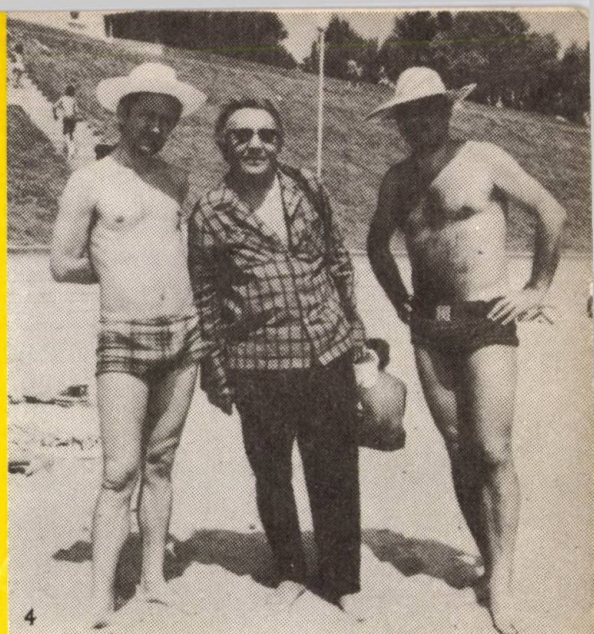
*Înalte oglinzi cu apele cernite
De veacuri dorm sub catifele roase
Unde un jîlt mai predică-n pustiu
În fața unor glastre somnoroase*

*Stîns în panoplie pocnetul pistoalelor
Vechi răzbunări mai gem prin unghere
Șoapte invie în cutele draperiilor
Cînd pasul umbrelor lunecă-n tăcere
Peste un timp încremenit
La ora judecății de apoi
Iar voevodul din cadră, trezit,
Capul tăiat și-l cere înapoi*

(1924)

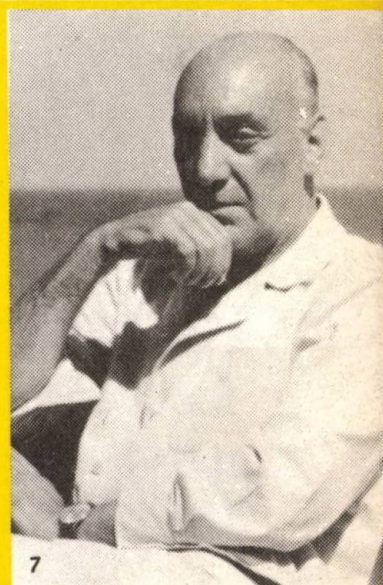
SERGIU DAN

din fototeca ASOCIAȚIEI Scriitorilor-București

1. Ion Gheorghe și Ion Dodu Bălan discutând despre tiraje
2. Marin Preda are o clipă de ezitare înainte de a răspunde la întrebarea pusă instantaneu de Constantin Țoiu și Fănuș Neagu. Nu cunoaștem întrebarea...
3. Doi tați, D.R. Popescu și Ioan Alexandru, și 5 copii (toți băieți)
4. Sobru chiar și la mare, Laurențiu Fulga a acceptat să-și scoată doar pantofii. Ion Horea și P. Sălcudeanu și-au păstrat pălăriile.
5. Ce poate face un critic, pare a zice N. Balotă, între doi poeți în aparență inofensivi, Nicolae Ioana și Horia Zilieru.
6. Solitarul A.E. Baconsky surprins în clipa când refuza colaborarea la „Almanahul Literar”
7. O, dulci melancolii, o dulci iluzii, pare a zice Horia Lovinescu prins pe veci în mrejele teatrului.
8. Mihnea Gheorghiu, secretarul secției de dramaturgie a Asociației Scriitorilor din București, cu colegii săi din juriul internațional de la Monte Carlo, dramaturgii academicieni Marcel Achard și regretatul Marcel Pagnol.
9. Concurs de autografe: Vasile Nicolescu, Mihai Beniuc și Ion Horea

Alain BOSQUET

*

Françoise SAGAN

*

Salvador DALI

răspund întrebărilor impertinente ale ziaristului

ANDRÉ HALIMI

Apărut în editura Hachette, volumul „36 scriitori... și 4 adevăruri ale lor” adună între copertile sale declarațiile unor personalități marcante ale vieții artistice din Parisul zilelor noastre. Cele mai multe dintre texte au făcut parte dintr-o serie de emisiuni difuzate prin O.R.T.F. sub titlul: „Distrugeți-vă legenda”, o invitație promițătoare căreia i se alătură întrebările sarcastice formulate de ziaristul André Halimi. Așa cum apreciază și cunoscutul critic Pierre de Boisdeffre, în „Prefața” cărții, cele mai interesante răspunsuri sînt acelea în care cel atacat acceptă acuza cu toată franchețea, întorcînd întrebarea, cu ingeniozitate, în favoarea sa.

Am ales pentru cititorii „Almanahului Literar” trei interviuri în care cei intervievați, Alain Bosquet, Françoise Sagan și Salvador Dali, sînt personalități bine cunoscute și la noi în țară. Răspunsurile, așa cum se va vedea, fac parte dintre cele în care legenda atacată, departe de a fi distrusă — cum ambiționa Halimi — se consolidează prin verva, inteligența, sarcasmul — chiar, ale celor care răspund.

„ALAIN BOSQUET, SÎNTEȚI UN CRITIC SUSPECT?”

Spunînd „da” aș da dovadă de masochism, iar eu mai curînd sînt sadic. Răspunzînd „nu” ar însemna să fiu orgolios. În primul rînd, să admitem acest lucru: a fi critic înseamnă a te ocupa de alții, în timp ce pentru un scriitor (acceptați să mă consider un scriitor de imaginație: sînt suficiente ca dovezi treisprezece antologii de poeme și șapte romane?) e cazul să te interesezi mai întîi de tine. Sînt critic cînd nu creez: într-o situație de inferioritate. În fața unui personaj de descris sau a unei metafore de îmbrăcat în cuvinte potrivite, nu sînt decît eu. Lunele vin să-mi mănînce din mîină, arborii plutesc îmbufnîindu-se, fluviile

se opresc pentru a deplînge o femeie prea virgină. Remarcați procedeul? Aici este mediul meu: imaginarul, pentru că realitatea îmi provoacă greață.

Nu se poate să-ți infunzi coarnele în poroasa suprafață a lui Saturn douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru. Precum orice imbecil (ca dumneata, Halimi) trebuie să mă mulțumesc cu realitatea, această gaură în șvaiterul existenței. Sînt un ticălos în secol, port o cravată, îmi spăl dinții, spun la dracu portăresei și-mi cer drepturile de autor la Grasset: ca orice imbecil (nu ca dumneata, Halimi). Deci mă situez la nivelul celorlalți. Așadar raționez. Așadar sînt lucid. Deci

toți sintem interschimbabili. Deci am puțin talent, bun de nimic: e inutil să mă las greu, sint trei sau patru critici mai buni decît mine, de exemplu Kanters și Nourissier.

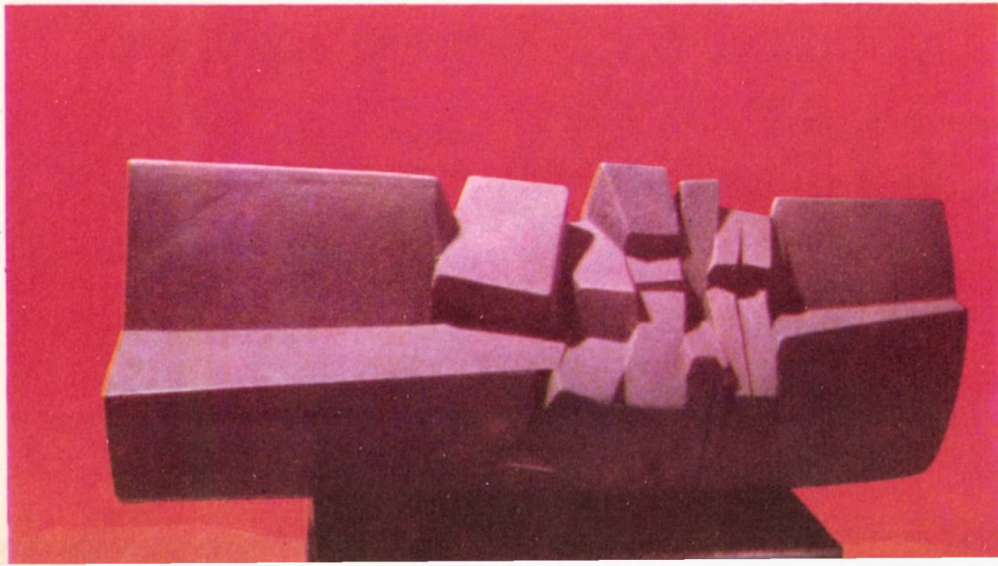
Sănătatea constă în a scrie ca și ceilalți și aceasta e cauza pentru care există atît de puțin bun gust. Devii critic din întîmplare: nu e nevoie de diplomă. Cînd nu produc eu ceva, disec ceea ce produc alții. Este suficientă puțină glagorie, o oarecare insolență și multă înflăcărare. Restul, adică memoria și ideile generale, vine de la sine. Cum fac critica? Vă voi istorisi iar dumneavoastră veți trage concluziile. Să luăm mai întîi domeniul care îmi este cel mai drag: poezia. Găsesc că ea nu-și are locul său, nici în presă nici în inima contemporanilor noștri. Hazardul (din nou el) face să am cinci sau șase cronici despre această artă devenită aproape în ochii tuturor bizară. Mă lupt cu îndîrjire pentru poeți, și aproape într-un mod corupt. Doresc să fiu parțial în această luptă: ce vreți, este opiul și singura mea religie. Nu voi fi satisfăcut decît în ziua în care *France-Dimanche* va publica pe prima pagină un poem demn de acest nume. Cum de nu!

Pentru mișcarea de idei, am gusturile și dezgusturile mele. Nu sint nici pentru și nici contra structuralismului. Mă tem de cei care văd în artă

(da, voi avea întotdeauna acest cuvînt pe buze) o arhitectură; sau, în meca-nismul creației, scuza unor rătăcirii freudiene; sau din nou știință acolo unde imaginația face pe nebuna. Critica, la acest nivel, este bolnavă pentru același motiv ca și celelalte domenii ale literaturii: vrea cu orice preț să se redefiniească, deci să nu dea crezare la ceea ce a fost ea cu zece ani mai înainte. Îmi place ca ideile să fie transmisibile fără ca firele de transmisie să fie enigme suplimentare pentru consumatori. Regret: astăzi critica este o problemă de progres; cine spune progres spune stadiu deja învechit.

Îmi place să descopăr tineri: sint suspect de a „merge“ cu ei, ca să-i ajut a obține un premiu. Goncourt-ul altora valorează cît numărul 17 la ruleta din Forges-les-Eaux. Eu particip la aceste nerozii prin calul de curse care aș dori să fie. Cum uneori jocul este plictisitor și inutil, din slăbiciune se întîmplă să ascult pe directorul ziarului meu, sau sfaturile editorului meu, sau lamentările prietenilor mei. Sint suspect de a fi influențabil. Dar păzea! mă revolt de îndată, pentru a porni din nou în război. Sint imprevizibil. Am avut întotdeauna dreptate, pentru că am temperament, dispreț pentru nouă scriitori din zece și o mare doză de cruzime.

Reproduceri după COSTEL BADEA

„FRANÇOISE SAGAN, SÎNTEȚI FRIVOLĂ?”

Da, sint frivolă. Dar în măsura în care muncești încetezi de a mai fi. În viața mea particulară sint un om năserios. Detest spiritul seriozității. Nu-mi plac oamenii care vorbesc într-un mod mult prea grav. Aceasta mă plictisește, mă obosește. Găsesc mult mai agreabilă și chiar frumoasă o oarecare ușurătate când se vorbește de sine. În acest sens, prefer să fiu frivolă.

În romanele mele, am ales personaje care au în general aceeași atitudine cu a mea, o atitudine care, pentru mulți, nu este serioasă. Eroii mei sint oameni care nu se apleacă cu un aer grav asupra lor, care au o atitudine detașată și care, pentru că nu fac mai nimic, pot părea frivoli.

Pentru a scrie o carte profundă, trebuie ca tu însuși să fii foarte serios sau să ai o viață mult mai gravă, mult mai liniștită decît a mea. Îmi spun întotdeauna că am timp pentru aceasta, dar nu sint sigură că-l voi avea.

Toate născocirile pe seama mea îmi sint cu totul indiferente. Pot citi orice într-un ziar: asta mă amuză sau mă plictisește. Când timp de zece ani ai numele în ziare, ești sătul. Legende trec întotdeauna pe lângă mine. Prefer viața reală. Frivolitatea constă în a te ocupa de lucruri interesante. Este preferința pentru obiecte, pentru serate... Eu nu o am. Ceea ce îmi place înainte

de toate: cărțile și oamenii. Frivolitatea în sine este un lucru teribil. Indiferența, care este deosebită de aceasta, îmi pare o formă de viață.

Mă consider mai mult nepăsătoare decît frivolă. Pentru atît însă nu merită osteneala să distrugi o legendă. Ea este o paradă foarte practică de anumite persoane. Cu toate acestea eu o accept căci altfel femeile în literatură sint plictisitoare. Prefer să trec drept cineva frivol mai degrabă decît o intelectuală îndrăzneată.

Grav e cînd eroii legendelor cred în ele și încearcă să semene legendei lor. Rezultatul este catastrofic.

Acuzația de frivolitate referitoare la personajele mele există la anumiți critici. Eroii romanelor mele mă interesează. I-am ales. Eu nu-i pot găsi frivoli. Am putut pune cîteva caricaturi într-o galerie de portrete pentru a mă amuza. În schimb, eroii mei nu sint frivoli.

Oricum, nu cred că se poate spune: „Untel este rău, Untel este mediocru, Untel este frivol.” Toți oamenii sint cu trei fețe. În plus, eu am oroare de etichete.

Nici o acuzație nu-mi pare importantă. Desigur, acuzația de mediocritate este gravă. Dar reproșurile referitoare la whisky, mașinile sport, localurile de noapte... mă depășesc.

„SALVADOR DALI, SÎNTEȚI NEBUN?”

Singura diferență care există între Dali și un nebun, este că eu nu sint nebun. Am toate avantajele nebuniei și nici unul din inconveniente. Nebunia mea este o nebunie de precizie bazată pe structurile paranoice, deci ale celui mai bun fel de nebunie ce poate exista pe lume. Este vorba de delirul sistematic al interpretării. Toate genurile de nebunie duc la zădărnici, îndeosebi aceea a lui Friedrich Nietzsche, care într-adevăr a sfîrșit foarte, foarte

rău, în timp ce delirul paranoic demonstrează constant delirul prin mijloace absolut obiective. Pentru a folosi un limbaj obișnuit, voi cita cuvintele lui Leonardo da Vinci: „Privind petele de umezeală de pe pereți, într-o anumită stare de spirit, se pot vedea organizîndu-se bătălii, chipuri și scene de o foarte mare precizie. Aceste pete ar putea fi perfecționate în fiecare zi pînă cînd vor fi comunicate tuturor”.

Leonardo spunea elevilor săi: „Acesta este muzeul calului, acesta este altceva...” și aceștia suportau întocmai această specie de delir paranoic care ținea de halucinație. Erai forțat să recunoști în acele pete de umezeală aceleași lucruri văzute de acest pictor ilustru.

Celelalte genuri de halucinație, astăzi atât de moderne, provocate de L.D.S. sau chiar de obișnuite visuri suprarealiste, sînt halucinații sau vițiuni care se șterg odată cu visul sau de îndată ce dispare efectul drogului. Nu există nici o modalitate de a le comunica. De aceea nimic nu-i mai plictisitor pe lume decît visul cuiva.

Deci paranoia, în special dacă este urmată metoda paranoiei critice, duce la comunicarea delirului în detaliile sale cele mai mărunte.

Sînt cu mult mai excesiv decît o arăt. Dovada: în plină perioadă supra-realistă, eram singurul care, exagerînd la maxim punctul meu de vedere, declaram că Meissonier este cel mai mare pictor al Franței și nu Cézanne așa cum se crezuse, și iată că acest

mod de exagerare care părea exorbitant în acea epocă începe încet să ia formă.

De fiecare dată cînd am putut lua poziții excesive, am fost acuzat că vreau să-mi epatez colegii și epoca. Am avut întotdeauna onoarea de a fi total împotriva timpului meu.

Această legendă de nebun o cultiv în mod obișnuit și îmi procură o foarte mare plăcere. De altfel, aș vrea ca ea să crească.

Cînd eram copil în Spania, era acolo un soi de nebun adevărat care scotea dinții. În fiecare joi venea în piața satului și ținea discursuri. Purta șerpi în jurul gîtului și spunea vorbe incoerente pentru a primi cîteva cen-time. Tatăl meu, care era notar, la zi cu toate excentritățile mele însem-nate, repeta, vorbind despre mine: „Acest băiat mă întristează căci într-o zi va fi asemeni acestui nebun al sa-tului“. Iar eu îmi spuneam: „Cît aș fi de fericit să-i pot semăna“. Căci în-totdeauna prezența sa provoca o adu-nare de cincizeci de persoane.

Era idealul. În această epocă, făceam deja cîteva excentrități. Părinții mei îmi dădeau cîțiva bani iar eu îi distri-

buiam celor care aveau dublul a cît posedau ei. Aceasta avea un aer de vanitate copleșitor pentru ei, ca și cum i-aș fi păcălit pe toți, ca și cum aș fi avut un sistem.

De altfel, în curînd voi face același lucru în America. Tuturor cretinilor ce-mi vor da un dolar, le voi înapoia doi. Îi voi fotografia și se vor tipări cărți care se vor vinde foarte scump. Cum ei se vor afla în carte, o vor cumpăra. O companie de televiziune va asigura operația. Un vis al copilăriei se va realiza astfel și mă voi putea plimba precum cel ce scotea dinții.

Exhibiționismul meu este nesățios. Este o pasiune. Aș vrea să se vorbească

de mine, chiar dacă se vorbește frumos.

Prefer chiar să fiu găsit un pictor slab, numai să se strige în gura mare că sînt un personaj extraordinar.

Nu sînt deloc ieșit din afaceri ca Picasso. Pentru sosirea mea la New York, mi se prepară zece mii de sardele umflabile. Nu renunț la excentrități.

Și toate acestea se transformă în originalitate. Această legendă trebuie hrănită. Chiar dacă nu o faceți dumneavoastră, mă ocup eu de asta. Este o nebunie critic paranoică de cea mai bună calitate, foarte concretă. Ca la un ceas, totul este prevăzut cu o precizie implacabilă.

Traducere: MARIA CONSTANT

O TRISTĂ PASĂRE

*... Alt cîntec, deci: e toamna-n înviere,
pădurile-n odăjdii vin spre noi,
și zarea-i dulce de-ntristata miere,
coboară naltu-n palidele ploi.*

*Alt cîntec despre tot ce ne-nconjoară:
timpul se face pasăre tinjind,
iar noi veghem în pasărea-comoară
și tîmpla este un altar de-argint.*

*Jur-împrejur stau orele la pîndă,
jur-împrejur bat clipele tăcut,
privirea cată lacrima să-ascundă,
iar sîngele-i un șarpe lung, durut.*

*Din tot ce-am spus cu aurite șoapte,
umbrită oda se întoarce-n dar
și-aștepți tîrziu ca noapte după noapte
să-ți mai aprindă carnea, — în zadar*

*aștepți să bată doruri înspre tine,
să înflorească urmele și vechi
să zumzăie în părul tău albine
și imnuri să-ți danseze în urechi*

*și doruri să-ți cuprindă trup și suflet
și taine să-ți deschidă iarăși zbor
și pasul tău să fie falnic umblet,
mînia ta să fie aprig nor*

*și peste tot privirea ta să fie
înnoitoare ca un vin de foc,
să-ți cînte dimineața ca o ie,
amiezele să-ți ridă cu noroc —*

*Zadarnic însă! Toamnă e afară
și toamnă-n carnea ta ca-n lupii suri,
iar amintirea urlă solitară
ca amețita haită în păduri.*

*Și amintirea vrea să ne devore
os după os, privirea din priviri;
e timpul care ne împinge-n ore,
începe timpul marei risipiri...*

*E toamnă, deci, frumoasa mea, privește
cum bat spre inimi dragostele iar
chemîndu-ne spre noi, dumnezeiește
și cum te-ai vrea în dulcele calvar!*

*E toamnă, însă! ... Desfășoare alții
mari steaguri de putere peste ploi —
noi să rămînem doar ce-am fost: înalții
cu-o singură statuie-n amîndoi...*

RADU CÂRNECI

MATEIU I. CARAGIALE

PAGINI DE JURNAL

în traducerea lui TAȘCU GHEORGHIU

M-am hotărât să iau note de ceea ce mi se întâmplă, de ceea ce văd și aud, de ceea ce se petrece. E pentru a treia oară că încep s-o fac; cele de față se vor deosebi de cele dinainte prin totală lipsă de preocupare literară. Relatez, aici, și consemn lucruri la care am luat parte sau la care pur-și-simplu am fost de față, și numai cele care m-au interesat.

Aceste note le scriu numai și numai pentru mine.

*

București, 16 aprilie 1928. Străbătând încet Genova, zăresc palate, steme, armării. Sculptate în marmora albă, cele de la Doria, monoculare și unice, pe fațada dînd înspre grădina unei clădiri care nu poate fi decît dependința unui mare palat. Mă gîndesc la splendoarea acestui nume ilustru, parcă predestinat prin eufonia sa, splendoare pe care o întreține astăzi încă posesiunea atîtor palate, ville, capodopere, și îmi amintesc marele palat de pe Corso, la Roma, cu cele două pajere pictate, una cu armele alor Doria-Pamphilj-Landi, cealaltă cu cele de patrician roman.

*

Printre inspirațiile fericite ale călătoriei mele, trebuie pusă cea de a nu fi schimbat trenul la Sampierdarena: al meu se oprește la cele mai mici stații. Pot, așa dar, să cercetez totul. Puține flori, din pricina asprimii anotimpului, mandarinii și lămții au fructe, pe-ici, pe-colo, tufe de mimoza înflorite. Sint izbit de urîțenia vulgară a noilor ville care culminează la Alassio.

Insula Galinaria n-ar avea vreun preț decît printr-o frumoasă și bogată vegetație care îi lipsește la fel ca celor mai multe dintre așezările care se desfășoară sub ochii mei. S-a dezpădurit mult în timpul marelui război. Nu prea pitoresc, Cervo. În definitiv, afară de confort și unele aspecte de civilizație și de viață opulente, Riviera e banală și găunoasă. Cu cît îmi place mai mult în schimb romantica tristețe a lacurilor italiene și moalea dulceată a țării venete.

Mediocru crepuscul pe mare. Curînd întunecarea și puțin după aceea San-Remo. Constelația simetrică a reverberelor dintr-o piață mi-arată că am sosit.

Trag la hotelul Royal în care Eliza Sion, soacra-mea s-a stins din viață.

*

* Dăm, într-o primă versiune românească, aceste *Pagini de Jurnal*, aflate — în forma lor originală — în ediția Perpessicius. Scrise în limba franceză, ele constituie un document pe cît de patetic — ca existență scriitoricească comentată, pe atît de strălucitor — ca stil. Facem aceasta din convingerea că ele trebuie să însoțească, în gloria ei, opera mamei. Alcătuitorul ediției din 1936 dă, referitor la locul acestor *Pagini* în economia *Jurnalului*, următoarele lămuriri: „Însemnările intime ale lui Matei Caragiale se cuprind într-un număr de pagini de jurnal, redactate între 1928 și 1935 și în 14 agende anuale, dintre 1923—1936 inclusiv.

Din Agende am folosit anumite date biografice, materialul și comentariile urmînd, ca și pentru majoritatea paginilor de jurnal să fie folosite mai tîrziu (...)

Din paginile de jurnal am spicuit ceea ce, odată cu latura biografică, ni s-a părut că lămurește psihologia autorului“. (Ediția din 1936, pag 312)

MISTERIOSUL MATEIU

O pioasă îndatorire mi-am făcut în ziua următoare, ducându-mă să aştern în Campo santo al oraşului câteva flori pe mormintul soacrei mele. Monumentul foarte simplu — o lespede cu numele său — are nevoie de reparaţii. Soarta a voit ca ea să se odihnească între Constantin Hornberg şi Conrad Foerster. Mormintul său poartă numărul 589.

★

Inspectorul de poliţie care face naveta între Genova şi Savona s-a urcat la staţia din urmă şi, graţie unei intervenţii, mi-a găsit un loc convenabil pentru un „professore di belle lettere” cum mă califica el. Prinţ cit se poate de comun în vagonul-restaurant după Genova. Între sosirea mea la Milano şi plecarea de aici spre Trieste am făcut sub o aversă memorabilă o plimbare în tram. Am admirat-o pe frumoasa Judith de la poarta centrală a Domnului, şi am mîngăiat-o atît era de veselă şi mîndră, am străbătut Galeria Victor-Emmanuel, înţesată de lume şi în faţa Scalei unde se afişa pentru poimîine seară „l'Oro del Reno” pe care o auzisem aici cu douăzeci şi cinci de ani mai înainte, am luat un alt tram care m-a adus la gară. După o noapte îngrozitoare sosiam vineri 27 la 9,55 la Trieste. Cafea cu lapte tot atît de mizerabilă ca şi la plecare, la cafè degli Specchi, dejun oarecare şi nu

Desene de CĂLINA PANDELE

prea ieftin la „l'Antica Bonavia”. Mi-am vizat paşaportul la consulatul jugo-slav, cumpărări trei kile de „finnocchio”, ascultai excelentă muzică la cafè Excelsior-Savoy şi la ora 20 şi 20 urcam în „Simplon”. De atunci orice farmec se destramă [...] Coborîi la Bucureşti duminică 29 ianuarie la orele 9 şi 40.

★

Sionu, 12 octombrie 1928. — La 22 august, anul acesta, flamura mea „coupée” verde pe galben a fluturat pentru întâia oară la Sionu. O privesc scriind aceste rînduri şi în ciuda virstei constat cu satisfacţie că din dorinţele mele cele mai de căpetenie cîteva s-au împlinit: cea mai arzătoare îndeosebi, aceea de-a avea o moşie. Am una, mică dar frumoasă, pe care o voi păstra „per fas et nefas” atît cit îmi va fi dat să mai trăiesc. Astăzi a fost frumos, senin şi cald; în curte, sub ochii mei se desfăcă porumbul, mari grămezi de aur se înşiră şi cresc; le dijmuesc. Mă simt bine la mine la ţară, voi încerca să aclimatizez aici profunda chietudine rustică italiană.

★

Sionu, 3 noiembrie 1928. — La 1 noiembrie, revista „Gîndirea” a apărut cu sfîrşitul celei din urmă părţi a „Crailor de Curtea-Veche”.

Încă de la apariţia întîii părţi, această lucrare a fost primită cu o favoare aproape fără precedent în literatura română. De aspra laboare şi de obositoare obsesie pe care nu mi le-a cruţat nu-i port pică: este cu adevărat magnifică. Concepută mai întîi nebuloasă în 1910, încetul cu încetul ea s-a dezvoltat şi s-a cristalizat pînă la 1 septembrie al acestui an, cînd către orele 3 şi jumătate am sfîrşit penultima tranşe pe care ultima o precedase.

Pentru nimic în lume nu m-aş încumeta să scriu un text de literatură oricît de subţire ar fi fără a avea asigurat, cuvînt cu cuvînt, sfîrşitul.

Această lucrare a rămas pînă la deznădejde vreme îndelungă pe şantier, adesea întreruptă, dar niciodată părăsită. Spovedania lui Pantazi m-a chinuit mult, sfîrşitul ei mi-a cerut cea mai mare trudă şi n-a venit decît foarte penibil, tîrziu. Pentru a fi înfăptuite cele trei din urmă părţi mi-au cerut nouă ani de lucru. Oricare ar fi satisfacţiile pe care această lucrare mi le va da mai departe, există una singură, pe care o şi am, şi pe care o voi preţui întotdeauna, înaintea oricărei alteia: aceea a dificultăţii învinse. Am auzit şi citit că o dată realizată o operă încetează a mai plăcea autorului ei. La mine e dimpotrivă.

București, 10 ianuarie 1934. — Mari încercări și vicisitudini au făcut îndelung din viața mea un calvar: singur, fără nici o avere, fără părinți, fără aliați, fără prieteni, fără legături folositoare și pe deasupra împovărat și înconjurat de dușmani, am fost silit să dau o aprigă luptă. Am ieșit din ea teafăr și de două ori mai călit. În clipele cele mai grele, am păstrat credința în Dumnezeu și încrederea în mine, și din amor propriu și demnitate nu m-am gândit niciodată să mă suprim pentru a nu umili printr-un gest laș stirpea mea o dată mai mult, care a așteptat poate de la mine înălțarea de care premergătorii mei cunoscători au văduvit-o.

La data când scriu acestea, sunt zece ani și șapte luni fără opt zile de când mă aflu în stare seniorială și așa voi rămâne până la moarte. Dar, cu știință și dinadins prin însăși faptul însușirii averii, a fost virtual hotărâtă stingerea stirpei mele astfel cum o hotărâsem dinainte eu însumi, pentru a-i cruța în viitor restriștile pe care soarta ca și propria mea neîndeminare cu care, la o răscruce a vieții mele, m-am pedepsit și pe care urmașii mei n-ar fi avut puterea poate și răbdarea de a le depăși.

N-am vrut să-mi iau în fața lui Dumnezeu răspunderea. Totuși, cu prilejul tragicei morți a celui din urmă duce de la Trémoille,

cercetându-i genealogia am descoperit că străbunicul lui, ca și fratele acestuia s-au însurat la vîrsta de 70 de ani și au avut copii. Și m-am gândit că asta ar putea să mi se întîmple și mie tot ca și lor, să mor puțin după aceea. Urmașul meu n-ar rămîne fără îndoială ca mine; el ar avea bani, case, pămînturi dar i-ar lipsi întotdeauna direcția, disciplina, principiile și metoda pe care din instinct prin meditație și prin studiu și prin experiență le-am dobîndit cu timpul. E, fiindcă vreau să-i cruț multe rătăcirii, greșeli și nevoițe, că am întocmit această lege de familie ale cărei precepte i-ar putea sluji de sfat și călăuză.

★

București, 29 aprilie 1934. — A patruzeci și noua aniversare a nașterii mele și din această zi — sînt treizeci și patru — traversez o teribilă criză morală. Starea mea sufletească s-ar putea să fie aceea a oamenilor care simt că li se apropie sfîrșitul și nu mai nădăjduiesc în ziua de mîine. Socotind bine, ce-mi mai rămîne să sper? Timpul trece atît de repede și de vid! Ah! dacă aș fi știut...

Choiseul, ministrul, a scris că regretul este inutil. N-a avut deloc dreptate. Regretul este fratele geamăn al experienței. Am din belșug și dintr-unul și din cealaltă. Și e singurul capitol pe care l-am agonisit pentru bătrînele mele zile, zile pe care voi începe curînd să le socotesc în lipsuri și amărăciune.

În amurg, izolat la mine, noaptea în preumblările mele solitare îmi judec trecutul, mă judec pe mine însumi, aspru. Și mă întreb la ce mi-a slujit inteligența mea, dacă am avut-o, dacă mi-am condus atît de rău luntrea. Cînd am văzut că totul era împotriva-mi, pentru ce și eu însumi mi-am stat împotriva? Să fi fost fără să-mi dau seama propriul meu dușman, printr-un soi de instinct de autodistrugere, de care a ținut această de neprețuit lipsă de inițiativă și de dinamism, cum se împacă cu toate celelalte însușiri ale mele prețioase și rare, cu superioritatea ce nu mi se poate nega? E adevărat deasemeni că norocul nu m-a favorizat decît puțin, fiind în ceea ce mă privește decît pasiv.

★

Este pe bulevardul Carol 61, colț cu strada Olari, o casă particulară cu un etaj și un subsol ridicat. Nu-mi dau seama de ce, această clădire care n-are nimic deosebit îmi plăcea atît de mult acum douăzeci de ani, încît îmi spuneam că da ă mi s-ar fi întîmplat să fac o frumoasă afacere, voi căuta s-o cumpăr. În seriile acestea din urmă, trecînd prin fața ei, mi-am amintit-o și mi-am găsit cu ea mai mult decît o asemănare. Ca și mine, ea e demodată, puțin șubrează și prost ținută și m-am gândit deasemenea cum gusturile se schimbă, cînd

locuiam într-un cartier o nenorocită odăiță într-o fundătură, visam la o casă mare în centrul orașului pe bulevarde și acum când locuiesc într-un confortabil și luxos apartament în centrul orașului am nostalgia unei modeste căsuțe de mahala cu smochinii mei, cu leandrii mei, cu verbina și lămii mei. Și nu-mi pot ierta de a nu fi avut-o niciodată. Ea ar fi făcut pentru mine tot atît cît un palat și grădina ei cît cele de la Villa Pallavicini sau Isola-Bella. Ce de convulsii, ce de păcătoșenii mi-ar fi cruțat o astfel de micuță proprietate!

Nu mi-o iert. E un caz de conștiință rară, dacă nu unică, pe care o cercetez cu amărăciunea cea mai profundă. Stirpea m-a înșelat și eu am înșelat-o la rîndu-mi.

*

Ca heraldist înăscut și nărvit, am demult pasiunea decorațiilor; la vîrsta de paisprezece ani, le cunoșteam pe toate și le desinasem încet și cu deamănîntul în caietul meu de fizică. Așa fiind, sunt de părere că nu e nici o lipsă de merit să te strădui pentru a le căpăta. Dacă au fost suverani care nu s-au stingherit a cere Ordine, pentru ce m-aș feri eu. Căpităneanu mi-a spus că și copilului care nu plînge nu-i dai să sugă. Și m-am pus pe lucru. Și de data aceasta împrejurările m-au favorizat de minune, prilejurile la care ai puțină de a te face decorat fiind la fel de rare precît sînt mijloacele de a te face propus delicate. După demersuri abile care m-au făcut să văd cît de eficace poate fi ajutorul inteligent și devotat al unui prieten — vreau să vorbesc de Rudolf Uhrynowsky — și după o așteptare înfrigurată de opt luni, a fost tot la Ministerul Lucrărilor Publice unde la 10/24. VII (joi), am primit brevetul și însemnele Ordinului imperial rus al Sfintei-Ana de clasa a II-a. Din punct de vedere protocolar nu puteam ajunge la starea mea oficială la o decorație atît de înaltă și nici atît de decorativă. Cînd mă gîndesc că, puțin după numirea la minister, ambiția mea s-ar fi mulțumit cu micuța cruce a Sfîntului-Stanislav de clasa a III-a, cu prilejul vizitei marelui duce Nicolae Mihailovici!

La 29. IV. 12, aflîndu-mă cu tatăl meu la Dragosloveni, ne-am dus să vedem, aproape de Plăinești, locul unde trebuia să se ridice monumentul marelui Suvarow, care zdrobise la 11. X. 1789 armata turcă. Soclul era pus, un bătrîn semănînd cu Tolstoi lucra la el. Statuia ecvestră a venit din Rusia în anul următor și s-a reîntors după trei ani. La inaugurarea acestui monument (6.XI.13) am fost propus de către șambelanul și Consilierul de stat Boris Arseniev, însărcinat cu afaceri la București și mai tîrziu vice-gubernator al Basarabiei. Din puținele slăbiciuni pe care le-am avut nu-mi reproșez decît pe jumătate cea pentru decorații.

În această direcție, norocul nu mi-a fost propice: în afară de cravata „Sfintei-Ane” a Rusiei, celelalte, fără a excepta crucea de cavaler al „Legiunii de onoare” prețuiesc prea puțin. Nu-mi pare rău:

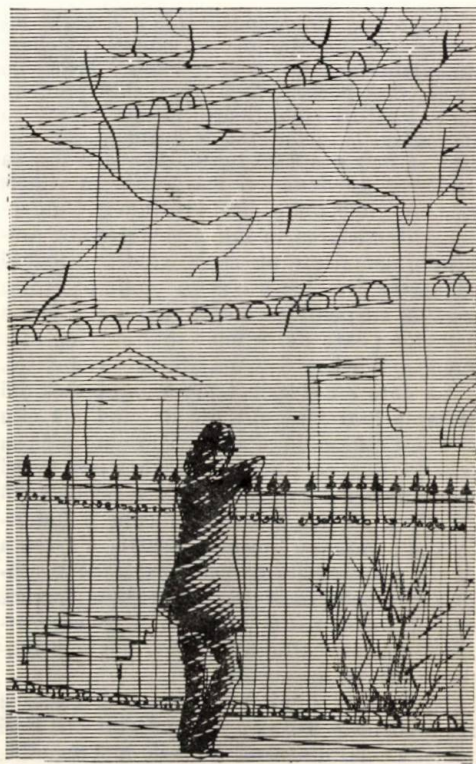
În noiembrie 1912, m-aș fi mulțumit cu micuța cruciuliță a Sfîntului-Stanislav, în mai 1914 aveam cravata Sfintei-Ana.

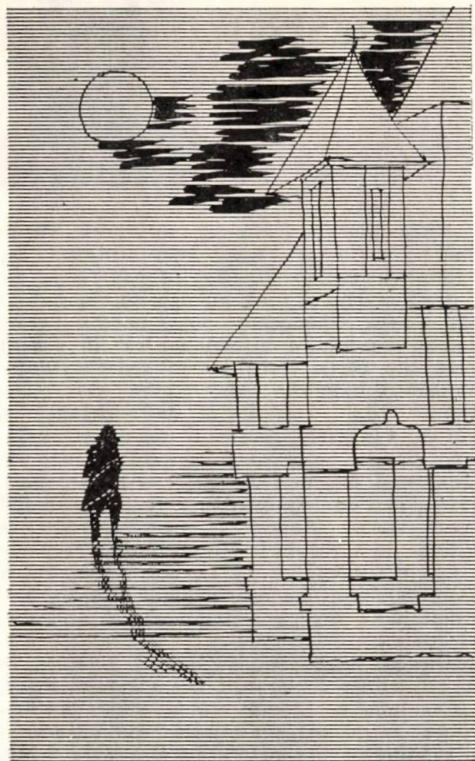
Dacă mi s-ar fi întîmplat același lucru cu Trandafirul-Alb, Coroana României, Christul sau Steaua Polară, ale căror cravate le-am scăpat pe rînd?

*

București, 21 februarie 1935. — Străbătînd cartea lui Zweig asupra „Vindecării prin spirit” am avut, acum opt zile, revelația că superioritatea mea intelectuală, intuiția mea, experiența mea și forțele latente pe care le am în mine, cer pentru a fi puse în valoare o terapeutică a moralului meu și a voinței mele care trebuie să înceapă printr-o reacție împotriva obsesiei trecutului meu și a amintirilor lui, dar înainte de a purcede la aceasta voi arunca pentru o cea din urmă oară o privire, privire prea puțin duioasă înapoi.

Am fost foarte multă vreme sub aparențe calme un neliniștit și un iritat, mai sint, cu toate că mult mai puțin, încă, socotesc a nu mai fi curînd deloc. Împiedicat de a face o frumoasă carieră normală, constrîns

de a duce cea mai mare parte a timpului o viață, diametral opusă celei pentru care mă simțeam făcut, zădărit și neînțeles, n-am putut să mă realizez decât sporadic pînă la vîrsta de cincizeci de ani. Am fost condamnat să trăiesc sărac, eu, care mai mult decît oricare altul, eram născut spre a fi bogat și a mă bucura din belșug și cu pricepere totodată, de tot ce frumoasa civilizație și confortul ei pot oferi. Și totuși, n-am făcut nimic spre a ajunge și atunci cînd am avut prilejul, l-am pierdut în mod stupid.

„Tel serait millionaire

„Ah! c'est toi Mothschild, allô?!

Bietul Champsaur! La 22.XII.34 ne părăsea și bunul maestru a cărui frumoasă pildă n-am știut să mi-o reamintesc la momentul potrivit.

*

București, 25 februarie 1935. — Ideea de a fi constrins să fac studii de drept în Germania a fost la tatăl meu o scrînteală mai mult. Sarcina ar fi fost pentru mine îndoită: să învăț nu numai materia, ci și limba în care ea era profesată sau scrisă. Studiile nu mi-ar fi slujit, de altfel, la mare lucru. Acel: „Ah, Doamne, dacă aș fi studiat...” nu se pune în cazul meu deloc. Tragerea la fit pe care am comis-o la Berlin mi-a folosit mai mult. Un an de singurătate, la țară

ca și la București, și care a fost în același timp un an climateric, mi-a îngăduit să mă dedau unei introspecții în ființa mea și unei restrospecții în trecutul meu însă mai stăruitoare și adînci decît e cu putință. Mi-am judecat astfel treizeci de ani ai existenței mele. Ei, bine! în afară de cîteva slăbiciuni de care mă mustru necruțător, la care am fost vreme îndelungată silit să mă resemnez, n-a existat la mine nici o evoluție, și acum, în pragul jumătății mele de veac de existență, am redevenit, avînd, pe deasupra, și experiența a treizeci de ani, cel de acum treizeci de ani. Nimic n-a putut să răpună pe obstinatul, pe care circumstanțele l-au refulat în mine, fără să fi ieșit îndreptățit. Multă vreme m-am lăsat tîrît în derivă, apoi m-am îndoit, am făcut plonjonul și, la această oră, despovărat și despiedecat, înot împotriva curentului tăind apa, și dacă mă întîrzii în a evoca Berlinul de acum treizeci de ani, e pentru că în cadrul lui stă prînsă imaginea tînărului în pragul celor douăzeci de ani ai săi care renaște acum în mine.

*

...*pretundeni, adie cu vîntul, se așterne cu ploaia, *unduie* în razele de soare și de lună, se ogîndă în privirile sastisite ale locuitorilor nepăsători, lipsiți de avînt și de pornire, se trădează în mișcări, în vorbă, se leagănă în tărăgănarea vechilor cîntece de mahala, în amețeala dulceagă și resemnată a valsurilor lui Ioanovici. Cine nu i-a prins deosebitul fermec nu a înțeles București. Ei (acestei tristeți) îi sunt închinete aceste rînduri...

Căci dacă după treizeci de ani (*ou plus*) de hălăduire în București uneori mi se întîmplă încă să mă rătăcesc prin uliți sau chiar mahalale întregi necunoscute, sunt și altele unde știu și pietrele caldarîmului și crăcile copacilor și scindurile ulucilor, unde cunosc casă cu casă, le știu toată cronică acelor ce i-au sălășluit timp de o jumătate de veac. Le-am văzut luminate de sărbătoare, precum am văzut filfîindu-le la porți steaguri albe sau negre: copii creșcuți sub ochii mei și pieriți înainte de vreme, bătrîni uitați de vreme sub ochii cărora m-am înălțat eu — beteală, flori, zîmbete, lacrimi — un vîlmășag nebun de iubiri, de uri, de uitări, de înșelăciuni, de amăgiri, una peste alta, totdeauna mai multă jale decît bucurie și peste tot atîta minciună, zadarnică și deșartă ticăloșie omenească, că uneori cite un nimic aducîndu-mi aminte de unele, scap din vedere că ale lumii sunt toate, îmi uit de ale mele, și cad pe gînduri și-mi vine să zic cu cîntecul: „arză-l focul București”.

* Text în românește în original, despre care editorul dă următoarea explicație: „Am adăugat acestor pagini, redactate în franțuzește și o pagină izolată, în românește, pentru caracterul ei înrudit și pentru că încheie un elogiu al Bucureștilor”.

CU TAȘCU GHEORGHIU DESPRE „MISTERUL MATEIU“

Prestigiosul traducător al *Ghepardului* și al atitor poeme franceze, scriitorul Tașcu Gheorghiu este cunosătorul, fără egal, al *Crailor de Curtea Veche*. Ferventul matein, Ion Barbu îi concedase titlul de *secretar în perpetuitate* al faimosului *Club Mateiu Caragiale* înghebat la sugestia marelui poet prin 1947. Și trebuie precizat că nu este vorba numai de o adulație, sau de cunoașterea textului (iar Tașcu Gheorghiu cunoaște *din inimă Craii... par coeur*), ci putem vorbi de o nemijlocită conviețuire cu capodopera; în sensul că pătrunderea pînă la semnificațiile subterane ale cărții duce la un stil de viață. Este cazul rar întâlnit în care o carte domină o biografie subordonîndu-și-o. Căci secretarul în perpetuitate al *Clubului...* recompune zilnic sacerdoțiul de substanță al *Crailor...* — ritmica proprie cărții lui Mateiu I. Caragiale, această racordare incluzînd deopotrivă ținuta fizică precum și modul de viețuire cu odihna consumată în orele zilei pentru a fi numai noaptea („Noaptea mă simt mai eu, mai al meu“ — Remember). Astfel încît, la ceasul tirziu de seară, un domn, înveșmîntat cu grijă pentru a realiza o modă vag anacronică („ferchezuit la deznădejde“ — cum spune Mateiu I. Caragiale despre Pașadia), urcă, cu lentoarea rigidă a celor siguri de propria-le importanță, treptele unui restaurant din centrul Bucureștiului. Începe ceremonialul de fiecare seară, întru slava eternă a *Crailor...* și a autorului lor. Nici un amănunt nu este neglijat. Un zîmbet, un salut, un gînd — toate își au o corespundere definitivă, o replică într-o pagină anumită din Cartea evlaviei.

Am fost, nu o dată, prin ani, oaspete de seară la masa cunosătorului *Crailor de Curtea Veche* și pentru că istoria literară mai are atîtea de lămurit despre „misteriosul Mateiu Caragiale“ — am notat pentru cititorii *Almanahului Literar* cîteva dintre autorizatele opinii ale lui Tașcu Gheorghiu, cite am putut reține în fuga condeiului din ceremonioasele conversații care excludeau crisparea prea manifestă a reporterului; cite a îngăduit respectul pentru discreția reclamată de confidențele, care, fiind vorba de Mateiu I. Caragiale, nu puteau fi — desigur — decît „sub pecetea tainei“.

Despre cunoașterea directă a omului Mateiu I. Caragiale cit și a operei sale — am memorat următoarele:

„L-am cunoscut, am dat mîna cu el o singură dată. Eram cu Anton Holban, mi se pare, pe Calea Victoriei, și în fața cafenelei Capșa, din care Mateiu tocmai ieșea, isprăvind o frază pe franțuzește, cu Horea Furtună; Anton Holban s-a oprit spunîndu-i că vrea să-i prezinte un mare admirator al lui, un idolatru cunosător al *Crailor...* Mateiu mi-a întins o mînă. Era un ger năpraznic afară, avea pete roșii de frig pe față, părea că suferă foarte tare de frig. Avea multă dreptate Perpersicius cînd îl definea ca pe un tip climatic; sensibil la intemperii, dispoziția lui era foarte mult condiționată de timpul de afară. De altfel, așa cum spune Perpersicius, notațiile din *Jurnalul* lui cuprind întotdeauna scurte note despre vreme. E prima și ultima oară cînd l-am văzut pe Mateiu. Cît despre *Craii...*, o știu de cînd o publica în *Gîndirea*. Păstrasem numerele în care Mateiu, la intervale mari, dădea încă un capitol din această operă. Am avut apoi prima ediție din *Cartea Românească*. Pe un exemplar al acestei ediții Mateiu făcuse remanieri, exemplarul trecuse prin mîinile lui Perpersicius care a ținut seamă de ele reproducîndu-le în ediția definitivă de la Fundații.

Pentru mine cartea a fost un eveniment, un șoc; și uimirea de la 16 ani, cîți aveam cînd am citit-o prima oară, se adîncește și crește. Păreră mea este că e o carte unică, cum nu s-a mai scris și nu se va mai scrie, comparabilă, pe alte coordonate, cu *Maldoror* al lui Lautréamont și cu *Iluminările* lui Rimbaud. Fiîndcă la fel cu acestea, *Craii...* constituie o nouă modalitate de elaborare a unei opere în care autorul, creîndu-se pe el însuși, îi dă posibilitatea lectorului de a se crea pe sine. Cetitorul ia contact cu cartea și o subserie. Așa cum Lautréamont, după cum relevă Marcelin Pleynet, începe cartea fără a se cunoaște, se caută și pînă la urmă se creează, tot astfel, mi se pare, că trebuie privită și metoda de lucru a lui Mateiu. Pantazi, Pașadia, Pirgu sînt cele trei fațete ale aceluiași Mateiu. Cît de magistrală și cît de adevărată — și pînă astăzi nu s-a spus mai frumos — este definiția lui Ion Barbu, care m-a onorat cu prietenia lui, cînd spunea despre *Craii* că tustrei îl reprezintă pe „Mateiu văzut la prismă“. Această magistrală definiție a lui Ion Barbu mă obligă să alătur actul genetic al operei de al celorlalți doi poeți francezi mai sus amintiți și îmi întărește apropierea pe care o bănuim.“

Am discutat apoi despre măsura în care acest cult pentru Craii... l-a ajutat în traduceri sale pe Tașcu Gheorghiu.

„În munca mea de traducător Mateiu a fost și rămîne un model în fața căruia, îngenuchiat, și învățînd de la marea lui știință prozodică adevărata retorică, „benedictina osirdie a frazei exemplare“ — îmi recunosc penibilul și încrîncenatul efort de a „călătîni prostescul nostru scris“ — cum spune Ion Barbu în *Răsăritul Crailor* cu care, de fapt, se deschide cariera capodoperei.“

Am socotit firesc ca un atît de avizat cunoscător al operei lui Mateiu I. Caragiale să nutrească, fie și numai în secret, gîndul unei exegeze a operei care constituie pasiunea sa de o viață, și iscodind prevenitor am izbutit să aflu următoarele:

„Păstrez încă dorința, nu știu cînd realizabilă — sănătatea și anii îmi sînt o piedică poate nu de netrecut — de a scrie o carte care să nu fie nici studiu critic, nici eseu, nici dezbaterile de neuitat ale lecturii (de cite ori, și asta se petrece aproape în fiecare seară, citesc o pagină mi se revelează într-un chip cu totul de nemărturisit alte și alte noi minunății ale acestei prea-frumoase cărți. Atît este de adevărat, după însăși mărturisirea lui Mateiu din *Jurnalul* său, că opera este „magnifică“, îți amintești pasajul în care Mateiu spune că știe că după ce un artist și-a încheiat opera aceasta încetează să-i mai placă: *Chez moi c'est le contraire!*)

Cartea pe care aș ține mult să o scriu ar fi în același timp de toate: și eseu, și amintiri, dar ea ar trebui, în intenția mea, să aibe caracterul unei convorbiri în șoaptă la un colț de masă după un chef. Ea trebuie să aibe, în gîndul meu, caracterul de povestire orală, în care să pot trece, dacă asta îmi va sta în putință, acea pendulare mirifică între veghe și vis. Dar cum spuneam, nu știu cînd și în ce timp ar putea lua ființă, s-ar putea încheia această carte“.

„Da, m-am gîndit și la titlul! Ar fi motto-ul, nu știu cum îl voi traduce din franțuzește, dar pe care îl poartă în frontispiciu primul capitol din Craii...: *Intîmpinarea Crailor*... au tapis-franc nous étions réunis“ (L. Protat)“

Amintind cu privire la semnificațiile adînci ale *Crailor* că, pentru Tudor Vianu, cuvintele *fermec* și *stirpe*, pe care el le considera de maximă frecvență în cartea *Crailor*..., dau posibila direcție de interpretare nu numai a operei dar și a personajului Mateiu I. Caragiale, Tașcu Gheorghiu a adăugat:

„Sînt de acord cu Vianu, care mi-a fost profesor, că pentru a ajunge în inima lui Mateiu cele două sintagme *stirpe* și *fermec* sînt o busolă foarte sensibilă. O direcție a cercetării mi se pare că trebuie să aibe în vedere sursele operei. Una din cele mai evidente se dezvăluie în conținutul ei malefic. Craii... ne revelează un infern, o lume a „patimilor

rele“, un univers damnat. Ne întrebăm dacă Mateiu a cunoscut romanul negru, „terifiant“, unul din maeștrii săi recunoscuți fiind Balzac, admirator, ca și Hugo, al lui Melmoth și autor al unei imitații a acestuia, „Centenarul sau cei doi Beringheld, publicată în 1822 sub pseudonimul de Horace Saint — Aubin. Balzac e autorul „Istoriei celor treisprezece“, pe care Conu Rache o citește în „Sub pecetea tainei“ și pe care Ion Barbu o zărește pe masa din salonul în care e primit cînd îl vizitează pe Mateiu la Sionu.“

Chestiunea se complică însă dacă facem legătura dintre marea lui prozodie și conținutul pe care îl cuprinde o frază. Ar fi de spus mai mult, dar nici dumneata nu ai spațiul necesar, nici eu nu cred că este locul și timpul să dezvolt ideea după care în focarul incandescent al *Crailor*... trebuie descoperit Erosul. André Breton spune că „în ciuda memorabilelor sondaje pe care le-au făcut Freud și Sade, dorinței noastre — după cite știu eu — de a pătrunde universul i se opune infracasabilul nucleu al nopții.“ Erosul și noaptea, fruntarii lunecătoare ale acestei opere care pendulează între starea de veghe și starea de vis (totul se petrece noaptea, Craii sînt niște noctambuli inveterați), iar cartea se dovedește saturată de erotism. Acestui nucleu al nopții îi opune Breton vulturul exultant al dorinței, ca să întrebuițeze fascinantul titlu al unui poem al său: *L'aigle du désir exulte*“. Observăm că toate cele trei proze mateine se desfășoară într-un cadru nocturn. Nu tenebre, nici umbră, și mai puțin amurgul care a proliferat atît de frecventa tipologie a „romanului crepuscular“, ci noaptea romanului negru e nucleul energetic al *Crailor*..., noaptea care nu încetează să fie opusă voinței noastre de penetrație a universului, de către „eros“, cum spune Breton.

Erosul, al cărui cadru este nocturn, se dovedește incontestabil a fi centrul și motorul *Crailor...*, a cărui proiecție se cristalizează de preferință în imaginea femeii. Opunându-se realității unei societăți opresive, erosul neagă limitele și tinde, prin subversivitatea nopții, către continuitate și absolut.

Amintind de un alt bun cunoscător al *Crailor...*, — este vorba de Perpessicius, editorul cel mai de seamă al operei lui Mateiu I. Caragiale, a cărui atît de rară astăzi ediție din 1936 a rămas cea mai bună, de fapt: singurul text de posibilă referință critică — am rememorat versul identificat de el în *Craii...* și utilizat apoi și de Ion Barbu în al său *Protocol pentru un Club Mateiu Caragiale*:

„Am fost foarte gelos de descoperirea alexandrinului „visul galeș al Floridei și al ostroacelor Antile“, de către Perpessicius, și am descoperit și eu unul dacă nu mai frumos cel puțin tot atît:

„Candelabru se aprinse înmiinduse-n oglinzi...”

Cît despre relația dintre opera și biografia lui Mateiu I. Caragiale, opinia lui Tașcu Gheorghiu este următoarea:

„Existența biografică a lui Mateiu este figurată, este ridicată la valori de mit, el ia din viața lui o puzderie de date dar printr-o refontă care îi aparține numai geniului lui, el se recrează. Mama lui Pantazi cuprinde în portretul ei o mulțime de date ale foburiei matricei mateine pe care el le ridică la sumă, la unicitate, la blazon. Cucoanei Anicuța, mama lui Pantazi, îi plăcea să se îmbrace țărănește cu maramă și mărgelă, iar tușa Smaranda spunea despre ea: „Anicuța trage a prost“. Nu s-ar putea să vedem în acest portret magnific, întrezărit la fereastră, printre rinduri, chipul mamei lui? Poetul Al. T. Stamatiad, care fusese coleg de liceu cu Mateiu, ne spunea, acum vreo douăzeci de ani, într-un birou de editură, că, la catalog, Mateiu era strigat Constantinescu Maria Mateiu. Conu Iancu nu l-a recunoscut niciodată legitim și unul din cei mai mari scriitori ai noștri își poartă ilegal numele. Ar fi de făcut aici, dar nu avem spațiul necesar, considerații poate nu superflue asupra statutului de bastard în geneza unui asemenea destin literar. Și în acest mod s-ar putea vedea, poate, cum Mateiu se caută și își creează un nume. Un bastard, nu-i așa, își caută o identitate necontingentă, înfruntînd perenă, insuficiența temporală a unei biografii și pe linia aceasta am putea avea revelații de prim ordin într-o discuție a *Crailor...*”

Coordonatele „nobleții“, cea mai neînsemnată și singura posibilitate a nemuririi, prin continuitatea numelui, a singelui și a „ecusonului“, alăturată celorlalte care o generează și pe care am numi-o „complexul bastardului“, sînt esențiale pentru înțelegerea *Crailor...* Dar aceasta din urmă, nu constituie decît un conținut biografic formal,

ce operează adînc către obiectivarea operei în care autorul nu este decît un secretar al autorului care se naște și activează privindu-se descătușat de contingențele biografice și psihologice, cu care zadarnic s-a încercat a se defini lucrarea.

Cu o altă ocazie, nu mai puțin nocturnă, l-am rugat pe Tașcu Gheorghiu să rememoreze datele sumare ale existenței *Clubului Mateiu Caragiale*, precizînd rolul deținut de marele poet Ion Barbu:

„Nu mai țin minte cum s-a încheiat *Clubul*, de altfel nici nu a fost un club. Ne adunam la o masă de la Capșa a marelui profesor matematician și poet și convorbirea începea și se sfîrșea întotdeauna cu Mateiu și *Craii...* săi. A, să nu uit! Era o lege, maestrul Ion Barbu interzicea să se vorbească la masa lui altceva decît despre Mateiu și despre *Craii...*

În felul acesta aș putea spune că avîndu-l drept călăuză virgiliană am străbătut cu Maestrul iubit, încet și sigur, întreg infernul *Crailor...* Urcîndu-ne însă tot atît de încet și de sigur și trecînd prin purgatoriu spre paradisul împăcării și al resemnării „întru slava mateină“. Aș putea spune că am trăit această carte zi de zi. Am căutat astfel să identificăm pînă și locurile și casele despre care este vorba în ea. Îmi amintesc cum într-o zi Maestrul ne-a dus să căutăm cam pe unde se afla Casa Arnotenilor avînd drept slabe și vagi indicii faptul că se găsea pe lîngă tribunal și că în fundul curții casa avea un turn. Nu am izbutit. Aflînd, cu alt prilej, însă, că „pe liniștită stradă a Model“, astăzi strada Pictor Grigorescu, (unde Pantazi, cum citim în *Craii...*, închiriasse de la o bătrînă franțuzoaică două camere) un imobil care se zice că aparținea regelui Carol I și pe care acesta îl da cu chirie, avea să se dărîme pentru a se con-

strui aripa din dreapta a Palatului, marele poet ne-a spus: Știți că imobilul în care ședea Pantazi se dărîmă? Să mergem să-l mai vedem o dată. Pe acesta l-am identificat și l-am văzut cu puține zile înainte de a fi dărîmat. Jocul nostru, căci Ion Barbu era, de fapt, un mare copil, se continua și printr-un fel de reconstituiri din memorie ale unor momente din carte. Îți amintești că, după moartea Ilincăi, Mateiu îl caută pe Pirgu ca să se ocupe de înmormîntarea ei, el fiind singurul care să se priceapă la asemenea lucruri. Mateiu îl caută zadarnic, îl găsește pe Haralambescu care îi spune că l-a văzut la Moși cu o zi înainte, Mateiu îl caută mai departe și tocmai cînd dispăruse de a-l mai găsi dă de el intrînd la Capșa „oțărît și la față ca ficatul, înjura de mama focului“ „după ce-și bău cafeaua și kirschul...“ Venind într-o după — masă la Capșa am dat de Ion Barbu care m-a întrebat ce avea în față pe masă. Era o ceașcă de cafea și un pahar gol de lichior. Ei, îmi spuse el, acu'să te vād dacă te pricepi, ce am în față? Păi, o cafea și un kirsch, am răspuns eu spre marea bucurie a Maestrului. Așa ne jucam de multe ori, trăind în adîncime, adică readucînd în viața de toate zilele la masa noastră magica fantasmă mateină. Într-o zi, și lucrurile sunt nenumărate dar mă mărginesc deocamdată numai la asta — într-o zi cînd, capricios cum era din fire și sārîndu-i țandăra din te miri ce, scumpul meu Maestru a încercat să fie răutăcios i-am răspuns cu apostrofa lui Pirgu către Pașadia cînd acesta îl ia peste picior bătîndu-și joc de lipsa lui de maniere: „Să mă mai slăbești cu moffuri de-astea, că altfel întore foaia. Ai îmbătrînit nebun!“ Barbu exulta, îi trecuse supărarea și se minuna ca un copil!“

Un deosebit interes am atătat în aceste colocvii de noapte problemei pierdutului *Jurnal intim* al lui Mateiu I. Caragiale. Despre acest *Jurnal* găsim în *Cartea albă* a academicianului Al. Rosetti următoarele precizări:

„Văduva lui Matei, Marica N. Sion (...) mi-a dăruit carnetele intime ale soțului ei.

Era o serie de agende, de format mic, cuprinzînd însemnări de caracter intim redactate în limba franceză.

Perpessicius a publicat cîteva fragmente din carnetele lui Matei Caragiale. Partea inedită cuprinde grave învinuiri la adresa ilustrului săi părinte.

Socotind că nu pot sustrage din circuitul public un material atît de prețios pentru cunoașterea biografiei lui Matei Caragiale, am dăruit toate aceste carnetele Fundației pentru Literatură și Artă, cu mențiunea că ele nu pot fi date în lectură decît cu aviz special.

Cînd m-am întors la direcția Fundației, după 23 August 1944, nu am mai putut da de urma acestui prețios depozit...”

Din ceea ce știe, Tașcu Gheorghiu ne-a dezvăluit următoarele:

„Părerea mea despre *Jurnalul* lui Mateiu e cuprinsă în chiar exerga sau îndemnul pe care și-l face sieși Mateiu că *Jurnalul* este lipsit de preocupări literare; cu alte cuvinte, autorul lui nu se gîndea, nu avea intenția să-l publice vreodată („Je viens de décider de prendre des notes de ce qui m'arrive, de ce que je vois et j'entends, de ce qui se passe. C'est pour la troisième fois que je commence à le faire; les présentes différeront des précédentes par la totale absence de préoccupation littéraire. J'y relate et consigne des choses auxquelles j'ai pris part où j'ai simplement assisté et seulement celles qui m'ont intéressé.

Ces notes je les écris uniquement pour moi“. — din paginile de *Jurnal* publicate de Perpessicius în ediția din 1936, la *Aneze*, pagina 313), după cîte știu, după cîte am aflat din „miezoasele și cuprinzătoarele convorbiri“ cu Ion Barbu, acest *Jurnal*, prin bogatele referințe la persoane care mai sînt în viață ca și prin cele care îl privesc și din care Mateiu nu apare în culorile cele mai roze („sur les misères physiologique les secrets ne seront pas toujours gadés“ — Restif de la Breton), el nu poate — cel puțin deocamdată — apărea. În altă ordine de idei, la masa noastră, Ion Barbu ne spunea că *Jurnalul* însuși constituie un mister. Originalul a dispărut. Nu se știe cum și nu se știe cînd. Aceste aserțiuni ale lui Ion Barbu sînt confirmate și de cel mai apropiat prieten al său, marele savant academicianul profesor Al. Rosetti în *Cartea sa albă* (Profesorul

Al. Rosetti, căruia Ion Barbu i-a dedicat una din cele mai frumoase poezii, *Nastratin Hoge la Isarlic*, coboară parcă și domnia sa din stirpea veliților crai).

Astfel, *Jurnalul* este menit să rămână „sub pecetea tainei”. Știu că Perpessicius și domnul Șerban Cioculescu aveau câte o copie *manu propria*. Îmi amintesc fantasticele planuri pe care Ion Barbu ni le desfășura pentru a pune mâna pe originalul *Jurnalului*. Planurile acestea aveau și ele o mare doză de joc și fantezie copilărească, dacă mă gândesc că bănuitul posesor al *Jurnalului* avea, după spusele lui Ion Barbu, o „țiuțoare” și Maestrul plănuia să alegem dintre noi pe cel mai înzestrat cu daruri de seducător care, ademenind-o în mreje să-i zmulgă acesteia cam unde s-ar găsi *Jurnalul*. Și adăuga că această antrepriză trebuie îndeplinită pe cale „de alcov”, concepută, desigur, în zodie și cu mijloace mateine.*

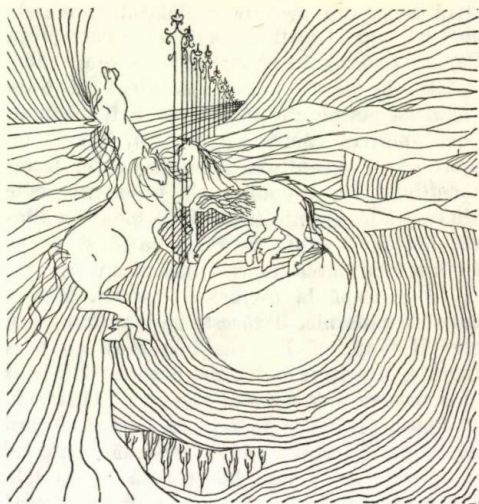
Tașcu Gheorghiu mi-a făgăduit că, dacă lucrurile interesează și dacă vom avea spațiul necesar, vom mai avea prilejul să vorbim despre această carte „a unui om ciudat și destoinic, venit din neamurile misterioase de la miazăzi”, despre care n-ar ajunge să vorbim nici o mie și una de nopți.

*

G. CĂLINESCU DESPRE MATEIU I. CARAGIALE

*„Se putea vedea acum cîțiva ani trecind prin piața Sf. Gheorghe un bărbat care prin înfățișarea lui atrăgea numaidecît atenția. Era iarnă uscată, cu zăpadă scrîșuitoare sub picioare. Bărbatul, cam între 45—50 de ani, era drept, părea solid și osos, dar nu gras. Fusese probabil mai slab și acum prin vîrstă căpătase acea demnitate de volum a oamenilor maturi. Fața rasă era contractată, prin lăsarea mușchilor obrazilor în jos, într-o morgă solemnă. Pentru anotimp era învederat insuficient îmbrăcat, deși se părea că nu lipsa ci dorința menținerii unei ținute uniforme determina această alegere. Purta pe cap un melon, așezat rigid ca un semi-țilindru, pe trup un pardesiu sau un demi-palton ușor. Ghețele subțiri, corecte, încheiate anacronic cu nasturi, călcau de-a-dreptul pe zăpadă. Melonul și demi-paltonul băteau în verdele lucrurilor prea vechi, prea lustruite, deși ținuta omului era de o corectitudine înepătată, de mare gală. Contrastul între acest om ciudat și restul trecătorilor era așa de izbitor, încît te gîndeai pe dată la un boier scăpătat, in-

* Pentru o cît mai completă imagine a lui Mateiu I. Caragiale, dăm și aceste fragmente din *Istoria...* lui G. Călinescu. Chiar dacă sînt mai puțin entuziaste, ele, printre marile texte de exegeză provocate de cartea *Craior...*, sînt singurele mai greu accesibile cititorului de azi, dată fiind întrzierea reeditării *Istoriei Literaturii române de la origini pînă în prezent*. Celelalte — mai pline de ardore, mai contaminate de evlavii estetice — sînt de găsit în ediții recente.

adaptabil, la unul din acei artistocrați arheologici și plini de ceremonii, care înfruntă mucegaiul anilor și pe care Cocteau i-a văzut în jurul împărătesei Eugenia de Montijo. Totuși ceva nu admitea în totul această ipoteză. Deși cu privirea cultă, rafinată, omul era prea rigid în protocolul mersului său ca să fie un artistocrat pur sînge. În lăsarea în jos a falcilor sale era o afectare rece. Nu puteai să nu te gîndești atunci la unul din acei servitori bătrîni de mare aristocrație, ei înșiși cu arbore genealogic dovedind puritatea vocației lor ancilare, dintre acei servitori care sunt luați de vulg drept stăpîni în vreme ce stăpîinii prin falsa lor neglijență sunt luați drept servitori, și care cer informații asupra caselor în care urmează să se angajeze ca nu cumva să decadă din treapta lor. Putea fi un majordom în concediu duminical (era chiar Duminică), și atunci verzimea hainelor se explica prin faptul că un astfel de individ, servindu-se de obicei de livrea, păstrează cu anii un costum civil.

Majordomul însă era Mateiu I. Caragiale (25 Martie 1885 — + 17 ianuarie 1936), unul din fiii marelui dramaturg, și ipoteza aristocrației ancilare nu se potrivea biograficește de loc unui om de așa complexitate sufletească și dintr-o familie de puri artiști. Cu toate acestea, impresia de o clipă scotea în evidență o particularitate pe care o întăresc acum știrile postume. Mateiu Caragiale avea snobismul nobiliar, își alcătua un blazon și vîna ordine străine, el care nu era în niciun chip aristocrat (...) Cu Mateiu Caragiale se petrecea un fenomen de confuzie ereditară, caracteristică multor indivizi de pe acest pămînt, care neputîndu-și determina arborele genealogic se pierd în ipoteze adinci ca niște visuri nebune. În cîmpul intelectualilor s-a petrecut cu fiul lui Caragiale, ceea ce s-a mai întîmplat odată în istorie cu Despot Vodă, care nici acela nu era un banal impostor. Singele lor avea o sursă misterioasă, departe în Bizanț,

strămoșul putînd fi pirat sau mare dregător, ceea ce nu-i totdeauna discordant. Cu un cuvînt Mateiu Caragiale, acest Despot Vodă al contemplației, era un vizionar, care dăduse expresie în firea lui acelui turbure zăcămint al sufletelor multor cetățeni din pragul Orientului.“ (...))

„Mateiu Caragiale este un poet și scrierea lui valorează nu prin ceea ce este ci prin ceea ce sugerează. Realitatea se transfigurează, devine fantastică și un fel de neliniște de Edgar Poe agită pe aceste secături ale vechii capitale române. E în *Craii de Curtea Veche* o mișcare moale, voluptuoasă, un farmec indefinit care trăiește pe deasupra paginilor. Privită prin ce-ar fi putut să fie, scrierea e ratată, cum ratat e și autorul. Dar Mateiu Caragiale era un ratat superior, mai valabil decît izbutiții, care cu drama vieții lor și cu cîteva geniale aruncături reușesc să creeze un monument izolat, turburător, de neimitat“.

G. Călinescu: *Istoria literaturii române de la origini pînă în prezent*, Fundația regală pentru literatură și artă, Buc., 1941, pag. 813-815.

ION PAPUC

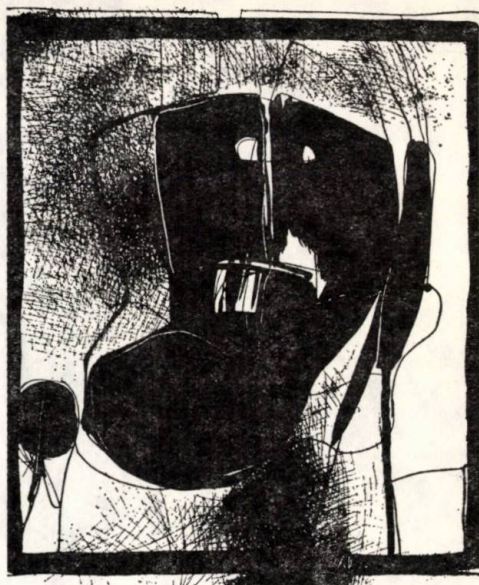

MUST ÎNĂSPRIT...

ub limba noastră plină de savoare; ne scarmăna dracul la limbă și spunem povești cu a fost odată. A fost odată un băiat (cred că eram eu, și mai cred că eram legat cu vreji de vie de toată copilăria și mai cred că eram mare călăreț pe o nuia și înarmat cu o praștie), a fost odată, ca niciodată, un petec de Soare care înflorea caișii a doua oară — erau toamne lungi — și mai vreau să cred că bunica n-a murit și că moara de turtă dulce din geamul, spart de mine, al pridvorului nostru, macină mereu mătase. Doamne, carele mi-ai furat Luna și nici o para, fuge pe lingă tîmpla mea luminarea înflorită în trandafir și mă doare pe sub zori de ziuă o cărare spre izvor. Mi-e dor mereu de drumul la gîrlă, se apleacă-n asfințit o mierlă cu chip sfînt împușcat în răsărit de stîlp al răstignirii, și mi-e frică foarte că într-o zi (pe care nu vreau s-o apuc) n-am să mai știu să mă îmbăt cu rouă.

Vin ploile lui octombrie, neguri rupte pe burtă de cerb, și, jos în cîmpie, arde, uscată, amintirea măghiranului.

SÎNZIENE

Străbaterea pădurii

*În mijlocul dimineții duhori din cer;
încearcă printre ele să treci.*

*Cuvinte proaspete ies din mine
în aerul tare lucind precum
cuțitele reci.*

*Pe răsuflare joacă văpăi,
trupul vioi alcătuit din străine încăperi.
Bolborosesc limba tuturor și a nimănu,
merg pretutindeni și nicăieri.
Sclavă cu picioare de zahăr,
regină cu creștet de lut.*

*Chiar în mijlocul dimineții
într-un clopot mare m-am zbatut.*

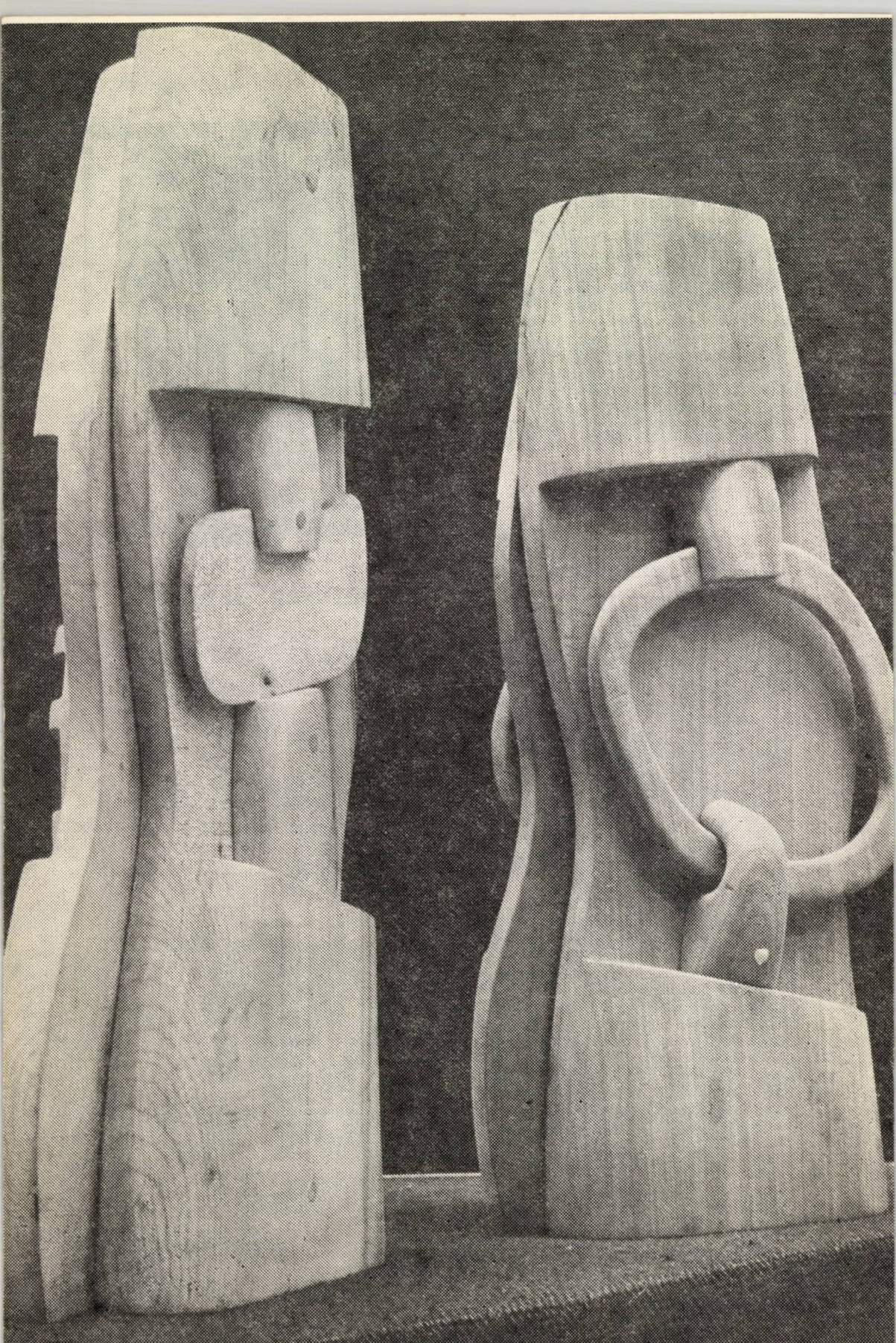
*Eu însămi limba lui nebună
silabisind în marea frenezie,
primenind tot aerul
dintre copii și copii.*

*Iată, căutare de negăsire aflai,
plăcere de durere găsii.*

*Din sunetele lui de neîntinare,
botez de aer porni.*

*Peste mine,
căutare de negăsire,
plăcere de durere veni.*

GABRIELA MELINESCU

POEZIA EVIDENȚELOR LUMINOASE

Dacă recuzita avangardistă trimite deseori la un delir fictiv, efectul grav și matur înălătură în cazul de față orice confuzie. Virgil Teodorescu putea părea ciudat numai celor care în contact cu suprarealismul se inhibau de imprudențele lui imagiste. În rest, dincolo de expresia absconșă a începuturilor se vedește un program, o tematică socială și dacă înlocuim ici și colo cite un termen derutant (dar curajos, de o agresivitate în linia realului) rezultă o identitate estetică cu fond virtuos înlăuntrul căreia crește un fascinant sentiment al timpului. Al timpului care lucrează pentru Revoluție, pentru trăiri triumfând asupra inerției, pentru viziuni detașate de involuție.

Cine urmărește acest fir conducător începe să se întrebe dacă poetul nu compensează prin luminozitate obsesiile, anxietatea și întregul regat de elegii amare din versul mult mai marcat thanatic al contemporanilor Ion Caraion și Emil Botta.

În adevăr, timpul nu este pentru Virgil Teodorescu agent depresiv, vestitor de înstrăinări și descompuneri, cit un motiv patetic de a invoca bucuria universală.

Cînd regretă

„Nu pot trăi destul ca să culeg
de pretutindenii cîntecul întreg“

(*Același secret*)

artistul lasă să se înțeleagă (și întregul lui volum din care spicuim aceste exemple, *Poemul întîlnirilor*, 1971, stă mărturie) că nu-și supune ritmurile sufletești timpului care trece, celui care *îngroapă*. Primatul îl are conștiința timpului — întoarcere spre experiențele fecunde și regeneratoare.

Este la mijloc o mutație pe care am numi-o sapiențială, căci aidoma unui înțelept rafinat, obediința poetului merge doar spre eternitate. Rețin antologicul *Întotdeauna* pentru structurala reprezentare a permanențelor umane și mă întreb cine va mai vorbi, cunoscînd acest document liric, despre spiritul destructiv al moderniştilor în alt sens decît cel anticipat de luciditatea continuității.

„Un fluture de piatră de alge și de fum
este pămîntul-acesta pe care trec sau sed
ca un bătrîn aed
de la-nceputul lui și pînă-acum.

El a pătruns în mine eternizat și plin
de viziuni sublime și cataracte mari
de văi prin care se-ascund printre arșari
ca bucla dulce a scrisului aldin.

Fișie de azur însîngerat
argilă sublimată în cuvînt
plămîn și creier ochi cu luciul mat.
Și cine poate smulge din mine-acest pămînt?“

Frumusețea convingerii discret mascate
sub un semn de întrebare ne scutește de alte
comentarii. Însă discreția, aici prezentă
ca și în multe alte ocazii, se împotrivesc
vehemenței, radicalismului. Virgil Teodorescu
le detestă în formele abreviate ale negării.

„N-am să te beau n-am să te înăbuș
n-am să te înham la ancora boreală“
(*Y*)

Cu expresiva imaginație a tinereții celui
care publică în 1945 declarații intime în
Butelia de Leyda, Cronos își trădează obiectul
fără blindețe

Zilele își devorează amiaza
zilele ne schimbă între ele ca pe un spasm
de var
zilele trec prin noapte ca un imens cal acefal
tîrîndu-și stăpînul
(*Norii gitului*)

Iată însă că evenimentele acelei perioade
decisive nu trec fără efect pentru ieșirea din
adolescență. Se dezvoltă o nouă reprezentare
a istoriei dar și un sentiment al existenței
despovărat de pasivitate. Mirajul lumii își
lasă amprenta peste toate sedimentările,
încît nici o căutare nu e suficientă și nici un
demers mai lămuritor decît această revenire în
timp intitulată *În urma mea*:

„În urma mea lumina decapitează întunericul
așa cum vecinul meu decapitează de Anul Nou
cocoșul,
și dintr-o dată văzduhul devine surd
sînt cu un centimetru deasupra casei,
surd cu dimensiunea creștei din pivniță la
balcon,

lumina decapitează întunericul
cu un gest domestic
extrem de egal
și totuși măreț.“

Tot în *Sentinela aerului* (1972), Virgil
Teodorescu închipuie o altă ipostază a condiției
umane: înnoirea. El alege, decantînd
metaforele, motivul agoniei unor ziduri de
închisoare. Printre pereții crăpați izbucnesc
fire de iarbă, cu ritmul primăvăratec în stare
să alunge orice spaimă, orice nuanță sumbră.
Zidul zăbreliț — înecîndu-se de ploii — e ca
un glas aspru care începe să cînte triumful
propriei sale îndulciri:

„Iată în plină vigoare o închisoare detronată
atunci cînd se credea mai prolifică decît
oricînd,

detronată de rafalele florilor
detronată de aversele de primăvară
de propria ei ulceratie virginală,
în plină vigoare a zăbrelelor strălucitoare,
ca o flacăra adormită într-un vulcan

(*Părăsită*)

Tonul fundamental nu părăsește nici o cli-
pă grija de prezent, voința de adevare la im-

POEME DE GHEAȚĂ

I

*Cu gânduri fără seamăn
deasupra muntelui
care încă nu s-a născut
se luptă zeii.
Cînd ei se-ating
se-aprinde viața-n oameni pe pămînt.*

II

*Deși are raza un capăt
el tremură în frigul primei neguri.
Acolo cîndva ochiul meu va renaște
atît de adînc
încît nimic nu va mai vedea.
Cum înfloresc umbra cărnii tale,
tot ce atinge ea se va pierde
și iată-n miezul nopții soarele a fost atins
acum el tremură în frigul primei neguri.*

IV

*Doarme totul de parcă asta ar fi singura
înoățătură de cînd lumea, dar tu dormire-ai
de ce te urmărești și stai la pîndă paznic al tău
fără răgaz
cine te fură vine cînd ești treaz
cînd dormi stă îngrozit departe, tremurul lui
este lumina ce-ți conduce somnul.*

GEORGE ALBOIU

AFORISME

Recunoștința e o plată: de la suflet la suflet. Niciodată un acout!

Ca și magia, poezia cheamă forțele mari, dar nu le spune niciodată pe nume.

Uu ratat poartă toată viața, ca pe o cicatrice a imaginației, vocația de erou.

Munca este cel mai sănătos somnifer.

Să trăiască prietenii mei! Ca să știu pentru cine trăiesc.

Să trăiască și dușmanii mei! Ca să știu pentru ce trăiesc.

O pasiune poate să te înalțe.
O patimă te coboară totdeauna.

E tot atît de lipsit de chemare judecătorul care judecă cu patimă cît e cel care judecă fără pasiune.

Susceptibilitatea este un surogat al sensibilității.

PETRE STRIHAN

perativul social. Neliniștea vine din fervoarea gândirii: să fim demni de tensiunile care ne înfruntă. Limbajul este fidel vibrației dominante determinat de rivna cu care poetul simpatizează adolescența perpetuă. Prospețimea posibilă rezidă armonice în acordul cu epoca:

„Bătrîni sau tineri ne-am născut la timp
sîntem printre năluci eternul schimb“

(La timp)

Demonstrația ar putea continua. De la primele versuri din 1933—1934 și pînă la cele recente, Virgil Teodorescu rămîne un poet deschis la mesajul timpului său; în dauna tranziției spre culori echivoce el face să se audă aceleași iubiri, îndrăgostit statornic de evidențele luminoase.

Dezvoltarea, negările dialectice i-au vizat însă tehnica. O succesiune de perspective atestă în heraldica mișcării atitudinea receptivă în materie de transpoziții lirice. Acestea au dimensiunea duratei și justifică osmoza cu problematica cea mai ardentă, cu subiectele cele mai „delicate“.

„Ce aștept nu va fi tipărit în gazete“, spunea în 1934 poetul;

„e prea mareț ca să poată fi tipărit în gazete — dar eu deschid jurnalele cu ochi scăpărători și mirosul de tuș
îl iubesc ca pe un parfum primordial
al unei flori de o frumusețe coplesitoare.“

(Cum se deschid jurnalele)

Grija ca timpul să curgă luminos și spornic, adeziunea în fond la un timp-valoare străbate cu forța curentului toată poezia acestui modern imagist care dispare și reapare în propriul model interior.

Poate nu e de prisos să reiau un Catren din *Scriu negru pe alb* inspirat de febra creației. El vrea să indice în ce fel își găsește poetul rostul său. Un rost consonant cu viața, poetic ca și inelele copacului:

„Vom pregăti butașii curînd. Al toamnei semn
Se mișcă-ncet pe boltă, în negrele triumfiuri.
Miroase-a romaniță strivită și a struguri,
Și-un cerc se-nscrie în inima din lemn.“

Spiritul poeziei e întreg în acest spectacol încărcat de vraja timpului roditor, în ceremoniile ei sublimite ocolite de filozofeme.

H. ZALIS

a fi

A fi, peste mormîntul verii,
sedus de viață ca de-un dor,
mînz liber degustînd lumina
sălbatec și nerăbdător.
Să crezi că nu există moarte,
că morții sînt numai un fel
de fluturi adormiți de muzici
închiși în bile de oțel.
A fi uitat de toată lumea,
a fi iubit de cine vrei
cînd vin să te-ncălzească noaptea
fragile, turmele de miei.

A fi pe-un cîmp uitat de lume,
de smog uitat și de mașini,
tu singur duellînd în aer
cu săbiile unor crini.
A ști, rîzînd, că sînul tandru
rotit în porțelan etern
se surpă-n el pînă devine
mormînt al laptelui matern.
Și peste toate, ca un tigru,
să treci rîzînd și să te minți.
Și cînd amenință zăpada
s-o-ntîmpini cu o floare-n dinți.

MIRCEA MICU

CUM FIARA UMEZEȘTE OCHII FLORII

*trezind în ea satanica morișcă
astfel obscenul pîntec al candorii
pe buza paradisului se mișcă*

*Dar plîsul meu îngreuiază norii
spre cîntec azvîrlit ca o podișcă
visez grădini și dau de plîsul ciorii
și mina beată coarda morții pișcă.*

*Dar am să joc ca ursul prin podgorii
ca ingerul lovit de-o codirișcă
ca banul argintiu zvîrlit la rișcă*

*de un copil în care urlă porii
biet lucrător în fabricile orii
nici că mai pot cînta de-acuma nici că...*

MIRCEA DINESCU

ntărăm în luna iunie.

Intrăm, adică, în țara ierburilor ude. În fiecare dimineață, cocori de rouă, cu aripi de spumă de mare, vin să se topească în unda de aer pe care o respiră copiii cînd se joacă de-a zeii soarelui.

Lumina se strecoară de șapte ori prin perle ca să ajungă mireasă la Dunărea prînzind sub mesteceni bucăți de cer albastru. Rîurile mîncă din palma teilor păsări de umbră și toți sîntem mînjiți pe barbă de miere.

În iunie, dealurile se încoronează cu oi și urechea cu cîntec din fluier. Pe toată întinderea țării drumurile nu-și mai știu începutul, fîntînile rugăciunea la stele, iar caii strivesc în potcoave vîntul și vîntul e cu burțile pline de mînji.

Pădurea bea cerbi și vulpi și nu se mai satură, în iunie. Animalele care-au murit în toamnă ca să lărgească asfințiturile, ierburile care-au murit iarna, pe sub zăpadă, ca să țină de cald griului, tresaltă acum, schimbîndu-se în cărămizi ale pămîntului.

Ce se va alege, la lăsatul serii, de mine, unde-am să privesc odată cu închiderea ochiului și, mai ales, unde-o să-mi alerge, besmetic, gîndul. De-o parte și de alta a pădurii se furișează,

IERBURI UDE...

ca un gînd necurat, poteca. Cineva mă cheamă în adînc, prin glasul tăcutului Camil:

Cu greutate lunecînd,
Îmi smulg picioarele
Și înțeleg înfiorat
Că pămîntul
Mă vrea,
Mă sughe lacom,
Cu buze viscoase de noroi,
Dar unde sînt acum...?
Și unde merg...?

E lîngă mine doar o mînă caldă care-mi poartă mîna
A unui nevăzut...

Pămîntul, zid culcat, din cărămizi de trupuri, de om și de gînganii, își deschide plopul, stejarul și teiul, ferestre în sus, iar nopțile sînt temple de pînză de borangic prin care se străvede Vornețul Carului Mare cu turlele și dangățul clopotelor răsturnate în noi.

Intrăm în iunie, plutind pe mirosuri, pe furtuna împietrită a exploziei vegetale.

Zugrăvită în verde, cîmpia arată soarelui spinarea bătută de biciul rîurilor. Cînd Dunărea se lasă dusă la vale de dor, frica face calea întoarsă, iar eu, nou născut, privesc soarele în ochi fără să lăcrămez.

SÎNZIENE

POVESTE CU PANN

Zinele, păsări ciripitoare,
Cîntau în Grădină, și le venea să zboare...
După ele, tîlhar de gingășie,
Rîvnea zeul Pann, cercat în poezie...

În bezna nopții frămîntătoare,
Zinele iscau scînteii...
Dorințele verii prindeau vis în floare,
De trandafiri roșii și flori de tei...

Cu pasul lin, ca o apă, tăcut,
Pann ducea în ispită,
Nețîrmurită,
Zînă după zînă,
Ca un cîntec de violină!...
De nimereau cu trupul de lut,
Cu nesațiul lor, diafan,
În brațul bălan
Al lui Pann!...

Pann, cu visul le surprindea,
Și mîngîindu-le zînelor părul bălai,
Fermecat le spunea:
Stele de beznă și de putregai!...

Din vecie, Vîntul de nord,
Plecat dintr-un fiord,
Venea prin frunziș
Pe furiș...
Și-ntr-un fluier ds soc,
Sufla, un cîntec de foc...
Peste pletele zînelor furate...
De le făcea trestii pe toate...

Negrăiută durere a-nceput să-ncolțească,
În amintirea lui Pann,
Pentru gingașele zîne...
Și din fiecare trestie, și-a făurit
Un fluier

Cu șuier
De cîntec, duios de vrăji...
Și-a tot cîntat, cîntat,
Un cînt, atît de fermecat,
De nu-i modru...
Pînă ce florile din codru,
Înainte-i le-a îngenuchiat!

În noapte, inima lui Pann, făclie,
În cîntece,
S-a destrămat, se știe...
Și fiecare scînteie din ea,
A aprins pe ceruri o taină și-o stea...
De s-a făcut cerul un policandru...
Așa cum l-a văzut Pann,
Peste-nălțimi de timp și de an,
Cînd era copilandru!...
Stelele își risipeau făptura
Peste plopîi din grădină...
Ce vîers, ca focul
Le tremura frunza divină!...
De s-a aprins busuiocul,
Din cîntece line
În băătătura, la mine!...
Într-o lumină
Fluierele lui Pann prinseră tulpină,
Și-au intrat în cetate,
Eliberate...
Și pe întreaga moșie,
În ziua dorită să vină,
Cu talaze și steaguri roșii în vînt,
Cum nu s-a mai văzut pe pămînt...

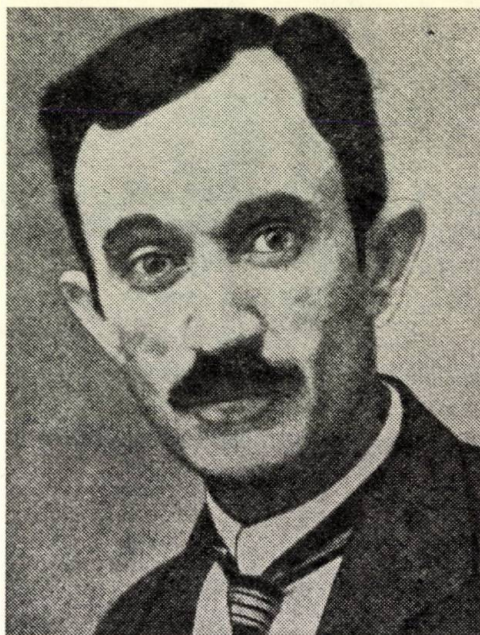
Partea femeiască,
Din visu-i subțire,
I-a trimis lui Pann jurămint de iubire!...
Și cum erau stele
Pann aleargă și azi, după ele!...

TRAIAN IANCU

BACOVIA

Dincoace de transcendere

„Zgomotul îmi place,
chiar transformat în
scandal“
(Bacovia — 1929)

O singură dată a tipărit Bacovia un volum de poezii — e vorba de edițiile princeps — din proprie inițiativă și de altfel cu banii lui: în 1926, la Bacău, Scintei galbene. Actul e atît de singular încît poetul însuși, într-un interviu luat de Cicerone Theodorescu, tare tîrziu (noiembrie 1956), generalizînd, omite excepția. „Eu nu mi-am întocmit singur volumele, alții le-au întocmit.“ Acest moment 1926, mai adecuat ar fi 1924—26 sau 1924—28, e notabil pînă la stridență: Bacovia tipărește și difuzează. Singur, cît era Bacovia de singur.

„Bacovia scrie la felinar“. Era un adevăr de circulație locală, un ce particular Bacăului. Încă și-n anii de după întîiul război poetul mai putea fi văzut rătăcind pe străzi, mai adesea noaptea. Il surprindeau oamenii oprit sub felinarul cu carbid; lîpea bucata de hîrtie de coloana albastră a felinarului și scria, mînuia o unealtă minusculă, un creionăș. Așa îl vedeau uneori și elevii lui de la școala comercială, uitînd aproape că e același cu profesorul lor de Caligrafie care le desena pe tabla neagră inițiale majuscule, cu mînă ușoară, forțînd prin desen posibilitățile cretei de a caligrafia — „subțire-n sus, gros în jos“, ca în modele, sau, oprit la banca vreunuia, așezîndu-se lîngă elev, îi da pe caiet modelul de scriere. În clasă Bacovia nu scria poezie; dar nu rareori rămînea mut la fereastră privind afară, poate în curte, poate la școala de peste drum, la liceul acela „cimitir al tinereții“ care atunci, prin profesorii lui de Română, cum notează Grigore Tăbăcaru, îl respingea pe poet. Acest om, în acele zile, tipărea în oraș Scintei galbene. Cu bani rămași din leafa lui de suplinitor? De unde! Primise un premiu de poezie și tipărea cu acei bani. El, un

risipitor, a păstrat banii pentru a tipări. Trebuia să fie poetul exasperat de o îndelungă așteptare, la capătul răbdării și avînd motive să nu mai spere, ca să tipărească singur, îndată ce a putut!

În nota lui Ion Pas (p. a. s.) care însoțește publicarea în *Omul liber* (ianuarie 1924) a *Serenadei muncitorului* se spune că poezia „face parte dintr-un volum de inedite, Scintei galbene, ce-și așteaptă un editor“. Bacovia îl aștepta cam din 1920, cu poezii, cele mai multe, scrise cu mult înainte. Publicarea *Serenadei* în *Omul liber*, revistă de atitudine protestatară, pentru prima dată cu titlul întreg (și fără „trista îngăduire“ și „humorul secret“ ale apariției din 1914 în *Ilustrațiunea națională*), odată cu nota, nevoit timorată, temerar fiind actul inserării poeziei, ne indică, în subtextul notei, în ce constă dificultatea neobișnuită a găsirii unui editor pentru Scintei galbene: era tocmai prezența în volum a *Serenadei*. Bacovia, apaticul, abulicul, dar și ambiționatul, ferm în atitudinea lui, deși avea satisfacția publicării poeziei în revistă, n-a scos-o din volum și a continuat să aștepte un editor; care ar fi putut să vină, chiar foarte curînd, adică în același an 1924. E anul în care Bacovia în fine este luat și în atenția unor notabili ai Bacăului, aceasta, evident, ca urmare a recunoașterii de la Centru (apăruse și articolul lui Ion Dărie-Cezar Petrescu *denunțînd* existența uitată a poetului în Bacău) și desigur insistențelor lui Grigore Tăbăcaru, neobosit în pasiunea și militantismul lui pentru Bacovia. Cum se știe, în 1924 băcăuanii Criste Cristo-

MARCEL MARCIAN

(Continuare în pag. 161)

Nichita Stănescu
autoportret 1974

5 ESEURI NICHITA STĂNESCU

DESPRE ORIGINEA CURCUBEULUI

I

Curcubeu este un fenomen a cărui origine o putem considera finală sieși. Cauza sa provoacă numai propria sa cauză.

II

Curcubeu cuvintelor nu-și are originea în cuvinte, ci în ceea ce le leagă.

Natura lui nu este și morfologică, ci numai sintactică și fonetică, iar din această parțialitate se refuză scrisului, locuind o semantică spontană, de după scris.

III

Funcția ochiului este vederea, dar încințarea anumitor vederi constituie curcubeu vederii. La fel unele sunuri constituie curcubeu auzului.

IV

Fenomen final, curcubeu se arată ca un simț fără organ, sprijinindu-se, miriapod și

incert, pe mai multe. Un fel de privire fără ochi și sunet fără ureche. El este însă simț pur, iar nu obiect care provoacă simțuri.

În acest sens poate fi socotit ca o dezacordare cu semn pozitiv a organelor de simț.

V

Curcubeu apare uneori deasupra marilor texte, bunăoară deasupra limbii române a lui Eminescu, deasupra partiturii „Anotimpurilor” lui Vivaldi.

Formula lui Einstein $E=mc^2$ provoacă de asemenea curcubeu ca și strigătul biblic „Halleluyah”, poate cuvântul cel mai tulburător fonetic și semantic din câte le-am auzit.

VI

Toate curcubeelile sunt identice ca formă, mărime și natură, care, așa după cum observăm, e finală, fie că e vorba de un curcubeu al ficatului, al cuvântului sau al dinților.

Ele sunt un simț ce urmează să-și creeze un organ încă imprecis și confuz în om: omenia.

ISTORIA CA ALTĂ NATURĂ

I

Inteligența nu poate fi exclusă din miracol.

II

Istoria se conține în natura lucrurilor moarte ca o spaimă a lor de viață. I-am zice timp dacă acesta nu ar fi supus istoriei. I-am zice număr dacă acesta nu ar fi supus aventurii matematice.

III

În natură apa nu are nume. Apa „atuncea cînd“ e a naturii suprapuse.

Istoria se începe cînd legea poate fi „atuncea cînd“.

De altfel legea nu are nume decît în istorie. Deteriorarea staticului nu în mișcare, ci în static își dobîndește numele de static. Orice formă este istorie.

Orice conținut se exprimă printr-o formă. Sensul natural, bulbul, nucleul, — miroase miros, pentru nici o nară.

Însinele prin schimbare numai, capătă nume.

IV

Natura omului este istoria.

Natura pomului, peștelui, pietrei, focului, aerului, pămîntului, — este omul.

Focul încolăcînd copacul nu este istorie.

Focul omului încolăcînd copacul omului înseamnă istorie.

„A fi“ fără de posesiune, nu se poate con-cepe din punctul de vedere al omului.

A fi și a avea se constituie într-o stranie, tulburătoare și tragică identitate la om.

Natura este și altă.

Omul îl are pe este.

V

A avea, este inteligența omului. Posesiunea se întruchipează ca o altă natură.

Este nu are ce să aibă.

Omul fiind, neputînd să aibă, are ideea.

Ideea este forma supremă a posesiunii.

Cerul se umple în timp nu de stele ci de idei.

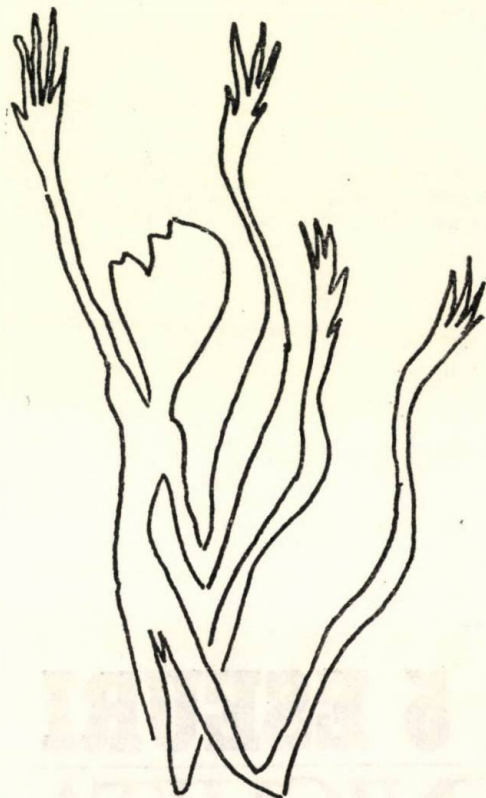
SCRIEREA INULUI

I

Încă din adolescență spre norocul meu trist mi s-a revelat faptul că nu există poeți, ci numai poezie.

Sună frumos și memorabil: „nu există poeți, ci numai poezie“.

Aș spune, cu tristețe, dacă tristețea s-ar putea spune, — aș spune cu tristețe, dacă tristețea ar fi o afirmație sau o negație, — vai, aș spune cu tristețe, deși tristețea nu este o spunere, ci o exaltare, — deși tristețea e departe de a fi o afirmație sau o negație, —

deși tristețea e a ființei, iar nu a strigătului ei, — deși este un cuvînt care nu este cuvînt, — aș spune cu tristețe, ținînd în mînă un măr sau o cămașă de in, — că într-adevăr nu există poeți, ci numai poezie.

II

Actul cunoașterii are ceva în el mizerabil și profund parțial.

Uneori, cred că poezia este și un act de cunoaștere, sau, poate mai degrabă, o exprimare parțială de după cunoaștere, — de după ce cunoașterea s-a săvîrșit.

Un refuz al amintirii ei, al cunoașterii, o liniște grăbită succedînd unei neliniști vaste și leneșe.

III

În orice lucru al existenței noastre din punctul de vedere nemărturisit sau incapabil de cuvînt îmi apar a fi două posibile căi de legătură întru cunoașterea lui.

Una ar fi scrierea lui, scrierea obiectului în înțelesul ființei noastre, disculpîndu-l de străinătate prin moarte, transformat într-una din grafiile ființei noastre.

Alta ar fi revelația, transcrierea insului în limbajul lucrului revelat sieși.

IV

Inul, bunăoară, rupt și smuls și spălat în apă, — fir de cămașă în țesătura cămășii, — îl vom cunoaște prin îmbrăcare.

A avea o cămașă de in este o conversare cu mădularul inului, dar nu este și o pricepere a stării de a fi numită in.

Vederea inului prin distrugerea numai a celui ce-l vede se poate vedea.

V

Mă întreb dacă, și numai dacă, *a cunoaște*, merită să intre în amintire.

Mă întreb dacă cele petrecute cu lucrurile în timpul vieții mele reprezintă o cunoaștere a mea de lucruri, o descifrare a alfabetelor lor.

Mă întreb la rindu-ne dacă am putea fi scriere în momentul tulburător al morții sau al omorîrii noastre prin naștere.

Mă întreb dacă nu cumva litera, semnul, simbolul, masca, cămașa, nu sunt decît amintiri reprimite.

Mă întreb dacă nu cumva scrierea nu este decît o formă mai solemnă a amintirilor.

Mă întreb dacă nu cumva refuzul de a-ți aduce aminte și speranța stingace de viitor ce-l aurează nu este altceva decît puterea de a nu ști să scrii.

Mă întreb dacă nu cumva scrisul nu are un caracter funerar.

Mă întreb ce s-ar întîmpla dacă mi-aș smulge cămașa de in de pe mine și aș deveni cămașă de nervi și de carne, inului.

VI

Inul este însă înțelept. Inul se suportă pe sine gol. Inul crește din sămință, înverzește și se duce spre nici o culoare prin dulce îngălbenire.

VII

Scrierile destinului le citesc cu patimă și cu înfrigurare.

El rămîne revelat și în afara scrierilor lui, scriindu-se cu mine.

ÎNSINGURAREA CA SOMN AL LOIALITĂȚII

I

Cînd doarme ciinele răsare soarele. Cînd iepuroaica naște, stelele se cuprind de o nedureroasă lumină.

II

Cînd tot ceea ce se repetă dobîndește o cifră, ceea ce nu se repetă, are vederea ei.

III

Loialitatea promite prin repetare a prezentului un viitor.

Întemeierea ordinii se bazează pe loialitate. Numai atunci cînd liniștea lucrurilor este

aidoma geometriei lui Euclid, însingurarea își poate scoate la lumină copilul din flori.

IV

Statul se bazează pe loialitate. Numai statul puternic își poate îngădui singurătăți. Apariția poetului în stat este de bună-seamă un răsfăț.

V

Abia după ce se termină lupta, abia după ce se numără morții, abia după ce se spală putoarea singelui, abia după ce se spală steaua de raze, abia atunci, și nici atunci, ceea ce este singuratic ne trebuie, în pofida aceluia ce a fost victorios.

VI

Trebuie să doarmă piatra ca să curgă apa, și, după secetă aspră trebuie să înceteze ploaia binecuvîntată ca să ne bucurăm galeș de curcubeu.

VII

Să ai timp și lene, ce vis, ce cîntec!

Eu n-am văzut vreun șef de oști să-și alunge soldații, crezînd nebun, că-și va învinge dușmanii cu melancolia vreunui cîntec.

VIII

Numai pentru ceea ce a fost, avem cîntece și preț la aur. Pentru ceea ce este, loialitate ne trebuie.

IX

Piramida are valoare numai ca mormînt.

X

Trupul prin monotonia lui de a fi trup este infinit mai apăsător de sinele său decît versul inspirat, de revelația sa.

XI

A avea un prieten este mai vital decît a avea un înger.

PURITATEA CA MUNCĂ

I

Puritatea nu există în mod natural după cum nu există nici impuritate în natură.

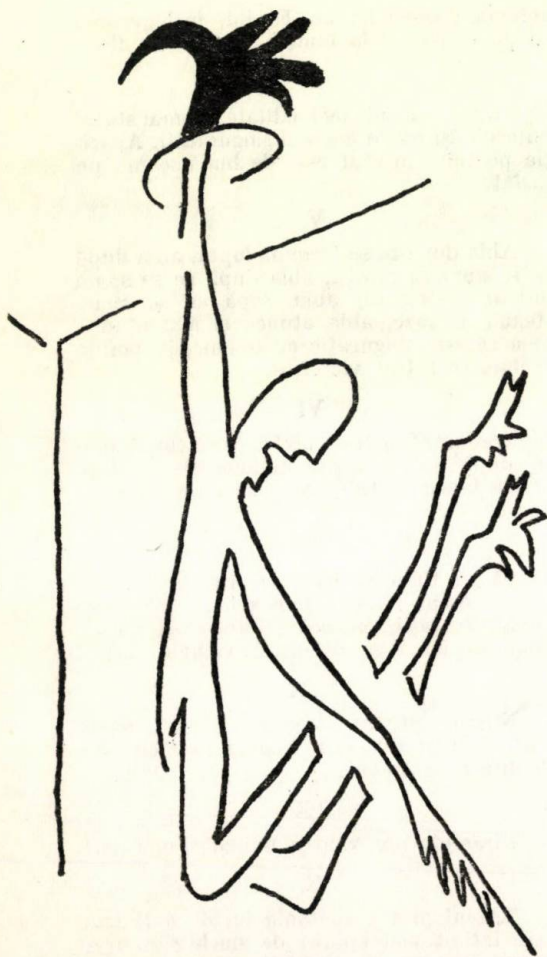
Copilul poate să apară ca fiind pur numai printr-o traumatizată contemplare retrospectivă.

Starea cosmică a copilului, a iedului, a lăstarului nu este pură după cum nu este nici impură.

O observație atentă și obiectivă asupra copiilor ne relevă falsul, răsfățul, mima și imitația reunite în joc. Dar acesta nu are nimic de a face cu puritatea.

II

Starea ludică a poeziei este starea ei impură.

III

Nașterea este o consecință, o finalitate naturală sau a naturii.

Ea nu are nimic virginal în ea.

Geneza unui pește dintr-un ou de pește este măreață, puternică, vorace, dureroasă, cutremurătoare; — dar n-are nimic pur în ea.

Ca orice act de creație, nașterea este o posesiune.

Posesiunea este pătată de singe.

IV

Puritatea rezidă din efort și din muncă. Din limpezire și din spălarea lumii de lume.

V

Puritatea însumează durere și istorie. Puritatea exclude aventura și întâmplarea, deci ea exclude mitul.

Este la libera vedere natura tragică și singeroasă a miturilor.

Ne apare ca o evidență mitul, ca o acțiune a memoriei, ca o posesiune.

Sentimentul tragicului ca și tragedia sînt acte ale posesiunii.

VI

Puritatea se dobîndește numai prin muncă, prin munca exercitată în mod direct asupra propriului spirit cît și prin munca de a ridica o piramidă spiritului.

Singură moartea are caracter virginal și pur.

Dacă nașterea este o consecință, un capăt al unei serii, moartea ne apare ca o izolare, ca un himen hieratic, un virginal pur.

VII

Puritatea se cîștigă numai prin muncă. Însăși revelația este încununarea unei tainice munci depuse asupra spiritului.

Puritatea dobîndită prin muncă este la fel de virginală ca și moartea, dar spre diferență de aceasta există.

Ilustrațiile aparțin autocrului

Rozariu

*Din cînd în cînd prin craniul meu
mai treci
și îmi aprinzi o grea deșărtăciune
și verși ulei în palida genune
plingînd beteala lunii-n veci de veci.*

*Și riuri mari din mîini îți curg fierbinți
și-o muzică de roze imblînzite
cruzimea lepădării îmi trimite,
astrologia-ndepărtatei ginți.*

*Suavul suflet a-ngropat adînc
în vechi extaz puține instrumente;
prin transparența rugilor demente
toți fluturii adolescenți îmi string.*

*De starea mea de spaimă mă despoi
cu nervii trași prin ochi de catedrale
și simt căldura umilinței tale
cum o emană pietre înapoii.*

*De trista ei magie ne-am temut
să nu-mi ascundă viața pîn-la moarte;
cu-opalul sobru crinul mă desparte
și îmi oferă singele pierdut.*

*Și cum mă-nchid în beznele ce dor
ca-ntr-o lucrare-a nopții de iluzii,
încep un echinocețiu de transfuzii
în galaxii, atomii de amor.*

HORIA ZILIERU

Climat literar

„Ne-am cunoscut la ștrandul Kiseleff, îmi va scrie Camil Petrescu peste un sfert de secol, cu părul auriu căzut pe jumătatea dreaptă a feții, eu pe lângă duș... Dar poate n-a fost chiar așa. Ceea ce ți-u minte, e că erai blondă, și abia terminaseși liceul...”

L-am cunoscut în momentul când s-a produs marele conflict între el și lumea-ntreagă, din cauza Mioarei, în care descoperă — citez: „un univers de adversitate, pe care nu-l bănuiam.”

În ziua aceea, când mie mi se părea că toate porțile mi se deschid și, prin toate, viața îmi suride, și mă invită la marile ei sindrofii, Camil nota în jurnalul lui: „sînt exclus din toate posibilitățile vieții.”

Era în anul 1927, prima zi de vacanță, și cea mai fericită din viața mea. Îmi luasem în ajun bacalauriatul. Se împlinise cel mai vechi dintre visele mele. Cîștigasem împotriva sărăciei o bătălie grea.

De pe balustrada cabinelor de sus, priveam lumea ca de pe Everest. Lumea e toată a mea. Amețită de soare, îmi scuturam pantoful plin de nisip, cînd cineva îmi făcu semn cu degetul arătător, care spunea, nu ești cuminte. Era actorul A. Finți. Îl cunoscusem în ajun la o sindrofie în vecini. Știam că zeii părăseau Olimpul și se amestecau printre muritori, dar nu-mi închipuiam că un actor coboară de pe scenă și stă de vorbă cu oamenii de rînd, sau poate fi întîlnit la ștrand. Și iată, că peste umărul „copilului teribil” (Finți avea mare succes în *Les enfants terribles*, piesa lui Cocteau), mă priveau uimiți ochii cei mai albaștri din lume. Într-o clipă eram jos, cu pantoful în mîină, și actorul îmi prezenta cu importanță teatrală: scriitorul Camil Petrescu. Era un nume pe care îl auzeam înția dată, deși fusesem o strălucită elevă la română, și citeam tot ce-mi cădea în mîină. Dar nu mă întrebam niciodată, dacă scriitorii trăiesc, sau sînt morți și au statui. Citisem cărțile lui Panait Istrati, în franțuzește, și „Jean Cristophe” zece volume, dar nu-mi puteam închipui că i-aș putea întîlni pe celebrii autori. Nu. Un scriitor în costum de baie la ștrand, nu era ușor de imaginat. Și de s-ar fi numit Cezar Petrescu (citisem *Întunecare*), dar Camil, hotărît nu. Și cînd mă așteptam înfricoșată să mă întrebe, ce am citit din cărțile lui, m-a întrebat dacă știu să înot. „Sigur, am răspuns fericită că pot să mă laud. „M-am născut la mare, și chiar pe strada Mării, la Constanța”. „Și unde te-ai ascuns pînă acum?” „La școală, și acasă, pe Calea Moșilor”. Iar Finți ca să nu-l fac de ris: „vrea să se înscrie la conservator”. „Și ce rol ai vrea să joci” m-a-ntrebat scriitorul.

— Nora, de Ibsen, am răspuns prompt.

Toate încercările mele de a găsi în librării o carte de Camil Petrescu au fost zadarnice. Fiindcă piesele de teatru făcuseră vîlvă într-un cerc prea restrîns, iar „Ultima noapte” nu apăruse, romancierul nu exista.

L-am întîlnit doi ani mai tîrziu tot la ștrand, lângă bazinul cu valuri, la Lido. Și m-am bucurat de parcă aș fi găsit o jucărie pierdută în copilăria mea, la Constanța. Ochii lui erau albaștri ca ai copiilor de care mă despărțise cu brutalitate războiul. Poate că numai în orașul copilăriei mele, marea și cerul răspindeau atîta albastru împrejur. Dar eram stingherită că nu știam, nu aflasem ce a scris.

— Te-am căutat peste tot, și la conservator, credeam că repeți în Nora de Ibsen.

— Sînt studentă la Drept... M-am măritat.

Atuncia a sosit și soțul meu, și i l-am prezentat. Inginerul...

— Inginer? a întrebat Camil, — nu mi-am dat seama că aude prost. Credeam că din pricina zgomotului repetă întrebările.

— Tocmai am nevoie pentru romanul meu. Fac acum corecturile în șpalt și mi-ar trebui câteva amănunte tehnice. Bunăoară un instrument care...

Poate o bor-mașină, i-a spus soțul meu. Și Camil s-a bucurat de parcă ar fi primit în dar o jucărie.

Am început să luăm masa împreună, zilnic, la Elysée, restaurantul care cobora în colțul Căii Victoriei spre Cîmpineanu. Nelipsit la masa noastră era un tânăr scriitor, Mihail Sebastian, autorul volumului „Femei”, care abia apăruse. Avea numai douăzeci și trei de ani, dar ce ciudată maturitate. Contrastul între înfățișarea lui juvenilă și maturitatea lui intelectuală, între aparența lui modestă și strălucirea conversației, între prospețimea chipului și oboseala gestului, îi dădeau un farmec la care nu puteai rămîne indiferent. Subt calmul aparent simțiai o febră, din vorbirea măsurată o flacără, din dominarea socotită se degajau exuberanțe intempestive, copilărești. Și avea pentru Camil Petrescu o nelimitată admirație. Eu eram încă departe de viața literară, de discuțiile din cenaclul „Sburătorul”, din cafenele și redacții. Aveam cinci ani cînd Camil colabora la „Facla” lui Cocea și se zbătea pentru înființarea Operei române. Cînd scria „Jocul ielilor” eu învățam alfabetul. Succesele din facultate, din Tribunal, de pe patinoarul Oteteleșanu, îmi dădeau o siguranță și o vervă în conversație, care mă făceau să mă consider egală cu cei din jurul mesei.

Ne vedeam zilnic, și împreună descopeream străzi, case, copaci, începeam să iubesc orașul, să cunosc terenurile de fotbal, să frecventez meciurile de hokey, galele de box, și totuși fiecare din noi ducea o luptă îndrăjită, ca să-și plătească chiria, masa și să fie bine îmbrăcat.

Camil lupta împotriva vieții improvizate, dezordonate, boeme. Avea, cu toate sacrificiile, femeie de serviciu; mîncă la restaurant dar acasă avea bucătărie, și tot ce era necesar pentru menaj. Timpul era împărțit strict, sever. Disciplină de fier, dar inteligentă și bine gîndită, nu convențională, pedantă. Se scula foarte devreme, nu renunța niciodată la gimnastica de jumătate de oră. La opt ieșea pe ușă, își cumpăra gazetele, toate cite apăreau. La opt și douăzeci era la Capșa, își comanda cafeaua și răsfoia ziarele. Știa să le parcurgă cu maximă viteză. Știa să-și arunce ochii peste articole și să citească numai ceea ce i se părea important. Sublinia, nota. La nouă jumătate pleca spre casă. Lucra pînă la douăsprezece jumătate. Apoi ieșea din nou, pentru o scurtă plimbare, sau pentru unele treburi. La unu și jumătate era la masă, la Elysée. Cafeneaua Corso s-a deschis mai tîrziu și era frecventată de scriitori mai mult pentru masa de seară. Masa lui Camil era sobră, zilnic aceeași: snițal, legume, brînză albă, un măr sau compot. Totul trebuia să fie proaspăt, totul era suspectat și dat de trei ori înapoi. Drumul spre casă era plimbarea de după masă. Se odihnea citind, întins, cel puțin un ceas, de la patru la șase lucra. De la șase la șapte primea pe cite cineva, sau trecea pe la redacții. La opt seara, avea totdeauna un program, teatru sau cinema. După spectacol, la zece și jumătate, lua masa cu prietenii, la douăsprezece era acasă și mai lucra în liniștea nopții. Dormea puțin. Avea spor la timp; nu-l risipea, deși nu refuza invitațiile. Vroia să vadă lume, temîndu-se ca din cauza infirmității să nu piardă contactul cu ea. Avea numai cîțiva prieteni, dar foarte multe relații, și știa să și-i apropie pe cei care ce i-ar fi putut fi de folos. Considera scrisul muncă de ocnaș, dar își apăra apoi cu furie fiecare cuvînt pe care îl scria.

Furios mai înainte „furișilor”, Camil privea în urmă cu minie, privea în jur cu revoltă. Veșnic nemulțumit, își refăcea romanul, și-mi cerea amănunte, ca să-și îmbrace eroinele. Le schimba rochiile. De multe ori, chiar cînd spuneam un lucru fără importanță, scotea carnetul și însemna ceva. „Uite rabla lui Ionel” am spus odată despre mașina cea nouă a unui prieten, un Deimler albastru cu aripile argintii. Expresia, am găsit-o, mai tîrziu, în „Ultima noapte”, și mașina descrisă întocmai.

Într-o zi citeam cu emoție afișul lipit de zidul Teatrului Național, care anunța premiera piesei „Act venețian“. În clipa aceea Camil m-a luat în brațe. Hai cu mine la repetiție. Și pe la intrarea artiștilor, eu, care de la vîrsta de patru ani visam să fiu actriță, m-am pomenit în sală. Era întuneric. Pe scenă, lumină a giorno. Actorii jucau în costume. Cu sufletul la gură, urmăream încordată acuzațiile lui Pietro Gralla, replicile Altei, lăsîndu-i toate circumstanțele atenuante. Eram la Veneția în palatul Dogilor, cînd o voce ca un tunet, gata să dărîme zidurile, a intervenit: Întrerupeți. Prost..... lumina.

Camil nu mai era lingă mine. Am întors capul și l-am văzut în picioare, parcă mai înalt, de nerecunoscut, un zeu al miniei, o forță în stare să miște munții din loc. A dat cîteva indicații și a ținut o lecție pentru ca să nu se confunde talent cu temperament, și temperament cu isterie. Abia atunci l-am cunoscut pe Camil.

Pînă la premiera „Actului venețian“, n-am știut că o premieră se deosebește de un spectacol obișnuit. Eram fericită cînd mă duceam la teatru, în orice seară, la orice matineu. Și mă mulțumeam cu orice loc. Și iată-mă descoperind deodată lumea premierelor, pînă atunci la fel de îndepărtată și de necunoscută, ca lumea pe care o descrie Proust în „Le coté de Guermantes“.

Pe Camil nu-l vedeam, dar îi simțeam încordarea. Sebastian era emoționat, de parcă s-ar fi jucat piesa lui. Nu știam nici eu, nu bănuia nici el, că, numai peste cîteva ani, „Jocul de-a vacanța“ va consacra un dramaturg. Nu prevedeam importanța climatului literar, în care începea să se țese pînza de păianjen. În seara aceea prietenii lui Camil au devenit ai mei, dușmanii lui, dușmanii mei. Piesa a avut succes, dar autorul era nemulțumit de tot ce se scria despre el. Și îl cita pe Rivarol: „nouăzeci și nouă la sută din oameni te vorbesc de rău, iar unu la sută care te vorbește de bine, se exprimă prost“. El care nu auzea sesiza orice semiton călduț, îngăduitor, orice intenție de bătaie pe umăr. „Nu vezi, parcă e un boxeur de categorie grea, care încurajează pe unul de categorie muscă: „Bravo băiețș, la mai mare“. Era convins de excepționala lui personalitate, de rolul covîrșitor pe care-l va juca în literatură. Și primul lui roman îi deschidea acest drum.

CELLA SERGHI

lipe de lapte. Nu am decît o petală — restul de 3 (trei) se cuprind în cioburile unei cupe sfărîmate de mazăricea lui martie. De acum încolo, din pieptul tău, scaz bobul de fulg și de fulger alb și-l mut în inima pe care o iubesc (și, uneori, cred că bate, în ritmul celor cinci petale, pentru mine). Norocul meu și-al altora, al nostru, poate al tuturor, e că primăvara (venită pe neașteptate) ne vinde sprînceana pe două flori de iarnă.

De atîtea ori, vorba marelui poet, aud plouînd, aud cum se deschide

poarta spre clopoței zorilor, aud cum crapă coaja mesteacănului din austru și văd cum se despică negara crengii de cireș. De-atîtea ori, de-atîtea ori, cînd vine primăvara și întunericul, nenoptatic, al serilor ei, mă simt că sînt de stuf, că sînt de alabastru, că sînt de salcie, că sînt de plop și de flacără besmetică. Domnișoară Primăvară, îți sărut genunchiul de zarzăr. Și iartă-mă că, prin iunie, sînt vișin.

SÎNZIENE

ISTORICUL

CHRISTOPHER MIDDLETON

Poate că nici n-ar fi așa de trist dacă n-aș fi nevoit să scriu tot timpul în grabă. La urma urmelor, istoricul ar trebui să meargă în pas de plimbare printre obiectele cercetării sale, cum ar face un cîine printr-o pădure de felinare, un cîine lucid, adică unul care cunoaște plăcerea de-a-și prelungi plăcerea. Ce pădure magică a fost chiar și atunci istoria asta: întîi am scris istoria oficială a copacilor, individual și în ansamblul lor, apoi au venit la rînd războaiele, legile, realizările publice și tranzacțiile, totul în maniera ajunsă la mine prin testament de la strămoșii mei iluștri. Apoi, cum orele de somn mi s-au împușinat, de frică mai mult decît de vîrstă, am început să scriu Istoria Secretă, noaptea, cînd slugile dorm prin pivnițe și cînd numai cîteva strigăte răzlețe se aud jos, în stradă, însă trăind permanent cu groaza de omul în impermeabil negru, cu cordon și pălărie, care îmi va apare într-o noapte la ușă întrebîndu-mă cu zîmbetul lui fatidic: „Iar lucrezi tîrziu, Procopius?“ — și atunci n-aș avea timp să-mi strîng hîrțile și să le grămădesc sub lespede de lingă masa mea de scris, atît de plină de tot felul de lucruri și totuși mereu ospitalieră.

Ce s-ar mai putea spune despre fata și cei doi valefi căroră li s-a smuls limba, li s-au tăiat în bucăți trupurile, i-au pus în saci și i-au aruncat în mare? Sau despre poetul alungat din cetate, care trăiește acum în pădure (cu a doua soție) — cînd a spus povestea ridicolei înmormîntări a prietenului său, coșciugul prea greu, taberele adverse luptîndu-se cu steaguri și furia cu care cereau cadavrul ca pe un avocat al minciunilor lor personale, poetul acela rîdea el sau plîngea?

Am scris Istoriile ca să cîștig timp pentru a scrie Istoria Secretă. Iar Istoria Secretă trebuia scrisă în grabă; mi-e cu neputință să trăiesc în acest suspense multă vreme, deși pentru un bătrîn ca mine este poate la fel de amuzant ca și o timpurie istorie amoroasă, nu-i nici o deosebire. Cît de cu două fețe este omul, mai ales cînd se înfruntă pe sine însuși.

CÎNTEC

Se ştia, se-nvederase
de la-nceputuri
că buzele se fac amintire,
că forma densă, înmiresmată
— argile şi luturi —
îşi risipeşte polenul, în stafie trece
gingaşa-i alcătuire.

Dar noi, în genunchi, atingîndu-i veş-
mîntul,
cu lacrimi pioase de patimă cruntă,
jurăm, mai jurăm, că el singur, pă-
mîntul,
e prima şi ultima stare de nuntă.

MARIA BANUŞ

NOCTURNĂ

Sub ochii de gheaţă ai stelelor
Dorm păsări măiastre;
E ceasul de taină al ielelor
Şi-al dragostei noastre.

S-au stins lunecările apelor...
În liniştea clară,
Îţi simt tremurarea pleoapelor
Şi gura de pară.

La porţile inimii, singele
Adună rubine;
Sărută-mă iară, şi strînge-le,
Şi-ascunde-le bine.

(Dintr-un carnet vechi)

ION HOBANA

Doctorul susţine că sînt bolnav. La fel s-a spus şi despre acel poet care a scris în testament: „Nimeni să nu pretindă că am murit de pe urma vreunei boli ce m-ar fi chinuit în toţi aceşti ani. Brutalitatea lor m-a ucis, frămîntarea ce mi-o provocau minciunile lor, frica teribilă care-mi oprea bătăile inimii cînd scrijlia cite o uşă.”

Mi-l aduc bine aminte pe Teodosie, nu era băiat simpatice, asta-i sigur; dar ce nedrept să-l lege în celula aceea ca pe un măgar, prizonit strîns cu o funie în jurul gîtului, patru luni la o iesle, în propriile lui excremente. După ce a înnebunit de-a binelea i-au dat drumul şi a murit. Am aflat că Teodora venea şi răgea la el cînd avea timp, că-şi ridica fustele şi-şi legăna dosul în faţa lui; şi, dacă refuza s-o privească, puneă să-l biciue: pentru lipsă de respect.

Nu mă pot opri să nu rid cînd mă gîndesc la astrologii pe care i-au suit pe cămile şi i-au purtat pe străzi să-şi bată gloata joc de ei. Oameni bătrîni. Se zice că faţa lui Iustinian se transformă cîteodată într-o masă informă de carne: fără ochi, fără sprîncene, fără nas, fără nimic. Şi cînd te gîndeşti că în masa aceasta colcăie zeci de planuri pentru uciderea mai rafinată a mii de oameni. Sînt mutate populaţii întregi, copii care plîng, bătrîne pline de blîndeţe, credincioşi ai altor zei, zei ai apelor, ai vînturilor şi ai pămîntului, soldaţii îi pornesc la vremea semănatului din satele lor spre lagăre îndepărtate, cu colibe anume construite, unde n-au ce face alta decît să-şi aştepte moartea. Nu, el nici măcar nu plănuieşte aşa ceva. El face numai ce-i trece prin masa de carne după împrejurări. În numele legilor. Pentru a dobîndi şi aduna bogăţii. Pentru cei puţini; şi gata cu întrebările. Toate acestea fac tineretul şi mai iraţional decît este bine pentru societatea noastră să fie. Societatea noastră este probabil oricum distrusă. Nu mai poţi dormi, nu te mai poţi îmbăta în linişte. Oare omul acela, în ascunzătoarea lui, rîdea sau plîngea istorisind povestea înmormîntării?

Aici, în această cameră a mea atmosfera mai păstrează ceva misterios, dar încă real totuşi. Îi aud cum fac zgomot, jos în stradă. Miine, praful albastru va începe să se ridice, la fel şi noile turnuri de pe malul mării, construite să împingă înapoi valurile care le ling paletele.

Traducere de GABRIEL GAFIŢA

SHAKESPEARE

sonete

În românește de VICTORIA GHEORGHIU
și GHEORGHE TOMOZEI

Sonetul 66

*Scîrbit de tot, izbava morții chem —
Cel drept cerșește, lașul își arogă,
Nevolnic, a magnificenții togă
Și gîndul pur se stinge sub blestem.*

*Cinstirea-i împărțită grosolan,
E pîngărită casa feciorie
Perfecțiunea-i frîntă de urgie
Și-ngenunchiat, orice sublim elan.*

*A artei gură trîndavu-o astupă,
Nerodul, iscusinții-i poruncește
Și adevărul singur se smerește
Robit mișelului ce stă să-l rupă.*

*Scîrbit de tot, m-aș stinge fără glas,
Dar dragostea, murind, cui să o las?*

Sonetul 127

*În vremuri de demult, femeia brună,
Frumoasă chiar, disprețul îl stîrnea,
Azi negrul moștenește o cunună
Pe care frumuseții vechi i-o ia.*

*Dar de cînd mîna dobîndește chipul
De-a-mpodobi cu dresuri chipul slut,
Se trece frumusețea ca nisipul
Și-i pîngărită-n cuibu-i neștiut.*

*De-aceea-s negri ochii Doamnei mele
Cu-nlăcrimate dolii însoțiți
Plîngîndu-le, se vede, pe acele
Cu ochi de sulimanuri zăgrăviți.*

*Și-așa cum sînt, tristeți cînd le încearcă
Ele sînt însăși frumusețea, parcă...*

Sonetul 128

*Tot mai ades m-alintă muzici grave
Mișcînd în lemnul fericit o strună
Vibrată lin, de degete suave
Ce armonii metalice adună.*

*Mici clape diavolești care în jocul
Voios stîrnit de-al muzicii alint
Să îți sărute palma, au norocul
În timp ce eu, sărmanul, ars de jînd*

*Aș vrea să-mi schimb azi buzele, cu
lemnul*

*Acelor țandări peste care, blind,
Coboară mîna dulce, eu, nedemnul
Ce gura vie pe lemn mort o vînd...*

*Primească-ți mîinile, claviatura
Iar mie dăruie-mi sărutul, gura.*

Sonetul 129

*Cînd spiritul, ocară îl descrește
fapta îi e desmăț nerușinat,
ucide, minte și-n blestem sporește,
sălbăticit și crud și întinat.*

*Neîmpăcat, dospind printre primejdii,
abstras gîndirii fuge și-abia prins
nebun, momeala caută, ca peștii
în mreжіle întinse dinadins.*

*Smintit cînd hăituit e și cînd pradă,
abia-nhățat îți scapă și îl crezi
făgăduire, floare de zăpadă
și-apoi ca-ntr-un amarnic vis stagnezi.*

*Toți bănuim, știindu-i putregaiul,
că iadul lui ne dezvelește raiul?*

Sonetul 130

*Nu-s sori, ochii iubitei, nu scînteie
Roșia-i gură ca mărgeanu-n mări,
De-i albă neaua, sînul ei de ce e
Posomorît, și-i noapte al ei păr?*

*Știu, din Damasc, albe și roșii roze
Cu care chipul nu-i e logodit,
Miresme știu, stîrnind apoteoze
Străine de al Doamnei duh smerit.*

*Îmi place s-o ascult deși-i mai scumpă
Auzului, o muzică,-i știut,
Nu le-am văzut, zeițele cum umblă
Dar ea, mergînd, pășește doar, pe lut.*

Desen de ION BRATU

INTERVIURI almanahul literar '75

NICOLAE MANOLESCU

Într-un fel, criticul este un intrus

— Ce părere aveți despre interviuri? Au vreun rost interviurile?

— Probabil că au, de vreme ce simțim nevoia să ne exprimăm și în felul acesta, adică răspunzând la întrebările altora. Sînt un fel de spovedanii provocate — și asta îmi amintește că, dacă îmi displace ceva în copilărie, era să mă duc la biserică și să mă spovedesc. Uneori, totuși, mă vedeam nevoit s-o fac, mai ales în vacanță, cînd stăteam la bunici. Ei țineau mult la respectarea acestui protocol, iar eu mă supuneam din obligație. Momentul cel mai neplăcut era acela al spove-
laniei. Făceam niște veritabile exerciții de aocoli adevărul, de a nu spune niște lucruri, nu pentru că așa fi avut ceva de ascuns — nu aveam nimic esențial de ascuns — dar, probabil, dintr-o nevoie de a mistifica existență în stare pură; mistificam provocat de faptul că trebuia să mărturisesc. Cele mai banale mărturisiri deveneau niște mistificații. Poate ca asemenea mistificații să aibă o legătură cu plăcerea pe care am simțit-o mai tîrziu de a inventa, de a face literatură. Oricum, nu toți copiii mincinoși devin scriitori.

— Criticul este și un judecător, un judecător care poate condamna pe cineva la moarte (la moartea literară). Nu se joacă aci un joc agreabil — de-a călăii, de-a victimele — așa cum se crede. E vorba de viață și de moarte. Exagerez, probabil...

— Într-o foarte mare măsură. Critica este un exercițiu spiritual cu mult mai inocent și mai inofensiv decît vi se pare. Nu numai pentru că n-a murit nici un scriitor din cauza vreunui verdict critic (sau dacă a murit totuși vreunul, nu se poate ști), dar așa cum scriitorul își exercită dreptul de a se observa pe sine și pe ceilalți, de a scrie despre sine și despre ceilalți, criticul își exercită și el dreptul său ca, pornind de la cărți, să construiască ipoteze. Nu sînt atît de con-

vins că menirea criticului este exclusiv aceea de a judeca pe autori și cărțile lor, de a indica părțile vulnerabile. Paralelismul dintre critică și literatură, pe care l-am susținut de mai multe ori, nu e o vorbă goală.

— Care ar fi condiția criticului într-o lume (literară) ideală?

— Într-o lume în care fiecare scriitor s-ar naște cu o plăcuță la buzunar, care i-ar arăta locul în ierarhia valorică (pentru că o lume ideală asta ar fi!), critica n-ar mai juca nici un rol. Fiecare și-ar ocupa locul în banca lui, așa cum și-l ocupă scriitorii delegați la congrese internaționale, citind bilețelele pe care le pun organizatorii. Criticul este cel mai mare beneficiar al „lipsei de idealitate“, al „dezordinii“ din lumea literară!

— Atunci să pun altfel întrebarea: care ar fi locul ideal al criticului într-o lume literară normală?

— Într-un fel, criticul este un intrus; spiritul critic implică detașare. Criticul este în situația personajelor lui Voltaire sau Montesquieu, al mohamedanului din „Scri-sorile persane“ care vine de undeva din afară. Criticul nu se supune în totul structurii lumii în care intră, deși, întocmai ca personajul din „Scri-sorile persane“, are el însuși unele din trăsăturile acestei lumi. Cam asta este și situația criticului: nu e un vizitator adevărat, ci un vizitator imaginat de scriitor, dar imaginat ca un străin, ca un intrus. Dacă n-ar veni din afară, n-ar putea să aibă o privire limpede asupra lucrurilor. Dacă ar fi cu adevărat străin, n-ar înțelege nimic. Condiția elementară a criticului, în orice societate, este să-și poată exprima punctul de vedere, nesupus vicisitudinilor vieții literare, capriciilor scriitorilor. Este condiția minimală — și poate și maximală. Nu intră în discuție valoarea ca atare a lui Pompiliu Constantinescu, de pildă, dar faptul că în 1935, cînd a apărut „Locul unde nu s-a întîmplat nimic“, romanul unuia dintre marii scriitori români ai timpului, Sadoveanu, criticul a scris o cronică negativă, aproape dură, fără ca cineva să se scandalizeze, fără ca gloria lui Sadoveanu să fie știrbită în vreun fel și fără ca lui Pompiliu Constantinescu însuși să-i scadă sau să-i crească acțiunile literare, este un semn de viață literară normală.

ADRIAN PĂUNESCU

Cea mai profundă compatibilitate a realismului, cu ceva anume, este compatibilitatea dintre realism și politică

— Care e numele dumneavoastră adevărat?

— Întii de toate, să spunem că aceste întrebări pe care dumneavoastră, Florin Mugur, ați avut bunătatea să mi le adresați, ni se par nouă (Adrian Păunescu and comp.) inspirate. Însă, nu știu, pur și simplu sint indignat, nu-mi dau seama unde am mai auzit eu întrebările astea. Mă aflu, parcă, în fața unor întrebări care s-au mai rostit. Nu sint ele cumva, exact întrebările pe care i le-am trimis eu, tot într-un plic, poetului Doinaș? Chiar acelea sint. Și găsesc, astfel, prilejul de a-mi aduce mie un omagiu, pe care de multă vreme umblu să mi-l aduc. E un joc, la care consimt, acesta prin care dumneavoastră vă iluzionați că mă veți învinge cu propriile mele arme. Întrebările mele se apropie de mine, asmuțite de dumneavoastră, dar iată că ele încep să se gudure la picioarele mele, ca niște cîini care recunosc autoritatea fostului lor stăpîn. Nu există întrebare pe care să o fi pus cuiva, înainte de a fi încercat eu însumi să răspund la ea. Eu care îmbătrînesc întrebînd sub ochii dumneavoastră, iubiți contemporani, sub ochii dumneavoastră, deja obișnuiți cu acest Păunescu acaparator și isterizat de bucuria presei, — eu vă spun astăzi, că veți ști cine sint eu, abia cînd eu nu voi mai fi. Singurul meu nume adevărat este Adrian Păunescu. N-am nume conspirative, nu folosesc pseudonime.

— Sînteți fiu de țăran?

— Sint fiu-de-țăran-care-a-învățat carte, adică sint fiu de învățător de țară. Străbunicul meu, Costache Păun, țăran analfabet din comuna Bârca, județul Dolj, și-a trimis băiatul la școala normală, de unde acesta s-a întors nu numai cu profesiunea de învățător, ci și cu un nume nou: Marin Păunescu. Acolo, în Dolj, cei mai buni învățători rămîn țărani. Dar aș putea să vă spun că eu sint nu numai fiu de țăran, ci și tată de țăran, într-atîta seamănă băiatul meu, Andrei Alexandru, în multe privințe, cu toți copiii din Doljul-primei-rădăcini și din Vrancea-rădăcinii-mamă.

— Și dacă dintr-o dată o instanță supremă ar dovedi că poezia dumneavoastră e nulă, destinul căruia poet v-ar place să-l uzurpați?

— Nutresc și acum speranța că instanța respectivă n-ar avea ceva personal cu mine, încît să se înființeze de dragul de a dovedi că numai poezia mea e nulă. Nu cer îndurare de la nici o instanță, dar protestez împotriva unei aplicări diferențiate, pe pile, a rigorilor ei. În acest sens, mă tem că instanța respectivă, instanța supremă care ar dovedi nulitatea mea, s-ar afla în dificila situație de a dovedi că mulți dintre contemporanii mei sint mai puțin decît nulități, sint valori negative. Dragă Florin Mugur, crede-mă cînd îți spun, nu e în interesul nimănui, înființarea instanței apte să măsoare exact marginile nimicului care sintem. Dacă după acțiunea atomică a acelei instanțe ar mai rămîne ceva, poezia pe care mi-aș dori s-o scriu (fără, bineînțeles, a rivni o clipă destinul poetului) este poezia lui Bacovia. Dar se poate, oare, poezia lui Bacovia, fără destinul lui Bacovia?

— Care e anotimpul dumneavoastră preferat?

— Anotimpul meu preferat este iarna. Atunci sint — și din punct de vedere biologic și din punct de vedere sentimental, și din punct de vedere literar — cel mai bun Adrian Păunescu din ciți Adrian Păunescu există. Pe la Crăciun, mă simt martir și geniu și Don-Juan. Flatați-mă iarna! Atunci pot să cred.

— Aveți tabieturi?

— Am tabieturi: trăiesc, gîndesc, mînc, lucrez, fac amor, visez, și voi muri.

— Care sint cei mai interesanți poeți români de azi?

— Uite că nu-mi dau seama. Mi s-au încurcat valorile în cap și nu mai am tupeul de a da nume. Nu-l mai prindeți pe Păunescu strivit de propria-i sinceritate. Descurțați-vă și fără clasamentele mele! Nu e prea plăcut fără nume, dar nici nu e o tragedie absența lor. În orice caz, nu atît de mulți poeți buni sint și interesanți. Sint mai mulți poeți buni decît poeți interesanți.

— Sint compatibile realismul și poezia?

— Știu eu? Cea mai profundă compatibilitate a realismului, cu ceva anume, este compatibilitatea dintre realism și politică. Nu văd nici o incompatibilitate de principiu între realism și poezie, dar nici nu cred că realismul condiționează poezia. Poezia e, de cîteva milenii, o componentă a realismului. Căci Homer și Odiseu sint astăzi realitate, în aceeași măsură în care poezia care-i leagă e lucru real.

MIRCEA IORGULESCU

Cu personalitățile este necruțătoare istoria literaturii, nu cu nulitățile

— Cine ești? N-ai fi crezut niciodată să ajung bun prieten cu un om despre care se spune că inspiră frică...

— Nu-mi plac brufulitățile, iar întrebarea aceasta mi se pare brutală. Nu înțeleg de ce vrei să pari un judecător de instrucție, chiar dacă atenuezi caracterul prea direct al interrogatoriului afirmând că aș inspira frică altora. Afectezi o mare candoare; iar candoarea implică, în virtutea unui automatism de gândire curent, ideea de nevinovăție și de bună-credință. Dar sub înalta protecție a candorii totul este permis; candoarea e o formă de iresponsabilitate. De-a lungul istoriei, naturile candidе au participat din plin, cu seninătatea lor caracteristică, la acte sinistre. Nu înțeleg, pe urmă, de ce spui că aș inspira frică. E o figură poetică? Dacă te-ai referit cumva la activitatea mea de critic, vreau să-ți spun că doar scriitorii proști se tem de critică, doar scriitorii proști împart pe critici în „buni“ și „răi“, cu condiția, desigur, a existenței unei funcțiuni normale a criticii. Când starea criticii devine anormală — și sînt asemenea epoci — este posibil să se teamă de critici și scriitorii buni. Dar se mai poate vorbi, în acele cazuri, de critici în sensul propriu al cuvîntului? Este totuși cam neplăcut să observi că deși ficțiunea epică și imaginarul poetic au încetat de a mai fi contestate ca atare, criticii i se rezervă totuși, în imaginația unor artiști, un plan de existență aproape trivial, o consecință fiind chiar această prejudecată, a criticilor „blînzi“ și a criticilor „satrapi“.

— Iată un răspuns blind și angelic, al unui om care nu poate înspăimînta nici un fluture... Și totuși cine ești?

— Iată cîteva date precise: mă numesc Iorgulescu N. Mircea, m-am născut la 23 august 1943 în comuna Valea Călugărească, Prahova, locuiesc în București, sînt căsătorit, am doi copii. Sînt, cum știi, critic literar, adică, într-o accepțiune nesofisticată, un om care scrie despre literatura epocii lui. Pentru iubitorii de aparat bibliografic pot adăuga că astfel a definit pe critic E. Lovinescu, iar pentru snobi voi spune că am parafrazat pe Gaștan Picon. Ca și ceilalți colegi de profesiune — unii cochetează, spunînd că nu e vorba de o profesiune, — scriu mai ales în revistele literare. Deși mai firească ar fi prezența criticilor în paginile marilor ziare, în publicațiile de mare tiraj, adică acolo unde rolul lor

de „mediatori“ între creație și public s-ar realiza pe deplin. Criticii nu sînt crezuți. E aici o ipocrizie pe care, trecînd-o sub tăcere, o încurajăm. Nu este vorba, neapărat, de sinceritate: este vorba de adevăr. Iar marea problemă a criticii noastre este reabilitarea morală în fața publicului, nu acumularea de cunoștințe — necesare, folositoare, — despre structuralism, stilistică, poetică ș.a.m.d. În critică, o competență lipsită de autoritate morală este mai dăunătoare decît incompetența cea mai vădită... Uite, să-ți dau un exemplu. Înțeleg că un așa-zis critic a putut, prin '48 să scrie despre Eminescu că era un „intelectual dezorientat“, că în poezia lui se oglindește interesul regimului burghezo-moșieresc, despre Rebreanu că propovăduiește închiaburirea, despre Arghezi, Bacovia și Barbu că seamănă „teroarea“ și „ingenunchierea“ etc.; era, se vede imediat, un incompetent. Bun, dar unde erau criticii competenți? Ce făceau ei? Ce să facă: scriau. Unii la fel ca incompetentul, alții evitînd să scrie despre Eminescu, Rebreanu, Arghezi, Bacovia, Barbu, de parcă nici n-ar fi auzit vreodată de aceste nume. Nu-i cunoșteau, înțelegeți?... Vremea aceea a trecut, au fost niște abuzuri, se știe; injustițiile au fost reparate. Pot, azi, să-l explic pe acel incompetent și pot chiar să-l justific: așa înțelegea el să înnoiască literatura! Dar sub nici un motiv nu pot justifica atitudinea „competenților“. Ei l-au încurajat, de fapt, pe incompetent; ei l-au sprijinit chiar fără să facă nimic. Astăzi, puțini își mai aduc aminte de acel incompetent: istoria nu se interesează de nulități. Cu personalitățile este necruțătoare istoria, nu cu nulitățile... Criticul susține și apără valori; cum și-au făcut criticii competenți, sigur competenți, datoria?

— Ce-ți place și ce te supără în activitatea ta?

— Nu-mi place aproape nimic; de cîte ori îmi recitesc un text simt nevoia de a-l rescrie. Retrospectiv, sînt nemulțumit de diferitele înfățișări ale evoluției mele și sînt întotdeauna contrariat cînd se întîmplă să mi se spună că am făcut un lucru bun: pentru mine, nu este deloc bun! Dacă aș fi scris despre cartea mea, „Rondul de noapte“, probabil că aș fi scris comentariul cel mai aspru. Ce-mi reproșez? Uite, de pildă, faptul de a trata cît se poate de serios niște chestiuni pe care alții nici nu le bagă în seamă, niște „nimicuri“ sau niște lucruri înmormîntate de timp; fiindcă nu-mi plac terenurile instabile, nu-mi place provizoratul. Ce-ai zice de un constructor care nu poate ridica nici o construcție înainte de a fi sigur de calitatea cărăcilor? Ei, eu nu pot să fac nimic fără niște anexe cît se poate de solide, care să nu-mi dea sentimentul improvizăției...

Interviuri realizate de FLORIN MUGUR

Pădurea tânără

De jos în sus pădurea tânără crește greu.
Ca hărmălaia unui început de gânduri,
tufele și joardele ei îmbrîncindu-se
la vrancele cerului.

Muntele ride nepăsător în tiparele veșniciei.
Dar ochiul pădurarului scrutează timpul,
curăță tulpinele de rămiguri,
buchetele îndreptindu-le în calea soarelui.
El știe că totul trebuie să tindă către înalt,
el deschide drum emulației
în puterile vîntului

și mai ales, e drept cu mulțimile mici,
le caută, le ocrotește, le mîngîie,
un ochi al lui trecînd în lumina zilei,
celălalt în vis

de-a latul și de-a-naltul muntelui.

Apoi pădurarul simte că trebuie să plece
să se odihnească

în cimitirul din vale.

Pădurea nu e încă pădure.

Pădurea tânără crește greu.

O, cît de greu se înalță Pădurea.

DUMITRU BĂLĂEȚ

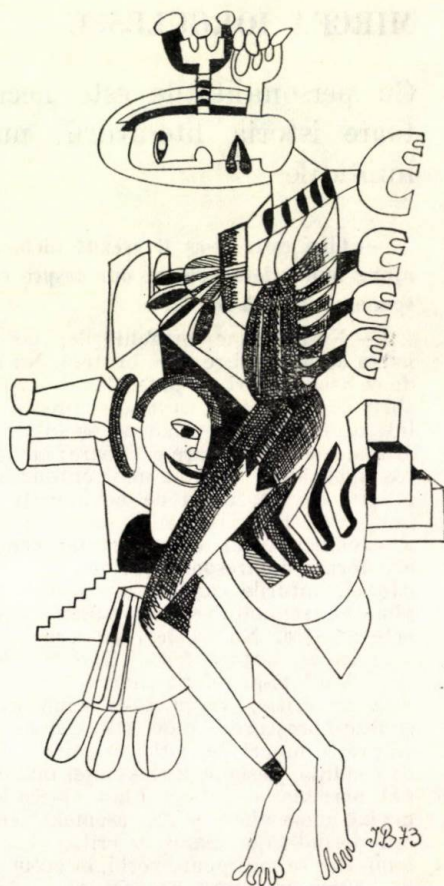
Cîntec pentru Rosemarie

Din locul meu, ascuns, în nordul sferic
Printre ghețari de timp te strig mereu
Trăznet gîlgîitor de ris Homeric
Aruncă praf de gheață peste Dumnezeu.

Se zbat ecouri, se topesc, îngheață,
Pălește soarele de-un alb de norduri,
Din cer coboară imnuri pentru viață
Și îngeri negri-aleargă prin fiorduri.

Nu te uita-napoi iubita mea
Să nu te-adoarmă albul împietrit.
Sparge icoana, stinge lumînarea
Și ce n-a fost să fie s-a-implinit.

FLORIN PUȚĂ

CITINDU-L PE BĂLCESCU

Deschisă-n aripă de hronic
ea glăsuiește de Mihai
de goana miilor de cai,
cuprinsă-ntr-un pasaj laconic.
Un glas vibra-n aprins alai,
mulțimii dindu-i nimbul tonic,
cîntările luau ritm simfonic
în revărsarea de pe plai.
Zidar de-o patrie în floare
în nopți de veghe a purces
cu pană grea, scînteietoare,
s-adune viață din eres
pentru un timp de sărbătoare
de împliniri și de cules.

AL. RAICU

Cunoașterea poetică

IOAN ALEXANDRU

Pentru poet lumea noțiunilor n-are realitate, este fără realitate propriu-zisă. Filozoful grec spune: dacă această masă este aruncată în foc, rămîne noțiunea de masă după care eu pot face altă masă. Poetul spune: dacă această masă este aruncată în foc, nu mai există pur-și-simplu. El nu concepe concept fără realitate. El suferă pentru realitate, nu poate accepta dispariția realității fără ca el să nu piardă ceva.

Experiența poetului dovedește că el nu poate accepta această ruptură în lume între realitate și cuvînt. Cuvîntul la poet este întrupat, este îngropat în lucruri și ori amîndouă cunosc față de slavă, adică rămîn să ființeze amîndouă, ori dispar, de aceea lumea poetului are întotdeauna acoperire în aurul cuvintelor sale atunci cînd el este poet adevărat. El nu-și permite să dezvolte o lume abstractă în cîntul său, o lume care și-a luat adio de la realitate, fie omorînd-o, fie ignorîndu-i modul de viețuire. Limbajul în acest caz devine unul agonice-artificial care nu ține seama de dezvoltarea organică din sînul realității vii. Limbajul poetic nu face gesturi nenaturale, oul de ciocîrlie din cîntul poetului nu poate naște pui de viperă, el nu acceptă înstrăinarea de orînduiala prestabilă. De aceea și ceea ce comunică scrisul poetilor, nu-i cine știe ce noutate pentru lumea bunului simț. Poetul tocmai răspunde și readeverește ceea ce vede și simte toată lumea, adeverește că lumea simte și vede adevărul, ceea ce este organic ființei, ceea ce este legat de destinația omului. Poetul nu permite o dezvoltare artificială a limbajului sau dacă această dezvoltare s-a întîmplat o demască prin scrisul său întocmai. Noutatea fiecărui poet nu vine din cine știe ce înțelepciuni alambicate, abstracte, ci din cumințenia și profunzimea bunului simț spus însă într-un mod nou, într-o limbă proaspătă și curată, expresie a originalității persoanei lui unice cu experiență milenară specifică. Ca gînd doi poeți pot fi identici, dar ca expresie total diferiți și aici se adeverește ineputabilitatea de manifestare a realității organice în firile receptive ale bunului simț.

Poeții merg cu gîndul și graiul lor în virtutea naturii, ei gîndesc în continuarea naturii, nu în contradicție sau scandal cu ea, ei îngîmă natura, o cîntă și descîntă, o leagănă ca pe un prunc să se liniștească, nu o brutalizează nici violentează, ci o înfiază, o hrănesc și o cresc în scutecele ei și o împodobesc cum îi cere starea și frumusețea. Faptele omenești au astfel în text o patină și-o naturalețe ca lucrurile trainice și de valoare, cuvîntul stă la locul lui cuvenit conform firii experimentatorului care a gustat și a cercat firea lumii și a trudit îndelung să rămînă conform organicului ei. Poetul ține seama și de însușirile lumii, acolo unde locul este nou, prin viețuirea omului acesta devenind realitate omenească, se integrează firesc în cîntec nu ca o stridență. Izgonirea realității însă nu o poate primi, precum nu o poate primi nici artificializarea limbajului, care este semnul alienării și atrofierii ființei în general.

Bine, dar dacă nu aduce nimic nou față de natură atunci ce rost mai are poetul? Tocmai că aduce. În primul rînd că natura nerostită nu are pentru om realitate. Fără nume un lucru ori un ținut este sălbatec, apoi odată numit el intră în familiaritatea omului și începe să acumuleze viață dintr-a omului, devine depozitar de energii, planuri, vise și amintiri omenești, lucrurile încep să ființeze în așa fel că inaugurarea lor înseamnă apropiere a unei realități umane. Limbajul lucrurilor, cîntecul lor trebuie însă să-l rostească omul pentru că numai el îi poate descifra sensul natural demn de-a fi asimilat de alți oameni. Rostul acestei familiarități cu lumea fiind semnul unei intense comuniuni și ca atare ne descoperă aprofundarea și mărirea diversității și frumuseții în care stă și se mișcă poetul nîmbat cu neistovită noutate și prospețime în cosmos.

Apoi astfel conceput omul în lume, acesta este scutit de-a trage concluzii pripite care l-ar duce să acționeze greșit distrugînd, cum a fost de atîtea ori cazul în istorie, decît să întemeieze. Efortul poetului merge mereu într-acolo, într-a-i deschide omului încă o zare de-o nesfîrșită frumusețe înspre care merită să se îndrepte în loc să bată pasul pe loc istovit și nepăsător. Lupta poetului este de-al păstra pe om în stare de copilărie și naivitate, de deschidere și avînt, gata de eroism, iar eroismul este puterea ce vine din vechimi pe care trebuie mereu să o contemporaneizeze sau, mai bine spus, contemporaneitatea să fie trasă față-n față cu originile. Apoi trebuie să-i țină omului trează destinația luminoasă și bogată în toată splendoarea ei nesfîrșită.

În felul acesta poetul rămîne legat de popor, de cei mulți, de bunul simț al multimilor, de creația lor nestrămutată, de încreta și greoaia lor înnoire în ceva, de greaua lor urnire și suspensare a noutăților, de spiritul lor viu față de care rămîn mereu treji și în stare revoluționară, căci ei apără mereu un bun cîștigat care nu trebuie negat de vreme ce a devenit familiaritate și rodnicie, de vreme ce patina vremii s-a așezat peste el; ei acceptă înnoirile ca organică și firească creștere și mai-departe-deschidere nu ca brutală dezicere de un trecut în care au murit și suferit, au născut prunci și au întemeiat și sîrbătorit.

Poporul rămâne statornic și se înnoiește organic în virtutea firii și a lucrului, așa cum cere realitatea, și înnoirea trebuie să plece dinăuntru vechii realități nu să se alipească străină, ca un corp de adaos.

Pe urmă acolo unde descind cei mulți cu viața lor se întâmplă cu adevărat o firească integrare a noului pe vechea tulpină. Poetul este treaz la acest natural pelerinaj al celor mulți care nu se lasă niciodată furați de concepte artificioase, care luptă mereu până ce noul concept se întrupează în realitate carne și sînge viu, iar dacă nu, este lăsat să se usuce pe picioare, steril cum îi este originea. Ei, cei mulți, lasă realitatea, din trupul ei să sară noul, ca o scînteie ce luminează o altă potecă în noaptea lucrurilor; să învie, din trupul istovit al seminței care moare, foșnetul nesfîrșit al holdelor viitoare. Pentru asta luptă mereu cei mulți în fiecare grai la modul ființial organic al bunului simț.

Iar poetul cînd își așează sălașul în mijlocul poporului nu greșeste ci ia de aici val care duce la limanul noului cîntec. Cunoașterea poetică este cunoașterea celor mulți, organici și sănătoși, care nu acceptă alimentarea graiului prin dezlipirea lui de realitate, iar poetul propriu-zis nu-i decît fiul acestor mulțimi sănătoase și tradiționale, păstrătoare ale originilor în sînul unui neam și pe plan planetar purtătorii și veghetorii focului sacru încredințat lor în zilele din începuturi pentru zilele de pe urmă între care se așterne istoria cu ispitele și izbînzile și limitele ei nădăjduitoare.

RAMURA DE MERIȘOR

întinată-n stîlpul casei, cînd se înnoiește anul și cînd vine Sîncvasile pe cal alb călătorind și cînd zăpada, lovită voievodal cu potcoavele, scapără pe drumuri, închipuind fantastice piraie de vioarele, căci e noaptea cînd fetele intră în oglinzi descîntate, ca să-și întîlnească dragostea, iar în colțul odăii, unde focul înalță bujori pe butuci de lemn care spun povești asfințite, dansează impleticit secera lunii într-un mănunchi de griu verde, crescut într-o lădiță de lemn, semn că-n noaptea aceasta, pe cîmpiile legendei, înfloresc și urcă-n munții Carpați o floare a soarelui. Noapte răsturnată în paharele cu vin, altar al bucuriei și al speranței, pe stîlpi se zbate în vînt ramura de merișor, pridvorul casei noastre se leagănă deasupra Dunării, și Dunărea, cu toate castelele ei de gheață în care halucinează umbrele și visul de aur al copilăriei mele, iar printre turnuri se alungă porumbei de zăpadă, duce în trupul fastuos al mării mireasma crengilor de merișor, sunetul grav al clopotelor cîntînd în tîmpla nopții, cînd sufletul nostru, amețit de zăpezi și de vin vechi, îmbrățișează bradul intrat în horă cu iepurii de turtă dulce.

Vine, vine Sîncvasile, pe-un cal alb, țintat în frunte cu steaua norocului, și la fiecare poartă calul mușcă ramura de merișor și fetele își răstoarnă umerii albi în oglinzi și eu sînt pe un pod de mărgean și-n arbori se scutură zăpezi și zurgălăi și sâniile trase de cerbi gonesc pe toate cărările munților.

În mărul inimii mele, noaptea aceasta așează sămînța iubirii.

SÎNZIENE

WILLIAM MURRAY

POEM

*Sînt treaz.
Ființe nocturne
mișună prin beznă.
Tu dormi.
Miresme!
Respiri profund lingă mine.
Vulpea subtil
își caută vizuina
cu prada-n gură.
Retinele mele
pipăie prin întuneric!
Stau întins,
adunat în orbitele gemene.
Numele tău
reținut într-o cursă.
Cineva țipă în mine
Te ating ca-ntr-un vis.
Ești trează și tu!*

În românește de PETRE PAULESCU

2 LEI

Sus pe gramofon se află o hîrtie de doi lei. Nu e nimeni în casă, mama e pe la bucătărie, poate este „dincolo“, nu știe, frații lui sînt toți la școală, tata este la slujbă, la Universel, ușa e deschisă larg de perete, căci e soare și cald afară, Nelu se duce pînă dincolo dar mama nu este nici acolo, se întoarce, acum nu mai au ucenic căci mama nu mai lucrează decît puțin, este bolnavă, trebuie să meargă la aer, anul trecut au fost la Poiana Cîmpina la băi și anul acesta au să se ducă la Văleni și o să fie foarte bine, or să meargă cu trenul și acolo la țară sînt grădini cu pomi, plini de cireșe și corcoduși și nimeni nu face nimic, toți se distrează, mama se odihnește și respiră aer curat, iar Nelu se joacă de dimineată pînă seara.

Sus pe gramofon este o hîrtie de doi lei. Acum el știe să numere destul de bine, și pînă la zece, și mai încolo. Știe că există hîrtii de doi lei, de un leu, de cincizeci de bani și de douăzeci. Există și bani de tablă, „piese“ și „gologani“, unii bani sînt albi ca argintul și mai mari, alții sînt cenușii, unii sînt găuriți la mijloc și există și bănuți mici de tot, roșcați. Sînt unii cu care el se joacă, care sînt dinainte de război, nu mai sînt buni, nu-ți dă nimeni nimic pe ei la prăvălie, dar ceilalți sînt buni, mama are totdeauna mulți în geantă, și cînd merge la prăvălie, la Gagel, care-i băcănie, îl ia și pe el, „n-am cui să-l las“ zice ea, și ăia de la Gagel îi dau lui totdeauna cîte o bomboană, iar el ajută mamei să ducă pachetele acasă.

Hîrtia asta de pe gramofon e mare, e verde-albăstruie și stă cuminte lîngă diafragmă, e o hîrtie de doi lei. Cu doi lei multe se pot cumpăra la Gagel: și bomboane și zahăr candel și caramele și, mai ales, ciocolată. Ciocolata îi place foarte mult, dar e mai scumpă, foarte rar poate să-și ia ciocolată. De doi lei, în orice caz, ar putea să ia un baton mare de ciocolată, și pe urmă s-o mănînce un ceas întreg, cîte-o bucatică, așa ca să dureze cît mai mult. Da, dar fără bani, nimeni nu-ți dă ciocolată la Gagel și hîrtia aia de doi lei e mare, e a mamei, Nelu n-are voie să ia bani fără să știe mama, ar însemna să-i fure și asta nu-i frumos, se numește hoție. Deși, așa cum stă acolo pe gramofon, nu se poate zice c-o furi, pentru că n-o iei din geantă, e așa ca și cum ai găsi-o pe jos, și atunci tu n-ai furat-o, cineva a pierdut-o, norocul tău dacă o găsești! Deci, de fapt el poate „să găsească“ hîrtia aia de doi lei de pe gramofon: ea putea să cadă pe jos, mama s-o piardă, și-atunci cine-o găsește nu este vinovat, Nelu n-are de unde să știe a cui e, cine-a pierdut-o, dacă-i trebuie sau nu. Ce bine era dacă el găsea o hîrtie d-asta prin curte sau pe stradă; pînă la Gagel nu se mai oprea!

Da, dar hîrtia de pe gramofon nu-i „pierdută“. I-adevărat că ea stă singură acolo, dar el știe că mama a pus-o acolo, deci n-are cum să zică că nu cunoaște a cui este, nu poate pretinde că a găsit-o așa, pe stradă, singură pe jos. N-are rost, nu-i frumos, mai bine iese pe scară în curte. Ce albastru e cerul, se vede pînă-n fund la Vergii, o familie cu mulți copii, în care are și el doi prieteni, pe Dana și pe Otilia, două fete, pentru că în curte nu prea sînt băieți, nu-i decît fratele lui, Victor, care-i la școală și fratele Danei, Vasile, dar ăștia amîndoi sînt mari, nu se joacă cu el.

Hîrtia de doi lei este tot acolo, pe gramofon, mama nu e nicăieri, unde o fi? — nu-i nici la bucătărie, el s-a-ntors în casă și îi vine o idee. Dar dacă mama a uitat de hîrtia asta, dacă ea nici nu mai ține minte c-a pus-o acolo? Înseamnă c-a pierdut-o, și înseamnă că el poate s-o „găsească“ și atunci nu mai face nimica rău, poate s-o ia liniștit și s-o ștergă la Gagel. Se apropie de gramofon, este sus pe masă, n-ajunge, hîrtia se vede, e pe margine. Ia un scăunel, se urcă pe el și pune mîna pe hîrtie și pe urmă o așează la loc, dar iar o ia și o bagă în buzunar și gata! Acum îl arde acolo, o simte caldă și vinovată, nu mai e timp de pierdut, a și ieșit pe poartă și aleargă pînă la Gagel.

Se uită mereu îndărăt — dar cine poate să fie pe stradă să-l urmărească? Trece de Surda, trece de Casa Fetelor, ajunge în colț la Domniței, se oprește, trebuie să „traverseze“, o face într-o goană, intră la Gagel și dă banii casieritei. „Dar de unde ai tu atîția bani?“ întrebă ea, văzîndu-l singur — ce-i păsa ei? „Mi-a dat madam Marsel“ zice el, și bineînțeles că nu-i adevărat, a și trebuit să spună o minciună, dar uite, în sfîrșit, are în mînă batonul de ciocolată, e învelit în poleială, una cum: n-a mai văzut, nu-i de argint, e de aur, și groasă, are s-o păstreze (el face bile din poleială, n-o aruncă, face bile sau o păstrează într-o carte și cînd o scoate, ea fișile și sclipește). A trecut din nou bulevardul Domniței, dar nu o ia pe strada lor, nu trebuie să ajungă prea devreme acasă, trebuie să aibe timp să mănînce ciocolata, și atunci o ia încet, încet, pe

Domniței, și pe urmă dă colțul pe Moșilor, și o să intre în curte pe partea cealaltă așa că are vreme să mănince ciocolata încet, încet, ca să se bucure cât mai mult.

Pe Moșilor, trece tramvaiul cu cai: e o trăsură mare, deschisă, cu roți de fier, care merge pe șine, îi zice vagon, și are multe bănci și acoperiș, iar lângă fiecare bancă este o perdea, pe care poți s-o tragi dacă vrei să nu te ardă soarele. Caii sînt puternici, foarte grași și vara au niște scufe pe cap, din care li se văd doar urechile, nu nai la dricuri mai sînt așa, dar acolo sînt îmbrăcați pînă jos în negru și au niște pene pe cap, deși uneori sînt îmbrăcați în alb, și atunci înseamnă că a murit o fată mare sau un băiat neînsurat.

Așa că Nelu merge cuminte pe trotuar, e soare și cald, trece pe la Bömchis, asta-i ceva rău, doctor sau dentist, are o casă mare, neagră și urîță, și ajunge la galantarul Vergilor. Domnul Vergu este și el croitor, dar nu ca mama, el are prăvălie, prăvălie cu tejghea, cînd intri înăuntru sună clopoțelul și atunci domnul Vergu, dacă nu era în prăvălie vine repede din casă. Cînd el nu-i acasă, vine madam Vergu, sau copiii, fetele, uneori chiar Dana. A ajuns aproape la jumătate cu batonul de ciocolată, e bună, o mănincă încet, cîte puțin, și cînd intră la Vergu în prăvălie, nu e nimeni, pînă la urmă apare Marcela, sora mai mare a Danei. „Ah! Tu erai? Credeam, că-i un client. Ciocolată?” Lui i-e frică că ea o să-i ceară să-i dea și ei, dar Marcela e mare, nu-i pasă ei de ciocolata lui. „Am venit la voi” spune el. „Dana unde-i?” „Dincolo” zice Marcela plictisită, și a și plecat, iar el o urmează și cînd vine Dana se laudă: „Vezi? Eu am ciocolată!” „Dă și mie” zice Dana, care-i mică și proastă. „Ai vrea!” zice el. „Dă și mie”, se roagă ea în continuare, și atunci el îi dă o fărimă, pentru că trebuie să recunoască, de cîte ori vine la ei, madam Vergu îi dă prăjituri, sau struguri sau caise sau rahat, așa că nu-i frumos să fie zgîrcit.

Și el stă mult timp la Vergii, se joacă cu Dana, cu Otilia, căreia a trebuit să-i dea o bucată și mai mare, fiindcă Otilia e a dracului, odată i-o ia toată și fuge, și după ce a terminat, mai stă un timp, apoi iese în curte și se îndreaptă spre casă. N-are ce face, trebuie să meargă și pe acasă, mama l-o fi căutînd. Ca să întîrzie intră în closet, face pipi, stă cît poate de mult. Tot timpul se gîndește ce-l așteaptă acasă, cum o să dea ochii cu mama, ce-o să zică dacă ea o să-l întrebe despre hîrtia de doi lei și începe să-i fie frică, mai mult ca sigur c-o s-o pățească, a făcut ceva urît, și tocmai mamei care-i cea mai bună cu el dintre toți!

Ea niciodată nu-l bate, ca „măgarii ăia mari”, îi vorbește frumos, și lui atunci îi e rușine și se duce la ea și-i pune fruntea în poala ei, iar ea îl mîngie pe cap și spune tot felul de vorbe dar el n-aude, la ea e cald și bine, ea totdeauna îl apără. E adevărat că nici tata nu l-a bătut niciodată, dar să te bată tata înseamnă să mori pur și simplu. A văzut el odată cum l-a bătut pe Victor: l-a pus pe scaun, cu dosul sus și i-a tras pantalonii jos și i-a dat cu cureaua pînă s-a făcut roșu.

Trece deci întîi pe la bucătărie dar mama nu-i acolo, așa că se îndreaptă încet, încet spre casă. Ajunge în fața ușii, inima îi este strînsă, dar trebuie să-și facă curaj, trebuie să sfîrșească cu treaba asta. Coboară cele două scări, foarte vinovat. „Unde-ai fost?” întrebă mama. „Te-am căutat peste tot. Și ce-i gura ta?” Ce-o fi la gura lui? Nu înțelege ce vrea ea. „Am fost la Vergii” zice și nu minte. „Dar ce-ai la gură?” „Ce să am? N-am nimic” se scutură el. „Cum nimic? Ia uită-te?” și mama îl ia de subsuori și îl ridică la oglindă. Ceea ce vede-l sperie: este mînjit tot! „Cu ce te-ai mînjit? Asta-i ciocolată. De unde ai avut tu ciocolată?” „Mi-au dat Vergii” minte el, subit inspirat.

„Da?” zice mama. „Bine. Ia ascultă, erau aici pe gramofon doi lei, nu cumva i-ai luat tu?” „Eu? cum să-i iau eu? Sigur că nu!” minte el cu inima cît un purice. „Dacă nu i-ai luat tu, cine i-a luat?” „Eu de unde să știu? Eu nu i-am luat!” „Da? Nu i-ai luat tu? Așa o fi. Vedem noi”, zice mama și-l ia de mînă. „Hai cu mine!” El nu-ndrăznește să protesteze, pășește-n urma ei, ea merge repede, abia poate să ție pasul. „Dar unde mergem?” se interesează el totuși, cuprins de bănuiele și de teamă. „Ai să vezi tu, unde. Hai, mai repede”. Au mers la Vergii. Exact unde n-ar fi vrut el să meargă. Mama îl ține strîns de mînă, nu poate să scape, ar fugi dar e imposibil: „Madam Vergu, ia-i dat dumneata ciocolată?” întrebă mama. „Eu, nu” zice madam Vergu „dar de ce?” „Așa. Am eu o treabă cu el”. „Poate i-au dat fetele. Să vedem. Marcela! Otilia! Ia veniți încoace” strigă madam Vergu. Pe Dana nu o cheamă, că-i mică. „I-ați dat voi lui ciocolată?” întrebă mama. Fetele dau din cap că nu, dar proasta de Otilia nu poate să tacă: „El mi-a dat mie. Avea un baton mare și i-am cerut și mi-a dat!” „Vasăzică, ai mînjit” spune mama. „Bine. Asta am vrut să știu” și pleacă cu el de mînă, iarăși foarte repede, prin toată curtea pînă la ei acasă.

„Bravo” zice mama „furi bani din casă, și spui și minciuni. Vasăzică ești și hot și mincinos! Las-că-ți arăt eu ție!” El este nenorocit, în mijlocul odăii. Simte că a făcut tot ce putea fi mai rău, și nimic nu se mai poate dregi. Mama se îndreaptă spre perețele unde-i băătorul. Băătorul este de sfoară, care-i împletită pe un schelet de sîrmă, se-ndoaie cum vrei și cu el se bat covoarele de praf. Mama e foarte supărată, are o privire rea în ochi, e aproape urîță, a luat băătorul și se îndreaptă spre el. N-are ce face,

n-are unde fugi, îi este frică groaznică, bătătorul doare foarte tare, și înainte ca ea să-l poată atinge, el s-a și trîntit pe jos, și-a adus aminte cum l-a bătut tata pe Victor, s-a trîntit pe jos, începe să urle și dă din mîini și din picioare, mai înainte chiar ca bătătorul să-l fi atins vreodată. A primit o lovitură, rămîne surprins, nu-i prea tare, chiar nu-i deloc așa dureroasă cum credea, dar el urlă de trei ori mai tare, și-l mai simte o dată, mai ușor, și încă o dată, foarte ușor și apoi e liniște, dă din mîini și din picioare pe jos, pe scinduri, dar nu mai vine nimic, nu se aude nimic, e liniște.

Deschide ochii, mama nu-i deasupra, nu-i nicăieri, o caută cu privirea și o zărește pe un scaun, bătătorul îi atîrnă moale în mină. ea tușește, se-neacă, apoi lăcrămează și în cele din urmă spune: „Mă omori. Mă omori și tu. Credeam că ești mai bun, pentru că ești mai mic. Dar ești și tu rău. Oh, doamne, și asta e rău. Ești hoț. Ești mincinos. Măgarii ălalți sînt mari, sînt nesimțiți. Tat-tu îmi scoate sufletul. Voi toți mă omoriți. Mă omoriți! Mă omoriți! Mă omoriți!”

Și mama tușește, tușește, apoi scoate batista și scuipă în ea, și el privește de jos, privește cu frică — dac-o să-l bată iarăși — dar ea rămîne pe scaun și bătătorul i-a căzut din mină, și zice „Doamne! Doamne!” și pe obraji ei care nu mai sînt frumoși ca altădată, s-au scofilit și s-au umflat de pistrui negri, și de pete albe și roșii, alunecă niște lacrimi mari de tot, una cîte una.

Și el e jos, e bătut, și-ncearcă să scoată lacrimi fără să reușească, pentru că nici nu l-a durut cîine știe ce, iar ea stă pe scaun și tușește și plînge cu adevărat!

Încet, precaut, el se ridică, se duce la ea, o apucă de genunchi, „Iartă-mă, mamă. Nu mai fac. Zău, nu mai fac! Dar de ce plîngi? De ce plîngi, mamă?” Ea nu răspunde, nu răspunde nici după ce el îi ia mîna și i-o pupă, pentru că el este un hoț, un mincinos, dublu mincinos, nici măcar nu l-a durut cînd l-a bătut, iar ea mama este foarte bună, și tocmai ea plînge.

O pocăință nesfîrșită îl apucă, nu știe ce să facă pentru ca ea, mama, să fie veselă, să nu mai plîngă, și-i vine o idee, știe el ce-i place, și atunci se duce la gramofon și de-acolo spune și prefăcut dar și plin de supunere, de remușcare și de bunătate.

— Vrei să-ți pun gramofonul, mamă? Vrei? Da, vrei?

— Pune-l, zice ea, oftează din fundul rărunchilor, închide ochii și stă astfel, pînă cînd prin pîlnia mare, roză și răgușită a gramofonului se aude (printre hîrîituri, pentru că placa e veche și el n-a schimbat acul) cîntecul ei preferat:

Dacă-n douăzeci de toamne
Zi senilă n-am avut
O atuncea spune-mi Doamne
Pentru cee m-am mai născut!

(Din volumul în pregătire MAJORATUL INTERZIS)

AL. I. ȘTEFĂNESCU

pilule VASILE BĂRAN

LOGICĂ

Aristul acesta a pictat todeauna pe pînze mari, fixate pînă aproape de tavan, fiindcă era un bărbat foarte înalt.

ASIMILARE

Se spune că versul acesta l-a gîndit vreme de douăzeci de ani:

„Soarele răsare dimineața”

În următorii zece a compus pe cel de al doilea:

„Iar seara apune”.

CONTRADICȚII

Încă din copilărie el și prietenul său au avut asupra lumii puncte de vedere diferite; de pildă, fiind odată la mare și desenînd pe nisip cifra 9

celălalt,

aflat în partea dimpotrivă,

i-a spus că e 6.

SACRIFICIU

Dintre lucruri, chibritul e, de fapt, cel mai sincer și devotat, dacă ne gîndim că, dîndu-și foc, arde și el.

TIMPUL

Licuriciul, luat drept stea, puse repede să i se facă o statuie.

Dar, cînd veni lumina soarelui, pe locul acela nu se mai văzu nimic.

CULISE

A părăsit scena, din pricină că, avînd o voce dulce ca mierea, pe măsură ce a cîntat, a mîncat-o.

PRECAUȚIE

— E miop ?

— Nicidecum.

Vede cît trebuie.

ALECU VĂCĂRESCU

**cîntărețul iubirii

„De vreme ce dragostea să asemănă cu beția, așijderea cu nebunia și mai virtos iaște și mai rea chinuire decît acelea, de cît toate, cela ce va fi biruit de dragoste și de va timpina vreo fată mergînd pe drum și o va săruta, nu să va certa nicicum...”
(Carte românească de învățătură, Iași, 1646)

Departate de clocotul vieții, în casele ei de pe Podul Mogoșoaiei (acolo unde astăzi este Biblioteca Academiei și clădirea fostului Hotel Bulevard) trăia odinioară, pe vremea lui Hangherli, venețiana Roset, văduva marelui Vornic Radu Văcărescu. Era o femeie bătrînă și bogată, a cărei singură grijă rămăsese fiica ei, Maria, o mîndrețe de fată, de care se îndrăgostise tînărul clucer Alecu Văcărescu, poetul...

Și, cum îi prinde uneori amorul pe aleșii muzelor, fermecat de ochii Mariei, Alecu își uitase de casa lui și nu se mai gîndea decît la Maria Venețianci.

Trecuseră abia cîțiva ani de cînd o pețise pe Elenco Dudesco, și de cînd îi scria acrostihuri înflăcărâte:

*Ele-ncotro m-ar duce
Tot patimi îmi aduce
Norocul cel amar
Ș-a le coprinde toate
O inimă nu poate
De fier fie măcar...*

Și acum, iată-l că ardea de văpaia altui amor și scria cîntece pentru alta:

*Oglinda cînd ți-ar arăta
Întreagă frumusețea ta
Atunci și tu ca mine
Te-ai închina la tine.*

Bucureștenii îl știau inimă nestatornică, fire schimbătoare, ca un fluture de noapte, o „pervaneă” zburînd tot spre lumina flăcărilor, atras mereu de mirajul altor aventuri galante:

*Ca pervaneaua am ajuns
Nu e vreun lucru de ascuns
Singur alerg de voie
În foc fără nevoie...*

Nu existau gazete românești pe atunci, dar amurile lui erau publice și bucureștenii, aflînd de vreo nouă legătură a clucerului, mai că se bucurau...

Căci, de fiecare dată, cu fiecare patimă nouă, suferința lui se întrupa în cîntece. Și stihurile lui Alecu, odată puse pe melodie, lăutarii le ziceau noaptea prin circiumi și prin grădini, pe la sindrofii și petreceri, pe sub balcoanele jupîneselor tinere... și boierii și diecii și calemgii le prescriau în

condicele lor cu versuri, să nu le uite. Cît era Țara Românească, nu se afla poet mai iubit decît el..

*

Dar puțin îi păsa Venețiancii de libovul lui Alecu și de versurile lui ahotnice. Ea își păzea cu strălănicie fata și o ținea închisă în foișorul de priveală al caselor de pe Pod, să lucreze harnică la gherghel și să-și țeară cămășile de horbotă și borangic.

O făgăduise lui Radu Filipescu și cuvîntul Cocoanei era cuvînt. Și apoi, despre Alecu Văcărescu, nici vorbă nu putea fi. Tînărul mai fusese înșurat, era și rubedenie și pe deasupra sărac lipit, risipitor din naștere și dator vindut.

Nici chiar moștenirea însemnată primită mai an, prin moartea tatălui său, sau aceea rămasă de la răposata lui mătușă, Maria: un sat întreg, Cojeștii din Ilfov, treisprezece pogoane de vie în București, moșia Bahnele din Rîmnicul Sărat, una suia de diamant, o pereche cercei de diamant, un porumbel de diamant, zece șiruri de mîrgăritare, o floare de diamant etc... tot nu l-ar fi putut scăpa de creditori.

Cei peste 70.000 de taleri, împrumutați de la zarafi și prieteni, erau bani nu glumă. Dar fata nu știa de toate necazurile lumesti. Îl îndrăgise și pace...! Pe la uși pîndeau neadormite slugile Rosetoei... Dar casele aveau și ferestre... Pe la porți străjuiau arnăuții cocoanei. Dar ogrăzile caselor aveau și ziduri. Și niciodată zidurile nu au fost prea înalte pentru îndrăgostiți. Și chiar printre grătile balconului, se mai strecurau cîte un bilețel, cîte o sărutare... Mai erau apoi plimbările în caleașcă, la Băneasa, la Herăstrău, la Sfîntul Elefterie...

Este adevărat că Venețianca nu-și lăsa niciodată fata să se preumbe fără însoțitoare. Dar un galben, doi... strecurați în palma tucuriei a dădăcii sau în mondirul vizitiului descult, de pe capra trăsुरii, făceau minuni. Ochii paznicilor se închideau și urechile se astupau ca prin farmec, lăsînd deschis drumul spre dragostea fetei... „*Trandafirăș norocit*”.

Că Alecu se întîlnea cu iubita lui într-un loc ferit de ochii lumii, nu mai e astăzi un secret pentru nimeni. Îi vedem parcă pe acești amanți, stînd unul lîngă altul și sorbindu-se din ochi ceasuri întregi, fără să-și vorbească. Alecu nu se mai sătura privind-o. Ea se uita la el ca la un zeu... Era în luna mai... Fetișoara lăsa să-i cadă din sîn un trandafir și, cînd îndrăgostitul se pleca să-l ridice, acoperindu-i petalele cu sărutări, ea îl certa șăgalnică, întrebîndu-l dacă, așa înflăcărât cum este, ar putea să închine versuri gin-gașei flori. Și ciucurul lua pana în mină și improviză un madrigal:

*Trandafir norocit
Care te-ai învrednicit
Să-mpodobești acel sîn
Unde pururea mă-nchin...*

Clucerul ALECU VĂCĂRESCU — miniatură pe fildeş

Cum să nu iubești un asemenea om, care scria cu atita ușurință și stihuri românești și versuri grecești.

După moda răsăritului, jupînesele și cuconițele de atunci îmbrăcau elegante feregele de mătase, peste care își puneau cingători largi țesute în fir, numite *colane*. Erau niște brinișoare înguste, care, în loc să le strîngă mijlocul de viespe, se lăsau leneșe pe coapse și ale căror paftale sau cătărămi, lucrate în filigram de argint aurit, atîrnau în față.

Unui asemenea *colan*, al Mariei, colan care avusese norocul să impresoare talia fină a iubitei, poetul îi închină, într-o zi, un distih, cu aluzii senzuale, compus în limba greacă:

„Dacă s-ar lua în băgare de seamă gradele de fericire ale lucrurilor neînsuflețite, ar fi o mare fericire pentru mine să încing un mijloc atît de frumos. Mă mulțumesc doar, să fiu un cerc și să am ca centru nu pămîntul ci sfera grațiilor și izvorul amorului.“ Dar ce nu scria Alecu pentru Maria lui...?

Ba o poezioară în cinstea unui *saric*, cu care iubita își înfășura capul, ba un catren în slava unui turban de *șamalagea*, sau a unei *georele* de mătase, brodată cu flori în fir de aur, care-i ședeau atît de bine Mariei:

Cum se întoarce după soare
Pururea această floare
Așa, inima din mine
În veci umblă după tine...

Și întîlnirile și jurămintele lor se urmau pe ascuns, netulburate, neștiute. Cînd... un trăznit căzu din senin între ei, despărțindu-i pentru totdeauna.

Crima de la moșia Jilavele

Într-o noapte, Venețianca Roset fu ucisă de niște necunoscuți, la moșia ei din Ialomița, Jilavele.

Era către sfîrșitul anului 1798. Vestea cutreieră Bucureștii, semănînd groază, în casele

Pictură murală de la începutul veacului XIX

boierești... Cine n-o cunoștea pe Venețiană? Și acum zăcea fără suflare. Și oamenii se întrebau: omorîtă de cine? Și cu ce scop? Fură prinși în cele din urmă tîlharii...? Dar intrigile de curte apucaseră să-și facă drum în Divan. Scarlet Cimpineanu, rudă a răposatei, își îndreptase bănuielele asupra Clucerului Alecu, ca autor moral al asasinatului... Nu fusese oare Venețiana, bătrîna, o piedică în calea dragostei lui?

De acum, existența poetului deveni un coșmar. Covîrșit de amărăciune și umilință, încovoiat sub năpastă, el se cufundă tot mai mult în desnădejde...

Într-un tîrziu se potoli tot freamătul: moartea Venețienei fu dată uitării, pentru a face loc altor întîmplări singeroase...

La începutul anului următor, mai exact, „la 18 februarie, într-o vineri, la 5 ceasuri și jumătate, cu firman de la împărăție, se taie capul voievodului Constantin Hangherli, lăsîndu-i-se corpul în mijlocul curții palatului domnesc, unde stătu pînă seara de l-au văzut tot norodul și pă urmă l-au îngropat la Sfîntul Spiridon“ cum notează grijuliu un contemporan. Și, cum țara nu putea hălădui fără stăpîn, la 14 ale lunii Mart, intră în București mîria sa Alexandru Moruzi Voievod, așteptînd tuiurile.

Revenea în scaun vechiul dușman al Văcăreștilor, Moruzi. Soarta Clucerului era pecețuită. Într-o noapte, nu se știe exact cînd, tînrul era ridicat de oamenii domniei și dus către o destinație necunoscută, de unde n-avea să se mai întoarcă niciodată. Răzbu-narea era astfel împlinită. În noiembrie 1799, actele vremii pomeneau despre „răposatul Alecu Văcărescu“. Și zăpada se așternea peste oameni și amintiri, îngropînd, sub lîntoliul ei alb, sfîrșitul unei iubiri, al unui poet, și al unui veac întreg...

AL. ALEXIANU

TUDOR ARGHEZI - texte inedite

Datorită amabilității doamnei Ileana Mironescu, soția regretatului scriitor Al. Mironescu, Almanahul Literar publică câteva pagini de corespondență precum și câteva fotografii — toate până acum necunoscute. Este vorba de două scrisori ale lui Tudor Arghezi, care ocazionează cunoașterea omului, un om mai protocolar și mai conciliant decât binecunoscutul autor de literatură și publicistică. Linia piezișă a frazei din operă este ascunsă aici sub gratuite și grațioase expresii de sociabilitate cordială. Abia dacă un accent mai dur într-un loc face unirea între aceste epistole de elegantă citadinătate și expresivul stilist știut din textele celebre.

Aceleiași distinse doamne Ileana Mironescu, datorăm și publicarea alăturatului grupaj de fotografii inedite: 1. Al. Mironescu, Alecu Vianu și Tudor Vianu — la Paris în 22 august 1927; 2. Grigore Moisil, Anton Dimitriu, Camil Petrescu, Al. Posescu și Al. Mironescu — aprilie 1942; 3. Camil Petrescu și Al. Mironescu în redacția *Faptei* a 28 februarie 1945.

Tudor Arghezi către Al. Mironescu (două scrisori care au fost primite în același plic, în prima mulțumindu-se pentru o carte care a fost oferită de Al. Mironescu poeziei *Cuvintelor potrivite*):

Scumpe Doamne Mironescu,

Regret că mi-ați luat-o de două ori înainte, odată cu Gide și acum cu romanul Dv., „Oamenii nimănui”. Mă bizuiam, fără să mă fi așteptat la această covârșire, să vă răspund la volumul precedent cu o carte, care stă la mașină de o lună și nu va putea să devină publică decât în Mai, „Ce ai vîntule, cu mine?”

Impoliteței mele literare să-i apuce locul măcar politețea fără calificativ. Dați-mi voie să vă mulțumesc bucuros de dar și înfricoșat de autograf, care mă obligă de aci înainte să mă țin de o firimitură din el.

Mi-a părut rău la ultima întîlnire că accidental am fost atît de numeroși, neputînd vorbi mai nimic. Nu știu dacă ați perceput la telefonul pe care mi l-ați dat în prealabil un accent de ezitare. Erau de față persoane, simpatice probabil dar inutile și n-am putut să vă răspund că o să suportați tovarășia inoportunului. Acest fenomen de multiplicitate nu se petrece în casa mea decât foarte rar și numai atunci cînd amabilii mei indezirabili forțează ușa de-a dreptul, ca niște personaje fără stil.

Omagii foarte respectuoase Doamnei Mironescu, la care adaog voia bună fermecată a nevastă-mi, și pentru mîinile Dv. pline și grele o strîngere bărbătească.

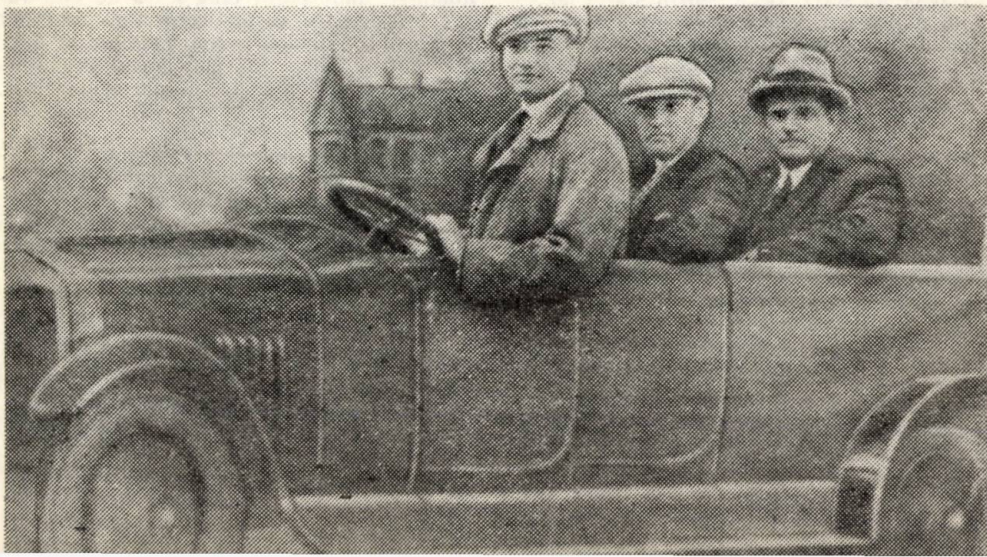
Cu dragoste adevărată

T. Arghezi

Iubite Doamne Mironescu,

Sîmbătă 10 April 1937

Alăturata scrisoare din plic deosebit voiam să v-o trimit Vineri seara și n-am avut cu cine. Rămăsese să vă fie adusă în momentul cînd vă sosește, Duminică dimineața.

Astăseară ne-am hotărît cu nevasta și copii să ne ducem în Mărțișor, unde s-a lucrat toată săptămîna. Vin cu noi cumnatul meu, sora nevestii și poate că și o prietenă a noastră, care se găsea cînd vorbeam, la noi. „Dacă am pofti și pe Mironеști?” am întrebat. „Cum să-i poftim? Ne ducem fără rost, ca într-o casă părăsită. N-avem nici unde-i ruga să șadă — și o să mîncăm la cîrciumă” mi s-a răspuns. „Or să mînce și ei la cîrciumă ca noi și gata.” Și înșirîșit: „Fă cum crezi, numai să nu le pricinuim neplăcere”.

Am luat atunci telefonul. Era 9 fără un sfert și cu mare greutate mi-a răspuns un servitor foarte obraznic, probabil portarul, care mi-a reproșat că telefonez la un ceas atît de tîrziu... Am rămas nișel estomacat, l-am înjurat cum trebuia (la telefon, se poate și asta) și l-am amenințat că o să fie dat afară, după ce i-am spus să vă comunice să-mi telefonați mîine dimineața, adică duminică.

Scumpo Domnule Alinariane,

Regret că mi-ai luat-o de două
ori înainte, odată cu Gide și acum
cu romanul Dr. „Damenii mării noastre”.
Mă bucuram, fără să mă fi astăptat
la această corespondență, să vă răspund
la volumul precedent cu o carte, care
stă la masă de o lună și una va
putea să fie publicată deial în mai,
deci ai vânturile, ca mine?”

Impolitetea mare literară să-i
oprească local marea politetă fără
calificativ. Dați-mi voie să vă mul-
țumesc bucuros de dar și înfrigorat de un
autograf, care mă obligă măcar de aci
nainte să mă țin de o firimitură din el.

M-a părut rău la ultima în-
tâlnire că accidental am fost atâr-
ta de numeroși, neputând vorbi mai nimic.

Omagii foarte respectuoase
Doamnei Mironescu, la care adre-
soia bună fermecată a născuturii
ni pentru mâinile Dv. pline și
grea / o strângere lăbătară.
Cu dragoste adevărată

T. Arghezi

În această situație, evident, fiindu-mi interzis telefonul și regulile locale fiind sta-
bilit de un servitor, nu o să mai cer numărul Dv. niciodată.

Chestiunea e alta. În loc să vă plimbați pe undeva în publicul duminical, n-ați voi
să vă pierdeți vremea între vișinii noștri înfloriți? Prânzul l-am lua, ca pe genunchi,
la un vecin, care sper să aibă nu grătar gustos și piine, și am mai sta nițeluș de vorbă.
Ceea ce va fi mai greu este transportul, într-o mașină neputînd să încapă toată lumea —
sau: mergem școlărește cu tramvaiul și autobuzul.

Întîlnirea generală a noastră, a cestorlalți, e fixată la 11 ore precis, în punctul de
coincidență al tramvaielor, cu care sosesc părechile colaboratoare, la Ministerul de
Domenii, din naintea unei firme de alături, „Cel mai mare porc din lume”, un porc
adevărat, nu un academician.

În limbaj adecvat, facem o escapadă. Vreți să veniți cu noi? Însă nu vă îmbrăcați
prea subțire, locul fiind cel mai înalt din București și aerul rece.

Absența Dv. la orele 11 din fața Porcului ne va procura odată cu părerea de rău că
ne lipsiți consolarea măcar că v-ați amuzat într-altă parte mai bine.

Cu bune salutări.

T. Arghezi

Absența Dv. la orele 11 din fața Porcului
ne va procura odată cu părerea de rău că ne
lipsiți consolarea măcar că v-ați amuzat într-altă
parte mai bine.

Cu bune salutări

T. Arghezi

memoria sentimentelor ION PAS

De Ion Pas, dispărut nu de mult în noaptea veșnică, m-a legat o nealterată prietenie.

Convingerile mele orientate spre stînga, din anii adolescenței cînd am publicat în „Facla” lui N.D. Cocea pamflete antimonarhice, au căpătat prin contactul cu Ion Pas un contur și o ținută precisă: socialismul.

L-am cunoscut salahorînd la revista „Șantier”, un punct de referință printre publicațiile de atitudine democratică reală și curajoasă între cele două războaie.

La „Șantier” ajutat de doi, trei colaboratori devotați, Ion Pas îndeplinea aproape toate funcțiile redacționale și administrative.

Lupta pentru regulata apariție a revistei cerută, căutată de muncitori și de intelectuali de stînga. Fiecare colaborare era onorată de sume mai mici sau mai mari în funcție de disponibilitățile materiale extrem de reduse ale publicației. A pus la dispoziția debutanților o pagină din „Șantier”, facilitînd prin premii stimulative apariția, printre alții, a lui Eusebiu Camilar și a poetului Ion Th. Ilea.

Sfatul lui foarte politicos, blajin citeodată, era însă ferm și cu o justă îndrumare critică.

L-am cunoscut la „Lumea nouă”, organ al Partidului Social Democrat. Ne întâlneam în fosta bibliotecă a ziarului „Adevărul” unde, împreună cu tovarășul Ștefan Voitec, cu C. Titel Petrescu, Lotar Rădăceanu, Th. Iordăchescu, N. Deleanu, alcătuiam sumarul fiecărui număr. Îmi amintesc cum în preajma sărbătoririi a șase decenii ale lui Tudor Arghezi, au închinat o pagină maestrului. Am pregătit-o cu emoție și febrilitate și s-a bucurat de un deosebit răsunset, cerîndu-ni-se un tiraj suplimentar. Arghezi, mișcat de atenție, i-a trimis lui Ion Pas cuvinte cum numai el știa să le potrivească de caldă mulțumire. Peste puțin timp, „Lumea nouă” a fost suprimată de guvernul lui Antonescu, iar Arghezi ceva mai tirziu deportat la Tg. Jiu.

L-am cunoscut pe Ion Pas ca redactor șef al ziarului „Liber-tatea”, cînd împreună cu I. Felea, G. Sprina, I. Gruia, I. Crețeanu, sub bombardamentele hitleriste din 23—25 august 1944, făceam să apară primele numere ale oficiosului social-democrat.

L-am cunoscut ca animator al „Grupării socialiste de artă și cultură” și în calitate de conducător al sindicatului ziariștilor și al „Uniunii sindicatelor de artiști, scriitori, ziariști”. Apoi ca animator al Artelor. În condițiile grele ale inflației de după război, s-a străduit să asigure funcționarea așezărilor de artă, să înființeze altele. Împreună am activat la Ministerul Artelor, să zădărniciam așa numita grevă regală, cînd fostul rege Mihai refuzase să mai colaboreze cu guvernul Petru Groza, în intenția de a-i determina demisia. Monarhul s-a izbit de atitudinea fermă a reprezentanților clasei muncitoare în guvern și greva a eșuat.

L-am cunoscut pe Ion Pas militînd convins, dinamic, pentru unificarea politică a partidelor clasei muncitoare.

Pe parcursul a peste patru decenii i-am fost colaborator apropiat în toate aceste ipostaze.

Mi-a făcut bucuria de a fi fost primul lector al romanelor sale, asupra cărora critica ar trebui să revină, al cărților memorialistice.

S-a găsit în miezul multor împrejurări dramatice demne de a fi aflate mai ales de cei tineri.

Trecutul zbuciumat al militanților pentru dreptate socială, i-a fost foarte familiar. El însuși l-a trăit, unele din aceste amintiri au fost așternute în pagini de carte. Altele ni le-a împărțit citorva, cele mai multe le-a luat, din păcate, acolo unde el însuși a devenit amintire.

O amintire de neuitat pentru noi toți, aceia care l-am cunoscut îndeaproape, l-am prețuit, l-am iubit.

ȘTEFAN TITA

ION PAS și TUDOR ARGHEZI
în 1946
la Ministerul Artelor

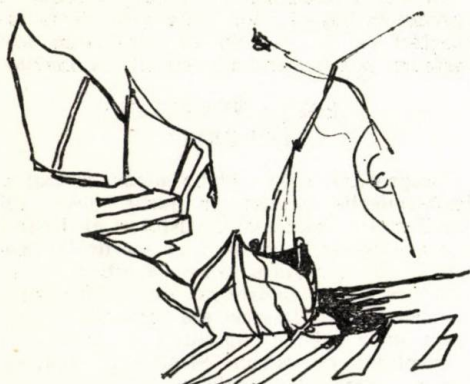
ÎN MEMORIA LUI KANT

*Avea un sunet ca de la de sus
Și se juca peste câmpia vidă
Fum negru drept suit în sus
Deasupra fabricii de cărămidă.*

*Ce iezi de zmalț căzuți în ierbi sălcii
Tot încercau picioarele să-și scoată
Din lutul spart de nu știu câte mii
De ani de-o mină vinovată?*

*O, lasă-mă, voi asculta acum,
Zimbind la toate câte vor a trece,
Fanfara falsă fulgerind pe drum,
De cîntători din regimentul zece.*

LEONID DIMOV

TRECERE

*Dormea în câmp cu fața-n sus poetul,
În lacrimă vederea-i scăpătase...
Fiorul vieții înflorea în lume
Ca vînturile-n pinza de la vase.*

*Și cînd o mină albă a culcat
Pe gulerul cămășii zări ușoare —
S-a așezat un fluture-n secret
Pe-un nasture ce semăna cu-o floare!*

*A-ncremenit apoi ca-n insectar,
Ca noaptea pe cuvintele nescrise.
De-atunci poetul doarme liniștit
Vegheat de flori, de fluturi și de vise...*

*Lunare pudre-n plete-i se opresc
Și ierbile de vînt încet se-apeacă.
Spre țărnișurile mării de satîn
Poetul e lăsat în veci să treacă.*

ION LOTREANU

TRANDAFIRI LA MARGINEA MĂRII

*randafirii la malul mării
sînt ca niște regine înzăpezite.
Vîntul verde le-a furat trăsurile,
caili li s-au îngropat în pămînt și
fluturi de piersică le săruta gura,
mîinile și veșmintele. Preot de-
capitat luna-i sfințește cu miro-
denii, și-un muezin venit pe ape,
cu Moscheea Albastră în spi-
nare, le povestește despre grădi-
nile galbene și gîlceville din serai.*

*Trandafirii sînt colțuri de noapte
uitate într-un altar, bruma ste-
lelor căzută în pahare. Zeul apelor,
care sărută fetele pe sîni cînd
fetele se duc în valuri, își rupe
mîinile în colți de mărgean și
vine noaptea, să-și lecuiască ră-
nile în petalele înțepate de pofta
tuturor culorilor.*

*Lîngă fiecare trandafir se roagă
la dropii, acoperit de mirosul
grîului, un înger. Și stepa Do-
brogei îi stropește cu sunetul de
lemn al căruțelor.*

*Fiecare trandafir e ca o fereas-
tră, nici afară, nici înăuntru.
Fumegînd de dorul depărtărilor,
trandafirii au venit la malul mării
ca să asculte glasul adîncit și
răsărit în piatră al Poetului:*

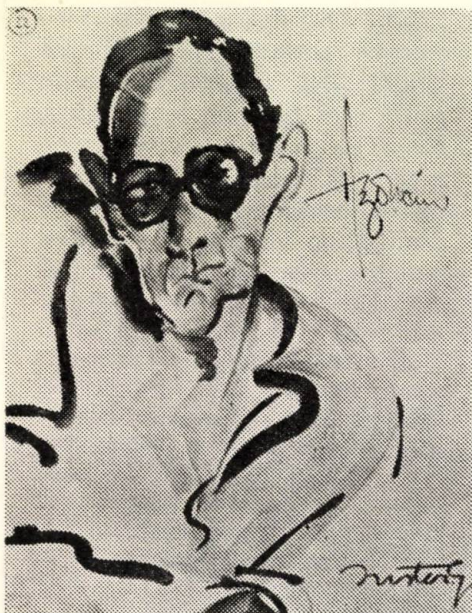
*Cînd însuși glasul gîndurilor tace,
Mă-ngîină cîntul unei dulci eola-
vii —*

*Atunci te chem, chemarea-mi as-
cultă-vei?
Din neguri reci plutind te vei
desface?*

*La malul mării, cînd se sting
stelele, randafirii văd ridicîndu-se
pe-ntinsele ape teiul cel sfînt care,
întunecat de timp și melancolie,
vine să-și scuture ramurile lîngă
împla Luceafărului.*

SÎNZIENE

H. BONCIU UN PROFIL ȘI CÎTEVA ÎNTÎMPLĂRI

Poet și prozator rafinat, format în atmosfera literară a deceniului 2 și 3, dominată de avangardism (expresionismul, futurismul, suprarealismul) — H. Bonciu a lăsat o operă valoroasă care poate suscita oricînd interesul unui restitutor. Volumele *Poeme către iad*, *Recviem* și *Brom* alături de prozele *Bagaj* și *Pensiunea Doamnei Pipersberg* alcătuiesc profilul unui scriitor original și de substanță din perioada interbelică. Autorul lor s-a stins, în plină maturitate, în primăvara anului 1950.

Dacă opera scriitorului poate interesa și azi pe cititorul de literatură, figura omului era tot atît de interesantă și de insolită în peisajul lumii noastre literare. Un bărbat de statură mijlocie, bine legat, un obraz mare, măsliniu, cu trăsături regulate, mobilat cu o pereche de lentile puternice, în ramă groasă de baga, H. Bonciu putea fi înfălițat cu inimitabila lui morgă pe străzile centrale ale Bucureștilor îmbrăcat ca un glob-trotter, cu bocanci și knickerbocker, trăgînd în lesă un dog englezesc. Vorbea încet și rar cu o voce joasă și gravă, grășind cu o anume ostentație, gata totdeauna să plaseze un cuvînt de spirit sau un paradox cu aerul cel mai serios din lume. Mare amator și cunoscător în muzică și pictură, într-un cerc de prieteni unde îi înfălițai pe Anton Holban, F. Aderca, Lucia Demetrius, nu-i scăpa nici un concert și nici o expoziție. Trăia dintr-o

mică negustorie manufacturieră de perdele, aflată la etajul unei case vechi de pe strada Șelari, aproape de Curtea Veche unde își avea și locuința, dar morga lui era de nabab publicist care privește lumea de la distanță cu o filozofică îngăduință. Am petrecut multe după-amieze acolo, împreună cu Anton Holban, ascultînd lingă o ceașcă de cafea pe Beethoven, Wagner, Stravinski, Glazunov, Alban Berg, Enescu... Pe pereții odăilor picturi și desene în rame sobre, de bun gust, creiau un cadru adevătat. Îmi aduc aminte cu deosebire de extraordinarele desene liniare ale austriacului Egon Schiele (unde vor fi ajuns?) — pe care Bonciu le-a reprodus în *Bagaj*.

În jurul ciudatului personaj circula o anecdotică bogată. Voi nota aici cîteva întîmplări cu H. Bonciu în care i-am fost partener sau la care am asistat ca martor.

„POETII NEAMULUI SÎNT TREI“

Era prin anii 1948—49. La cafeneaua Capșa, după-amiezile adunau în jurul mesei lui Ion Barbu o seamă de degustători ai licoarei negre — celebrele cafele filtru servite în vase cafenii de ceramică. Între aceștia: Oscar Lemnaru, Radu Boureanu, Tașcu Gheorghiu și subsemnatul. Deseori era marcată și prezența unor prieteni apropiați și admiratori ai poetului ca Miron Nicolescu, Vladimir Streinu, Șerban Cioculescu. Și pentru că opera și persoana lui Mateiu Caragiale constituiau obsesia nedeșmințită a maestrului („în biblioteca mea cărțile lui Mateiu stau între *Biblie* și *Homer*“ — spunea Barbu) — ne-am pomenit constituiți într-un așa — zis club Mateiu Caragiale, organism fără scripte și arhivă, patronat de autorul *Jocului Secund*. Tașcu reproducea uneori cu o impecabilă distincție mateină cite una din frazele sau perioadele memorabile ale Crailor de Curtea Veche, fapt care l-a ambiționat pe Lemnaru să-l supraliciteze învățînd pe dinafară pagini întregi din carte dar debitîndu-le amorf cu o repeziciune mecanică. La oficierea acelor fragmente de proză poetică, Barbu exulta în mimică și gesturi de admirație. Pentru meritele-i deosebite la practicarea cultului matein, magistrul îl onorase pe Tașcu, dîndu-i investitura de secretar perpetuu al clubului.

Bonciu, frecventator asiduu al cafenelei Capșa pe acel timp, ne cunoștea jucăria dar nu cucerise simpatia lui Barbu pentru a fi cooptat în așa numitul club. De la o altă masă, privea cu jînd la petrecerile noastre. Ba într-o zi, vrînd să arunce o piatră în grădina marelui poet și matematician, ne-a spus cu malicie: „Eh, nu mai merge dusul cu muia

ION BARBU — gravură în lemn de MARCEL IANCU

și ficțiunea jmecherească. Acum e nevoie de altfel de poezie“. Iar în ziua următoare a venit cu un distih care suna astfel:

„Poeții neamului sînt trei:
Bonciu, Barbu și Matei“.

Am ezitat să-i comunic imediat patronului clubului nostru cele două versuri știindu-l irascibil și chiar vindicativ. Dar într-o zi, cînd l-am găsit pe Barbu singur la masă și foarte bine dispus, mi-am luat curajul și i-am spus:

— Știi, maestre, că Bonciu a alcătuit o trinomie a poezilor neamului.

— Ei, cum? Ce trinomie?

I-am reproduș atunci cele două versuri, dar pentru a îndulci lucrurile am recurs la o mică trîșerie, făcînd o mutație în ordinea enunțării și plasîndu-l pe Barbu în frunte:

— „Poeții neamului sînt trei:

Barbu, Bonciu și Matei“.

Cît de originale și neașteptate puteau fi deobicei reacțiile marelui poet o dovedește ceea ce a urmat. În chiar secunda următoare, Ion Barbu a început să bată în padiment cu bastonul pe care își ținea mîinile (și uneori deasupra mîinilor era sprijinită bărbia — un gest familiar) zicînd:

— Nu, nu, să-i spu individului că distihul trebuie să fie așa:

„Poeții neamului sînt trei:

Bonciu, Barbu și Matei“. Mă interpun ca să nu-l atingă pe Matei...

Textul revenise deci la forma inițială. Mă întreb însă și azi cu o înfinită curiozitate cum ar fi răspuns patronul clubului nostru dacă îl lăsăm pe Bonciu în capul trinomiei?

RIME PENTRU „ICRE“

Îi povestisem odată lui Bonciu, cum, prin anii liceului, niște colegi mă somaseră să găsesc o rimă la „icre“. Bineînțeles, „dacă sînt în stare“. Am încercat și rezultatul a fost cel puțin satisfăcător. Nu știu cu ce efort și după cîte variante ieșise catrenul următor:

„Frederic, Re de Italia,
dintr-un blid mînîncă icre;
Cu o lingură de aur
Le mînîncă Frederic Re.

Bonciu a ascultat catrenul, m-a rugat să i-l mai spun o dată și cu indemonstrabila lui morgă mi-a replicat:

— Da, e bun. Am să găsesc și eu o rimă la icre.

— Bine Hary, să te vedem...

Peste cîteva zile cînd l-am întîlnit a scos din buzunar un petec de hîrtie și mi l-a întins:

— Citește!

Uitasem de angajamentul pe care și-l luase și despăturînd bucățica de hîrtie am dat peste aceste versuri, scrise caligrafic, cu cerneală neagră:

„Iubita mea e mută
Cere icre
Eu scot din buzunar un mic re-
Volver și trag în oul lui Columb.“

Am făcut haz de acest trouvaille în stil pur boncist la care, verbal, a adăugat un amendament: „recunosc că rima ta cu Frederic Re e mai bună“.

CALIGULA — ÎMPĂRAT ROMAN

În 1948 Bonciu publicase un foarte interesant ciclu de poeme în „Viața Românească“. Erau lucruri noi, cu tematică socială și filozofică, extrase dintr-un volum în manuscris (din păcate astăzi pierdut). Pentru publicarea aceluia volum Bonciu făcuse o lungă anticameră la unul din diriguitorii treburilor editoriale de pe atunci. Cînd l-a primit, respectivul personaj a luat manuscrisul și — pentru a-și face o idee despre conținutul lui — a citit cîteva bucăți. În una din poeme se vorbea despre Hitler și primul vers suna în felul următor: „Amestec de Caligula și Sile paricidul“... Cel solicitat de poet a întrebato atunci:

— Cine este Căligulă?

Bonciu — cu sîngele în obraz — s-a ridicat și a răspuns ritos:

— Domnule, nu e Căligulă, este vorba de Caligula — împărat roman care a trăit la anul...

Inutil să mai spunem care a fost rezultatul acelei audiențe.

„PATRU CAI MASCĂȚI“

Cultivator al umorului negru, H. Bonciu ne delecta adesea recitîndu-ne un poem (inedit pînă astăzi) intitulat „Funeralii“. E o șarjă satirică la adresa burgheziei de suburbie și imaginile ei grotești îl euceriseră pe F. Aderca. Transcriem mai jos textul

ANTON HOLBAN

integral al bucății după o copie pe care poetul a dăruit-o cu dedicație lui Tașcu Gheorghiu. Iat-o:

„FUNERALII“

Moarta decedată	Sterpelind coliva,
Sucombind umflată,	Urlă anonim
Șase cai drapați,	Soțul legitim
Fercheș îmbrăcați,	Ce-și tăiasse vina
Sorocoveau în cale	Toată săptămîna
Capetele goale,	Pentru c-a rămas
O păpușe doapă	Cîine de pripas.
Care a fost de fel	Tripperman Mauriciu
Blindă ca un miel,	Zice din oficiu
Ferdinand Sinidis	Condoleanța mută
Nas de conopidis	Și plecînd salută.
Gură de nisetru	Stîlpul de bodegă
Barbișon de fetru	A murit cuminte
Suspînînd încet	Numărînd plăcinte
S-a retras discret,	Singur ca un cîine
Vrînd ca să se ducă	Pe covrigi și piine.
Pînă la ulucă.	După înmormîntare
Încheia tardiv	A plecat călare
Dînsul pantalonul	Cu profil de cegă
Și decorativ	Rompapas Pericle
Ridicîndu-și tonul,	Cu presbite sticle,
Explica naiv	Vechiu meu amic
Ce-i barbișonul,	N-a mai zis nimic.
Că-i de fel artist	Ofilii copii
Și că răposata	Din epidemii
I-a-nodat cravata	Sînt aduși în racle.
Și a murit de chist,	A murit Eracle
Marșul din Chopin,	Plăcîntarul din
Domnul cu joben	Strada Cobadin
Din Societate	Ferdinand Sinidis
Mult adus din spate	Nas de conopidis
Costeliv și chel	Gură de nisetru
A vorbit nițel	Barbișon de fetru.
Despre camătă.	El murind sărac,
Lumea freamătă	Îl călcăse trenul,
Și de-asupra urlă	Mi-a lăsat un frac
Țopotul din turlă,	Versul și giubenul.
Urlă Paraschiva	

În partea apoasă a sarjei lui „Funeralii“ scrisă prin 1938 și intitulată, inițial, „Înmormîntarea clasa I-a“, se topește o mie și una de elemente din atmosfera aceluia timp, din atmosfera unui București cosmopolit dar încă împovărat de tarele balcanismului.

„CIOGHI MULTE,

FOAGHTE MULTE CIOGHI“

Bun sonetist, respectînd rigorile speței și reușind că capteze în cele patrusprezece versuri fiorul inefabil al emoției poetice, H. Bonciu ne-a lăsat un ciclu din aceste poeme cu formă fixă, unele din ele evocînd atmosfera dobrogeană. Sonetul „Balcic“ începe cu versul: „Ciori multe, foarte multe ciori“. Cînd puneam să ni-l citească, dieția graseiantă a autorului schimba formele textului în alte valori auditive. Astfel că noi auzeam: „Cioghi multe, foaghte multe ciochi“. Radu Boureanu îl imita cu strălucire și atunci la corul rîsetelor noastre se adăgea și zîmbetul de pe chipul de obicei serios, obsecvios de serios, al poetului...

Tot Radu Boureanu în capela de la cîmîtirul Filantropia a rostit cuvîntul nostru de rămas bun, poetului și prietenului, convîlului din lungile seri petrecute împreună la restaurantul din Edgar Quinet.

H. Bonciu avea doi sau trei frați. Nu știm dacă ei mai există. Am face însă, pe această cale, un apel la cei care pot da vreo informație despre manuscrisele care au rămas după moartea poetului. Pentru că — într-o zi cît mai apropiată — opera lui va trebui redată circulației.

VLAICU BÂRNA

PLOAIE

JORGE LUIS BORGES

*De vreme ce ploaia cade insistent,
seara se luminează îndată.
Cade sau a căzut! Ploaia e o stare
ce, fără-ndoială, urmează după alta.*

*Auzînd-o căzînd, ți se rectstigi
timpul, în care destinul tău straniu
ți amintește de floarea, de rasa
și de boala scarlatinei.*

*Ploaia aceasta orbește cristale
și-n suburbii pierdute,
va-nveseli ciorchinii de struguri negri
dintr-o ciută ce a pierit demult.*

*Seara aceasta udă
mi-aduce glasul, glasul tatei,
dorit, ce nu mai există.*

În românește de

PETRE PAULESCU

Fernando Pessoa * Ziua de naștere

Pe vremea cînd îmi sărbătoream ziua de naștere
eram fericit și nu murise încă nimeni.
În casa veche și pentru mine aniversarea devenea o străveche tradiție
și bucuria tuturor, și a mea, era asemeni unei religii.

Pe vremea cînd îmi sărbătoreau ziua de naștere
eram de-o sănătate robustă care mă făcea insensibil la viața lu-
crurilor
și inteligent printre cei din familie care își puneau speranța în mine.
Cînd am început să sper, nu mai știam ce înseamnă speranța.
Cînd am început să pășesc în viață, pentru mine viața nu mai
avea nici un sens.

Și ceea ce mă consideram eu însumi,
ceea ce rudele vedeau în mine, pline de dragoste
ceea ce eram în serile de petrecere în ambianța pe jumătate pro-
vincială,

pe cînd eram copil și ei mă iubeau,
o, Doamne, de-abia azi știu ce eram, cît timp a trecut, la ce
depărtare!

(Nici nu-mi dau seama...)
O, vremea cînd îmi sărbătoreau ziua de naștere!

Ceea ce sînt azi se aseamănă umezelii din spatele casei
din care izvoadește igrasia pereților...
Ce sînt eu azi? (Casa în care fusesem iubit tremură prin lacri-
mle mele.)

Ce sînt eu azi? Casa-i vîndută,
cu toții sînt morți,
ca un chibrit ars mi-am supraviețuit mie însumi..

Pe vremea cînd îmi sărbătoreau ziua de naștere...
Ca o ființă care închide iubirea e timpul acesta,
fizica dorință a sufletului să se regăsească iarăși acolo
printr-o călătorie metafizică și carnală,
ca o dedublare între eu și mine...
Să mănînci trecutul ca pe-o plină a foamei, fără timpul cu unt
între dinți!

Cu o limpezime care mă orbește văd încă o dată tot ce-i aici...
Masa acoperită pentru oaspeții mei, cu frumoasele modele pe
vase și cu mai multe pahare,
servanta cu mîncăruri alese — prăjituri și fructe, resturi de
umbre sub pomieră —
bătrînele mătuși, feluri veri, și totul era aici de dragul meu,
pe vremea cînd ei sărbătoreau ziua mea de naștere!

Oprește-te inimă!
Nu te mai gîndi! Lasă lucrurile pe seama capului!
O, Doamne! O, Doamne! O, Doamne!
Azi nu mai am zi de naștere!
Cîtă tristețe!
Mi se înșiruie toate zilele!
Nimic mai mult.
Mă înfurii gîndindu-mă că nu am luat cu mine
trecutul risipit în scurgerea zilelor!

O, vreme cînd îmi sărbătoream ziua de naștere!
În românește de PETRE STOICA

ALEXANDRA

Alexandra și infernul este o carte stranie, cu întâmplări stranii, dar verosimile, fiindcă totul se petrece într-un timp și un spațiu infernal, delimitate și întreținute de război. Infernul este războiul, dar și răvășirea, la fel de distrugătoare, pe care el o provoacă în sufletele oamenilor. Odată ce dezordinea s-a instalat în conștiințe, iar visul sau idealul, sublimat în Alexandra, se prăbușește, oamenii se aruncă orbește în luptă căutându-și moartea. Dar în acest roman, mai puternică decât războiul și grozăviile lui, mai fascinantă decât dezbaterea morală este prezența Alexandrei, simbol, realitate și vis, ideal și întruchipare carnală...

Alexandra e ca o ștafetă pe care luptătorii și-o transmit numai după ce și-au împlinit misiunea, ca și când ar prelua de la morți „visurile lor neîmplinite”. E suficient ca unul să cadă pentru ca un altul s-o preia, ca și când existența ei ar depinde de dragostea lor. Alexandra este a tuturor și a fiecăruia în parte. Nici unul nu mai poate păstra „conștiința propriului său mit” în afara mitului Alexandrei, căci omul nu poate trăi fără visuri: „Alexandra lui, Alexandra mea? Nu cumva ele sînt deopotrivă statornicul, nebunescul nostru vis, în variante infinite, de care avem absolută nevoie ca să rezistăm în război?” Ei și Alexandra, realitatea și visul, „chinuite jumătăți de monadă”, nu-și găsesc sensul decât împreună.

Cînd e pierdută pentru unul îi apare altuia, ca o apă vie. Strigînd-o Alexandra, ei n-o desfigurează, ci doar o numesc, fără a o putea identifica complet, căci nici un nume nu poate acoperi, singur, realitatea și visul, simultan și deopotrivă. Alexandra e cînd lipsită de substanțialitate, ca o umbră eternă: „abia după o clipă mi-am dat seama că de fapt numele ei sunase în mine, iar silueta risipită în beznă nu era decât propria ei reflecție despovărată de dolii”, cînd „miracolul încremenit”, prezență carnală efemeră, dar posibil de însușit cu toate simțurile, dorită cu „sîngele beat” pentru pîngărire: „îmi mușcam buzele, ca să nu țin de bucurie, tot sufletul mi se adunase vîlvătaie în gît. Fiecare mișcare a ei, abia bănuită, se descria sub pleoape ca într-un nou act de creație, nici Dumnezeu n-ar fi putut fi mai meșter dezvoltînd-o amănunt, cu amănunt, din necunoscutele pumnului său de lut...” Este remarcabil ritualul medierilor ce se interpun în procesul erotic între momentul întîlnirii și cel al despărțirii. Alexandra pare că urmează un ritual păgîn, învățat într-un harem, ale cărui

episoade culminante le constituie dezbrăcarea și scaldă — ca o purificare — apărînd pe suprafața lacului fantastică, ireală „ca o pasăre zămislită din lumină”.

Alexandra nu se zbate ea însăși, dar se configurează din zbaterea „între spaime și incertitudini” a celor care-o caută. Zbaterea aceasta e adesea o subtilă, savantă anulare a sensurilor și a stărilor prin reluarea motivelor, a amănuntelor pentru a fi îndată contracarate.

Ființarea ei ar putea fi privită ca o veșnică punere și rezolvare a contradicției dintre identitate și nonidentitate, real și ideal, continuu și discontinuu. Particularitatea esențială a Alexandrei constă tocmai în construirea ei nu din propriile date și frămîntări, ci din gândurile, și visele, și dorurile celor cărora li se arată. În acest fel Alexandra — și odată cu ea romanul — crește din devenirea contradictorie a continuității și discontinuității, a planurilor reale și ireale, a confuzării lor permanente și a dezlipirii temporare. Operînd cu un material concret, specific, Laurențiu Fulga a ridicat o construcție etajată, ale cărei nivele se confundă unul cu altul, se nasc unul din altul, trecerile fiind adesea imperceptibile. Substituirea continuă a planurilor este înlesnită și de război, fenomen ale cărui momente se succed rapid, după legi misterioase, ce se manifestă în timpător, confuz și absurd, transformînd totul în imprevizibil, certă fiind doar prezența morții, dar nu și momentul cînd va acționa. De aci stări psihice ciudate, hipnotice, fantasmagorice, cu izbucniri de lumină, cu hotărîri bizare.

Alexandra e ca o plasmă pe care luptătorii o modelează după date reale, dar întotdeauna insuficiente, uneori incerte (starea ei civilă se schimbă mereu), dar mai ales după propriile lor năzuințe și doruri. De aceea, chipul ei este atît de repede schimbător, rămînînd totuși ea, căci aspirațiile tuturor par a se întîlni într-un același vis, plutitor peste război ca o pasăre măiastră pe care nici un glonț n-ar putea-o atinge.

Alexandra nu este un personaj ca celelalte, dar prin convergența obsesiilor devine personaj-simbol al întregului roman. Ea e proiecția sublimată a răzvrătirii unor ființe cuprinse într-un timp și un spațiu al infernului, silite să-și dubleze viața reală într-o Ariadnă de vis, pentru a descifra prin labirint — nu numai prin cel reprezentat de război, ci și de chinul tulbure al conștiinței — „drumul întoarcerii la celălalt”.

Simbolul Alexandrei îi permite scriitorului să realizeze o construcție romanească de un mare rafinament, probabil îndelung elaborată, cu fețe multiple și echivoce, cu planuri permeabile, cu motive pierdute și iarăși regăsite, ceea ce creează un joc elastic și ambiguu al stărilor și al semnificațiilor.

Alexandra deschide un univers fără limite, chiar dacă ireal și efemer.

TRAIAN PODGOREANU

iecare felinar din București e un măr căzut din rai. Sub el se împletește dragostea. Sau tristețea dragostei pierdute. Sub oricare felinar mie nu-mi stă bine decît miruit cu vin. Și cu flori în mînă.

Scriu despre felinare cu deștele arse de fluturii care și-au rotit aripile în jurul stelei ce mi-a mîngîiat nopțile adolescenței. Un felinar este o odaie suspendată peste care ninge mereu. Felinarele de pe Știrbey Vodă au ochi de floare de tei. Cînd se trezește în mine vagabondul nopților, cobor dintre cărți și trec să-mi reazim tristețile de trunchiul lor în care cîntă vînturi pierdute. Atunci, în cuibul ei de negură, pasărea copilăriei își desface larg aripile și-mi deschide fîntinile. În nici unul din marile orașe pe care le-am colindat n-am auzit, ca-n București, trezindu-se noaptea fantomele lampagiilor ca s-aprîn lă cearcăne de negură și petale de mac; îi știu, îi văd și-i visez.

Felinarele din gura Oborului sînt struguri atîrnați de Calea Laptelui. Aici, unde casele miros a vin, o boi dejugăți și a cai cu nările rupte, felinarele, spre zori, se schimbă în pălării gătite cu licurici. Lampă de flacără verde, descîntec de dragoste, mătase așezată pe sîni de țigancă, cine te stinge nu mai aude viorile.

În noaptea presărată cu busuioc a Bobotezei, la Mînăstirea Antim, felinarele sînt de lemn sfînt și se împodobesc cu ramuri de brad și pe obrajii lor albaștri tremură și flacăra galbenă a grîului.

Insulele mele, felinarele Bucureștilor ard în pereți de ger, să-mi răscolească sufletul. Dimineața, cînd se trezesc săniile, ele se ascund în inima paltinilor sau se duc în nopțile voievozilor adormiți ca să lumineze balurile domnițelor de demult. Iar cînd ziua își apleacă pleoapa și se stinge, răsar din nou în trupul străzilor și-mi spun despre toate poveștile de iubire țesute între arcadele lor. Dulci sărutări furate, gingașe desmierdări.

Lampă cu flacăra-ngustă, între pereții tăi de azur arde veșnic un fir de lămîiță și un fluture de zăpadă.

O noapte deasă. Un felinar. Și-un cîntec încet pentru dragostele duse.

SÎNZIENE

Mișcarea orei

Acum, cînd despărțirea ne pare ireală,
Cînd mușcăm flămînzi aerul crud,
Cînd ne uităm ca-n icoane unul la altul,
Cu frica de-a nu pierde ceva
Din ceea ce spunem,
Cînd ni se pare sacrilegiu
Clipa în care ne căutăm
Străini în vreun gînd,
Acum cînd nu-i decît un singur spațiu,
Un singur timp și-un singur drum,
Aud cîinii mării lătrînd,
Aud foșnetul ruginit al stelei ce cade,
Văd copacii uscați și cîmpul searbăd,
Văd cîmpul unei zile posibile.
Păsări negre vor roti întinsuri
Ce scînteie-n mine.
Oho, să rămînem aici,
În blînda mișcare a orei.
Nu căuta să învingi
Ceea ce neclintit va rămîne.
Dă-mi frunza palmei tale,
Dă-mi genunchii, dă-mi gura.
Sînt numai lumină și pace.
Nu vreau să mai aud cîinii mării
Urlînd cu singurărate,
Asurzitor.

ANGHEL DUMBRĂVEANU

Așteptare

Nu-mi mai pasă de rătăcirea
Bulgărului de gheață al lunii.
Sînt în adînc zîrcolindu-se firea
Și aștept săvîrșirea minunii.

Copacul nopții leapădă frunze astrale
Sub adierea blîndă și caldă.
Păsări nevăzute, peste plaiuri natale,
În apele nerăbdării se scaldă.

Codrul aleargă, albastru prin cefuri,
Cu brațele-nîinse spre-adîncurile zării
Pămîntul răsuflă mușcat de dezghețuri
Cu porii deschiși îndurării.

VASILE MOLDOVEANU

Vocea lui Goga la Rășinari

Cine a văzut Rășinari, și mulți l-au văzut, vor rămâne pe veci însemnați cu neștersul sigiliu al poeziei. Biserica satului, zugrăvită pe dinafară de mâini ce acum s-au prefăcut în stele, mai păstrează, ici-colo, superbia stinsă a frescelor de altădată. Nemila vremii și prostia unor rău-voitori au privat vederea noastră de geniul meșterilor populari. Noroc că pe dinăuntru, picturi de inestimabilă valoare s-au păstrat nealterate sub haloul ocrotitor al fumului de luminări și tămâie.

Satul curge din munți și streășinile lui în care se prelinge roua brazilor se prefac într-un pîriu strălîmpe curgînd grăbit spre cetatea Cîbinului.

Cine a văzut Rășinari a văzut și casa lui Goga cu inscripția ei de-o lapidaritate emoționantă: „Aici s-a născut Octavian Goga, poetul pămîirii noastre“.

O casă de țară cu ceardac bătrîn, năpădită de iederă uscată, tremurînd parcă fragilă în lumina sfîrșită a ultimei luni de toamnă, speriată de prevestirea zăpezii. Trei încăperi reci, cu aerul înghețat în amintiri, pozele demodate privind sever din ramele demodate, un miros discret de busuioc emanînd din vechimea icoanelor de lemn. Mobila de lemn sculptat în culori pastelate pare pietrificată de timp. Se calcă cu grijă și smerenie, cu respirația reținută și numai ochii sînt liberi să-și desfete retina în acest univers ireal, fascinant prin unicitatea obiectelor și gloria celui ce le-a rezervat nemuririi. În ultima cameră, într-un colț peste care stelele au desenat de două ori în limbajul lor misterios hărți irepetabile, se află un pat ciudat, cu un soi de baldachin susținut de stîlpi simpli de lemn, pat în care și-a odihnit o noapte trupul ostenit de doruri Mihai Eminescu. Se oprișe din peregrinările lui ardelene, trecînd munții, tocmai aici, la Rășinari, și a fost găzduit pe lungimea unei nopți de bunicul lui Octavian Goga.

Alături de patul sfințit de atingerea pribeagului voievod al poeziei avea să se nască „poetul pămîirii noastre“. Și tot în această, cameră a cărei fascinație indescriptibilă te pietrifică, am ascultat sub zvicnetul unui gramofon cu pîlnie și arc vocea de dincolo de timp a poetului Octavian Goga. Am întors manivela ruginită cu grijă, potrivit acul de oțel ascuțit peste fragilitatea de ceară a plăcii de ebonit. Din începutul tumultuos al unui fișit cosmic, raze de stele atingîndu-se între ele, a izbucnit îndepărtată și ireală o voce care ne-a cutremurat. Venea de dincolo de lumi, tînră și voalată, într-un tremolo emoționant, rostogolind în vorbe distincte și calde versurile poeziei *Oltul*. Timbrul ei catifelat, creșterea emoțională adăugată în valori de semitonuri ne-a purtat spre finalul rostit drastic și tăios, cu un patetism abia reținut.

Poetul, se știe, era un orator de rasă, un meșter al elocinței, dar aici, vocea lui suna îmbrăcată în voalurile calde ale poeziei, făcîndu-ne să ne înfiorăm de emoție. În curtea casei, „trei pruni bătrîni ce stau să moară“ șed cu crengile alipite tremurînd lin sub cerul vînat și indiferent. Într-un colț ferit, o simplă piatră de rîu, șlefuită de coatele poetului, păstrează în răceala ei minerală caligrafia fierbinte a celui ce-a folosit-o drept masă de lucru.

De la moartea lui Goga nimeni, nici o foaie de hîrtie nu s-a mai odihnit pe obrazul ei cenușiu, numai frunzele, toamna, o acoperă ocrotitoare pînă la venirea zăpezii.

Cînd scriu aceste rînduri mă gîndesc că nu avem încă un film făcut așa cum se cuvine despre acest loc de poezie și taină, un film care să restituie întreg și nealterat universul celui ce-a imprimat pe vecie în auzul nostru:

„La noi sînt codrii verzi de brad
și cîmpuri de mătasă“.

ION SOARE

AMINTIRI DE LA „SBURĂTORUL“

Am ucenicit la „Sburătorul“, ca toți cei ce au trecut prin acest — nu salon literar — ci atelier literar, laborator de lucru și care azi constituim frontul vîrstnic al literaturii noastre. Anii aceia au pus pecete pe personalitățile noastre. Anii aceia trec prin inima noastră ca un fir de legătură pe care timpul nu l-a rupt și nu-l rupe.

Personalitatea lui E. Lovinescu ne-a crescut pe noi cei contemporani cu el, iar opera lui critică crește pe scriitorii de azi, ea dovedindu-se îndreptar de bază, teoriile și ideile cuprinse în ea sporind ca apa într-o fîntînă, din care cu cît iei, cu atît se înmulțește.

Ce clipă binecuvîntată am prins noi cei de atunci, nimerindu-ne, la epoca de debut și dezvoltare, în timpul existenței unui om cu autoritate critică, cu imensă dragoste și interes pentru fenomenul literar. Ne-am zidit la „Sburătorul“ și în preajma Maestrului cu adevăruri, idealuri și concepte pe care nu le-am părăsit și pe care s-a altoit tot ceea ce ne-a adus la literatura ce o facem acum la maturitate, cu o zonă de inspirație mai largă, mai complexă, într-atît de moderne au fost și rămîn.

La „Sburătorul“ circulația de opinii era liberă. Maestrul nu se opunea să fie combătut. Își rostea propriile opinii fără risipă de vorbe, fără pasiune verbală, cu calm și chiar cu bunăvoință și pînă la urmă trebuia să constăți că ceea ce rostea era „casație“.

Nici o vulgaritate nu se putea petrece sub ochii lui, în casa lui, cu toate că venea atîta lume, de toate vîrstele și din toate păturile sociale, e drept avînd fiecare — sau crezînd că are — talentul harului care-l înnobila.

Acest mare om de cultură, acest critic care a acoperit epoca și a tăiat făgașuri în ogrorul literaturii noastre pe care de atunci o zidim cu toții, a deschis ușa și a strîns mîna fiecăruia care i-a trecut pragul. Se scula de zeci de ori de pe scaun acest uriaș maestru al criticii noastre, la apelul oricui apăsa pe butonul soneriei de la ușă, fără a fi arătat vreodată plictiseală, chiar în epoca în care era greu bolnav, cu o politețe generoasă, elegantă, deloc ostentativă și nu cu o bunăvoință seniorală, ci cu aceea a unui om care prețuiește fenomenul literar, zbuciumul din pieptul și inima celui ce cuteza să bată la ușa lui și care putea fi cel așteptat de o viață: „Marele Anonim“... „Poetul“...

Odată trecut pragul, un cuvînt al Maestrului ridica pe noul venit la egalitate cu toți cei aflați acolo, dacă deslușea în el, sfiala talentului ce aștepta să fie depistat.

Iată ce-i scria lui E. Lovinescu scriitorul Bogdan Amaru: „Mi-e dor de ușa dumneavoastră cu clanță boierească. E singura ușă pe care am intrat fără să mă lovesc de prag și să măsoar cît este de mare și fără să-mi fac sufletul căciulă jerpelită, să-l pun la subțioară și să umblu cu pas împleticit de milog, călcînd alături de covor. E singura casă în care nu am șezut pe marginea de scaun cu pălăria între picioare, singura masă la care dumicații nu mi-au scăpat pe beregata ailaltă și aci a fost singurul om dinaintea căruia nu m-am simțit umilit, în zdrențe și flămînd.“

Lectura, în plenul cînaclului, era o sărbătoare atît pentru scriitorul consacrat cît și pentru debutant, la care se adăuga emoția, teama și tot ceea ce însoțește un „examen de foc“. Trecea o însuflețire prin inimile celor ce se aflau de față la aceste ședințe unde se deslușeau căile cele bune din cele greșite, se statornicea făgașul literaturii dintre cele două războaie, a romanului citadin, cultivat în cadrul cînaclului.

Proгноzele pe care le-a făcut Maestrul de-a lungul anilor și care multe au stîrnit nedumeriri la vremea aceea, s-au adeverit — dacă nu toate atunci — după dispariția lui.

Dacă dintr-un cînaclu literar pot cinsti literatura noastră nume ca Hortensia Papadat-Bengescu, Ion Barbu, Camil Petrescu, Ticu Arhip, Felix Aderca, Pompiliu Constantinescu, Vladimir Streinu, ca să vorbim doar de cei dispăruți, misiunea criticului E. Lovinescu, strădania lui e împlinită, iar importanța lui, în istoria noastră literară, are pondere de aur. Cei ce am rămas încă în viață dintre cei pe care i-a iubit, i-a prețuit sau a făcut prognoze asupra dezvoltării lor ulterioare, avem încă pana tînără, ne aflăm, mai viguroși de cît oricînd, în frontul activ al literaturii noastre post-belice, cînstim și onorăm cu scrisul nostru în continuare și la spirale din ce în ce mai înalte cerute de epoca în care ne aflăm, impulsionările Maestrului, străduindu-ne să nu-i înșelăm prognozele.

Dacă n-ar fi să enumăr decît pe Eugen Jebeleanu, pe Ion Negoîtescu, Augustin Doinaș, Ioanichie Olteanu, Nicolae Balotă (aceștia din urmă făcînd parte din „Cercul literar“ de la Sibiu, care prin Manifestul publicat în 1943 au aderat la principiile ce se promovau la Sburătorul), pe Laurian-Postolache, și de ce l-aș omite pe academicianul Șerban Cioculescu, prețuit în mod deosebit de E. Lovinescu.

N-am apucat decît șase ani de activitate Sburătoristă, ultimii din viața Maestrului, dar acești ani, în inventarul vieții mele, înseamnă o epocă. „Epoca Sburătorul“.

IOANA POSTELNICU

GUTUI SUB LUNĂ

oiembrie, pagină de
brumă cu stele despicate-n calea
inului melițat în munții întorși de
urși la izvoarele cimpiei. Stă, pitu-
lat, între tufe de mure cu ochii lim-
pezi ca negura de orhidee, între
păuni cu limbă de cocori, un gutui
avînd fructele ca niște felinare bă-
tute de nenoroc sau ca pumnii mei
în clipa de minie. Miroase frumos a
oraș de provincie cu geamurile
atingînd amăgirea fetelor, se duce,

plîngînd în necunoscut, o ploaie cu
picioare de zodie în cumpănă, fi-
rul meu de iasomie, nebăut la timp
de miere și la ora șapte seara, se
urcă în icoană. Mușc din frunze,
îngrop gutuile în grîu și pun genun-
chiul pe o inimă de pămînt.

Gutuile! Cîți fluturi înghețați!
Și cîtă vară pierdută aiurea! Urlă
toamna pe arbori care vor fi bărci.

Dar numai gutuii rămîn sărutați
de inimă. Suspinat, mă iscălesc.
Fănuș Neagu

SÎNZIENE

INTERVIURI almanahul literar '75

DANA DUMITRIU

Generația mea are un ton
patetic

— *Timp de mai bine de cinci ani ai scris, în „România literară” și în „Argeș”, despre cărțile de proză recent apărute. Care sînt, dintre prozatorii din ultimul val, (iartă-mă că nu stabilesc o limită de vîrstă: să zicem douăzeci și șapte sau chiar — oroare! — patruzeci de ani), cei care ți se par reprezentativi pentru literatura de azi; și nu numai reprezentativi, ci și talentați...*

— În ciuda anilor (nu înțeleg de ce îi numeri), în care am semnat aproape săptămînal un articol de critică, majoritatea analize ale cărților noi apărute, nu m-am socotit niciodată un critic literar adevărat, ci un diletant. Nu am un sistem, sau, dacă vrei, am o judecată critică impresionistă și foarte subiectivă (firese, nu pot scăpa de patimile mele de prozator). Fără să fi greșit fundamental în verdictele emise și în analizele critice, m-am arătat în orice caz mai entuziasată față de formulele narative apropiate de năzuințele mele epice, decît față de celelalte, unde, poate, reușitele erau egale. Am scris totuși, am avut șansa, despre romancierii foarte buni care vor marca această perioadă literară, fără nici un dubiu (Marin Preda, Nicolae Breban, Al. Ivasiuc, Fănuș Neagu, Mircea Ciobanu etc.), am scris mai ales despre romancierii din generația mea: Augustin Buzura, Virgil Duda, Bujor Nedelcovici, Maria-Luiza Cristescu, Romulus Guga, Nicolae Damian...

— *I-aș adăuga pe Radu Petrescu, Norman Manea, Alexandra Târziu, Petru Popescu, Mircea Micu, Corneliu Ștefanache.*

— Generația mea se găsește într-un moment esențial al afirmării. Impresia este că, deocamdată, a dat cărți și nu scriitori (cu câteva excepții, bine înțeles) și se află pe cale de a-și consolida personalitatea, cu atît mai mult cu cît contextul istoric i-o cere. Dacă va avea tăria să se impună fără compromisuri și să-și mențină acel semeț curaj cu care a apărut, va deveni o generație de șoc, așa cum a fost cea de la începutul deceniului șapte. E foarte plăcut să te simți solidar cu un „grup” literar, să poți spune că aparții unuia.

— *„Semeț curaj”, nu e o exagerare?*

— Nu cred. Caracteristicile sînt pentru literatura scriitorilor citați o reevaluare a

prozei de analiză, îmbinată cu o problematică acut socială — penetrația în social, în politic chiar, prin intermediul psihologiilor disecate pînă în cele mai mici detalii. Personajul nu mai este un caracter reprezentativ, ci are stări reprezentative, o conștiință reflexivă, o forță introspectivă reprezentative pentru noi, cei care am traversat o experiență istorică foarte bogată. De aceea, generația mea (ah, ce frumos sună!) are un ton patetic și partizan, manifestă o nevoie excesivă de a se implica în materia epică a romanelor sale.

— *În care dintre eroinele dumitate te recunoști? Dacă ți-ai face un autoportret, ce trăsături ți s-ar părea definitorii?*

— În toate eroinele mele mă recunosc, de la cele din nuvele la cele din „Întoarcerea lui Pascal”, romanul la care lucrez, unde în ironie am pus uneia din ele numele Ema, pentru a-mi fi mai ușor să spun: „Emma c'est moi”. Chiar și în eroii mei mă recunosc. De altfel nu există autor care să scape de propriul său chip în desenarea altora. Proust observa că ceea ce ne frapază într-o sală de expoziție unde sînt expuse portretele executate de Rembrandt după diverse modele, sînt tocmai trăsăturile lui Rembrandt însuși. Orice am face, de noi înșine nu scăpăm, deși uneori ne-ar prinde bine. Nu pot să-mi fac portretul cinstit, pentru că de obicei ceea ce se așteaptă în asemenea cazuri este lista defectelor, expusă cu superioară și suficientă detașare. Mi-e foarte greu să-mi fac portretul și pentru că am, în ciuda faptului că scriu și public, o idee foarte convențională despre modestie. Am cîteva învățături primite de la părinții mei pe care nu mi le pot scoate din cap, de pildă că nu e frumos să-ți arăți orgoliul în piața publică. Ar trebui să-mi țin orgoliul înnodat în batistă, cum țin femeile de la țară mărunțișul cînd vin la oraș, să-l scot de acolo pe furis cînd ceilalți sînt neatenți și chiar să întorc spatele spre un colț de zid cînd îl desfac. Un portret al meu de azi? Am rămas tot blondă și tot cu ochii albaștri (în privința asta semăn cu tata), nu știu să mă odihnesc (a devenit o preocupare!), cînd stau simt nevoia să fac totuși ceva (în privința asta semăn cu mama), nimic mai străin de mine decît „a zace” deși pierd vremea cu tot felul de fleacuri. Unii prieteni mă acuză de răceală, alții mă socotesc prea sentimentală din pricină că (așa, ca eroinele mele) sînt sentimentală în fond și glacială în formă. Un horoscopist consultat cîndva mi-a ghicit în constelații că sînt un „temperament nervos, dar inhibat și activ”. Am prietenii statornice — pentru asta poți depune mărturie! Am renunțat la cîteva, e adevărat, și numai pentru că nu mi-au fost suportate bucuriile. Prietenul, hai să schimbăm proverbul, la fericire se cunoaște, la necaz se află lesne alături, fie chiar pentru a-și dovedi sieși generozitatea. Nu am mari ambiții și pot trăi modest, prețuind ceea ce am și ceea ce este. Am învățat din

experiența sorei mele, care s-a despărțit cu un sfîșietor regret de viață, că nu evenimentele excepționale fac o existență atrăgătoare; e de ajuns să știi să vezi, să simți și să gîndești frumos. Asta e foarte complicat, desigur.

FĂNUȘ NEAGU

Un scriitor, cînd doarme și cînd visează, doarme și visează ca un scriitor

— *Scrii romane, nuvele, piese de teatru, scenarii cinematografice, faci munci obștești, te poți lăuda — dumneata, om al reveriei și al unor superbe dezordini — cu o activitate normală, de scriitor profesionist.*

— Sînt un scriitor profesionist, iar formula asta nici nu-mi place, nici nu-mi displace, mi-e indiferentă. Dar scriitorul de profesie nu este un fel de salahor sindicalist, cum și-ar putea închipui vreun nepriceput. Nu e orice fel de profesie.

— *Dar ce fel de profesie e? O definiție...*

— Nu știu dacă sînt tare în definiții, dar am să-ți spun că scriitorul de profesie se deosebește de amator întii prin sentimentul său de răspundere față de actul de creație și apoi prin felul în care doarme. Un scriitor, cînd doarme și cînd visează, doarme și visează ca un scriitor. Cred că ți se întîmplă ca și mie, să sari din somn pentru a-ți nota un cuvînt, o propoziție... Noi visăm ca niște profesioniști. Avem vise profesionale...

— *...așa cum alții au boli profesionale. Nu glumesc.*

— Sigur că nu glumești! Dar să-ți mai spun ceva. Există și un mod aparte de a vedea lumea al scriitorului profesionist: el încearcă s-o schimbe, așa cum fac și revoluționarii, conform credinței sale. Religia mea este aceea de a face oamenii să se iubească între ei, de a-i învăța să guste și să priceapă frumosul, de a-i ajuta să vadă răutatea care plutește în jur și să încerce s-o distrugă. Scriitorul profesionist obligă lumea să înțeleagă că orice gest făcut împotriva ideii de umanitate e un rău irecuperabil. Scriitorul profesionist e, dacă vrei, un om care cheamă veșnic la iubire. Ești atacat de ideea că orice cititor al tău este la rîndul lui un creator, pentru că omul care ți-a luat cartea în mînă descoperă în ea, nestingherit, niște idei la care tu poate că nici nu te-ai gîndit. A fi scriitor profesionist înseamnă a avea credința că faci parte dintr-un colectiv larg de creație. Cartea ta nu e niciodată terminată. O scrie fiecare cînd o citește.

— *Un scriitor profesionist este și un om care trăiește din profesia lui, lucru care se înțelege de la sine. După cîte știu, cel dintîi scriitor român care a trăit exclusiv din roadele exercitării profesiei sale a fost Mihail Sadoveanu. L-ai cunoscut pe Sadoveanu?*

— Da, l-am cunoscut. Adică m-am apropiat de el ca de un mag, cu dorința de a-l atinge, să văd dacă există aievea. N-am vorbit niciodată cu Sadoveanu, dar l-am ascultat vorbind; simțeam dorința să mă apropiu, dar îmi încremeneau picioarele și rămîneau mereu la o distanță de vreo zece metri. Mai aproape de Sadoveanu n-am putut sta. L-am văzut de vreo zece ori și nu știu de ce, peste ani, păstrez impresia că purta un fel de hlamidă, asemănătoare întrucîtva cu hlamida lui Eliade Rădulescu, dar mai ușoară, mai plutitoare. O hlamidă dintr-o mătase a munților. Sadoveanu însemna un fel de a exista și de a fi pretutindeni. De aceea, atunci cînd a și murit, n-am suferit și nu m-am dus să-l văd mort. Nu credeam că poate muri și nu cred nici azi. El există dintotdeauna, în rînd cu Ștefan cel Mare, cu Neculce, cu Eminescu.

— *Nu spui: „a murit,” ci „a și murit”, ca și cum într-o bună zi a scris o povestire, a sorbit dintr-un pahar, apoi s-a săvîrșit, apoi s-a dus pînă în munți, să revadă un izvor, apoi a revenit...*

— Între Sadoveanu și restul lumii s-a durat un fel de o punte a împăcării, care va rămîne întotdeauna. Sînt prea orgolios, pentru ca să admit că a murit Sadoveanu. De Sadoveanu nu poți vorbi decît în termeni de mare blîndețe și de mare plecăciune, pentru că el este, în același timp, Andersen, Dimitrie Cantemir, bunicul și eu însumi povestindu-i fetei mele despre lume. Nu mi s-ar părea curios, cînd vom coborî acum în stradă, să-l zăresc trecînd cu un baston în mînă. Avea baston sau nu avea? Nu-mi amintesc. Oricum, nu m-ar uimi să-l văd pe malul lacului, la Mogoșoaia, pescuind. Întotdeauna mi s-a părut că-l surprind mergînd spre o întîlnire undeva, în niște vii ale Bucureștiului, vii care au dispărut și ele, dar au rămas în mine. Se ducea, poate, la o întîlnire cu Bălcescu. Există în afara mea, era numai în istoria mare.

— *„O flacără din interior a iubirii și a îndrăzelilor nebune” vede în scrierile tale Lucian Raicu. Ești un prozator îndrăzneț? Ce înseamnă, la un prozator, îndrăzneala?*

— Îndrăzneala înseamnă a spune adevărul cu orice risc. A spune adevărul, în așa fel încît cei care nu merită stimă să nu te mai stimeze.

— *„Nu sînt nici scund, nici înalt, ci de o talie potrivită; am pielea închisă și mată, fruntea e mare, fără exagerări(...) Scriu bine în proză, fac bine și versuri; dacă mi-aș dori o asemenea glorie, cred că, dîndu-mi puțină osteneală, aș putea să cuceresc o oarecare reputație în acest domeniu”. Ți-am citat din „Autoportretul” pe care și-l face La Rochefoucauld.*

— Îl cunosc.

— Uite, poate fi recitat în cinci minute. Nu vrei să încerci, având în față un model, (de fapt, două: cel scris și propria dumitale existență), să-ți faci autoportretul?

— Nu, nu vreau, dar pentru că m-ai întrebat cîndva cum e cu „dracii” mei, uite, am să încerc să-ți răspund direct și să-ți spun cum îmi imaginez eu că este dracul meu. Ar arăta așa: foarte ciolănos; cu niște copite d-alea de cal de regiment, să pleznească pe rumân, să-i sară băiatului nasturii. Bătăios. Cu coarne ca de bivol pus pe fapte mari. Cam scirbos. Deschizînd întotdeauna ușa cu umărul, nu cu mîna. Sau cu genunchiul. Dînd din coate cînd trece pe lîngă tipi simandicoși, dar dînd din coate în așa fel încît să le rupă nasul. Fumînd mult și în scîrbă. Mergînd spre circumă, de braț cu dracul lui Nichita și cu dracul lui Tomozei. Foarte amic cu stewardesele, plimbîndu-se pe lîngă aeroport. Din cînd în cînd, luînd-o spre Rucăr, ajungînd pînă la Brașov. Mai mult n-ar urca, pentru că e o oboseală să urci pe munți, iar în oraș e răcoare. Ar mirosi foarte mult a crămă. I-ar plăcea să se culce toamna pe frunze și nu ar intra în oraș decît cu pălăria trasă pe ochi și, foarte rar, numai pe ploaie. Ar sta foarte mult pe Dunăre, creanga. Un tip ne-cuviincios prin însăși existența lui.

MIHAI GAFIȚA

Primul meu articol se chema „Procese de conștiință”

— Ați observat probabil și dumneavoastră că întrebările simple și firești, cele elementare, supără și sînt considerate uneori indiscrete, răutăcioase, obraznice. Pe bună dreptate. Oricine are dreptul să mă întrebă: „Ce mai faci?”, dar va trebui să se mulțumească repede cu un „Bine, merci”. În nici un caz nu are rost să insiste. Vrea să obțină de la mine adevărul? Dar cine e el, să i-l spun? Esențialul, pe care îl vizează întrebările simple, preferăm să-l păstrăm pentru noi. Dar un adevărat interviu seamănă bine cu o anchetă polițistă; e un joc „de-a ancheta”, în care unul pune întrebări esențiale, iar celălalt răspunde. Dacă acceptă jocul. Dacă joacă onest. Deci: sînteți critic și istoric literar, ați trecut de cincizeci de ani; vă simțiți mulțumit cu ce-ați făcut pînă acum?

— Încep printr-o afirmație la care poate nu te așteptai: mai întîi nu sînt mulțumit că fac critică și istorie literară; apoi sînt prea puțin mulțumit de critica și istoria literară pe care-o fac. Să mă explic, prin urmare.

Dacă aș vrea să stabilesc un punct de plecare al acestei activități, care face obiectul întrebării, aș spune că cele dintîi articole din seria îndeletnicirii mele de acum le-am scris pe la sfîrșitul lui septembrie 1944. Primul se chema „Procese de conștiință” și s-a publicat în numărul unu al unei reviste mai mult studențesci (unde am avut și întîile încrucișări de cuvinte cu M.R.Paraschivescu). În esență scriam acolo despre inevitabilele revizui de valori în istoria literară, ca urmare a trecerii timpului și a schimbării unor opțiuni... Porneam de la o formulă, pe care o auzisem de la Tudor Vianu, al cărui student eram: istoria literară, spunea el, este conștiința literaturii întoarsă ca să privească înapoi trecutul ei. Tulbure, se amestecă și idei ale lui E. Lovinescu pe care, ca fălticenean și elev la același liceu pe care-l urmăsesse și el la sfîrșitul secolului celui alt nu puteam să nu-l știu, cel puțin în linii mari. Sincronism, mutația valorilor, eclectism etc., circula în capul meu, dar un lucru era clar: lecturile din timpul războiului, mai mult ale presei, mai puțin ale cărților, îmi spuneau că unghiul aprecierii trebuie schimbat! În numărul următor al aceleiași reviste aveam un alt articol teoretic: „Paradoxul frumosului pur.” Termenul „paradox” era al unui coleg mai mare cu un an, redactorul șef — eu eram numai secretarul de redacție — el m-a avertizat că s-ar supăra Vianu dacă ar citi formula mea: „minciuna” etc. În alt număr am scris o cronică foarte amară la romanul „Adăpostul Sobolia” de Cezar Petrescu, care mă deziluzionase pur și simplu. Ceea ce nu m-a dus la un articol în sensul „proceselor de conștiință” anunțate, ci la un veritabil „proces de intenție” făcut scriitorului. Cred că e singurul meu articol de acest fel. Mi-am spălat ulterior păcatul acesta, scriind, despre Cezar Petrescu, a monografie. Au urmat alte articole în revista amintită, *Academia* se numea, în *Victoria* lui Cocea, în *Studentul român* și cred că și în alte ziare și reviste, nu foarte multe, dar, dacă ar fi să le adun, ar ieși chiar o carte — nu spun cît de bună. N-am scos niciodată o astfel de carte, deși cred că pot număra cam o mie de articole, studii și prefețe, din care colegii mei și-au adunat mai toți volume. Spun aceasta ca să pot adăuga un lucru mai puțin cunoscut: această activitate, de critică literară, am practicat-o numai pentru că m-am aflat mai tot timpul, de 32 ani, redactor de revistă, ziar sau editură.

— De la douăzeci de ani, deci...

— Da. Și au fost, în tot acest lung răstimp, destule momente frumoase. În foarte multe privințe, ceea ce fac de 15 ani ca editor e foarte aproape de ceea ce a făcut marele Maiorescu citînd cu Eminescu „Luceafărul”, cu Caragiale „O scrisoare pierdută”, discutînd cu Alecsandri proiectul la „Ovidiu”, cu Duiliu Zamfirescu „Viața la țară”. Și dacă el s-a bucurat cînd a beneficiat de avantajul de a fi mai totdeauna primul cititor al susziselor scrieri, de ce nu m-aș bucura și eu că

am trăit satisfacții asemănătoare, citind „Risipitorii“, „Moromeții II“, „Intrusul“, „Marele singuratic“ și acum „Delirul“, apoi „Fiul risipitor“, „Remember“, „Echinoxul nebunilor“ și „Cadavre în vid“, apoi „Dulce ca mierea e glonțul patriei“, sau „Megalitice“, sau „Moartea unui poet“, sau „Contradicția lui Maiorescu“... Cum, însă, între 1960 și 1969 m-am ocupat ca editor de apariția a patru cincimi din cărțile pe care ar fi trebuit să le recenziez dacă aș fi făcut cronică literară, am fost nevoit să pun jos condeiul de critic și am făcut istorie literară. Crede cineva în mod serios că poți să fii cronicar literar și să analizezi critic niște cărți pe care tot tu le-ai... moșit? Ar fi onest să procedezi astfel? La data când au apărut, monografiile „Cezar Petrescu“ și „Duliu Zamfirescu“ au fost socotite printre cele mai bune ale perioadei. Cred că aceea despre Duliu Zamfirescu își va păstra în continuare, cel puțin un timp, această calitate. Cea despre Cezar Petrescu are nevoie de mari adausuri și de restructurări, chiar de unghiuri noi de vedere; „procesele de conștiință“ nu erau inevitabile și indispensabile numai acum treizeci de ani... Iată deci că dincolo de mari insatisfacții pot avea sau îmi pot inventa mulțumiri. Cîte din acestea sînt ale mele, numai ale mele?

Interviuri realizate de FLORIN MUGUR

VALEA SOARELUI

Oltul. Cînd rostesc acest nume de legendă, sufletul meu se tulbură și îngenunchiază. Oltul e o pajură albastră, ridicîndu-se din munții așezați pe iazuri de aur, de sare și de fulgere ai României (cred cu inima că în izvoarele lui și-au spălat fața și și-au sfințit sceptrul toți voievozii acestui pămînt), ca să se arunce, încărcată de aroma brazilor, a ierburilor și a lemnului schimbat în pridvor sau arcuit în poduri, în Dunărea largă pe care plutesc diligențe trase de pescăruși și de privighetori de apă. Așa cum numai Luna singură lustruiește și dă culoare de fruct, în care fierb seve nepămîntene, blocurilor de marmură, Oltul aprinde felinare cu flacără magică în fiecare arbore din Țara Făgărașului, rotește galaxii de flori la Cozia, lingă mormîntul maicii Teofana și al lui Mircea cel Bătrîn, deschide, în nopți de primăvară, cînd mestecenii plutesc în alături subțiri, ochi mirați în livezile de la Vilcea și întinde aripi de umbră peste golfurile griului.

Oltul e cîntecul nostru cel mai răscolitor.

Martor al durerilor și al răzbnărilor. Rîu al neliniștei și al credinței. Cînd coboară seara, în apele Oltului, dulci și amare, ca undele de negură fumegînd pe botul căprioarelor, sună apoteotic un buciom din Apuseni, cai mistuiți de galopuri lungi se izbesc în valuri — trece domnul Tudor și capul lui înjunghiat luminează drumurile — munții își adună minăstirile lingă Masa lui Traian ca să binecuvînteze bucatele (clipă fermecată, împăratul poartă pe umeri capul regelui Decebal) și haiducii intrați în baladă, cu armele și femeile lor iubite, iar la poală de codru verde, unde mititel foc mi se vede, se spun pe-o frunză de fag povești nemuritoare.

În ceas tîrziu, o țară care a fost înviază între cei mai frumoși munți ai ei ca să asculte cum Oltul, pajură albastră, intră pe Valea Soarelui.

SÎNZIENE

marihuana în adâncuri

Nicăieri moartea nu pare a fi mai fascinantă, mai atrăgătoare și mai amețitoare ca acolo — în adâncuri. Mi-a spus-o un prieten de-al meu, căpitan de marină, la Mangalia, într-o seară de iarnă pe când ninsoarea cu fulgi albi, creponați, cădea încet, legănat, ca o perdea unduitoare în vîntul ușor al mării. Chiar el, căpitanul, a asemuit fulguirea aceea bogată cu lumile de feerie ale străfundurilor marine. A privit îndelung pe fereastră către ninsoarea de afară și a rostit gînditor: „E aidoma ca acolo în adâncuri”. Apoi, întorcîndu-se către noi, a zîmbit de mirarea noastră adăugînd: „Numai că acolo ninge colorat”.

L-am privit uimit, apoi, căutînd spre imensitatea mării pierdută la ora aceea în negura nopții, mi-am închipuit-o luminată în adâncuri de imense ninsori policrome. Și deodată mi s-a părut că marea nu mai este pata aceea nesfîrșită și tainică de întunecimi necuprinse, ci un gigantic glob strălucitor în care se ascunde paradisul vrăjit al palatelor de cleștar...

Cele dintîi coborîri dincolo de limitele simple ale primilor 10—15 metri sînt de fapt și cele mai grele. Lipsa de aer, presiunea în urechi, în plămîni și în creier ți se par insuportabile, cu toate rezervoarele de oxigen ce te însoțesc. Căci coborîrea în adâncurile inaccesibile și potrivnice primului venit este străjuită de porțile grele ale necunoscutului. Și astfel la primele scufundări teama de misterul adînc în care te afunzi te înfloară, făcîndu-te să țișnești instinctiv și reflex înapoi spre lumină.

Apoi, odată ieșit la suprafață, odată soarele luminîndu-ți chipul și aerul viu, adevărat, umplîndu-ți plămîinii, odată ieșit din adîncurile întunecate ale morții la lumina curată a zilei, de abia refăcut de oboseala adîncă și de spaimele ce te-au cутreiera*, de abia simțîndu-ți mădularele ușurate de povara grea a apăsării, și iată că din nou, ca prins de vraja întrezărită acolo în adâncuri, îți și întorci privirile înapoi, încercînd să străpungi luciul neliniștit al apei și să aluneci cu privirea către străfundul spre care ai coborît cîteva minute mai devreme... Și așa te simți îngrozit dar și vrăjit, ca un proaspăt fumător de marihuana...

Apoi coborîrile se îndesesc, adîncurile se deschid din ce în ce în fața ta, mai miraculoase, mai fabuloase, ca niște cetăți de basm. Iată legănarea molatecă a pădurilor de ierburi plutind înalte și zvelte, de o formă și efflorescență necunoscute ochiului omenesc. Iată cîrurile strălucitoare de pești multiformi, plimbîndu-și cu grație contururile bizare sau săgetînd spații nemăsurate de ochiul omenesc. Iată izvoarele submarine a căror apropiere îți e vestită de ninsori incredibile și de nuanțe inimaginabile: albastre, violacee, verzi, portocalii, albe. Iată giganticele evantale, trombe de fulgi cristalini, ca niște gheizere submarine țișnind din fundurile de nisip ale mării — vulcani fosforescenți și multicolori prin a căror bogăție nesfîrșită de reflexe tu treci alunecînd ca o umbră întunecată și ciudată. Iată marile aglomerări de pietre a căror umbră brună adăpostește forfota caraghioasă a crustaceelor de adîncime, a pisicilor de mare, a sepiilor sau, ah, a caracatițelor. Iată lumea miraculoasă a peșterilor submarine în care sălășluiesc vietăți fără nume, fără formă și fără istorie, a căror apariție fugară pare umbra îngrozitoarelor timpuri străvechi, imemoriale, și ale căror chipuri au creat legendele monstrului de la Loch Ness, cea a șarpelui uriaș al mărilor, sau cea a monștrilor marini. Iată în sfîrșit, lumea ce se deschide fantomatică, cutremurătoare, dar fascinantă înaintea vrăjiților fumători ai marihuanei adîncurilor...

Cînd Victor Hugo, în „Les travailleurs de la mer”, vorbind despre caracatiță spune: „Cînd dumnezeu vrea, excelează în execrabil”, trăim dintr-o dată toată grozăvia luptei omului cu această fiară tentaculară, moale, viscoasă, lipicioasă, și care te soarbe, te atrage, te încorporează în materia ei pîsloasă ca într-o pernă umedă, rece și fremătătoare. „Tigrul este fiara care te sfîșie și care pătrunde în tine, caracatița ești tu care

pătrunzi în bestie". Oroare, cutremurare, scîrbă și revoltă în același timp. Am citit de mult, de foarte mult, într-un ziar, relatarea unui fapt petrecut undeva pe o coastă stîncoasă a Mediteranei sau a Adriaticii, în Italia, în Franța, sau poate în Iugoslavia. Un tip se scălda împreună cu nevasta și copilul în preajma unor stînci pustii. Cînd caracatița, un exemplar enorm, a apucat copilul, mama înnebunită a sărit să-l scape și tentaculele au înhățat-o și pe ea. Bărbatul a apucat o vislă sau o scîndură și s-a pornit zadarnic să lovească în umbra ce se pierdea în adîncuri. Înnebunit și el s-a azvîrlit în valuri dar destinul întunecat nu l-a vrut... Țin minte că, deși sumară, nota aceea mi-a răscolit sufletul, cutremurîndu-l. Și multă vreme un resentiment profund, deși fără rost, m-a ținut departe de stîncile acoperite cu mușchi ale litoralului nostru.

O vreme marea s-a mai înseninat și, de departe, dinspre luminile stinse ale Constanței clipește de abia văzut, farul portului croind drum vaselor rătăcite...

Undeva lîngă Odesa, spune o poveste îngrozitoare, scafandri ce coborau — aceasta se petrecea după primul război mondial — să lucreze aproape de rada portului, încercînd să recupereze o epavă scufundată în anii aceia crînceni, ieșeau apoi repede cerînd cu disperare să fie trași afară îndată ce atingeau o anumită adîncime. Și, odată ieșiți pe punte, dădeau asemenea semne de groază și refuzau cu atîta înverșunare să mai coboare, încît faptul a stîrnit interes. S-a pus la cale o expediție și un grup de oameni îndrăzneți au coborît în adîncuri cu vorbă lăsată sus că orice s-ar întîmpla să nu-i ridice înaintea unui timp stabilit. Au coborît așadar și cînd s-au apropiat de fundul de nisip, un fior de groază le-a înghețat singele în vine. În fața lor, dinspre epava scufundată, o armată de ființe omenеști, înainta legănîndu-și brațele, pulsînd din toată făptura lor fantastică, într-o îngrozitoare paradă spectrală. Chipurile acoperite pe jumătate de niște căști mari, coborîte pe ochi, lăsau să se ghicească fețele descărnate... Și armata aceea sinistă, sumbră, a tăcerii, înainta ritmic într-o legănare continuă și amețitoare de val...

Și prietenul meu căpitanul, cu privirea pierdută spre depărtări tainice și necunoscute, continuă să vorbească fermecat despre lumea adîncurilor, în timp ce peste toată întinderea întunecată a mării ninsoarea alburie coboară la nesfîrșit, ca o perdea diafană și pură lăsată peste scena imensă a teatrului mării. Evocă acum lumea misterioasă a corăbiilor scufundate de zeci, sute și mii de ani, unele pe jumătate îngropate în puful de nisip al adîncurilor, ca într-un pat al eternității și uitării. De universul straniu ce reînvie acolo, pe puntea corăbiilor grecești, romane și feniciene, unde așteaptă tăcute și răbdătoare — ca niște fecioare fermecate făt-frumosul hărăzit să le trezească din somnul vrăjit — nobilele amfore, purtînd încă în pîntecele lor de zeițe păgîne parfumul vinurilor, uleiurilor și mirodeniilor lumii antice. Sau corăbiile venețiene, ori genoveze, ori caicurile de la Stambul, Smirna și Trebizonda, venite să-și arunce ancorele grele în apele portului tomitan și să-și îngroape destinul acolo... Și tot universul acela mort, încremenit și pustiu, în care numai peștii, amintirile și visele mai sălășluiesc într-o așteptare fără nădejde și fără sfîrșit, pe care căpitanul meu îl cutreieră în fiecare zi și din adîncul căruia scoate neîncetat la lumina zilelor noastre cîte o taină fermecătoare, ca dintr-un tezaur fără sfîrșit...

Dar căpitanul de care vă vorbesc a fumat și el marihuana adîncurilor și acum gustă din ce în ce mai des și mai profund din farmecul atrăgător și vrăjit al „voiajului". Și cufundările lui, cu tubul de oxigen strîns între dinți ca pipa unui opiomani, îl duc din ce în ce mai îndelung spre fundurile fără întoarcere ale beției adîncurilor...

Aflasem mai de mult, din citit, dar, în noaptea aceea cu ninsoare de basm peste copacii nevăzuți ai mării de la Mangalia, căpitanul acela mi-a povestit cum începe și cum se sfîrșește beatitudinea aceasta a morții. Și mi-a mai povestit că nu o dată fusese salvat de un camarad, un medic tînăr ce s-a „îmbolnăvit" și el de beția rece a adîncurilor și care merge cu prietenul său mai mare spre această îmbrățișare vrăjită a morții să-i măsoare acolo reacțiile organice, fizice, fiziologice cu aparate de precizie, și pe cele sufletești, nervoase, estetice, cu propriile lui simțuri. Și tot așa am aflat de un american, mi se pare, care tot furat de vraja ucigătoare a străfuldurilor și simțînd că nu va mai putea să se împotrivească multă vreme chemărilor ce-l sorbeau în adîncuri, și-a luat cu el un aparat de filmat, legat sus de un plutitor, pe care, atunci cînd a înțeles că plecarea lui devenise fără întoarcere, l-a declanșat, ca să-i filmeze apoi, metru cu metru, călătoria cea mare...

Se făcuse tîrziu de tot și afară se pornise un vînt rece, dinspre uscat, vînzolind ninsoarea și alungînd-o spre larg. Tăcusem toți și priveam în depărtare așteptînd primele semne ale răsăritului. Lîngă mine, jos pe covor, rămăsese deschisă la pagina cu fotografia americanului pierzîndu-se mic, mic de tot, ca o pată albă, în afundurile întunecate, cartea în care privisem o vreme. În fotoliu, cu privirile pierdute în depărtare, căpitanul își mai aprinsese o țigară și trăgea din ea cu nesăț. Undeva în larg, o geamandură mugea înăbușit vestind vreme rea și primejdii...

D. MANOILEANU

PROVERBE și ZICĂTORI

Contemplează la puterile
și nu la necazurile tale.

Spilcuiala este arta de
a-ți ridica sprincenele în
loc să-ți înalți acoperișul
casei.

Tot semn al spilcuiei
este calitatea care te face
să-ți cumperi o pereche
de pantofi fără să-ți ob-
servi spărturile din cio-
rapi.

Omul care eșuează în
planificare, își planifică să
eșueze.

(Burton Hills)

A aduce laudă cuiva este
ca și cum ai face curte
unei fete bătrâne; nu poți
exagera.

Lauda este ca și umbra.
Se ține după cel care fuge
de ea, însă fuge de cel
care se ține după ea.

(Louis Pasteur)

Cu un talent obișnuit și
o perseverență neobișnu-
ită orice se poate realiza.

(G.E. News)

Mi s-a întâmplat de cu-
rind să descopăr cit de ușor
este să spui: — nu cunosc.

(Somerset Maugham)

Nu am o impresie prea
bună despre un om care
nu este azi mai inteligent
decît fusese ieri.

(Abraham Lincoln)

Stabilitatea este tot
atît de importantă ca și
abilitatea.

Oricine poate produce,
într-un fel, o plăcere celor-
lalți; unul o face intrînd
într-o cameră, iar altul
părăsind-o.

În românește de Traian
Gărdus

Traduse din: „Teacher's
Treasury of Stories for
Every Occasions“.

Editura Prentice-Hall Inc.
New-York 1966

NOTE DE CĂLĂTORIE secvențe poloneze

Ora șaptesprezece, ora Europei Centrale, și mai presus,
ora trăsuri, unica — ce trap alb, o, pane cal alb, domnule cal,
frumos porți trăsura pe Nowi Swiat, la ora șaptesprezece, ora
Europei Centrale!...

Duminică varșoviană, umbre de octombrie, lumină înfri-
gurată cu porumbei. Pictorii își strîng naturile moarte, natu-
rile abstracte, morțile abstracte, de pe zidurile roșii ale Barba-
canei ridicată, piatră cu piatră, după bombardamente.

Piața orașului — fațade învechite, arcuri de boltă și felinare
de fier forjat, patină mimată pios.

Trecem pe străzi înguste, în malul drept bate Vistula —
în poloneză se pronunță Wiśła — și-mi sună în urechi numele
Daugavei, fluviul eston cu poduri care se ridică la Baltica și
Insulei Viș, — noi îi ziceam Insula Vis — care ne fascina, cu mul-
tele ei lumini, nuanțe și mirodenii adriatice, la țarmul orașului
Split.

Mă întorc prea mult în urmă — totdeauna într-o nouă că-
lătorie regăsesc emoțiile călătoriilor mai vechi — și e aceasta
poate o ispititoare trădare, cum doar într-o nouă iubire se petrece
retrăirea iubirilor vechi...

Eram pe malul Vistulei, era duminică, amurg și octombrie,
și Stare Miasto își trăia nu virstele reconstruite, repatinate, ci
singura vîrstă veche pe care și-o putea aminti — războiul, ocupa-
ția, revolta ghettoului, bombe incendiare, nopțile „generalilor“,
tăcerea. Tăcerea bombardată acum de porumbei. Tăcerea în
care, fie și numai căderea, planarea în zbor a porumbeilor te
poate înfricoșa, o fracțiune de secundă.

Atunci s-au auzit muzicanții cîntînd între străzile înguste,
un fel de marșuri cu nu știu ce tristeți și revolte adunate în-
tr-un tact orgolios, sfîșietor, desuet... Vechi, foarte vechi cîntece
revoluționare poloneze. Și cîntecele ocupației, rezistenței. Și
muzicanții de-acum, înviindu-i, în Stare Miasto, pe ceilalți,
care vor fi sfîrșit adesea la zid — se spune că muzicanții Varșo-
viei erau folosiți de Mișcarea de rezistență, că în sunetul aceluiași
viori și armonică și clarinet erau executați trădătorii, în curți
interioare, între străzile înguste.

* * *

Żelazowo Wola. Polonezele, Valsurile, ascultate în amiaza
însorită, înfrigurată, de pe terasa Casei lui Chopin. Ferestrele,
ușa, sint deschise, vîntul învie perdelele în geamuri, cineva cîntă
la pianul din salon, se înfiripă o intimitate veche, parcă ești de-al
casei, muzica creiază un interior și în afară — în parc, nucile și
merele se aud căzînd, florile mov și polenul mov și albinele mov
și Utrula, apa care doarme mai mult decît merge.

Ascultăm Marea Poloneză, aparatele cu blitz și fără se aud
imortalizînd momentul — slavă domnului, muzica nu se va auzi în
aceste poze turistice, n-a fost încă inventat sonorul instantane-
elor turistice! Oricum, totul e regizat cu grijă — cred că încep
să am oroare de casele memoriale cu poze de familie și poezii
scrise la cinci ani, cu mobile și pendule aduse din alte părți, să
dea iluzia spațiului locuit. Aici ar fi trebuit să fie numai pianul, în
mijlocul salonului gol, numai perdelele, în geamurile deschise
și să le învie vîntul cu miini, cu atingeri, cu toamnă...

* * *

Festivalul „Toamna Varșoviană“, concert de muzică electro-
nică. În program: „Futilitiy“ de Herbert Brün, „Solitude“,
„Epitafuri“ — colaj de sunete, de culori, de spaime; „Tokio“ —
1969: fragmente de emisiuni, anunțuri în mai multe limbi

și același cuvânt revenind: Vietnam. Un cîntec limpede, lamento întrerupt, reluat, întrerupt, același fragment de știri bruiaate și iarăși cîntecul fragil, un cîntec de leagăn vietnamez bombardat, bruiaat, frînt, izvorînd încă; și în final, un joc de copil, repetarea cîtorva vocale și o muzicuță, vocea copilului care lungeste vocalele, care țopăie între vocale, un șotron cu muzicuța, între știri bruiaate și vacarmul bombardamentelor. Un ris nervos, un ris spînzurat în liniștea pauzelor, un ris care rămîne spre lume, cu limba atîrnînd — muzicuța țopăie singură, încă o vreme, singură.

„...dacă pînă acum n-ați înțeles încă ceea ce v-am spus

e foarte posibil să nu credeți
nici auzind sunetele
a înfăptui o limbă adecvată
care să vă facă să înțelegeți
ceea ce vi se spune odată și numai odată
o limbă cucerită este o limbă pierdută
chiar singura încercare
aceea de a v-o comunica dumneavoastră
este o pierdere de timp...”

Tradus cu aproximație, notat fără șir. Cuvintele care se spuneau între sunete nici nu se vroiau vertebrale de o logică anume — „chiar încercarea de a comunica cu dumneavoastră este...”

Stăm în scaunele apropiate, am uitat unii de alții, dezagregați de muzică, înstrăinați de muzică, singuri în muzică. „Solitude”, un rîu sau numai dezghețul, numai curgerea înfrigurată și de-odată singurătatea asurzitoare, bombardamentul liniștii, interior dezagregat de singurătate. Suită de stări, declanșări, sentimente pulverizate pînă la abstract. Iar lirismul este mov și ris și înfrigurare, interior bruiaat, dezagregat, nu mai realizezi etapele, ci întregul. Dar „o limbă cucerită este o limbă pierdută” — să nu traducem în cuvinte ceea ce poate fi intuit cu nervii, cu fluxul și refluxul singelui, cu ochii deschiși în întuneric.

În sala Conservatorului din Varșovia, tinerii cu dioptrii lucide spre înăuntru; toalete extravagante de seară, lingă cojoacele și puloverele sport, ochelari imenși, de scafandru — moda devine aici stil, interiorizare, concordanță.

...E ora 12 noaptea, ora Europei Centrale — și încă, ora trăsirii, unica — ce trap alb, o pane cal alb, domnule cal, frumos porți trăsura pe Nowi Swiat, noaptea, ora Europei Centrale.

FLORENȚA ALBU

PANSELE

Și-au dezlegat limba ca
să poată lega discuții.

I-a spus să bea cu măsură,
dar nu i-a spus în ce
măsură.

Să nu pierdeți... „peri-
nița”, tovarășe director!

Am auzit că sînteți textil-
list de muzică ușoară.
Cînd v-ați luat licența
poetică?

— Vai, dragă, nu te-ai
schimbat deloc.

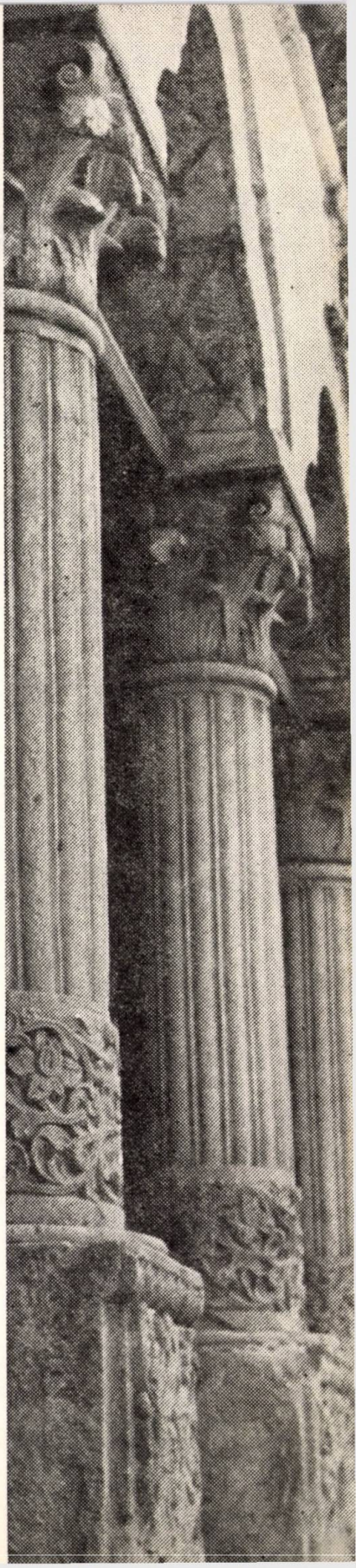
— Lasă, că nici tu nu
arăți mai bine.

— Ești un drac de copil!
— Vecinul zice că-s un
copil de drac.

A vrut să urce un munte,
dar nevasta l-a oprit la
poale.

Ce om curios! Nu în-
treabă nimic.

A.C. PÎRVULESCU

EVGHENII EVTUȘENCO

AGONIA LUI BLOK

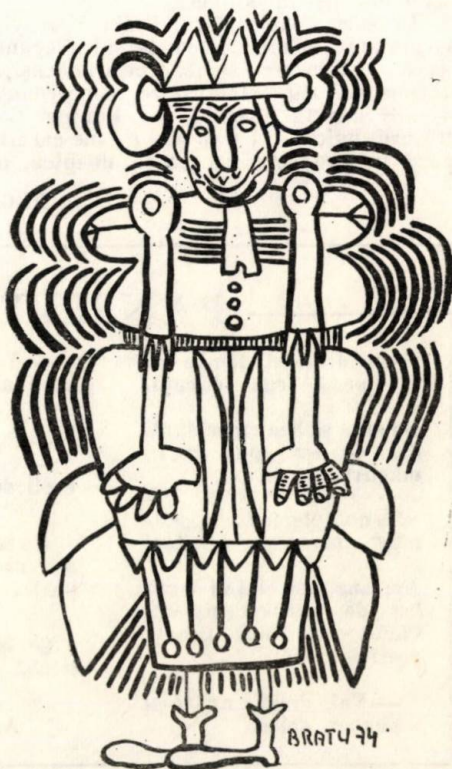
Cînd Blok murea, cei care-l condamnaseră pentru că îmbrățișase Revoluția din Octombrie, fățarnici, i-au trimis medicamente și dădeau sfaturi pentru vindecarea lui.

Și cînd fremătără:
„Se curăță... E bolnav...” —
Poetul, muribund,
se ridică puțin.
Stătea așa ca în fața butucului
Cu gitul încordat,
în cămașa-i de moarte
prin a cărei albeață
răsăreau genunchii săi slabi.
Profilul tăios
și răsuflarea înceată
parcă aruncau un blestem,
atît doar că urechile
nu-l prindeau.
Și privind cu milă spre cei
ce-l jeleau
—dragă doamne!—
începu să azvîrle cu leacurile
de perete — zdrang!
Zdrang! —
borcanele, flacoane,
de tăblia nopțierei.
Și cu dădacele astea ipocrite
ce-ar mai da de pereți!
E rușine —,
cu privirea cernită
îndreptînd așternutul,
aceluia care-i hrănit
cu flăcările iadului —
să-i dai vitamine să sugă.
Să faci reproșuri medicale
bolnavului îndărătnic.
E rușine să-l înțepi
înfigîndu-i cuțitul în șale.
Poetului-vizionar
nu-i puteți fi voi
călăuză.
Și n-are nevoie de sfaturi
decît cele ce se află în el.
În inimă —
torente năvalnice,
cîntece cu suflet rusesc.
În el
— Societele Rusiei —
Cu litera cea mai mare.
Nu-i învăța pe poeți
— armată de bocitoare mincinoase! —
ce să iubească, cum să lupte
și pentru ce să moară.
Voi sinteți ajutoarele morții,
iar poetului îi e dată

drept soră de caritate,
doar, unică, Patria...
Vouă, poetul nu vă e drag,
printre voi e străin.
Blok, în inimi —
năvalnic,
ca Vezuviul a fîșnit,
iar lava, pe voi,
oameni de nimic.
Toți cîrlionții din ghips,
zei de carton —
— în țandări, în țandări!...
Rise Blok, agonizînd deja:
„Mutra asta umflată
am zdrobit-o în sfîrșit!...”

Cîtă dreptate avea!
orice dulcegărie
ori din ghips, ori din bronz —
niciodată nu spune ceva
și n-are rost.
Nu vă vindeți pentru nimic,
voi, cei în care freamătă
zeul tinereții —
Cît de răzvrătit era
— chiar și așa, muribund —
Blok.

Traducere de
ANATOL GHERMANSCHI

Povești de adormit copii

(O mică încercare neștiințifico-fantastică despre o problemă științifică și fantastic de complicată)

Despre „despre” și despre „la”

A spus cîndva un înțelept care avea mult umor (vorba altui înțelept: „nu toți înțelepții au umor și nu toți umoriștii sînt înțelepți”), că oamenii posedă exact acele vicii de care nu au nevoie. Unii răuvoitori inițiali au socotit televizorul un viciu. E drept, îl aveau și ei (și televizorul și viciul) dar, privindu-l, îl combăteau cu multă tărie. Țin să afirm însă cu toată răspunderea (și mă bazez pe ani de zile de fișare a celor mai importante articole și eseuri despre televiziune) că tocmai acești protestatari efervescenti au devenit, în ultimă instanță, cei mai activi susținători ai valorii micului ecran, transformînd „viciul” într-o necesitate neviciată. Cît despre marile probleme dezbătute pe toate meridianele și paralelele unde electronii se așează cumini pe cinescoapele cosmice, la ora aceasta nu mai există nici o îndoială: literatura ocupă unul din locurile de frunte.

Despre literatura la televizor s-a scris atît de mult, încît uneori te bate gîndul că oamenii care au scris despre ar fi făcut mult mai bine să scrie la. Toți ar fi fost mai ciștigași. Ceea ce bucură însă este concluzia și anume că, pe plan mondial, televiziunea nu se poate dispensa de literatură.

Și invers: literatura contemporană este nevoită să țină seama de televiziune.

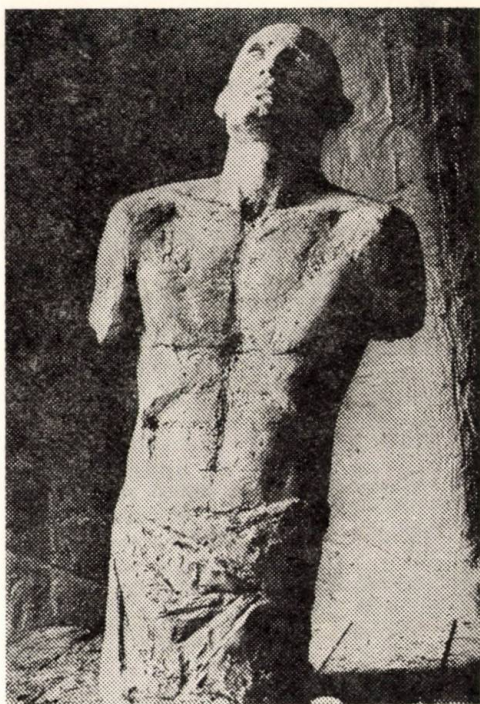
Cu totul altceva este modul în care se rezolvă prezența (sau absența) ei pe micul ecran. Aici ai ce să discuți.

Și încă mult.

Pare curios, dar tot dezbătînd dacă trebuie sau nu trebuie, dacă e necesară sau nu, specialiștii au omis să se refere exact la ceea ce era esențial: răspunsul la întrebarea „cum să facem?”. Așadar, literatură despre literatură la TV a apărut. Se întîmplă în viață și așa: uneori cînd n-ai nimic de spus, vorbești foarte mult.

De la mobilă la ceva mai important

Urmăriți din curiozitate una din reacțiile cumpărătorilor de televizoare: în primul rînd ei controlează... luciul cutiei, calitatea lemnului și numărul de (ferească Dumnezeu) petișoare pe maroul care se potrivește în ton cu biblioteca lingă care va fi instalat purtătorul de ecran. Reacția este pe neudea foarte normală. Televizorul este la început o problemă de mobilă. După un timp se transformă în chestiune de conștiință. Și dacă ne gîndim bine,

POETUL
Sculptură de ADRIAN POPOVICI

lectura — cu oarecare seriozitate — a literaturii începe de la 8—10 ani iar televiziunea este prezentă în ochii și mintea viitorului cititor de la 3 ani. Spre deosebire de tinerii de-acum, hai să zicem, 15 ani, cititorii noi, de azi, vin cu o viziune a simbolurilor formată, cunosc niște opere literare înainte de a le fi citit. Ridicînd ecuația la puteri superioare fenomenul se va oglîndi și asupra telespectatorului vîrstnic. În acest moment ajungem la o problemă care...

Nu e doar o chestiune de cifre

Nu e greu de ghicit. Într-adevăr, este vorba despre sondaje, despre aceste iubite și urite rezultate pe cap de telespectator (aș spune, mai curînd, pe „suflet”), despre aceste considerații cifrice pe care se bazează multe hotărîri ale televiziunilor de pe mapamond. Poate că printre sondajele cele mai contradictorii se numără cele despre emisiunile literare sau, mai bine zis despre emisiunile consacrate literaturii.

Dar...

Dar dacă vom ține seama de anumite considerente, vom înțelege că cifrele sondajelor nu trebuie judecate todeauna sub aspectul cantitativ.

— Și care ar fi aceste considerente, vor întreba pe bună dreptate eventualii cititori ai acestor rînduri (în viață trebuie să fii optimist). Răspunsul nu e greu de dat, mai ales că ideile ce stau la baza lui nu aparțin

minții unui singur om, ci sînt rodul unor concluzii la care au ajuns cercetătorii fenomenului.

Așadar, s-a stabilit că:

- Sondajele sînt un control util, dar, uneori, un ghid periculos, întrucît, oricît de perfect ar fi eșantionul ales, ele nu reprezintă părerea unui anumit grup de telespectatori căruia i se adresează o emisiunea sau alta.

- Scrisorile pe care le primesc studiourile de televiziune sînt folosite, dar pot fi dezorientante pentru că nu toate categoriile de telespectatori scriu, nu toți cărora le place o emisiune o declară în scris. Și atunci, dacă, întîmplător, există mai multe scrisori din partea persoanelor cărora nu le-a plăcut emisiunea, ele vor constitui nucleul de greutate al corespondenței. Și invers.

- Emisiuni de mare audiență pot provoca un interes minim. Și invers. Asta nu înseamnă, deci, că o emisiune cu o sută de mii de spectatori dintr-un milion nu poate fi bună.

- Contează enorm felul în care se pun întrebările. La un sondaj întreprins acum doi ani în Franța rezultatele au fost total viciate pentru că în loc de „Cum ați judecat emisiunea X?” s-a întrebât: „Ce v-a plăcut la emisiunea X?”, ceea ce trebuie să recunoaștem este cu totul altceva.

- Rezultatele oricărui sondaj trebuie privite și sub rezerva răspunsului la patru întrebări:

- Dacă emisiunea ar fi fost la altă oră?
- Dacă ar fi fost în altă zi?
- Dacă ar fi fost în alt anotimp?
- și în fine,
- Dacă ați fi privit-o în altă stare de spirit.

- Sondajele arată ce-i place telespectatorului nu ce l-ar place.

- Succesul nu înseamnă neapărat o emisiune cu mulți telespectatori, dar care nu oferă nimic spiritului.

După emisiunile politice și cele pe teme sociale, literatura a fost cea care a creat marile momente de spectacol TV. N-are rost să înșirăm din nou serialele realizate după capodoperele literaturii mondiale sau după romanele de actualitate. Aș vrea să amintesc doar despre o încercare temerară a unei televiziuni care în fiecare sîmbătă seara la ora 20,30 (ziua cea mai de vîrf și ora cea mai de vîrf într-o schemă TV) a plasat interviuri despre literatură luate unor mari scriitori. Sau iată un alt exemplu edificator din programul unei alte mari televiziuni europene: la ore foarte bune a fost difuzată emisiunea: „Cărțile și soarta lor”. Primele rezultate ale sondajelor n-au fost deloc optimiste. Realizatorii au insistat. Și bine au făcut! Situația s-a schimbat foarte repede în favoarea respectivei emisiuni.

Ca să nu mai amintim de reușitele televiziunii noastre cu emisiunile-medalion consacrate citorva scriitori (vezi Mateiu Caragiale). Ceea ce recepționăm noi pe micul ecran se divide în două:

- televiziunea „confortului” și

- televiziunea „deranjului”.

Telespectatorul nu fuge de literatură la televizor ci fuge de emisiuni literare sau despre literaturi proaste. Și asta înseamnă cu totul altceva.¹⁾

Așa că...

Un om cu probleme

Să fii responsabilul unui Almanah literar TV este un act de curaj. Dar pentru că activitatea la televiziune nu este interesantă fără bătaie de cap, Dinu Săraru încearcă să ducă la bun sfîrșit, în fiecare luni, o emisiune nu prea ușoară.

— Stimate Dinu Săraru, știu că este greu. Dar cît de greu vă este?

— De obicei am răspunsuri la orice întrebare. La întrebarea aceasta mă opresc. Fac doar o singură mențiune: nu numai mie îmi este greu pentru că acest Almanah nu-l fac singur. Și nu e greu doar pentru cei care îl fac, ci și pentru oaspeții lui.

— Ați găsit vre-o soluție universală și salvatoare?

— Dacă are cineva așa ceva, sînt gata s-o achiziționez, onorînd drepturile de autor. Noi ne-am gîndit să ducem literatura la public, pentru ca publicul să vină mai ușor la literatură. Pe scurt — șezătorile literare ale Almanahului cu participarea scriitorilor din toate generațiile și din toate genurile.

— Dar dacă ar fi să trecem dincolo de Almanah, care credeți că ar fi esențialul în promovarea literaturii la TV?

— Adaptarea pentru micul ecran a marilor scrieri clasice și contemporane românești. Ar fi de lucru cel puțin pînă în anul 2000. Și cum am de gînd ca cel puțin pînă atunci să mă ocup, dacă voi fi lăsat, de literatură pe micul ecran, vă dați seama că voi avea ce face.

— Atunci, la mulți ani!

Uitați-vă la titlu!

Să știți că titlul acestei mici încercări de a vă înveseli puțin (n-ați remarcat pînă acum intenția?) nu e lipsit de... specific TV. Una din cele mai mari probleme ce se pune televiziunilor la ora actuală este realizarea micilor emisiuni pentru cei mici, acele „Noapte bună, copii!” în imagini care, se poate-nu-se poate, — trebuie să apară la oră fixă pe ecran pentru că altfel protestează copiii, protestează părinții, protestează bunicii și toți cei care au o cît de vagă legătură cu ceea ce se numește micuții telespectatori. Și ai nevoie de 3650 de minute pe an de povești, fără permisiunea de a le repeta decît cel mult o dată la 3—4 ani. Altfel auzi:

— Păi, am mai văzut-o odată!...

¹ Este adevărat că pînă acum nu s-a descoperit un punct de vedere unanim asupra definirii unei emisiuni bune. Se pare că o emisiune proastă se detectează mai ușor.

La emisiunile acestea nu poți să trișezi nici din punctul de vedere al povestirii în sine, care trebuie să fie bine argumentată (n-am văzut logicieni mai mari decât copiii) și nici din punct de vedere al imaginii.

(Apropo de poveștile serale, permiteți-mi o paranteză mai mare. Nu mă pot stăpîni să nu vă relatez împlinirea. Am realizat cu cîțiva ani în urmă niște interviuri cu copii. Nu voi intra în detalii. Poate că voi scrie cîndva despre ele o carte care se va numi „De ce nu cade soarele?”. Vă voi reda textual unul dintre sutele de dialoguri:

— Ce ai văzut aseară la televizor?

— O capră albastră desenată care făcea „ham-ham” și un elefant verde care făcea „muu-u-uu”. Ba nu! Capra făcea „muu-u-uu” și elefantul făcea „ham-ham”. Ba nu (plînge). Dacă acolo nu desenează ca mine, eu n-am înțeles!

Iac-așa! Și am închis paranteza.)

Mă gîndeam cîndva că fiecare poet și scriitor ar putea să aștearnă pe un colț de hîrtie o asemenea povestire pentru viitorii lui cititori. Și nu cu zîne sau împărați, ci despre strada cu blocuri ori despre bătătorul de covoare și troleibuzul din colț. Dacă s-ar adăuga aceste povestiri la basmele clasice și la cele din folclor, marea problemă a celor mici s-ar rezolva foarte repede.

Am recitat cele scrise pînă acum și mi-am dat seama că n-am spus încă nimic. Cred că mi-ar trebui toate paginile Almanahului ce mă găzduiește cu atîta amabilitate ca să amintesc măcar o parte din numeroasele probleme pe care le ridică relația (prietenească) literatură-televizuie. Dar, gîndindu-mă mai bine, mi-am dat seama că nici chiar Almanahul în întregime cu toate filele sale nu mi-ar ajunge pentru cît ar fi de spus.

Așa că...

Urmare în numărul viitor

ALEXANDRU STARK

Viitoarea veghe

Vine o vreme cînd totul
Va fi numai al Tău
Și pe ascuțita lamă a speranței
Vei alerga singur.
La capătul ei să cauți
Ceva ce se risipise demult
În aburul unei dimineți
Pe care cu greu ți-o mai amintești.
Vine o vreme cînd
Timpul te va înconjura tremurător ca
un dar

Temîndu-se să-ți aducă unda aceea
În care ne pierdusem.
Va fi numai a ta lumina miere
Grea de atîtea giulgiuri de toamnă

Și-al tău somnul care destramă tot...

Rămîne îndoiala — o cruce de ninsori
Și pacea aceea înțelept cîntar
La porțile nopții — zile
Cînd totul va fi numai al Tău,
Ca și cum a fi ar mai însemna ceva
În ancora de neființă.

GEORGE VIRGIL STOENESCU

epigrame

G. ZARAFU

De pe litoral

Cîțiva tineri scriitori,
Cum se cam temeau de Timp,
Au dat fuga să apuce
Zece zile în Olimp!

Fugit irreparabile...

Ieri — dispute elegante
Despre Tasso, despre Dante!
Astăzi, două tinerele
Discutau despre... dantele!

Epigramistului Alexandru Clenciu

Epigramele-s tentante
Ca o turtă de-alivenci,
Ale mele au și poante,
Ale tale numai clenci!

Unui chel

Dacă vrei să nu se spună
Că ești chel într-adevăr,
Noaptea să nu ieși pe lună,
Ziua să nu stai sub pâr!

ROMANELE UNEI COPILĂRII „NETREBNICE”

ANCA MIDIA

La o distanță egală în timp — de șase ani — literatura română înscrie apariția a trei cărți înrudite printr-o construcție epică asemănătoare: o lume îndirjită de foame și revoltă, dintr-o epocă istorică dramatică, este investigată în straturile ei cele mai adânci de conștiința fragedă a unor copii — acele voci unice și nealterate ale scriitorilor bîntuiți de amintiri.

Închipuind un triunghi artistic de o vibrație profundă, cele trei opere: Copilăria unui netrebnic de Ion Călugăru (1936), Cordon de Eusebiu Camilar (1942) și Desculț de Zaharia Stancu (1948) aduc, fiecare în parte, consacrarea scriitorilor respectivi, devenind totodată cărțile fundamentale ale destinului lor literar.

Două sînt mijloacele prin care se realizează integrarea celor trei romane într-un perimetru răscolitor, de dramatică încheștare a omului cu timpul său istoric: în primul rînd, selectarea unei anumite perioade istorice urmărește reliefarea unui spațiu sumbru în care evenimentele se dilată diform, iar oamenii se rotesc într-un ciclu blestemat; ecourile răscoalei din 1907, presimțirea și consecințele primului război mondial, foametea oamenilor, a animalelor sînt caracteristicile unui timp aproape încremenit pe care doar gîndul răzvrătit, obsesiv al oamenilor îl despică, îl înfierbîntă: „Dacă-ăș avea mai mult pămînt...” („Cordon”), „Dacă am avea pămînt!” (Desculț). În al doilea rînd, întoarcerea scriitorilor în timp este cît se poate de precisă, ei își caută copilăria și se opresc în copilărie ca într-un univers etern, care le-a modelat și le-a înfiorat sufletul de artiști. Copilăria reprezintă pentru ei confruntarea cu timpul și, totodată, contopirea cu o zonă existențială de acumulari lirice și descărcări explozive, de o rară autenticitate.

Desprinși de ceata copiilor „flenduroși, buboși și desculți”, Darie, Buiumaș al Țiprei și micul povestitor din Cordon sînt hoinari singuratici, prezenți în toate momentele esențiale ale vieții, coagulînd în jurul lor întîmplările și stările unui timp haotic și crîncen. Ei își consumă dorul de hoinăreală pe o arie limitată — sat sau oraș de provincie —, pe care nu o părăsesc pînă la intrarea în adolescență și care reprezintă de fapt o lume unică, cu o existență specifică. Copilăria lor este un cerc al foamei, al bolii și al morții, obligatoriu de străbătut, ca un drum inițiat, și din care ei își dobîndesc un crez călăuzitor. Eroii-copii se însingurează în căutarea „timbrului” propriu, marcați, în primul rînd, printr-o incompatibilitate de structură cu viața celorlalți membri ai colectivității:

— Vrei să te joci cu noi, Darie? mă întreabă Tutanul.

— Vreau, cum să nu vreau.

— Sîc, nu te lăsăm la joacă. Ești șchiop.” (Desculț). Țipra își descarcă minia pe Buiumaș: „Netrebnic ai fost, netrebnic ai rămas. În toate bunătățile te-am ghiftuit și nu mai vrei să crești, ca să te ieie lumea în seamă și să ciștiți o piine.” (Copilăria unui netrebnic). Copilul povestitor din Cordon se introspectează cu o luciditate amară: „Dacă seceram, îmi tăiam degetele cu secerea. Dacă tăiam lemne la trunchi, îmi săreau așchii în frunte. Ai mei s-au sfătuit: — Să-l dăm de-acasă, și așa nu-i bun de nimic...” Inapoi pentru munca fizică istovitoare, cei trei copii au deschisă posibilitatea visării, a pătrun-

CARICATURI

de Al. Clenciu

Laurențiu Fulga

Romul Munteanu

derii printr-o sensibilitate exacerbată în tainele crude ale realității, ale meditației asupra a tot ce se văd și se întâmplă în jurul lor.

Dialogurile copiilor sînt grave, lucide, foamea și moartea imprimă în ființele lor candido o resemnare aspră, o detașare și chiar o înstrăinare tragică. Moartea unui copil într-o casă de țaran este primită de un tovarăș de joacă ca o posibilitate de a-și astîmpăra foamea: „Îțicule, îngăduie-mă și pe mine la voi în casă, pîine cu vin să mănînce și eu, c-o să moară și Tudorache al nostru și-o să te îngădui și eu pe tine, să mănînce și tu pîine cu vin... Îțicu nu se înduplecă. Nu crede că Tudorache va muri atît de curînd”. (Descult). În Cordon, fratele povestitorului este grav bolnav. Mama îl cumpără o hăinuță frumoasă știind că într-o zi are să moară. Micuțul are o replică brutală, absurdă: „Încaltea tu nu stupești sînge. Dacă ai stupi sînge, ți-ar cumpăra și ție mama una”. În Copilăria unui netrebnic mama naște o fată — care va și muri —, prilej de necaz și de muștrări din partea vecinilor. Unul din frați comentează cu tristețe: „Dacă făcea băiat era mai bine; aveam și noi o bucătică de cumetrie; mîncam și noi turtă dulce!”

Foamea este coșmarul vieții lor de copii, din pricina ei „visează treji”, plîng în somn, se dușmănesc și se urăsc.

Liantul sufletesc al familiei este mama — cea mai complexă ființă a prozei lui Zaharia Stancu, Ion Călugăru, Eusebiu Camilar —, în care se îmbină fascinația vieții cu înțelepciunea originară, vocația ritualului cu viziunea prefacerilor. Mama este interlocutorul permanent al eroilor, le primește necazurile, durerile, speranțele și-i îndeamnă spre neuitare și cunoaștere. Ea trăiește în două planuri, realizînd printr-o risipire interioară uriașă paradisul copilăriei, dar și infernul ei, în condițiile unei amare disoluții: „În țarina goală, în drum spre casă, mama părea o vîietate de basm” și „Mama, trudită, a adormit repede (...) M-a cuprins frigul auzindu-i răsuflarea.” (Cordon). Mama lui Darie are „pielea obrazului întinsă pe oase, e galbenă, e de un galben care bate în negru”, dar setea ei de viață este copleșitoare: „De ce să mă fi gîndit eu la moarte?... M-am gîndit la viață. La viața mea, la viața copiilor mei... E bună viața...” (Descult). Cînd află despre izbucnirea războiului, Tipra „nu zice nimic. Nu plînge, nu se tînguie, nici măcar de oftat nu poate ofta. Este mare durerea ei. Știe totul. Se așteaptă la orice. S-a culcat și dînsa. Abia atunci suspină”. (Copilăria unui netrebnic). Mama are un rol compensator, de echilibru într-un univers de spaimă și destrămare; fiul este memoria scriitorului care scormonește în timp toate întîmplările și toate ființele care i-au determinat destinul de om.

Deosebirea dintre Descult, Cordon și Copilăria unui netrebnic constă în modalitatea specifică fiecărui scriitor de abordare a temei, în privirea arsă de întrebări și de dureri pe care o aruncă lumii.

Ion Călugăru urnește fraze gîlguitoare, imagini antonpannești, ca într-un tîrziu să se înfășoare într-o tristețe ironică.

Eusebiu Camilar e un spectator stingherit de melancolie și pentru a se simți în largul său o sublimează într-o ciudată și absurdă detașare.

Zaharia Stancu este un poet care ascultă mișcarea istoriei și a naturii și care, din înțelesurile dureroase ale măsurării timpului, regizează un spectacol cosmic.

Și toți laolaltă se întîlnesc în „adîncul mister” al copilăriei.

Fănuș Neagu

Eugen Barbu

Nina Cassian

SERGHEI ESENIN

Scrisori din străinătate

Către Fondul Literar

(septembrie 1916)

Către Comitetul Fondului Literar.

Aflîndu-mă la oaste și neputînd să scriu și să public rog cu supunere Fondul Literar să-mi aprobe un împrumut în mărime de o sută cincizeci ruble căci, căpătînd cizme vechi de la stat, umblu pe umezeală cu ele găurite, flămînzesc grozav și mă port zdrențăros cînd ordinu' comendurii ce zice? Umblă, leat, cît mai curat și-ngrijește-te s-ai cămașă de schimb la biserică, măcar de-i lua-o de un'te taie capul!

Da' cămașa și izmenele costă numai ele 50 de ruble, separat de cizme, iar cizmele tot cam atît.

Serghei Esenin

*Țarscoie Selo, Soborul Feodorov
lazaretul No 17*

Către I.I. Schneider¹

Wiessbaden, iunie 21.922

Iubite Ilia Ilici! Salutare.

Iartă-mă că nu ți-am scris de-atîta vreme dar atmosfera asta berlineză a reușit să mă scoată din minți. Mi-a zdruncinat nervii în așa hal că abia mă mai țin pe picioare. Mă tratez la Wiessbaden. Am terminat cu băutura și am început că lucrez.

Dacă Isadora n-ar fi așa de capie și mi-ar da posibilitatea să mă acuez pe undeva, aș putea cîștiga foarte mulți bani. Pînă acum n-am primit decît vre-o sută de mii de mărci; mai am în perspectivă încă vreo 400. Afacerile Isadorei merg foarte prost. Avocatul i-a vîndut casa de la Berlin și i-a plătit numai 90 de mii de mărci. Aceeași poveste o să iasă și la Paris. Averele ei: biblioteca și mobilele au fost prăduite, iar banii de la bancă i-au fost sechestrați. Celebrul Paul Boncourt nu numai

Mircea Micu

Tudor George

Nichita Stănescu

că n-a ajutat-o, dar chiar a refuzat să-i semneze viza pentru Paris. Așa stau treburile... Isadorei, în schimb, puțin îi pasă; gonește cu automobilul ba la Liibeck, ba la Leipzig, ba la Frankfurt, ba la Weimar. Sint silit să mă țin peste tot după ea, supus și tăcut, pentru că la orice obiecție începe cu istericalele.

Germania? Despre asta vom vorbi mai târziu, când ne vom vedea, dar viața nu-i aici ci la noi. Aici are loc, într-adevăr, acel lent și trist apus despre care vorbește Spengler. Om fi noi asiatici, om mirosi urît, ne-om scărpi na noi fără jenă în văzul tuturor, dar nu duhnim a hoit, cum duhnesc ei, sufletește. Orice revoluție este aici imposibilă. Totul s-a împotmolit definitiv. Îi va salva și va reconstrui numai năvălirea unor barbari cum sintem noi. E necesar un marș spre Europa. La urma urmelor însă, n-am timp de gânduri serioase, în această scrisoare. Trec la afaceri. Pentru dumne- nezu, descoperiți-o pe soră-mea și aranjați să primească banii de pe cecul acesta (...) Transmiteți salutul meu și toată dragostea lui Marienhoff²? I-am trimis două scri- sori la care, nu știu de ce, nu mi-a răspuns.

Despre prietenii berlinezi aș avea de zis câteva lucruri foarte interesante (mai ales în ce privește denunțurile adresate poliției franceze ca să fiu împiedicat să intru în Paris).

Dar, din milă pentru nervii mei, las toate astea pentru mai târziu (...).

Pe curînd, cu dragoste, Esenin.

Transmite și Irmei³ respectuoase salutări. Isadora s-a măritat cu mine pentru a doua oară și acum n-o mai cheamă Duncan — Esenina ci pur și simplu Esenina.

Lui A.M. Saharov⁴

(Düsseldorf, iulie 1922)

Scumpii mei! Bunii mei!

Ce să povestesc eu despre această îngrozitoare împărăție a mic-burgheziei care se învecinează cu idiotismul? Aici nu există mai nimic în afară de foxtrot, aici toată lumea bea și se ghiftuie și din nou se apucă de foxtrot. N-am întîlnit un om pînă acum, și habar n-am pe unde-aș putea adulmeca unul. Domnul dolar e-n mare vogă, cît despre artă — doi bani nu face; tot ce au ei mai măreț este music-hollul. Am refu- zat pînă și să-mi editez cărțile, neținînd cont de ieftinătatea hîrtiei și a traducerilor. N-are nevoie nimeni, aici, de toate astea.

Dacă Europa înseamnă piață de cărți și dacă Lvov-Rogacevski⁵ e critic, atunci e stupid să scrii versuri pentru plăcerea și pe gustul lor.

Aici totul e ras, tuns și frezat, aproape la fel cum e capul lui Marienhoff. Păsă- rile se așează numai acolo unde li se îngăduie să șeadă. Ce să căutăm noi aici, cu poezia noastră neșesălată? Asta li se pare, vedeți dumneavoastră, la fel de nepoliticos ca și comunismul. Cîteodată îmi vine să dau dracului toată chestia asta și să-mi îndrept schiurile înapoi.

Om fi noi sărăntoci, o fi la noi foamete, frig și canibalism, în schimb la noi mai există acel suflet care aici a fost dat în arendă, pe motiv de inutilitate, smer- diakovismului universal.

Bine-nfeles, cîte cineva a mai auzit de noi și pe-aici, pe undeva mai există traduse versurile mele și ale lui Tolea⁶, dar la ce bun toate astea cînd nimeni nu le citește?

Am pe masă o revistă englezească cu versurile lui Anatol⁷, pe care nici nu-mi vine să i-o trimit. Ediția e foarte bună, dar pe manșetă apare o însemnare: tiraj 500 exemplare! Asta se numește aici tiraj maxim!

Avîntați-vă, cai! Gonește vizitiu! Măicuță, fie-ți milă de fiul tău sărman! Ah, ați auzit? Beifului din Alger i-a apărut un neg, chiar sub nas! Transmite asta lui Klîcikov și lui Vanea Starțev cînd vor începe să se cherchelească și sufletul meu se va ușura.

Al tău, Sergun.

Adnotare gogoliană:

*Ziua nu-i, nici lună nu-i,
De-aș fi fost ceva mai mare,
M-aș fi atîrnat de-un cui.*

Lui M.M. Litvinov⁸

Düsseldorf, 29 iulie 1922

Stimate tov. Litvinov!

Fiți bun, dacă puteți, și faceți în așa fel ca să putem scăpa din Germania și să nimerim la Haga. Promit să mă port corect și să nu cînt „Internaționala” în localuri publice.*

Cu respect

S. Esenin Isadora Duncan

Către A.B. Marienhoff

Ostende, 9 iulie 1922

Scumpul meu Tolia! (...) Din scrisoarea lui Ilia Ilici am aflat că ești la Moscova. Scumpul meu, tu, cel mai apropiat, mai drag și mai bun, cît aș vrea să plec din Europa asta de coșmar, înapoi în Rusia, înapoi către huliganismul nostru tînăr de odinioară, către pofta noastră îndrăcită de viață. Aici e atîta plictiseală, atîta viață „nordică” lipsită de orice har, că pur și simplu-mi vine să trimit totul naibii.

Acum stau la Ostende. Admir marea — cea mai parșivă dintre toate mările olandeze — și mutrele timpe, porcești ale europenilor. Prin locurile astea e atîta vin încît m-am lăsat de băut. Stau toată ziua pe gînduri și nu știu ce să mai inventez.

De acasă, din Moscova, ni se părea că Europa înseamnă posibilitatea cea mai mare de răspîndire a crezului nostru poetic, iar aici ce văd: dumnezeule! cît de minunată și bogată e Rusia noastră în acest sens. O țară ca Rusia nu mai cred că există și nici nu poate exista.

Aici totul e lins, pieptănat, călcat cu fierul. La prima vedere, mai ales ochilor tăi, le-ar place povestea asta, pînă cînd, sînt sigur că ai începe și tu să te bați cu palma peste genunchi și să schiauni ca un cîine. Cîmitir și iar cîmitir. Toți oamenii ăștia care mișună mai ceva ca șopîrlele, nu-s oameni ci viermi de mormînt, casele lor sînt sicrie și întreg continentul e un cavou. Cei care-au fost vii, aceia au murit de mult și-i ținem minte numai noi. Viermii nu pot avea ținare de minte. (...)

Am bine-nțeles o mulțime de rugămînți către tine, dar prima dintre ele este să ai grijă de Ekaterina¹⁰, cît poți mai mult. Multe salutări lui David Samoilovici și lui Serioja și lui Kojebatchin¹¹, iar lui Vanica Starțov o sută de dupaci după ceafă. (...) Bine-nțeles am făcut la Berlin multe scandaluri și multă vîlvă. Jobenul meu și mantia făcută de-un croitor berlinez i-au adus pe toți în pragul turbării. Toți cred c-am venit aici pe banii bolșevicilor, ca cekist sau ca agitator. Toate astea-mi par nos-time și caraghioase. Mi-am vîndut volumul lui Grjebin¹².

De cărțile tale se ferec ca opăriți. O carte bună de versuri nu am putea vinde decît sub forma unei culegeri din versurile noastre mai noi. Lua-i-ar dracu să-i ia pe toți rușii noștri; au putrezit aici în 5 ani de emigrație. Locatarii cavourilor put în-totdeauna a mortăciune. Dacă vrei să vii încoace apelează la Ilia Ilici, am să-i scriu și eu în privința asta. Numai că, după toate cîte le-am văzut pe-aici, tare n-aș vrea să părăsești și tu Rusia. Ogorul nostru literar are acum nevoie de paznici.

În orice caz, dacă vrei neapărat să vii — aici, dar îți spun cînstit: mare minune ar fi să n-o ștergi de-aici cel mult într-o lună. Dacă rezist mai mult de-atîta, înseamnă că am într-adevăr acea drăcească tărie de caracter pe care mi-o neagă Kogan¹³.

Mi-amintesc acum de Klopikov¹⁴ și de Turchestan. Ce minunate vremuri! Dumnezeule! Sînt îndrăgostit de mine însumi chiar cu bețiile și cu scandalurile mele...

La Samarkand — da, voi ple-ca-a

M-aștept-acolo — iubirea mea-a

Negrule Martișan¹⁵! M-auzi tu oare? Mai bine să te însori cu un „dog” și să aștepti sosirea potenței primului sărut, decît să încărunești aici sufletește, de dragul fîntînilor lui Marienhoff, lua-o-ar dracu de frumusețe a morții și-a duhorii fie ele și rrăs-geniale!

Tolia scumpule, cu bine, cu bine!

Al tău Sergun

* Litvinov era în 1922 locșitor al Comisarului Poporului pentru Afaceri Externe.

Promisiunea de a nu cînta „Internaționala” se referă la următorul incident: a doua zi după sosirea sa în Berlin (la 13 mai), Esenin a intrat la „Caffe — Leon”, singur, fără Isadora Duncan, și a început să recite versuri. I s-a făcut o primire entuziastă. După recital, cînd Esenin s-a așezat la o măsută, s-a apropiat de el un chelner și i-a spus că a venit Isadora. Esenin s-a ridicat imediat, s-a dus în vestibul și s-a întors zîmbitor, radiind de bucurie, la braș cu Isadora. Amîndoi au fost întîmpinați cu aplauze furtunoase. Isadora a propus să se cînte în cîntecul lui Esenin — „Internaționala”. Ea și Esenin au început să cînte și imediat li s-au alăturat și alții. În sală erau cîțiva albgardiști care, strîgînd „Jos!” și fluierînd au intererupt cîntecul. Esenin a sărit pe un scaun: „Degeaba! N-o să ne faceți să tăcem!” și a continuat să cînte. (După Schneider I.I., „Întîlniri cu Esenin”).

(Din „Opere alese”, Vol. V, „Autobiografii, Scrisori”, Editura „Hudojstvennaia Literatura”, Moscova, 1968).

Către E.A. Esenina¹⁶

(Veneția, 10 august 1922)

Miine plec din Veneția la Roma iar de-acolo, cu expresul la Paris. Ți-am trimis trei scrisori și tu — nici un răspuns. Uite ce, doamnă bună: în primul rînd, anul ăsta Șura o să rămînă acasă iar tu vei pleca la învățătură. (...)

Trăiește și fii cu ochii în patru. Orice faptă rea pe care ai putea-o face va fi excepțional de rea pentru tine; dacă am să aflu, cînd mă întorc, că te-ai otrăvit iar cu zeamă de tutun, sau mai știu eu ce, îți smulg capul sau te fac spălătoreasă. Asta îți va fi soarta. Tu trebuie să înveți, să înveți și mai ales să citești. Ține-ți limba ntre dinți și, la toate întrebările pe care ți le vor pune, răspunde un singur lucru: „nu știu“. Pe lingă gimnaziu mai trebuie să faci și școala vieții așa că ține minte: oamenii nu sînt întotdeauna buni.

Cred că nu ești o proastă și ai să pricepi ce vreau să spun.

Despre mine, despre familie, despre viața noastră, despre toți și despre toate aceste lucruri — foarte interesante pentru dușmanii mei — taci și iar taci. Nu uita că puterea și echilibrul meu înseamnă bunăstarea ta și a Șurei.

Scrie-mi pe adresa: Paris, Rue de la Pompe, 103. Scrie recomandat. Adresa, neapărat pe franțuzește. Oriunde-aș fi, mi se trimit întotdeauna scrisorile, chiar și-n America.

Tuturor salutări.

Te sărut, al tău Serghei

Către A.B. Marienhoff

(Paris, septembrie 1922)

Proasta mea! Frăguță!

Am binevoit să trimit o duzină de scrisori Porciei-Voastre și Porcia-Voastră nici pis.

I pac, încep:

Știți oare dumneavoastră, preamiloștive domn, ce înseamnă Europa? Nu! Nu știți ce înseamnă Europa! Dumnezeule, ce de impresii, cum îmi mai bate inima! O, nu, domnia voastră nu știe ce-nseamnă Europa!

În primul rînd, doamne dumnezeule, e atîta murdărie, atîta uniformitate, atîta sărăcie sufletească încît îți vine să scuipi și iar să scuipi. Inima mea clocotește și iar clocotește de indignare și disperare, inima mea are mîncărimi și, spre necazul meu, n-am nici măcar cu ce să mi-o scarpin. Sînt gata să-mi vîr pe gît, în acest scop, o perie de cizme, dar gura mi-i prea mică iar gîtul prea îngust. (...)

Către A.B. Marienhoff

(New-York, 12 noiembrie 1922)

Dragul meu Tolea. Dacă ai ști ce bucuros sînt că nu ești cu mine, aici, în America, în acest scîrbos și oribil New-York. Să te spînzuri, nu alta.

Isadora e o femeie minunată, dar de mințit nu minte mai rău ca un Ivan de-al nostru. Toate băncile și palatele ei, despre care ne-a tot cîntat în Rusia, sînt baliverne. Stăm fără o copeică și așteptăm, doar-doar om strînge ceva bani de drum înapoi la Moscova.

Tot ce am văzut mai frumos pe lumea asta este și va rămîne tot Moscova. În „suta de mii de străzi“ din Chicago nu poți înghesui decît porci. De-aia or fi existînd acolo și abatoarele alea, cele mai mari din lume.

Despre mine, să-ți spun drept (chiar dacă tu mă tot bănuiești că vorbesc pentru viitorime): habar nu mai am cum să trăiesc și ce să fac de acum încolo.

Înainte vreme mă mîngîiam cu ideea că în ciuda tuturor mizeriilor noastre rusești, voi scăpa, vezi doamne, în „străinătațe“; iar acum, cînd i-am văzut, mă rog lui dumnezeu să nu-mi pierd sufletul și iubirea de propria mea artă. N-are nevoie nimeni de arta mea, importanța mea nu e mai mare decît importanța Izei Kremer¹⁷, cu singura diferență că Iza Kremer poate trăi cu cîntecele ei, iar eu am să crăp pînă la urmă de foame.

Îi înțeleg acum, o, cît îi înțeleg pe toți predicatorii artei fără de artă.

Văd în asta renunțarea la inutil. Și-ntr-adevăr, la ce dracu ar avea nevoie oamenii de acel suflet, care la noi, în Rusia, se măsoară cu pudul. E-o chestie complet inutilă sufletul ăsta al nostru, mereu în pîslari, mereu cu pletele murdare și cu barba lui Akse-nov.

Cu tristețe, cu spaimă, încep să învăț să-mi zic: încheie-ți Esenin nasturii de la suflet, doar asta-i la fel de neplăcut ca și cum ai fi descheiat la pantaloni.

Mi-e și rușine, toate sînt așa de á la Cehov.

Am văzut azi într-o gazetă americană un articol foarte mare, cu fotografie, despre Teatrul de cameră, dar ce scrie acolo n-am priceput. Nu vreau nici de-al dracului să vorbesc blestemata asta a lor de englezească. Nu recunosc nici o altă limbă afară de limba rusă, și mă port în așa fel încît dacă cineva vrea să stea de vorbă cu mine, trebuie să se-apuie să-nvețe rușește.

Bineînțeles toată comportarea asta a mea mă face la fel de caraghios ca pe-un franțuz sau pe-un olandez la noi acasă.

Acum cînd îți scriu această scrisoare pesemne tu dormi. Dormi, pentru că acum în Rusia e noapte în timp ce aici e zi!

Parcă văd soba ta de fier, răcită, acoperită cu șuba și parcă îl văd pe Martișan.

Doamne-dumnezeule, mai bine să mănînci fum cu ochii, să plîngi, numai să nu trăiești aici. Cu toată cultura asta a „fierului și a electricității” fiecare om are în nas cîte-un fum și jumătate de murdărie (...).

Am văzut aici traduceri din mine și din tine în ediția „Modern Russian Poetry”, dar toate astea mi se par jalnice. Dacă mă cunoaște cineva (și-atunci, după nume), nu mă cunosc americanii cît evreii sosiți în America. Evreii, pe semne, sînt singurii în stare să mai prețuiască arta. Poate că de-asta, chiar în Rusia, afară de evreicele tinere, nu ne-a citit nimeni.

Ei, rămii cu bine. Te sărut pe tine și pe Martișka ta.

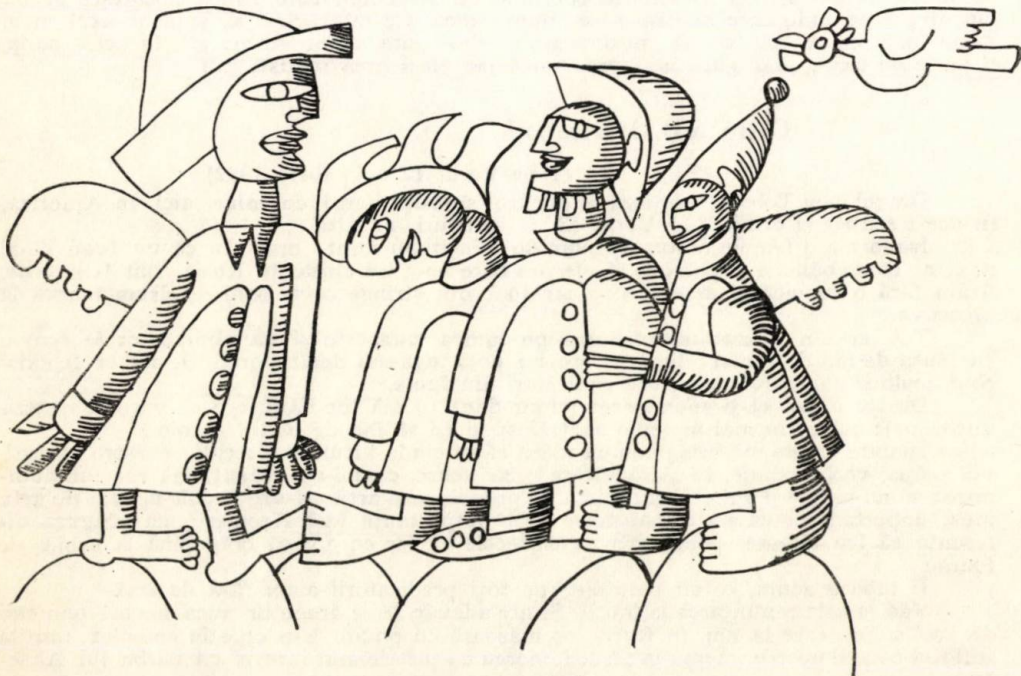
Al tău Serghei

Traducere de Al. MONCIU-SUDINSKI

Din „Opere alese”, Vol. V, „Autobiografii, Scrisori”, Editura „Hudojestvennaia Literatura”, Moscova, 1968)

NOTE

1. I.I. Schneider, n. 1876, publicist, om de teatru 2. Marienhoff, Anatolii Borisovici, 1897—1962, poet, adept al imaginismului 3. Irma Duncan, fiică adoptivă a Isadorei Duncan, balerină 4. Saha-rov, A.M., editor 5. Lvov-Rogacevski, critic și literat sovietic 6. Vezi nota 2 7. Vezi nota 6 8. Litvinov, Maksim Maksimovici, activist de partid, om de stat sovietic 9. Vezi nota 1 10. Eka-terina Alexandrova Esenina, sora poetului 11. Kojebatkin, Aleksandr Melentievici, 1884—1942, editor 12. Grjebin Zinovii Isaievici, 1869—1929, editor 13. Kogan, Piotr Semionovici, 1872—1932, literat 14. Klopikov, Valentin, prieten al poetului 15. Martișan, actriță, soția lui A. Marienhoff 16. Vezi nota 10 17. Kremer, Iza Iacovlevna, cîntăreață de estradă

Desen de SABIN ȘTEFĂNUȚĂ

SONET

*Cum cade vîntul, apa cum se-ncinge
Și cum se-nchiagă liniște-mprejur,
Cum, din tăcere galbă vreau să fur
un voal adormitor peste meninge...*

*Vechi cavaler, — nici teamă nici cusur —
Ca un delfin prin aer cu o minge,
Pe care-o suie, joacă, n-o atinge,
Aș vrea să fiu, sterilizat și pur.*

*Și-n dansul fin, nici aplecat, nici drept,
Să nu ademenesc, nimic s-aștept...*

*De n-ar fi zbaturile care-mi zic:
„Bătrîne vrăjitor, urzești nimic!*

*„O, Teodór, neiertător e ghimpul
Înfipt în buza gropii tale— TIMPUL!”*

TEODOR PÎCĂ

Sculptură în piatră de NICĂPETRE

EPIGRAME

GABRIEL TEODORESCU

*Lui Alexandru Andrieș,
autorul volumului „Salt în gol“*

*Ai pierdut orice control,
Și-ai făcut un „Salt în gol“.
Între noi să fie zis,
Preferam un... salt în scris.*

□

*Lui Teodor Ștefănescu,
autorul cărții „Lacrimile delfinului“*

*După ce a plins delfinul,
Că și-a meritat destinul,
Plîng și eu, plîng ca la moarte...
După banii dați pe carte.*

□

*Lui Alexei Rudeanu,
autorul cărții „Ultimul monac“, despre care
se știe că lucrează la volumul doi*

*Mi-a șoptit ieri un ortac,
Că scrii altă tragedie.
Dacă-i „Ultimul monac“,
Apăi ultimul să fie.*

BAZIL MUNTEANU și FELIX ADERCA

Publicarea unor texte inedite nu urmărește întotdeauna răsturnarea imaginii consacrate asupra unuia sau altuia dintre scriitorii noștri dispăruți. Ea, această publicare, mai are în vedere și reactualizarea scriitorului, sau luminarea unui aspect mai puțin cunoscut din activitatea multilaterală a acestuia. E ceea ce facem în cazul de față, aducând în lumina prezentului, deopotrivă, figura de savant comparatist a lui *Bazil Munteanu*, într-o ipostază aproape cu desăvîrșire ignorată de trecerea timpului, și pe aceea a dramaturgului *Felix Aderca*, a cărui operă teatrală a fost editată anul acesta de *Cartea Românească* sub îngrijirea lui Marcel Aderca, fiul cunoscutului scriitor. Publicînd, așadar, un text inedit semnat de Bazil Munteanu, omagiem memoria celui care s-a făcut autorul celei mai răspîndite *Istorii a literaturii române* în limba franceză, propagator autorizat al valorilor literare românești în spațiul european, și încercăm în același timp, prin intermediul documentului, să atragem atenția asupra volumului citat, dar mai ales asupra dramaturgului prea puțin comentat de critica literară actuală.

Textul lui Bazil Munteanu este, de fapt, un referat de circa patru pagini dactilografiate asupra manuscrisului piesei *Zburător cu negre plete* de Felix Aderca, pusă în scenă în stagiunea 1945—1946. La ora aceea, viitorul comparatist de renume mondială era membru în Comitetul de lectură al Teatrului Național (bucureștean) aflat sub direcția profesorului *Tudor Vianu*. (De altfel, acesta mai cooptase aici, în consiliul literar al teatrului, încă doi universitari: *Al. Rosetti* și *Mihail Ralea*, alcătuiind parea-se astfel unul din cele mai solide comitete din istoria primei noastre scene).

Piesa lui Aderca are o anumită biografie. De la început (1931) ea a fost concepută ca o piesă experiment în care autorul a încercat o „înnoire a metodelor dramatice” persiflînd cu vervă mijloacele și subiectele teatrului boulevardier. Revine asupra ei în 1945 accentuîndu-i caracterul modernist prin folosirea colajului dintre text și proiecții de film. Caracterul de comedie al piesei pare să fie astfel sporit și prin efecte vizuale, nu numai de replică și interpretare. În fine, spectacolul cu piesa *Zburător cu negre plete*, probabil, mult prea insolit pentru spectatorul anului 1945 nu s-a bucurat de un succes de public, ci de unul de stimă; suficient însă pentru a împărți comentariile presei în două tabere: pro și contra. S-au pronunțat cu acel prilej numeroase condeie autorizate și, mai ales, din afara combinațiilor teatrale. Au recunoscut virtuțile piesei, talentul dramaturgului, scriitorii ca *Tudor Vianu*, *Mihail Sebastian*, *Șerban Cioculescu* (citată cu justețe de către Marcel Aderca în „dosarul” piesei) și *Zaharia Stancu*. Dar la baza acestei agitații publicistice și de specialitate, stîrnită de spectacolul *Zburătorului cu negre plete*, se află analiza pe care profesorul Bazil Munteanu a dedicat-o piesei, determinînd conducerea Teatrului Național să o reprezinte. La aproape 30 de ani de la redactarea acesteia, însemnările lui Munteanu văd lumina tiparului, înmulțind numărul „probelor” în procesul literar care va trebui odată redeschis dramaturgului Felix Aderca. Totodată ele dau o idee despre gusturile și stilul academic ale autorului *Permanențelor franceze* (*De la Descartes la Giraudoux*, București 1946).

Iată conținutul documentului căruia, din păcate, îi lipsește finalul, adică tocmai puținele obiecții pe care clasicistul Bazil Munteanu le aducea ingredientelor tehnice din piesă. Judecata de valoare însă, favorabilă *Zburătorului...*, rămîne nealterată de timp.

1. VI. 1945.

E o „comedie lucidă în trei acte și un Prolog cu muzică de cinematograf”.

Prologul reprezintă un castel în bătaie de lună, cu o Domniță și un cavaler romantic care-și jură iubire eternă.

Piesa va fi traducerea în psihologie a acestui vis romantic. O psihologie, în fond realistă, pozitivă, perfect adevărată în datele ei. E vorba de fapte observate zilnic și profund umane: iluzia iubirii eterne, obosirea iubirii odată consumată, năzuința reîmprospătării ei, esuri mereu urmate de nădejdi, conflictul permanent între calitatea de soție și aceea de amantă, între calitatea de soție și aceea de mamă, vestejirea fatală a iubirii în ipostaza ei conjugală, fatalitatea, fie și numai în idee, a adulterului — adică tot atîtea teme pe care teatrul realist le tratează de multă vreme, fie cu virtuozitate analitică, fie cu amărăciune filozofică, fie cu intensitate dramatică.

D-l Aderca tratează aceste teme psihologice cu mijloace, nu realiste, ci fantastice. Un fantastic interior, întemeiat pe o justă, ingenioasă și adîncă incorporare a subconștientului în conștient. Acest fantastic interior se realizează scenic prin concretizarea lui în personaje simbolice.

Ea este femeia, femeia eternă, fără personalitate individuală, femeia redusă la tendințele ei esențiale. Mai întâi femeia-amanță, constând în aspirația paradoxală la o iubire imposibilă, adică la o iubire care nu se vestejește, care rămâne permanent nouă, ca în ziua dinții, așa cum o visează fecioarele și cum femeile o cheamă zadarnic în fiecare clipă a vieții lor. Apoi femeia-soție dezgustată de monotonia unei situații care, de fapt, exclude iubirea, și pîndită de riscurile unui adulter, care și el riscă să sucumbă în vulgaritatea habitudinei. În fine, femeia-mamă, pentru care copilul înlocuiește pentru moment amantul și care și-a aflat o nouă misiune, de astă dată, nu în serviciul voluptății, ci în serviciul speței. În această ipostază a maternității, soțul se reabilitează în ochii Femeii și, devenindu-i necesar, îi apare interesant și chiar plin de demnitate.

În această Femeie simbolică, d-l Aderca a rezumat astfel întreaga esență a feminității, cu o luciditate perfectă, fără nici o concesie făcută prejudecății sociale sau poeziei romantice. Deși abstractă și simbolică, personalitatea Femeii, la d-l Aderca, apare complexă, mereu în conflict cu ea însăși amanta în luptă inegală cu soția, în luptă mult mai egală cu mama, triumfînd în fine asupra acesteia din urmă, regăsindu-și vocația inițială de amanță, învinsă totuși de fatalitatea care cere iubirii, spre a se conserva, înnoiri succesive, și deci redusă la starea ei cea mai curentă de veșnică aspirantă, nutrită cu iluzii încarnate uneori, pentru o clipă.

El este amantul etern, adică iluzia. Apare Femeii, obosite de robia conjugală, într-o noapte de mai, sub forma unui om elegant și mascat, fermecător și cinic, sigur de puterea lui, ca și de durata efemeră a acestei puteri.

Amantul-iluzie, în care Femeia cristalizează năzuințele ei paradoxale, este el însuși și întrucît îl privește, fără iluzii — se știe efemer.

Pentru realizarea acestui Amant, fantasticul interior se traduce în fapt: *El* nu este altceva decît un anonim fără figură putîndu-se încarna în cele mai variate forme, chiar în aceea de logodnic și de soț tînăr. De aceea, *Soțul* care survine în Actul II, se recunoaște în Amant. Cele două persoane se contopesc un moment, adică atîta vreme cît soțul re trăiește în amintire ipostaza lui juvenilă de Amant, atunci cînd el însuși fusese un om „mascat”. Apoi Soțul și Amantul se separă din nou, cel dintîi culcîndu-se liniștit și cedînd locul în alcov sie-însuși în ipostaza de amant. După o noapte de iubire, Femeia devine Mamă, iar Amantul pentru a nu-și pierde calitatea de iluzie, trebuie să dispară...

Adăugăm că această aventură fantastică, desfășurată intelectual și poetic, este trăită în același timp, în aceeași noapte, de Marița bucătăreasa și de Năiță vardistul, și el mascat (dar pentru alte motive). Transpoziție în prozaic și vulgar a unei teme care-și lărgeste astfel semnificația universală.

Expusă analitic, ca mai sus, întreagă această aventură pare laborioasă și greoaie. În realitate însă nu e așa. Totul se petrece ușor, sugestiv. Și totul e învăluit de o poezie amară, acidă, lucidă, cînd dureroasă, cînd sarcastică și aspră; o poezie care prinde în pînza ei aeriană gînduri grele și adînci, uneori dezvoltate și totuși așa de perfect în situație, încît sînt citite și ar putea fi ascultate cu plăcere.

Poezia aceasta e așa de bine încheșată, încît credem că se poate lipsi de adjuvantul ieftin al proiecțiunii cinematografice. Talentul și experiența D-lui Aderca n-au nevoie de asemenea artificii. Însmormîntarea iluziei (p.6), spectacolul nunții (p. 23—24), episodul cu țiganul copil, în care Amantul pretinde că s-a încarnat odinioară și pe care eu îl socotesc inutil sau, în orice caz, nu-l înțeleg (p.36), dispariția amantului, topindu-se în clarul de lună, pe cînd pavanează înaintea păunițelor vrăjite (fine), toate aceste prelungiri cinematografice, mi se par lipsite de eficacitate reală, cînd e vorba de un realizator așa cum d-l Aderca se dovedește în acest text.

S-ar putea cu muzica de scenă, pe care D-l. Aderca a prevăzut-o...

Documentul se află în bogatele colecții ale Muzeului Teatrului Național.

M. N. RUSU

ION BARBU și filtrul de la Capșa

**O întâmplare evocată de
ȘERBAN CIOCULESCU**

Oroare! Ion Barbu era și el (ca și mine) un capsist, un inveterat, un incurabil capsist! Cu alte cuvinte, nu era zi în călindar să nu-și petreacă un număr de ceasuri de dimineață, și uneori și de după amiază, în fața unui filtru cu repetiție la cafeneaua-cofetărie „Capșa” (astăzi „București”). Un romancier de școală veche, în mod narativ și de *tempo larga*, și-ar fi început, cam astfel, povestirea celor ce urmează:

„Provincialul în căutare matinală de un local mai acătării în care să poată lua o cafea cu lapte și frișcă, dacă ar fi intrat pe la ora opt în vestita cofetărie și cafenea „Capșa” de pe Calea Victoriei, s-ar fi mirat desigur să o găsească goală și întunecoasă. Nici picior de client, nici urmă de chelner. O fată, la contoarul din stînga, își potrivea chitanțierele. Provincialul nostru, cu sfială, își caută o mesuță la care să-și savureze micul dejun și să citească ultimele știri din „Scinteia”. Dar iată! la o masă din centru, îl fixa un domn cărunt, între două vârste, cu niște enormi ochi verzi de halucinat. Omul nostru făcu un pas îndărăt, își cercetă toaleta și se asigură că totul e în ordine, apoi se așază la o masă de lîngă geam, ca să-l poată observa pe singurul client care i-o luase înainte. Acesta avea un cap rotund, lucios ca o bilă, pleșuv, cu părul lateral răvășit, cu o perche enormă de mustați, din care se prelingea cafeaua sorbită cu lăcomie. Își adincise privirile pe o grămadă de file albe, peste care aveau să se aștearnă, într-un sfert de oră, alte și alte foi, scrise într-un ritm drăcesc. Omul scria neconținut, ca un apucat, nu fără a duce din cînd în cînd ceașca la gură, sorbind din licoarea neagră cu virtuți inspiratoare. Ce putea scrie consumatorul cel matinal, care tulburase, cu comanda lui, tihna ospătarilor și liniștea absolută a localului?

Provincialul nu-și putea da seama. Cînd se ridică să plece, după ce achitase nota de plată, el auzi un glas răgușit, comandînd:

— Băiete, încă un filtru!

Provincialul părăsi localul nedumerit. Ar fi fost tare mirat aflînd într-o bună zi că acel consumator de filtruri nu era altul decît Dan Barbilian, cel mai de seamă matematician al nostru, care-și pregătea lecția de la Facultatea de Matematici, de peste drum de strada Quinet, la colț cu strada Academiei. Uimirea i-ar fi sporit în proporții uriașe dacă i s-ar fi spus că Dan Barbilian era unul și același cu poetul Ion Barbu, șeful școlii lirice române, care se dorea ermetică, dar și cocheta cu balcanismul lui Anton Pann. Bunul provincial nu și-a mai pus însă niciodată problema: cine era domnul acela care umplea filă după filă și-și aruncase o singură clipă privirea asupra neînsemnatei lui persoane?..

Într-adevăr, profesorul Dan Barbilian își pregătea lecția la zi sau și-o punea la punct în acel ceas de dimineață cînd „Capșa” nu era încă frecventată. Chelnerul știa că domnul servește un filtru. Ritualul se îndeplinea în circa șase-șapte minute. În acel interval, marele matematician își desfăcea geanta și scotea afară un teanc de cîteva zeci de jumătăți de coală albă, „ministerială”, cum i se spunea atunci. Își potrivea uneltele de lucru și ataca o teoremă nouă din disciplina sa: axiomaticele, ale cărei orizonturi i le deschisese la Göttingen, prin 1922, pe cit de înzestrata, pe atît de dizgrațioasa profesoară Emmy Nöther.

Se știe ce este filtrul, cafeaua-filtru, care se servește într-un vas conținînd o porție dublă, adică o cantitate de două cești

consistente. Celui ce-i place cafeaua mai slabă îi este lesne, cu o rezervă de apă caldă alături, să-și multiplice numărul de cești după pofța inimii și dispoziția de „șuetă”. Ion Barbu era amator de cafea-filtru concentrată. După ce bea cele două cești, dacă lecția nu era redactată complet, sau dacă avea chef de vorbă cu prietenii, mai comanda al doilea filtru. Uitasem să spun că Ion Barbu era, cu toată aparența lui de urs solitar, un tip sociabil și colocvial, cum ar fi spus Tudor Vianu, adică bucuros să schimbe o părere cu vechii lui prieteni sau cu noii lui cunoscuți. Când nu-și pregătea lecția și era salutat de un nou venit în local, Barbu îi făcea un gest de invitație la masă și se arăta adesea dispus să plătească întreaga consumație. Uneori glasul lui se ridica, pentru că îl exasperase prostia unui comesean. O singură dată a făcut un scandal monstru. Ce se întâmplase? Se vede că în acel sfârșit de an, 1951, stocul de cafea al localului împuținându-se fără perspectiva apropiată a împropățării lui, cafegiul se folosea de resturile filtrelor consumate, ca să facă economie la rația de cafea naturală, prescrisă pentru fiecare porție. În acest fel, atît prima, cit și a doua ceașcă de cafea-filtru era diluată. Clienții au început să observe manevra și să se plîngă, chelnerii dădeau asigurări formale că filtrul e sută la sută cafea naturală, bine prăjită, dar cafeaua era servită și mai departe în aceleași condiții economicoase, de proastă calitate. Și, se-nțelege, la prețul de atunci, mai ridicat decît cel de astăzi!

N-am avut norocul să asist la scena pe care le-a făcut-o Ion Barbu în acea memorabilă zi. Când am intrat în local, toată lumea viaia încă de scandalul ce abia se potolise, după plecarea zgomotoasă a poetului-matematician, care trîntise ușa cu putere, după ce vociferase o jumătate de oră și umpluse o pagină în condica de reclamații. Am fost de îndată pus la curent cu modul în care decursese incidentul. Ion Barbu comandase filtrul, l-a gustat, a strîmbat din nas, a chemat chelnerul, i-a restituit tava, a primit altă porție, a refuzat-o și pe aceasta, a chemat pe „Ober”, i-a făcut aspre observații, a țipat la el, a bătut cu pumnul în masă și a cerut sus-zisa condică. După ce a scris ce a scris, cu aceeași vervă cu care umplea testelele de hirtie cu teoreme noi, s-a ridicat și a părăsit localul, bombănind:

— N-am să mai calc în această speluncă!

După ce am fost informat de cele ce se petrecuseră, am comandat și eu un filtru, *tel-chiel*, vorba oberului care se scuza că n-are altul mai bun. Pînă să-mi vină cafeaua, am cerut unui *piccolo* să-mi aducă și mie condica de reclamații. Băiatul surise cu indulgență și-mi spuse:

— Știu de ce îmi cereți condica!

— De ce?

— Vreți să citiți ce a scris domnul profesor Barbilian. Nu-i așa?

— Așa e! Ai venit?

A venit val-virtej peste o clipă și mi-a pus condica în față. Am cerut o foaie de hirtie de

la cassă și am transcris plîngerea poetului pe ruinele cafelei de altădată. Iată textul integral al poemului în proză:

27 Noembrie 1951

Nu vin la cafenea nici să fac afaceri, nici să stau de vorbă. Vin să-mi fac munca mea de matematician care are din păcate nevoie de excitantul cafelei. Mă costă bani și sănătate, dar nevoia e imperioasă.

Filtrul care mi se servește uneori, e o contrafacere. Desigur, apa dulceagă și neagră ce se aduce sub acest nume, nu face 200 de lei!

Declar că această neregulă aplicată mie, pentru care cafeneaua e un fel de cabinet de lucru, înseamnă pur și simplu *sabotaj*. Lucrez în cadrul planului cincinal la un tratat de matematică (și, în calitate de scriitor, la o traducere din Shakespeare). Fac vinovați pe funcționarii puțin scrupuloși, care îmi falsifică filtrul, de întîrzierea muncii mele.

D. Barbilian

(scriitorul Ion Barbu)

Profesor la Universitatea C.I. Parhon
Membru al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.“

Documentul nu mai are nevoie de nici un comentariu. Reclamantul a definit în modul cel mai exact funcția cafenelei în viața sa: aceea de cabinet de lucru, precum și rolul cafelei în munca lui: acela de excitant. Într-adevăr, mulți dintre clienții cafenelilor făceau din acest local de veche tradiție un tripou în care puneau la cale afaceri de tot felul, sau, în cazul cel mai inofensiv, își pierdeau vremea cu vorbe de clacă. Situația lui Ion Barbu, cel puțin în zilele de curs, era cu totul specială! Masa lui de la cafenea era atelierul său de creație. Nu știu dacă și traducătorul lui Shakespeare găsise la Capșa mediul liniștit, la acea oră, de a se reculege. Aici nu mai funcționa verva demonică a matematicianului. Memoria filologului funcționa nespum mai încet decît mai sus numita vervă, care lua la Dan Barbilian caracterul unui mareț elan vital. Traducerea mergea tirîș-grăpiș, în timp ce paginile cu teoreme ieșeau parcă întoarse cu manivela dintr-un aparat cu motorul mereu sub presiune.

Nimeni altul decît Ion Barbu n-ar fi putut califica incorectitudinea cafegiului ca un act de *sabotaj*! (în ortografia veche a lui, *sabotagi*!) Din acel sabotaj ce alta putea ieși decît întîrzierea în executarea planului! Axiomaticianul și-l executa la zi cu o regularitate într-adevăr matematică, ceea ce nu putea afirma și pentru *Richard al III-lea*, dramă a cărei tîlmăcire pînă la capăt s-ar fi prefăcut într-o tragedie, fără bunele oficii ale lui Romulus Vulpescu, care a dus lucrarea la bun sfîrșit.

Planul cincinal, în ceea ce îl privea pe marele nostru prieten, a fost dat peste cap numai pe terenul echivalențelor shakespeareane. Tratatele la care colabora Dan Barbilian n-au rămas de căruță ca bietul Richard al III-lea, cel ce își oferea regatul pentru un cal!

DEBUTURILE

Arghezi a avut mare dreptate afirmînd că poetul și scriitorul în general mereu debutează, îndeosebi în sensul că pentru sine însuși el este un veșnic debutant. Același neprevăzut te paște ori de cîte ori te afli în fața hîrtiei albe: trebuie să se iște ceva ce n-a mai fost pentru tine și nu poți ști de vei izbuti sau cum vei izbuti. Acesta de fapt este adevăratul debut, un examen în fața conștiinței tale, urmat de un examen ipotetic al conștiinței tale în fața unui public încă absent, poate încă inexistent ori eventual inexistent pentru totdeauna. Aceasta, însă, nu ți-o dorești, căci, vorba exilatului Ovidiu, te-ai simți ca o dansatoare într-o sală scufundată în întuneric, cu toate luminile stinse.

Dar problema spectatorului, ascultătorului ori cititorului vine abia în al treilea rînd. În felul său și acest debut se reia mereu, căci și publicul se schimbă întruna — ca mentalitate, ca etate, ca dispoziție psiho-socială și așa mai departe. Pentru acest public schimbător se cere să fii nu numai mereu inedit, ci și oportun (în nici un caz un oportunist!). Dar trebuie să te împaci și cu ideea că nu poți plăcea tuturor, mai mult decît atît: cînd nu scrii doar pentru uzul tău strict personal (ce rost ar mai avea să mai strici hîrtia?), trebuie să pornești cu gîndul de a nu recolta aplauzele oricui, de exemplu ale ignoranților, invidioșilor, ale celor ce toate le știu mai bine, fără să știe nimic bine sau ale tale proprii (chiar dacă pui pe alții s-o facă pentru tine).

Există însă deosebiri esențiale între debuturi. În fața ta poți oricum debuta, fără să-ți pese, fiind tu însuși mulțumit ori nemulțumit. E altceva în fața publicului, să zicem într-o tipăritură literară. E o verificare a operei, — merge sau nu merge, zboară ori se tirăște cu aripile pe jos! Și ești privit. Nu se poate să nu-ți fie teamă.

Eu am debutat astfel de cel puțin trei ori. În anul 1926 într-o revistă a elevilor liceului din Arad, cu niște versuri traduse din manualul de engleză, spunînd că sînt doar *după*... și nesemnînd decît cu o parte din nume: M.Ben. Colegii, însă, mi-au întregit numele de familie. A doua oară am debutat în 1928 la „Biletele de Papagal” ale lui Tudor Arghezi, cu prima poezie originală, semnată de data aceasta cu întreg numele de familie, dar cu versurile reduse la numărul celor de reală valoare artistică. Emoția de am fi văzut numele în „Biletele de papagal”, sub patronajul lui Arghezi, mi-a înăbușit supărarea de-a fi fost ciuit de redacție. A treia oară, împins de la spate de E.Giurgiuca și N.D.Coea, am debutat în 1938 la editura, prea puțin cunoscută pe atunci, a lui Miron Neagu la Sighișoara. Era cartea mea primă de literatură, „Cîntecele de pierzanie” (lucrări științifice mai publicasem). Știam că va fi primită cu flori, dar și luată în vîrf de baionetă. Atunci nu mai era emoția debutului, ci a botezului de foc. Dar după primul atac, dacă n-ai căzut, suporti și pe cele care urmează și înaintezi în necunoscut.

Aș fi nesincer dacă nu ăș recunoaște că m-au bucurat aprecierile juste și că pe atunci mă dureau invectivele și insultele.

Mi-a făcut o deosebită plăcere, cînd în același an profesorul F. Ștefănescu-Goangă, directorul meu la Institutul de Psihologie al Universității din Cluj, mi-a spus că profesorul Gheorghe Țițeica, marele matematician, s-a interesat de mine, bănuind că sînt la Cluj. Am făcut ochi mari. Nu pricepeam ce și cum. Profesorul meu m-a lămurit: Gh. Țițeica găsisese cartea mea la librăria „Cartea Românească” din București, o citise și-i plăcuse. Voia să știe în ce condiții de viață o duc. Profesorul Ștefănescu-Goangă i-a spus că bine o duc, — eram asistent la Institutul său.

Bine o duceam. Din 1936 eram membru al P.C.R., și încă mai de mult simpatizant activ, iar organele Siguranței Generale mă filaseră, iar Cenzura mă luase la ochi. Dar faptul că savantul Gh. Țițeica citise cartea mea, era pentru mine un compliment ce depășea o cronică literară bună. Peste un an, în 1939, am aflat personal de la Mihail Sadoveanu, Liviu Rebreanu, Al.O.Teodoreanu și alții, că și ei citiseră „Cîntecele de pierzanie”.

De fapt eu nu am trimis cartea nimănui și n-am dat-o decît citorva prieteni mai apropiați de mine ca vîrstă. Nici acum, în general, nu îndrăznesc să deranjez pe nimeni cu „debuturile” mele, fie personalități fie cronicari de la diferite reviste. Parcă tot Ovidiu a spus: *Habent sua fata libri*. Are dreptate, — cărțile și au destinele lor. Dar eu aș fi zis *habent* în loc de *habent*: să-și aibă destinele lor cărțile, dacă odată ai avut curajul să le trimiți în lume!

INTERVIURI almanahul literar '75

NICHITA STĂNESCU

Mi-aș schimba memoria mea încărcată, cu memoria proaspătă a unui adolescent

— Îți propun să vorbim despre chipuri. Despre chipurile poetului. Te uiți des în oglindă? Îți place cum arăți?

— Despre înfățișarea mea fizică, pot să mărturisesc în mod sincer că știu foarte puține lucruri. Îmi amintesc că, adolescent fiind, dimineața, când mă sculam din somn, rămâneam mirat că sînt tot eu, că locuiesc același loc și mai ales că locuiesc aceeași memorie. Cred că nu am trăsături fixe ale chipului. O dovadă e faptul că întotdeauna rămîn surprins cînd mă văd în fotografii. Sînt convins că, dacă, brusc, m-aș întîlni pe stradă, n-aș recunoaște nimic din mine în acel individ. Mi-aș schimba cu plăcere trupul cu cel al lui Cassius Clay; cu o și mai mare plăcere, mi-aș schimba memoria mea încărcată, cu memoria proaspătă a unui adolescent.

— În ce moment al vieții dumitale crezi că ar trebui să-ți faci cîeva o fotografie, pentru ca poza să te reprezinte?

— În ultimul moment, cu o secundă înainte de a muri.

— Cînd citești versurile unui poet și i-ai contemplat chipul — în realitate, într-un desen, într-o fotografie — te gîndești la el, îl vezi?

— Niciodată. Sentimentele sînt non-figurative. Cel mult, mă gîndesc la ce femeie a putut să iubească.

— Îți pare rău după chipul pe care l-ai avut cîndva, în urmă cu douăzeci de ani? E mai bun cel de acum, e mai frumos?

— Îmi pare rău după chipul de acum douăzeci de ani, dar nu sînt sigur că-mi pare rău chiar după chipul real pe care îl purtam, ci poate, în genere, după chipul omului de douăzeci de ani.

— Spuneai că nu te gîndești niciodată la un poet, la înfățișarea lui, atunci cînd îi citești versurile. Dar la chipul lui Homer? Cum o fi arătat, totuși, Homer?

— Într-adevăr, Homer este mai ușor de imaginat bunăoară decît Rilke, ca fizionomie. Ciudat! Într-un fel este chiar mai ușor de imaginat decît, să spunem, Argezi sau Ion Barbu, poeți pe care am avut cîntea să-i văd cu proprii mei ochi...

— Iartă-mă că te întrerup. Cum arăta Ion Barbu?

— Ion Barbu nu arăta în genere, ci arăta într-un mod special. Arăta din punctul meu de vedere de atunci. Era foarte sigur de sine, liniile chipului lui Ion Barbu se agățau de poezie, intrau în ea. Avea acea siguranță de sine unică, un soi de siguranță de sine tranșantă, protectoare. Fără să te umilească. Și fără replică. Se uita la tine cu ochi de pisoi castrat, ochi mari, apoși, fără nici o expresie. Cînd vorbea, cuvintele țineau loc și de priviri. Era fantastic. S-a răstît brusc la mine, spunîndu-mi că „Luceafărul” nu-i un mare poem; apoi, văzînd stuporea pură și timpă de pe chipul meu, mi-a explicat că, aidoma marilor tablouri vechi, „Luceafărul” s-a crăpat. Mi-a mai spus că are prea multe chipuri în el, pentru ca să se constituie într-un portret obsesiv. Poate glumea. Nu știu. După care, imediat, mi-a recitat „Odă în metru antic”. Bătrînul Caragiale — a adăugat — era întrucîtva meschin, și asta l-a împiedicat să devină un mare scriitor: prea mult visa cu un cap de cîine, ca să nu și latre din cînd în cînd. Eu, fiind ploieștean și în adorarea lui Caragiale, aproape leșinam, sugrumat de o sfîntă emoție, neștiind că marii scriitori au acest drept: să nege mari scriitori. Imediat mi-a comunicat, ca și în versul său magic, că prim și ultim Caragiale este Matei, stuporea mea fiind în creștere. Apoi, deodată cordial, m-a rugat: „Lasă-mă să-ți recit două schițe cu Lache și Maché din bătrînul Caragiale”. Și a făcut aceasta, mi-a recitat pe deasupra două schițe cu Lache și Maché din Caragiale. Nu poți să-i spui cuiva „nu”, înainte de a-l cunoaște pe de rost.

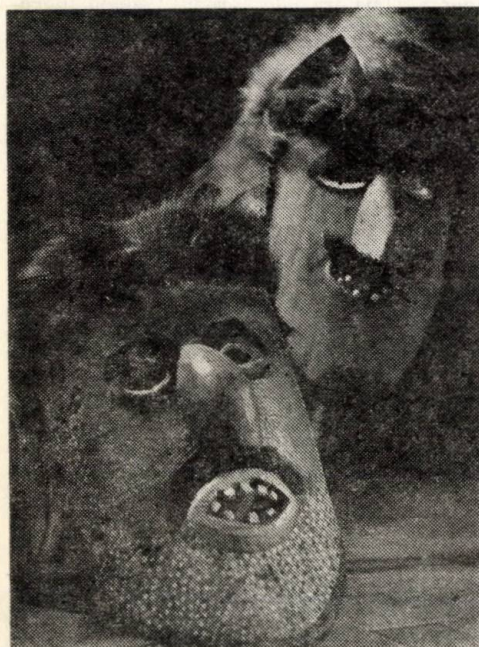
— Să revenim la Homer, care a fost orb și care, poate din cauza asta, avea chip...

— Eu îl văd pe Homer începînd cu picioarele. Pentru mine, picioarele lui Homer sînt picioarele tatălui meu. Una dintre primele amintiri care s-au înregistrat în mine a fost venirea tatălui meu acasă. Ne aflam în timpul războiului. Tata nu știu unde era detașat, undeva la o garnizoană, mobilizat pe loc, în Ploiești. Încă nu începuseră bombardamentele asupra orașului. Ca și cîinele casei, ca și pisica, eu îl știam pe bătrîn cînd sosea. Mă repezeam la el și-i cuprindeam cu mîinile genunchii. Eram atît de scund și atît de slab

și atât de mic, încît tîmpla mea ajungea în dreptul genunchiului tatălui meu, și mă uitam la el în sus, și spuneam „cînd voi fi mare“, iar propoziția „cînd voi fi mare“ avea o realitate gigantică pentru mine. Picioarele tatălui meu, ca și picioarele tuturor oamenilor care merg mult pe jos, aveau un miros aparte, ciudat, plin de feblețe pentru mine, foarte drag, după care îl recunoșteam. Se așeza pe scaun și-și punea picioarele groase și obosite, pline de varice, într-un imens lighean de aramă. Cam așa trebuie să arătau picioarele lui Homer.

— Care e cel mai frumos chip pe care l-ai văzut?

— Este chipul madonei din grupul Pietă, pe care l-am văzut împreună cu prietenii mei Constantin Chiriță și Fănuș Neagu, acel chip atât de fascinant și atât de viu, încît a trebuit să ne îndepărtăm noi trei unul de celălalt, ca să nu ne zărim jena lacrimilor din ochi. Am mai văzut odată un lucru extraordinar. Se făcea că statuia lui Venus din Millo, mare cît un Zeppelin, plutea liniștită pe cer, lungită, și apusul de soare îi izbea sinii, iar eu alergam pe străzi, pentru că ea cobora spre mahalale. Cînd orașul s-a terminat și cînd copiii cu buricele goale și strălucinde de nădușeală se țineau după mine în lătrături de ciini, eu încă mai fugeam după acea statuie uriașă care urma să se prăbușească undeva, după o lizieră. De ce alergam, nu știu; de ce lătrau după mine ciinii, nu știu; de ce era uriașă acea statuie de piatră, pe care o văzusem cîndva cu ochiul liber în-

tr-un muzeu, nu știu; și de ce preferam, în locul unei idei lucide, patul și transpirația și făptura unei idei lucide, iarăși nu știu. Te supără că ți-am povestit un vis?

ȘERBAN CIOCULESCU

Adevărul! Oricît ar fi de neplăcut, adevărul înainte de orice!

— Luați loc aici, cum spuneau colegii mei de liceu...

— Mulțumesc, domnule Cioculescu. Văd că v-ați așezat și dumneavoastră tot aici. Astfel încît mi se pare firesc să vă rog să-mi vorbiți despre locul în care ne aflăm. Bănuiesc că v-au vizitat destui scriitori...

— Nu, au fost puțini. Spre deosebire de Eugen Lovinescu și de bunul meu prieten Vladimir Streinu, eu nu eram ciraclior...

— Cum ați spus? Ciraclior?

— Ciraclior, de la cirac. E un cuvînt vechi, pe care îl întrebuința Conachi. La mine în casă a citit Eugen Barbu cele dintîi capitole din „Groapa“, iar doctorul Voiculescu majoritatea primelor lui povestiri, pentru care și intervenisem să fie tipărite. Au mai fost și alți scriitori, dar nu atât de mulți ca la prietenul meu Streinu, pe care l-am numit „cloșca cu puii de aur ai poeziei“. Deci nu mă pot lăuda. Nu sînt un maestru cu cenaclu. Am avut, ca să zic așa, vizitatori ocazionali. Într-o vreme însă, primeam în fiecare duminică.

— De ce, după Lovinescu, tradiția cenaclurilor conduse de critici s-a stins? M-aș duce eu plăcere, măcar în vizită, la un cenaclu condus de Nicolae Manolescu sau de Lucian Raicu. Sau de un critic din altă generație: Crohmălniceanu, Negoșescu, Ivașcu, Piru, Petroveanu, Balotă. Sau de Adrian Marino. Sau de Șerban Cioculescu — de ce nu?

— Eu unul nu am avut, poate, cadrul potrivit. Oricum, nu regret că n-am condus un cenaclu și nu-mi fac iluzii că ar fi dus la rezultate deosebite. Caragiale avea o vorbă, care-i plăcea foarte mult lui Mihail Sadoveanu. Întrebat de ce nu ies elemente de mare talent de la Conservatorul de artă dramatică, Caragiale a dat răspunsul pe care-l știu: „Ca să iasă, trebuie întîi să intre“. Lovinescu a avut în marele noroc că, după 1918, cînd a început el să primească scriitori tineri, s-a produs o explozie de mari talente.

— Pentru a evita risipirea pe spații prea vaste și prea accidentate, să rămânem în epoca anilor de formare. Ce fel de oameni erau părinții dumneavoastră?

— Tata era un om spiritual, un bun povestitor. Și mama era veselă. Cred că veselie am moștenit-o de la amândoi. În toate împrejurările vieții, m-a ajutat buna dispoziție. Am avut un echilibru sufleteș desăvârșit, nervi foarte buni. N-am fost niciodată pradă melancoliei, decît poate în prima tinerețe cînd credeam că n-o să trăiesc și nu aveam încredere în forțele mele vitale, care s-au manifestat mai tîrziu. Tata era foarte voinic. Mi-aduc aminte că, la un bazin din București, se arunca de pe trambulină și făcea figuri de înot dificile. Ei, în această privință nu l-am moștenit.

— Și totuși ați înotat, de foarte multe ori, contra curentului...

— Da, am înotat contra curentului, pentru că am fost în tinerețea mea un franc-tireur. „Adevărul“ era un ziar de opoziție. M-am opus cenzurii, m-am opus arestării scriitorilor, arderii cărților. Un maestru îmi spunea pe-atunci: „Ce are a face că se ard cărțile lui Sadoveanu și Panait Istrati?“ Cum adică: „Ce are a face?“ Mie mi se părea revoltător. Am avut totdeauna un simț acut al nedreptății. M-am revoltat împotriva tuturor actelor de constrîngere, de siluire a conștiinței. N-am admis, în timpul mișcărilor studentești cu „numeros clausus“, închiderea universității, pentru că studenții cucerîți de această mișcare se pusese în grevă. Am deprins o anumită independență a gîndirii, o libertate a opiniilor care, trebuie să vă spun, au fost încurajate de la început și de N. D. Cocea și de conducerea „Adevărului“.

— Referindu-se la o scriere a dumneavoastră, Eugen Simion spune undeva: „Cu ultimul ac înfipt în mușchiul operei apare și judecata critică definitivă, fatal defavorabilă autorului trimis la moarte“. Ca orice critic, ați trimis, deci, autori „la moarte“. Nu v-a părut rău niciodată?

— Nu, n-am avut scrupulul care l-a împiedicat pe Tudor Vianu să scrie despre lucrările contemporanilor. Eu am găsit că ceea ce aplic eu, adică rigorile spiritului critic, mi se pot aplica și mie în perfectă reciprocitate. Este un joc pe care-l admit și pe care trebuie să-l admitem. Nu m-am supărat de nici un articol negativ care a apărut la adresa mea, ba chiar — fără falsă modestie și fără a dori să te epatez — pe mine mă jenează mai mult elogiile decît criticile ce mi se aduc. Pentru că în elogiile suspectez convenționalismul și bunăvoința, pe cîtă vreme o critică negativă, dar sinceră, care să nu fie făcută cu patimă, îmi poate servi mai mult. Adevărul! Oricît ar fi de neplăcut, adevărul înainte

de orice! Și eu îl accept la adresa mea. De aceea n-am fost supărat pe Vladimir Streinu cînd mi-a judecat cu severitate „Viața lui Caragiale“. Cred că al doilea critic care m-a judecat astfel a fost Octav Șuluțiu. Am rămas prieteni (evident, cu Streinu eram de-o seamă; Șuluțiu era mai tînăr). Cînd am citit articolul poetului Gheorghe Tomozei, „Șerban cel rău“, mi-a făcut o reală plăcere. Am intrat în controversă cu familia, am spus că el are dreptul să scrie cum vrea și că, de altfel, articolul este scris cu foarte mult talent. Singura răutate pe care i-am întors-o este că i-am spus că pune mai multă poezie în proză, decît în versuri. Poate nu-i adevărat, dar a fost unica mea răzbunare. Altminteri însă — repet — articolul mi-a plăcut. Pot gusta și articolele pe care alții le consideră nedrepte. Poate că autorii lor au dreptate. Ne cunoaștem atît de puțin! Eu pot să spun că sînt un om vesel și nu un om trist. Nu știu dacă sînt un om bun sau un om rău.

LUCIAN RAICU

Trebuie să ai talent, pentru ca să-ți permiți să uiți de el

— Cînd a împlinit 60 de ani, E. Lovinescu a ținut la radio o conferință intitulată „Confesiuni asupra carierei mele de critic“. Spunea, între altele: „Dacă noțiunea vocației are vreun înțeles, nu mă sfîșie de a mărturisi că am

avut-o din tinerețe. Pe cînd camarazii mei rimau versuri pentru iubite imagine ori reale, eu ticluim note critice". Întrebările pe care ți le voi pune vor porni toate de la textul memorabil al acestei conferințe. Cîteva se impun de la bun început. Are noțiunea vocației „vreun înțeles”? Are înțeles noțiunea „vocație de critic”?

— Ai oprit citatul înainte de vreme, înainte ca E. Lovinescu să-și fi dus gîndul la capăt. După „note critice”, E. Lovinescu adaugă (și asta are un sens, dacă nu vrem să împingem spre caricatură o imagine nici așa prea seducătoare!): și „cugetări”. Un adolescent care-și petrece vremea redactînd în exclusivitate „note critice” nu anticipează nimic bun: înseamnă doar că s-a ivit în lume încă un individ mediocru și meschin, născut cu încredințarea că are el dreptul să judece pe alții, să facă dări de seamă asupra purtării lor. E și asta o chemare, în nici un caz una de critic, de mare critic. Vocația lui E. Lovinescu se descoperea mai curînd în ciudata sa înclinație pentru „cugetări”, care, în forme din ce în ce mai bine constituite și mai adînci, s-a relevat a fi, într-o bună zi, o filozofie a existenței și, pornind de aici, o viziune unitară, tulburător de unitară, absolut ireductibilă (și într-un fel dogmatică) asupra vieții literare, asupra literaturii și a condiției scriitorului. Ca autor de „note critice”, nu e deloc desăvîrșit și dacă-l privim numai sub acest aspect (de exemplu articolele sale despre Blaga, Macedonski, Bacovia), pierde enorm. Dar ar fi stupid să-l judecăm după calitatea, în sine, a cutărui articol, deajuns de sumar în comparație cu al altora, căutînd să-l smulgem din marile sale rădăcini. La E. Lovinescu (și la oricare critic mare) se disting totdeauna originile fiecărei atitudini, motivațiile adînci ale textului și mai ales acestea, dacă le înțelegem cum trebuie, fac din el ceea ce este, poate cea mai importantă figură a epocii sale literare. Fără el nimic nu se leagă. Dacă ne gîndim o clipă la acest lucru, o singură clipă, dar cu toată atenția de care sîntem în stare, ne trece orice ispită de bagatelizare. Ion Barbu, după o fază negativistă, determinată de o umoare tulburătoare și de criterii comune, în nici un fel adecvate, s-a recules în fine și cuprins de o bruscă, de o dreaptă emoție, l-a numit pe E. Lovinescu: „singura noastră rațiune de a scrie”. Ceea ce, schimbînd radical perspectiva, ne reinstalează pe un teren ferm, într-un punct esențial pentru înțelegerea „situației” lui E. Lovinescu, la apreciable distanță de judecata periferică, efemeră, strict dependentă de valoarea în sine, omenește limitată, a cutărui articol, de îndreptățirea sau de lipsa de îndreptățire a unei reacții critice de moment. Reacția de moment poate fi inspirată sau mai puțin inspirată, ce importanță are!

— Nici chiar așa să n-o luăm, iartă-mă. N-o fi avînd importanță pentru comentatori, dar mai există și autorul pus în discuție...

— Mă gîndeam la faptul că există ceva dincolo de suprafața unui text critic, fatal supus tuturor erorilor, un „accent” greu de determinat, o motivare venită din adînc a reacției critice — și cu asta cred că m-am apropiat puțin de întrebarea dacă există sau nu vocație de critic literar.

— Care este, pentru dumneata, modul cel mai potrivit de a te „apropia de esență”, prin intermediul operei literare? Iartă-mi naivitatea întrebării: cînd citești o carte, ce te interesează cel mai mult la ea? Ce te incită și ce te lasă indiferent? Ce înseamnă o carte bună? Cum trebuie să fie un articol bun despre o carte?

— Am o bună părere despre „naivitatea” întrebării dumitale! Rețeaua de concepte pretențioase, cu care ne place să operăm cînd vine vorba de condiția criticii, nu face decît să ne împiedice să gîndim cu adevărat, adică viu și eficient. Prima însușire a unui critic, vai, atît de rară, în ciuda elementarității ei, este atenția. Nimic nu e mai iritant în lectura unui articol despre o carte decît senzația pe care o am că autorul lui se gîndea la altceva în vreme ce avea de-a face cu acea carte. Dacă ne gîndim fiecare la ale noastre, nu vom înțelege nimic. Atenția foarte răbdătoare și devotată obiectului, pînă la uitarea de sine, pînă la „golirea” de sine, este condiția esențială a criticii. Nu trebuie să ne apropiem de o carte cu idei gata formate în cap, cu „preferințe”, cum se zice. Criticul nu are preferințe, prin aceasta el poate fi sensibil la nou, altfel nu face decît să multiplice un model, o schemă înfeptă, formată din obișnuințele anterioare ale lecturii. Modul cel mai potrivit de „a te apropia de esență” operei, este simpatia, atenția binevoitoare, lipsită de crisparea „concentrării”. Întrebi ce mă interesează cel mai mult cînd citesc o carte?... Îți voi răspunde la fel de „naiv”: cel mai mult mă interesează să văd ce este cu acea carte, cum s-a „îvit” în lume. Și de ce s-a ivit, cum de a simțit cineva nevoia să o scrie. Și dacă această nevoie este adevărată. Și dacă autorul ei s-ar fi putut desemna, în cele din urmă, să nu o scrie. Pe această mobilizare a gîndului se întemeiază critica. La întrebarea ta, Tolstoi a răspuns așa: citesc o carte ca să văd ce crede despre viață autorul ei, care e „punctul său de vedere”. Iar despre critică, tot Tolstoi zice că e o rază de lumină. Atîta tot. Iar eu mă refer la Tolstoi, pentru că de el mă simt, încă din adolescență, cel mai aproape, în toate.

Interviuri realizate de FLORIN MUGUR

(Dintr-o carte aflată în curs de apariție.)

e vremea muzicii

*Un toboșar inocent cutreieră lumea
cu mari vitejii atrnate la șold
norii de glorie sînt irepetabili
armurile zac risipite pe cîmp
armatele nopții își schimbă culoarea
dînd frunzei deplină măsură a toamnei
numai zgomotul tobei în pierderi solemne
decade sub marea lumină din jur.*

*Nu-i nimic de ascuns la vedere e totul
un toboșar inocent se destramă
anunțînd că-l urmează o mie de tobe
anunțînd că-l urmează armata și nimbul
sub zorii fugînd furtunoși ca trădarea.*

MIHAIL SABIN

BUNICUL POVESTEȘTE: FERESTRE ÎN PLOAIE

*din orice convorbire o zi mai puțin
iar deasupra nu mai avea loc pentru niciunele
în gară și nu venise
întra în casă înțuca se întindea pe pat
caisul îl lăsase deoparte ce vorbești
și vărul marinar aducea pietre prețioase
să le vîndă-n prăvălia mucedă printre curele*

*acestea dar au fost ia tăceți
mie nu mi s-a întîmplat și pentru morți
am trăit toată viața
prin minci goale priveam cerul
lucram fișe contabile descopeream negi răsă-
riți peste noapte*

*pe străzi în piețe în cinematograful somnul
te înhăța
cerile printre tramvaie rablagite bunicii din
ramă*

*sunau de cîteva ori la aceleași ore
mai spune mai spune odată
din spatele pianului de unde te văzusem*

*cu mîinile piezișe cu buzele lipite
făcută să nu răspunzi la telefon cînd ești
singură acasă
făcut să-ți port numele prin birturi nedovedit
cu ochii închiși să desfac toate ferestrele să
plouă*

să plouă

CONSTANTIN ABĂLUȚĂ

PLOUĂ BUCURIA ÎN PÎNZE DE MIERE

prilie și-a topit buzele în ciorchini de liliac. N-au mai rămas din el decît privighetoriile și-un cîntec desculț al dragostei nesărutate, acela pe care-l vor cînta fetele, noaptea la fîntînă, sau în valuri de rîu. Cocorii și gîștele sălbaticе, țipînd prin înserări, dau gaură cu burghiul ploilor verzi (cu ploi verzi coboară zînelе în păduri) și sîngelui de mac. Boboci de aur scriu sub pridvoare numele lunii mai, și-n cea din urmă noapte a lui aprilie mama pune pe fruntea casei o ramură verde, în care s-au scăldat, cu boabele unui cîntec adunat din lună, privighetoriile, și-n iunie, cînd va plămădi pîine din grîu nou, va arunca ramura în cuptor și va aprinde focul cu ea, și pîinea va miroși, frîntă pe genunchi, a flori și a arbore, adică bucuria întregului pămînt.

Maiul se leagă de primăvară prin coroană de fulgere și se varsă în ispita verii prin două guri de rai — Armindenul este izvorul poveștilor care vor curge toată vara, pe toate cîmpiile și pe toți munții, plantînd un spic de mister în fiecare om, dor de fugă în nările cailor și vis de pene galben în ochii copiilor.

Luna mai rotește o pasăre de soare, cu aripi de pelin, lîngă tîmplele noastre. Plouă bucuria în pînze de miere. Cerul și-a scos găinușele pe maidanele cu iarbă de leac (aia pe care-o poartă la ureche toți flusturatici pămîntului) și le spoiește cu azur. Ce cade sau ce pică din rîul ăla albastru se schimbă, jos, pe ulițele noastre, în fîntîni. Lîngă care, în toate nopțile de vară, se vor aduna dragostele.

Sîntem în mai. Sufletul îmbrățișează pomii și ierburile.

Și luna dansează pe uluci.

SÎNZIENE

epigrame

Biblică

Adam, poetul solitar,
O odă Evei a-nchinat
Dar șarpele l-a fluierat.
(Pe post de critic literar.)

Epigrama

Dacă vrem să ținem cont
De esența ei picantă,
Epigrama e un pont
Ce trăiește dintr-o poantă!

Unui confrate

Dușman al versului facil
Și-al rezolvărilor dulcele,
E-atât de-adînc și de subtil
Că singur nu se înțelege!

Poetului Ion Larian-Postolache,
care a uitat să participe la propria-
sărbătorire

În ziua ceea minunată
Ne-ai demonstrat ce-nseamnă fler:
Lipsind, i-ai dat un caracter
De sărbătoare-adevărată!

Unui epigramist, care se plînge că i se
fură poantele

Cînd amicul s-a jurat
Poante că i s-au furat,
Am rămas încremenit!
Îl credeam sărac lipit...

Unui director de teatru

X, director și actor,
Nu e acaparator.
Dacă e vreun rol să-i placă
Nu-l rîvnește, ci îl joacă...

La o bere

Spusei tatei cam posac:
— Brună, blondă, tot un drac!
— Și-unde pui, răspunse tata,
Că nu-i inger nici roșcata!

Șansă

Din mîna doctorului Neață
— Sfidînd destinul implacabil —
Scăpă și-un pacient cu viață..
(Era, pesemne, netratabil!)

Epitaf

Îngropat la Sfînta Vineri
Doarme liniștit Mitică.
A avut vreo zece generi —
La o singură fiică...

MIRCEA TRIFU

Regizorul

Piesă pentru un singur actor

Sală de teatru (de provincie). Fotoliile sînt acoperite cu huse. Agitație tip repetiție și Regizorul (s-ar părea, inevitabil, cu barbă) îl conduce-n sală pe autorul poftit la generală să vadă interpretarea eventual ritmiceană a piesei sale „Dragoste absolută“.

REGIZORUL (luați loc) Aici, domnu' Tiberiu. (ceas) O să-ncepem numaidecît... Adevărul este că actorii au niște nervi nemaipomeniți. Eh, de ce?... Cînd au auzit că veniți aici, la repetiție... Parcă nu știți?... Marilena de pildă ...Da, ea joacă pe logodnică... n-a închis ochii toată noaptea... Iar Vasile... el îl face pe Generalul... tremură ca varga... Ce vreți? De altminteri, pe-aici la Rîmnicea nu prea se-nghesuie să vină autorii de la București... De-accea repetiția de azi o să fie... (semn: așa și așa). Dar pînă poi-miine, la premieră, totul va fi-n ordine. Pof-tim? Nu, n-am schimbat nimic în text, așa cum mi-ați scris... Deși, părerea mea... știți... în sfîrșit... dar, bineînțeles, eu am văzut altfel piesa decît la București... Da, sigur, normal... Nu, n-am văzut spectacolul de la București, mie nu-mi place să fiu influențat. Dumneavoastră v-a plăcut? (mirat) Da? Mă rog... Doamna Tănase de la revista „Teatrul“, care a fost aici săptămîna trecută, spunea c-al nostru i-a plăcut mult mai mult... Ori, știți că Tănase... pînă zice-o vorbă bună... Sper că rămîneți pînă la premieră... Foarte bine... Pof-tim? Da, numaidecît (oferă o scrumieră. Aprinde o țigară și oferă autorului foc. Apoi strigă, direcția scenă.) Gata? Dă-i drumu' nea Tomiță! (cître sală) Și liniște-n sală... Să n-aud musca! (autorului) Începem cu puțin fond muzical. La București cine-a făcut muzica? Ah, da.. Cam secolul 19. Recital. Aici îl avem pe Gojgaru... Nebun, are muzica-n sînge (de pe scenă, explozie dodecafonică. Regizorul strigă: Mai tare! (autorului) Vreau să-l izbesc de la-nceput pe spectator... (ceas — à la cronometru, numără 3—4—5—6—7 pe urmă strigă) Cortinal! (ne-strigat) Mai repede, domnu' Tomiță! Ți-am spus să numeri pînă la 7. (autorului) Parcă ai cu cine lucra!... (și Regizorul care, uitase, se repezise pînă la rampă cu urletul, s-a re-așezat pe scaun, urmărind, împreună cu autorul, evenimentele de pe scenă. Muzica a luat sfîrșit. Auzim ridicarea cortinei. Sau — eventual — vedem... Acum regizorul furnizează dramaturgului explicații mai pe șoptite.) Scena rămîne goală cinci secunde. Ca să se remarce bine de-

corul... Îhm... M-am gândit ca actorii să joace în leagăne... Nu, toată piesa. (liniștitor) E bine, e foarte bine, o să vedeți... Poftim?... Foarte simplu... Pentru că eroii nu-s cu picioarele pe pământ... de altfel, în actul 2, Vasile spune la un moment dat: „Parcă trăim în bătaia vântului“... (semn: sst!) Tănase a fost entuziasmată... Poftim? Nu, nu cade nimeni... (Trei secunde de observare atentă a spectacolului)... ăsta? ăsta e soțul... Nu, nu-i cocoșat de felul lui, însă i-am pus o cocoasă ca să simbolizeze povara remușcărilor. El se știe vinovat că-și neglijează nevasta... și... (semn: sst!) E bine, e bine... o să vedeți cum se leagă totul... Și... da, da, sigur discutăm după repetiție... (Trei secunde de observare a spectacolului.) Acum urmează discuția cu nevasta... O ladă? Nu, nu e ladă, e un coteț. Nevasta joacă-n coteț, din două motive: în primul rînd... pentru că... asta-i limpede... cotețul semnifică lipsa ei de libertate... și de orizont... iar în al doilea rînd, vedeți... e foarte murdar... cotețul sugerează mizeria ei morală. Își minte bărbatul, îl înșeală... și, prin urmare... Miine-avem vizionare... (semn: sst!) Poftim? Amantul? A intrat acuma. Sigur, n-am schimbat nimic din piesă. (degete: scena) Acolo... Da, da... știu, în text amantul e bărbat, colonelul... însă eu îl văd mai bine ca femeie... De acord, soluția poate părea surprinzătoare, chiar șocantă... dar adevărul e că el, amantul, e un tip slab, molic, abulic, subjugat femeii — fără voință, un tip pasiv, dominat de... și... ca să scot în evidență aceste trăsături... (Regizorul a rostit ultimele propozițiuni cu ochii la scenă și qvasi-perorînd... Se-ncruntă brusc, apoi sare de pe scaun și urlă la adresa actorului). Vasile! Ai înnebunit? Ce-ai înțepenit așa cu deștu-n aer?... Bate-o! Bate-o! Cum intri-n coteț, o apuci pe... Ai? (Se pare că Vasile arată ceva cu înțepenitul deget, deoarece Regizorul întoarce capul în direcția Actorului. Și nu-și găsește vecinul. Apoi, surprins, se apleacă, scoate un: Oh! de unde cititorul va deduce că dramaturgul a căzut. Leșinat, pe dușumea.) Dom' Tiberiu... Dom' Tiberiu!... (cercetare grăbită a trupului căzut, mîna, puls, plus ascultarea unor posibile șoapte ale musafirului. Spre scenă) N-are nimic! Respiră... Dar oricum, trimiteți după doctor... (Clipă.) Dobitocul, după ce i-am salvat timpenia aia de piesă, mai face și pe sensibilul.

Sfîrșit

AL. MIRODAN

CĂUTATE ȘI GĂSITE

- Pacienta se va face bine dacă se va căsători.
- Este căsătorită.
- Atunci să divorțeze.
-
- Îmi dați voie să fumez, duduie.
- Vă rog, procedați ca la dv. acasă.
- Păcat...
-
- Îți jur că ești primul meu amor.
- Dar Mircea?
- El a fost ultimul.
-
- Dar scumpul Nicușor ce face?
- E la spital.
- Vai, săracul, dar ce a pățit?
- Și-a luat doctoratul în medicină.
-
- Pictore, în cît timp faci portretul unei femei.
- Dacă e drăguță — în 6 luni, dacă e urîță — în 2 luni.

GH. GROSU

epigrame

Unor medici de la Policlinica Artelor

I-au interzis fumatul, băutura, iubirea, pescuitul, riguros. Iar pe deasupra i-au impus dietă: că de-o muri, să moară... sănătos...

* * *

Un critic mi-a spus că nu serie despre mine, întrucît nu intru în categoria preferaților săi

Întîi m-am supărat, firește, dar mi-a trecut căci, evident, văzînd cam despre cine scrie îmi zisei: „În categorie nu intră cei ce au talent“...

Invocare

Doamne, scot o carte iar: ca s-apară cronici bune, fă-mă două luni măcar ceva ștab la Uniune sau la Fondul literar!

DRAGOȘ VICOL

DINTR-O CĂLĂTORIE ÎN ITALIA

Urbino 6 mai 1973

Am vizitat de dimineață Oratoriul San Giovanni, capelă dinainte de 1400 a confraternității pastorilor, care e la Urbino un fel de „capelă Sixtină” a celor doi pictori frați, Salimbeni, de undeva din părțile acestea ale provinciei Le Marche. Au pictat-o la 1616. De atunci, deci de aproape 600 de ani, stă în picioare aproape de poarta de intrare principală, dinspre Apus. Ciudate și emoționante ambiții ale păstorilor de pe aceste plaiuri, de unde sosește cu siguranță acel mic caș gustos al locului, zis „cacciota”. Fapt este că au fost în măsură să o ridice, luînd pe seama lor pe cei doi pictori, care se văd de cîteva ori în frescile evanghelice de pe marile ziduri, amîndoi îmbrăcați în negru, cu fețele aspre, dar cu trăsăturile subțiri, asistînd cu evlavie duioasă și gravă, la un moment religios. Că sînt îmbrăcați în lungi anterie negre, în mijlocul celor mai variate și colorate veșminte ale celorlalți (prilejuri de artă a culorii) e un simț al propriei lor persoane și al propriei lor valori, în același timp marcat și modest. Rochia splendidă a madonei din fiecare frescă (cu excepția celei a răstignirii, unde apare trîntită la pămînt îmbrăcată în negru constrastînd numai cu o lungă cosită blondă care îi înfășoară un braț) este, coloristic și ca rafinament, antipolul extrem al umilinței lor vestimentare, și care ar vrea să exprime ființa proprie, ce rămîne totuși, prin aceasta, pe planul întîi al atenției.

Găsesc că toată opera aceasta a celor doi Salimbeni este o ducere la capăt — la capătul cel mai ales și fidel — al lui Giotto, excedînd numai în vioiciunea culorilor. Profesorul Assunto, care e în materie, lîngă mine, îmi vorbește de o predominare a lui Simone Martini. Oricum ar fi, am surpriza că mă aflu în plînul ciclului cel mare, organic, al picturii primitive italiene, într-un moment al lui pe care nu-l știam și nu-l văzusem. Ce mare surpriză! Încep să mă mir și mai mult de propria mea lacună. Universul acesta, cuprins de pictura primitivă a italienilor, m-a copleșit în tinerețe. N-am cunoscut, efectiv, toate compartimentele lui principale, după felul meu bizar de a fi atunci (din timpul studiilor universitare) găsit exprimat mai tirziu într-un gînd al lui Ariel care suna așa: „Ne te laboure pas tout entier”. Lăsam la început și necontinuat tot ce mă atrăgea mai mult. Mă rușinez să spun că încă n-am fost la Siena și la Assisi. Anul acesta nu voi pleca din Italia, fără să mă completez în această privință. Urmărisem însă — în studii — uneori cu amîndoi ochii deschiși, alteori numai spionînd cu un singur ochi, lumea picturii primitive. Straniu este că nu-mi aduc aminte să fi notat sau reținut numele fraților Salimbeni sau vreo reproducere după frescile lor... E oare cu puțință? A fost, desigur, o scăpare flagrantă, cauzată probabil de cultul intens pentru literatură în care mă întreceam cu prietenii mei studenți, Tomaso Landolfi, Carlo Bo, Leone Traverso, Mario Luzi, dînd ocol lui Eugenio Montale, Quasimodo și Elio Vittorini.

Din pictura primitivă italiană a secolului XIII și XIV-lea am făcut doar pionul unei idei de ordin teoretic, care mi-a vorbit fără întrerupere, ca și astăzi încă, și ca idee și ca plăcere, ca o satisfacție ierarhică a artei. În teza de doctorat, am așezat-o în fața „artei homerice”, într-un același model temporal al artei. Am tras concluzii de curaj, pe care nu le reneg, deși încă n-am găsit timpul să le dau exprimarea pe care s-o socotesc completă.

Cum se face că încă nu mi-am notat, undeva, pe frații Salimbeni? Nu am nici cel mai mic dubiu (după ce, prima oară, am văzut de curînd în mica galerie de artă Albani dinăuntrul Domului din Urbino cîteva fresce ale lor, deteriorate și refăcute, cu mari pete de tencuială căzute, care le dădeau un aer de picturi-colage și după ce astăzi am fost în Capela San Giovanni) că sînt primitivii cei mai convingători. Nu i-am reținut nicăieri, nici în „Gustul primitivilor” al lui Lionello Venturi. Sînt cu siguranță, dar modul meu de a citi o carte și a cerceta, n-a scăpat niciodată de fascinația gîndului lui Ariel...

M-a uimit în oratoriul din San Giovanni, excepționala facultate de mișcare a chipurilor. Era adevărat, ce spunea Assunto, despre rafinamentul gotic al picturii lor, despre „realismul” lor, parcă aproape modern în strînsarea stilistică primitivă. I-am răspuns că eu rămîn la puterea lor de mișcare, unde au mers mai departe decît alți primitivi, după ce Giotto a săvîrșit eliberarea din hieratism a iconografiei bizantine.

Fără îndoială, mai trebuie să descoperim, să găsim, momentul succesiv al primitivilor, de după cei doi Salimbeni. Cu siguranță că el este. Și se poate descoperi, pînă dispar definitiv, fiindcă momentul lor a fost încheiat. În ciclul acestui moment de artă, nu se mai poate vorbi de „provincialismul” unora sau altora, ci de o evoluție

artistică de culme. Artă italiană nu este o succesiune de stiluri ci o întrepătrundere de lumi, care trebuiesc luate fiecare în parte. În plimbările din Urbino, dădusem într-o biserică izolată, de altfel celebră, de o altfel de lume, cu totul nouă. M-am oprit la un café unde am luat cu satisfacție obişnuitul meu capuccino, convins că hoinăreala prin cetatea lui Federigo de Montefeltro fusese de data aceasta foarte fructuoasă.

M-a izbit relieful pe care între timp l-a căpătat, în interpretarea esenţială a picturii primitive, factorul gotic. Parcă totul ar fi devenit clar şi lămurit, în privinţa „revoluţiei” în eliberarea mişcărilor şi a compoziţiei, prin factorul gotic. Giotto, sigur că da, a stat sub raza goticului, nu ştim pe ce cale. Dar el s-a mişcat, în pictură, — a început să mişte — de la sine. Am rămas definitiv cu ideea că el, pensula lui, s-a trezit parcă dintr-un somn de după amiază şi a început să alunece după contururile vieţii, smulse sau introduse, în cele bizantine, fără să-şi dea seama dar sigur şi în mod absolut. El s-a substituit, prin simpla naştere, lui Cimabue care deja „mişcase”. A mers mai departe, ca un tinăr, ca un ignorant. Aflu că ar fi străbătut tot tărîmul gotic. Poate, poate! Dar unde? În sculptura gotică, romantică? Se poate, dar nu mi se pare deajuns.

Şi acum, iată pe fraţii Salimbeni care închid (la începutul lui 1400) hotarele unui univers artistic aparte cînd deja începuseră să se schiţeze altele. Pictura primitivă făcuse un drum mare. Nu fusese o fază ci, tocmai, un univers, care are cheile lui. Dar de ce mai palida strălucire istorică, artistică, a acestor fraţi, umili şi minunaţi? Assunto îmi pronunţă un cuvînt banal: din cauza provincialismului lor, din momentul cînd au lucrat. Florenţa ajunsese deja la Masaccio. Trecuse un nou prag decisiv. Ei erau în urmă, undeva peste dealuri — la Urbino. Ei se vedeau numai în dosul culmei colinelor din Montefeltro... Explicaţia — fără îndoială — m-a clătinat. Dar am rămas fixat, fără incertitudine, pe o altă bază de istorie a artei: pe baza cealaltă, nu a unei arte desfăşurabile la infinit, din formă în formă şi din etapă în etapă, ci a unei arte care, în formele ei istorice se dezvoltă independentă dinăuntrul ei propriu, pînă dispăre.

DRAGOŞ VRÂNCEANU

PROLOGUL MEMORIILOR*

Încep azi, luni 2 iulie 1962, să-mi scriu memoriile. Am cincizeci și șase de ani și nu știu cât voi mai trăi. De ce le scriu? Și cum concep să procedez în scrierea lor?

Am un bogat material de viață și cred că măcar printr-unele relatări și mărturii aş putea fi folositor cindva pentru cunoașterea oamenilor și epocilor care s-au întretăiat în decursul vieții mele. Nu-mi fac iluzia să cred că experiența mea ar putea servi altora mai tineri în așa măsură încît să-i scutească de dramele, suferințele și greșelile mele. Fiecare om își are datele lui proprii, condițiile și mersul lui specific și așa cum nici un om nu-i identic cu altul, nici experiențele fiecăruia dintre noi nu pot fi preluate întocmai și folosite ca rețetele medicale. Dar cunoașterea, atît în marile-i coordonate, cît uneori și prin amănuntele scoase din viața unui om sau a unor generații întregi, oferă învățăminte și dacă nu învățăminte măcar inspiră, încintă, scribește și cere înțelegere.

Desigur, amintirile au valoare pentru posteritate cînd sînt scrise de un om important sau măcar interesant, cînd conțin material bogat de trăire, referindu-se la oameni și la evenimente de însemnătate și cînd au o formă literară cît mai vie și mai artistică. Eu nu sînt un om de mîna întâia și nu am ajuns o personalitate artistică de prim ordin și aceasta atît din vina mea, cît și a unui destin împotriva căruia nu am putut lupta îndestul, lăsîndu-mă fărîmîțat, risipindu-mă în prea multe direcții, neconcentrîndu-mi eforturile asupra unor obiective precise, cum fac aceia care ajung mari scriitori sau artiști, știind să renunțe la multe și să se mulțumească a reuși într-un singur domeniu. Dar am participat cu un nesecat dor de cunoaștere și cu un dinamism perpetuu la tot ceea ce a fost mai semnificativ în viața culturală a țării și lumii și dacă am creat mai puțin decît puteam, în schimb am cunoscut infinit mai mult decît foarte mulți dintre creatorii timpului meu. Viața, sub feluritele ei aspecte, m-a atras totdeauna cu o forță căreia nu i-am putut rezista — viața în ceea ce are mai creator, mai constructiv, mai semnificativ, îndeosebi viața culturală, deoarece am fost și am rămas om de cultură, iar aceste memorii vor oglindi în primul rînd evenimentele și oamenii din domeniul culturii și artei cu care am avut a face ca scriitor, critic de artă și, la începutul activității, ca gazetar cultural.

Poate că mărturiile despre unii oameni din lumea artelor plastice, a literaturii și teatrului, a muzicii și arhitecturii se vor dovedi mai prețioase decît confesiunile mele proprii și deci vor avea o valoare documentară mai folositoare decît introspecțiile psihologice și evocările — cît de cît artistice — ale lumii în care am trăit. Dacă eu nu sînt destul de important, în schimb mulți oameni importanți sau măcar interesați vor apărea în memoriile acestea și astfel ideile, curente, creațiile vremii mele se vor răsfrînge prin oamenii și faptele consemnate aici. Firește, cu contradicțiile, conflictele și țelurile lor, ale claselor din care au făcut parte, ale vremii care și-au pus pecetea pe mulți dintre ei.

Cele ce am aflat sau am cunoscut în privința oamenilor și faptelor nu se vor mărgini numai la propria mea experiență, ci vor fi coroborate cu felul cum au fost apreciați sau depreciați de alții. Am citit uneori amintiri care se limitau doar la aspectele mai mult sau mai puțin cuprinzătoare ale experienței celui sau celeia care își evoca amintirile. Și erau extrem de sărace, uneori, chiar dacă aveau marca sincerității. Pe unii oameni de seamă ai vremii mele i-am înțilnit personal puține dăți și dacă m-aș rezuma numai la ceea ce am constatat eu dintr-o întrevedere sau mai multe — ar fi prea puțin pentru caracterizarea lor. Cînd cunoști un om celebru sau ai aface cu dînsul nu trebuie să-l izolezi de cele ce se spun sau se cred despre el, ci ținînd seama de toate datele esențiale, de ambianța judecăților și părerilor despre el, se cuvine să-l consideri și reconsideri în funcție de cunoașterea ta, căutînd adevărul, dincolo de oricum restrînsa ta experiență.

*„Prologul memoriilor” — titlul dat de îngrijitorul textelor lui Petru Comarnescu, Traian Filip — constituie de fapt continuarea, într-o viziune mai amplă, a jurnalului scris de-a lungul a peste patru decenii de un spirit lucid, în necontenită efervescență, cunoscut ca scriitor polivalent: eseist, critic de artă, critic literar și muzical, biograf și sociolog, într-un termen mai elaborat și mai frecvent, filozof al culturii. Comunicîndu-ne acest text, Traian Filip precizează că jurnalul și memoriile lui Petru Comarnescu reprezintă opera sa fundamentală și ea conține în jur de cinci mii de pagini manuscrise și dactilografiate, urmărind din copilărie pînă în pragul asfințitului un destin excepțional. Devenit un cîntec de lebadă, jurnalul comarnescian este una din cele mai reprezentative creații ale genului în literatura noastră și cert unul din cele mai puternice documente care legitimează maturitatea culturii și spiritualității românești contemporane. Parte din aceste memorii urmează să apară în Editura Dacia („Chipurile și priveliștile Europei”). În volumul „Chipurile și priveliștile Americii”, publicat în Editura Eminescu de curînd, s-au inclus textele inedite privitoare la ultima călătorie peste ocean a lui Petru Comarnescu.

De asemenea, nu mă pot rezuma nici la „fizionomia“ unei persoane sau unui fapt, înfățișând fără comentariu intelectual ceea ce am văzut sau trăit. Nu sînt doar un om care înregistrează ceea ce vede și trăiește și capabil să redea lumea obiectivă, ștergînd cu totul pe cel care o observă. Oricît de autentice sînt Amintirile din copilărie ale lui Creangă, ele ar fi fost și mai semnificative dacă alături de epică am fi avut și o oarecare filozofare asupra celor trăite și povestite. De altfel, nici Creangă nu poate face abstracție cu totul de anumite aprecieri personale și umorul său colorează mereu evocările. A șterge din descrierea altora modul de a aprecia al povestitorului înseamnă sărăcire și mutilare.

Eu nu pot fi un povestitor pur și autentic, tocmai pentru că nu pot despărți observația de cel care observă, pentru că nu pot face abstracție de mine însumi, de comentatorul din mine, în momentul în care povestesc. Înseși faptele povestite sau evocate sînt însoțite la mine de gândul care a fost prezent în perceperea lor de odinioară. Oamenii de azi, mai ales intelectualii, nu mai trăiesc viața cu un realism naiv și mereu gîndirea este prezentă la ei cînd descriu viața — gîndirea care a însoțit trăirea, gîndirea care a urmat trăirii. Chiar romanele contemporane nu se mai pot lipsi de comentariul inteligenței. Noi nu mai avem naivitatea povestitorului impersonal și rar autenticitatea povestitorului fără creier, ci doar simplu oglinditor al celor auzite sau trăite. Mă gîndesc la Thomas Mann, la Aldous Huxley, la Marcel Proust sau la și mai uluitorul Dostoievski, sau la Tolstoi. Povestitorii aceștia au fost și mari inteligențe, folosind alături de povestire comentariul eseistic. Dacă pentru mine rămîne un mare regret că nu m-am putut exprima decît prea puțin prin imagini și metafore — armele scriitorului epic și ale poetului — în schimb nu pot oglindi nici un fapt fără de gîndirea care a fost prezentă, cînd l-am trăit, sau de reflecțiile ce i-au urmat mai curînd sau mai tîrziu. Cu atît mai mult în memoriile acestea considerațiile filozofice nu vor lipsi, măcar pe marginea unora din faptele consemnate. Dacă nu am stofă de povestitor naiv și direct, cele ce povestesc sau mai curînd relatez sînt mai totdeauna însoțite de comentariul inteligenței, fiind opera unui om cu înclinații spre eseistică. Nu pot reda doar cu sensibilitatea fenomenele trăite, ci la toate particip și cu gîndul. Memoria oricărui om, dar mai ales a celor bătrîni, este instrument de cunoaștere — clară sau nu, aceasta este altceva. Un povestitor sau un memorialist evoluat împărtășește, în fond, cunoașterea trăită, răspîndind înțelegere și cerînd înțelegere.

Cred că de mic perceperea oricărui fapt de viață s-a desfășurat la mine și cu ajutorul gîndului, al inteligenței. Nu am trăit numai cu simțurile și cu sentimentele, chiar dacă acestea uneori au precumpănit și mi-au întunecat rațiunea.

Ce fel de tip psihologic sînt va reieși din paginile ce urmează. Om iubitor de viață, extrem de activ și de dinamic, și totuși cu calități de cugetător. Dar de cugetător nu izolat în camera de lucru, ci gîndind în iureșul faptelor. Calități de mare organizator și de animator, provenite din sociabilitatea mea, din dragostea de adevăr și de oameni, dintr-un fel de răspundere sau datorie ca lumea să fie mai frumoasă și mai bună. Și totuși neavînd stofă de conducător pentru că estetul din mine și mai ales criticul îmi mîna încrederea doar în faptă. Naivitate și entuziasm, alături de tîrzi cunoașteri realiste; aspirații mărețe alături sau urmate de căderi în platitudine și rutină. Filozof prea legat de viață și cedîndu-i; om setos de cunoaștere cît mai largă și mai variată, preferînd creației cunoașterea, dar ajungînd acum, spre bătrînețe, la o sinteză de cunoștințe care ar fi putut da un romancier, un istoric al culturii sau artelor sau chiar un filozof nu de rînd. Risipit în zeci de indeletniciri și căutări, care însă s-au încheat într-un tot unitar și coerent și din care ar putea ieși ceva măreț și deosebit, dacă anii mi-ar îngădui și dacă aș avea condiții mai prielnice. Mă simt însă prea consumat la cei cincizeci și șase de ani pe care îi am. Am participat cu intensitate la faptele culturale și artistice ale vremii; m-am pasionat de tot ceea ce a fost nou sau autentic; nu mi-am cruțat timpul pentru a ajuta pe alții, ascultînd sau citind scrierile altora, vîzînd mii de opere de artă ale începătorilor și maeștrilor; am desfășurat o energie excepțională în activitatea de critic și prețuitor al valorilor spirituale.

Pentru mine, am fost destul de nepractic și, dincolo de toate piedicile, lucrăturile și loviturile îndurate, dincolo de destinul meu dramatic — aș fi putut chiar în condițiile mele, destul de grele și neliniștitoare, profita mai mult pentru a mă realiza deplin sau măcar pentru a trăi ceva mai lesnicios. Nu am fost însă omul banului, nu am avut niciodată dorinți de avere și lux, nu am fost ahtiat de ascensiuni sociale.

Nu am avut un destin tragic, ci un destin dramatic, plin de contradicții, ciocniri, căderi, răniri, suferinți dar și de satisfacții morale și intelectuale. Aproape tot ceea ce am obținut în viață a fost prin mari eforturi, printr-o muncă fără preget. Nimic nu mi-a fost ușor și căzut ca din cer, afară poate de unele calități cu care m-am născut: sensibilitate, receptivitate, avînt, oarecare inteligență de om superior și darul de a mă pasiona, de a pune pasiune și gîndire în ceea ce mă interesa, în ceea ce credeam: arta și cultura, creația și gîndirea. De aceea și sînt acum atît de consumat, uneori cumplit de obosit și sătul, zicînd cu oarecare nepăsare, eu, entuziastul de ieri și neobositul cercetător al vieții, că mi-e tot una dacă mai trăiesc mult sau dacă mai trăiesc puțin, un an, trei, zece cel mult. Nu doresc să mor, dar iarăși acum nu mă mai agăț cu orice preț de viață. Dacă este — bine; dacă nu, nu. Zic adeseori în ultima vreme, dar mă mint pe mine sau mă las sub impresia nemulțumirilor, neliniștilor și suferințelor de moment,

în fond iubind și acum viața și regretând că nu voi ști cum va fi lumea la anul 2000, la anul 2300 sau mai târziu. Sufăr cumplit din pricina limitării vieții și cunoașterii și câteodată doresc să mai fie lumi în care să se prelungească, într-o formă sau alta, cunoașterea de aici.

Dar poate toate acestea din rîndurile introductorii vor fi mai bine și mai concret exprimate în memoriile ce urmează. Prezentarea amintirilor va fi cronologică, începînd cu nașterea, copilăria, adolescența, dar nici în evocările lor nu voi putea uita cine le scrie, cînd le scrie, intervenind deci eu cel de azi, omul de cincizeci și șase de ani, în relatarea celui de odinioară, cu memoria încărcată de alte experiențe și înțelegeri. Nu cred și nici nu aș putea scrie amintiri „pure“, adică în care să se facă abstracție de anii ulteriori, de ecranul întregii existențe. Acele așa numite „pure recollections“ sînt o ficțiune, un act artificial, în care memorialistul șterge voit cu buretele ceea ce nu a aparținut momentului amintit, rechemării lui în prezent. Eu știu că și în copilărie faptele de viață erau însoțite de sentimente și gânduri, unele ascunse, altele vagi și naive, dar reale, iar acum, cînd le rechemi, ele îți revin și cu ceea ce le-a însoțit atunci, și cu ceea ce le însoțește astăzi, cînd ești un om care a trăit multe. Gîndul interior, subconștientul, conștientul le pricepem astăzi mai bine și știm că trăirea oricărui fapt sau chiar a unei idei, nu e un fenomen simplu, ca în romanele scriitorilor care povestesc și nu gîndesc, ale poezilor care sugerează prin imagini mai mult întîmplătorul și nu esențele, pe care numai ideile le sesizează. Deci chiar cele mai îndepărtate amintiri nu vor fi simple și fără comentariul minții. Dacă ar fi să le povestesc nude, directe, pure — nici nu m-ar interesa. Poate că în acest caz nici nu aș scrie memoriile. Pentru mine orice consemnare a faptelor trăite înseamnă un act de cunoaștere și are valoare în măsura în care luminează sau deslușește ceva — în care explică sau sugerează mai mult. Iar unitatea și continuitatea amintirilor le asigură tocmai eul celui care povestește și comentează, al povestitorului și eseistului, trecutul căpătînd reflexe și vibrații tocmai prin distanța virstei și bogăția experienței, prin confruntarea celui de ieri cu cel de azi, prin adnotarea marginală a gîndirii prezente față de trecutul trăit.

Ca mijloace de expresie, ca limbaj literar, memoriile acestea s-ar putea să nu încînte, fiind mai curînd ale unui om de acțiune și de gîndire decît ale unui literat care vehiculează imagini și metafore. Argezi vrăște cu imaginile lui, cu stilul său neașteptat de întortochiat și admirabil urzit, dar omul spune infinit mai puțin decît pare a spune la prima lectură. Îl invidiez și în același timp îl plîng. Să ai atîtea imagini splendide, uluitoare și să spui cu ele atît de puțin! Să ne gîndim ce ar putea spune Argezi dacă ar avea capul filozofic al lui Eminescu, puterea acestuia de a gîndi cu adevărat, fiind totodată și poet! Sau cu cît mai mare ar fi fost uriașul Mihail Sadoveanu dacă pe lîngă darul de povestitor, de bard homeric, ar fi avut și inteligența lui Dostoievski sau Proust! Față de asemenea uriași universali sau români mă simt un pigmeu, cînd e vorba de creația artistică, dar nu mă consider deloc inferior lui Creangă, Sadoveanu, Argezi ca om de cunoaștere, ca inteligență vie și prezentă în contemporaneitate, ci dimpotrivă. Iar dacă în însușirile mele proprii în ceea ce am și în ceea ce nu am, regret că am creat mai puțin decît am cunoscut, că mi-am irosit energia în a gusta și aprecia creațiile altora și nu m-am concentrat într-o creație literară (roman etc.) a mea — totuși și acum îmi zic că decît un scriitor mare și totuși limitat în cunoaștere, mai bine un om cu o cunoaștere largă și plurală. Firește, și scriitorii, și oamenii de cunoaștere își au limitele timpului lor și chiar un Dostoievski, Tolstoi sau Proust, scriitori cu largi înțelegeri, s-au dovedit opaci față de multe din marile fenomene și drumuri ale existenței. Dar dacă am rămas un om care nu s-a realizat ca mare scriitor și poate nici ca om de cultură și critic, nu regret că în locul acestei realizări am trăit intens și am ajuns să cunosc infinit mai mult decît cei mai mulți dintre realizații timpului meu. Deși sînt om de artă și critic în primul rînd, totuși în ceea ce mă privește consider că, a cunoaște cît mai mult din ceea ce aparține vremii tale, este tot atît de satisfăcător cît și o mare creație artistică. Sigur, operele de artă rămîn posterității, pe cînd cunoașterea adunată pînă la o mare sinteză dispăre odată cu tine. Aș fi dorit să las și opere nemuritoare sau măcar îndelung dăinuitoare. Nu s-a putut și nu știu dacă se mai poate, dacă timpul îmi dă acest răgaz (și destinul meu sfîrtecător). Dar pentru că am avut fericirea de a cunoaște multe și mult, socot de datoria mea de a le comunica altora prin aceste memorii. Că în aceste memorii se vor găsi pagini de epică, de filozofie și eseistică, dar oarecum aplatizate de înșiruirea cronologică a memoriilor, vor spori regretul meu că nu am scris încă romanul mare și complex al generației mele, pe care mereu l-am dorit și la care m-am gîndit mult. Poate că amintirile de aici să-mi servească și mie — dacă voi trăi mai mult, ceea ce nu este probabil — la scrierea romanului sau la alte lucrări de epică. Nu știu ce extindere vor lua aceste memorii și cît voi apuca să scriu din ele. Dar nu vreau să fac ceva de mîntuială și, în loc de altele, voi dăruii zilnic sau cît mai des din timpul meu pentru scrierea lor.

Nu știu în ce mîini vor ajunge aceste memorii, dacă îmi vor supraviețui cu adevărat, dacă vor vedea total sau parțial lumina tiparului vreodată. Cu toate riscurile — s-au pierdut

lucruri mult mai însemnate în istorie — purced la scrierea lor, convins că pot fi utile. Deși eu voi profita cel mai puțin de pe urma lor, le scriu dintr-o necesitate interioară, din nevoia de dăruire și comunicare, din dorința, nu lipsită de orgoliu și dragoste de sine, de a-mi face dreptate și mai ales de a cere înțelegere față de oameni, față de oameni ca mine și ca dumneata cititorule ipotetic. Aceasta mă determină să dau din timpul meu prețios, să sacrific ore multe, care poate ar fi remunerative într-altfel. Eu le scriu tot în condiții grele, dovedind și astfel că scrierea lor răspunde unei autentice necesități...

Sculptură în piatră de NICĂPETRE

ÎNSEMĂNĂRILE UNUI BIBLIOFIL

Biblioteca lui Mathias Corvin

După ocuparea Constantinopolului de către Mahomed al II-lea, regele Mathias Corvin a trimis agenți în tot Orientul apropiat și în Grecia. Aceștia, cu bani grei, au izbutit să-i procure cărți și manuscrise rare, de o valoare inestimabilă. Regele a putut astfel să-i formeze la Buda o bibliotecă magnifică. O idee aproximativă despre această bibliotecă se poate face după descrierea unui filolog care a vizitat-o.

„Am văzut aceste cărți”, spune Brassicanus, în prefața operelor lui Salvien, „dar ce cărți. Fiecare era o comoară. Zei nemuritori, cine ar putea înțelege ce bucurie am simțit la un astfel de spectacol. Eu mă credeam, nu într-o bibliotecă ci — cum s-ar zice — chiar în sinul lui Jupiter. Erau cărți rare, unice, grecești, ebraice și latinești, pe care regele le cumpărase din toate orașele distruse și din Constantinopol.

„El le-a salvat ca pe niște sclavi smulși din fiarele și lanțurile barbarilor. Se găseau atâtea lucrări latine, antice și moderne, încât nu-mi amintesc să fi văzut vreodată în altă parte asemenea colecție laolaltă. Am văzut nenumărați autori greci și comentarii nesfârșite asupra — aproape — a tuturor poezilor; comentarii puțin sau deloc cunoscute savanților. Oh, cruzime a turcilor! o, sălbatecă nebunie a barbarilor, o, exterminare a literelor...” Și astfel răsună peste secole până la noi, plîngerea acestui Iov civilizat din secolul XVI.

În adevăr, după bătălia de la Mohacz, din 1526, Soliman al II-lea a intrat în Buda. Primul său drum a fost la castelul regal și... la bibliotecă. O parte, a fost arsă imediat. Soldații smulgeau garniturile de argint ale legăturilor scumpe și mutilau cărțile rupind filele. Ceea ce a rămas a fost imbarcat în corăbii și trimis pe Dunăre la Constantinopol. Cu totul întâmplător, câteva volume au fost uitate într-un turn.

Un secol mai târziu, au fost descoperite de anticvarul și diplomatul flamand Busbeq. El a izbutit să cumpere câteva. În prima jumătate a secolului XIX se găseau la Biblioteca imperială din Viena. Deasemenea, în Biblioteca din Paris se găseau două. Prima era, DIVI HIERONYMI BREVIARUM IN

PSALMOS DAVID. Titlul manuscrisului a fost scris în capitale de aur pe fond de azur, cu devize. Prima filă este încadrată cu embleme, figuri și patru îngeri care susțin armele regelui. O scriere curată cu litere rotunde, în linii lungi, pe un pergament de o mare frumusețe.

Pe ultima filă are această inscripție, în capitale roșii: A. SINIBALDUS EXSCRIPT FLORENTIAE, a. 1488, pro MATHIAS REGE UNGARIAE. În fruntea celui de al doilea manuscris se găsește o notiță în limba franceză, în care scrie cum domnul Girardin, ambasadorul Franței pe lângă Poarta Otomană, a putut, în 1688, să scoată din biblioteca seraiului, pentru a trimite în Franța, acest manuscris.

În afară de patru tratate în limba italiană, manuscrisul mai cuprindea un TRACTATUS PAULI SANTINI DUCENSIS, DE RE MILITARI, cu mai multe figuri.

De ce a plăns Boccacio?

Povestirea următoare a rămas de la un comentator al lui Boccacio, Benvenuto da Imola, care a scris-o în latina stilcică a timpului său. El povestește ce-i spusese venerabilul său maestru.

„Într-o zi, găsindu-se în apropierea nobilei minăstiri de la Monte-Cassino, s-a gândit s-o viziteze. Știa din auzite că acolo se găsește o bibliotecă cu lucrări deosebit de prețioase și rare.

„Ajuns la minăstire, s-a rugat plin de umilință, de un călugăr, să-i deschidă biblioteca. Acesta însă, plictisit de cine știe ce probleme personale, i-a răspuns, arătându-i o scară înaltă: „Urcați-vă, este deschis”. Boccacio a urcat vesel și a ajuns sus; dar la acea bibliotecă nu era nici cel puțin ușă. Acolo unde se aflau atâtea lucrări de mare valoare, crescuse iarba în jurul ferestrelor; cărțile și băncile erau acoperite de un strat gros de praf. Uimit și mhnit, a luat o carte, la întâmplare, apoi alta și alta. Toate cuprindeau lucrări scrise de antici, în adevăr rare. Indignarea lui a luat locul mîhnirii, toate erau mutilate. Unora le lipseau pagini, altora li se tăiaseră marginile, în sfîrșit, toate erau vătămate în felurite chipuri. Cînd a văzut munca și fructul atîtor gînditori de geniu, studii căzute pe mîna unor astfel de oameni, s-a îndepărtat cu tristețe în inimă și cu lacrimi în ochi. A coborît scara și, ajuns în curte, a întrebat un alt călugăr, pentru ce cărți atît de prețioase sînt mutilate atît de barbar. Acesta i-a răspuns că frații, căutînd să cîștige din cînd în cînd un bănuț, rîcneau filele de pergament și scriau din nou rugăciuni, în locul filozofiei și altor subiecte greu de înțeles. Aceste rugăciuni le vindeau copiii. Cît despre margini, frații le tăiau și făceau cărțile pe care le cumpărau femeile” și Benvenuto da Imola adaogă: „Acuma, oh, omule studios, spargeți capul să compui cărți”.

Despre lucrări autografe

Autografele poezilor, din toate timpurile și de la toate societățile civilizate, au fost prețuite după considerația de care s-a bucurat poetul respectiv. La romani, epigramele lui Martian sînt semnificative. Iată un exemplu: „Pudens, vrei să corectez pentru tine cărțile mele, cu propria-mi mină. Înseamnă a mă stima cu adevărat și a mă iubi mult, dacă voiești să pozezi în original proștiile mele“. Quintilian vorbește de autografele lui Cicero și Virgiliu. Suetoniu analizează atenția dată de August, în redactarea scrisorilor autografe. Tot el vorbește de tăblițele pe care Nero își scria poeziile. Le-a avut în mină și era convins de autenticitatea lor, mai ales după corecturile și ștersăturile poetului. În evul mediu, colecționarii de autografe erau rari; cultura oamenilor fiind în acele timpuri aproape inexistentă și cărțile scumpe și foarte rare. Un autograf — de talie — s-a păstrat totuși, Biblia lui Alcuin. Ea a fost vîndută la o licitație, la Londra, cu 1500 de livre sterline în anul 1836. Începînd din secolul XIX, cîțiva savanți au reunit colecții de autografe. Unul din ei, celebrul Uffenbach, mort în 1734, a reunit 119 volume cu lucrări autografe, cuprinzînd lucrări autografe ale majorității savanților, începînd din secolul XVI.

După moartea sa, colecția a fost cumpărată de filologul J. Christoph Wolf. Primul catalog, exclusiv pentru scrisori autografe, a fost făcut la Paris, în 1822. Pînă atunci, erau puțini cei care colecționau numai lucrări autografe; după aceea, amatorii s-au înmulțit dar, nu totdeauna cu urmări plăcute. Tot la Paris, a apărut, în 1851, un dicționar cu lucrările autografe, furate din bibliotecile publice. Extrem de rare sînt cărțile semnate de poeți importanți la începuturile imprimeriei.

Au rămas puține, semnate de Corneille și Racine, deasemenea, sînt rare cărțile care au aparținut lui J. J. Rousseau și semnate de el.

Îtalienii, au fost mai norocoși. La biblioteca Barberini din Roma, s-au păstrat lucrări ce au aparținut lui T. Tasso, cu însemnări marginale. Se găsesc multe care au aparținut reginei Christina dar, păreri personale, scrise pe marginea cărților citite, sînt în mare parte eronate. În epocile modernă și contemporană, colecționarii sînt — în general — rari. Sînt oameni de cultură și care dispun de mijloace financiare, pentru a-și permite această slăbiciune umană. Totuși, grație lucrărilor autografe, posteritatea a putut cunoaște amănunte din viața și opera oamenilor de valoare din toate timpurile.

A. ARION

OCOLIND

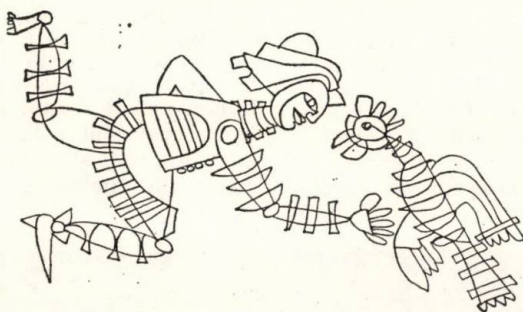
*Cîtă bucurie mi-a făcut
Sădirea trandafirilor și a crăițelor.
Prin ele, îmi voi face drum pînă la Tine.*

*Văd o lumină mare, albastră,
În străfundul corolelor învăluitoare.
Întoideaua ochiul meu străpunge florile.*

*Și nu numai pe ele.
Fiecare floare are un izvor adînc
De plăcere. În jurul răsadurilor umede*

*Mă plimb, cu grijă,
Ocolind într-adins cu privirea
Cerul nemărginit.*

ANGELA MARINESCU

CINE VISEAZĂ CAI ALBI

*Vînd cărți, vînd cărți! Înaintează caii
aristocratici ca o zi de primăvară
și se presimt mereu mai mici de parcă
s-ar contempla pe gînduri dinafară.*

*Cît dați? O haină veche pentru cartea
scrisă de caii zburători, un lanț de ceas
un crin, un ban de fier ca o copită
pierdută-n asfințituri de Pegas...*

*S-au scris de multă vreme toate cărțile.
Spre ziuă, lîngă ei adorm în fin
prea fericit sub cerurile grele
de bibliile cailor bătrîni.*

*Ei dorm prea drepti și prea sătui de-atîta
fin putred și de-atîtea întrebări
pe cînd alunecă subțire luna —
ea, cea mai veche carte a cailor, pe mări.*

*Atîrnă-n slăvi biblioteci nebune.
Mor libelulele. Se stinge-un vag tumult.
Cai albi — o mare dragoste din care
îndrăgostiții au plecat demult.*

FLORIN MUGUR

TEIUL SFÎNT

*Codri de-aramă ne-a dat și pădure de-argint,
plopi fără soț tremurînd monocord,
și nu ne-a cerut pentru sine decît
un tei, lîngă marginea lui dinspre nord.*

*Biserică deci dintr-un lemn i-am zidit
cu preoți în ample odăjdii de frunze,
care-n loc de molitve cîtesc
semnele lumii sau semnele țării, ascunse.*

*Cînd iarna se-mpiedică-n teiul sărac,
se-ntorc de departe cuvintele sale
cu frigul, ca-n oase, pătruns în vocale,
și-n oîntăta nopții tăcere,
sub lămpile noastre se fac
amiază și miere.*

ANDREI CIURUNGA

CÎNTEC DE LEBĂDĂ

*Sînt splendida lebedă
Ce zboară spre turnul Babel
Purtîndu-și în cioc ghilotina
Spaima mă strînge ca-ntr-un inel
Ochiul deja știe ce-i vîna
Lacăte grele în ceruri se frîng
Zăbrele de fier se cern peste ape
Numai dorințele-mi umblă prin gînd
La fîntîna de foc să se-adape.
Stîngele parcă nu are zăgaz
Ca viul argint aleargă prin vine
El singur va ride-n extaz
Cînd eu voi dansa pe ruine.
Lotușii aripii s-or vesteji
Strînși de-o feerică ghiară
Pînă îi rumegă prin preerii
Caii în rinjet de fiară.
Cum zborul va fi un tropot nebun
Aripa se schimbă în copită
Cu caii de-avalma carne de tun
Fără de mine trec prin ispită...
Iubesc ghilotina
Nici nu mai știu cine mi-e tatăl
Calul cel roșu poartă lumina
Turnul se-apropie, iată-l!*

ANA CATON

BĂLCESCU ȘI EMINESCU

..., „Murind în Italia, sărac și părăsit — scria Eminescu în ziarul *Timpul*, în ziua de 24 noiembrie a anului 1877, la apariția *Istoriei Românilor* sub *Mihai Voievod Viteazul*, când se împlinea un sfert de veac de la moartea lui *Nicolae Bălcescu* — rămășițele lui dorm în pământul din care a pornit începutura neamului nostru, cenușa sa n-a sfințit pământul patriei, ci e pe veci amestecată cu aceea a sărăcimii din *Palermo*. Cu limbă de moarte, însă, și-a lăsat manuscrisele sale domnului *Ion Ghica*, iar astăzi, după un pătrar de veac din ziua morții lui, *Societatea Academică* a însărcinat pe *D-l Alexandru Odobescu* cu revizuirea și editarea scrierii, care va vedea lumina la vreme — astăzi, când vitejia și virtutea țărânului nostru ne face să uităm fătărnicia și micimea de suflet a trădătorilor de la 1848 și nemernicia unora dintre comandanții improvizați de „frații” liberali, care, pentru a-și dura gloria pe acții, au dus, ca *dl. colonel Anghelescu*, la o moarte sigură și fără de nici un folos pe acest popor, viteaz și vrednic de a fi altfel guvernat. Facă-se din această scriere evanghelia neamului, fie libertatea adevărată idealul nostru — libertatea ce se cîștigă prin muncă! Când panglicarii politici care joacă pe funii, împreună cu confrășii lor din *Vavilonul de la Seina*, se vor stinge pe rudă, pe sămînță, de pe fața pământului nostru, când pătura de cenușeri, leneși și fără știință, va fi împinsă de acest popor în întinericul ce cu drept i se cuvine, atunci, abia, poporul românesc își va veni în fire și va răsufla de greutatea ce apasă asupra lui, atunci va suna ceasul adevăratei libertăți“...

Și, se întreba *Eminescu*, atunci, chinuit de nemerniciile celor ce înșelau sau linguseau patimile mulțimilor cu fraze sunătoare: „Oare, suna-va odată ceasul acesta?“... *Prea întunecată și apăsătoare* era priveliștea pe care o oferea ochilor sufletului său curat, judecății lui cinstite, complicitatea gălăgioșilor măsluitori de idealuri, burghezi și moșieri, din cel de al treilea sfert al veacului său obidit și prea respingătoare cîrdășia ex-revoluționarilor de 1848, prin ce devenise aceasta în 1877, pentru ca *Poetul*, copleșit de aceeași stăruitoare grijă pentru soarta mulțimilor trudnice, înșelate și prădate de dreptul lor sacru la o viață mai bună, cu inima strînsă de durere și revoltă, ca și *Bălcescu*, să nu adauge:

„*El (Bălcescu)* s-ar spăimînta văzînd cum a fost să se realizeze pe pământul nostru libertate și lumină! *El* ar vedea parlamente de

păpuși neroade, universități la care unii profesori nu știu să scrie o frază corectă, gazetari cu patru clase primare, cu un cuvînt oameni, care, văzînd că n-au încotro de lipsa lor de idei, fabrică vorbă nouă, risipind vechea zidire a limbii românești, pentru a părea că tot zic ceva, pentru a simula o cultură pe care n-o au și o pricepere pe care natura n-a voit să le-o dea!“...

Observațiile lui *Eminescu*, care veneau la o distanță de timp de numai un sfert de veac de la sfîrșitul tragic al *Bălcescului*, nu demonstrează ele, oare, aceeași structură intimă, aceeași frămîntări și neliniști, același suflu de foc și aceeași dreaptă revoltă împotriva pătimirii poporului, — nu demonstrează ele, oare, o desăvîrșită înrudire de simțire și de cugetare cu *Bălcescu*? Aceași patimă a dreptății și adevărului, aceeași generozitate ideală, același spirit mesianic și, într-un fel, aceeași treaptă de evoluție umană și istorică?

Dar, congenerul uluitor al *Martirului de la Bălcești* — *Poetul* — remarcă, în continuare, „neobositul zeu“, forța și spiritul de sinteză cu care „acest bărbat plin de inimă și înzestrat de natură cu o minte pătrunzătoare și cu o fan- tezie energetică a lucrat la *Istoria* lui *Mihai-Vodă*“... „Deși *Bălcescu* se întemeiază pretutindeni pe izvoare și scrierea lui e rezultatul unei îndelungate și amănunțite munci — spune *Eminescu* — totuși munca lui nu se bagă nicăieri în samă, precum în icoanele maeștrilor mari nu se vede amestecul amănunțit de vopsele și desenul îngrijit linie cu linie“... Astfel, descifrarea și înțelegerea cea mai responsabilă a vieții și operei *Bălcescului* le-a învederat nemuritorul autor al *Geniului pustiu*, când proclamă că „entuziasmul lui, ca atare, ne încălzește, căci este sincer, adevărat și energic“ și „s-arată cu aceea neșovăire de care ne minunăm în caracterele antichității“, dar și atunci cînd relevă că „neobișnuită căldură sufletească, răspîndită asupra *Istoriei* sale, topește nenumăratele nuanțe într-un singur întreg, și, asemenea scriitorilor din vechime, el îi vede pe eroii săi aveau și-i aude vorbind după cum le dictează caracterul și-i ajunge mintea, încît toată descrierea persoanelor și întâmplărilor e dramatică, fără ca autorul să-și fi îngăduit a întrebuița undeva izvodiri proprii ca poezii“. Căci, *Bălcescu cărturarul*, *Bălcescu istoricul*, *Bălcescu patriotul*, *revoluționarul*, nu s-a mulțumit să scrie o lucrare de minuțioasă documentare istorică, nici numai un poem de exaltare a trecutului sau de apologie a eroului ales. El le-a contopit și le-a topit pe toate într-o operă unică, de incomparabilă valoare, în care nu lipsește nimic — nici istoria, nici știința, nici filozofia, nici literatura — și care ar fi atins, desigur, desăvîrșirea dacă ar fi avut îndurarea *Timpului* s-o ducă pînă la capăt și să-și revadă, cu îndestulă migală, capitolele scrise.

La rîndu-i, însă, ce-avea să facă *Eminescu* cu *Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!*, cu *Geniu pustiu*, cu *Împărat și Proletar*,

cu **Scrisoarea III-a** și cu multe altele din poemele sale decât să ducă mai departe și să desăvârșească sursele operei istoricului și luptătorului martir de la 1848, în credința căruia trecutul ascunde atâtea semnificații pilduitoare pentru urmași și care îmbrățișase, în stagiile lui pariziene și palermiene, misionarismul lui Lamennais sau patetismul, retorismul sublim și avântul romantic al lui Michelet, acel filozof și mare poet al istoriei a cărui impresionantă pledoarie pentru cauza poporului român, din cadrul celebrelor sale cursuri de la Collège de France, este bine cunoscută? Ce înseamnă, în fond, emoționantul și piosul început al narațiunii Bălcescului — „Deschid sfânta carte unde se află închisă gloria României, ca să pun înaintea ochilor fiilor ei câteva pagini din viața eroică a părinților lor”... — în concepția căruia timpurile de aducere aminte stau sub semnul Providenței, ocrotitoare simbolică a dreptelor bătălii, a idealului național, care formează, în esență, obiectul pateticei sale demonstrații! Nu este vorba de aceeași nevoie, poate organică, cu care Eminescu avea să compare, trecutul cu prezentul — antiteză tipică și frecvent romantică — și să pună în valoare adevărul istoric în creația sa, **nu pe linia celebrei „fortuna labilis”, ci în sensul resurecției patriotice, al dorului de libertate, al viziunilor providențiale, al antitezelor, al invocației și al unui erou excepțional** — ca, de pildă, Toma Nour sau Mureșan —, alternând necurmat expunerea istorică cu meditația?

Ducând mai departe și valorificând la un nivel atât de înalt tradiția istorică, concepțiile filozofice ale lui Bălcescu și Eminescu se situează pe linia cea mai înaintată, nu numai în România, dar și în întreaga Europă a epocii lor. Deși din spirit romantic și deși nu o dată frînați de implicații idealiste, fondul gândirii lor istorice și filozofice este materialist, sensibil apropiat de principiile marxiste în explicarea mecanismului social. Pînă și preferințele poetice ale lui Bălcescu reflectă o vastă arie de preocupări pentru literatura română și europeană, care îl previne pe Eminescu și care se integrează organic între coordonatele concepției lui științifice și social-politice revoluționare. Este tocmai ceea ce explică, în bună măsură, de pildă, apropierea lui Bălcescu de creația lui **Byron**, de ideile și viziunea istorică a celui mai de seamă reprezentant al romantismului englez și, în același timp, — cum îl considera și Eminescu — unul din marile modele ale veacului, al cărui sfîrșit tragic la Missolonghi, în Grecia, îi adusese aura legendei.

Apoi, dacă lui Bălcescu nu-i rămîne într-**nimic străin nici elogiul naturii în marele său poem al trecutului, excelînd, cu deosebire, în acea imagine arhitectonică a peisajului**

transilvan — **tărîm fericit al Canaanului** —, imagine impunătoare prin marea sensibilitate a autorului, prin tehnica descripției, prin armonia frazei, prin acea rară vibrație a comparațiilor și epitetelor, care se cheamă unele pe altele, se contopesc și curg prin trupul cuvintelor ca un fluid de taină și de muzică —, la Eminescu natura patriei, atât de nuanțat receptată și fermecător cîntată, devine însăși inima creației sale, unicul izvor al entuziasmului său neîntrerupt în fața frumuseților lumii, menit să-i regenereze elanurile istovite de suferință și eforturi și să-l ajute să înfățișeze mai adînc intensitatea romantică a pasiunii, a arderilor și dorului său, într-un limbaj simplu, pur, colocvial, de o inegalabilă aură poetică.

Dar, mai cu luare aminte, Bălcescu și Eminescu au rămas mereu aceiași în viață ca și în opera lor, ca două naturi desăvîrșite, prototipuri ale pasiunii adevărului, ale consecvenței în idei și-n acțiune, pînă în momentul în care și-au circumscris destinul tragic, harul din ei eliberînd atât de prematur țărînei țărîna ce-au fost... cu singura deosebire că, **Martirul luptător** — de la nașterea căruia s-au împlinit de curînd 155 de ani — sfîrșeste într-un amurg întunecat, departe de **țara lui mult dragă**, pe pămîntul Siciliei, cea plină de vînturi, de cuietul mării și de neamuri, la Palermo, unde avea să rămîină pentru totdeauna în groapa comună a săracilor din cimitirul Capuccinilor, iar **Luceafărul** poeziei românești — de la răsăritul căruia se împlinesc, la 15 ianuarie 1975, 125 de ani, se stinge într-un ospiciu, în țara lui, în aceeași tragică părăsire și însingurare, sub ochii contemporanilor neputincioși, orbiți de lumina lui solară...

Ireproșabili și pilduitori în toate gesturile vieții lor, fiecare din cei doi, trăind pe-aceste pămînturi la cîte o răscruce a istoriei, au rămas între marii noștri înaintași, oameni ai culturii și ai faptei, venerați de toate generațiile, ca doi coloși fără de asemănare, mistuiți în ființa lor de atât de nobile idealuri. Popoarele au dreptul să ni-i invidieze. Aproape că e de necrezut în tulburea noastră istorie și-n tulburea istorie a lumii! De aceea, nici o altă apropiere, ca aceea între Bălcescu și Eminescu, n-ar fi putut aduce azi în sufletul nostru mai multă smerenie și mai multă lumină. Da! și unul și altul fără de asemănare — prin harul lor, prin focul lor lăuntric purificator, prin credința și creația lor, prin acțiunea lor, în expresia căreia aduceau, la nivelul vremii, tumultul continental al vieții pe care începeau s-o trăiască milioane și milioane de oameni simpli, de trudituri din lumea întreagă. Așa-i păstrează și așa îi va păstra de-apururi memoria afectivă a generațiilor, memoria României eterne.

FĂNICĂ N. GHEORGHE

— ARHITECTONICĂ —

Turnul din Pisa,
 Renumit pentru reverențele lui
 seculară,
 S-a hotărît să-și îndrepte șira
 spinării.
 Și orea
 Să stea
 Cu demnitate în picioare...
 Va reuși:
 El n-are sentimentul avansării!

VALERIU BUCUROIU

Prin trestii de flaut

Trec odată cu zorile,
 odată cu seara trec prin orașul înmiresmat,
 iarnă, îți știu toate culorile,
 ninsorile toate, auind în văzduhul curat,
 căzute pe arbori și ziduri, cu sunet schimbat.

Născîndă, zăpada, o simt venind dinspre mare,
 cu mireasmă de valuri și sare,
 și nopțile scad
 și albul își crește cărare
 pînă în piscul pădurilor mele de brad.

Limpezește-ne iarnă, spornic, dorințele
 limpezește-mi poemele cu neclătînatul tău fald,
 prin trestii de flaut îngroapă toate semințele
 în osul pămîntului,
 cel mare și cald.

Păstrată cu iarna, e cumpăna dreaptă,
 cumpăna orfică,
 dintre adînc și înalt.

GRIGORE HAGIU

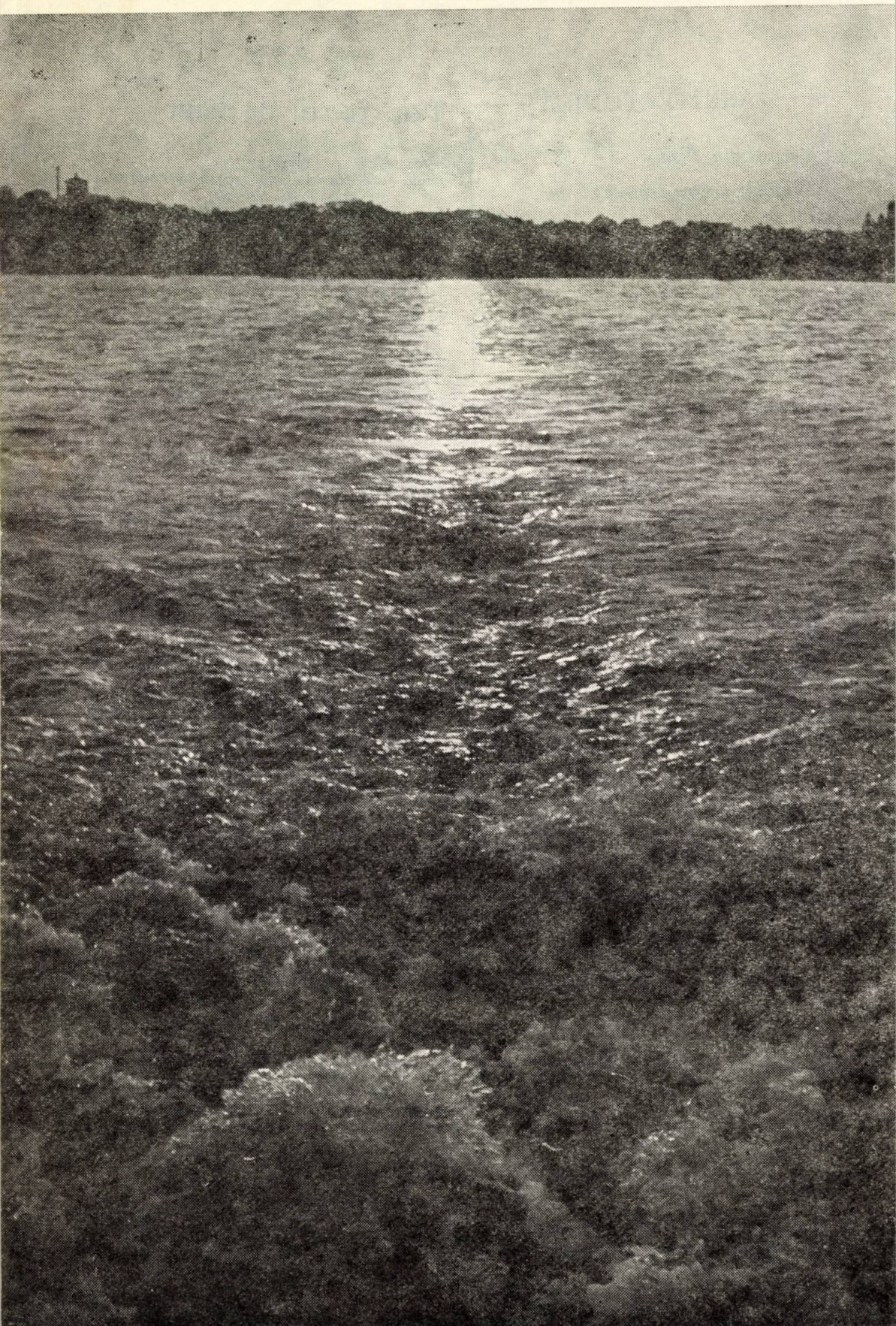
ram la Brăila, în Coasta nebuniei.

NERANTSULA (I)

Dintr-o dată cerul s-a schimbat și a început să ningă. Știam că e o minciună albă. Fulgi amețiți și ireali. Știam că iarna n-a venit să se așeze — îi trebuiesc trei zile Crivățului ca să închege în piatră lunară Dunărea mîîînd catedralele de apă spre Mare — știam că zăpada aceasta e amăgitoare. Și-atunci am ieșit pe străzile semănate cu trandafiri albi, învăluite într-o undă de vrajă orientală și le-am colindat, singuratic, cu pasul. Sună un vînt dinspre Moldova, galop ciudat pe acoperișuri de zinc, casele se legănau și-n lumina de polen, sub care se mișcau într-un dans neîncercat decît pe gheață, oamenii, mașinile și toate săniile care pornesc din suflul meu la fiecare ninsoare, am rătăcit înfrigorat, împreună cu salcîmii, și pe buze cu o undă de cîntec. Prietenii cărora le tălmăcesc frumusețea din cărțile împrăstiate sub veioza mea care seamănă cu un butuc de vie știu că Brăila, spre care plec mereu ca spre un promontoriu de unde-mi place să mă lansez în aventură, vis și adevăr, Brăila e pentru mine o credință și o religie. Vagabondul de geniu, Panait Istrati, cel care și-a trecut briciul prin beregată pe Riviera franceză, și-a dăruit apoi omenirii povestirea negăsirii în veci Chira Chiralina, spunea: „Pentru mine, eu și cei care îmi seamănă sufletește, sînt toată Brăila și toată omenirea... Nu poți să iubești ce e anonim și ce-ți scapă cu totul. Dar poți să iubești un om, zece, douăzeci, într-o viață întreagă. Poți să le salvezi viața, la nevoie, și ei pot s-o salveze pe-a ta”. Și mai departe: „pentru tot ce alcătuiește o viață, Brăila îmi ajunge. Ea e toată omenirea”.

Ningea. Ningea ireal. Și mirosea, din brutării, a pîine. Și-n mine se despleteau și se nășteau cuvinte necunoscute, pîneau deschis o durere, sau o nostalgie, un țipăt de demult și o bucurie inegalabilă. Căci Brăila, sub ninsoare — sau chiar sub o ninsoare imaginară — îmi dă sentimentul pornirii în lume, al înfrățirii ei cu toate căile pămîntului. În nopțile lui fermecate, cînd toți dorm, cînd veghează numai taina, orașul trebuie să pornească ca o navă cosmică, subjugată legendei, prin spații vibrînde, și în zori se întoarce și se așterne liniștit pe malul Dunării, și nimeni nu știe că va fi zburat spre mari depărtări, pentru că mirosul pîinii și al apei nu se stinge niciodată. Brăila stă pe temelii de pîine și de ape și pe nepieritoare drumuri subpămîntene, unde petrec, luminate de făclii de ceară puse în buturugi de ceară, frumoasele fete răpite sau seduse de bărbații din străvechime arzînd și ei între săbii și cai înspumați.

SÎNZIENE

CONSTANTIN NOICA

EMINESCU ȘI NEFIINȚA

S-a vorbit mult despre „dor“ la români; s-a vorbit prea mult despre neființă la Eminescu.

Neființa aduce totuși odihnă. Cu Eminescu ai neodihnă. Nu ne putem odihni în el. Întreg evantaiul lui de deschideri către lume și cultură se stringe pentru noi într-o inimă, care bate.

Că inima aceasta suferă:

„Ai milă și stinge lungi zilele mele...”

cum spune poetul singur? Dar zilele i-au fost lungi din prea plinul și nu din golul lor.

Că viziunea despre lume este a unei prăbușiri:

„Știm noi de nu trăim pe-o lume
Ce pe nesimțite cade?”

sau că în viziunea sa totul e sortit să se risipească:

„Și popoarele-mi de gânduri risipescu-se în vînt...”

este din plin adevărat. Dar sînt *popoare* de gânduri, au fost popoare în cugetul său.

Dacă nici un român n-a invocat mai mult neființa, este pentru că nici unul n-a sfidat-o atît de mult. Trebuie să vii cu mîna plină înaintea neființei. Așa a venit el — și atunci ce rămîne din neființa invocată?

Așa cum el însuși la început îți poate greșit apărea drept întors spre trecut („unde vine drum de fier...”), ca și cum ar fi regretat noutatea veacului, pe măsura căreia în realitate puțini erau ca el, cu deschiderea sa către știință; așa cum astăzi, în a doua jumătate a veacului nostru, cînd știința și tehnica s-au maturizat în așa fel, încît ele nu mai fac să piară cîntecele, folclorul se întoarce, cu stilul și întru-chipările sale, spre viitor; așa cum cuvintele bătrîne românești nu te trag îndărăt, ci-ți oferă uneori o anticipație pentru lămuririle și iscusirile ce stau să vină pentru om — la fel invocarea neantului de către Eminescu poate acum să nu ne mai apară drept o amară nostalgie, ci drept o sfidare umană.

În tratatul său despre „Demnitatea Omului” — singurul în care Pico della Mirandola ne mai poate spune ceva — apare gîndul riscat că omul este unica ființă ce s-a ivit fără chip determinat, fără hărăziri speciale (ca îngerii, spune Pico) și fără nici un sălaș, spre a le putea avea pe toate. De aceea, adaugă el, omul poate căpăta numele tuturor făpturilor din lume; dar tot de aceea este deasupra lor. Căci „el nu se mulțumește niciodată în locul al doilea”.

Eminescu a venit cu această provocatoare risipă, înaintea neființei. „Rătăcit, nemîngiet, ca un suflet *fără parte*”, întocmai cum spunea omul Renașterii despre om că e singura ființă ce n-are partea ei, așa a trăit Eminescu, în marginile și nemarginile vieții. Dar aceasta e demnitatea omului, să *ajungă* la nemargini.

Rondelul infern

[...]

III

*O să plutim pe Acheron...
Drepti cu vulturul Perifante
Cu un clondir, de la anvon
Vom adăpa umbre gigante.*

*Pe bunul tată-Amfitrion
L-om probozi cu multe-amante,
Căci vom peți pe Acheron
Mironosițele Atlante.*

*Pietrarul Deucalion
Va fi cules acele plante,
Viță de vie, chimion
Pentru serbările galante...*

O să plutim pe Acheron...

IV

*O să plutim pe Acheron,
Tu mim bufon și eu Mimante,
Cu nimfele din Helicon
Tivilichii și aspirante.*

*Canoanele, cu Laocoon,
Tantal, Sisif, Polidamante
Le-om prăvăli în Acheron
În urlalii beligerante.*

*Iară pe Cerber și Plutón
I-om înseta sub diamante
Și furiile-ntr-un furgon
Le-om otinji cu două boante...*

O să plutim pe Acheron...

[...]

Mă lasă iarna...

*De câte ori de acum înainte
ridica-voi privirea, cu bucurie
să mă lumineze
prima zăpadă?*

*Ție mă încredințez iubire,
numai tu poți fi punte trupului meu
către anotimpul cosmic,*

*mai aproape azi de pământ,
leșul zăpezii
pregătește frageda fintină
pe care-n curînd o voi săpa
în cîmpul pustiu.*

ANA MUREȘANU

Ce-mi pasă mie, acum, iubite

*Ce-mi pasă mie, acum, iubite
Că în grădini dansează o toamnă rea
Că pletele deja mi-s înflorite
Și la picioare-mi cade orice stea.*

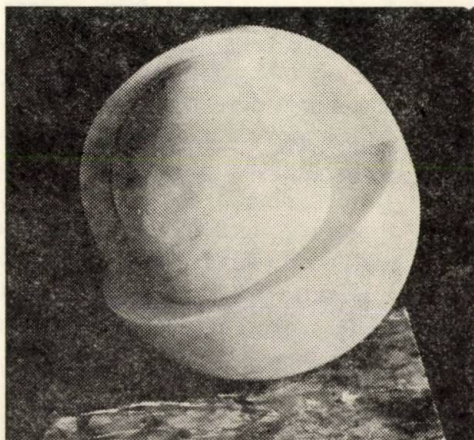
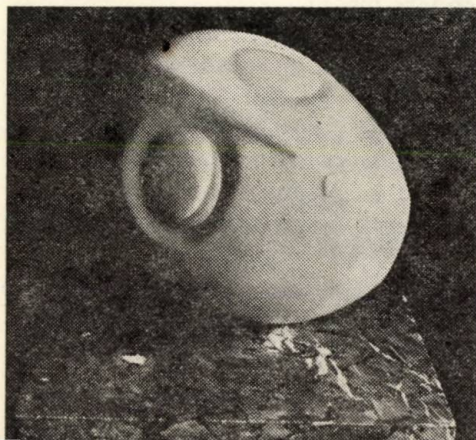
*Săpînd în carnea noastră pîrtii lungi
Sîntem mai puri decît părinții sfinți
Se-amestecă sărutul cu verdele din lunci
Cînd mă topești prin ochii mei cumînți.*

*Cum floarea nu se-ntoarce în boboc
Nici eu nu mă întorc în trup de fată —
Chiar singură de-aș trage în noroc
Mă bucur că mă doare și mă-mbată.*

PAN IZVERNA

D. MAGDA

Sculpturi de V.M. ACIOBĂNIȚĂ

vers despre vers

*Tu ești desenul unei clipe rare,
nervurile de oase ale unei
mari frunze carnivore, ești conturul
cât s-a păstrat în aer al icoanei
arse demult.*

*Tipar fluid, ești lacrima în care
zac mii de alte lacrimi, cum e piinea
un bob de grâu, cu mii de boabe-n el,
cum zac în mine morți fără de număr,
străbuni (cu cai cu tot) păstori de riuri
și regi și slugi. Mai știi, contur de sare,
cum arătai cândva?*

*Acestea versului i le șoptesc,
el, os de frunte, alb, și os de șiră,
dintr-un cuvânt ce-a fost cândva ființă
cu trup de piersică și sînge viu
iar celui care îl citește-i spun
singur trudindu-se să recompună
în jurul măștii goale, viața cursă,
doar dintr-un simbură să lege fructul,
să-l facă să puiască, semnul sterp.
Iar dacă-n vers nu știe să zidească*

*o inimă fierbinte, de pe umeri
să-și dea de-a rostogolul căpățîna
lăsîndu-o să bată, între coaste...*

GHEORGHE TOMOZEI

Copacii

*Vino să privim
acele treceri înflorind pămîntul
pe mîini și pe fețe
se întîmplă să treacă
lumina și vîntul.*

*Mă înspăimînt citeodată,
un orologiu imens
taie copacii — și nimeni
nu umblă în sunet:
rămînem crispați
în jur, o ceață orange
și noi inocenți
sincer dorim, invocăm o ninsoare
care să îngroape copacii
în sfînta noastră uitare.*

OTILIA NICOLESCU

Săniile

*Vin săniile muntenești, vin săniile
cu murgii agîtîndu-și zurgălăii.
Coboară cu oplinele subțiri
alunecînd șirag pe albul văii*

*Și-i cerul, sus, boltit peste păduri
și culmi prelunghi, de-o transparență stranie.
Ce umbre trec, ce chipuri se ivesc
mereu, mereu în fiecare sanie?*

*Respiră caii picle de sidef,
îngheață luna-n tre molizi, pe zare.
Vin săniile și parcă mă zăresc
cu chipul ars de ger în fiecare.*

*Vreau să mă văd, oreau să mă întîlnesc,
și-mi ies în drum. Curgînd pe albul văii,
trec săniile prin mine ca prin fum
suntîndu-și parcă-n hohot zurgălăii.*

DRAGOȘ VICOL

LUCIAN BLAGA

DESPRE SINE

Angajat în predarea unui curs special de poezie actuală studenților anului ultim de la Facultatea de Filologie a Universității din Iași prin 1959/60, am considerat necesar, sau în orice caz indicat ceea ce s-ar putea numi un sondaj al poezilor înșiși.

Printre cei ce au răspuns atunci apelului meu, alături de poeți ca Victor Eftimiu, Geo Bogza, Demostene Botez, Miron Radu Paraschivescu și alții (ale căror scrisori, de o frumusețe și pondere uneori remarcabilă, rămân documente literare de preț) a fost și poetul Lucian Blaga. Îl cunoscusem cîndva, cu ani în urmă, personal la Brașov (la conferința sa despre Șaguna) și-l vizitasem, în culmea gloriei, în goetheana sa așezare de la Sibiu. Îl întîlnisem apoi ani de-a rîndul adesea la Cluj, fostul său Weimar, de care se leagă dacă nu cei mai buni, în orice caz cei mai rodnici ani ai vieții poetului. Pe străzi laterale, unde-l purtau pașii rari, parcă aerieni, în micul său cabinet de la Institutul de filozofie, în cofetăria de alături, unde venea dimineața la o cafea, ori pe culoarele Bibliotecii centrale, sau în marea sală de la etaj, unde-și claustrase biroul de bibliotecar, era o bucurie întîlnirea cu dînsul, un ceas al recunoașterii în „marea trecere“, o înfiorare de spațiu sub bolți sofianice, ceva de transcendent ce coboară...

Citindu-mi cu glasul lui de violoncel, ca un adolescent:

Într-un regat lingă mare, pe care

Poate că ai să-l cunoști într-o zi,

Trăia odată, de mult, o fată

Pe nume Annabel Lee

În traducerea sa din Edgar Poe, sau „Oă la o urnă grecească“ de Keats (pe atunci nepublicate), vorbind de o lucrare ce avea să încheie ca o cupolă sistemul său filozofic, ori de a doua sa tinerețe, îl ascultam în tăcere contemplînd cu sfială, sub arcadele vii ale sprincenelor lui luciferice, ochii săi mari de pasăre a înțelepciunii, sau privind cu fereală, dacă nu cu discreție, minile sale de cardinal. Voinic și înalt, ca un Oscar Wilde, în desăvîrșita-i eleganță morală, un Prinț fericit, urmărind rîndunelele și gloria-i postumă, cu ochii în zări, poetul avea o noblețe a tăcerii (în preajma lui se opreau parcă apele în vaduri) și-n toate — măreția calmă și simplitatea nobilă a unei statui antice. Îl admiram cu atît mai mult cu cît — simplu funcționar — acest mare poet, avîndu-și un loc de frunte în poezia română dintre cele două războaie, suporta cu discreție și demnitate injustiția adusă numelui său. Mi-era cu atît mai nece-

sară însă acum „replica“ sa, sau ceea ce putea fi un punct de reper în direcția interpretării operei sale, venind din partea poetului însuși, cu cît era victimă a unui ignobil atac, a unei infamii de ocazie, privit tendențios și caricatural.

Cu sentimentul răspunderii marelui pedagog ce fusese el însuși (ca dascăl de filozofia culturii și mentor al unei generații întregi), poetul a dictat atunci nepoatei sale, d-nei Georgina Gheorghe de la Universitatea din Cluj, cîteva pagini, în care — sub impresia acestor grave acuzații — calm și ponderat, la persoana a treia, în cel mai perfect ton academic, își lua apărarea. Însoțite de cîteva foi volante și un caiet de aforisme și însemnări, fotografii și un însemnat număr de poezii originale (atunci inedite) și traduceri din lirica universală, mai ales engleză (unele autografe, altele transcrise de mîna d-nei Gheorghe, dar purtînd semnătura poetului sau datate de el), aceste pagini, intitulate „L.B.“, făcînd obiectul prezentării de față, pot fi pe scurt comentate. Dar ele au, socotim, valoarea lor proprie, încît extragem din ele acele pasaje care, dîncolo de sensul unei intervenții de ocazie, privind poziția sa ideologică, sensul poeziei și al gîndirii lui Blaga, vorbesc — așa-zicînd — de la sine:

„L.B. n-a fost niciodată angajat în vreo mișcare politică sau de partid. Totdeauna a fost gelos de poziția sa de om independent și s-a simțit în permanență un exponent al gîndirii laice și libere“. Această idee, reluată în raport cu poziția sa în cadrul „Gîndirii“ se lega de afirmația că „n-a existat, după părerea sa, vreo mișcare care să se poată numi „gîndirism“; cel mult aceea care a fost condusă de Nichifor Crainic“. Dînd un scurt istoric al revistei, poetul arăta că „Gîndirea“ a apărut la început, timp de cîțiva ani, fără de nici o ideologie formulată. A fost o asociație de tineri scriitori liberi. La sfîrșitul lui 1926 „Gîndirea“ a ajuns pe minile lui N. Cr. care a impus „Gîndirii“ o pecete ortodoxă, din care pricină vechii întemeietori și colaboratori ai revistei au părăsit pe rînd revista“. În ce-l privea, însă, „L.B. a colaborat la „Gîndirea“ cu poezie și filozofie, dar și-a păstrat tot timpul independența de gîndire. În 1930 a publicat, în „Gîndirea“, „Eonul dogmatic“, studiu de bază al filozofiei sale; în care concluzia formulată privea în mod critic soarta dogmelor creștine. „Ceea ce trebuie epocii noastre este o nouă metafizică, care ar putea să aibă o

structură numită de L.B. „raționalism extatic“. În *Trilogia culturii*, e adevărat că L.B. se ocupă de cultura bizantină și ortodoxă, punând înțlia oară în relief aspectele de stil ale acesteia. Ca filozof al culturii L.B. a vorbit însă în termeni elogioși despre toate culturile mari ale istoriei“.

Precizînd, mai departe, poziția sa în raport cu ortodoxia, poetul observa că „Punctele de vedere cu totul diferite ale gândirii lui L.B. față de ortodoxie ies la iveală însă mai ales în *Trilogia cosmologică*, conținînd idei care au fost combătute de teologia ortodoxă în timpul războiului, prin cărți, broșuri și articole scrise din partea unor profesori de teologie. Atunci s-a hotărît să scoată o revistă a sa, „Saeculum“.

În „Saeculum“ a publicat L.B. un articol program „despre viitorul filozofiei românești“, în care își precizează limpede poziția filozofică față de ortodoxie, apărînd gîndirea și creația filozofică liberă“...

Aceste idei, cu atît mai concludente cu cît vin în perfectă concordanță cu sine, erau de altfel ferm susținute de Blaga cu mulți ani în urmă: „Eu sînt unul din cei patru întemeietori ai „Gîndirii“ și m-am simțit totdeauna foarte legat de această revistă. Am „respectat“ totdeauna ideile altora, cînd erau idei, dar eu nu pot să fiu deplin identic decît cu mine însumi. Ideile mele le-am expus în cele două trilogii filosofice. Ce am comun și ce nu cu „Gîndirea“ e sarcina criticilor să cerceteze“... De ortodoxie mă leagă probabil mai mult un aer de familie, decît concepțiile ele înșile. Aer de familie = „stil“, arăta Blaga, răspunzînd la o anchetă a revistei *Universul literar* (cf. scrisoarea publicată în 7 mai 1965 în *Contemporanul*).

Nu e mai puțin adevărat că atitudinea ortodoxiei față de gîndirea poetului a fost în același timp clar exprimată. Alături de experiența sa religioasă „pozitivă“ din *Poezele luminii* și *În Marea Trecere* sau în unele aspecte din opera sa dramatică, ori *Elogiul satului*, s-a vorbit de experiența religioasă negativă, — „starea luciferică“ reamintind „depărtarea și revolta împotriva lui Dumnezeu“, de sufletul lui „în căutare“, de spiritul său „cerebral“, de „intelectualitatea poeziei sale“, care „o poate recunoaște oricine“¹. Chiar în *Poezele luminii* (Psalm) sau în *În Marea Trecere* se semnalau poezii atestînd faptul că „întrebări păgine s-au ivit și Dumnezeu care nu i-a apărut niciodată evident, a devenit ascuns și îndepărtat“. „Poetul caută sprijin în Lucifer, depărtîndu-se de teologie, el pare a fi întemeiat o demonologie“ (Constantin Fintineru)...

Cu privire la poziția — deschisă — a poetului, care într-un interviu din *Viata* (26 mai 1942) declara că „ortodoxia nu este decît o parte din acest românesc“, dar „spiritualitatea românească e mult mai largă, mai bogată“ („Lucrul acesta nu înseamnă că ortodoxia nu-și are valoarea ei, dar nu trebuie să limităm spiritualitatea româ-

nească la o singură formă, când ea este atât de complexă...¹).

Declarația poetului nu venea acum decât să confirme poziția sa clară, în termenii cei mai lipsiți de echivoc, lămurită — de altfel — în presa vremii. Chiar în coloanele revistei „Gândirea”, Tudor Vianu observa faptul că „față de spiritualismul creștin, se afirmă aici un umanism goethean”... și „nu o dată ceea ce poetul găsește să opună nu este cugetul regăsind pe D-zeu, ci natura eternă și misterioasă”². În aceeași ani, un critic de ponderea lui P. Constantinescu observa cu justete că dintr-o simplă coincidență a operei sale cu a „Gândirii” s-a creat o confuzie, asociindu-i-se opera ortodoxismului decorativ, retoric și de compoziție pe teme date³. „Nimic mai fals”, preciza P. Constantinescu. Fiindcă poezia lui Blaga „are cu totul altă esență” și ea „s-a desfășurat în afara ortodoxismului național”⁴. Arătând că Blaga căuta o fundamentare a tradiționalismului său în originea unei spiritualități trace etc., P. Constantinescu scria chiar că „cel mai înverșunat adversar al ortodoxismului decorativ, al misticei oficiale versificate este însuși poetul *Laudei Somnului*”⁵. „Mi se spune că poezia mea ar fi mistică”, metafizică, nota ca pentru sine Blaga însuși în unele însemnări personale, descoperite între manuscrisele sale: „E adevărat că în poezia mea sînt frecvente și motivele mitice, chiar teologice. Dar, de aceste elemente uez în chipul cel mai liber, ca mijloace de expresie poetică. Motivele nu sînt tratate „dogmatic”. Le folosesc în sens totdeauna creator, liber, le modific și le amplific după necesități. Născocesc motive mitice la fiecare pas, fiindcă fără de o gândire mitică nu ia ființă, din păcate sau din fericire, nici o poezie. Nici chiar poezia socialistă”⁶.

Împotriva principiilor elementare ale gândirii logice, acuzat tocmai de ceea ce teologii ortodoxi sau exponenții *Gândirii* și unii comentatori avizați în studii competente în materie și în perfectă cunoștință de cauză, la drept vorbind, îl absolviseră — poetul ținea să clarifice acum — fiind vorba de un curs, de o luare de poziție la catedră — și un ultim aspect al chestiunii.

Lipsită de orice lealitate, cu atât mai gravă cu cât ignora antecedentele care puseseră la punct chestiunea, noua acuzație avea o coloratură politică. Replica era cu atât mai oportună cu cât — venind din partea poetului însuși — privea și acest aspect al problemei, poziția sa față de „huliganismul fascist”, cu care Blaga n-avea de fapt nimic comun: „Cît privește mișcările antisemite, care și-au ajuns oarecum apogeul prin 1935, preciza poetul, „L.B.” a publicat în „Gândirea” (1935) un articol despre rasă ca stil. În acest eseu L.B. vorbește despre rasă ca o realitate, dar combate energic orice discriminare rasială, orice

mesianism rasial (național-socialist și altele) apărind teza echivalenței spirituale creatoare a tuturor raselor”.

Fără a comenta nici eseuul lui Blaga, cităm doar în sprijinul declarației sale următoarea frază: „Mesianismele rasiste, dezvoltate când în doctrina teologică, când în doctrină biologică, sînt în egală măsură forme ale unei trufii colective. Și mesianismul rasist, de orice fel, a fost și este atins de o penibilă orbire față de toate virtuțile altor rase. Un popor lovit de această cecitate spirituală nu mai e în stare să se depășească și nu se mai vede decât pe sine însuși”⁷. Ce putea avea comun un om care gîndește astfel cu rasismul? În esență sectar, rasismul și — în formele lui periferice — huliganismul — nu-și putea găsi în Blaga un adept și cu atât mai puțin un exponent, cu cît „limita superioară a inteligențelor care cad victimele sectarismului — spune unul din aforismele lui inedite — o formează în orice caz semidoctii, iar nu inteligențele”...

Nu mai discutăm aici pagina în care poetul își lua apărarea politică. În conștiința poporului nostru — demn, precum a trăit — Blaga își ocupă azi locul său printre clasici. Și o Istorie a literaturii române nu se poate gândi fără numele lui.

¹ Gh. Eftimie, *Lucian Blaga și creștinismul românesc*, Iași, 1944, p. 14 — 16.

² *Lucian Blaga poetul, Gândirea*, anul XIII, nr. 8, dec. 1934, p. 307.

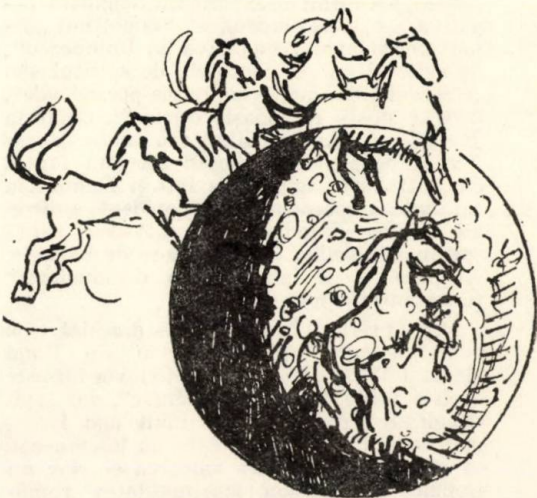
³ *Figuri literare*, p. 118.

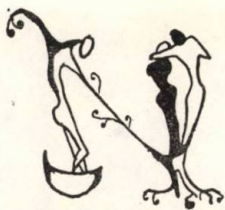
⁴ *Ibid.*, p. 118.

⁵ *Lucian Blaga, Poezii*, Buc. 1957, p. 493.

⁶ *Gândirea*, nr. 2, 1935, p. 72.

AL. HUSAR

ingea. Ningea ireal. Și-am coborât la Dunăre. Sub șiruri de lanterne întoarse spre pământ, se odihneau, în ancore, vapoare, cu tone de lemn și de grâu în calele uriașe. Miros de catran, de smoală, de frînghii ude, de scortîșoară, de vin, și miros tulbure de ape amestecate cu nămol, cu sălcii smulse. Și dedesubt, dedesubt rău, clopotele fluviului. Tremur de bronz în valurile largi, piatră bătută de ape, și, pe chei, mii de puncte verzi, din fosfor verde și viu, cum trebuie să fi fost steagul semilunei. Noapte crucișă, spartă de ochi verzi. Era o turmă de oi care, mîine, va ieși pe cîmpiile de apă. Și-n întunericul cu sunet de ierburi vechi și frînte, doi ciobani, ca niște uși, ședeau de pază. Bătea vînt dinspre Moldova și curgea spre Levant, mîinînd corăbii împodobite cu sidef în care străluceau lacrimi de sînge, iar sus, în casa Chirei Chiralina, cîntau lăutarii, se pregăteau omoruri, se stricau zodii și se alcătuia din fir de stea, parcă spus pe harpe, un nume: Nerantsula.

La Brăila, unde poetul Mihai Dragomir credea că „vînturile au nevoie de odihnă omenească”, de fiecare dată imaginația mea capătă moliciune de mătase și înfiripă povești. Și zic atunci, ca și Mihail Sebastian, că „norocul meu a fost de a crește lângă Dunăre, unde cel din urmă bargagiu, mînuind lopata, mînuiește un instrument de continue verificări. Două duzini de intuiții nebuloase nu fac pe Dunăre nici cît un sfert de hotărîre limpede. Și, totuși, Brăila e un conglomerat nebulos, de vizători aiuriți, curajoși, de îndrăzneți și îndrăgostiți. La Brăila am învățat că mîrgăritarele sînt ale iubirii și că dorul de plecare are la capătul prim întoarcerea. Ninge. Ninge ireal. Munții Măcinului, făcuți pentru galopuri de filme de superproducție, se încununau în virfurile de piatră cu joc de iele și în dedesubt cu castele de gheață. Nu se vedeau, se bănuiau numai. În insula de dincolo de fluviu, păstrînd amintirea micilor corăbii de var care sînt lebedele, a mirosului de ismă și a porumbului, fulgii se așterneau pe plop, pe pervazuri de casă — pervazuri care se transformă, în somnul din zori al copiilor adormiți în odăi cu indrușaim și miros de coajă de salcie, în caravele intrate pe toate oceanele lumii — și pe cărările înmiresmate de stuful foșnind mereu și acoperite de basmul bunicii care l-a apucat pe Terente, și a băut, poate, un pahar de vin cu el, și el i-a dat un galben de aur pus acum în colțul icoanei vechi și afumate. Și pentru că ninge — ninge ireal — noapte a miresmelor, noapte a purității, noapte a Dunării — și ninge adînc și în mine, cădere largă și dulce, amintire în hotar cu realul trecînd și el imediat în amintire, povară de argint și joc cu tine însuți, beție revărsată în carne, venind din stele sau dintr-un brad cel purtăm neconținut în suflet, am vrut ca noaptea aceea să se lege cu trei nopți și să fiu în rodul ei în fiecare clipă. Și m-am închipuit la o nuntă — și astăzi cred că chiar a fost o nuntă — între brațele Dunării, cu vornici rachieri venind în lotci și pe cai, cu ierburi acvatice puse mal lingă pragul unde petrec invitații, cu Chira Chiralina sărutînd inelul și jurînd credință și luminînd cu părul blond pereții odăilor și noaptea de-afară și figura pescarului Amin din Voiculescu, plutind sprijinit între peștii fluviului ca într-o nouă apoteoză, către începutul neamului românesc și către nemurirea lui.

O noapte, toată, am fost lingă Chira Chiralina. Și cînd s-a ivit dimineața și-a trebuit să plec, Chira s-a dus în Dunăre și eu am plecat luînd cu mine Dunărea, tremurul ninsorii și odaia mirosind a zahăr ars pe plită.

Dunăre... Dunăre...

SÎNZIENE

MAXIMELE LUI PĂCALĂ

- Cine sapă groapa altuia, departe ajunge.
- Capul plecat răstoarnă carul mare.
- La prostul care nu-i fudul, să nu te duci cu sacul.
- Nu iese fum, dar să vezi vorbă adîncă.

ILEANA LIMAN

MINCIUNI ADEVĂRATE

- În acest birou nu se fumează.
- Am pentru dv. o deosebită stimă.
- La 15 vă dau banii împrumutați.
- Poștiți la televizor, la orice oră vreți, că ne face mare plăcere.
- Mă împac foarte bine cu proprietarul.
- Am o soacră, să-mi trăiască.

ELENA DĂNULEȚ

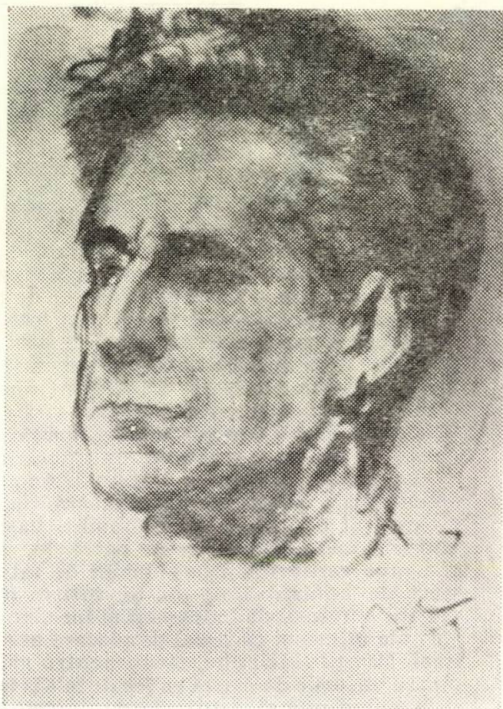
INDISCREȚII CĂLINESCIENE

EMIL MANU

Gheorghe Călinescu, cum apare în acte, sau G. Călinescu, cum semnează în literatură, s-a născut la 19 iunie 1899, la Spitalul Filantropia din București, ca fiu natural al Mariei Vișan (numită și Marița Marin Vișan), după cum arată extrasul din registrul de nașteri din 21 iunie 1899, nr. 4607, al Primăriei Sectorului de galben. Maria Marin Vișan s-a născut la 17 mai 1874, în comuna Dobroteasa din nordul județului Olt; tatăl, Marin Vișan, avea la nașterea Mariei 40 de ani, iar mama, Dumitra, 26 de ani. Rămânând orfană, Maria a locuit împreună cu frațele ei, până la vârsta de 16 ani, când pleacă de acasă însoțită de cumnata sa, nemaiputând suporta violențele fratelui. De la început s-a gândit să-și facă un rost la București. Chiar de la sosire, în Gara de Nord (lucrurile se întâmplau prin 1890), este observată de ceferistul Constantin Călinescu; văzînd-o stingheră a luat-o acasă și a angajat-o ca femeie de serviciu. Așa cum apare și din fotografie, Maria Marin Vișan este inteligentă și jovială. Cei care au cunoscut-o spun că știa multe poezii populare și povești; îi plăcea să vorbească mult și chiar să se certe, iritîndu-se ușor.

Tatăl lui G. Călinescu, după informațiile luate din mai multe surse și în special de la D-na Alice Vera Călinescu, a fost Tache Căpitănescu (Capitanovici), funcționar la C.F.R., fratele Mariei Călinescu. E ușor de înțeles, pentru mentalitatea vremii, ca familia să nu-i fi îngăduit să-și recunoască copilul. După unele opinii tatăl ar fi fost un alt fiu al lui C. Călinescu. În arhiva familiei există o fotografie a lui Tache Căpitănescu tânăr: un bărbat voinic, cu o privire energică, purtînd barbă, îmbrăcat după moda timpului. Astfel, un prototip al profesorului Silvestru Capitanovici din *Cartea nunții* poate fi căutat în biografia scriitorului. Tache Căpitănescu s-a sinucis ca și eroul romanului.

Constantin Călinescu era un om suferind, așa cum îl arată și fotografia păstrată în arhiva G. Călinescu, în schimb Maria Călinescu era plină de viață. Poate și din cauza șubrezirii sănătății, în 1907, îl înfiiază pe fiul Mariei Vișan. În același an tatăl adop-

PORTRET DE CORNELIU BABA

tiv moare; Maria Călinescu trăiește până în 2 februarie 1947. Maria Marin Vișan a murit la 15 noiembrie 1958 și este înmormîntată la cimitirul Herăstrău. Din informațiile luate de la preotul Maxim relațiile dintre G. Călinescu și mama sa reală erau bune. În familia lui C. Călinescu mai trăia un copil de aceeași vîrstă cu fiul Mariei Vișan, Nicolae T. Argeșeanu, nepot de soră al Mariei Călinescu. Situația viitorului scriitor a fost de multe ori precară, fiind pus mereu în inferioritate. Scriitorul a trăit personal — ca biografie sentimentală complexată — starea eroilor săi Otilia, Felix, Jim.

Informațiile despre școlarizare și maturitate sînt mai cunoscute.

*

În primăvara anului 1955 am făcut împreună cu G. Călinescu o excursie documentară, „pe urmele scriitorilor“, la Ploiești, Sinaia, Brașov; pentru mine a contat mai mult posibilitatea de a-l vedea pe Călinescu „în documentare“; membrii institutului îi cunoșteau bizareriile, îi știau jocurile și reacționau exact cînd trebuia ca să nu-l supere pe „profesor“. Eu, ca invitat din afară (eram pe atunci secretar științific al Societății de Științe istorice și filologie), trăiam totul în premieră. M-a impresionat

MAMA LUI G. CĂLINESCU, MARIA VIȘAN
(MARIȚA VIȘAN)

faptul că profesorul oprea mașina, mai ales în jurul Bucureștilor, cobora și privea spunându-ne că „împrejurimile“ Capitalei ne sînt necunoscute: „Cunoaștem locurile din desenele călătorilor francezi de epocă, dar nu le știm deloc cum arată azi“. La aceasta adăuga: „Maiorescu și junimiștii bucureștenizați mergeau pe jos sau în trăsurile în jurul orașului; uneori și Eminescu era cu ei. Maiorescu venea la deniile de la Mînăstirea Cernica“.

Și G. Călinescu avea dreptate; puțini dintre noi știam și puțini știm și azi ce se întîmplă în jurul nostru. Mînăstirea Cernica e legată de tinerețea lui Arghezi, iar în satul Cernica a trăit cel mai bun prieten de călugărie al poetului, Haralambie Rădulescu (și el plecat de la mînăstire), care l-a ajutat să amenajeze Mărtișorul. (Informații de la soția scriitorului Traian Chelariu.) La Mînăstirea Pasărea a trăit ultimii ani din viață sculptorul Gheorghe Anghel. Aici există un muzeu original de ceramică, faianță și porțelanuri, organizat la sugestia lui G. Călinescu și mai tîrziu a lui Anghel. Călugărițele de la Pasărea fuseseră înzestrate prin danii de familiile domnitoare și boierești cu lucruri vechi, stinghere, descompletate, dar autentice ca mobilă de Renaștere, Bidermayer,

TATĂL LUI G. CĂLINESCU, TACHE CĂPITĂNESCU,
FRATELE MARIEI CĂLINESCU

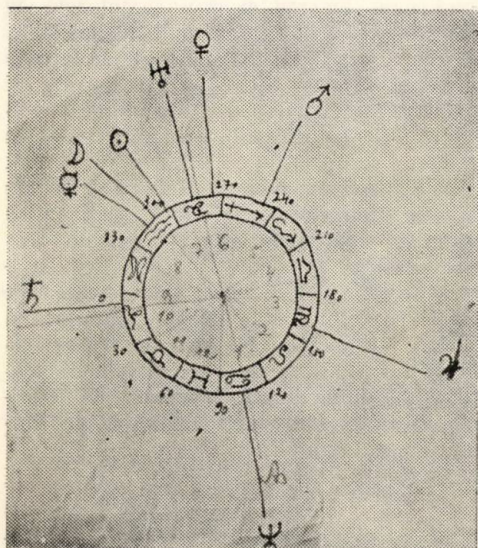
farfurii de Meissen și Delft, ceramică italiană, porțelanuri chinezești etc. Profesorul, umblind prin chilii, a observat din ce minunății servesc masa vizitatorii și i-a sugerat stareței de atunci o revoluție gîndită în termeni canonici: să strîngă toate vasele vechi ca fiind prea luxoase și deci neconforme cu canoanele și austeritatea vieții monahale și să le dea în schimb maicilor vase de faianță modernă. Stareța a strîns aproape tot și astfel a luat naștere — dintr-un joc specific al imaginației lui G. Călinescu — un muzeu.

La Ploiești am mers la Hale ca să vedem culorile legumelor; „profesorul“ susținea cu argumente că vizitarea pieței într-un oraș este egală cu o cunoaștere cromatică, cu o orgie de care pictorii vechi țineau seama. A pipăit roadele pămîntului și a discutat cu țărani. Am mers pe jos prin acest oraș lipsit de farmec ca să ne arate Statuia libertății, vorbindu-ne despre Caragiale și de Candiano Popescu. Balcoanele arătau ca pe vremea dramaturgului.

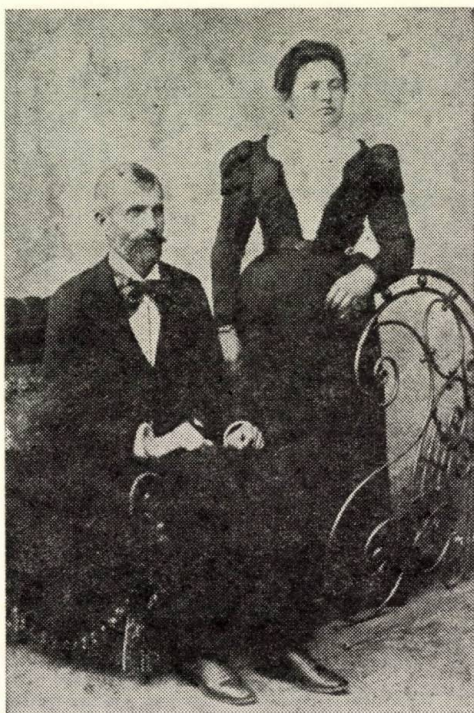
*

La Cîmpina ne-am oprit să vedem castelul ideat de Hașdeu pentru Iulia. Dar am fost opriți de o sentinelă care ne-a avertizat

că aici este un obiectiv militar. Ce era în realitate? Din timpul războiului mai rămăsese o sirenă de alarma aeriană pentru zona petroliferă, pe care o păzea o grupă de soldați. Criticul a cerut să discute cu „cineva mai mare“, dar ofițerul comandant era dus în oraș; atunci i-a venit o idee: să cucerim castelul! Cum clădirea nu era înconjurată de un gard de sîrmă, noi cei 30 de cercetători am intrat din toate părțile, încît sentinela a fost nevoită să dea alarma și să fim înconjurați de 10 soldați înarmați. Unul din militari a plecat în oraș după ofițer. În acest timp „profesorul“ ne vorbea despre Hașdeu, vizitînd în liniște clădirea ajunsă o ruină și avînd în turnul de taină al magului de la Cîmpina sirena, o ciupercă de metal brun, cu sunet sinistru. Din prima clipă ofițerul ne-a declarat arestați și ne-a amenințat că, potrivit legilor și regulamentelor militare, vom fi trimiși în judecata Curții marțiale. Urma ca în minutele următoare să ceară ajutoare și întărituri de la Ploiești. De aici începe „jocul“ călinescian. Prefăcîndu-se că nu cunoaște gradele, s-a adresat ofițerului: „Tinere, nu-ti furăm castelul, ți-l lăsăm, vrem numai să-l vedem: noi sîntem oameni de știință și avem respectul relicvelor, dar trebuie să le studiem în concret, nu după ureche, cum face, de exemplu universitarul...“ (și aici a dat numele unui profesor de la Universitatea din București care predă literatura română și care-l făcuse pe Eminescu poet feudal).

Horoscopul personal întocmit de G. CĂLINESCU în 1939(?)

CONSTANTIN CĂLINESCU și soția sa MARIA

Argumentația n-a ținut în fața legilor aspre, absolute, și ofițerul ne chema să ne legitimăm pe rînd. Atunci profesorul a început să suridă triumfător. „Eu nu mă pricep la legi ca D-ta, dar știu că nu puteți aresta un deputat din Marea Adunare Națională, eu sînt deputat!“ Ofițerul a verificat legitimația și a îngălbenit, rugîndu-l să iasă din cordon. „Nu ies decît cu toți cei 30 de oameni ai mei, a replicat G. Călinescu, rămîn arestat, să văd cum te descurci!“ Și neavînd încotro, ofițerul a călcat regulamentul militar, iar noi am „cucerit“ castelul, fără să ne atingem de sirena. În urma intervenției lui G. Călinescu sirena a fost ridicată iar castelul luat în seamă de Comisia monumentelor istorice.

*

La Sinaia am făcut un popas de o noapte în vilele Academiei și masa de seară ne-a fost pregătită de G. Călinescu. Cu un șorț adus de acasă așezat peste costumul gri, ne-a făcut ouă-jumări (scrob moldovenesc, zicea el) și mămăligă. Fetele de la Institut nu prea știau să mestece mămăliga și le-a servit o lecție magistrală: a mestecat mămăliga, a răsturnat-o pe un fund de lemn și a tăiat-o în felii, figurînd un fel de roză a vînturilor. Bineînțeles, toate instrumentele

și materia primă fuseseră aduse de la București, inclusiv punga de fasole uscată de care nu s-a făcut uz. Era un spectacol călănescian: cu farfuriile în mână, toți mîncau (așezați fie în fotolii, fie pe scara interioară), iar „profesorul” ne turna vin în pahare, glumind; după ce aruncase șorțul, își aranjase ținuta pentru banchet. După masă au urmat lecturi din Caragiale.

*

Într-un dosar păstrat de D-na Alice Vera Călinescu am aflat câteva piese indiscrete, inedite, ca de exemplu două horoscoape, unul personal și altul al soției, întocmite de G. Călinescu. Foarte interesante, din punct de vedere istorico-literar, sînt notele biografice cerute la intrarea în partid, a căror ciornă se păstrează:

„Note biografice

1. Născut la 19 iunie 1899, st.v. în București.
2. Părinții, decedați (tatăl, încă din 1907).
3. Nici frați, nici surori.
4. Căsătorit cu Alice Vera Călinescu, care îmbrățișează aceleași convingeri politice ca și subsemnatul.
5. Doctor în litere, fost membru al Școalei române din Roma. Vorbește lb. franceză și italiană; cunoaște lb. germană, engleză, spaniolă.
6. Profesor la catedra de Istorie a literaturii române la Facultatea de filologie din București. Membru al Academiei R.P.R. Activitatea sa literară și științifică este cunoscută (v. *Ist. lit. rom.*)
- 7—8. Face parte din C.G.M., sindicatul ziariștilor, sindicatul scriitorilor, profesorilor universitari. N-are funcție organizatorică; a fost activ în presă.

9. Afară de un mic apartament de utilitate strictă, nici o avere.

10. a). N-a făcut parte din niciun partid politic vechi și ca atare n-a fost în situația de a le părăsi.

b). N-a fost în mod... (aici s-au șters și s-au distrus prin uzură câteva cuvinte) înainte de 1944, dar a militat în același sens, *Jurnalul literar*, apărut în 1939, avînd ca redactor pe G. Ivașcu, a avut o atitudine anti-germană, anti-legionară, fără echivoc. La el au colaborat mulți dintre membrii partidului muncitoresc de azi.

Istoria literaturii române a fost interzisă, subsemnatul propus pentru înlăturarea din învățămînt.

Avînd legătură cu redactorii clandestini ai *României libere*, subsemnatul a fost în măsură a apărea în presă, mai înainte de 23 August cu articole în *Ecoul*.

c). Îndată după 23 August a condus *Tribuna poporului*, organ al Uniunii Patrioților.

Apoi *Lumea*, revista literară a *României literare* (sic), (e vorba, probabil de *România liberă*).

În fine *Națiunea*.

d). Activitatea din P.N.P. e bine cunoscută partidului.

Observare generală: Subsemnatul se simte puțin apt pentru munca organizatorică pe teren, aptitudinea sa este în presă.

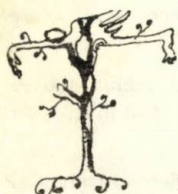
G. Călinescu“

* * *

Această suită de însemnări și comentarii a fost extrasă dintr-o lucrare în pregătire, dedicată lui G. Călinescu.

Observare generală. Subsemnatul se simte puțin apt pentru munca organizatorică pe teren, aptitudinea sa este în presă.

G. Călinescu

LUNA TRECE MUNȚII ÎN TRANSILVANIA

Îrziu, cînd mi se împlinise de-acum tinerețea, am văzut pentru prima oară cum Luna trece munții în Transilvania. Eram pe valea Oltului și cineva a zis: să ne oprim, Luna va trece munții în Transilvania. Eram la Cozia și-n ceasul acela Luna se ridică din Dunăre, din matca ei de legende, ca un cap de voievod, și, așezîndu-și coroana pe fruntea înaltă, a intrat pe drumul Sibiului, scăpînd o lacrimă peste mormîntul maicii Teofana și al lui Mircea cel Bătrîn. Brazi și mesteceni s-au urcat pe culmi ca să-i cînte pe cale, Virful cu Dor și-a deschis pridvoarele cu miresme și inima noastră s-a umplut de-o bucurie neasemuită...

De atunci, prin ani, ori de cîte ori m-a apucat seara în munți, am așteptat cu încordare clipa cînd Luna trece peste pîlcuri de cetină, printre rîuri de stele, în Transilvania.

Cîteodată seamănă cu o fată care sare, cu pasul tînăr, de pe o prispă de casă pe alta, ca să-și descînte în oglindă cu fetele din vecini.

Cîteodată, Luna pare botul Mioriței din Țara Vrancei, mergînd să se adape la izvoarele din Țara Bîrsei.

Numai în noaptea ce dă-n prima zi a lui decembrie, Luna e Cloșca cu puii de aur de la Pietroasele, zburlînd mărît pe virful înălțimilor, către Alba-Iulia, spre Cîmpia lui Horea, ca să-și culce trupul bătut în diamante în culcușul pașilor lui Mihai Viteazul.

Și de sub aripile ei, cad, nestinse, zăpezile peste munții Carpați.

SÎNZIENE

DERVIȘ, MAREȘALU' ȘI SANTA-MARIA

Portul scrișnește de căldură și oboseală, iar ora prînzului se apropie cu pași lungi de foame. Hamalii, încovoiați sub poveri, urcă și coboară neconțenit schelele vapoarelor, înjurînd crunt printre gîfîituri, blestemînd viața, soarele și nesfîrșitul zilei de muncă. De după colțul unei magazii vechi și dărăpănate, își face apariția Mareșalu'. Înjurăturile încep să contenească. Mareșalu' e un cîine mare, flocos și cu niște ochi atît de buni, încît dacă lumea ar fi a lui, ar da-o toată hamalilor. Dar lumea nu-i a lui, iar el e un biet cîine sărac și cam bătrîn, care anunță pe Derviș cu lătrături rare și răgușite. Ultimii saci sînt aruncați într-un amestec de dumnezei și sfinți, hamalii încep să-și scuture zdrențele, atît cît pot fi scuturate și iată-l pe Derviș. Acesta, înalt, slab și slăbit de ani, pășește alene, patriarhal, pe lingă o cotigă cu două cazane cu ciorbă de burtă și din cînd în cînd o îndeamnă cu cîte un „hii, curva dracului...” pe Santa-Maria, o măgăriță înhămată și mereu borțoasă. Mirosul ciorbei dezlănțuie furtuna foamei. Oamenii năvălesc ca-n asaltul unei redute. Castroanele se împart cu furie și fiecare își ia cît îi trebuie. El se așează pe niște saci goi și, cu ochi de înțelept, urmărește cum se golesc cele două cazane. Parcă aducîndu-și aminte de ceva, scoate din sîn o gazetă, pe care, domol, o desface. Rămîne cu ochii țintă pe prima pagină. O fotografie mare îl înfățișează pe Hitler

cu brațul ridicat și răcnind unei mulțimi de oameni. Santa-Maria, dusă pe gînduri cine știe unde, se apără cu coada de muște. Singurul activ e Mareșalu', care umblă de colo pînă colo, căpătînd cîte o bucată de burtă sau cîte un ghiont de om sătul. Dar el nu mîrîie, nu se supără pe nimeni, în lungă sa viață de cîine a învățat că: „bogatului potroacele, săracului scatoalcele”. Fiecare, cum termină de mîncat, coboară scările cheiului, spală castronul în apa mării, îl pune la loc, apoi aruncă într-o lădiță crăpată, banii. Nimeni, niciodată, nu l-a înșelat pe Derviș. Și totuși se spune că, mai demult, prințul Nicolae, care umbla besmetic cu mașina prin port, ar fi mîncat două castroane cu ciorbă „la Derviș” și n-a vrut să plătească. Cînd trei hamali s-au apropiat de el, neștiind cine-i „lăbaru”, acesta a aruncat în lădița încă de pe atunci murdară și crăpată un ban de aur. Derviș l-a găurit, l-a pus pe-o sfoară și-l poartă la gît, ca pe un trofeu de luptă. Dar asta a fost demult. După ce ultimul ban a căzut în cutie, după ce ultimul castron a fost pus la locul lui, Derviș, Mareșalu' și Santa-Maria pornesc la fel de agale către o mahala a orașului-port, unde, într-o bucătărie afumată, cei trei vor pregăti ciorba de mîine.

Azi, pentru un scurt răgaz, portul adoarme cu burta plină.

ILARION CIOBANU

BACOVIA

dincoace de transcendere

(continuare din pag. 64)

veanu, Al. Zamfirescu și Gr. Tăbăcaru fac să apară o nouă ediție din Plumb. Poetului care aștepta un editor pentru Scinteii galbene nu i se tipărește, în ediție princeps, această plachetă, ci i se retipărește Plumb. Cr. Cristoveanu, fruntaș liberal, aflat la conducerea Camerei de comerț și industrie și unul din ctitorii școlii comerciale nu de mult înființate — și unde Bacovia va primi o suplinire — era fiul unui mare comerciant din generația tatălui lui Bacovia (acesta și el liberal înainte de 1900, ajungând chiar în conducerea organizației locale). Omul cu bani, omul cu influență, nu era Gr. Tăbăcaru ci era Cristoveanu. I se amintea astfel poetului — iarăși „tristă îngăduire”, iarăși „humor secret” — oricât n-ar fi vrut el, că tatăl lui a fost comerciant. Aceasta era starea de lucruri. Starea de spirit a poetului nu putea fi decât corespunzătoare. Nu se poate spune totuși că Bacovia n-a fost ajutat, că nu avea în fine slujba mult rîvnită și era și tipărit. Trebuie chiar un mare efort de bunăvoință pentru a admite că Bacovia ar fi dorit să i se tipărească Scinteii galbene înainte de a i se reedita Plumb? Dar în Scinteii galbene era acel manifest incendiar, amintit, inoportun, iată! și de recenta publicare în Omul liber!

În anul următor, 1925, apare la Bacău revista Ateneul cultural (după numele asociației culturale locale) numită cînd și cînd Ateneul literar sau simplu Ateneul, vădindu-se astfel deosebiri de păreri în ce privește rosturile ei. Cercetînd colecția revistei apare evident că nu numai prin pondere dar și prin spațiul acordat Ateneul avea ca scop principal publicarea lui Bacovia. (În faza ei finală scopul va fi publicarea lui Gr. Tăbăcaru, semn că revista literară agoniza.) S-ar fi zis că Bacovia putea să publice orice în revistă. E de reținut totuși că nu și-a publicat (sau re-publicat) în Ateneul poeziile lui de revendicare socială. Poetul era decent: Ateneul, „recunoscut ca persoană juridică” în 1926, avea un comitet general compus din membri de drept și membri aleși. Printre membrii de drept se numărau prefectul, primarul, comandantul garnizoanei, protoereul, inspectorul școlar etc. Președinte al comitetului de conducere (ales) era Gr. Tăbăcaru. Bacovia nu făcea parte din comitetul general, nici din comitetul de conducere, el nu era nici membru de drept nici membru ales, era numai Bacovia, poetul Bacovia, codirector al revistei. Ateneul aducea conferențieri

și de la București și din alte centre culturale, — Bacovia n-a conferențiat. Cel mult s-a conferențiat despre Bacovia. (Gr. Tăbăcaru.) Tăbăcaru, om de acțiune, acoperirea sectorul activității culturale-obștești despre care se amintea doar pe contracopertele revistei. Asociația n-o îmbrățișa. „N-am întins mina nimănui. Pomană n-am primit” se spune într-o însemnare disperată din ianuarie 1927. „Am cerut costul revistei. Unii l-au oferit, mulți nu l-au răspuns”. Vedem asta și din faptul că se tipărea pe contracopertă *soco-teala*: erau trecuți unul sub altul toți anii de apariție ai revistei, cu costul tipărit, regula fiind neplata integrală a abonamentului. Condițiile erau grele, revista va sucomba. Bacovia totuși, trebuie spus, departe de a huzuri — nici nu era făcut pentru asta — n-a fost nicidecum lăsat, în anii aceia, să rabde de foame, de frig, de lipsa unui culcuș. Familia îi cedase locuința bătrînilor — casa azi muzeu. Dacă Bacovia continua să fie un om al străzilor, să vagabondeze în felul lui, aceasta se datora temperamentului său, vocației. La școala comercială — o spune un elev al lui din anul 1926 (ar trebui cercetat dacă Bacovia era profesor din 1924, — în 1926, cert, era la școala comercială) — Bacovia, de un timp, venea la ore însoțit de un pedagog încruntat și sever, Eugen Dragomir (numele îl vom întîlni și în Ateneul), acesta avînd rolul de a veghea ca elevii să nu fie prea intimi cu catalogul; de care poetul cam uita, zăbovind prea mult la fereastră. Bacovia se împăca de minune cu elevii, dezghețați, emancipați, fuma cu ei, dar erau, cei mai mulți, deși isteți, neajutați de un mediu cît de cît intelectual de acasă și erau și nevoioși, chiar săraci. Poate tocmai de aceea, școala avînd de scop să pregătească pe viitorii veghetori la legalitatea fiscală, se da atenție deosebită, sub egida apolitismului, orientării ideologice. E destul, pentru a ilustra, să spunem că un elev, folosind o dată la ora de Economie Politică expresia „spoliat”, a pus în alarmă pe profesor: Citești broșuri interzise. S-a contat pe discreția clasei și profesorul a răsuflet ușurat că descoperirea lui n-a avut urmări nici pentru dînsul. Dacă Bacovia abandona catalogul cu intenție sau fără s-ar mai putea discuta. Bacovia nu agrea învățămîntul comercial iar elevii, apropiați lui, trăiau sub apăsarea vreunui profesor tiranic, — unul de Matematică de exemplu. „Dacă știi, scrie, dacă nu, *trei* la loc”. Cum am putea reconstitui astăzi în ce mod a mînuit Bacovia, pentru a nu fi chiar sufocat de viață, arma lui atît de discretă, invizibilă sub aparența pasivității — humorul acela secret!? Il cunoaștem din poezia lui. Îi venea, firesc, din faptul că viața îl trata nu o dată cu humor. Pentru cine totuși nu e dispus a admite că Bacovia, mai mult decît resemnat, răpus, mortificat psihic, mai și *plătea*, în felul lui, că era o fire ascuns-ambicioasă, dacă nu sînt convingătoare mărturiile, puține dar elocvente, ale Agathe

Bacovia, putem adăuga și întâmplarea povestită de Gr. Tăbăcaru (Ateneul cultural, 1925), care numai ranchiună nu i-a purtat poetului (erau de altfel și veri): colegi, în clasa doua primară. La o oră Tăbăcaru dă un răspuns prompt și exact și e răsplătit cu zece. Elevul Vasiliu (în viitor Bacovia): S-a uitat în carte, domnule! Și nici măcar nu era adevărat. Era, Bacovia, copil de nouă ani, ros de ambiție!

Și iată, — aprilie 1926, Bacovia intră într-o zi la oră însoțit de directorul școlii, Gh. Manolescu. Sînt urmați de un elev dintr-o clasă mai mare, acesta încărcat cu un braț lung de cărțuții cenușii; puteau să pară maculatoarele, dar erau prea subțiri și cam lunguiețe. Băieții vor afla curînd că și hîrtia cărțuțiilor era aceeași, de maculator ieftin, ca al lor, hîrtie poroasă, de împachetat. Directorul a apelat la elevii să cumpere poeziile fiind scrise de profesorul lor. Au cumpărat foarte puțini. La fel în toate clasele. În recreație auzai totuși: „Crai-nou verde-pal...” Nimic nu ajungea la înțelegerea elevilor.

Se pune întrebarea, din capul locului: a putut spera Bacovia că va recupera cu adevărat ceva din banii cheltuiți, distribuind placheta la elevii școlii comerciale? (Unii, din acei foarte puțini, care trebuiau să aducă banii — 30 lei — nu i-au mai adus și nu știm să fi fost urmăriți ca datornici...) Nu cunoștea Bacovia mai bine ca oricine care-s posibilitățile bănești ale elevilor? Nu știa Bacovia că *procedeul* e altul? Te adresezi conducerii unei instituții, îți achiziționează un număr de exemplare (pe care le ia cu adevărat sau mai degrabă nu) și primești o sumă fixă. N-a încercat acest procedeu — e drept, zădarnic! — însuși Bacovia, în 1915, cu Orizonturi noi? Se mai impune o precizare: se acreditează părerea că un om, un poet, cunoscut pentru pasivitatea, pentru *mutismul* lui, ar fi străin de viață, de cunoașterea oamenilor. Ca și cum a nu comite înseamnă negreșit a nu ști cum se comite. Bacovia de altfel venea din părinți care au știut să se descurce în viață, întru aceasta tatăl și mama nediferind pentru poet. De aici, la sorginte, reținerea poetului față de ambii părinți și în genere repulsia lui față de cei care știu să se descurce. Dar nicicum necunoaștere, ignoranță. Nici nu poate fi un novice sau un lunatic poetul care *a coborît în infern*. (N. Manolescu) Iar că infernul își are miasele aici sus la noi, în viața noastră, o știm încă de la Dante. Bacovia n-a fost deloc străin de lumea asta și numai în deplină cunoștință de cauză a rugat:

Soptește-mi cum se tace.

Perplex și chiar cu o mirare ingenuă privea poetul la nepăsarea, la superficialitatea din jur —

Vor auzi în turnuri, se vor uita cum ninge...

Și iată, *la fapt*:

Gh. Manolescu, directorul școlii, era un eminent profesor de Contabilitate și un om de omenie; dar nu era cititor de poezie.

Gh. Manolescu veghea circumspect la buna ordine constituită. În această școală a expresiei legalității Bacovia, sub egida nevinovatului director, vine și colportează o plachetă de poezii care ascunde în paginile ei — s-ar afla dacă ar fi citită! — un manifest incendiar, Serenada muncitorului. S-ar mai afla și că la fel de ascuțit și de *subversiv* e tăișul poeziei *De iarnă...*

La fel se pare că și-a colportat placheta Bacovia și la școala normală de învățători. Sigur e că și la elevii școlii de ofițeri (alți oameni cu bani!) — fapt consemnat, relativ tîrziu, de Ion Mirea (1934) în *Viața literară*; articolul a fost reprodus și în presa băcăuană (*Curentul Bacăului*), cu o notă a redacției deplîngînd — ca și articolul — starea materială jalnică a poetului. În oraș comiterea lui Bacovia era aproape uitată, în 1934. La vremea comiterii s-a comentat: Unde și-a găsit Bacovia să se ducă... În școală și armată... Mai lipsea biserica. S-a pus totul pe seama ciudăteniilor poetului. Au văzut unii subversiunea, sensul adevărat al colportării? (Nu realizarea bănească). Nu erau decît presupuneri... Actul subtil al lui Bacovia era menit a nu fi cunoscut atunci. Dureros, absurd, ar fi ca și azi să rămînă neștiut, să-l acoperim cu mila de circumstanță de atunci față de poet, sinceră dar oarbă! La cimitirul vechi al orașului paznic era într-un timp un fost dascăl de copii mici, puțin și poet (nici urmă de talent), cîndva prieten intim al lui Bacovia, Kraus. A mai fost el și băiaș la baia comună (frecă oamenii cu mult nesaț) și spălător de morți cu furie nebună la cimitirul nou. Kraus aflînd de comiterea lui Bacovia și-a ris în barbă. Și a tăcut și el complice... Sumbul Kraus a fost și a rămas sub dominația spiritului bacovian-sepulcral în viață precum poetul în poezie. În ce-l privește pe poet; Singur, dar în cetate, era strîns între zidurile ei cum o strîngea zidirea mănăstirii pe consoarta legendarului meșter. Familia și sprijinitorii locali erau în drept să fie scandalizați, exasperați: poetul e ajutat (atît cît a fost), e înțeles (cît s-a putut) și el, drept mulțumire, se pune în postură de neajutorat, de sărac lipit pămîntului, de „vînzător ambulant”, cum zice Ion Mirea. În toți anii a căutat familia să ascundă, să nege adevărul că Bacovia și-a colportat poeziile, să spele această *rușine*. Bacovia nu s-a apărut de învinuire, a tăcut.

A trăit Bacovia un timp sub semnul Serenadei lui furibunde. Nicicum ca un agitator politic; ca neconformist, ca frondeur. Bacovia n-a scris un marș, o odă, un imn... a scris o serenadă, dar una *din topor*. Că e mare, monumental, unic în sfîșierea lui între *plînsul intern* și *humorul secret* nu mai contestă nimeni. Bacovia e foarte personal, e memorabil, și în poezia lui de protest social, de revendicare și de aspirație. Să celebrăm și momentul 1926, momentul Serenadei muncitorului, fiind și el autentic bacovian.

Prăfuitele haine plus 20 de ani

Prăfuitele haine plus 20 de ani
 Cuvintele aproape stinse rînduite discret
 în dantura bibliotecii
 Iubitul cu pantalonii galbeni rătăcind prin
 muzicale preerii
 Ca un lotus lunar printre baloturi de zgură.
 Tineri din jur trăgînd de inelul poeziei
 ca de-o posibilă grenadă
 Neputincioși între serpentinele ei precum armăsarii
 pe valuri
 Tatăl meu călătorind alături de mine
 Greoi ca o zi de muncă la cîmp
 Tatăl meu fericit că buzele-mi încă
 mai rostesc înspre el...
 Iubesc neputința ieșirii din strîmtele haine
 Cum șarpele iubește-un trandafir.

DENISA COMĂNESCU

Casa neamului

Imensă ca un ou străvechi de scrum
 în carnea cîmpurilor scufundate,
 stă casa noastră cu zidiri de fum
 trufaș muiate în eternitate.

Gura odăii mestecă-n tărie
 aerul bun, părinții mei de sare
 și pruncii goi gătiți de veșniciei —
 în casa noastră nimenea nu moare!

Iată-ne strînși și toți, trib de lungani,
 ne potrivim sub talpă bolovani
 greu împingînd pe umerii lucioși
 frînghia care ne transportă anii.

Grămezi de arme, sulii priveghînd,
 prin ochiul veacului resping rugină,
 cea mai bătrînă mamă murmurînd
 încearcă-n pleoape peste noi lumina.

Afară fiarele învîforate
 vîrsîndu-și ochii-n clisă și gemînd
 întăritate de singurătate
 își sparg în ziduri frunțile pe rînd.

Cai lungi și orbi cu șeile întoarse
 stau arcuiți pe pragurile ochi
 zmulgînd din prispe sănii fumegînde
 cu oasele strămoșilor perechi.

Ne rezemăm de lucrurile tari
 și purtătoare de eternitate,
 aceste pietre îngropate-n var
 sînt chipurile noastre repetate.

Și astfel ducem păsări în vîzduh
 cînd focul peste trupuri nu mai doare,
 și cînd cazanul casei, clocotînd,
 prin secolii fierbe carnea viitoare.

GHEORGHE ISTRATE

A. LUNDKVIST

WEÖRES SÁNDOR

În vizită în România — portrete de VERONICA PORUMBACU

GIORGIO BASSANI

JÉKELY ZOLTÁN

DORA GABE

MAX DEMETER PEYFUSS

ARHEOLOGII

— andante

Moartea gravă, în frac
a trecut pe lângă mine cu binețe
dar clipa nici măcar n-a clipit, ca de
obicei, n-a înțeles nimic

Doldora, învesmîntat în nesăbuițe,
umblă și umblă umbritul meu ler,
brăzdez larguri de ape în diavolești
piroge,

între nori, sus, pe cer
mă-ngîn.

Și iubirea se luptă în mine,
pe viață și pe moarte se luptă
cu moartea.

MARCEL GAFTON

1956

PANORAMA ÎN LIBELULE

Libelulele
libelulele...
Strănebunele.

Zborul lor de borangic
se-nfiripă din nimic
și devine dor de boare
îmn de soare
și-l sărut în crin-amin.
Cerul piere în carmin.

Libelulele
libelulele...
Strănebunele.

Rid cu ele-n vîrf de iarbă
plîng în rădăcini de barbă
pînă-mi cîntă oasele
tot fugînd deandoasele.

Libelulele
libelulele...
Strănebunele.
Eu le văd și le descriu.
O, fantome de pustiu!

ION BĂNUȚĂ

PAHAR

De-o viață-ntreagă tot rîndaș la vorbe,
poet săpînd la veșnice fîntîni...
Viori, cimpoaie, năuri și teorbe
și adevăruri, cîntece: peceți —
ridic paharul meu de vorbe
în cinstea clasei mele de poeți!

MIHAIL CRAMA

STEAUA STELARU...

S-a ivit ca un abur din brazdă, primăvara,
și a dăinuit printre noi ca o fata morgana.
A propovăduit piinea și vinul
și-a dăltuit scule nemuritoare cu pana!

A fost bun și blind și n-a rîvnit scaune
decît în cîrciumi fără renume
unde plimba cerul de lanț ca pe un urs de cleștar
și îl strigau pe nume cei fără nume.

Îi plăcea aerul, aerul, și mușca din aer
ca din cea mai românească lipie.
Boema lui a fost o stare de înger,
pe dreapta lui îngerii și-au așezat aripa vie.

Condor travestit în haine nemțești
plana peste noi fără s-o spună
Steaua Stelaru a răsărit miraculos de încet
ca niciodată să nu mai apună.

VINTILĂ ORNARU

Treizeci de ani

*Treizeci de ani —
treizeci de spirale de culturi
adîncînd cerul patriei
tot mai senin;
treizeci de torțe
luminînd în istorie.*

*Treizeci de ani —
treizeci de nemuritoare poeme
din marea carte
a neamului;
treizeci de-ntrebări
și treizeci de răspunsuri afirmative
pentru-nălfarea omului —
limpezi ca-ntrebarea și răspunsul:
— Mă iubești?
— Te iubesc! —
Din iubirea de patrie
prin noi atingînd
cotele maxime,
din iubirea ce arde
cu inimile noastre
pe culmi:*

*Treizeci de ani —
treizeci de torțe
luminînd în istorie.*

DIMITRIE RACHICI

HITCHCOCK

CEI DE ALATURI

(continuare din pag. 36)

Răsfoind ziarul, Ed începu să citească.

— N-a lipsit mult. Cînd s-a întors, a adus doi cîini mari.

El lăsă ziarul în jos:

— Da?

— Doi cîini mari, costelivi, adăugă Evelyn, i-a legat de un stîlp în curtea de serviciu cu o frînghie de rufe. Azi dimineată a spălat o mulțime și după ce s-au uscat rufe, iar a legat cîinii cu frînghia de rufe.

— Poate a adus cîinii s-o păzească. I-o fi frică în lipsa soțului ei.

— Poate.

Acum, Evelyn credea că se va putea lipsi de nembutalul pe care-l luase în fiecare seară în ultimele luni ca să poată dormi. Împinse cît putu mai departe tubul cu pastile soporifice de pe noptieră și se culcă. Se gîndea la femeia de alături, la cîini, la mașina de pe alee, femeia, cîinii și mașina... În sfîrșit, se sculă și începu să se plimbe prin casa cufundată în întuneric.

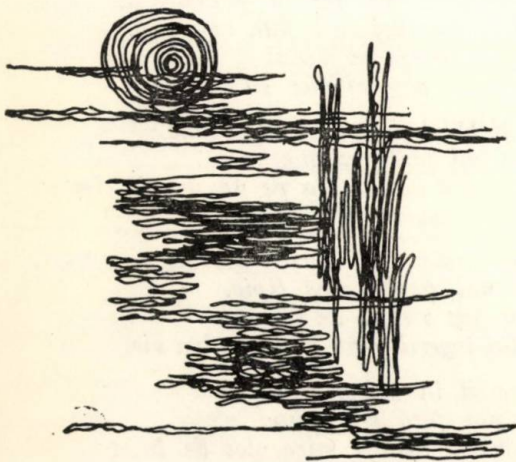
În picioare, în fața ferestrei din bucătărie, privi în beznă și zări o lumină care traversa curtea vecinilor. O urmări cu privirea. Auzi un plescăit, un mîrîit, un mormăit... Apoi un furnăit satisfăcut de animal sătul. Lumina descrise un cerc, apoi dispăru în casă.

Evelyn rămase mult timp la fereastră. În sfîrșit se întoarse în cameră, luă un nembutal și adormi.

— Nu-i plac cîinii, îi spuse Evelyn lui Ed, după cîteva zile.

— Nici nu trebuie să-i placă, nu sînt animale de salon, sînt cîini de pază.

— Îi plimbă în fiecare zi. Îi dezleagă și-i ia cu ea. Cînd se întoarce e obosită

cr 73

și ea și ciinii. Apoi, cînd se întunecă, le dă o masă zdravănă.

Evelyn se gîndea la aceste animale ținute în lanț toată ziua, la limba lor care atîrna, la mersul leneș al femeii, la figura ei care nu exprima decît oboseală, la felul în care lega animalele de stîlp făcînd noduri în timp ce ciinii se culcau, cu ochii închiși, bălăbănin-du-se sătui.

— Ce-a mai zis despre soțul ei? Mi se pare că afacerea lui durează neobișnuit de mult!

— N-a spus nimic. Pur și simplu plimbă ciinii. Îi plimbă și-i hrănește. Ed lăasă ziarul jos.

— Evie, nu mai vorbești cu ea?

Evelyn îl privi stringînd andrelele la piept.

— Nu vorbesc pentru că n-o văd. Plimbă ciinii și atît. Nu mai atîrnă rufe pe frînghie pentru că nu mai are frînghie. Nu mai face nimic în curte decît să lege și să dezlege ciinii.

— Păcat. Mi-ar fi plăcut să ai pe cineva să-ți țină de urît. Poate ai putea să te plimbi...

— Nu, nu vreau să mă plimb nici cu ea, nici cu ciinii.

Evelyn lăasă lucrul să cadă pe scaun și se duse să se culce...

Îmbuibăți ciinii erau acum liniștiți. Deveniseră grași și leneși. Se mulțu-

meau să meargă pînă la capătul frînghiei pentru ca apoi să se culce la loc.

Evelyn croșeta liniștită. Pulovărul era aproape gata, pulovărul șters, cenușiu, cu garnitura roșie, strălucitoare, pe care o adăugase.

— A luat ciinii cu ea în mașină, îi spuse ea lui Ed vineri.

Ed o privi peste ochelari.

— Adevărat?

— Și s-a întors singură. A intrat în casă, a luat două valize, a pus bagajele în mașină și a plecat.

— Poate de asta a dus ciinii, pleacă în călătorie.

— Da, pleacă în călătorie, fără îndoială.

— Sau poate ciinii o costau prea scump, căscă Ed, care își șterse ochelarii și-i puse cu grijă pe nas. N-ar fi trebuit să-i obosească atît. Asta le făcea foame.

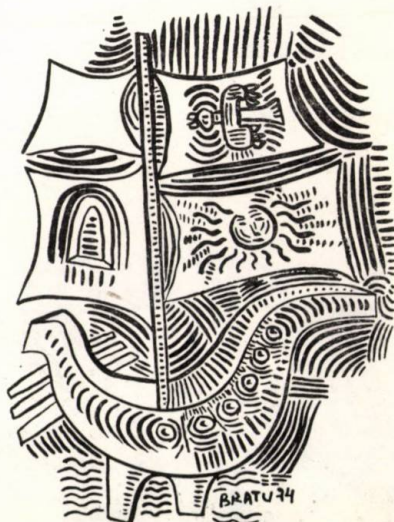
El deschise ziarul și-l puse pe genunchi.

Evelyn înfipse andrelele în ghem și împături pulovărul. Rămase în picioare nemișcată. Era un lucru terminat, un proiect dus la bun sfîrșit.

— Cred, zise ea, cred că hrana ciinilor n-a costat-o nici un ban.

Traducere de

DORINA CRISTEA-RADU

1 2

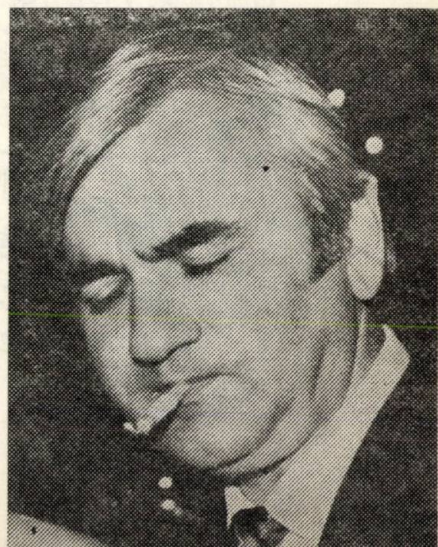
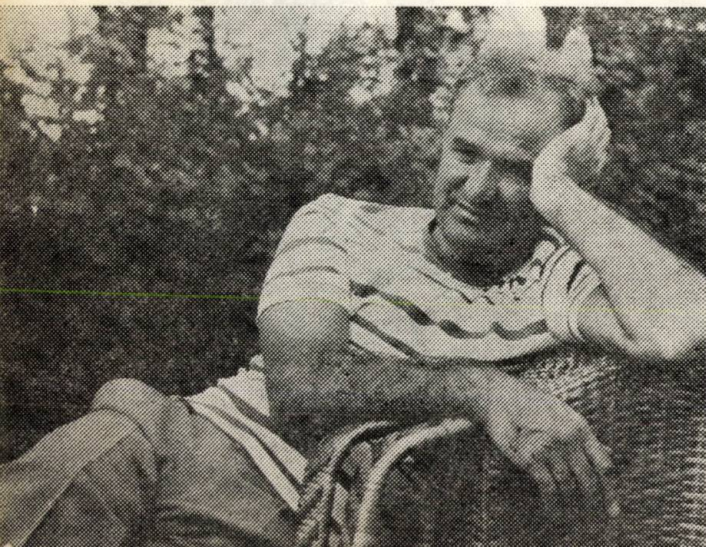
din fototeca **ASOCIAȚIEI SCRITORILOR-București**

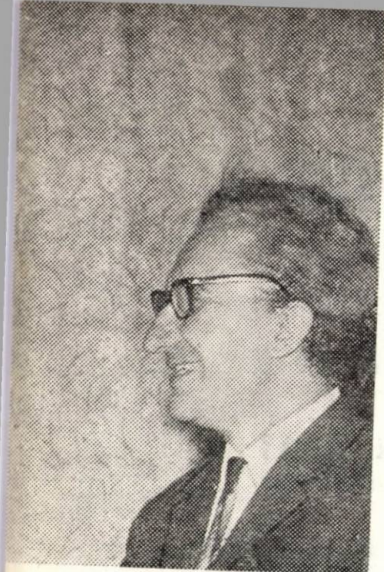

4

- 1 Tudor George nu mai are adversari...
- 2 Părintele „Cireșarilor”, C. Chiriță zâmbește mulțumit fiindcă poetul Mircea Ivănescu îi solicită, sfios, un autograf.
- 3 Moment festiv: Marin Preda, Zaharia Stancu și Ion Hobana.
- 4 Violeta Zamfirescu are o nepoată.
- 5 Vasile Rebreanu și Costache Anton discută despre critici.
- 6 I. D. Suchianu privit cu simpatie.
- 7 Pop Simion „debarcat” pe un fotoliu are nostalgii de navigator.
- 8 Alecu Ivan Ghilia meditănd la ... „Cuscrii”.
- 9 Orice s-ar spune, Marin Sorescu e accesibil tuturor vîrstelor.

7 8

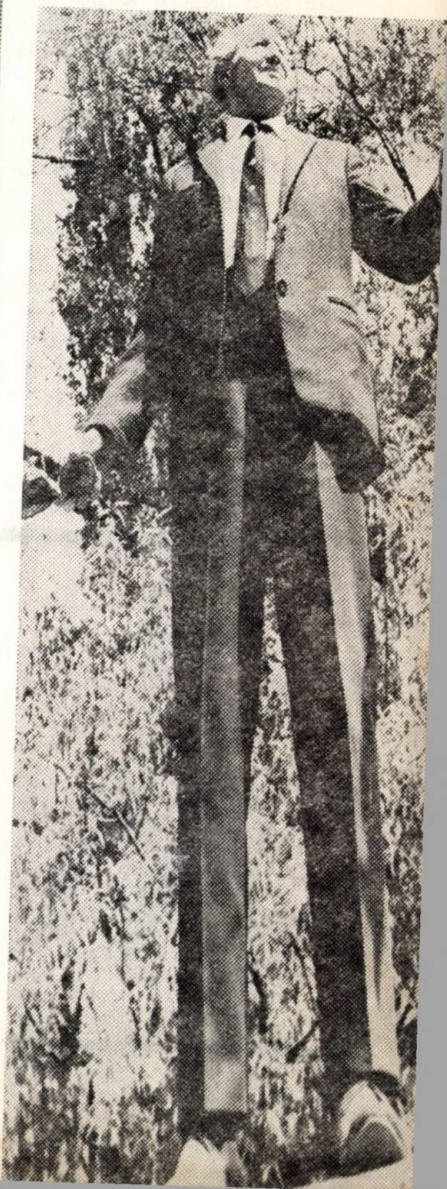
3

5

6

PARODII — M. MIRA

AUREL BARANGA

FABULA ȘARPELUI BOA

Șarpele boa cu solzii de fier
spînzura într-un cocotier.
Se făcea că doarme afurisitul
de nu i se auzea sîsiitul.
De fapt digera după obicei
fiindcă tocmai ingurgitase doi lei.
(Erau, evident, lei de pustie
nu de hîrtie)
Cum sta relaxat și mofluz
trece pe sub nasul lui un urs
căruia dulce apucă a-i zice:
„scarpină-mă sub barbă amice“
Ursul, agasat dar politicos,
îi fu de folos
și drept urmare, fără voia lui,
se pomeni în burta șarpelui.
Morala are un efect derizoriu
deoarece ursul și șarpele boa
nu trăiesc pe același teritoriu.

ADRIAN PĂUNESCU

CUI NE LAȘI, ANA?

(După poezia „KARENINA“)

Vine un tren și Ana Karenina
dă să se-arunce musai către el.
Mecanicule, stop, fă stop mașina
e măritată, are și inel.

M-apropii, zic: ce-nseamnă asta doamnă?
vrei să ne lași buimaci și-ai nimănui
păi, gestul ăsta tragic, zău, înseamnă
în inima bărbaților un cui.

Nu face fapta asta colosală,
nu vezi că nu mai știm ce vrem și cum.
Ascultă, se aude-o vînzoleală
mai e un tren, auzi-l, e pe drum.

Ne lași orfani? Ce vom iubi de-acuma
tu ești fantoma Anelor prin veac
picînd pe noi cum poate numai bruma
cade de zor pe umilul arac.

Nu vezi că dînsa n-are nici o formă,
locomotivele vreau să zic, e-un soi
de fierărie veche și diformă
de parc-ar fi mașina '72.

O, Ană, Ană; Ană, Ană, Ană,
gîndește-te la soțul tău fidel
care va bea otravă dintr-o cană
și, disperați, vom bea în rînd cu el.

Se uită Ana palidă și tristă
și tremură ca frunza în copac
Apoi își suflă nasul în batistă
și-ntreabă-ncet: Sînteți cumva...

burlac?

PARODII — M. MIRA

MIRCEA DINESCU

SACRIFICIU

*Eu m-am culcat pe linia ferată,
traversă de iubire, când am fost
înamorat, ca un pirat, de-o fată
a cărei vieți vroiam să-i dau un rost.*

*Zeu tânăr ascunzînd în ochi lumina
de dragul ei stejari pe umeri port
și i-aș dona fără regret chenzina
și lozul de la Loto-pronosport.*

*Dar în amor se cere sacrificiu
nu fluturi cu aripa parfumată,
dacă iubești, cel mai distins indiciu,
e să te-asezi pe linia ferată.*

*Adio, deci. Nici frîghia nici șişul
și de-o vedeți să-i spuneți dragii mei
că eu aștept lătit de-a curmezișul
pe linia BRĂILA-FĂUREI!*

MARIN SORESCU

ÎNCREDERE CU TOPTANUL

*Bună ziua fraților,
ce bine e pe pămînt!
Mult mai bine decît sub el...
Nu crezi duduie? Lasă, lasă...
Carevasăzică e-n regulă?
Vine un tren din urmă și trece
peste mine și mă face piftie?
Și? Ce? nu mă ridic în picioare
dacă nu în două, în patru
ca strămoșii noștri
care astăzi trăiesc la circ.
N-ați vrea să facem o mănăstire,
să săpăm, strat cu strat.
Eu o lopată,
dumneata o lopată,
(mai adînc decît mine, evident)
Femeia are drepturi egale cu bărbatul
să sape, să sape
că stăm noi pe lingă bucătărie.
Vi s-a făcut dor de un fluture?
de unul mic, unul așa... experimental,
ați vrea să-i sărutați polenul
și virful mustăților
cu care ascultă lumea?
Dar de un cuc? De un cuc fragil
ca un fulg de zăpadă
căzut pe botul unui miel.
Ah! natura, ce frumoasă e
mai ales seara în cameră.
Vă las. Plec gînditor
cu mîinile la spate.
Vine locomotiva? Se apropie?
Și ce dacă, fraților? Viața e frumoasă...*

ABONATUL

Cititorul de contori Firfircă se opri șovăielnic înaintea unei uși înzestrată cu vizor și clanță de alamă. Privi nehotărât butonul soneriei, preșul de cîneș așternut lingă prag, treptele scării cu balustradă de fier, o fereastră situată pe ultimul palier al acestui bloc înalt, plin cu abonați ai întreprinderii de electricitate. Citi cartea de vizită de metal pe care se afla înscris numele proprietarului, Herbert Ștefănescu, își luă inima în dinți și sună. Oricît de dificil și de ciudat era acest Herbert Ștefănescu, trebuia să-și facă totuși datoria și să-i lase nota de plată.

Se auziră pași, o voce groasă adresă cuvinte injurioase tuturor acelor care tulbură liniștea cetățenilor împiedicîndu-i să se odihnească după o zi de trudă. Ușa se întredeschise și chipul buhăit, vrăjmaș, al proprietarului ieși la iveală.

— Iar ai venit? spuse el îngustîndu-și ochii. Nu ți-am atras atenția rîndul trecut că trebuie să te prezinți la o oră convenabilă? Ce dracu, am impresia că-ți bați joc de mine!

Firfircă înaintă apoi la invitația morcănoasă a abonatului, pătrunse într-un hol întunecos, se apropie de contor și se uită la el încercînd să deslușească numărul kilowaților consumați. Nu izbuti însă și ceru un scaun, fapt care declanșă o adevărată explozie de proteste din partea domnului Herbert care pretinse că nu e dator să-și strice scaunele de dragul întreprinderii de electricitate. Cititorii de contori aveau obligația să poarte cu ei asemenea obiecte și nu să deterioreze mobilierul obținut prin muncă cîstită de către cetățeni.

Apăru și nevasta lui Herbert Ștefănescu, o doamnă uscățivă, cu trăsături colțuroase, care se alătură părerii soțului susținînd că taburetele și fotoliile ei nu au fost create pentru tălpile pline cu noroi ale unor neisprăviți. Mai rosti câteva afirmații asemănătoare privindu-l pe cititor cu dușmănie, cu ferocitate chiar.

Firfircă nu inspira respect. Înfățișarea lui era umilă, înfricoșată și cum purta un impermeabil ponosit, un basc decolorat și pantofi scilciți, se prezenta privirilor nu tocmai onorabil. Servieta sa se deteriorase de-a binelea, pîrînd a fi un soi de raniță. Cu capul mic, îndesat între umeri, cu ochii tulburi, avînd sub ei punți, cu buzele subțiri și vinete și cu un glas subțiratec, tremurător, el părea un alcoolic ruinat, un vagabond fără o lescăie prin buzunare.

Herbert Ștefănescu stătea lingă el și-i urmărea mișcările. Văzu cum cititorul scoate un registru din servietă, cum înscris în el, cu ajutorul unui creion, o cifră și cum recurge apoi la un chitanțier. Dar cifra indicată de contor nu părea să corespundă cu cifra înscrisă în registru, fapt care-l îndemnă din nou să protesteze. Se produse o discuție contradictorie și Firfircă se simți brusc pătruns de o nedomolită ură împotriva acestui om burduhă-

nos și chel, îmbrăcat doar cu indispensabili, vulgar, grosolan, cu care avusese și alte discuții asemănătoare. Domnul Ștefănescu avea o fire imposibilă, era certăreț și cusurgiu, se considera întotdeauna înșelat și nu ezita să rostească corbe grele la adresa unor pollogari care-l buzunăreau sistematic. Acum, ca și rîndul trecut, i se năzărise că e tras pe sfoară și nu mai conținea cu ochările.

— Voi aștia, spuse el cu înverșunare, umblați prin casele oamenilor cînștiți și încercați să-i stoarceți de bani împiedicîndu-i în același timp să se odihnească. Știi ce făceam atunci cînd ai sunat? Îmi mîngiam nevasta. Da, în ziua de azi, odată cu progresul tehnic, nu mai poți nici măcar să-ți mîngii nevasta. Mereu sună cîte un zezec la ușă, la telefon, așa încît nici nu poți să-ți îndeplinești îndatoririle firești.

Firfircă dori aprig să-i arunce în obraz o vorbă veninoasă, cît mai insultătoare, dar își aminti de îndatoririle sale și tăcu. Trebuia să se poarte amabil cu abonații, să le zîmbească și să suporte din partea lor orice mojie. Mai ales zîmbetul era obligatoriu, aceasta fiind ultima dispoziție primită din partea superiorilor săi. Dar cum să zîmbești cînd ai înaintea ta o astfel de hahaleră?

Cobori de pe scaunul ce-i fusese oferit totuși, vîrî registrul și chitanțierul în servietă, îi întinse lui Herbert Ștefănescu o hirtie pe care acesta o străbătu cu privirea într-o clipită.

— Ascultă, spuse el înfundat. Cît costă, mă rog, un kilowat? De ce ai trecut aici suma de două sute de lei? Prin ce calcule ai ajuns la acest rezultat? Ia arată-mi și mie, unui biet neștiutor, care sînt misterele acestor calcule!

— Așa-i, întări doamna Ștefănescu, încheindu-și un nasture al capotului ei de culoarea zmeurei. Arată-ne și nouă de ce trebuie să plătim două sute și nu mai puțin?

Silindu-se să-și păstreze calmul, zîmbetul binevoitor, cititorul ceru îngăduința de a se așeza la o masă. Fu poștit în sufragerie, i se arătă un scaun, i se oferi o coală de hirtie care în scurtă vreme se acoperi cu o multime de cifre lămuritoare.

— Asta-i situația! oftă Firfircă indicînd coala. N-am stabilit eu tarifele, ci șefii mei. Cei de la minister.

Auzînd cuvîntul minister, domnul Ștefănescu se simți îndemnat să converseze pe această temă. Tot i se răpise buna dispoziție și, cum nu avea ce face, găsi nimerit să-l mai rețină pe cititor și să-i pună alte întrebări. Îi atrase atenția asupra faptului că e dator să ofere explicații cetățenilor neștiutori. Cea mai mare îndatorire a unui cititor de contori, după spusa lui, era aceea de a lămuri abonații cum stau lucrurile cu consumul de energie electrică.

— Presupun că sînt tras pe sfoară, spune el indignat, dar vreau să știu totuși cum faceți voi, aștia, de ce mijloace vă folosiți pentru a induce în eroare oamenii de bună credință.

— Calculele sînt corecte, ținu să sublinieze Firfircă. Nu am avut intenția....

— Corecte? izbucni într-un hohot de ris domnul Herbert Ștefănescu. Se vede după mutra dumitale cât sînt de corecte! Numai ciubucari forfotesc în ultima vreme pe scările acestui bloc de locuințe onorabil. Ba cu lumina, ba cu apa, ba cu încălzitul. Toate trebuie să le plătesc, să le achit în termen și asta din munca mea, din sudoarea frunții mele, cu ologa plămînilor mei. Sînt nevoit să suflu în trompetă ceasuri în șir zilnic pentru a vă plăti vouă energia electrică, adică ceva care nu există în mod substanțial după cîte știu eu.

Domnul Herbert Ștefănescu, ca trompetist al fanfarei municipale, își descrie munca anevoioasă, plină de greutăți, de neajunsuri și de riscuri, afirmînd totodată că e victima unor pungăși invidioși atît la slujbă cît și în propriul său domiciliu. La un gest de protest schițat de cititor, trompetistul dădu din mină a lehamite și continuă să se arate drept un om năpăstui, un martir al artei, un inocent inconșurat de răuvoitori și chiar de canalii:

— Cu ce scopuri ai pătruns totuși în apartamentul meu? îl întrebă el brusc pe cititor. În afara citirii contorului ce ai urmărit oare? Vă știu eu pe voi aștia, care tot intrați în casele oamenilor! Nu cumva ți-ai pus în gînd să furi vreun obiect sau să-mi seduci nevasta?

Pentru Firfircă era deajuns. Nu mai putea răbda. Se ridică, își închise servieta, zîmbetul lui se preschimbă în rinjet. Vrea să pornească spre ușă, dar domnul Ștefănescu îl apucă de braț și-l sili să se reazeze pe scaun cerîndu-i să-și păstreze calmul și să asculte pînă la capăt părerile sale. Ascultînd de glasul datoriei sale, cititorul opuse o slabă rezistență, cedă insistențelor, fu nevoit să asculte expunerea.

Între timp doamna Ștefănescu începu să deretice prin sufragerie. Transportă cîteva perne de pe canapea într-o încăpere alăturată, strînse de pe masă o cutie cu mosoare, închise ușile unei vitrine după care scilipeau niște vase de cristal. Soțul o rugă să aducă o sticlă cu vin și în curînd două pahare se aflau pline înaintea interlocutorilor.

— Să știi că nu sînt supărat pe dumneata, zise împăciuitor domnul Ștefănescu. Mi-a cam trecut minia și am început să te înțeleg. În fond ești un nenorocit, un amărît... Bea, dragul meu, viața e tristă totuși și bucuria izvorîtă dintr-un pahar cu vin ne mai alină oarecum durerile. Înaintea dumitale, anul trecut, ne citea contorul un băiat chipeș care a încercat să se apropie de nevastă-mea. L-am reclamat și se vede treaba că l-au concediat... Dacă îți place cumva nevastă-mea, să știi că nu-ți merge! Am pumnul greu, lovesc tare. Ia uită-te la el!

Sub ochii lui Firfircă apărură pumnul masiv al abonatului. Apoi acesta ridică paharul și-l sorbi dintr-o înghițitură. Chipul său lat se îmbujorase, în ochi îi scilipea o licărire jucăușă.

Firfircă se gîndea la un procedeu delicat prin care să părăsească această casă. Aruncă priviri fugare pe pereți, văzu tablouri repre-

zentînd flori, o carpetă înfățișînd o sirenă, toate de un prost gust evident. Se uită la fereastră, constată că razele soarelui cad pieziș, semn că se apropie inserarea. Își aminti de mulțimea abonaților la care trebuia să se prezinte, nu-și mai găsi astîmpărul. Gazda îl îndemna să bea și îndruga vrute și nevrute. Il chestionase, îl descususe pînă acum și aflate o mulțime de lucruri care-i treziră interesul. Firfircă răspunse tuturor întrebărilor, cuprinzîndu-se de o silă adîncă. Trompetistul nu mai contenea.

— Oricărui bărbat îi plac femeile, cugetă el grav. Dar, dacă ai ajuns la vîrsta asta, trebuie să te însori. Am o nepoată, o ființă ieșită din comun, pe care o îndrăgesc. Dar nu, nu se cuvine să-mi dau nepoata după un nenorocit ca tine. Ce, asta-i meserie, să citești contori? De ce nu te ocupi cu altceva? Nu cumva ești leneș, sau poate prost? Nu, n-am să-mi dau nepoata, dar am să caut o altă femeie. Îmi vin în minte o mulțime de rubedenii, ba chiar niște vecine. E una la etajul trei, o văduvă cu patru copii, cam în vîrstă, dar merge...

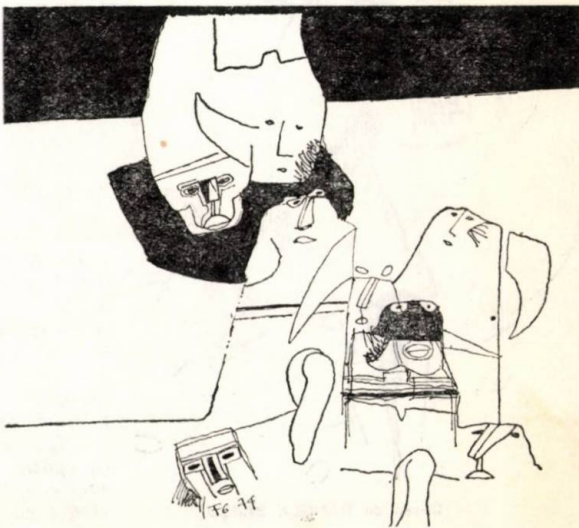
— Lasă, dragă, interveni doamna Ștefănescu. Să i-o dăm pe Mitrița, fata lui Stamate. Tot n-a făcut nimic cu idiotul ăla de Marian!

— Eu plec, îngăimă Firfircă. Cu părere de rău...

— Haide! Haide! N-o mai face pe grozavul cu mine. Mai bea un păhărel! Poate vrei să-ți cînt ceva la trompetă pentru că mi-ai umflat nota de plată? Sigur, așa se și cuvine! Să te cinstesc cu vin, s-o fac pe lăutarul, să te distrez, să-ți ofer clipe plăcute... Poate vrei să joci cărți! Șaizeci și sase!... Hai s-o vedem pe văduvă! I-ai citi contorul? Voi, aștia, sînteți niște depravați!

Firfircă apucă însă servieta și dintr-un salt fu la ușă. O deschise și coborî în grabă treptele scării urmărit de țipetele lui Ștefănescu care înjura întreprinderea de electricitate.

VALENTIN ȘERBU

GHEORGHE PITUȚ

— traduceri din poezia germană

PETER HANDKE

Cuvîntul timp

Timpul este un substantiv. Substantivul nu formează timp. Pentru că este un substantiv, timpul nu formează nici un timp.

Cum nu formează nici un timp, substantivul nu formează diateza pasivă. Timpul este un substantiv. Pentru că este un substantiv, timpul nu formează pasivul. Pasivul este un substantiv. Substantivul nu formează pasivul. Fiindcă este un substantiv, pasivul nu formează nici un pasiv. Din aceeași cauză pasivul nu formează timp.

Cum nu formează nici timpul, nici pasivul, substantivul nu formează nici conjunctivul. Timpul este un substantiv. Deoarece este un substantiv, timpul nu formează conjunctivul. Conjunctivul este un substantiv. Substantivul nu formează conjunctivul. Fiind un substantiv, conjunctivul nu formează nici un conjunctiv. Din aceeași cauză nu formează conjunctivul timp.

Substantivul nu formează pasivul. Conjunctivul este un substantiv.

Fiindcă este un substantiv, conjunctivul nu formează pasivul. Din aceeași cauză pasivul nu formează conjunctivul.

Cum nu formează nici timpul, nici pasivul, nici conjunctivul, substantivul nu formează nici persoana. Timpul este un substantiv. Fiind un substantiv, timpul nu formează persoana.

Persoana este un substantiv. Substantivul nu formează persoana.

Fiindcă este un substantiv, persoana nu formează persoana. Din aceeași cauză persoana nu formează timpul. Substantivul nu formează pasivul. Persoana este un substantiv.

Deoarece este un substantiv, persoana nu formează pasivul. Din aceeași cauză pasivul nu formează persoana. Substantivul nu formează conjunctivul. Persoana este un substantiv. Fiindcă este un substantiv, persoana nu formează conjunctivul. Din aceeași cauză conjunctivul nu formează persoana.

În opoziție cu substantivul, verbul formează pasivul, conjunctivul, persoana și timpul. Verbul este însă un substantiv. Substantivul însă, în opoziție cu verbul, nu formează nici pasivul, nici conjunctivul, nici persoana, nici timpul.

Astfel cuvîntul timp nu formează nici un timp.

Desen de DANIELA BĂIEȘU

PETER HANDKE

ROLURI

Maestrul cîntăreț Mazetti.
Lilly, o fată!
El însuși, domnul judecător.
Maimuța Mamok.
Purtătorul de lectică Rot.
Franz, chelner.
Soția inginerului de la etajul trei din
stînga.

Un bufetier de circ.
Flora Baumscheer.
O stimată doamnă.
Om dincolo de pupă.
Baronul cu panglică de doliu.
Baruch, evreul negustor.
O doamnă din Berna.
Un mărșăluitor de cursă lungă.
Degenerați și lume la serbări în
octombrie.

Două vecine.
Genii. Oaspeți. Lachei. Țărani.
Popor.

GÜNTER GRASS

OBSERVÎND ATENTATUL

E-așa de greu să traversezi locul.
Privirea păsării,
ochii de ger și fără gene,
curiozitatea în lungul gardurilor,
în spate fum și printre umede colibe
poza uscată-a unei doamne.
De-ar fi ajuns deja în hrubă
în pivniță-ntr-o faptă și-aminare,
treptele încă n-ar fi ris
și de trei ori să-ntindă gîtul.
Deschise ușa generalul.
El numi brusc întreaga sumă,
dîn ce în ce numărul scădea,
privirea păsării, cînd nimeni n-o zărea-n
oglindă,
creștea oboseala de plumb
dinainte de somn.
Zăpăciți amîndoi ucigașii uitară
să ia viața din ceasornic,
să deschidă, ca pe-o cămașă, fereastra
să mărească numărul (suma)
ce se spargea în oglindă.

GÜNTER EICH

NOTĂ DE SUBSOL LA ROMA

Eu nu arunc nici o monedă în fîntîni,
eu nu vreau să revin.
Prea mult occident,
suspect.

Prea multă lume economicoasă.
Nici o posibilitate
pentru grădinile alpine.

UNDE LOCUIESC EU

Cînd am deschis fereastra
pești înotau în cameră,
heringi. Păreau
un stol continuu trecînd pe lîngă mine.
De-asemeni înotau printre perii domestici,
cei mai mulți însă
se opriră în pădure
deasupra puieților și carierelor de piatră.

Sînt împovărători. Dar mai supărători
sînt încă matrozii
(chiar cei de rang, cîrmacii, căpitanii)
care atît de simplu vin prin fereastra
deschisă
și cer un foc pentru ieștinul lor tabac.
Eu vreau să plec în altă parte.

ERICH FRIED

SFÎRȘITUL UNEI EPOCI CULTURALE

Comandantul lagărului
un om cultivat
scrisese propria-i mărturisire
pe curat
corectînd unele expresii
iar ici și colo
intercalînd cîte o glumă
ei însă n-au ris
și el a spus în final:
De acum vin vremuri
triste pentru umor.

ERICH FRIED

LIBERTATEA DE A SE DESCHIDE GURA

*Libertatea de a se deschide gura
există și acolo
unde alții strigă:
a căror gură va fi închisă.*

*Din contra
Trebuie inventat un tabel
în care să se afle totul
din gurile pretins închise*

*Țipete în primul rînd
în al doilea la început
și exact la sfîrșit
probabil chiar proteste*

*în al treilea rînd dinți
în al patrulea sînge
și-n al cincilea vărsături
în al șaselea în multe cazuri*

*Lichide omogene
care-au trecut mai întîi
prin gîtleej sau
prin tunelele capului*

Desene de MIHU VULCĂNESCU

*Nu e permis a vedea unilateral acest
lucru
fiindcă libertatea de a se deschide gura
este un drept egal pentru toți
de exemplu și pentru autorități*

*să deschidă gura
încăpățînată a deținutului.
Ce poate intra atunci înăuntru?
Multă apă sau mult ulei*

*ori tocuri de cizmă
sau murdărie și cîrpe însîngerate
ori urină
sau rumeguș ori pămînt*

*și cu aceasta
dacă totul merge bine
apare voluntara
mărturisire*

*Uneori gura e rănită
însă niciodată libertatea de-a se
deschide o gură
ea domnește mereu — orice-ar fi —
în toate țările noastre.*

1943

PRINDEREA LUI PIPER

Comisarul Horațiu Demetrescu, la prima vedere, nu întruhipa tipul detectivului perfect din filmele de aventuri polițiste. Slab, puțin la trup și adus de spate, când nu scria, își ținea veșnic minile în buzunare, neștiind ce să facă cu ele, părea mai mult un timid, „un neajutorat“. Cu timpul, cunoscându-l mai bine, mi-am dat repede seama că este un polițist valoros și un om minunat, temut și în același timp respectat de lumea interlopă pentru spiritul său de dreptate.

Aspru ca însăși legea, față de cei care o încălcau, această asprime se topea într-o nemărginită omenie. Dispunea de o logică impecabilă iar memoria sa excepțională era un adevărat cazier judiciar. Știa pe de rost un număr mare de infractori cu nume, poreclă și mod de operare. Ba mai mult — și acest fapt se pare că este cel mai important în această meserie —, prin observații îndelungate, ajunsese să aibă aptitudinea de a cunoaște psihologia fiecărui infractor cu care venea în contact.

— Copii, spunea el, colegilor mai tineri, dacă vreți să nu greșiți în această meserie, treceți peste înfățișarea individului și căutați să-i cunoașteți mai bine sufletul. Acolo veți găsi resortul care a pus în mișcare acțiunea delictuoasă, dar tot acolo veți găsi și simburile acela de omenie care sălășluiește în conștiințele cele mai negre.

Venise în poliție imediat după 23 August, împins poate de o vocație specială — pe care incontestabil o avea — sau poate dintr-un capriciu.

Pe teritoriul circumscripției de poliție unde lucram amîndoi, pe undeva prin cartierul Șerban Vodă, se găsea, în anul '46, o circumă pe a cărei firmă păraginită se mai putea distinge încă silueta unui vapor luptîndu-se eroic cu valurile înspumate ale unei mări decolorate. Aici se întîlneau, în acea vreme, îndeosebi noaptea, o seamă de indivizi cu ocupații dubioase. Astfel, printre excroci, pungăși și speculanți ce făceau afaceri pe „picior“, mai întîlneai cerșetori jucînd pe mese și spărgînd pahare în dinți, (ziua îi vedeai milogîndu-se pe la colțuri de stradă sau în tinda bisericilor: ologi, ciungi, orbi strigîndu-și cu voce plîngătoare infirmitățile), căruțași cu bancnote de hirtie înfipite în panglica pălărilor de unde cobzarul își trăgea bacșisul cu dinții, ca papagalul de pe flașnete cu noroc; lampagii melancolici — cu pungi mai subțiri — care își beau tăcuți drojdia la cite un colț de masă; florărese care, după ce-și vindeau garoafele prin restaurantele de lux, se retrăgeau aici, să bea la mese, lichioruri, călare pe genunchii fanților și să le simtă miinile fierbinți strecurîndu-le hirtii foșnitoare de cite zece mii, între țife.

La acest local m-a invitat într-o seară Horațiu Demetrescu să-l însoțesc. Se comiseseră mai multe spargeri de case de bani pe raza secției de poliție. Casele de bani respective nu purtau pe ele nici cea mai mică urmă.

Demetrescu studiasse fiecare caz în parte și concluzionase cu precizie: „Aici este opera lui Piper... Numai el se poartă cu casele de bani cu asemenea eleganță, luînd din ele doar sumele ce îi sînt necesare pentru a-și achita datoriile.“

În circumă era o viermuială de nedescris și fum de-l tăiai cu cuțitul. Glume grosolane, risete și injurături se auzeau la tot pasul. La o masă mai izolată, am zărit un tînăr, mic de statură și negricios, înconjurat de mai mulți indivizi, care ascultau blegiți cîntecele de of ale unui cobzar ramolit din cauza băuturii.

Demetrescu îmi făcu un semn discret cu capul către individul negricios. „Acesta este vestitul Piper“, îmi șopti el.

Pe Piper îl cunoșteam din auzite. Infractor periculos, dispărea cu abilitate cînd era urmărit, de multe ori rînind polițistii care încercau să-l prindă. În lumea infractorilor era simpatizat, fiind darnic ca un prinț, dar și temut pentru iuțeala cu care lovea cu cuțitul.

— Bună seara, Piper, i se adresă comisarul zîmbînd.

Piper tresări scurt și punînd minile pe masă bolborosi un „să trăiți, dom' șef“.

În ochii bărbaților de la masă fulgerară priviri de ură. Îndărătul unui stilp de zid, unde lumina era mai redusă, în mina unui individ cu bărbia teșită și despărțită în două de o cicatrice roșie, luci stîns lama unui cuțit. Nu-i trebuia decît un salt ca să-l înfigă în spatele comisarului, care nu bănuia pericolul. Instinctiv am voit să scot pistolul, dar mi-am dat seama cu groază că nu-l aveam la mine. Am încercat să strig, însă gura îmi era uscată de emoție. Deodată, Piper se ridică fulgerător de la masă și un sifon țîșni ca un proiectil lovindu-l pe individul cu cuțitul, în moalele capului. Scrișnînd în silă, Piper se adresă comisarului:

— Haideți, dom'șef, să mergem. E un căcăcios care nu vă cunoaște.

La circumscripție am asistat la interogatoriu și mă așteptam ca Piper să reacționeze ca un tigru. Am văzut, însă, spre deziluzia mea, pe scaun, în fața comisarului, un om spășit și parcă mirat și el de faptul că se afla acolo.

— Ai încurcat borcanele, Piper, i se adresă comisarul.

— Să trăiți, dom'șef, ieși Piper din toropeală, le-am cam încurcat... Am căzut în eroare.

— Ce fel de eroare? se interesă comisarul.

— Păi vă știam în altă circă și nu călcam pe acolo de mi s-ar fi lipit aur pe tălpi.

— Acum ce să fac, Piper... se prefăcu mîhnit comisarul. Sînt eu vinovat că am fost mutat aici?

— Da de unde, dom' șef, sări Piper. Norocul meu, arză-l-ar focul...

— Și ce propui, Piper? întrebă comisarul, mai în glumă, mai în serios, ți 'indu-l cu aceea privire metalică, atît de temută de infractori pentru că le pătrundea în cele mai ascunse cute ale sufletului. Piper își trase capul între umeri parcă încercînd să intre într-o carapace protectoare; privi către gardian, către mine, apoi, oftînd, își lăsă privirile în jos resemnat.

— Dom'șef, merg pe „bune”. Le zic pe toate. Cu dumneavoastră nu țin. Și astfel începu Piper să-și povestească spargerile, cu lux de amănunte, ca unul care nu mai are nimic de pierdut.

Comisarul nu nota nimic. Urmărea doar mimica lui Piper. La un moment dat, acesta, cu mîna pe piept, declară teatral, cu un aer de vădită ușurare.

— Aștia au fost, dom'șef... dar n-apucă să termine fraza că Demetrescu i-o taie scurt.

— Nu joci cîstit, Piper.

— Dom'șef, blîgii Piper disperat, trei au fost. Însă comisarul îl privi din nou pătrunzător și clătînd muștrător din cap îi arătă mîna dreaptă cu degetele desfăcute.

— Să mor, dom' șef, n-au fost cinci, ci trei. Trei nenorocite de spargerii. Comisarul însă îl privea mereu necruțător. Piper, parcă topit sub focul privirilor, se lasă moale pe spatele scaunului.

— Aoleu, dom' șef! toate vreți să mi le luați! V-am dat trei și mai am două pe care le țin pentru dom' judecător de instrucție, știți dumneavoastră că și dînsul trebuie avansat în funcție.

Demetrescu care-și cunoștea omul, zîmbi larg:

— Bine Piper, dar să știi c-am să-l întreb pe domnul judecător.

Părăsind localul comisariatului, însoțit de un gardian care-l conducea la tribunal, în ușa, Piper se opri nehotărît.

— Ce s-a mai întîmplat Piper? Îl întrebă comisarul mirat.

Piper se întoarce cu fața la comisar și lipindu-și stîngaci ca un recrute călcîile, îi spuse:

— Dom' șef, sinteți dumneavoastră mare dar să știți că și eu sînt cîstit. Au fost șase nu cinci. Așa că, juma, juma cu domnul judecător...

NICOLAE ȘTEFĂNESCU

Lună însoțită, soare înlunat

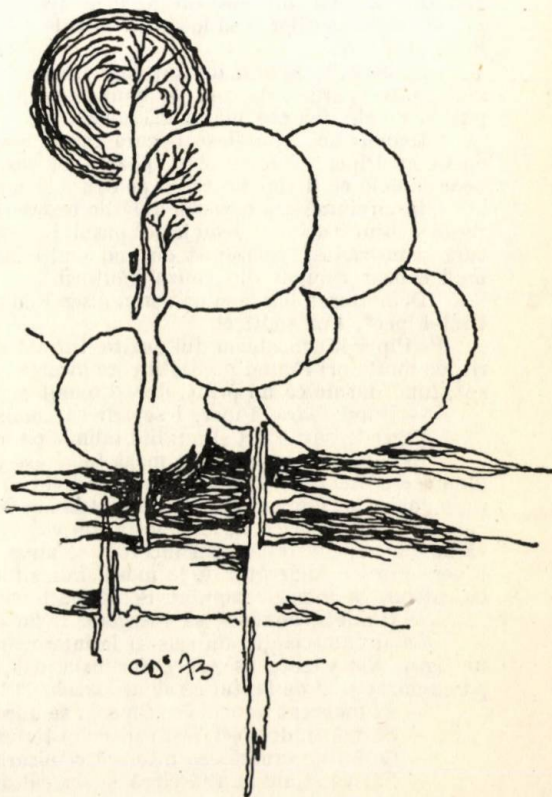
*Ca-n mierea nebuniei rare,
am să te-nfășur în candoare,
magie-a verdelui de mare,
ca fulgerele globulare.*

*Nemaiplecînd din mîna mea,
columb avid cu piept de spumă,
să văd, cum luna se-nsorea,
și soarele cum se înlună...*

*pe limpezi caravane-aș vrea,
spre țara din deșerturi, du-mă!*

*Rupîndu-mi soarta mea în două,
am să mă duc cu tine-n rouă...*

DOINA STERESCU

DANTE — Cîntul I din Purgatoriu

în traducerea lui GEORGE BUZNEA

*Pe alte ape mai inseninate
Mi-ndrept acum corăbioara minții,
Lăsînd în urmă mări întunecate,*

*Și dus spre alt regat al suferinții
Din care însă duhurile demne
Au drum deschis la ceruri ca și sfinții.*

*O! Muze, faceți prin măiestre semne
Să-nvie versul mort în văi letale
Și glasul Caliopei ce nedemne, —*

*Găsindu-le de-ai fi în cînt rivale,
În gaită cu chip de coțofene
A prefăcut prințesele tesale.*

*Slăvită fie boarea diafană
Ce năvălind pe-a Aurorii poartă,
Parcă-mi spăla acum acea prihană*

*Ce-o adusesem din duhoarea moartă
În care trup și suflet rătăcise
De cînd trecusem prin sinistru poartă.*

*Frumoasa Venus care se ivise
Pe cer lăsînd sărutu-i ca o bură
Cu cei Doi Pești de-acum se și hrănise.*

*La dreapta apoi ochii mei dădură,
Spre cellalt pol, — de-acele patru astre
Sub care — Adam și Eva doar șezură.*

*...Tot ceru-l scaldă pînă-n zări sihastru,
Pe cînd de pe pămînt în veci ascunse
Rămîn și astăzi nostalgiei noastre.*

*Lăsindu-le, privirea mea ajunse
Iar jos pe lut — și unde înainte
Cu plete albe pin' la tălpi netunse, —*

*Aveam acum, un moșneag cuminte
Și-atît de vrednic pentru închinare,
Că orice fiu și l-ar dori părinte.*

*Părea că fire de mărgăritare
Se impleteau în barba lui cu fire
Din cele patru stele singulare, —*

*Punînd pe chipul lui o strălucire
Ca și pe haina lui —, de parcă fusul
Cu tors din soare datu-i-a croire, —*

*— Cine sunteți voi, de veniți din susul
Cernitei ape-n care-s puși să fiarbă
Toți cei ce-n beznă și-au aflat apusul?*

*Și clătînd cucernica lui barbă:
— Împinși aici de cine-ați fost și cine
V-a îndrumat prin veșnicia oarbă?*

*Cine suspendă legile divine
Și-n peșterile mele — acum trimite
Și ceea ce Satani se cuvine?*

*Atunci la semnul Umbrei prea iubite
Ce mă-nsoțea, — moșneagului în față
I-au stat genunchi și genele-mi smerite.*

*Iar Domnul meu grăi: — Din trista-mi ceață,
Îndemn la drum mi-a dat un duh ce șade
La loc de cinste, umbră și verdeață.*

*Și de socoți cumva că se mai cade
A ști și alte celea, — ia din glasul
Și vorba mea cit crezi pentru spovade.*

*Acel ce-alături își indoaie pasul
În fața ta, — deși era să-și spargă
Își are încă plin cu duhul, vasul.*

*Cum însă tremura ca-n vînt o vargă,
Trimis să-l scap, — luai și-această cale
Spre-al scoate teafăr, iar, în lumea largă.*

*Pe răi l-am dus să-i vadă jos în vale
Și-aici pe munte cum se purifică
Alți păcătoși sub ochiul veghei tale.*

S-ar cere timp ca gura mea să zică
Tot ce-am pătit — și ce sus povață
Acum și pin' la tine ne ridică.

Ajută-l deci! Și el —, luptînd învață
Să pună preț pe libertatea care
Cînd ți-a fost zmulșă, — tu te-ai zmulș din
viață.

Tu știi că moartea mai puțin te doare
Cînd îți azvîrli cu trupul și cătușa
Din care apoi laurul răsare!

Că el ți poartă încă viu cenușa,
Iar eu de Minos seamă n-aș mai ține, —
Nu-nseamnă sparta către ceruri ușa. —

Eu vin de unde Marciei la tine
Mereu i-i gîndul, iar acum te roagă
Să ne arăți ce crezi că se cuvine, —

Din cele șapte țări care încheagă
Regatul tău, — și ei recunoștință
Voiu duce, Cato, dacă mă dezleagă

Să-l mai evoc în iad. — Cît în ființă
Am fost pe lume, Marciei, — moșneagul
Grăi — i-am împlinit orice dorință.

Ci azi, cînd Domnul datu-mi-a toieagul
Acestui țărîm, ea, ce să-și mai dorească
Cînd neagra apă-i udă-n veci meleagul!?

Dar dacă spui c-o inimă cerească
Acestui îns, îi ia sub mîină viața
Și voia ta și-a lui să se-mplinească!

Plecați acum!, — dar nu uita povața:
C-o papură fă-i briu peste vesminte
Și curăță-i cu apă rece fața, —

De vreme ce îi ești ca un părinte,
Ca nu cumva cu ochi impuri să șadă
Curînd în fața ambasadei sfînte.

Mai jos e un ostrov cît o ogradă,
Scăldat de valuri ca de-o dulce ploaie
Și numai păpurîș avînd plămădă.

În mîlul său nici cînd nu se ogoaie
O altă plantă care chiar lovită
Să cadă la pămînt, ori să se-ndoaie.

Să nu vă-ntoarceți înapoi! Tivită
O altă cale spre suiș și soare
Ce-o să răsără vi-i mai potrivită.

Plecînd apoi, de jos eu ridicare
Făcînd încet, către stăpin privirea
Mi-o înălțai în chip de întrebare. —

— Hai, fiule, să facem ocolirea, —
Grăi Virgiliu, — înapoi pe unde
Ne-a spus bătrînul. — Și prin licărirea

De foc a zilei începînd s-abunde,
Am început și eu să simt în zare
Al mării voal desfășurat în unde.

Mergeam acum tăcut ca omul care
Cătînd în urmă calea intreruptă,
Că bate pasul tot pe loc îi pare.

Și-ajunși acolo unde roua luptă
Cu soarele și în domoala boare
De Zeul zilei greu se lasă suptă, —

Cu pumnii plini de rouă și de soare, —
Virgiliu se-nălță spre fața-mi plînsă
De cite-n iad văzusem cu oroare. —

Spălîndu-mi-o de toată jalea strînsă
Și aducîndu-mi în obraz culoarea
De-atîtea bezne și de lacrimi stînsă.

Apoi, văzut-am înaintea marea
De pe un țărîm pe care niciodată
Nu și-a bătătorit vreun viu cărarea —

Și unde bardul mă încinse-ndată
C-o papură pe care o zmulse
Și — care — ce minune!, deodată

Crescu la loc așa precum fusese. —

PORNEȘTE „TURUL ROMÂNIEI”!

DAN DEȘLIU

Vara anului 1934, sfârșit de iulie, început de august...

Călduri toride în toată țara: 35° la umbră, la București, 40 la Brăila! După cum zice și presa, efectele caniculei sînt diverse, adesea surprinzătoare... Din cauza infierbîntării apelor, moare peștele din canalul Filipoiu; în Oltenia, lângă Corcova, ia foc o pădure a statului (30 ha) și arde în tihnă cîteva zile; reappare în capitală boala-somnului: o profesoară pensionară doarme într-una de peste 24 ore; la Piatra Neamț, lui Razim Elegeb Nazlou îi cresc din nou dinții — turcul a împlinit 102 ani și e lustragiu în piața centrală a urbei. Nu se știe precis (deocamdată) dacă fenomenul are vreo legătură cu canicula, dar n-ar fi exclus să aibă...

Atmosfera se încinge binîșor și pe alte meleaguri. Ziarele anunță asasinarea lui Dulfuss, cancelarul Austriei; după o săptămînă, moare octogenarul mareșal Hindenburg, și vine la putere în Germania un individ obscur, pînă mai ieri — Adolf Hitler... La cinema Rio rulează „Bestia” cu Mirian Hopkins și Frederic March, iar la Capitol și Roxy, pe bulevard, „Iubește-ți vecina”, cu Bing Crosby și Carole Lombard... Continuă ancheta parlamentară în afacerea Skoda: sînt implicați, de-a dreptul sau pe îndoială, mai toți fruntașii principalelor partide din România... „La mai mare!” — va fi noua premieră a teatrului Tănase. „Universul” anunță, la Cronică Sporturilor, un eveniment îndelung așteptat: înconjurul țării pe bicicletă. Primul tur ciclist al României este inițiat de inimosul Vasile Canarache, intelectual distins, directorul cotidianelor „Sportul Zilnic” și „Tempo”. Vestea acestei acțiuni provoacă un val de entuziasm; în toate orașele, aflate pe itinerarul celor 7 etape, se fac pregătiri intense, prin grija comitetelor locale de organizare. Se publică harta și regulamentul competiției. Harta are următoarea „legendă”: drum bun — asfalt — drum mijlociu — drum relativ bun — gropi — drum rău. Din cei 1026 km ai traseului, vreo 70 sînt asfalțați... Regulamentul prevede, între altele: *În caz de abandonare, alergătorii pot fi conduși de către camioneta de ajutor, în care se găsește și medicul oficial, la gara cea mai apropiată*“.

Apar anunțuri semnificative: „Se caută un maseur specialist pentru masagii sportive, care să facă servicii pe timpul Turului României.” „Se caută mecanic calificat, specialist în repararea bicicletelor, pentru a repara bicicletele defectate pe parcursul întrecerii, avînd toate sculele necesare în acest scop. Oferte, cu referințe, la Federația Română de Ciclism”.

Își anunță participarea o echipă de cicliști din Bulgaria; vor lua startul 2 echipe naționale, 9 de club și 19 individuali, învingătorul primește o bicicletă pentru curse — completă — și lei 2 000.

... Duminică 5 august. Canicula continuă. Bucureștiul e un cuptor încins: 57 grade pe sol! Încă de la orele 7, piața Teatrului Național, unde se află și redacția „Sportul Zilnic”, este populată de numeroși cetățeni, dornici să asiste la startul festiv. Pe la 7 și jumătate, concurenții sînt aliniați, pentru a îndeplini o ultimă formalitate: vor fi cîntăriți, înainte de plecare, asemenea boxerilor în prețuia meciului. De ce? Nu se știe — dar așa este uzanța. Și, în fond, parcă strică?

Puțin după ora 8, Vasile Canarache — coboară tradițional un fanion și caravana pestrîă pornește, în urlalele mulțimii, „cu bicicleta la Șosea”... Iată un instantaneu al evenimentului:

„Eri dimineată, piața Teatrului Național era neobișnuit de animată, întrucît aici era locul de încolonare a concurenților, oficialilor și amatorilor ce rîvneau să urmărească peripectiile primei curse cicliste de dimensiuni magnifice organizate la noi. De la Circuitul Munteniei, care înainte de război a cunoscut succese faimoase, nici o alergare ciclistă nu a mai stîrnit atît de mult interes. Din piața teatrului, cei 66 concurenți s-au îndreptat în grup, urmați de numeroase mașini tixite de curioși și admiratori ai sportului pedalei, spre piața Victoriei, de unde la 9 precis s-a dat plecarea spre Buzău, punctul final al primei etape”.

... Marin Niculescu are 11 ani. În dimineața aceasta de august se află probabil cocoțat pe undeva, într-un copac, pe vreun gard sau vreun acoperiș din preajma podului Băneasa, pe unde va trece plutonul multicolor al înghițitorilor de kilometri. Cîteva automobile „oficiale” în urmă, cîteva motociclete, cu sau fără ataș, care vor escorta caravana pînă la Ploiești. Cu ochii țîntă, băiatul scurtează șoseaua multă vreme după ce ultimele siluete au dispărut la orizont... Are și el un „preferat”, printre cei 66 — pe Virgil Mormoceă, masivul brăilean, component al echipei României — împreună cu Nițescu, Savanof și Dobrin. Ce grozav trebuie să fie acolo, în fruntea plutonului! Cite peripeții, ce scene dramatice, aventuri, isprăvi fabuloase nu s-or fi petrecînd de-a lungul celor peste un milion de metri!... Marin recitește de cîteva ori în fiecare zi, relatările „trimișilor speciali”. La Buzău

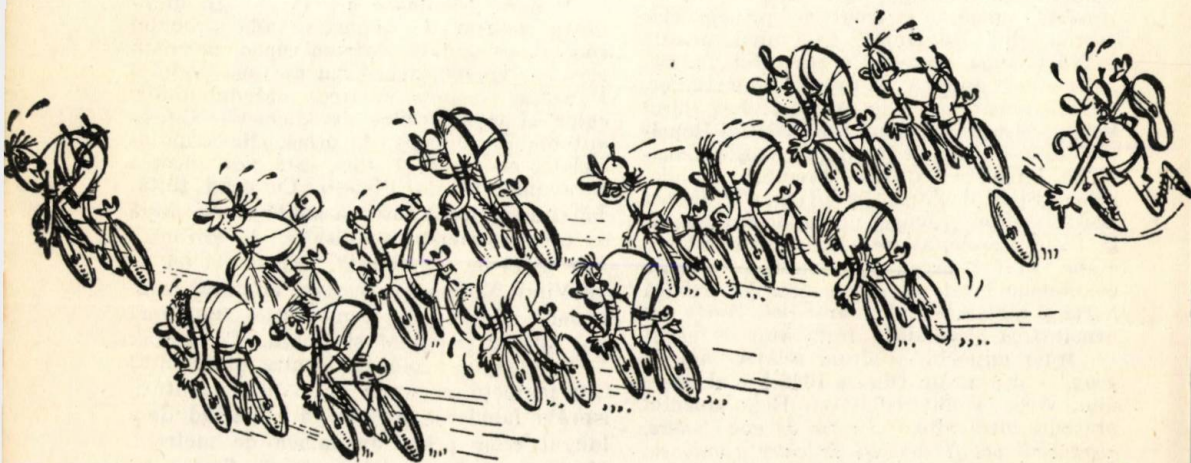
cîştigă tizul său, bulgarul Nicoloff, îmbrăcînd tricoul liderului — pe atunci roşu ca macul. Urmează Brăila, apoi Bacăul, după o etapă în care s-a mers cu 15 km pe oră, pe un drum de coşmar! Mai sînt în cursă... 29 de ciclişti! Românul Nişescu a trecut în fruntea clasamentului general, după victoria din oraşul de la Dunăre. Il urmează, la cîteva minute, Marin Nicoloff. Disputa dintre cei doi căpitani de echipe a şi început să inflameze spiritele „microbiştilor“ şi condeiele gazetarilor — lucru primejdios, pe asemenea arşiţă!

„Azi dimineaţă la Bacău — relatează o foaie post-meridiană — campionii Bulgariei şi României au reuşit să se distanţeze cu 4 km de primul pluton. Se va da o luptă home-rică în munţi... Detaşare a lui Nişescu şi a lui Nicoloff, a fost prilejuită de o barieră ce s-a închis în faţa alergătorilor, chiar la ieşirea din oraş; cei doi au reuşit, cu mare pericol, să se strecoare printre lînile pe care se apro- pia locomotiva, iar restul, reţinut de tren, au pierdut timpul... la 9¹/₂, Nişescu şi Nicoloff se aflau cu 4 km înaintea plutonului. Se crede că ceilalţi îi vor ajunge, totuşi lupta se va da în doi“ (?!?)... Duelul pe care-l anti- cipau comentatorii n-a mai avut loc: trei pane consecutive, plus o criză de ficat, îl obligă pe român să abandoneze. La Braşov, va renunţa şi Mormocea, favoritul lui Marin Niculescu. Formaţia noastră e scoasă din luptă: bulgarii se îndreaptă nestingheriţi spre o dublă victorie, individualşi pe echipe. Senzaţie mare la poalele Tîmpei: Hapciuc, cel mai bine plasat dintre români, după aban- donul lui Mormocea, dispore în condiţii misterioase! Se vorbeşte despre răpire: Ga- zeta Sporturilor observă, cu amărăciune: „Gangsterii n-au avut nici măcar delicata idee de a cere o sumă pentru răscumpărarea ciclistului“...

Sosirea în Capitală consfinţeşte succesul lui Nicoloff, tenacele rutier de la sudul Du- nării; el îşi adjuceacă şi sprintul final, dis- putat — cu chiu cu vai — pe porţiunea din- tre Hipodromul Băneasa şi Arcul de Triumf, înţesată de curioşi. Aceştia aşteptau încă dinainte de 11 dimineaţa — iar primii concurenţi (în ordine, Nicoloff, Munteanu şi Toncu) şi-au făcut apariţia abia după prînz, pe la unu şi jumătate... Numai 19 inşi reuşesc să termine dificila „bucă“; printre ei, pe un loc onorabil — al nouălea — un tînăr despre care vom mai avea prilejul să vorbim: Gheorghe Negoescu, numit în intimitate „Dede“...

Următoarele două ediţii marchează saltul spectaculos al Turului României, iniţial o cursă cvasianonimă pe agenda internaţio- nală. În 1935 iau plecarea 98 de alergători (cifră record) din 7 ţări, pentru a străbate 1750 km în 11 etape. Din nou, dificultăţile enorme ale traseului operează o triere ex- trem de severă, încă de la început; la Lugoj, în cea de a treia dimineaţă, se prezintă la start doar 50 de ciclişti ... De altminteri, ediţia secundă va fi una din cele mai bogate în episoade dramatice.

Evident, nu vom întîlni în analele com- petiţiei, momente epice frizînd legenda — ca isprava cu papa Christophe, zis „le Gaulois“, din pricina uriaşelor sale mustăţi: în Turul Franţei 1913, Christophe — pri- mul în Tourmalet, virtual tricou galben în acel moment, rupe furca, imediat după punctul de căţărare, coboară cu bicicleta în spate cca. 14 km pe coasta muntelui, pînă-n satul cel mai apropiat, repară absolut singur — conform regulamentului de atunci — în atelierul fierarului local, suie din nou cu bicicleta pe Torumalet, la lumina stelelor şi a farurilor maşinii oficiale care-l supra- veghează, şi termină etapa în preajma mie- zului nopţii...

PERSEVERENTUL

Există însă și în scurta istorie a Turului țării noastre, unele secvențe memorabile: abandonul lui Nițescu, despre care am mai vorbit, sau „răpirea“ lui Hapciuc, în prima ediție; apoi, în 1935, căderea gravă a lui *Dumitru Hrenciuc* (salt de 10–15 m în ripa Dealului Crai) — în etapa Oradea-Cluj; retragerea din cursă, la capătul aceleiași etape, a lui *Grgac*, liderul clasamentului general, urmat de întreaga formație iugoslavă, drept consecință a unui conflict cu *Constantin Tudose* (de remarcat două cazuri similare în Turul Franței: în 1937, *Sylvere Maës* și echipa Belgiei, în 1950 — *Bartali* și ambele echipe ale Italiei) — în fine, tragedia lui Mormocea, purtător al „linii de aur“ pînă la Bacău (ah, Bacăul!) — iar în ziua următoare, vlăguit de o furunculoză fără leac, plîngînd ca un copil în iarba de pe marginea șoselei Bacău-Buzău (Virgil Mormocea, atletul statuar, tempermanet de gladiator!) sub privirile pline de compasiune ale întregii caravane — inclusiv ale gazetarilor români și străini, care vor scrie pagini emoționante despre această scenă.

... Kilometrajul se amplifică în continuare, atingînd — în 1936 — o cifră unică: 2247! Printre cei care iau plecarea, întîlnim pe cîștigătorii edițiilor precedente — *Nicoloff* și polonezul *Daniel* (ambii vor abandona, din păcate) — pe germanii *Buse* și *Kutzbach*, pe spaniolul *Figueras*, care concurează sub culorile Franței și este obiectul simpatiei generale, în acele zile în care Spania sîngează pe frontul războiului civil — în fine, pe veșnic tînărul *Constantin Cantili* (60 de ani), coautor al raidului din 1894, cu Alexandru Macedonski...

Organizatorii au trebuit să facă eforturi considerabile; cheltuielile vor depăși 50 000 lei, sumă importantă, pe atunci, Federația e cam sărăcuță — noroc cu noul președinte, care nu-i altul decît Vasile Canarache, cu ziarele și cu ideile sale, printre altele — deschiderea unei liste de subscripție publică în beneficiul Turului. Dintre noutăți, se remarcă prezența radiodifuziunii, cu un reportaj cotidian, între 15 și 15,10, asupra etapei respective, plus informațiile și comentariile din fiecare seară; apoi, competiția „individualilor“, un fel de cursă în cursă, cu clasament aparte: liderul acestuia va purta și el un tricou galben, barat însă de o dungă neagră... Pentru a reda cît mai pregnant atmosfera întrecerii, tînărul redactor al ziarului „Tempo“, *Emil Iencec*, deși specialist în probe de velodrom, se înscrie și aleargă — onorabil, de altfel — în Turul României...

Start festiv, ca de obicei, din piața Teatrului Național... Fotografia cețoasă înfățișează grupuri de concurenți cu cauciucurile de rezervă încolăcite peste piept, mulțimea privitorilor, în care abundă pălării de pai și la Maurice Chevalier, dar mai ales uniforme de vară, marină, aviație, infanterie... Militarii sînt *en vogue* — căci, cum zice Geo

Bogza într-o însemnare la zi, cineva bagă lemne și Pămîntul clocotește tot mai viu, ca un cazan pe foc...

Protagonistii Turului '36 vor fi *Pierre Gallien* și *Constantin Tudose*, două figuri distincte, diametral opuse din multe puncte de vedere. Alergător profesionist remarcabil, Gallien are 25 de ani, fiind ceea ce se cheamă „un băiat frumos“: înalt, zvelt, blond, cîhi expresivi, de un albastru-cenușiu, alură impecabilă, atît în șa cît și în ipostaza pedestră... Excelent pe orice teren, cătărător capabil să lupte adesea de la egal la egal cu Gino Bartali, sprinter eficace, ruleur constant, greu de „păcălit“ — Gallien domină într-o manieră de mare senior dificila ediția 1936, în care doar 18 concurenți din 77 se întorc pe biciclete la București.

Tudose — este un tip de „cîine rău“, teroarea Crîngașilor, copil al maidanului cu gropi, al gangurilor sordide, al cîrciumii; a țîșnit și s-a format în zona obscură unde proliferază delicvența, raptul, legea junglei — ceea ce nu-l împiedică să fie la fel de înzestrat, de dăruit pentru ciclistism, ca și ireproșabilul Gallien... Lucrînd exclusiv în forță, într-un „stil“ complet lipsit de eleganță (*Constantin Dumitrescu* aducea oarecum cu el, la pedalaj) — risipind orbește energie vitală în izbucniri vulcanice repetate, Tudose izbutește să-i dea de furcă asului francez. Cîștigă trei etape, iar la Vatra Dornei sosește atît de strîns, după un sprint umăr la umăr cu Gallien, încît — caz rarism, poate chiar unic într-o asemenea competiție — juriul nu-i poate departaja și-i proclamă învingători *deatheat*!

Oricât ar părea de curios — în pofida rivalității acerbe și a caracterelor antipodice ale beligeranților — Tudose n-a avut nici un diferend serios cu Gallien pe parcursul întrecerii, exprimându-și chiar admirația pentru „parșivul de franțuz“;

Nu s-au stins cu desăvîrșire ecourile pasionantei dispute, că se și fac speculații în legătură cu viitoarea ediție, se exprimă speranța că Tudose își va lua revanșa asupra lui Gallien... încă din primăvara lui 1937, pregătirile sînt în toi; se fixează data (27 august — 19 septembrie) și dimensiunile acestei ediții-gigant: 2700 km, 20 de etape, 4 zile de odihnă! Va fi una din cele mai mari competiții cicliste de șosea din Europa. Dar — trăznet din senin — la sfîrșitul lui iulie răsună un semnal de alarmă: direcția stadionului ANEF (actualul stadion al Republicii) — refuză să pună la dispoziție arena, în ziua sosirii. Tratatul ulterior nu duc la un acord, iar pe 5 august, Canarache declară, spre dezolarea unanimă: „Turul României nu se mai face!“ Lipsa de înțelege, obtuzitatea unor indivizi, indolența manifestată de către oficialități, determină trista decizie. Ca și „Circuitul Munteniei“, „Turul României“ pare sortit să încremenească

definitiv la cea de a treia ediție, în pragul unei noi drame cu sînge și ruine pe scena Pămîntului.

Ultima tentativă serioasă de „reanimare“, se produce în 1939; Gazeta Sporturilor anunță chiar — tot prin iulie — cu lux de amănunte, perfectarea Turului: mari vedete ale ciclismului european se vor alinia la start, vor veni italienii, va veni Gallien... Pînă la urmă, nu mai vine nimeni; vin în schimb, unele după altele, vești sumbre, evenimente tragice: Hitler atacă Polonia, este asasinat Armand Călinescu, izbucnește războiul anglo-franco-german. Miroase urît, a noapte lungă și a praf de morți. Se contramandază Turul României, balcaniada ciclistă, revanșa meciului de fotbal Belgia-România, întîlnirea de box Lucian Popescu — Ernest Weiss...

... Locotenentul Pierre Gallien se îndreaptă urgent — fără bicicletă — spre linia Maginot; aici va fi rănit chiar la declanșarea ostilităților, apoi va nimeri într-un lagăr de prizonieri, undeva, în Germania...

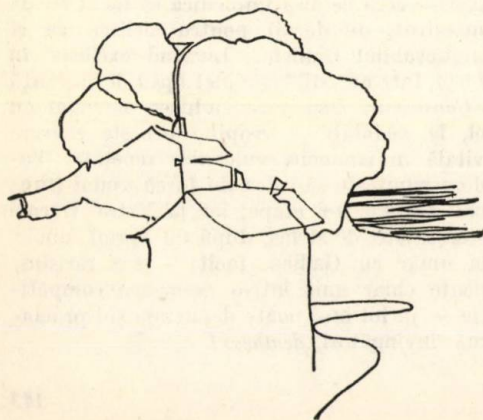
Cine ar fi îndrăznit să presupună, în ceasurile acelea de groază, că îl vom revedea într-o bună zi în „Turul României“?

ÎNȚÎLNIRE

*Să spun de rădăcina zăpezii,
să spun de suflarea care cerne cununi,
să spun de văpaia ce rușinează lumina,
și tu să te-afunzi
alergînd spre locul de nuntă,...
drumu-i prea lung
și alunecos,
pe trepte-n cuvinte...*

*Mai este o cale, pe dinafară, de întîlnire:
fie, tot eu,
dar pe altă oglindă așează-mă,
așa... ca o salcie-ntoarsă,
cu plînsul anapoda,...
și felul răsfrînt ca să mi-l dibui mai lesne,
apei de-acum scoate-i maturile...*

OVIDIA BABU

ARBORI ȘI OCHIURI DE APĂ

*vine așadar a venit
o toamnă senzuală o toamnă inventivă
răsturnînd logica orașului
cu fiecare dintre stropii săi*

*o toamnă în care poezia ne poate face
chiar dacă nu mai credem în asta
să rîdem și să plîngem în același timp*

*o toamnă cu frunze strălucind de ploaie
asemeni unor impresii
o toamnă cu arborii livrești și ochiuri de apă
uitînd mentalitatea aritmetică a ceții*

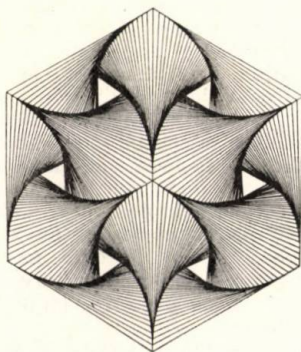
*reamintindu-și doar cîteva raze de vînt
și cum
în timp și-n umbra trupului
și-n umbra trupului
e risipită: seara.*

DAN MUTAȘCU

ROMÂNIA

*Tu ești adevărata tulpină
iar în casa pământului eu îți aduc veghea izvorului
și îți odrăslesc uneltele timpului —
tu ești adevărata tulpină și tu ești cuvîntul
de la care încep toate cărările sufletului meu;
eu îți sînt fiul, — ramurile mi le cureți de uscăciuni,
rămîn cu florile tinere ale ochilor
cu tîmăla de fruct în plutirea netulburată a soarelui.
Tu ești adevărata tulpină și mă crești mîngioasă
atunci cînd mă aflu din zori pretutindeni
atunci cînd mă chem lucrătorul aleselor focuri
pentru galopul fierbinte al fierului,
pentru pecetea de struguri
pentru literele înțeleptului
ce le asemui vîltoarelor de rod la cărbune, —
de fiecare dată mă reîntorc la fereastra cititoriilor tale
și sînt una cu sinea ta și sînt una cu dragostea ta
păzindu-ți îndepărtările, sporindu-ți hărnicia semințelor,
— tu ești adevărata tulpină și tu ești cuvîntul
de la care încep toate cărările sufletului meu. —*

ADRIAN BELDEANU

ÎN VECHIUL BURG...

*În vechiul burg cu turnurile-n iarnă,
unde încet în cetină se-aude
lumina stinsă-n aripile ude
și-un steag de cer înfășurat pe-o goarnă,
aici, pe unde străzile ni-s rude
și-s pline ochi butoaiele-n povarnă
de un trecut ce nu se mai întoarne
pe care-l bem și nu știm cît de crud e,
tu-ncerci s-ascuți cum sună orga-n ape
și cum se-ascute crivățul pe gresii
pe cînd hulubii gîngură pe-aproape.*

*Eu simt în preajmă duhurile mesii
și filele pe care-a prins să sape
în românește, diaconul Coresi.*

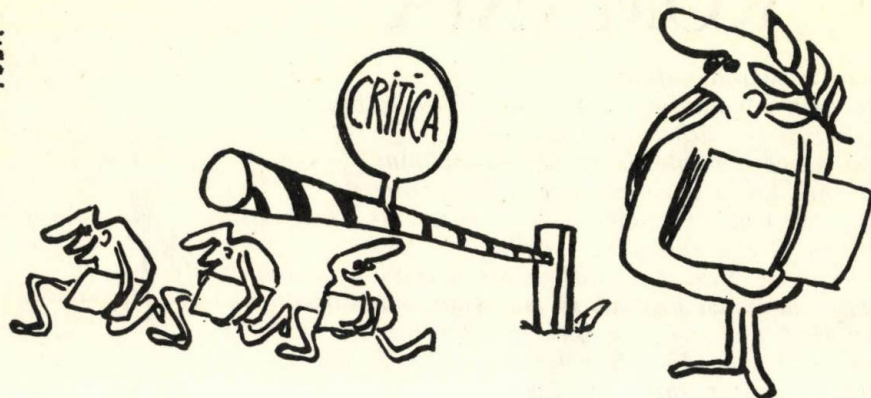
DINU IANCULESCU

PASĂREA GALBENĂ

*Întocmai ca Orfeu
umblind pe malurile melancoliei
mi-am întîlnit chipul în oglinzile riului
fără să afle pasărea galbenă
Luînd altă înfățișare
cînd mă atingeam de umbre
fiecare copac îmi ieșea-n cale
aplecăt către umbra
în care mă aștepta Eurydice*

*Bucurîndu-se de arderea mea
zeii mi-au împodobit umerii și uimirea
cu nimbul adus pe apele riului călător
La întoarcerea din împărăția lui Hades
rătăcindu-mă pe văile
ochilor nemuritori
cînd mi-am aruncat privirea în urmă
Eurydice se destrăma-n altă moarte
și mi-am înapoiat sufletul
fără să afle pasărea galbenă.*

ION SOFIA MANOLESCU

NOTE (Accidente)

În „România literară“ — nr. 12, 21 martie 1974 — citim (*Paradoxe asupra poeziei și zborului*) câteva aforisme în tonalitatea binecunoscută a distinsului critic Șerban Cioculescu. Fiind vorba de o opțiune mai veche pledoaria criticului pentru poezia clasicilor și chiar a clasicistilor nu miră pe nimeni, deși argumentele se constituie, uneori, din afirmații simplificatoare ca aceasta: „Specificul poeziei moderne este discursul pe cât posibil mai prozaic“. Dar ironia scripitoare a criticului — pentru care de altfel avem toată stima — se întrece pe ea însăși iar noi citim cu stupefacție: „Oamenii poeziei noi, dezarticulați, se tirăsc ca viermii (îmi dau seama că-i nedreptățesc pe aceștia din urmă“. Ce vor fi zicând oamenii poeziei noi — pentru că ei există continuând cu vrednicie o mare literatură — citind asemenea fraze?

*

În același număr mai spicuim: „Fără îndoială, această cerință este valabilă nu numai pentru cei preocupați cu descifrarea macro și microstructurii organismului uman, ci și a (?) psihicului“. E drept că asemenea construcții de frază sînt pline de capcane. Sau: „Cercetînd o bună parte din proza unor ani nu prea îndepărtați un psiholog sau un tîndr (se contrazice?) de azi care ar dori să-și facă o impresie...“ Sau: „Pentru un scriitor, problema care se pune în termenii cei mai acuti este nu numai de a condamna sau de a reaminti cu obstinație, diverse erori ale trecutului, ci (și) de a nu comite altele...“ (Augustin Buzura „Dincolo de cuvinte și comodități“)

*

În „România liberă“, 12 iunie 1974, ne atrage atenția un straniu „portret al artis-

tului în tinerețe“ semnat de Nicolae Manolescu. Vorbînd despre Eminescu criticul afirmă: „el trimite lui Iosif Vulcan o primă poezie inspirată vădit de Alecsandri (De-aș avea și eu o floare/Mîndră, dulce, răpitoare“...), urmată de o alta la fel de cuminte și în care bătrînul redactor-poet putea simți ritmul lui Bolintineanu. Însotite de o scrisoare, al cărei conținut nu-l știm, dar care a surprins plăcut pe Vulcan ca și versurile, publicate nu pentru vreo originalitate deosebită, ci pentru că erau în spiritul epocii. *Eminescu scontase pe această impresie* (subl. ns.), dovadă că reținuse între hîrtii poezii evident mai îndrăznețe cum ar fi, de pildă, „Frumoasă-i“, (...) Adolescentul avea s-ar zice, nu numai intuiție dar și oarecare informație culturală, alegînd, ca să debuteze, poezii ce nu puteau să nu placă lui Iosif Vulcan și revistei sale.“

Că Eminescu a început prin a fi epigonul lui Alecsandri și Bolintineanu este un adevăr pe care istoria literară l-a consacrat. Dar că marele poet ar fi epigonizat în mod conștient ca să pătrundă în viața literară, ca să-i placă lui Iosif Vulcan, este un lucru pe care abia acum îl aflăm. Pentru că fără îndoială nu Eminescu este cel din portret. De altfel sîntem convinși că e vorba de un regretabil accident în activitatea demnă de toată stima a criticului.

*

În „Luceafărul“ nr. 11, 16 martie, sub titlul „Dialectica universalității“, Adrian Isac scrie: „În procesul de înțelegere și cunoaștere a complexului său destin, omul modern nu a evitat experiențele înaintașilor săi, mai ales cînd ele erau definitorii: geneza a devenit astfel, pe nesimțite, o obsesie în procesul

de explicitare a evoluției“. E cuprinsă aici afirmația absurdă că *geneza este o experiență a înaintașilor*. Asemenea eroare, banală de altfel, trădează graba, neglijența autorului pentru că nu putem crede că asta i-ar fi opinia.

*

Un text (test!) pedant ne oferă Dan Cristea (Morala poetului) în România literară nr. 12, 21 martie. Asemenea fraze: „Poezia (lui Florin Mugur) macină între roțile ei explicații (sic!), motivări și retractări ale gesturilor; descrie curbe sinuoase, alternează căderi și înălțări, momente de paroxism și momente senine ale conștiinței. (...) Meritul poetului e de a nu lăsa aceste clipe de marcată incertitudine (sic!) doar pe seama discursului retoric.“ Este notabilă (*poezia macină între roțile ei explicații, marcată incertitudine*) doar o anume ținută umoristică a textului obținută de autor, bineînțeles, fără voia lui.

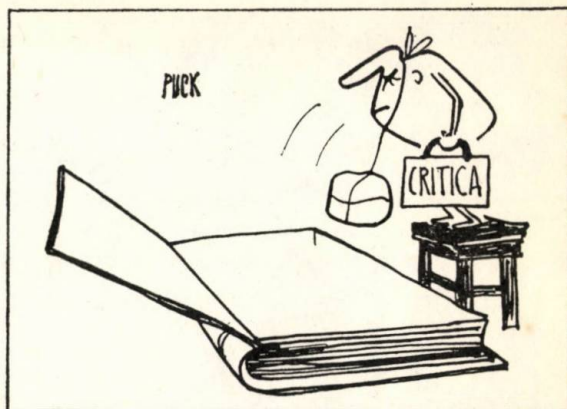
*

Criticul N. Ciobanu ne dă iarăși un exemplu de critică ultraaproximativă („Cîntec de dragoste“ România literară nr. 41, 10 octombrie 1974). Adică nu scapă frază în care să nu strecoare vestitele formule ale exageratei prudențe: „Poetul propune analogii metaforice al căror conținut de idei izbăvește sentimentul de aproape orice traumă (subl. ns.) trecător dionisiacă“ (...) „Cadența solemnă, gravă, a versului, tușa oarecum abstractizantă...“ (...) „Șt.A. Doinaș așează cîntecul de dragoste sub cupola poeziei cosmogonice, în linia marilor romantici a predecesorilor și a continuatorilor mai mult sau mai puțin direcți ai acestora“. (...) „La rîndu-i chipul femeii iubite — mai degrabă proiecția arhetipală a acesteia — beneficiază mai întotdeauna de aura idealizării cosmicizante“ (...) „Contemplativismul mitizant sub semnul căruia aceasta din urmă se consumă contribuie la obiectivarea sentimentului și la metamorfozarea lui în motiv de meditație poetică mai mult sau mai puțin detașată“ etc.

*

Uneori imprecisă: „Orice carte de Geo Bogza ne propune o întîlnire solemnă și Paznic de far nu dezmințe datul“ (subl.ns.) altelei prețioasă: „Scrișul său se vrea și este strigătul unei conștiințe mușcată de nesomnul îngrijorărilor majore“, neglijentă: „Un creator este, pentru autorul tabletelor din Contemporanul, mai mult decît o carte sau un monument ci mai ales (?) o forță vie, palpabilă, concretă, un pârtaș activ la viața semenilor“, sau echivocă: „Geo Bogza este din ce în ce mai preocupat de pingărirea spațiilor sacre...“ este critica practică de M. Ungheanu (Luceafărul, 19 octombrie 1974).

G. A.

SZEMLER FERENCZ

CAPUL LUI DOJA

Caut capul lui Doja.
Pe undeva pe aici
printre bolovanii cimitirului
orașului de jos, l-au îngropat.
Dar unde?
De patrusute de ani
nimenea nu știe.
Dar undeva pe aici
îi este capul.
În jur, plopii își tremură frunzișul,
și trandafirii
își risipesc mireasma
sub cerul bun de vară.

Și ca și cînd
din nou zbucnește iarăși zvon
prin rădăcinile firave ale ierbii
din rădăcinile copacilor
în splendida mirosnă
a florilor

Dar el conducătorul
pe unde-i tăinuît?
Și totuși, unde-i oare
semețul craniu încoronat cu nimb de foc?
Unde e capul lui Doja?
Unde?

Tălmăcire de Aurel Holircă

Despre insulele fericirii

Soarta are din loc în loc mici insule
Cu iarbă fragedă, animale blinde,
Pe mese vin uleios, miere neagră,
Acolo popolesc, pasăre ostenită,
Și tu mă aștepti dulcele meu și iar adormi în trupul meu
De atâtea secole te odihnești în trupul meu și apoi te nasc,
Dar ceasornicele din flori sună deșteptarea,
Fruitele atîrnă în pomi și tic-tacul lor
amutește privighetorile
O pleoapă imensă pîndește de după nori
Pendula de aur mișcă, despicînd cerurile.
Din nou înotăm în oceanul anilor
Încoronați cu fragil porțelan
Galaxiile, mari nave de zăpadă se îndepărtează și ele
Cineva aruncă peste bord pașiști întregi cu violete
Spre pomenire.

MARA NICOARĂ

La Enisala

Am iubit la Enisala
Fata mării — Polinia.
Toată vara, toată vara
Îmi surtise cununia.
Dar spre toamnă goală-i sala
Mării. Sună trist pustia.
Și-am lăsat la Enisala
Inima. Ardea cîmpia!

N. GRIGORE MĂRĂȘANU

Întrebare despre cuvinte

Cuvintele vin din străvechea uitare
a lucrurilor uitate în somn.
Cuvintele toate sunt numai o stare
visată de cei care dorm.
E numai de aer, e numai de ceață,
e numai privire, e numai mirare
această uitare măreță
și întrebătoare.
Dar cuvintele sunt?
Dar vin ele oare?
Sau doar ni se pare,
sau doar ni se pare...

ION DRĂGĂNOIU

Casa uitată

În memoria lui DIMITRIE STELARU

*Aici e casa cu numărul 1 —
martoră mută
la intrarea în sat
ca-ntr-un tărîm selenar...*

*Bat în poartă,
dar nimeni nu îmi răspunde —,
numai vîntul
ori poate ecoul
venind de departe, din Timp,
ca un geamăt de clopot:*

*— Poetul a plecat demult
în lume,
cine ştie pe unde rătăceşte
călare pe-o pasăre-spadă,
sufletul său
s-a risipit prin spini şi trandafiri
ca smirna corăbiilor
răsturnate lângă gorganele Dunării
şi numele-i
— răcnet azvîrlit peste abisurile ne-
odihnei —
singurează hoinar printre stele...*

ION SEGĂRCEANU

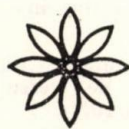
Cîntec pentru Eva

*Ea şarpe
ea frunză
ea cană
insectaţilor cocoşi spintecaţi
curge soarele pe zalele noastre
şi-i fericită ziua
mantie pe trupul zeului alb*

*vînt prezenţa ei
pentru obrajii osînditului
şi osînditul
cu obrajii ca un ogor pîrjolit
de răscoală
iluminează
capcane-n cîmp
în carnea luminii cuprinse
pe calea zeului alb
temple atîrnă unde mintea-i hotar
între seara prăpastie
şi ţărmlul luminii*

*ea cîntă
flori curg pe marmura trupului ei
harul ploii
piele oglindă pînă-n rădăcini
ea cîntă zeul ei moare
peste el cozi de alun cuvîntă
gura pădurii lătrătoare
în mine răstignirea luminii o bănuie
pe cărarea zeului alb*

ION IUGA

—BRÂNCUŞI—

Brâncuşi
a cinat
la Masa Tăcerii
pînă
s-a făcut
Coloană Infinită.

TEODOR ANASTASIU

EPIGRAME EPITAFURI

Poetului Aurel Rău

Cînd vorbim de opul său,
Sînt atîția care spun:
Cînd semnează este Rău
Iar cînd nu, e foarte... Bun!

Unui confrate

Să te văd e o plăcere,
Ba chiar să și bem un pic.
Doar un lucru îți voi cere:
Lasă, nu-mi citi nimic!...

Unui poet boem

Tot ai zis că te însori
Și renunți la poezie;
Poate vom avea noroc,
Să-ți găsești curînd soție!...

Lui Gheorghe Pituț, pentru volumul „Fum“

Fumul nu ne deranjează,
Alta este tragedia:
Prin atîta fum și ceață,
Nu văzurăm... poezia!

Pe piatra unui epigramist

Sub aceste bolte reci,
Eu cu somnul meu de veci.
Tu, afar', citești un vers
Cît n-aș da să fim invers!

Lui Emil Brumaru, auto- rul volumului de versuri „Julien ospitalierul“

Un amic părerea-și dete
Încă de acum o lună:
Julien, al tău, poete,
N-a prea fost o gazdă bună!

Lui Petru Popescu, pentru romanul „Copiii domnului“

Ecourile tomului,
Mai răsună uneori:
Deși copii ai domnului,
Sînt orfani de... cititori!

TRAIAN GĂRDUS

Instinct și conști- ință poetică

Începutul acestui deceniu este marcat de apariția unei veritabile „promoții“ de poeți autentici, fiecare exersîndu-se pe o claviatură proprie, dar solidari fiind în redescoperirea lirismului de esență muzicală. În 1971 se înregistrează cele mai promițătoare debuturi (poeții de la *Echinor*, Mircea Dinescu, Paul Emanuel), și anul ca atare constituie „semnalul“ unei calme și difuze resurecții lirice. Poeții amintiți pătrund în poezie cu cîțva timp după „manieristi“ și se poate spune că împrumută de la aceștia maturitatea și gustul pentru livresc. Ei vor opune monotoniei și „manierei“ precursorilor imediați — resimțindu-le ca pe niște noi convenții — o poezie grațioasă și nostalgic adolescentină, disciplinîndu-și fantezia și sensibilitatea prin cultură.

De atunci, în cei cîțiva ani care s-au scurs din deceniul actual, au apărut alți poeți talentați, aproape toți dovedindu-se posesorii unei sensibilități mature, pregătindu-și cu deosebită grijă debutul. Rod al unei îndelungi gestații poezia lor probează înainte de toate superioritatea conștiinței poetice. Iar, în cazul mai rar, cînd absentează principiul ordonator, intervine ca element de suplinire instinctul versului. Mai înzestrați în acest sens mi se par, în ordinea debutului: Dușan Petrovici, Dan Verona, Dorin Tudoran, Miron Cordun și George Tărnea.

1. Înzestrat cu o imaginație bogată, Dușan Petrovici se vedește în *Lebede ale puterii* (1972) un poet matur, pătruns de însemnătatea actului creator: „Mahagonic învață să cînte/pentru că el știa cîntecul dinainte/și lanțurile serbării tot dinainte le purta/cade în starea de grație și cîntă subțire cu mărul în mînă/și crede că el este mărul și cîntă/șa cum știe să cînte un măr/mahagonic are frați care nu-i seamănă/și ceilalți care nu sînt frații lui seamănă cu el/paharul care nu-l aude/ceasornicul care nu-l va iubi“. O candoare ușor disimulată se deslușește sub pletora metaforelor: „Mi-e teamă de copilul aplecat/la malul riului ghemuit în uimire/deasupra unei flori nemai-văzute/o să vedeți ne va cere un nume/să-i dăm florii/și n-o să ne priceapă-ncurcătura/pe cînd floarea va îmbătrîni/nemernic va îmbătrîni în mîna lui“. Se conturează prin linii trase cu fermitate un spațiu de mixtură, rezultatul suprapunerii imaginilor grotesc-absurde peste cele reale. Dincolo de suavele „capricii cu animale“ sau de „viziunile de ascet“ bizare, se poate citi *foamea* unui poet de „iluzii exotice“, astfel explicîndu-se deseale improvizații lexicale redundante sau apelul la expresii cu rezonanțe orientale. Maniera frizează, în acest fel, suprarealismul, divulgînd involuntar gratuitatea formulei. În general, însă, poetul tinde să reveleze „lebedă din vise“, precum și lirismul lucrurilor înconjurătoare. Așa se face că în al doilea volum (*Obelisc*, 1974) îmbrățișează vădit concepția lui Pablo Neruda despre poezie: contopirea realității și viselor într-un tot omogen, care să ilustreze forța sentimentului împărtășit prin intermediul unei sensibilități active. În ciuda maturității, Dușan Petrovici este lipsit, parțial, de instinctul versului. Pentru el nu există cuvinte tabu, mai bine spus, nu simte întotdeauna *proprietatea* vocabulei; uzează nepăsător de prima imagine care-i maculează memoria, ceea ce, în ultimă instanță, conduce la expresia improprie și rebarbativă.

2. Cu imaginație la fel de puternică, Dorin Tudoran nu ignoră nici latura cantabilă a discursului, fapt dovedit și de această „artă poetică” implicită: „cum înfloresc poezii la mesele de lut/cu gheața lumii pururi înfiptă în meninge/cînd trupul apei plînge sub limba unui mut/al cărui ochi cuvinte pe fruntea noastră ninge/cum înfloresc poezii alunecînd pe săbii/cîinii fermecați cu pieptul adulmecînd comori/și cum se umple cerul cu palide corăbii/cînd apa mării stinge argintul din erori/cum înfloresc poezii de spațiu-asediați/se vede foarte bine în cartea de liceu/ în zborul unei păsări iar voi îngenunchiați/cînd înfloresc poezii visați de Dumnezeu”. În *Mic tratat de glorie* (1973), el stăpînește deopotrivă expresia și sentimentul. Structura cristalină, fluenta versurilor, jocul de umbre și lumini sînt atributele poeziei unui „neoromantic” trecut prin purgatoriul barbian. Există și la el însă riscul aglomerării de imagini concrete după principiul dicteului automat.

3. Maturitatea conștiinței poetice se întrevede mai clar în cazul lui Miron Cordun, poet care și-a întîrziat debutul cu anume ostentație, dar ferm în consolidarea unui univers particular. La capătul căutărilor, discursul frapează prin prețiozitate, deși perfecțiunea frazei și expresia rară nu ascund, ci, dimpotrivă, divulgă tensiunea rostirii. Poetul se abandonează sincerității dezrobitoare, poezia devine confesiune pătimașă, patetică: „Și nu sînt decît singur și rupt/și nu mă mai rabdă nici numele, nici/cartea cu care îmi mintui/această îngăduință de zicere./Copacul cu care-am fost zidit/odată ca niciodată, doamne tu/e-atît de singur pe lume, atît de-amară/e frunza lui, frunza...” Asupra lui planează, fertilă, umbra înaintașilor. Cultul lui Eminescu, Bacovia, Barbu îi diriguiește *îngăduința de zicere*. În plus, știe să prețuiască slova patinată, vag folclorică, și contorsiunile sintaxei arhaice. Titlul volumului (*Curtea Veche*, 1974) sugerează o anume afinitate mateină, dar poezia lui Miron Cordun nu se poate asimila unei tradiții balcanice în sensul strict al cuvîntului. E, mai degrabă, produsul ciudatei osmoze dintre două spirite interferente: unul, echilibrat, matur, cultivînd expresia nobilă; celălalt, pătimaș, aservit sentimentelor, acceptînd convins destinderea prin rostire.

4. La Dan Verona (*Noaptea migratoare*, 1972) primează instinctul poetic. Pe urmele lui Ioan Alexandru, încearcă să redea poeziei, prin experiența hymnică, dimensiuni pierdute, deși eterne. Așadar, va debuta cu un ciclu de 11 poeme „nocturne”, cînturi orifice de largă respirație, adesea discursive, dar de un patetism generos și spontan. Temele acestei poezii — pentru că poezia sa este într-adevăr tematică — vor fi cele din totdeauna: viața și moartea, cunoașterea, iubirea și prietenia. Iată, de pildă, *Întia noapte* despre extincție: „Să spun asta mama mea tinără/Plecătă în ținuturi fără de nume/La vîrsta cînd eu abia de sînt tindă de templu,/Abia dacă sînt orizontul ca pe o șa?/Am să pot ajunge cîndva/Poate cu fruntea, poate cu ochiul/Această sfință iubire a ta?/Oh, cum să te plîng, cum să te plîng/ Lîmpe de ca un copil/Lîngă stîlpul de miere ai paradisului?”; sau *A patra noapte*, gnoseologică: „Dumnezeu cu-n ocean își apropie moartea/De blînde sale bătrîne pupile./Vai, totul se limpezește/Uitîndu-te-n moarte cu-n ocean/Și mormîntul poezilor din memoria noastră se surpă/În umbrele chiparoșilor”. Întoarcerea spre izvoarele prime ale lirismului pare legitimă dacă poetul demonstrează economie de mijloace și nu mizează doar pe desfășurarea amplă a frazei, pe ornamente retorice de suprafață. Dan Verona, deocamdată, nu convinge decît prin sinceritatea versurilor de structură muzi-

INSPIRAȚIA

cală, lipsindu-i principiul ordonator, constrângerea care să-i disciplineze propozițiunea lirică.

5. Din *Testamentele înțeleptului* (1974), George Târnea apare pe deplin format, virtuos al cuvintului cu un rar simț al ritmului și rimei, dar, din păcate, mai puțin reflexiv. Ciclurile „epopeice”, *Testamentele înțeleptului și Descriptio Moldaviae*, probează virtuțile unui poet patriot, într-un stil arhaic și astfel mai autentic. Însă, numai din ultima secțiune a volumului transpar notele particulare ale poeziei sale. El prefigurează în *Al treilea pas* un spațiu al candorii, al unei ingenuități structurale; resimțind întârzierea în vîrstă ca pe o infirmitate: „mi-a-ncăruntat copilăria-n joacă/și tot mai rid și tot mai bat șotronul/ ca un bezmetic rege fără țară/care-și pansează cu iluzii tronul”. Trubadur delicat, decorator fin, cu nostalgii iconografice, el manifestă certe disponibilități ludice: „e limpede mamă sînt nufăr/mi-e bine mi-e soare nu sufăr/.../o vară mă-ntoarce cu botul/ și mamă o vară e totul/în carne am fîndări de vislă/zăpezi de cristal și de pislă/căderea spre cer mi-e egală/în suflét am versuri de gală”. Este inexplicabil, totuși, că debutează cu un volum eterogen și nu întrutotul reprezentativ. George Târnea ilustrează cazul tipic al poetului cu o conștiință rebelă.

NICOLAE OPREA

BARTALIS IANOS

V-am cunoscut

Eu am cunoscut cîmpul,
știam albastrul cerului,
și glasul ploilor l-am ascultat.
Dar zvonul fabricii nu l-am știut!

Văzut-am griul unduindu-se în vînt
și plugul apăsatu-l-am, trudit.
Cucernic împărțit-am pămîntului sămînța,
dar pragul unei fabrici, abia de l-am pășit.

Strein am fost de muncitori și fabrici
și doar am auzit răcnetul înaltelor furnale
în 1944 cînd vesteau
venirea morții
și m-ascundeam și eu în adăpost.

Eu am cunoscut cîmpului toate tainele;
glasul florilor, fluturii, gîndacii
și năzuința ierbii.
Am cunoscut misterele pădurii
tremurul frunzei, șopotul pîrului
verdele crud al ierbii și ferigii,
ori iarna gheața și zăpada,
dar n-am știut înaltele furnale
și nici unealta cum se făurește.

Eu n-am văzut nicicînd un muncitor postat
în haine de asbest în fața cuptorului
incandescent,
și nici minerii din străfunduri, în adînc.
Și gîndul meu n-a reținut prezența
mecanicului de locomotivă, a lăcătușului, a
țesătoarei
și-a celor care versul mi-l culeg,
la tipografi nicicînd nu m-am gîndit.

Eu am cunoscut toate secretele cîmpului;
mersul norilor,
m-am girbovit sub apăsarea muncii
cu palmele bătătorite,
dar nu v-am cunoscut pe voi, eroi
postați în fața mașinilor
în fața curelelor de transmisiune
făurari și ciocănari.
Măreață și superbă lume!

Abia acumă îmi cunoscut
obligațiunile multiple!

Și din imperiul cîmpului,
Sosesc la voi!

Tălmăcire de Aurel Holircă

FIRUL ARIADNEI

Acest om a murit cum a trăit: cu gura căscată!

Pină ieri leneșul întreba dacă-s muieti posmagii. Astăzi întreabă dacă sînt de import.

Candoare? Ferice de cel ce poate s-o păstreze pină la adinci tinereți.

Unii sînt poeți din fire, alții din odgoane.

Cred că oglinda a fost inventată de un bărbat care n-a avut curaj să-i spună femeii lui cum arată.

Are minte cît să mai dea și altora cu carte.

Lîngă un umorist viața pare mai ușoară și moartea mai grea.

Fericit e omul banal. Lui nu i se întîmplă decît banalități.

Cînd n-am curaj, mi-l fac singură.

N-aveți un loc în plus?

Să ironizezi un copil? Și dacă-ți răspunde?

De omul sortit eșecului fug toți, dar nu îndeajuns de departe ca să nu se mai poată întoarce cînd are succes.

Cunosc un om care după ce a vorbit în deșert, a apărut acolo un oraș.

Nu mă compar cu nimeni. Mai precis, cu nici un nimeni.

Experiența ne arată unde-i greșala. Dacă o repetăm ne arată și unde-i prostia.

Nu orice val se poate lăuda că l-a răpus pe Leandru.

Nu-și dădea seama dacă o iubește sau o urăște. În orice caz simțea ceva pentru ea.

Adică de ce să nu-ți aduc o floare și de ziua tristeții tale?

Dacă ar fi să împărțim lumea între noi doi, eu aș reține-o pe aceasta și ție ți-aș da-o pe cealaltă.

Copilăria? Pirueta aceea grozavă pe care o făceam cîndva pe patine...

Politețea începe cînd nu mai udăm scutecul fără un motiv serios.

Timpul ne schimbă în chip și fel. Dar și noi pe el!

RODICA TOTT

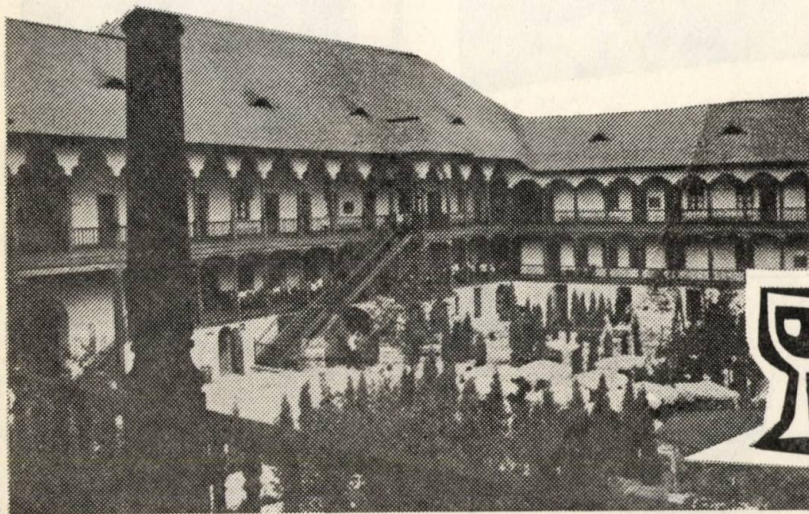
În străvechiul centru al Bucureștilor, peste bătrânele ziduri ale **Curții Domnești**, se înalță hanul Manuc, cel mai reprezentativ han al capitalei.

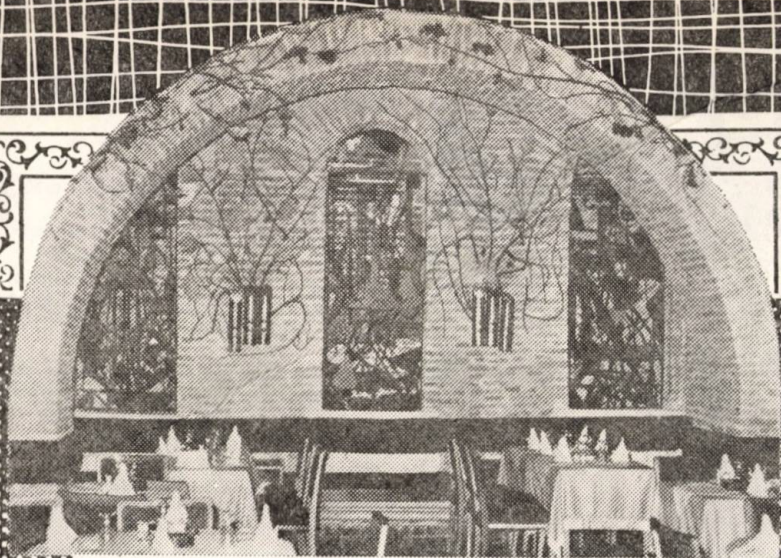
Construit în primii ani ai secolului al XIX-lea, hanul Manuc dispune de: un hotel; un restaurant cu două saloane, dintre care salonul voievodal poate fi folosit pentru organizarea de recepții, banchete și cocktailuri; o crămă cu bolți originale și mobilier adecvat; un bar de zi; o patiserie-simigerie și o grădină de vară.

Zilnic se servesc aici preparate culinare specifice Bucureștilor de altădată, ca:

- gustarea lui Bachus
- pîrjoala cîrciumarului
- salata băcanilor
- salată bizantină etc.

Toate acestea, împreună cu vinul casei, reeditează epoca veche.

Un local de prestigiu Restaurantul „RAPSODIA“

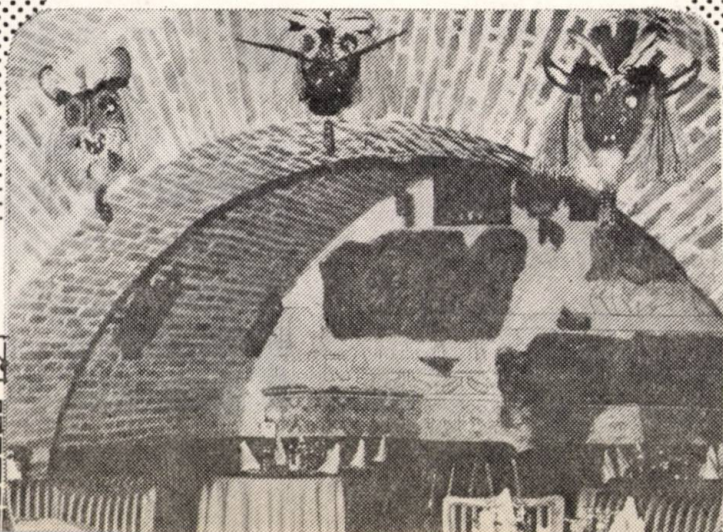
Restaurantul RAPSODIA este situat într-o zonă cu vechi tradiții comerciale: în imediată apropiere de «ulița mare a Șelarilor», din perimetrul Curtea Veche.

Restaurantul RAPSODIA, prin saloanele sale «Feudal», «Primăvară», «Toamna» și «Măștilor», pune la dispoziția consumatorilor preparate culinare inedite ca:

- brinză telemea — surpriză
- brinză «RAPSODIA»
- sarmale «ZAREA»
- antricot voievodal cu sos de ciocolată
- mușchi bolognez

Vinuri de Segarcea

Vă invităm să petreceți o seară plăcută.

SĂ NU-ȚI PLECI FRUNTEA

să nu-ți pleci fruntea dacă-n altă parte
din flăcări se înalță vîlvătaie
trec peste noi lungi șiruri călătore
de păsări negre, o, iubită, păsări
cu chipul nostru distilînd vîzduhul
noi care-am fost pe vîrfurile unui munte
iubind atunci pentru o lume-ntreagă

să nu-ți pleci fruntea dacă noi zăpezi
pe ochiul tău s-or cerne-ntr-o amiază
poate mai pură le este legănarea
molatic dans, hieratică visarea
din ochi în singe or să-ți plouă — stele
e astrul meu din dreapta lunii palid
în descendență poate peste lume
fruntea ta să nu o pleci iubirii
venind atît de aprigă spre tine
o, fruntea ta iubită să-nzenească

în lungi cărări de mișcătoare riuri
povara aspră a altui foc sub stele
căci hergheliei nu-i poți pune frîuri
ci doar pădurii mele depărtare
în ape lungi voi căuta din maluri
șerpuitoare zafuri să te-arate
și-n timpul calm granituri se vor sparge
și praful viu pe umeri se va cerne
și-am să rămîn să te găsesc în ape
cum te-a zidit iubirea mea — eternă.

GABRIEL IUGA

SCRISOAREA XLIII

Iubito, favorită spargi cupele măsurii,
Divinități păgîne învîrtejite-ți prind
Cununa preotesei poporului de hurii
Să-i mîngîi prosternarea cu ochiul tău mijind

Mi-e trupul rană neagră de fiarele armurii
Ce azi am lepădat-o; iar sufletul pîlînd
Își regăsește umbra sub fulgerul custurii
Precum altoiul vîței cînd moare nerodind

Și ultima nădejde m-a părăsit în fugă
Ventuzele bulboanei cu sete centrifugă
Îmi prinseră epava de porțile genunii;

Pe cine să învinui? Pe cine pot să iert?
Nimicnicia stelei, oceanul ei inert
Că-mi răsădise dorul să îți descâlț coturnii?

MARIUS VULPE

ROMANȚA

Pe platou se aflau diferite obiecte, unele stranii, altele cit se poate de comune, în alăturări inexplicabile: o șea de cavalerie, un fes cu flionc negru, un scaiete, un turn de hirtie, o găină împăiată, o mască bărboasă, un tablou, un craniu înfipt într-o luminare, o oală emailată. Tinăra cîntăreață se pieptăna febril, bătînd tactul cu tocul în pardosea, iar un electrician clipea din reflector, înjurînd de mamă într-o direcție imprecisă.

Regizorul apărură filfind coala cu romanța; după el se țineau redactorul, chitaristul, operatorul principal și alte două persoane posace. Un recuziter gras, astmatic, ducea în brațe un iepure alb, viu, care se zmucea, în spasme:

— Sînteți gata, măi? — întrebă regizorul, coborînd ochelarii negri spre vîrfurile nasului.

— Noi te așteptăm de o oră — se auzi tînînd o voce, într-un megafon invizibil. Și vezi că mai ai spațiu de înregistrare doar pînă la trei.

— Stăpînești cîntecul, fato? — o cercetă, dintr-o dungă, pe solistă.

— Vai, se poate? — și fata își aruncă dezinvoltă toată coafura de pe-o ureche pe cealaltă, rămînînd cu un ochi în eclipsă.

— Îl știe dom'le! Ca pe apă îl știe! — confirmă amical chitaristul; și zbîrnti o strună, îndemnînd-o cu bărbia să rostească un vers de probă:

— „Ți-am dat cheia de la ușa casei mele...” răcni cîntăreața, cu un început de desnădejde.

— Ho! — se auzi vocea nevăzută — că spargi microfoanele, aici nu-i local. Sugerează. Ce faci, Emile, — se rățoi și la regizor — n-o băgați în stare? Că ea trebuie să aibă aici o stare...

Tinăra se adună cam speriată lîngă cel cu chitara.

— Mda... păru a fi de acord regizorul. Avem liliac?

Nu răspunse nimeni.

— De unde liliac în februarie? — se tîngui recuziterul, domolind mereu iepurele.

— Apoi ea cîntă despre liliac — se supără redactorul, un pipiriu cu lavalieră, clipind nervos. Cum cînti, tu? Ia cîntă...

Fata o porni iar, deastădată, însă, mai cu fereală:

— „Într-o noapte-înmiresmată de april

Te chemau din liliac parfumuri grele

Și din pomi, privighetori în dulce trîl...”

— Spuneți și dumneavoastră, se milogi iar recuziterul, de unde să procur eu liliac și privighetori, cu devizul ăsta nenorocit?

— Iepure ai adus? — se interesă vag regizorul, mereu cu ochii în hirtie.

Da, iepure era.

— Iepure nu e în cîntec! — anunță solista, bucuroasă că poate participa și ea la procesul de creație.

— Domnișoară, nu v-a întrebat nimeni. Dumneavoastră îngrijiți-vă de voce. Cadrul ne privește pe noi.

— Se supărase scenograful; regizorul îi explică, totuși:

— Vezi, dragă, în timpul primei strofe, te apropii de tufiș și de acolo va sări un iepure.

— Cum o să intre iepurele în scaiete? — se minună chitaristul.

Scaietele ținea loc însă de liliac, iar iepurele fusese destinat să apară sub o pînză de tul, ca o fantasmă a amintirii, o ființă imprecisă.

— Ca să fie imprecisă, am nevoie să-l filmez sîrînd în partea cealaltă, nu spre aparat. Ori dacă sare în partea cealaltă, Ghiță, care-l manevrează, apare în toată plînatatea derierului său.

Operatorul era realmente și legitim nemulțumit. Regizorul aminti că mai există o cameră de luat vederi, dar admise, totodată, că, firește, nu pot fi așezate una în fața alteia. Rămase să se studieze o altă variantă a mișcării iepurești și anume dintr-o latură.

— Pe urmă — aminti redactorul — e noapte, miez de noapte...

— Vezi că ți-au mai rămas cincizeci de minute de repetiție! — anunță iar glasul mînios din înalțuri.

Cîntăreața izbucni din nou, frenetic:

— „Miezul nopții, tulburat de așteptare...”

Chitaristul însă nu fusese prevenit, astfel c-o certă ușor și-i ceru să reia, timp în care recuziterul dădu drumul iepurelui „dintr-o latură”, animalul zbughind-o la moment spre ieșirea din platou, unde se făcu nevăzut.

— E mai bine așa! — încuviință operatorul. Hai, domnișoară, hai...

— „Și-a luat orele sonore și pustii...”

— Ia stai duduie, dumneata țiți și urechiatul și-a luat picioarele la spinare. Noi muncim aici, trebuie puțin respect... Unde naiba să-l caut acum, în toată televiziunea? De ce n-ați închis ușa, cum v-am spus? — își trînti recuziterul, cu năduf, basca de pămînt.

— Nu! Nu! — protestă scenograful, bătându-i în hirtie, cu creionul, regizorului. Nu pe șea se urcă ea cu craniul în mină, ci pe stilp. Așa am discutat, așa e și notat.

— Da, pe stilp — întări și redactorul, tușind evaziv.

— Mă rog, rămîne pe stilp. Dar atunci să-și pună masca aia cu barbă, nu fesul.

Cîntăreața se sperie deabinelea și-l consultă, în șoaptă, pe chitarist:

— Cum o să mă urc pe stilp cu rochia asta strîmtă? Crapă, Fane, că mi s-a mai întimplat.

— Taci, tu și fii cuminte, fă cum îți spune ei, că altfel nu mai pupi televiziune cinci ani la șir... Dom' Miluță, scuzați — îndrăzni totuși să-l inoportuneze pe regizor — fata e cam modestă, nu prea are ea școală, se teme să nu-i crape tualeta dacă o puneți să se cațăre...

— Unde să se cațăre?

— Pe stilp.

— Asta-i! apoi nu se cațără aievea, îi facem noi un efect din aparat. Hai, vedeți-vă de treabă. Li comunic eu exact acuş...

— Auzi — o înștiință în surdina — îți face un efect.

— Fane — se alertă solista, tot în sottovoce — dacă se dă careva la mine, eu o întind, să știi...

— Nu fi proastă, ține-te tot pe lingă mine. Și zi-i din gals, că acolo e norocul tău. Zi-i mai departe, hai...

— „Apoi zorile albastre — au plîns în zare

Știind prea bine — cum știam — că nu mai vii“

— L-am prins! — vesti victorios și năclăit de sudoare Ghiță, ridicînd iepurele la vedere.

Unde credeți că era? La Bufet!

Se hotărî ca, la strofa a treia, tînăra să deschidă o ușă, să se lase melancolică pe divan și să privească lung cînd la fes, cînd la tablou, care, însă, n-ar fi oportun să se observe clar în aparat ce conține, fiind pictat de un avangardist.

— Știi să te lași pe divan? — o întreabă regizorul.

— Cînd?

— Într-o împrejurare necesară.

— Ce zice, Fane? — ceru fata ajutor.

Regizorul își ieși din fire:

— Dumneata cu mine discuți, înțeleg i?

— Eu — se aspri deodată și artista — am venit aici să cînt, nu pentru alte alea.

— Aoleo! — se auzi glasul din megafon. Cine a adus-o pe năroada asta?

— Năroada e moasă-ta! strigă, exasperată, cîntăreața, către ferestrele de sus. Eu cînt și atît! Dacă nu, semnați-mi bonul!

Și scoase, furioasă, din mîneacă, bonul de intrare de la poartă.

Redactorul și scenograful restabiliră greu — dar restabiliră — înțelegerea între părți, astfel că după două-trei acorduri la chitară, se putu auzi și strofa a treia:

„Iar cînd roua prinse ca să se usuce...

— Trebuie să pronunți „prinseca“, parcă ar fi într-un cuvînt...

Fata rosti exact așa: „...prinseca să se usuce

La trezirea rece, proaspătă-a firii...”

— Aici vreau să văd distinct scaietele — șopti regizorul operatorului — simbol că totul s-a uscat.

— Nu-i o problemă — comunică scurt celălalt.

„Am zărit iubirea noastră cum se duce,

Ca un fum, către tărîmul amintirii...”

— Nu-i rău! — conveni, amabil, regizorul. Hai să reluăm totul de la început.

Dar vocea de sus avea altă părere.

— Gatal! S-a terminat spațiul! Vezi că intră peste voi „întrebări la care nu s-a răspuns încă!“

— Cinci minute! — se rugă redactorul. Numai cinci minute, nu fiți ciini!

— Cinci vă mai lăsăm — răsti o voce străină, baritonală — dar fără alte prostii.

Hai, roiul!

Se auziră pocnete din palme, se răsturnă un cărucior, se aprinseră toate reflectoarele, regizorul îi indică pe nerăsuflăte cîntăreței cum să facă slalomul printre obiecte, chitaristul agită, nervos, strunele și brusc, solista se trezi singură în platou, simțind doar răsuflarea întretăiată a lui Fane în ceafă. Din cauza tracului i se puse un nod în gît, dar își reveni numaidecît și porni limpede, tare, pătimaș:

„Ți-am dat cheia, de la ușa casei mele...”

Seara, telespectatorii putură vedea, cu oarecare surprindere, cum în timp ce frumoasa solistă cînta frumoasa romanță, un iepu re se zbuciuma de ceasul morții într-un scaiete. În timp ce un bărbat gras, nebărbierit, scutura o perdea peste un tablou, dărîmînd un stilp de carton și făcînd zob, cu talpa sa grea, un craniu omenesc...

VALENTIN SILVESTRU

SLAVĂ ȚIE, DOINĂ

*Slavă ție, Doină, c-ai trecut prin lupte
Și-ai rămas mai blîndă ca boarea primăverii
Și prin noian de secolî slăvindu-ți glia dragă
Tu n-ai trecut hotarul făcîndu-te străină...*

*Slavă ție, Doină, că veșnic ești frumoasă
Și lin, ca legănatul din zori începi cîntarea
Înfiorînd și buciul și naiul sau cavatul
Sau fluierașul tainic de soare fermecat.*

*Slavă ție, Doină, al neamului drept crainic
Ce poartă numai lauri pe fruntea lui de brav
Coroana ta scîlpește ca raza printre nouri
Iluminînd tenebre, croind poteci spre soare.*

*Slavă ție, Doină, și gliei tale slavă!
Slavă și pădurii și cîmpului cu rod
Slavă și luminii din care ești o rază
Pe care a-ndrăgit-o luceafărul bătrîn.*

ANA CARENINA

Aforisme

Toate adevărurile seamănă unul cu altul; chiar și aforismele mele — numai minciunile sînt unicate...

Întîi am făcut ușor lucrurile mari, apoi am început să trudesesc la cele mici...

De nu născoceam ceasul, timpul n-ar fi făcut atîta zgomot...

Citește acum cînd n-ai prea multe cărți. Cînd o să-ți fie casa plină, n-o să faci decît să le mîngîii...

Poezia mare? Cea care citînd-o, îți face impresia că ai scris-o tu...

Teribilă înfrîngere fără bătălie e invidia...

Nu, ce bine se înțeleg... ce frumos își fac concesii...

De-abia cînd începe să se usuze, își aduce aminte vîrfurile de rădăcină...

ARCADIE DONOS

MUNTELE

*Din ceața-abea ghicită șiroiau lumini
și ploii întoarse de lumină, din pămînt.
Într-un colton uitat, fuioarele de vînt.
Și-am fost intrat în neștiutele grădini.*

*Pe chipul liniștii ninsori de portocal,
secunde dormeau cu capul pe ninsori.
Acolo le-am lăsat, cînd s-a stîrnit un val
tăcut și-am poposit la un palat de nori.*

*Pereții fulgere și porțile de foc
și parcă toate-n jur cîntau în cor de jar.
În aer, mierea cerului, ca-ntr-un pahar
se prelingea și am rămas pe loc.*

*Răcoarea flăcărilor albe m-a atins
cînd ochii-n adăpostul palmei i-am ferit
și-un clocot de lumină s-a-nvolburat grăbit
să se aștearnă-ntr-un ocean de necuprins.*

*Și-aș fi dorit pe veci acolo să rămîn
— cum scînteia miraculos cernitul lut
nici nu puteam dori cît aș fi vrut —
într-un frunzar printre miresmele de fin.*

*Și cînd tîrziu am coborît spre alte zări
trezitele secunde așteptau în văi.
Și azi adastă-n nevăzutele vîpăi
eternul munte al eternei tînlări.*

LIDIA STĂNILOAE

CE FLORI DE SARE

*Sufletul meu... Un biet licorn hoinar
Prin vaste preerii delirînd de sete.
Din hamuri îl desprind, să sece-n zbor
Neantul altor stele și planete.*

*Amăgitoare fluxuri de eter...
— Ce flori de sare-ascunde valu-n plete!
...Coboară ars, un biet licorn hoinar
Prin vaste preerii, delirînd de sete.*

ELISABETA COSTIN

EPIGRAME

Unui bărbos chel

Un gînd năstrușnic îl apasă,
De ordin pur chirurgical:
Să-și transplanteze barba deasă
Deasupra osului frontal!

Barbo-pletosul

Cînd îl zăresc plimbînd de zgardă
Cățelu-i înecat în păr,
Nu știu la care cap de coardă
Se află javra-n adevăr!

Unui tată

Părinte, dovedește-ți vina:
Feciorul și-a lăsat, socot,
Această chică de un cot,
Să ai în ce-ți înfige mina!

Unor bărbi cu ifose

Nedînd culturii nici un bir,
Aceste bărbi, cu toată morga,
Nu prețuiesc nici cît un fir
Din barba aprigului Iorga!

Unei poete

Dînd curs pornirii ce mă-nbie,
Depun smerită sărutare
Pe mina dumneavoastră, care
E genială cînd... nu scrie!

Uneia

Doamna Ics — smerită față.
De cînd e n-a dus-o greu,
Că s-a descurcat în viață
...Încurcîndu-se mereu!

Unei vasluience, reîntoarsă în urbea natală după decenii

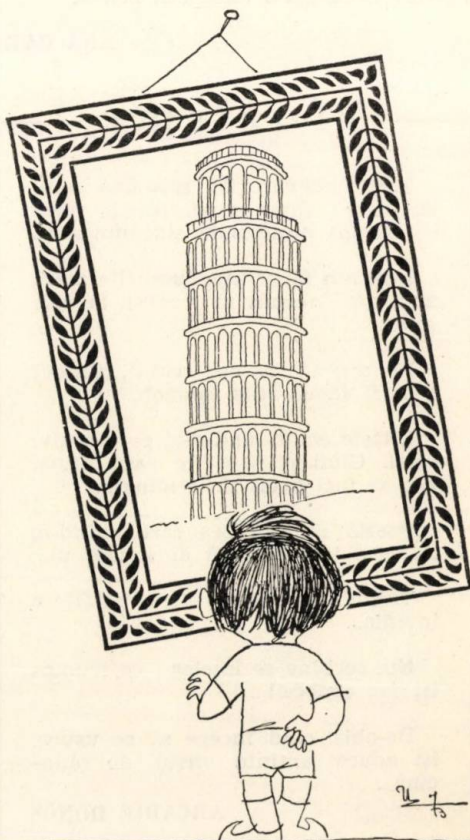
Spunea domnița, nu știu cui,
Oftîndu-i la ureche:
— Plecat-am nouă din Vaslui.
Și mă întorc cam... veche!

ALEXANDRU CLENCIU

MĂCAR ÎN SOMN

*De mine să mai știi, privește cerul
Și lasă vîntul să-ți mîngîie chipul,
În noaptea grea sînt steaua luminoasă,
Sînt drumul și sub pașii tăi nisipul.
Ca să mă simți, dezmiardă frunza bună,
Ascultă ora cum îți curge-n singe,
Ne dau tircoale scripeții din lună
Și nimenea în cer nu știe plînge.
Să nu mă uiți, în fiecare seară
Vorbește-mi și nădejilor te lasă,
Măcar în somn să fim tot împreună,
Măcar în somn să-mi fii pe veci mireasă.*

PETRE GOT

JEAN GIONO

CĂLĂTORIE PE LOC

(continuare din pag. 28)

Știa de ce veneam la ea; se întorcea în bucătărie și mă lăsa singur în băcănie.

Agățată într-un disc de aramă, spînzura o lampă de petrol. Mă simțeam ca în pieptul unei păsări. Tavanul se pierdea în întuneric, sus, într-o boltă ascuțită. Pieptul unei păsări. Nu, cala unei nave. Saci de orez, pachete de zahăr, oala de muștar, crățiți cu trei picioare, ulciorul cu măsline, brînzeturile albe de pe leasa de nulele, butoiul cu heringi... Morunii ușați atârnați de grindă aruncau umbre mari pe vitrinele de carton în care dormita pașnica mercerie. Și ridicîndu-mă pe vîrfurile picioarelor mă uitam la eticheta frumoasă cu „ață de China”, înaintam încet-încet; podeaua de șipci flexibile se îndoaia sub pașii mei. Marea își purta nava... Ridicam capacul cutiei cu piper. Mirosul. Ah! plaja aceea cu palmieri, cu chinezul și mustățile lui... Strănutam. „Să nu răcești, Janot!” „Nu, domnișoară”. Trăgeam sertarul cu cafea. Mirosul. Sub podea apa limpede clipea, o simțeam adîncă, mîngîiată de vînturi nemaipomenite. Nu se mai auzeau strigătele din port.

Afară vîntul trăgea după el un lung otgon de frunze uscate. Mă duceam la ascunzătoarea zahărului nerafinat. Alegeam o căpățînă mică, roșcată. Și în timp ce se topea pe limbă, mă ghemuiam în locșorul dintre sacul cu năut și coșul cu ceapă: întunericul mă înghițea: plecasem...

În românește de
NELI ARSENESCU COSTINESCU

Sculptură de NICĂPETRE

— DIALOGURI IMPOSIBILE —

— După ce-ai vărsat sticla cu lapte din ușa vecinului, i-ai spart și geamul, nu-i așa? De ce nu vorbești?

— Nu mi-ai spus tu că-n timpul mesei nu-i frumos să vorbesc?!

— Unchiule, e-adevărat că nu mai sînt dispecer-șel?

— Da... Nici eu nu mai sînt inginer-șel.

— Ei, fato, anul trecut ai candidat la filologie, acum doi ani — la istorie, după ce eu un an înainte n-ai intrat la chimie. Anul ăsta ce ai de gînd?

— Să mă odihnesc și eu, tată.

— Ceasul pe care mi l-ai vîndut nu face doi bani. Îndată ce-l cule, nu mai merge.

— Da'ce, dumneata poți să mergi cînd ești culcat?

— Ai putea să tragi perdeaua la fereastră. Aseară te-am văzut sărutîndu-ți nevasta.

— Fraierule! Aseară nici n-am fost acasă.

— Poetul englez Milton era orb. Să vedem dacă ați fost atenți. Tu, din prima bancă, ce cusur avea Milton?

— Era poet!

— Îți place rochia cea nouă a Mariei? — Grozav! O îmbătrînește cu cel puțin un deceniu.

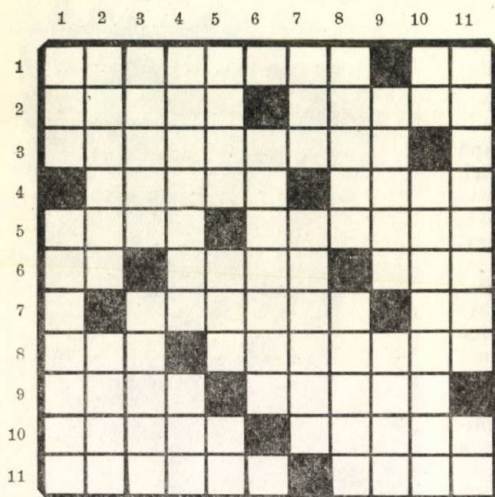
— Pînă la 35 ani vei fi nenorocită în căsnicie.

— Și după aceea?

— Ai să te obișnuiești.

ILEANA LIMAN

CU ECONOMIE

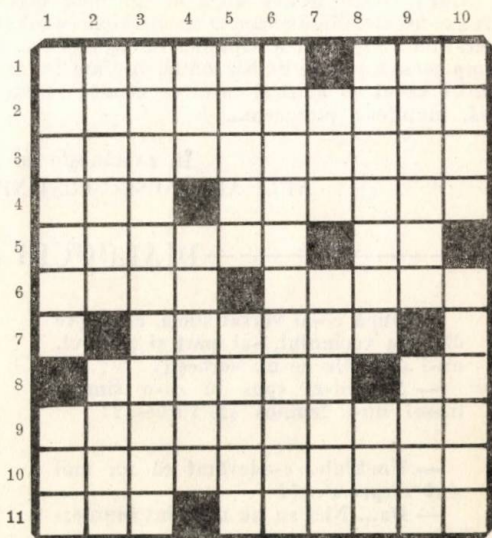
ORIZONTAL: 1. — Fel și chip — Tisă în Franța; 2. — Plan-tip — Efort în gol; 3. — Investiție chibzuită; 4. — Pentru vite mărginite — Sculă universală; 5. — Metal iute — Relația între metale și mașini unelte; 6. — Măsoară câmpul chinezilor — O mai dau unii prin banul public — Flaubert feminin; 7. — Pol siderurgic — Preparat pentru făuit; 8. — Produce somn — Foarte crude; 9. — Armator biblic — Sfarmă-glie; 10. — Cuptor natural — Grâu focos; 11. — Sprijină dezvoltarea — Pictor român.

VERTICAL: 1. — În cer, pe pământ, în uzină, etc. — Țara banilor; 2. — Nu umflă cifra realizărilor — Stropitoare ambulantă; 3. — Rezervor de minereu — Situația concretă; 4. — E preferabilă pe frontul muncii — Sughit pe hîrtie (în scris); 5. — Dedat cu fierul roșu — Obțin producții record — Aceia; 6. — Club de șerpi înflăcărați; 7. — Ceruri agricole — La cafea sau în tipografie (pl.); 8. — Călcate în picioare — Contra — dulci 9. Rații secrete — Un bou în port mare!; 10. — Cămașă pe ducă! — Metale într-o tonalitate mai blîndă!; 11. Supra alimentarea șeptelului — Zece pe toată linia!

ONOMASTICĂ

ORIZONTAL: 1. — Mare și fierbinte — Cocoși posibili; 2. — Ostrogotă sinucigașă; 3. — Ordine pe dos; 4. — Merg cu Alma — Unul care se învîrtește la suprafață; 5. — Spaniolă mică și fricoasă — Alifie răsturnată; 6. — Sări înapoi! — Orașel îmbalsămat; 7. — Meșter; 8. — Boier vechi, cu gură mare! — Anul trecut; 9. — Era cineva, pe vremuri! — David harapul!; 10. Bune de încurcături — Stă pe Criș.

VERTICAL: 1. — Insulă cehoviană — Cînd e vorba despre doi; 2. — Iubitor de profesie! — Are pereche; 3. — Personaj din Hanul Ancuței; 4. — Un moldovean oarecare. — Prooroc amator de dans!; 5. — Localitate ceva mai ieftină! — Un cîine de-mpărat!; 6. — Moartea mlaștinilor; 7. — Poet în uniformă — Tărîm homerice; 8. — Cu el începe epopeea Fraților Jderi — Afirmație contrară!; 9. — Vechi nume românesc, derivat din Adrian — Burg german; 10. — Rîu în Elveția, ceva de mirare! — Nume de încălțat.

EPIGRAMELE VACANȚEI

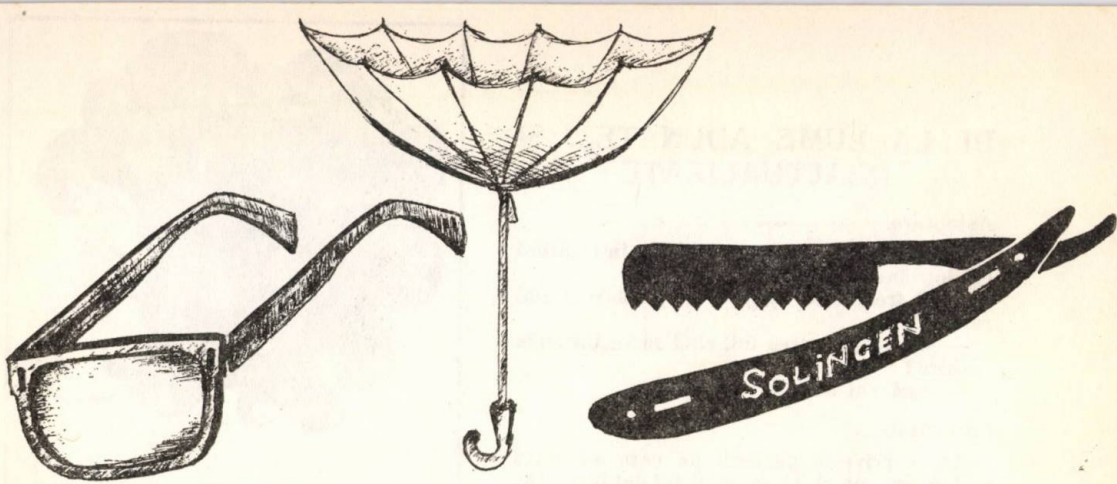
Bețivul la mare!

Doamne, ție mă închin
Și te-nalț în rugăciuni:
De mai faci cumva minuni,
Fă din apa asta... vin!

Don Juan la mare.

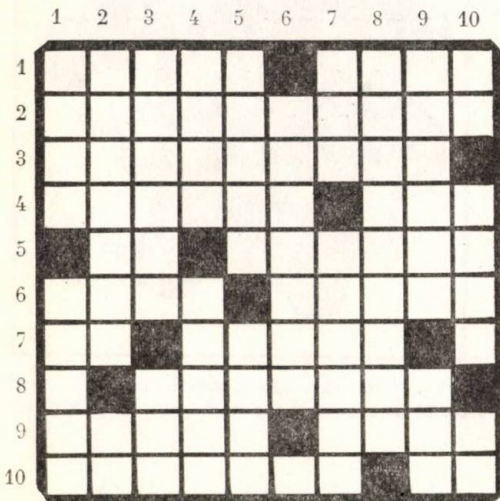
Sirena l-a înduplecat,
S-a dus în larg și s-a-necat!
Învățăminte pentru toți:
După femei să nu ... înoți!

D.C. MAZILU

OBIECTE IMPOSIBILE — CONCEPUTE DE TRAIAN IONESCU

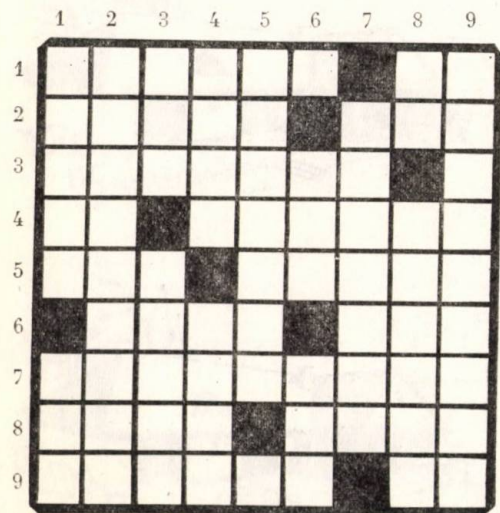
LA MULȚI ANI!

ORIZONTAL: 1. — Are un an și două fete — Face socoteala; 2. — La un an odată; 3. — Are doi ani și merge la munte; 4. — E în alpi, are un an și 2770 m. — Cercuri de copac; 5. — Spetează — Un an într-o apă furioasă; 6. — Imperiu dispărut — Strigăt canin; 7. — Pe dos! — Un fel de oaie masculină; 8. — Amestec de supărare și îndrăjire; 9. — Zăpăciți — Posezi tema!; 10. — Remediul la-nceput de an! — Încep războaiele dacice!

VERTICAL: 1. — Boi pletoși — Oraș care, oricum l-ai privi, tot are un an!; 2. — Măgărită de un an, merge cu de-a sila! — Vine și trece; 3. — Fată mică — Mic aliment; 4. — Titlu sadovenian — Nasc masiv, în fiecare an!; 5. — Liniștit cu doctorii — Raită aviatică; 6. — Blindat; 7. — Întocmai — Mort în viață!; 8. Doi ani — Și niște roade foarte căutate; 9. — Stima lui Cezar Petrescu — Magistrat subaltern; 10. — ...ne-aduce noul an? — Coamă, în Maramureș — Ani neînceptuți.

DE-ALE ȘAHULUI...

ORIZONTAL: 1. — Mat cu calul — Hop depășit; 2. — Vinăt, dar nu de ciudă — De viață; 3. — Un joc de șah; 4. — Juca și acesta, pe vremuri...; — Și acesta — Exceptional!; 5. — În fața unui mat neașteptat — Noroale regionale; 6. — Raicu Ionescu — Mîngii ciocirlia; 7. — Bate în retragere; 8. — Șah! — Și încă unul, neisprăvit!; 9. — Greu de învins — 0 notă de maestru la clavier!

VERTICAL: 1. — Final de partidă — Teren de lupte...; 2. — Tură lingă tură!; 3. — Divinitate propice — Rege care nu stă prea bine...; 4. — Joacă o piesă fără text — Premiu celebru — fără coadă!; 5. — Colorează identic, în ambele sensuri!; 6. — Un fel de Dumitru, mai pe scurt — Stradă din Lyon; 7. — Îndulcesc suferințele șahului! 8. — Rocadă — Documentarist român; 9. — Acțiune legată de cele mai mici piese de pe tablă...

DE LA LUME ADUNATE... ȘI REACTUALIZATE

Așteptare.

— Ei, iubito, ce-a spus tatăl tău în legătură cu logodna noastră?

— Că trebuie să aștept pînă voi deveni mai rațională.

— Și, după părerea lui, cînd se va întîmpla aceasta?

— Cînd voi avea alt logodnic.

Curiozitate.

Anita privește gemenii pe care i-a adus pe lume mama ei. La un moment dat întrebă:

— Spune-mi, mamă, și eu am fost dublă cînd eram mică?

Logică —

Tata aruncă o privire în portofel și exclamă:

— Fiul meu mi-a luat iarăși niște bani!

— Cum poți fi așa sigur? replică mama.

De unde știi că nu am fost eu...

— Nu, n-ai fost tu, căci a mai lăsat ceva mărunțiș.

Prea de tot...

— Copilul: Spune-mi tăticule, pentru ce te-ai căsătorit cu mămica?

Tatăl: Și tu mă întrebi asta?...

Greșeală.

— Aseară, în timp ce studiam la pian, un vecin a aruncat o piatră în fereastra mea și mi-a spart geamul.

— Mare greșeală. Acum o să audă și mai bine cînd o să cîntîi...

Lipsă de tact.

În fața cuștii leilor, soția imblinzitorului îi face o scenă.

— Te rog, draga mea, nu aici, îi spune soțul. Gîndește-te ce autoritate o să mai am după aceea în fața lor?

La un telefon public.

— Soția: Nu mă interesează că ești în ședință; scoate-ți cămașa și spune-mi ce număr are?

La hotel.

— De ce ați adăogat la nota de plată și televizorul, cînd în camera mea nu era nici un aparat?

— Păi toemai... Acum vrem să ne cumpărăm unul!

Veste bună.

— Alo, George, vreau să-ți dau o veste bună! În curînd vom avea un copil!

— Minunat! Dar cine e la telefon?

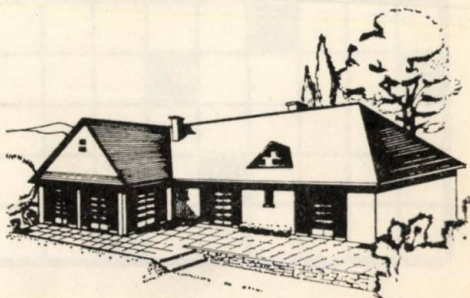
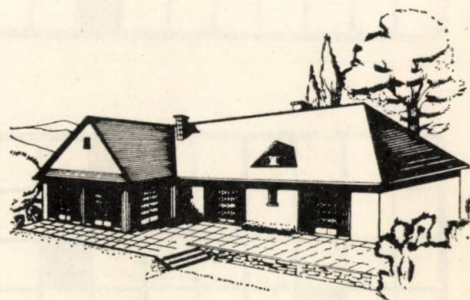
La școală.

— Ionescule, ia spune-mi tu, cum e verbul „a bea“ la viitor?

— Beat...!

Între o variantă și alta a acestor desene există cîte 10 diferențe. Le puteți găsi în 5 minute!

PELL-AMAR

DR. IONESCU-CĂLINEȘTI

Produsele cosmetice PELL-AMAR reprezintă o creație originală românească realizată prin valorificarea diferitelor substanțe organice care sînt de proveniență vegetală, animală și minerală, rezultate din procese de fermentație, procese continue și complexe, sub influențe de transformare geologică specifice, de-a lungul timpului. Ele exercită o acțiune tonică asupra epidermei favorizînd metabolismul celular al regenerării țesuturilor.

1. **Loțiune tonică pentru piele PELL-AMAR**
conține un complex de substanțe active care determină o acțiune de tonificare și hidratare a epidermei.
2. **Emulsie hidratantă PELL-AMAR**
Echilibrează țesuturile.
3. **Crema hidratantă de zi PELL-AMAR**
Emulsie fină, care asigură elasticitatea pielii.
4. **Cremă nutritivă de noapte PELL-AMAR,**
care regenerează pielea și favorizează schimbarea membranei celulare, stimulînd capacitatea regeneratoare a celulelor.
5. **Cremă emolientă pentru ochi PELL-AMAR**
contribuie la acțiunea metabolismului pielii

PRODUSE COMPLEMENTARE PELL-AMAR

1. Șampon pentru păr gras
2. Spumă de baie (spumant) — este un sedativ antialergic și exercită un efect de tonificare a pielii.
3. Loțiune capilară PELL-AMAR; aplicată cu regularitate ajută la ameliorarea circulației sîngelui.

MIC TRATAT DE VÎNĂTOARE

Text inedit

TUDOR MUȘATESCU

Toamna este sezonul rezervat exclusiv vînătorii. Vietăți, din toate speciile faunei naționale, își găsesc moartea, tragic, inutil și incidental, în luminisuri dramatizate de crepuscul, în porumbiști cariate de rugină, în miriști tunse cu mașina nr. 3, în păpurisuri legănate grațios, în ritm de balet vegetal.

E un război neuman, brutal, nedrept, contra unei lumi fără apărare, unei lumi mici și în genere patrupede, care — în fiecare an — moare în spasme scurte și hemoragii neprevăzute.

Iepuri fraieri, cu trupuri de gumilastic și urechi enorme — ca niște măgari în miniatură; vulpi, cu șiretenie de fabule și blăni de cocote la pensie; căprioare, cu ochi de logodnice și gambe de balerine; cocoși sălbatici, colorați strident și vulgar, ca niște Chantecleri retrași la țară; sitari eleganți, manierați ca niște ciori de familie nobilă; prepelițe, maternale ca în nuvelele lui Brătescu-Voinești; rațe sălbatice, cu pene mucegăite de apă și mers de doamne în poziție; dropii obeze, ca niște proxenete retrase din afaceri, toți, toate, își dau tributul de sînge, într-o jertfă grandioasă, inestetică și absurdă...

Și toate crimele astea — meschine și premeditate — executate în gilgit de coniac și grindină de alice — se fac pentru o mîncare oarecare, cu sau fără sos, pe care — de obicei — nu știe s-o prepare bucătăreasa și copoi și-o revendică, în lătrături amicale și salturi de clowni, în exercițiul funcțiunii.

Și totuși.

Se vinează în fiecare toamnă, se ucide — zilnic și perfecționat — se presară dealurile, cîmpurile și dumbrăvile cu leșuri mici și inofensive, căzute ca niște flori îmblănite la capătul tulpinilor de sînge...

Eu nu sînt vînător. N-am avut nici măcar norocul să fi făcut armată la vînători. Am cutreierat totuși, pădurile și coclaurile, în tovărășia vînătorilor, ca să mînc conserve pe iarbă verde, să beau ceai adus în termos, să ascult anecdote vînătorești, fade și convenționale și să joc bridge, la 20 bani punctul, în așteptarea vinatului eventual.

Și, din aceste peregrinări, în costum de isprăvnicel, cu panaș de păr de porc mistreț la pălărie și jambiere de sublocotenent în rezervă pe pulpe, am cules o serie de observații pe care le-am notat, cu intenția de a alcătui — pentru îndrumarea profanilor — un mic tratat de vînătoare.

Capitolul I

Ca să poți deveni un bun vînător trebuie:

1. Să ai un costum de catifea verde sau unul de lînă, în carouri.
 2. Să nu fi pus niciodată mîna pe pușcă.
 3. Să știi să joci cărți.
 4. Să fi plătit abonamentul pe cel puțin trei luni la **Revista Vînătorilor**.
 5. Să cunoști 12 anecdote de vînătoare de care să nu ridă nimeni cînd le spui.
 6. Să ai, la tine acasă, în sufragerie, un tablou cu o scenă de vînătoare și, în antreu, un cuier în chip de coarne de cerb.
 7. Să fi văzut păsări împăiate.
 8. Să fi mîncat, cel puțin o dată, spinare de iepure, împănată cu usturoi.
 9. Să știi că cismele nu poți să ți le scoți singur.
 10. Să poți dormi, pe pămîntul gol, fără să te deștepte furnicile, sau pocnetele de pușcă.
 11. Să nu fi avut nici o țintă în viață.
 12. Să nu închizi ochii cînd cineva se preface că trage cu pușcă.
- Îndeplinind toate condițiunile, poți pleca la vînătoare, avînd grija — ca nu cumva să uiți pușca acasă, ori să iei cu tine pisica în loc de copoi.

Capitolul II

Cum se vinează :

1. Pușca se ține întotdeauna cu țeava înainte.
2. Degetul trebuie să stea pe trăgaci, însă nu trebuie să-l apese decît cînd te sperii.
3. Cel mai bun loc pentru a vîna zburătoarele este într-un pom, pentru că se poate să nu fii observat și păsările să vie să se agațe de ramuri.
4. Cel mai bun loc pentru a vîna iepuri este la băcănie.
5. Cînd trece un iepure pe lîngă tine, nu trebuie să miști ori să faci vreun zgomot, pentru că te sperii.
6. Dacă se întimplă ca iepurele să-ți treacă printre picioare, cheamă-l întîi cu frumosul și, dacă nu vine, înjură-l.
7. Nu e bine să fumezi cînd ești la pîndă, pentru că nu mai vezi iepurii din cauza fumului.

8. Când auzi vreun pocnet de pușcă, închide ochii pentru că glonte s-ar putea să treacă pe lângă tine și e mai bine să nu-l vezi.

9. Dacă îți iese un urs înaintea, trage câteva focuri în aer, că pleacă singur.

10. Nu bea rom în timpul vânătorii, fiindcă se poate să te îmbeți și în loc de un iepure să vezi... doi. Și știi că, cine umblă după doi iepuri, nu împușcă nici unul.

11. Dacă găsești vreun iepure mort, bagă-i două alice în gură sau sub coadă ca să se creadă că tu l-ai împușcat.

12. Când trebuie să te întâlnești cu tovarășii de vânătoare, încarcă pușca să nu observe că ai stat cu ea descărcată.

Executată după aceste prescripții, nu se poate ca vânătoarea la care iei parte să nu dea rezultate neprevăzute.

Capitolul III

Despre diferitele feluri de vânătoare și muniția necesară fiecăreia.

1. Cele mai obișnuite vânători sînt vânătorile de iepuri, de zestre și de situații.

2. Cele mai primejdioase sînt vânătorile de lei și de ploșnițe.

3. Pentru reușita unei vânători de zestre, trebuie în primul rînd să... ochești o fată. Încărcăturile întrebuițate pentru asemenea vânători sînt cartușele oarbe.

4. Vânătorile de ploșnițe sînt cele mai uzitate și se pot face și fără permis special. La o asemenea vânătoare se înlocuiește praful de pușcă cu insecticid, sau cu dinamită.

5. Vânătorile de lei nu dau totdeauna rezultatele dorite. De cele mai multe ori trebuie să te mulțumești să împuști francul.

6. Când vinezi soția unui prieten trebuie să întrebuițezi alice de cerb.

Capitolul IV

Superstiții vînătorești:

1. Când îți iese un iepure înaintea să știi că nu-l împuști.

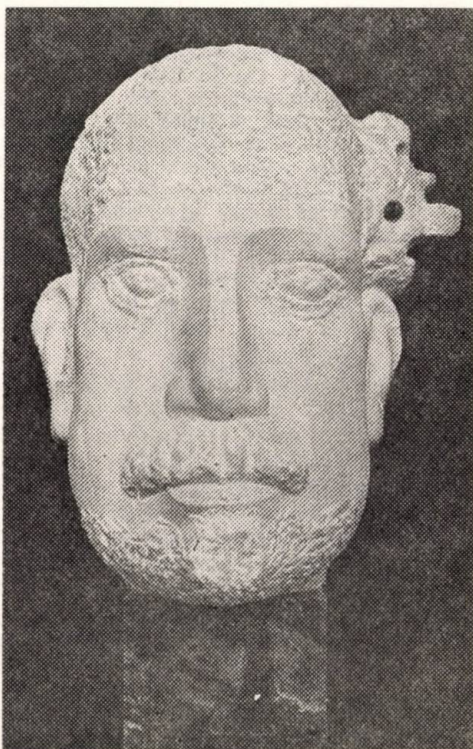
2. Când pleci la vânătoare de lupi, să nu uiți să-ți iei o cutie de chibrituri, fiindcă lupii se sperie de chibrituri aprinse.

3. Nu e bine să-ți ureze nimeni „șansă” cînd pleci la vânătoare, fiindcă își bate joc de tine.

4. Marția nu se vinează, fiindcă iepurii nu pleacă marția la drum.

5. Nu e bine să pleci noaptea la vânătoare fiindcă nu te vede nimeni îmbrăcat în costum de vînător.

Anton Pann și G. Apollinaire — Busturi de MIHAI BUCULEI

CINE EȘTI EMILE GRIFFITH?

Emil Alphonse Griffith, poreclit și „inimă de leu“, „The Killer“ (ucigașul) sau „Vechiul pălarier“, un negru american, este născut la 3 februarie 1938 la Saint Thomas, în insulele Virgine (Antile). Fiul unor muncitori săraci care lucrau cu ziua, Emile trebuia în fiecare zi să aibe de grijă fraților lui în număr de 7.

La vârsta de 14 ani Griffith împreună cu familia sa, s-a stabilit la New York. Copil sărac a fost tentat să facă box pentru a-și câștiga existența, pentru a cocheta cu o viață mai bună. La 20 de ani este un amator redutabil. Rezistent, dur și perseverent în atac în care s-a dovedit un maestru, Griffith reușește ca amator să cucerească celebra competiție „Mănușa de aur“ (1958). Semnează imediat un contract ca profesionist și primii bani încașați îi oferă părinților săi cu rugămintea ca ei să îngrijească de educația fraților și surorilor sale. Refuză să se căsătorească în dorința de a creea posibilități de trai numeroasei sale familii. „Vreau să vă scot din impas. Vreau să învățați să ajungeți oameni în societate“ spunea Griffith fraților lui. Griffith se sacrifică. Meseria de boxer este grea, plină de riscuri — declara el unui ziarist francez. După ce l-a învins pe Paret în tragicul meci de la Madison Square Garden, Griffith a mai luptat pentru centurile mondiale la semimijlocie și mijlocie de 18 ori, un adevărat record în materie. El și-a apărut centura în meciuri, de-a dreptul memorabile în fața lui Louis Rodriguez (de două ori), Jorge Fernandez, Brian Curvis, Jose Stable, Manuel Gonzales și alții. În 1966 renunță la centură fără luptă și atacă titlul mondial la mijlocie deținut de nigerianul Dick Tiger. În partida care a avut loc la 25 aprilie 1966 la New York, el obține decizia la puncte. Griffith avea 28 de ani și se afla practic la sfârșitul carierei sportive. El nu avea o altă meserie decât aceea de a lupta în ring pentru a-și asigura existența. După ce își apăra de două ori titlul în fața lui Joey Archer la 17 aprilie 1967, Emile Griffith pierde la New York la puncte în fața sculpturalului italian Nino Benvenuti. Și la revanșa la 29 septembrie la New York în același an. Italianul nu renunță la ideea unei revanșe, declarând că a pierdut întâlnirea din cauza unor dureri inter-costale. El îl reîntâlnește pe Griffith la 4 martie 1968 la Madison Square Garden și-l învinge net la puncte plecând cu centura la Triest, orașul său natal. La 30 de ani Griffith se căsătorește. În ziua nunții el declară: „Voi începe a doua carieră a mea“. Și într-adevăr, Griffith atacă fără succes titlul mondial al semimijlociilor pierzând la puncte în fața lui Jose Napoles, iar în 1973 l-a provocat pe argentinianul Carlos Monzon, deținătorul centurii mondiale la „mijlocie“

cedind în rundul 14 din cauza unui mușchi care i se blocase la un picior.

La 22 decembrie 1973, în vîrstă de 34 de ani, cînd alți boxeri și-au încheiat de mult cariera, Emile Griffith, sosește la Paris, declarînd pe aeroportul Orly: „Voi boxa pînă la 50 de ani. Aceasta este meseria mea. Îl voi învinge pe francezul Jean Claude Bouttier“. În noul palat al Sporturilor din capitala franceză mii de spectatori au fost prezenți două zile mai tîrziu să-l vadă pe Griffith la lucru. Americanul de culoare l-a dominat copios pe francez însă în rundul 7 a fost descalificat pentru lovitură cu capul. Griffith, a fost tot nemulțumit de acest verdict care pe bună dreptate l-a defavorizat. Organizatorii francezi îi oferă ca recompensă un nou contract, programîndu-l anul trecut în compania fostului campion național Max Cohen. Întîlnirea s-a desfășurat într-un ritm infernal. La 35 de ani, Griffith lupta cu mare vitalitate. „Meci nul“ au pronunțat judecătorii, defavorizîndu-l din nou pe Griffith. Unii oficiali francezi au fost însă vigilenți, la sfîrșitul galei. Ei doreau să știe cu exactitate, dacă Griffith luptă cu o energie naturală sau se dopa. Invitat de comisia de anti-doping, lui Griffith i se face analiza urinei. În scurt timp medicii se pronunță: Griffith s-a dopat, analiza sa este pozitivă. Americanul, supărat, ia primul avion și pleacă la New York. El trimite urgent prin managerul său Gil Clancy o telegramă prin care arată chipurile că un medic francez i-a dat să bea un sirop pentru că suferea de dureri dorsale. Ca urmare a acestui doping președintele federației franceze M. Restout a expediat o telegramă Comisiei de box a S.U.A. prin care anunță că în viitor Griffith, care a încălcat regulamentul internațional, nu va mai avea dreptul de a evolua la Paris. Forul francez solicită anularea licenței de boxer a lui Griffith. Toate acestea n-au însă nici o valoare fiind declinate de o hotărîre a comisiei de box a statului New York, care printr-o telegramă, care ne scutește de comentarii, răspunde acestor „acuzății“: „Nu avem autoritate în galele care au loc în Europa. Griffith este independent“.

Așa zisa imprudență de dopaj, explicată de Griffith, a fost declinată și de marile foruri ale boxului profesionist EBU și WBC. „Inimă de leu“ la 35 de ani continuă să se bată cu aceeași vigoare ca la 20 de ani. Secretul longevității lui Griffith îl cunoaștem cu toții: dopingul. Nu oare el declara cu mulți ani înainte, că meseria de boxer este grea și plină de riscuri? Și Griffith continuă să susțină întîlniri. El trebuie să trăiască. Altă meserie nu cunoaște.

PAUL OCHIALBI și PETRE HENT

CE NU-MI PLACE ÎN FOTBALUL ROMÂNESC

Succesul poate fi asigurat, se spune, atunci când comentezi la superlativ, dintr-un imaginar turn de fildeș, aspectele legate de meseria ta.

Birfa colegilor și a celor care conduc sau „se pricepe”, eșalonați pe diferite nivele, dispare. Ești așteptat și interpelat, după așa numitul triumf, cu mină întinsă, zîmbetul tuturor este mirific. Mai rar așa clipe...

Acum două mii de ani, marele împărat roman August, cita înainte de a muri un vechi vers grecesc ce astăzi nu mai poate fi valabil: „Cine te-a rănit, te va lecu”. În lumea fotbalului, povestea cu critica și autocritica vindecă cugetul dar nu tămăduiește trupul.

Cam de aici se poate filozofa despre realitatea momentului din fotbalul nostru. Ne bat nemții sau englezii, iar noi neîncercînd să luăm ceea ce ni s-ar putea potrivi de la ei, pentru a evita următoarele eșecuri, ne închidem în sala de la etajul al doilea, convocăm mașinăria de critică, dezbatem multe ceasuri și devenim pînă la urmă... ședințomani.

Cert este că în lumea fotbalului atît ca participanți cît și ca răspunzători — mai mult sau mai puțin direcți — s-au adunat cam puțini legitimați. I-adevărat. Viața este frumoasă, exceptînd soluția de a juca, lumea iubește la nebulie jocul, mirajul este imens, criteriile de selecție logică nu prea sînt, iar apoi vin deplasări, remunerări meritate sau... și în fine dacă băieții reușesc o combinație salvatoare, poți spune că ai fost după ei pentru a pune lucrurile la punct. Am văzut mulți eroi încoronați dintr-un șut de la treizeci de metri, dintr-o pasă sau o centrare reluată, în concluzie din talentul gladiatorilor cărora li se impută destul de des că nu au citit „Divina comedie” sau „Șoseaua Nordului”. Apoi, cu mici excepții, antrenorii români ai generației postbelice adaugă lecturii zilnice a ziarului „Sportul”, prea puține publicații, fie chiar și de specialitate. S-au auzit în ultimul timp, la cursurile și comunicările periodice ale managerilor noștri, lungi perorații despre: pasa lungă sau pasa scurtă, procedeele de antrenament aerob și anaerob — confundîndu-se bineînțeles exercițiile — sau mult mai recent, teoria cum că noi trebuie să jucăm în mare viteză, de parcă Dumitrache și Gerd Müller ar fi băut de mici același lapte.

Ca factor extern, cel mai periculos este vîntul de sud-est care transformă tribunele

noastre în tarabe ale bazarelor din orient și dă minunatului nostru spectator posibilitatea de a fi un selecționer competent cu opinii de necontestat. Și de aici cunoscutele îndemnuri: „Scoate-l p-ăla”, „Ce mai caută ăla” și așa spre înainte. Tot de aici sînt inspirate și transferările (gen tirg) ale jucătorilor, supralicitarea nelegiferată a meritelor, deciziile de neînțeles ale cavalerilor fluierului și notele și aprecierile unor cronicari care nu și-au curățat nici în fragedă copilărie pantofii de varul tușelor.

Prefer să mă opresc aici. Cred că dacă fotbalul s-ar fi jucat încă din antichitate, acolo sus, în Olimp, Zeus, Zeița Athena sau Hercules nu l-ar fi condamnat pe Bachus dacă, să zicem Ulisse — pe atunci jucător — ar fi intrat să bea un Radebergerg lumea la Berlin și nici n-ar fi conceput că regulile de jos sînt în contradicție cu cele făcute în ceruri.

În zilele noastre, simplificînd organizarea fotbalului, (acum un fel de v-ați ascunselea) la limita realismului unui popor ce nu poate fi lipsit de jocuri, jucătorii noștri pot crea echipe invincibile. Dar acesta poate fi titlul unei alte istorii. Poate: Ce mi-ar place să se facă în fotbalul nostru...

CORNEL DINU

DE LA LUME ADUNATE... ȘI REACTUALIZATE

Logică

Un industriaș, pe cât de bogat pe atât de bolnav, îl primește pe medicul său, cu zimbetul pe buze:

— Nu-mi spune nimic, doctore, știu, sint salvat.

— Într-adevăr, răspunde medicul surprins. Dar cum ați constatat aceasta?

— După figurile nepoților mei!

Gafă

Un funcționar sosește la birou, cu un ochi umflat.

— Te-ai lovit undeva? îl întreabă un coleg.

— Nu! Știi... soția mea...

— Bine dar știam că e plecată la mama ei?

— Și eu la fel...

Constatare

În dormitor, soția citește o carte pasionantă. De mai bine de o oră n-a ridicat capul. Lângă ea, soțul fumează o țigară și o privește. În cele din urmă ea îl observă și-l întreabă:

— De ce mă privești așa?

— Nici nu-ți dai seama ce frumoasă ești cu gura închisă...

Promisiune

Tatăl: Ți-am promis că îți cumpăr bicicletă dacă înveți bine. Ce-ai făcut săptămîna aceasta?

Fiul: Am învățat să merg pe bicicletă...

Correspondență

Fiind în altă localitate, un cetățean primește o scrisoare. Desface plicul și scoate din el o hîrtie albă.

— Ce înseamnă asta? îl întreabă un prieten.

— O scrisoare de la soția mea, care e suferind pe mine.

Consolare

Un cetățean face o vizită amicului său, de curînd rămas văduv, și îl găsește în compania unui pahar de coniac.

— Spune-mi amice, asta ți-e singura consolare?

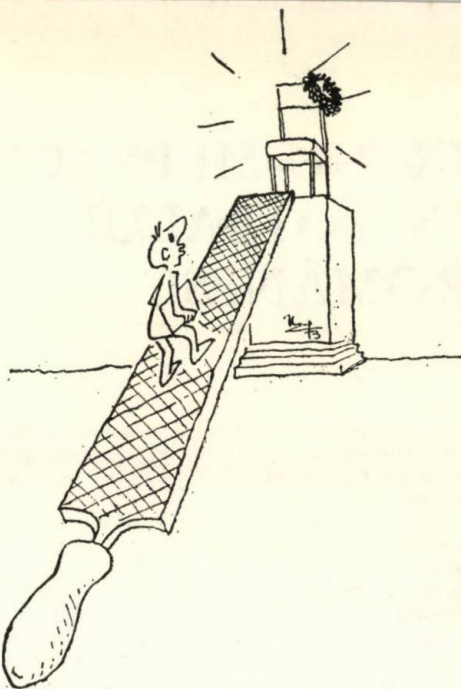
— Nu... Mai am trei sticle...!

Neînțelegere

Un bolnav se duce seara tîrziu la un medic pentru o consultație.

— Ficatul dumneavoastră e foarte bolnav. Ați venit prea tîrziu să-l mai pot vindeca.

— Nu-i nimic, am să vin mîine dimineață...

N. CORNELIU

Memorie

— Poți să-mi împrumuți 500 de lei?

— Nu!

— Asta n-am să ți-o uit niciodată.

— Vezi, dacă te împrumutam, ai fi uitat imediat.

Curiozitate

— Mămico, am demontat și apoi am pus la loc piesele aparatului de radio ca să văd din ce e format.

— Nu cumva ai pierdut vreo piesă?

— Ba, dimpotrivă, mi-au rămas 12 bucăți...

Cugetare

„O găină este singura modalitate pe care o are un ou de a face alt ou”.

Dintr-un roman

„Îmi luă mina și mi-o scutură atât de tare că dacă ar fi fost minerul unei pompe, apa mi-ar fi fișnit cu putere pe gură.”

Neschimbată

— Am întâlnit-o pe madam Georgescu. N-am văzut-o de mai bine de doi ani. Femeia asta este extraordinară. Nu se schimbă deloc; mereu bătrînă!

Întîrziere

O pereche sosește la teatru. Controlorul refuză să le dea voie să intre:

— Biletele acestea erau pentru aseară, spuse controlorul.

— Ți-am spus, dragă, că pînă la urmă o să întîrziem din cauza ta?

CEZAR GRIGORIU

MĂRIA SA, PETRICĂ!

Cu Petrică, cu acest pur-singe englez cu nume de fante de Obor, fătat în grajdurile Perişului şi crescute cu ovăz şi iarbă românească, mă cunosc de mult, de pe vremea când eu încă mai purtam pantaloni scurţi, iar el nu era decît o superbă promisiune murgă.

De atunci, de la prima noastră întîlnire şi pînă cînd l-am revăzut ultima oară la herghelia din Balc (comună aşezată în partea de nord-est a Bihorului, în Lunca Bereteului, pe şoseaua Marghita — Şimleul Silvaniei, cam la 70 km de Oradea), au trecut mai bine de două decenii. Între timp eu am ajuns băiat mare, iar Petrică, gloriosul Petrică, piesă de muzeu, dar o piesă de muzeu nestatornică şi năvălăşă care sparge cu copitele, săptămînal, cite o boxă!

Cînd ajungi într-o herghelie cei de acolo, de la marele comis pînă la ultimul grăjdar, îţi scot în faţă excepţiile prezente, marile nădejdi — minjii nedaţi încă la şa, cu pedigriurile lor fabuloase, gloriile apuse fiind totdeauna lăsate mai la urmă pentru că perlele se bat în coroanele princiare totdeauna la urmă. La pretenţia mea de a-l vedea mai întîi pe Petrică, Ion Costruţ — directorul hergheliei — un zdrahon de om, pe cit de robust pe atît de tăcut — deranjat probabil că-i stric tabieturile, mi-a deschis nervos uşa unui grajd şi teribil de volubil şi-a început lecţia de ghid versat: „Iată-l pe sultanul Petrică — sultanul rînceza dincolo de gratiile boxei cu lanţuri la picioare — din Cordon Rouge şi Poieniţa, armăsar murg închis, uşor înspicat, peri albi pe frunte şi pe bot, pată şa partea stîngă, peri albi în coadă, pîntenog fără drept posterior, înălţime 1,56 m, perimetrul toracic 1,73 m, perimetrul fluierului 19,5 cm, greutatea 440 kg...”

Auzindu-i glasul şi pricepînd că se vorbeşte despre el — caii au această miraculoasă facultate —, Sultanul s-a potolit şi lipindu-şi botul de gratiile boxei ne-a privit cu ochi de bătrîn înţelept împăcat cu soarta...

Scos în manej, bătrînul a redevenit tînărul, tulburătorul Petrică, cel care a cîştigat Premiul Minjilor pe Hipodromul de galop de la Băneasa în 1954, Derbyul în 1955 etc. etc., spaima cehilor între anii 1959 — 1963, de două ori locul I în marele premiu memorial Popler 1959 — 1960, a treia oară fiind învins cu un cap, dar de un adversar tot român (Granit), cîştigătorul Premiului Volga în 1963, pe 3.600 de metri, şi al Premiului Volhy (pe 4.000 metri) în care a doborît recordul pistei, record ce nu fusese doborît vreme de 75 de ani!

Spre demonstrarea celor spuse mai sus permiteţi-mi să citesc cîteva fraze dintr-un reportaj apărut în ziarul cehoslovac *Mlada fronta*, în 9.IX.1962: „Masa din restaurantele din Pardubice şi din casele particulare s-a servit duminica aceasta mult mai devreme decît altădată, deoarece imediat au fost deschise porţile pentru mitingul internaţional de obstacole, cunoscut în întreaga lume. Mulţumire au avut aceia care au prînzit bine pentru că, după rezultatul alergărilor, mulţi de-ai noştri şi-au pierdut pofta de mîncare seara, după înfingerea cailor noştri... În principala alergare, Premiul Volhy, am participat cu caii noştri cei mai buni: Havran şi Koran. Aceşti cai nici nu au ajuns să parcurgă jumătate din distanţă şi am fost lămuriţi că şi anul acesta, cu toată pregătirea specială acordată, rezultatul va fi acelaşi ca şi în anii precedenţi. În fruntea alergării s-au instalat caii români care, într-un tempo neobişnuit de lute, au continuat să treacă peste toate obstacolele grele aliniate pe pista din Pardubice! (n.n.: cel mai greu parcurs din lume). Marele şanţ de apă a însemnat sfîrşitul nădejzii lui Koran. Havran s-a ataşat de caii înaintaşi, dar la următoarea săritură şi el şi-a pierdut călăreţul şi cu aceasta nădejdea noastră a fost spulberată definitiv. Caii români, Petrică cu călăreţul Toduţă Dumitru şi Bec cu călăreţul Eana Dumitru continuau să înainteze în cîştigători. Marele favorit al alergării Grifel, cu tot fi-nişul disperat al călăreţului, nu a putut periclita în nici un fel înaintarea cailor români care au trecut potoul învingători. În urma succesului cailor români, anul acesta n-a existat favorit în marele Premiu Pardubice.”

Și acum ceva de domeniul legendei: în 1959 a fost deplasată la Pardubice o formație de șase cai români din care făcea parte și Petrică. Ajuns la Praga, armăsarul, enervat de zgomotul sacadat al roților de tren a spart vagonul cu copitele. Însoțitorii, ca să-l potolească, au captușit pereții vagonului cu saci umpluți cu paie. Armăsarul s-a liniștit, dar ce folos: picioarele lui se umflaseră ca niște butuci. Până la marea alergare de la Pardubice nu mai erau decît patru zile. I s-au făcut dușuri, frecții, i s-au dat serioase îngrijiri medicale. Dar, în zadar. Cu două zile înainte de mîting, un medic polonez îl consultă pe Petrică și-i unge fluierile picioarelor cu o pomadă miraculoasă. A doua zi după consult armăsarul se saltă pe picioare, iar seara, cu o seară înainte de marea cursă în care trebuia să participe, călărețul său, Toduță Dumitru îl scoate din grajd și, după ce mituiește paznicul cu două sticle de Murfatlar — era după ora de închidere a antrenamentelor —, iese cu calul pe pistă. Petrică aleargă ușor, oarecum restabilit, dar de parte de ceea ce era el. A doua zi, șeful delegației române este de acord ca armăsarul să participe în cursă, dar îl sfătuiește pe Toduță ca după două, trei obstacole să renunțe la alergare. Are loc cursa. După cîteva obstacole, cînd călărețul, conform înțelegerii inițiale, intenționa să-l oprească, Petrică — asemenea armăsarilor năzdrăvani din basmele noastre străvechi — a prins aripi și-a fost lăsat să zboare. Sfirșitul: locul I în Marele Premiu Memorial Popler de la Pardubice!

...M-am despărțit de Măria Sa Petrică seara tirziu, sufocat de regretul că acest excelent cursier român n-a avut parte, la timpul potrivit, să alerge pe hipodroamele din Paris sau din Anglia. L-aș fi vrut participant la Liverpool, în marele Premiu al Londrei! Dar cine știe, poate că unul din cei 43 de urmași ai săi o să împlinească, așa cum se cuvine, fabulosul său palmares.

TALION

P.S. În 1975 se împlinesc 100 de ani de la organizarea primelor curse de galop în România! Așa că Petrică nu e decît ultimul nostru strălucit mohican dintr-o listă lungă de glorie de neuitat.

VINTILĂ ORNARU

DE LA LUME ADUNATE...

Nota de plată

— Alo! Domnul Popescu?
— Exact!
— Aici garajul din strada Cobălcescu. Soția a sosit cu mașina dumneavoastră pentru o reparație și am vrea să știm...
— Bine! îl întrerupse Popescu cu o voce resemnată, voi plăti reparația mașinii, fii liniștit...
— Dar nu e vorba de mașină! Am vrut să spun că aveți de plătit reparația garajului...

Motiv

După miezul nopții un tip merge în zigzag, de la un capăt la altul al trotuarului. Un milițian îl interpelează:
— Ce faci dumneata aici, la această oră?
— Dacă aș avea un motiv valabil, hîc!, m-aș întoarce acasă să-l spun nevastă-mi, dar nu-l am!...

Discuție

— Tată, este adevărat că omul se trage din maimuță?
— Bineînțeles. Toată lumea știe asta!
— Și care a fost primul om care și-a dat seama că nu mai este maimuță?

Grijă

Soțul e gata să plece la serviciu. Soția îl însoțește pînă la ușă și, grijulie, îl întreabă:
— N-ai uitat nimic, dragul meu? Ți-ai luat pastilele de tuse, stiloul cu bilă, carnetul de notițe și mutra ta posomorită?...

La hotel

Un cetățean se prezintă la biroul de recepție al unui hotel.
— Aș vrea pensiune completă pentru trei zile. Care sînt orele de masă?
— Servim micul dejun de la ora 7 la 11 dimineața, dejunul de la 12 la 15 și cina de la ora 18 la 21 seara.
— Ce vorbești? Și eu cînd mai am timp să vizitez orașul?

Tactică

— Ce creduli sînt bărbații! Închipuiește-ți că de fiecare dată de cîte ori mă cert cu soțul meu, îl ameninț că plec la mama, în provincie.
— Și... merge?
— Bineînțeles! De fiecare dată îmi dă bani pentru biletul de tren...

În gară

Într-o gară, o doamnă mai în vîrstă strigă după un hamal:
— Hai! vino repede!... Mi-am pierdut bagajele!
— Atunci, ce mai ai nevoie de mine? Răspunde calm hamalul.

Spovedanie

Un actor se duce să se spovedească.
— Părinte, am păcătuit...
— De cîte ori, fiule?...
— Dar părinte, eu am venit să mă spovedesc, nu să mă laud!

ANUL ARTISTIC 1973—1974 ÎN 6 IMAGINI

Cel mai semnificativ debut al anului e al lui Radu Dumitru, cu piesa parabolă **A opta zi dis-de-dimineață**, diatribă anti-războinică în formulă poetică, jucată la Teatrul „Nottara“, în regia Magdei Bordeianu. În centrul imaginii e actrița care a strălucit, prin virtuozitate, în tot timpul reprezentației, Gilda Marinescu.

•

Trebuie să ne obișnuim a considera televiziunea un factor de creație și difuziune teatrală nu numai pentru că în programul ei se întrevăd unele ambiții laudabile, dar și pentru că milioane de spectatori acced astfel la bunuri esențiale ale repertoriului național și universal pe care scena le ignoră, sau le-a uitat, ori nu le-a aflat încă. Stagiunea trecută, de exemplu, printre cele câteva reconsiderări ce meritau atenție — dintr-un unghi de vedere sau altul (**Gheorghe Lazăr** de Nicolae Iorga, la Sibiu, **Meșterul Manole** de Blaga, la Cluj, **Coriolan Secundus** de Sorbul, la Bîrlad) — a atras luarea-aminte în chip deosebit premiera absolută a încântătoarei piese în versuri **Ludovic XIX** de George Călinescu, într-un foarte îngrijit și subțire telespectacol semnat de tânărul regizor Petre Bokor, cu Virgil Ogășanu în rolul titular (în fotografie, în stînga).

Remarcabila dramă satirică a lui Ion Băieșu, **Chițimia**, jucată la Teatrul „Bulandra“ (regia Alexandru Tatos, interpreți principali Rodica Tăpălagă și Octavian Cotescu — în fotografie) înfățișează, în culori tari și într-o formulă realist-alegorică, destinul unui individ asocial — un caz de alienare a umanului și de pierdere a identității — incompatibil cu relațiile noi din societatea noastră.

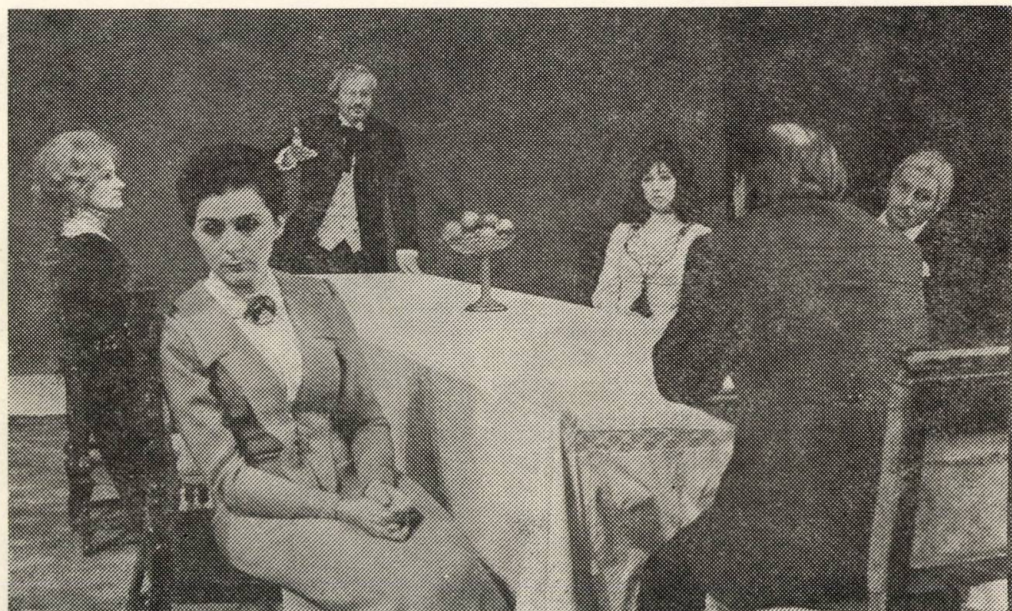

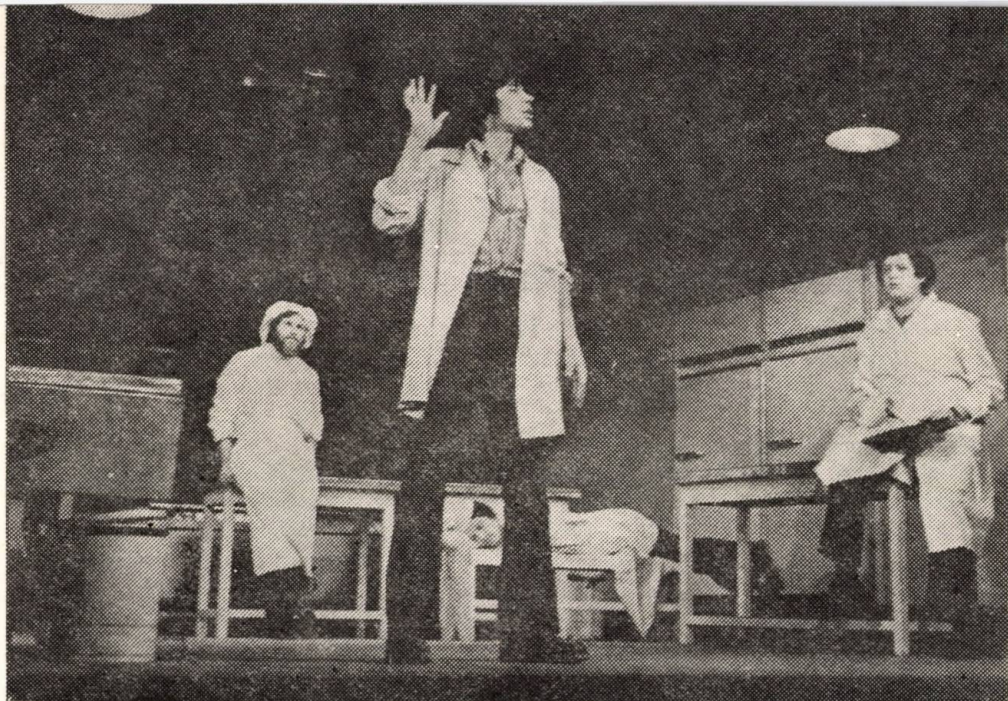

Cea mai importantă operă scenică a anului a fost, fără discuție, **Hamlet** realizat de Dinu Cernescu la Teatrul „Nottara”. În spiritul marilor montări de pînă acum cu piese de Shakespeare și al shakespeareologiei românești contemporane, el a creat un spectacol ascutit politic, pătrunzător, excelent novator, în care toate problemele indivizilor stau sub semnul unei zbuciumate politici de stat, minată de o uriașă conspirație.

•

Crepusculul derizoriu al unei lumi bicioase care se socoate importantă a fost motivul dramatic al spectacolului **Unchiul Vanea** de Cehov, armonios construit, tinerește gîdit și unitar direcționat de trupa Naționalului clujean, condusă de regizorul tînăr Alexa Visarion.

Scena cu cele mai bune spectacole pe texte moderne a fost cea a Studioului Institutului „Caragiale”, unde s-au jucat, cu orientare modernă și concepție originală, **Mockinpott** de Peter Weiss, **Oamenii cavelor** de William Sarroyan și **Bucătăria** de Arnold Wesker (în fotografie). Aceasta a lansat și un nou regizor, Ion Jeremia, care s-a arătat a fi, prin sobrietate, ritm și capacitate de transcendere a naturalismului unei lucrări spre simbol elevat, un artist autentic.

VALENTIN SILVESTRU

— DACTILOGRAFIE —

(Erori)

- Rudele se spală în familie.
- Găina bătrână face suma bună.
- Cine toacă ciștigă.
- Pasa bună trece primejdia rea.
- Seorul seuză mijloacele.
- E bun de pus la ramă.
- Barul e ochiul dracului.
- Focul greșeala o așteaptă.
- Orb la orb nu-și scoate ochii.
- Am un han și vreau să-l beau.
- Banul la han trage.
- Când a murit, i-a mâncat coliba.
- În secolele trecute, la o mică jignire, se provocau dueturi.
- Unde-i lene, nu-i tocmală.
- Unde nu e cap, e vai de fecioare.
- Cine poate oale roade.
- Colina unchiului Tom.
- Ofer locuință, chilie anticipat.
- Suferă de mafia persecuției.
- Piaza bună trece primejdia rea.
- E rea de mușcă.

TRAIAN IONESCU

DE PRIMĂVARĂ

*Greul-Pământului unde rătăcești ?
Evantaiul cerului greblat de crengi
O frunză, suflet-cuvînt —
Rostogolind privirea caldă și
Galbenul ascunde masca
Eternelor sfidări...*

*Mai aproape de necunoscut
Aurul nopții aduce
Răspuns întrebărilor tăcute.
Iluziile se pierd în lumina givrată.
Acuma ascult mugurii trezindu-se,*

*Pădurile de mesteceni
Reînoiesc cîntările cohortelor.
Inima învăluită în purpura
Numitorului comun, Omul,
Amforă acoperită de marea ierburi-
lor.*

ȘTEFAN MIHAILESCU

poșta redacției

— Selecții —

Horia Zillieru: Nici cu doi de „L” nu merge. Încercați la concursul „Floarea din grădină” și nu uitați să ne trimiteți Cotnarul promis.

Marian Popa: După ce ați apărut cu atîta glorie careul naționalei de fotbal ar trebui să știți că tigrii nu trăiesc în Făgăraș cum încercați să ne convingeți. Romanul e bine scris deși era la fel de bine și invers. Ne întrebați dacă mai puteți continua? Știm și noi... Încercați la Metalul Cugir.

Traian Iancu: Trimiteți urgent toate lucrările Dv. Pentru numele celui de sus, de ce ați tăcut pînă acum? Ce înseamnă această modestie? Tocmai Dv. care începînd de la Alecsandri sînteți al șaselea în linie dreaptă? Să trăiți și să mai scriți!

Damian Ureche: Am primit bustul Dv. în mărime naturală. L-am cedat colegilor de la Tribuna care la rîndul lor îl vor ceda cui vor putea. Versurile n-au ritm și rimă. În general n-au nimic.

Radu Cărneci: (București) Formatul revistei nu ne permite publicarea fotografiei. Vă sfătuim să vă adresați revistei Ateneu care apare la Bacău, str. Războieni 15.

Adrian Păunescu: Ave!

Teodor Mazilu: Am primit cele 18 piese și le vom publica titlurile în ordinea necesităților redacționale. Ne-ar interesa un eseu elegant despre „Avantajul mingii din piele de iepure și principiile solipsismului revoluționar”. Așteptăm!

Anghel Dumbrăveanu: Ziceți că vă simțiți jignit și că nu ne veți mai trimite nimic niciodată? Foarte bine!

Ovidiu Genaru: Restaurantul Gării Cluj e deschis pînă la orele 12 fix. (După informațiile sigure furnizate de Negoită Irimie).

Marin Sorescu: Da, am cercetat. Chiar și la Cluj vă puteți considera epuizat.

N. Prelipceanu: Am primit ilustrata din Tîrgoviște. Am plătit și de cinci ori costul timbrului pe care nu l-ați lipit.

Dan Mutașcu: Trimiteți urgent pe Adrian Beldeanu cu sonetele promise. Suportăm deplasarea.

Vintilă Ornar: Nu plătim cu anticipație!

Nicolae Velea: Vă restituim cele trei mii de pagini dactilografiate la un rînd. Pe viitor vă rugăm să fiți mai concis.

Virgil Ardeleanu: Mai treceți pe la redacție.

Nichita Stănescu: Nu se poate spune „iepure albastru” fiindcă nu există așa ceva. Vă propunem să înlocuiți prin „iepure cu măsline”.

Dan Deșliu: Gluma cu „Steaua fără nume” nu are nici un rost. Nu vă putem oferi nimic pentru promovare în etapa următoare. Încercați la revista Femeia.

Ion Hobana: Farfuria zburătoare pe care susțineți că ați găsit-o în holul de la Athenée Palace e unul și același obiect cu pălăria lui Fănuș Neagu adusă din Mexic. Scrie pe panglică!

Fănuș Neagu: Veniți la Cluj spre a vă ridica pălăria (ce-a mai rămas) și însemnările tovarășului I.H.

Laurențiu Fulga: Am primit instrucțiunile Dv. Metaforele sînt cam tari. Vă anunțăm respectuos că întregul colectiv redacțional și-a achitat cotizația pe anul în curs. Trăiască disciplina!

Constantin Chiriță: Adresați-vă cu încredere revistei Arici-pogonici.

Octavian Stoica: Rețetele culinare sînt foarte bine scrise. Sîntem curioși ce ar ieși la o adică. Nu avem, deocamdată, poetul solicitat, fiecare din redacție preferînd să mănînce în familie. Vă mulțumim oricum, pentru atenție.

Nicolae Ioana: Stimată domnișoară, chiar dacă sînteți elevă, să știți că în anumite situații copiii se scrie cu trei de „l”.

Al. Piru: Am primit articolul despre viața și activitatea lui Aug. Z. N. Pop. În ciuda tonului ultracordial îl vom publica cît mai curînd.

GÎNDURI ÎN CÎTEVA RÎNDURI

Fiindcă nu-l putea înghiți, l-a mâncat nemestecat.

Nudiștii sînt singurii oameni cinstiți. N-au de ascuns nimic.

O femeie nu poate niciodată să aibe ultimul cuvînt. Întotdeauna mai are de zis ceva.

Biletele de favoare se plătesc cu favoruri.

Automobilul e un vehicul care te transportă din lumea asta pe lumea cealaltă.

Unii intră și în rai pe ușa din dos.

GABRIEL TEODORESCU

12 interviuri de-un minut

FOTBALUL ÎNTR-O SINGURĂ FRAZĂ:

Un cunoscător : Fotbalul este un sport practicat de 22 de profani în fața a 60.000 de specialiști.

Un medic : Maladie cronică, cu pusee acute primăvara și toamna; un singur tratament: anihilarea agenților cauzali incriminați — jucătorii; dispar, ca toți microbii, cu alcool.

Soția unui microbist : Cînd m-a luat, mi-a zis: „nu beau, nu fumez, nu joc cărți, nu mă uit după alte femei dar nu te iau fără trei mii: poate nu ții cu Rapidul și de ce să plătesc eu divorțul!?!“

Un arhitect : Un sport pentru care aș proiecta cu plăcere tribune suportelor, vestiare secrete pentru arbitri, o masă a presei la un restaurant, un hotel ascuns pentru jucătorii și-un bordei micuț pentru federație.

Mama unui arbitru de fotbal : Am un singur copil, e arbitru de fotbal și duminica mă despart de el cum m-am despărțit de taică-său în 1916.

Un agent de circulație : Personal merg la fotbal pentru arbitru: mă unge pe suflet cînd el fluieră și ei protestează. (N.A.: cuvîntul folosit de interlocutorul nostru a fost chiar „protestează“.)

Un regizor de film : Fotbalul este ca filmul: avem echipament, avem interpreți, avem și cîțiva antrenori de marcă, avem de toate. Cred, însă, că federația noastră și cu federația lor...

Soția un fotbalist : Fotbalul?! Ei lasă că și altele au cizmulițe mușchetar

din R.F. și nu le stau bărbații-n ghips cu lunile!!... (N.A.: Puțin revoltată, puțin sinceră și puțin încălțată.)

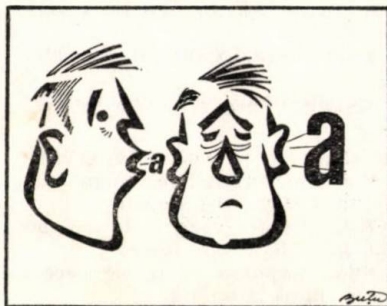
Un antrenor : Fotbaliștii e niște elevi și antrenorii e profesorii lor, care nu trebuie să bea cu fotbaliștii care e susceptibili ci să fie bine pregătiți și buni petagogi. Asta e, bineînțeles, în mare.

Un suporter bețiv : N-am mai văzut un meci de la revelion, pentru că vin coleguții la stadion cu sticle de vin, milițienii le opresc la poartă și eu stau acolo și beau gratis.

Un popă : La fotbal e ca la noi: Dum-nica, plouă-ninge, credincioșii vin, îl pomenesc pe Domnul și pleacă.

Un mort : Mi-aduc aminte perfect: au luat oltenii campionatul, a căzut Rapidulețul în B și...

MIRCEA CÎRLOANȚA

ANECDOTE

Aflindu-se într-o societate aleasă, Voltaire vorbește în termeni foarte elogiași despre poetul și naturalistul german Albrecht von Haller.

Unul dintre ascultători îl întrerupe:

— Dar, domnule Voltaire, îl lăudați pe domnul von Haller care are despre dumneavoastră o părere cu totul opusă.

— Probabil, răspune Voltaire. Cu siguranță că ne înșelăm amândoi.

În tren controlorul întreabă pe un domn de ce se află la clasa întâi când are bilet de clasa a doua.

— Pentru că se stă mai comod, domnule!

În tren

CONTROLORUL: Vă aflați într-un compartiment de nefumători, domnule.

CĂLĂTORUL: Știu și nu fumez.

CONTROLORUL: Da, dar aveți pipa în gură.

CĂLĂTORUL: Ei și? Am și ghetele în picioare și cu toate astea nu merg.

La Londra. O dimineată cu ceață groasă. Nu se vede nimic la mai mult de cinci metri distanță. Domnul Joyce urmează îndeaproape o mașină care îi deschide drumul. Dar iată că șoferul primei mașini frânează brusc. Domnul Joyce frânează și el, dar nu poate evita ciocnirea. Cei doi șoferi coboară și domnul Joyce întreabă:

— De ce ați frinat așa de brusc?

— Scuzați-mă, nu puteam merge mai departe, sînt în garașul meu!

Domnul Dujardin și-a terminat desertul. Plătește, își ia mantoul și pleacă. La ieșire îl oprește cineva:

— Iertați-mă, sînteți cumva domnul Redon?

— Nu, vă înșelați, nu sînt domnul Redon.

— Eram sigur... pentru că domnul Redon sînt eu, iar mantoul pe care l-ați luat este al meu.

Un pictor se instalează pe cîmp să picteze un tablou. În fața lui o fată paște oile.

— Domnișoară, vreau să-ți pictez oile.

— Eu nu vreau, domnule, lăsați-le albe.

Un țaran se plimă prin grădina și-și vede fiul dormind la umbra unui copac. Îl trezește și-i spune:

— Ești atît de leneș, încît nici nu meriți să trăiești sub soare!

— Știu, răspune fiul, de aceea m-am și culcat la umbră.

Un reporter îl întreabă pe un parașutist renumit:

— Cîte salturi trebuie să-ți reușească ca să-ți obții brevetul?

— Toate — răspunde simplul parașutistul.

Un pictor lipsit de mijloace materiale e în căutare de clienți. După cîțva timp un prieten, care cunoaște situația, îl întreabă:

— Ei, ai reușit să vinzi ceva?

— Da, răspune pictorul, paltonul și pantalonii.

După o partidă de tenis pierdută.

El: Niciodată n-am jucat atît de prost. Ea: A, deci ai mai jucat?...

— Vecine, îmi împrumuți și mie acordeonul dumitale pentru cîteva ceasuri.

— Vrei să înveți să cînti și dumneata?

— Nu, vreau să dorm.

Domnul X, agentului matrimonial după căsătorie:

— Escrocule, mi-ai spus că fata e proastă, cocoșată, șchioapă și că are o sută de mii de franci dotă. Și acum după căsătorie, am aflat că n-are nici măcar două sute de franci.

— Domnule, răspune agentul matrimonial, e drept că în privința dotei v-am înșelat, dar restul este absolut exact.

În aceeași casă la Paris locuiesc doi Domni Durand. Unul din ei moare, iar celălalt pleacă, a doua zi după înmormîntare, în Sud pentru afaceri. Acesta din urmă telegrafiază soției la Paris, dar din greșală factorul dă telegrama văduvei: „Sosit cu bine. Căldură insuportabilă“.

Jean răfoiește un dicționar în biroul tatălui său. La un moment dat:

— Tată, ce înseamnă Cristophor Columb 1415-92?

— Cred că e numărul lui de telefon.

HOLDE

Ce mindre, cu spicul lor greu,
Sînt holdele graiului meu!
Un bob între vise zdrobit
Înaltă miresme-n zenit,
Un altul, rodit lingă drum,
Împrăstie-al vremii parfum.
Îi vînturi în palme, sclipesc
A doină și vîers românesc.
Și lan după lan, din pămînt
Răsare-un cuvînt, și-un cuvînt,
Țesînd — însetat să-l plivim —
Al graiului fraged chilim...

Eterne, străvechi frumuseți,
Plecați-vă buza să beți
Din cupe de maci rubinii
Bobi proaspeți de rouă-n cîmpii,
Să prindeți putere, cîntînd
Recolta din faptă și gînd,
Acum, cînd din zare în zări,
Se leagănă-n largi legănări
— Ca holdele graiului meu —
O țară cu spicul ei greu.

NICOLAE ȚĂTOMIR

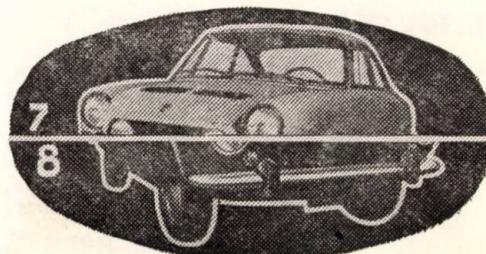
SCARA ANOTIMPURILOR

Iubirea s-a închis
într-un miez
de noapte
și s-a făcut busuioc
adormit pe vîrstă.
Liliacul a pășit
pe pragul primăverii
să adune trecerile
uite.
Eu vin să aprind
o luminare
pe care au uitat-o
orbii
cînd ridicau scara
nemuririi către
adîncimea suflutului meu
legănat
între păcat și izbîndă.
Viscolul de miazăzi
s-a trezit în flori
de crin,
viscolul de miazănoapte
mă cheamă la răvășitul
anotimpurilor.

LUDMILA GHÎTESCU

Aveți un minut la dispoziție pentru a „moneta” corect mașinile.

Mîndră e păpușa mea

*Prinde-o boare de răcoare,
Ușurel să se strecoare
Printre razele de soare
Să-mi dea aurul din ele,
Să-i lucrez păpușii mele
Fotă, bete-n cingătoare
Și o ie încrustată
Doar cu fir de aur, toată.
Nu-mi ajunge de maramă?
Să-mi ajungă, ține seamă
Că de nu-i din borangic,
Nu-ți mai cer nicicînd, nimic.*

VIORICA TOMESCU

MINI-DICȚIONARUL LITORALULUI

COLAC DE SALVARE — ...Altmin-
teri — și luminare!

EFORIE SUD = ... Euforia soarelui

FLUX ȘI REFLUX = Respirația
mării

GEAMANDURA = Locul de unde
marea-i ... mare!

IAURT = Aliment — unguent!

MEDUZA = ... Biologie în aspic!

NĂMOL = Alifia pămîntului!

NISIP = Materie primă pentru con-
fecționarea ... castelelor!

NUDISTA = Evă ... desfrunzită!

PESCĂRUȘ = „Pescar“ ... pe cont
propriu!

SALVAMAR = ... Înger de apă

SIRENA = Fata Morgana ... cu coa-
dă

VALURI = Cute pe fruntea încrun-
tată a mării!

D.C. MAZILU

EPIGRAMĂ

Lui Zeno Ghițulescu, autorul volumului de
versuri „Disc“, apărut la Cartea Românească

*S-a sbuciumat atît, și-acum iată,
Cu chiu cu vai și-a scos a doua carte.
Ca orice „disc“, o cititor mă iartă,
E bine s-o arunci cît mai departe!*

AUREL HOLIRCĂ

CRONICA DRAMATICĂ EPIGRAMATĂ

La Teatrul mic
se joacă piesa „După cădere“

Vizionată cu plăcere,
Piesa a făcut rețetă.
Este singura cădere,
Care văd că se repetă.

La Teatrul de revistă
se joacă „Un băiat de zahăr... ars“

Și de-a lungul și de-a latul,
Numai glume iluzorii.
Nu s-a ars numai băiatul,
S-au mai ars și... spectatorii.

GABRIEL TEODORESCU

ÎN PATRU RÎNDURI

Constatare

Pe Dunăre de-ar curge vin,
Multă lume ar vedea
Ospătarii cum tot vin
Ca să toarne apă-n ea.

Un bulevardist

L-am întrebat de dimineată:
Ce cale își alege-n viață?
Și-a zis, în culmea gloriei:
— Tot Calea Victoriei!

Epitaf unui gestionar

Zace în acest mormînt
Unul fost gestionar;
Lipsa lui de pe pămînt
Nu-i o lipsă-n inventar.

GHEORGHE GROSU

TATĂL MEU

*Tatăl meu e marinar
Pe-un vapor cît un palat.
Peste-al mărilor hotar
Taie lumea-n lung și-n lat.*

*Vede țări și vede munți
Dar cînd vine înapoi
Zice sărutîndu-mi fruntea:
„Nicăieri nu-i ca la noi“.*

*Are-n buzunar la piept
Într-un sac de piele brună
O bucată de pămînt
Din țărîna cea străbună.*

— „Ce faci tată, dece-l porți
Peste mări cu apă rece...?“
— „Cînd m-e tare dor de voi
Îl sărut și doru-mi trece“

MUNȚII – CĂRUNȚII

*Am ajuns în vîrf de munte
Ce aproape sînt de nori:
Roua ca o ploaie deasă
Cade peste brazi și flori.*

*În poiană-i cald și bine,
Dar pe vîrfuri am găsit
Neauă albă de azi iarnă
Care nu s-a mai topit.*

*Stau cu tata la răcoare
Pe zăpadă amîndoi,
Însă data viitoare
Iau și sania cu noi.*

PE PLAJĂ

*Arde plaja, e fierbinte
Să te-asezi pe ea nu-i chip.
Înapoi și înainte
Fuge marea pe nisip.*

*Scoici și pești și raci de mare
Stau sub apă și sclipesc.
Pe-o căldură-așa de mare
Zău că simt că mă topesc.*

*Fug în mare, apa-i caldă
Și-i adîncă. Nu-i de glumă,
Însă am ortac de scaldă
Un broscoi umflat, de gumă.*

*Negru tuci, cînd m-a zărit
Sanda a zâmbit mirată:
„Tii! da'ce te-ai înnegrit
Parc-ai fi de ciocolată“*

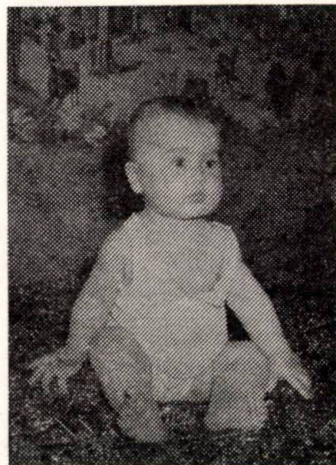
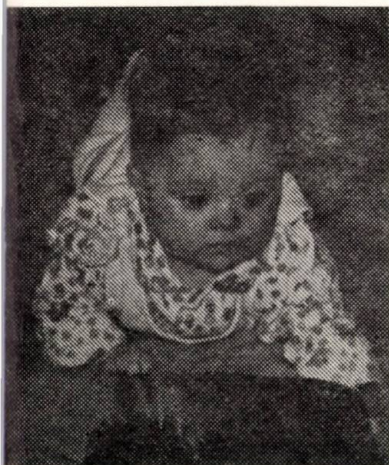
VEVERIȚA

*Vara-ntreagă stă s-adune
Nuci rotunde și alune.
Cade frunza, toamna vine
Fluierînd din zări senine.*

*Apoi iarna se arată
Înălbind pădurea toată.
Bate vîntul nu se lasă,
Ei de iarnă nici că-i pasă.*

*Veverița dragii mei
Stă ascunsă-n casa ei.
Fiindcă are ce mîncă
Pîn-s-o-mprimăvăra.*

ANA BOTIA

CELE CINCI ANOTIMPURI

Primăvara

Zăpezile ori poate mieii
fac albe dealurile toate,
zăpezile decolorate
din care urcă ghiociei.

Hambarele își varsă grîul
în brazdele abia întoarse
și-a pîine aerul miroase
și-l spală în arginturi, riul.

Pină să se aprindă teii
ne luminează iarba verde
pe care n-or s-o mai dezmierde

zăpezile,
ori poate mieii...

Vara

Dulci lighioane ale verii
lucind cu boierească blană,
voi știți că-i tot o lighioană
rotundul măr din crengi — puzderii?

Ființă pururea plăpîndă
e para galbenă și-i pruna
obrazul ce-l sticlește luna
și-i gură ce binecuvîntă.

Cu trupuri de culoarea mierii
norodul fructelor se-aude
cum calcă peste frunze crude,

dulci lighioane
ale verii...

Vacanța

Spre slavă Străvezimii-Tale
vacanță mare, pot aduce
împărății cu iarbă dulce
să-ți lumineze cer și cale.

E vremea jocurilor, vreme
în care mărul, ionathanul
ne-alungă-ntr-un cotlon ghiozdanul,
smeie și mingi prind să ne cheme.

Oștiri cu steaguri triumfale,
ne războim, cu lănci și scuturi
cu albe, hoardele de fluturi,

spre slava,
Străvezimii-Tale...

Toamna

Rămase de la maica-mare
sînt pline, străchini și ulcioare
cu nucile
căzute pe toate ulucile,
cu turbure
must de strugure
cu merele, coapte
și cu laptele.

E timpul, vacanță, să-ncheiem
socotelile:

sînt gata cărțile, cernelurile,
e gata
penarul dăruit de tata,
gata caietul cu teme —
prima temă: cum să mă scol mai devreme
din cuibul meu, din casa cu odoare

rămase
de la maica-mare...

Iarna

Ce scrie zăpada, ce scrie,
pe drumul dinspre copilărie,
ce scrie ea cu alb
peste alb
cu litere pe care
nu le ia din abecedare?

Scoate din găoace
literele cuvîntului pace,
literele le scrie
ale cuvîntului bucurie?

Oare cum de nu-ngheață
literele cu gingașă față
și subțire mers
de cîntec și vers?

Ce scrie zăpada,
ce scrie?

ION ANTIM

DOUĂ POVEȘTI

de OCTAV PANCU IAȘI

Un pumn de răbdare

Odată a venit la mine un băiețel și m-a întrebat:

— Spune-mi, te rog, cât trebuie să mai aștept ca să ajung mare? M-am săturat să tot fiu mic.

Să știți că n-ați ghicit dacă vă închipuiți că, în loc să-i răspund, pisălog cum sînt, m-am apucat să întreb la rindu-mi de ce s-a săturat. Știam și fără să-mi spună el. Și eu am fost copil, pe cuvînt că am fost, și cunosc destul de bine cîte necazuri ai numai din cauza tablei înmulțirii.

Asta fără să socotim problemele cu nuci și mere, subiectele care se prefac a fi predicate și predicatele care se deghizează în subiecte, numai și numai ca să te incurce.

Asta fără să mai socotim că pentru fiecare strănut de-al tău mama intră-n panică: „Vai, n-o fi răcit băiețelul, vai, nu l-o fi tras vreun curent!“. Tata telefonează la policlinică și bunica iese înaintea doctorului ca să-i explice, încă de la poartă, că de cînd e ea n-a văzut un strănut mai periculos.

Asta ca să nu mai socotim că un capăt de luminare ai și tu și pe acela ți-l aruncă din buzunar, uite-așa, deaia, pentru că „cine a mai văzut un băiat care să țină în buzunar un capăt de luminare?!“

Asta...

Dar cred că v-am convins de ce nu l-am întrebat, la rindu-mi, pe băiețel nimic, ci i-am răspuns deodată:

— Pînă o să fii mare mai ai foarte puțin.

— Crezi? s-a bucurat băiețelul.

— Sînt sigur, i-am răspuns. Totul e să mai ai nițică răbdare.

— De unde aș putea să fac rost măcar de un pic, de un virf de cuțit ori de o firimitură de răbdare?

— Îți dau eu, i-am promis. Am destulă. Adică vreau să spun, am atîta cît îmi trebuie pentru nevoile mele și pot să mai dau o parte și altora. Nu un virf de cuțit sau o firimitură, cum crezi tu, ci un pumn întreg. Am destule păcate, dar zgîrcit nu sînt.

— Și cînd mi-l dai? m-a întrebat băiețelul.

— Oricînd, i-am răspuns.

— Azi?

— Ca să fiu sincer, aș prefera mîine. Azi am niște treburi. Mi-ar conveni mai mult mîine.

— Bine, a spus băiețelul, mulțumesc frumos și o să vin mîine.

Dar mîine n-a putut veni pentru că a avut de rezolvat o problemă cu mere și nuci și a mai avut de muștruluit subiectele să stea la locul lor și predicatele să-și vadă de treaba lor.

Și a venit iar un mîine, și băiețelul tot n-a putut veni pentru că a strănutat și strănutul s-a prefăcut în guturai, un guturai care de cînd e bunica bunică n-a văzut altul mai periculos.

Și iar a venit un mîine, și băiatul tot n-a putut veni — i s-a întîmplat ceva cu un capăt de luminare, nu știu exact ce, dar bănuiesc că ceva ce se poate întîmpla cu un capăt de luminare găsit într-un buzunar.

Și uite așa a trecut timpul și, văzînd că băiețelul nu mai vine la mine, m-am dus eu la el. L-am găsit un bărbat înalt și voinic. Lucra nu mai țin minte ce și-a trebuit să-l aștept ca să-i pot spune că i-am adus pumnul de răbdare făgăduit.

— Care pumn de răbdare? m-a privit el mirat. Am destulă. Adică, vreau să spun, am atît cît îmi trebuie pentru nevoile mele și pot să mai dau o parte și altora. Chiar ieri o fetiță mi-a cerut să-i dau un pic. A zis că vine azi, dar probabil s-a luat cu treaba și n-a ajuns încă...

Mare șmecher mai sînt! N-am pereche de șmecher ce-s! Eu știam că fetița n-o să vină, dar nu i-am spus.

Spun numai ce-mi place mie. Nu vă supăra, cred.

*

Pomul care face ciori

Să vă spun de la început, ca să n-avem vorbe pe urmă: aceasta este o poveste despre un băiat care, într-o zi, a fost tare prostuț; într-o zi, în loc să înghită pilulele de deșteptăciune, așa cum face fiecare copil, el a înghițit celelalte pilule, acelea care sînt interzise copiilor.

Cînd l-am întîlnit eu, băiatul tocmai se întreba cum se numește pomul care face ciori. Cel care face mere se numește măr, cel care face prune se numește prun, ba nostimada e că pînă și cel care face portocale se numește portocal, de ce oare n-o fi știind el sau n-o fi avînd nume pomul care face ciori? Că de existat, exista, îl văzuse plin de ciori, fusese pesemne un an bun și pomul aproape că se apleca de atîtea ciori.

— A, i-am spus eu, care mă pricep deopotrivă de bine și la pomi, și la ciori, pomul acela nu face ciori, ciorile vin doar și se așează pe crengile lui.

— Și cînd se coc cad? m-a întrebat băiatul.

— Nu, i-am răspuns eu, care, pe lingă pomi și ciori, mă pricep și la coaceri. Ciorile nu se coc.

— Rămîn verzi? m-a întrebat băiatul.

— Nu, i-am răspuns eu, care, pe lingă pomi, ciori și coaceri, mă pricep și la culori. Ciorile sînt negre, numai negre.

— Cît de negre? m-a întrebat băiatul.

— Foarte negre, așa cam ca o locomotivă neagră ce trece noaptea printr-un tunel, i-am răspuns eu, care, pe lingă pomi și ciori, și coaceri, și culori, mă mai pricep și la locomotive, nopți și tuneluri.

— Am înțeles, a spus băiatul, dar tot nu m-ai lămurit cum se numește pomul care face ciori.

— Asta pentru că, i-am spus eu, una e pomul și alta ciorile. Pomul nu face ciori. Ciorile vin doar cîteodată în vizită la pom.

— Da'merele cînd vin în vizită la măr? m-a întrebat băiatul.

— Cu merele e altceva, i-am răspuns eu, care, pe lingă pomi și ciori, și coaceri, și culori, și locomotive și nopți, și tuneluri, mă mai pricep și la mere. Cu merele e cu totul altceva. Ele cresc chiar în măr.

— Și după ce cresc zboară? m-a întrebat băiatul.

— A, nu, i-am răspuns eu, care, pe lingă pomi, și ciori, și coaceri, și culori, și locomotive, și nopți, și tuneluri, și mere, mă mai pricep și la zboruri. Merele nu zboară, ele cad.

— De unde cad dacă nu zboară? m-a întrebat băiatul.

— Din măr, i-am răspuns eu.

— Și ce fac merele în măr? m-a întrebat băiatul.

— Fac ce fac și ciorile, i-am răspuns eu. Stau.

— Am înțeles, a spus băiatul, mi-ai explicat foarte bine și am înțeles. Te mai rog numai ceva...

— Ce?

— Să-mi spui cum se numește pomul care face ciori.

...Cînd m-am trezit din leșin era a doua zi, și băiatul, a doua zi, n-a mai uitat să înghită pilulele de deșteptăciune, așa cum face orice copil, astfel că, de îndată ce m-a văzut, m-a întrebat:

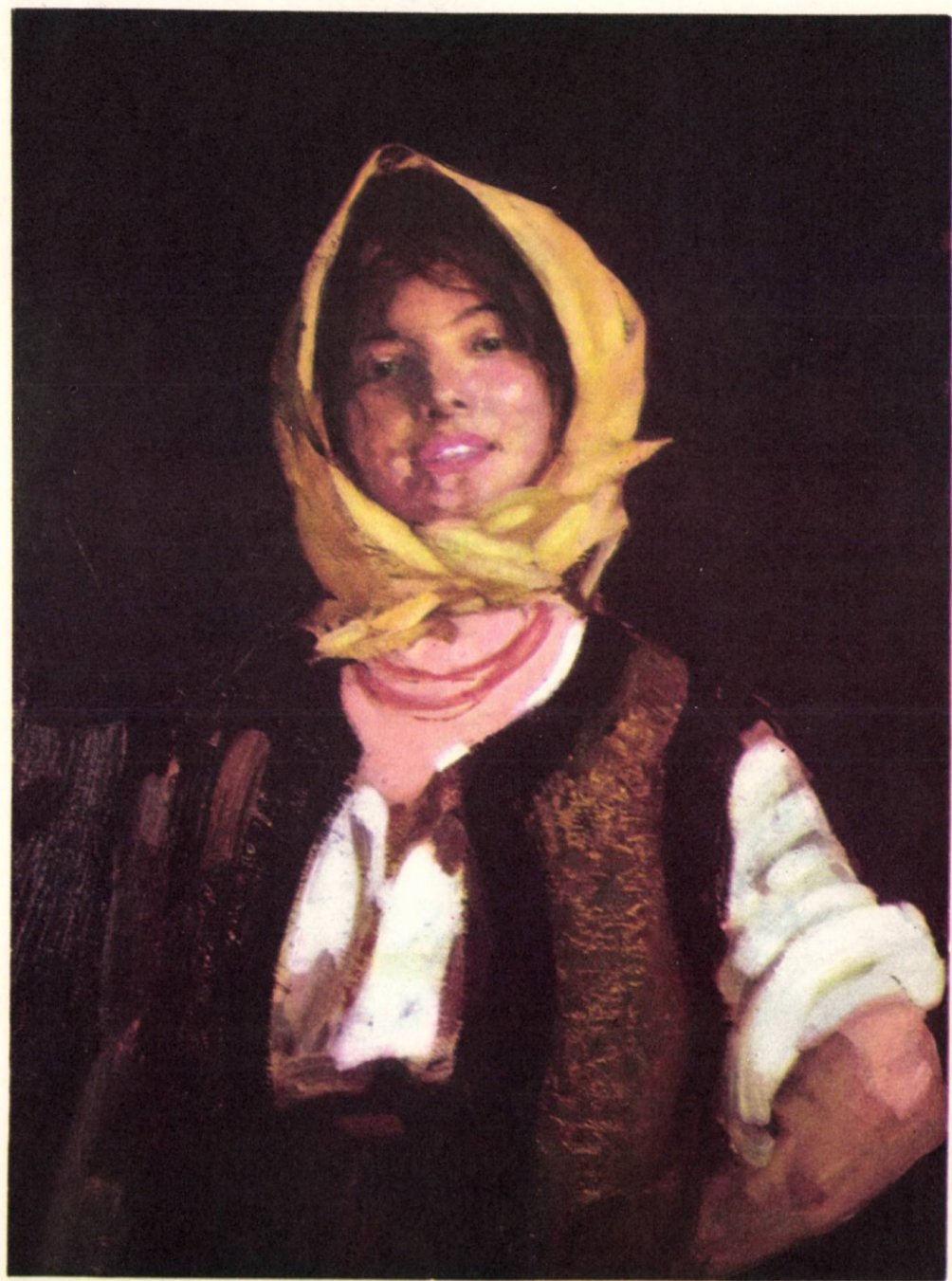
— Știi să ții un secret?

— Știu, i-am răspuns eu, care, pe lingă că mă pricep la pomi, și ciori, și copaci, și coaceri, și culori, și locomotive, și nopți, și tuneluri, și mere, și zboruri, știu grozav de bine să țin un secret.

— Bine, a spus băiatul, atunci află că nu există pom care face ciori.

— Îmi pare foarte rău, foarte rău, i-am răspuns eu trist. Dacă nu există, despre ce-o să mai stăm de vorbă?!

Din volumul în pregătire „PERE ALESE”

SOMN DE PRIMĂVARĂ

pentru Nora

Ei, da, uite, cum dintr-o nimica toată a ieșit un început de floare, cleioasă și udă, ca și cum ar fi ieșit din coaja unui ou.

Dar uite aici, cîți pui pe lîngă cloșcă, prea mici, prea iuți, și ciripesc subțire și umed și ascuțit.

Dar și în jurul raței, uite cîți boboci, aproape fără gene, cu niște cotoare doar și fac toți subțire și caraghios mac-mac-mac-mac... Dar și gîsca e înconjurată de... dar ce-ar fi ăștia așa, parcă nici nu știu merge pe picioarele lor subțiri, cu laba lată și transparentă, ga-ga-ga-ga...

Iapa are un mînz, tremură, își scutură mereu capul, nedumerit, parcă e într-un loc necunoscut, dar, de fapt chiar este într-un loc necunoscut, el parcă n-a mai fost niciodată în curtea asta, n-a mai văzut ieslea, grajdul, paianjenii aceștia de sub grinzile vechi, mucegăite; uite, iese în curte și soarele primăverii îl sperie, vede, dar oare vede? — poate nu i s-a luat încă pielea aceea de pe ochi — dar simte, speriat, mulțimea de purceluși, roșii, umezi și ei, cu urechile căzute, cu burțile lor mici atingînd pămîntul, îi aude cum grohăie subțire și i se lovesc de picioarele lui subțiri, tremurînde, cu părul zburlit, se lovesc de copita lui mică și moale și el nechează — chemînd ajutor și iapa îi răspunde din grajd și țîșnește pe ușă și vine gră-

bită și nechează cu dragoste, îl mușcă ușor, ca și cum ar vrea să-l sărute și se rotește în jurul lui, apoi se oprește și el o simte și cu botul lui fraged aduldmeacă și îi găsește, pipăind pîntecul mamei, îi găsește ugerul și suge laptele amărui și cald și e bucuros și copitele îi freamătă și coada se zbate.

Pisica stă tolănită la soare, privește la toate astea, de acolo, de pe acoperișul fîntinii, are dedesubt umbra răcoroasă a fîntinii și aici, soarele fierbinte, trupul ei greu în care se zbat ființele care așteaptă se oglindește în apă prelung, unduind nesigur prin crăpăturile acoperișului, toarce acum și privește mieii zburdînd prin curte, amestecați cu iezii isteți, cu urechile ridicate, pestriți, care țopăie și își cheamă mamele ca niște drăcușori buni, roșcați, alții cu pete negre; dar pisica îi privește cernut, cu ochii închiși pe jumătate și se chinuie și se zbate acum și iată se aude un mieunat umed și privește în spatele ei și vede pisoiul acela mic, roșcat, umed, mieunînd, cu ochii încă închiși, cu gura roșie, deschisă, mieunînd nespus de subțire și de umed și ea, pisica, așteaptă alt mieunat și nu mai vede nici mînzul sugînd și zbătîndu-și capul, nici iezii, nici puii de gîscă, nici pe cei de găină și nici căruța din curte.

Numai domnișoara Nora observă acum lucrul acesta nemaipomenit.

Căruța a făcut un căruț. Și intră în casă, aleargă să-i spună mamei; casa e pustie, nu-i nimeni în casă, numai umbra și lumina și masa. Dar lingă masă? Lingă masa asta. Ce vede? O măsuță, nouă și mică. Dar cu scaunele astea ce-o mai fi, că le știa, da, unu, doi, trei, patru... și uite acum fiecare are lingă el, un scăunaș alb, umed, ca și cum ar fi fost născut; uite încă din asta... și din asta... curge rășină... Dar lingă oglindă... lingă oglindă e o oglinjoară și ce ride parcă într-o latură, clatină din cap, se teme să nu fie vreo păcăleală.

Ei, hai și pipăie-ne — se aude un glas subțire și înțelese că e scaunul acela din care picură rășină. Te rog să-mi ștergi lacrimile, suspină scăune-lul și domnișoara Norica sare deodată și fără să-și dea seama e lingă scaun și, cu palma ei mică, îi șterge lacrimile.

— Te rog să mă ridici — văd că ești mică, domnișoara Nora, dar și eu sint tot mică, vino și ridică-mă și privește în lumina mea, se tîngue subțire oglinjoara, și o să vezi ce frumoasă și mare o să te faci.

— Dacă-i pe frumusețe vin, sigur că vin, șopti domnișoara Nora și se repezi și luă repede oglinda și se privi în ea. Aș fi frumoasă dacă n-aș avea năsucul ăsta puțin aviator, cum zicea mama.

— Dar ești frumoasă, spuse încet oglinjoara.

— Știu eu că sint frumoasă, spuse cu gravitate Nora continuînd să se uite cu uimire în oglindă. Apoi începu să-și schimonosească fața, să-și țuguie buzele, să-i arate dinții și în cele din urmă scoase limba.

Și nu mai văzu nimic, nu se mai văzu în oglindă.

— Sint aici, auzi ea. Era oglinjoara, glasul ei... Uite-mă! și o văzu: era sus, lingă oglinda mare. M-am supărat că ai scos limba la mine și am venit la mama.

Ea o privi și privind-o așa îi veni să caște.

— Ți-e somn, auzi un glas. Era al patului, își spuse ea în gînd. Eu sint, spuse patul. Și privind văzu lingă el un pat mic și alb, cu așternuturi curate.

— Vino la mine și culcă-te. Hai, să fim prieteni, auzi glasul moale, somnoros al patului celui mic.

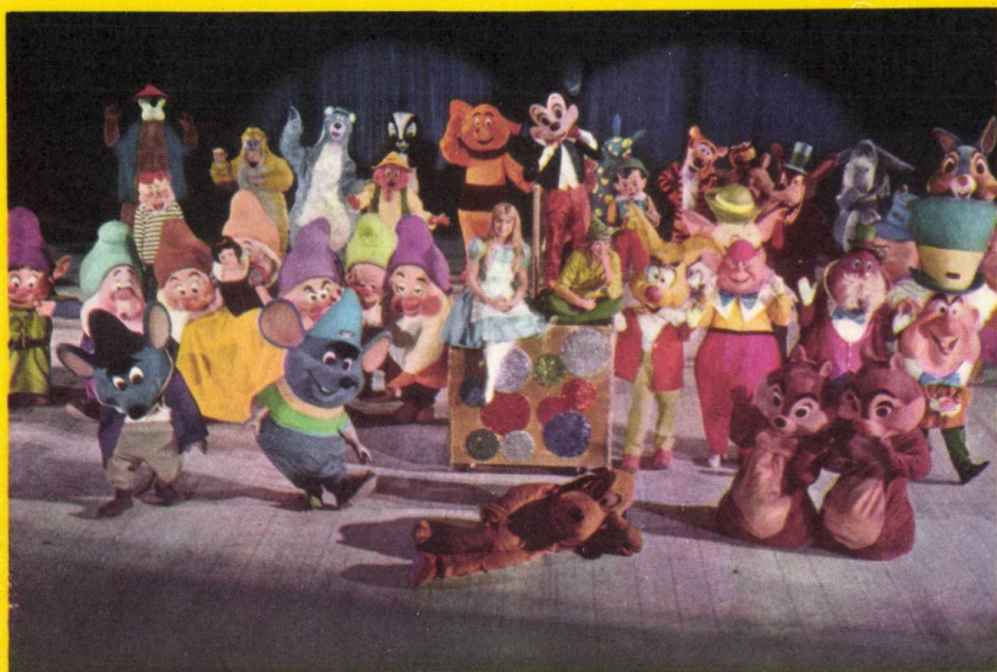
Și se duse și se lungi în pătucul acela nou, care mirosea a flori și a rășină și a frunze noi și mirosul acesta de soare umed o moleși și somnul o învăluia fără ca ea să-și dea seama.

— Cîntă-ne ceva..., auzi Nora mai multe glasuri... Cîntă-ne ca să dormim și noi și să ne facem mari...

Și Nora începu să murmure o melodie necunoscută, așa, o melodie somnoroasă care mirosea a iezi, a soare, a somn, a pui de pisică, a rățuște și mai mirosea melodia asta a oglinjoare, a scăunele și iar a ciripit subțire, a nechezat de mînji, a... A ce oare mirosea, poate a somn de primăvară și a suspin.

Cluj, 11 august 1974 — duminică.

VULPEA ȘI URȘII

*Doi urși mici, de-o săptămână,
Merg prin codru, MÎNĂ-N MÎNĂ.*

*Le-a promis vulpea, gălbuia,
Niște pești DE MÎNA-NTÎIA.*

*Spune-un urs: „Ce nenoroc!
De-o veni, PUN MÎNA-N FOC“.*

*...Vulpea, fără îndoială,
N-A VENIT CU MÎNA GOALĂ:*

*— Hei, voi, urși, vecini iubiți!
BATEȚI MÎNA și plătiți.*

*Din bătrîni, știu una bună:
CE-I ÎN MÎNĂ NU-I MINCIUNĂ.*

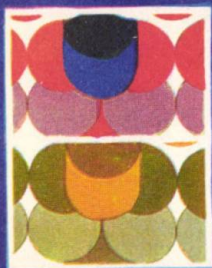
*Uite coșul plin cu pește.
Cine cumpără, plătește.*

*Vulpea, banii-i ia-n tăcere
Rîde-apoi și-n codru pierde,*

*Căci în coș erau urzici,
Două broaște și-un arici.*

*Urșii triști pornesc spre casă:
„NE-NCAPÎ TU PE MÎNĂ, lasă“!*

NICOLAE NASTA

CENTRALA INDUSTRIEI MĂTĂSII, INULUI ȘI CÎNEPII

BUCUREȘTI — B-dul Ghencea nr. 134, sector 6

Telefoane: 31.64.00; 31.48.40; 31.53.01

Telex: 01183758 sau 011758

MĂTASEA NATURALĂ rămîne vedeta de necontestat a tuturor anotimpurilor.

Din fire naturale, țesute în jacard, în desene, culori și imprimeuri adaptate sezonului respectiv, Cendrala Industrii Mătăsii, Inului și Cînepii a înmănunchiat pentru dumneavoastră în ultima colecție cele mai moderne țesături pentru rochii, cravate, baticuri, eșarfe, toate la un loc reprezentînd un adevărat eveniment comercial.

CENTRALA INDUSTRIEI MĂTĂSII, INULUI ȘI CÎNEPII

BUCUREȘTI — Bdul. Ghencea nr. 134, sector 6

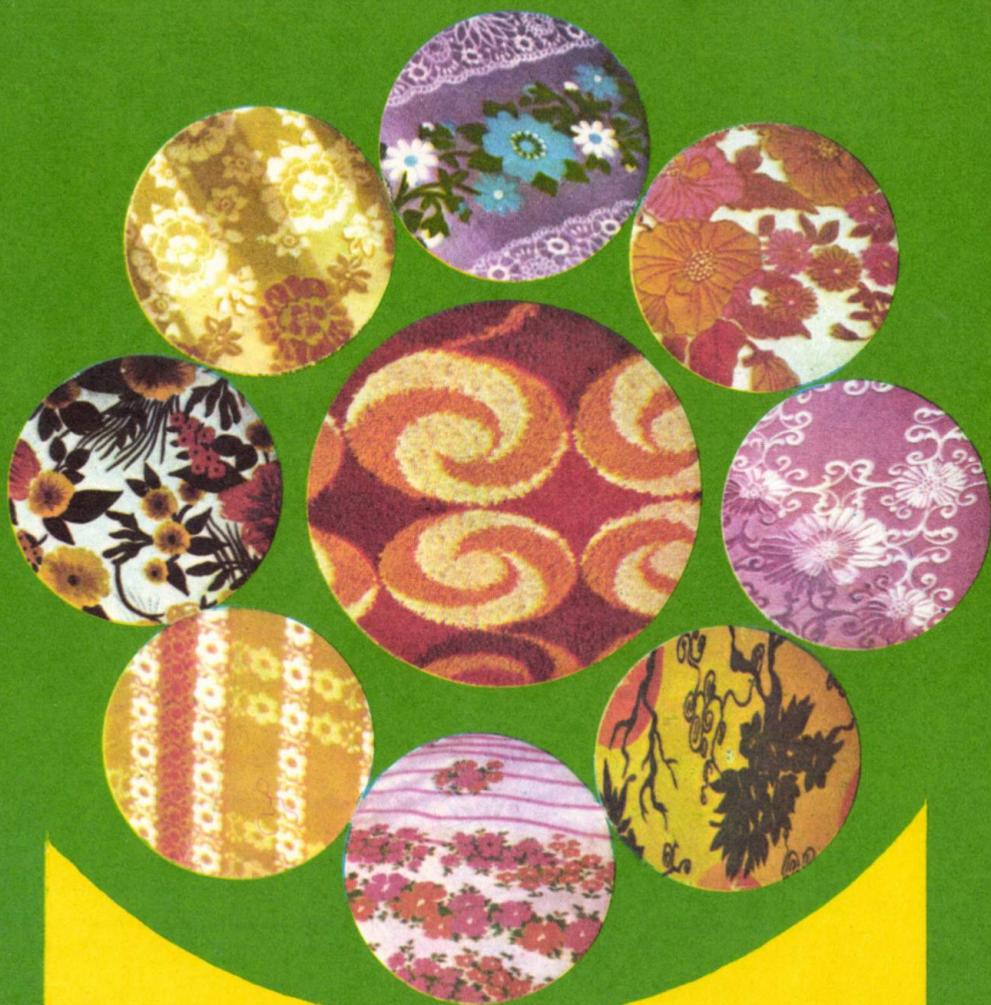
Telefoane: 31.64.00; 31.48.40; 31.53.01

Telex: 01183758 sau 011758

Apreciate în țară și peste hotare datorită calității superioare, țesăturile de in și în amestec cu polies-ter, iuni, desenate și imprimate într-o gamă colo-ristică foarte variată și modernă, vă sînt oferite de întreprinderile specializate din cadrul Centralei Industrii Mătăsii, Inului și Cînepii.

Țesăturile sînt ușoare, rezistente, adecvate pen-tru confecționarea rochiilor, sacourilor, pantaloni-lor, ansamblului de două piese pentru lucru și pentru orele dumneavoastră de destindere; fiind răcoroase le recomandăm în mod special pentru sezonul cald.

Nu uitați, în anul 1975 **CENTRALA INDUSTRIEI MĂTĂSII, INULUI ȘI CÎNEPII** reînoiește sortimentul de țesături din fire naturale în combinație cu fire sintetice, realizînd un nou sortiment de articole gen stofuliță din poliester texturate, în desene și culori vii, moderne, atrăgătoare, pentru rochii, ansamblu două piese, bluze etc., plăcute la purtat, neșifonabile și ușor de întreținut.

UNIUNEA JUDEȚEANĂ A COOPERATIVELOR MEȘTEȘUGĂREȘTI DIN SATU-MARE

prin
„CASA DE MODĂ”
Satu-Mare

care cuprinde:

- coop. «Munca»
- coop. «Metal-Lemn»
- coop. «Constructorul»
- coop. «Textile-Tricotaje»,

PRODUCE

confecții pentru femei, copii
și bărbați;
încălțăminte, marochinărie;
confecții din piele, tricotaje,
pălării, bijuterii,
atît pentru piața internă cît și
pentru cea externă.

„ARGEȘEANA“ PITEȘTI

O FIRMĂ CARE CREIAZĂ MODĂ

14 milioane m.p. stofe anual

- Peste 350 de modele și desene noi în fiecare an, realizate cu 75 de nuanțe coloristice!
- Stofe pentru toate vîrstele, de la noul născut pînă la... octogenari
- Cadre cu înaltă competență profesională, aparatură, mașini, instalații și utilaje, care reprezintă ce e mai modern în materie, asigură calitatea ireproșabilă a produselor
- Milioane de oameni, din multe țări, preferă să se îmbrace cu stofele «Argeșenei»...!

Titlul consemnează o realitate de fapt și ne-a fost sugerat de o replică a tovarăsei ing. Gündisch Mathilde, directoarea întreprinderii, în fața căreia am încercat o mică «diversiune»:

— Produsele dumneavoastră nu prea țin pasul cu moda...

— Ar fi prea ușor pentru noi doar să copiem ce fac alții, și înțeleg că acuzația a avut rol de «stimulator de orgoliu», de a mă ambiționa să vă prezint argumentele care să confirme contrariul.

— Recunosc că mi-ați ghicit intenția, dar cred că răspunsul necesită lămuriri suplimentare. În primul rînd, de ce ziceți că este ușor să țineți «ritmul» modei în acest domeniu?

— Tehnica din dotare și competența profesională a cadrelor noastre — competență dată de o calificare superioară și de o îndelungată experiență — pot garanta preluarea oricărui model nou, chiar în ziua apariției lui — dacă vreți. Pentru noi însă, nu constituie un titlu de mîndrie să ținem — cum ziceați — pasul cu moda, considerînd că acest fel de activitate înseamnă, de fapt, să «ținem trenu» modei. De aceea, scopul nostru, eforturile noastre sînt canalizate să CREĂM și să IMPUNEM modă.

— Spuneți ceva, «la modul general», despre cadrele dv. și despre tehnică. Ar fi interesante și cîteva argumente concrete, care să ne întărească convingerea că din mina unor asemenea oameni și din asemenea mașini nu pot ieși decît produse ireproșabile.

— Deși fabrica noastră nu are decît 5 ani și ceva, avem filatori, în toate fazele procesului de producție, care au o vechime în meserie între 15—30 de ani, cum sînt maeștri Andrei Szocz, Petre Muțiu, Pantelimon Bădilă, Vasile Aniculesei și încă mulți alții, ca și în țesătorie, de altfel, de unde amintesc doar pe Ioan Șerb, Vasile Stan, Constantin Pascu sau Vasile Achim...

În privința mașinilor și utilajelor, îmi este greu să aleg câteva exemple pentru simplul motiv că **TOATE** reprezintă ultimele cuceriri ale științei și tehnicii în domeniul respectiv. Iată, de pildă, mașinile de bobinat «Schlafhorst», care curăță firul de orice impuritate, leagă firul între două canete, elimină porțiunile de fir cu defecte și reface legătura — toate aceste operațiuni efectuându-se automat, prin programare electronică. Celulele fotoelectrice de la urzitoarele «Benninger» nu numai că opresc utilajul când se rupe un fir, dar și indică locul unde s-a rupt firul; răboaiele automate «Imatex» pot să producă ore în șir fără ca țesătoarea să miște un deget, dar noile mașini de țesut, fără suveică — STB 2-216 — de asemenea automate, introduse pentru prima dată în 1974, dau o producție dublă în condiții de calitate și mai înalte; mașinile de uscat — termofixat și decatat — final asigură ștofelor noastre tușul și neșifonabilitatea care le fac căutate de mulți beneficiari, mai ales că în privința coloritului putem realiza 75 de nuanțe de culori!

— Ce elemente vă fac să afirmați că stofele «Argeșenei» sînt căutate?

— Ca element statistic am proporția de peste 80 la sută (!) din producția noastră, care este solicitată pentru confecții de export. Desigur această cerere este determinată de garanția pe care o prezintă marfa prin elementele enumerate mai înainte la care se adaugă — dar nu în ultimul rînd — faptul că, anual, realizăm **PESTE 350 MODELE ȘI DESENE NOI** — adică ceea ce spunem la început: nu copiem, ci creăm!

— Cine crează aceste modele și desene noi?

— Se poate spune, fără exagerare, că întregul colectiv crează! Referindu-ne, însă, la activitatea de specialitate — în exclusivitate — aceasta se realizează de un colectiv bine pregătit, talentat, care dispune de o adevărată microfabrică, cu mașini și utilaje pentru toate fazele procesului de producție. Avem 5 laboratoare pentru cercetarea tuturor proprietăților fizico-mecanice și chimice ale fibrelor și firelor, pentru încercări, precum și alte laboratoare de metrologie — toate dotate cu cele mai recente realizări în materie de aparatură.

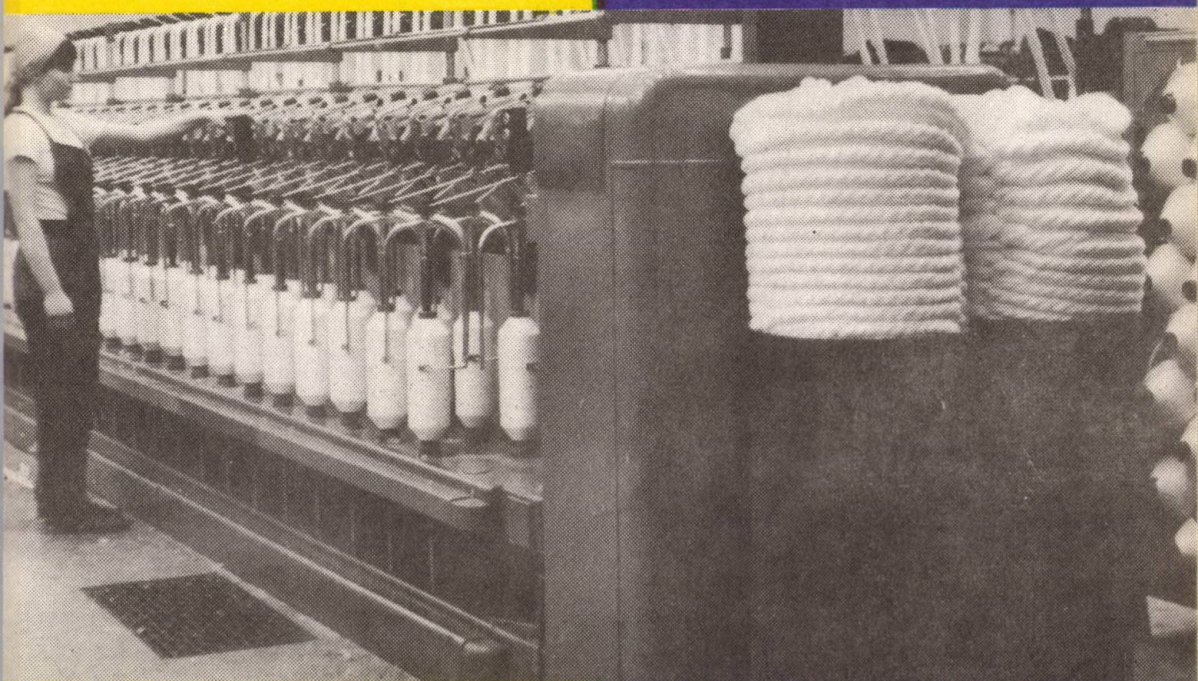
— Pentru ce categorii de beneficiari produceți stofe?

— Pentru toate vîrstele, de la noul născut pînă la cel mai vîrnac omătît pentru femei cît și pentru bărbați.

— O ultimă întrebare: după ce ne-ați convins de competitivitatea stofelor dv. am fi împăcați să știm că și din punct de vedere cantitativ...

— Puteți să fiți liniștiți și în această privință: față de capacitatea proiectată a unității, am reușit să producem mai mult cu aproape 2 000 000 kg fire anual la filatură și alte două milioane m.p. stofe la țesătorie...

Și dacă vreți să subliniați, și aceste producții peste capacitate au fost depășite: numai în 1974 am realizat în plus cca. 90 000 kg fire și 75 000 m.p. stofe!

U.J.E.C.O.M. MARAMUREȘ

Cu sediul în BAIA MARE

execută prin cele 11 unități răspândite în întreg județul o mare gamă de lucrări pentru populație. Astfel:

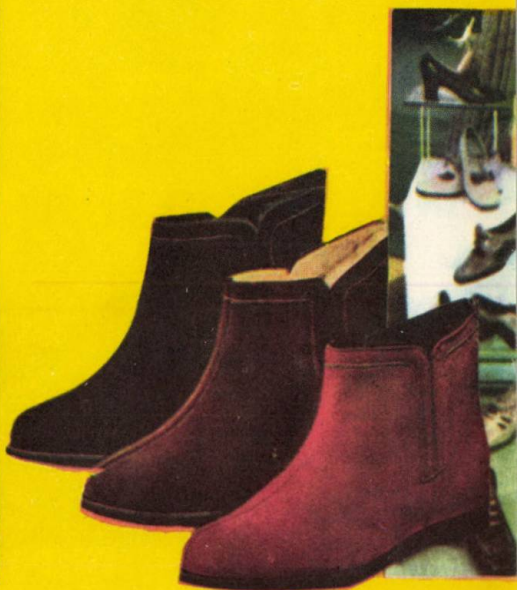
- Cooperativa «Unirea» — Baia Mare, strada Baia Sprie nr. 58 — stă la dispoziția publicului cu secții de croitorie la comandă, tricotaje pentru femei, bărbați și copii, lenjerie pentru toate sezoanele.

- Cooperativa «Mogoșa» — Baia Mare, strada Nisiparilor nr. 25 — execută articole de încălțăminte, marochinărie și blănărie, pentru «Romarta» și pentru export.

- Cooperativa «Gutinel» — Baia Mare, strada Minerilor nr. 13 — execută produse de metal și de sticlă metalizată, și asigură întreținerea obiectelor de uz casnic: frigidere, aspiratoare, aparate radio și televizoare, mașini de spălat rufe; iar prin secția din strada Victoriei nr. 98 execută reparații și întrețineri de autovehicule; în strada Mărgeanului nr. 7 există o secție care execută mobilă la comandă pentru piața internă cit și pentru cea externă.

- Cooperativa «Progresul» — Baia Mare, strada Scintei nr. 18 — execută construcții de instalații sanitare, electrice și de încălzire centrală. Aceeași cooperativă mai posedă și secții de cosmetică, manichiură, pedichiură, coafură, frizerie și foto.

- Cooperativa de invalizi «Drumul nou» — Baia Mare, strada Muncii nr. 2-A pune la dispoziția publicului servicii de spălătorie, boiangerie, deratizare și dezinfectare;

U.J.E.C.O.M. MARAMUREȘ

de asemenea produce: măști, perii și carto-
naje.

- Cooperativa «Mara» — Sighetu-Marma-
ției, strada Vasile Alecsandri nr. 5 — produce
confecții și tricotate pentru toate vîrstele,
pentru piața internă cît și pentru export; de
asemenea, dispune de secții de boianerie,
curățătorie și spălătorie.

- Cooperativa «Meșteșugarul» — Vișeu de
Sus, strada V.I. Lenin nr. 18 — dispune de sec-
ții în care se execută confecții și plăpumi.

- Cooperativa «Țibleşul» — Tg. Lăpuș,
piața Eroilor nr. 22 — execută prin secțiile
sale de mică serie: confecții, tricotate și
covoare.

- Cooperativa «Deservirea» — Baia Mare,
strada Gh. Șincai — produce încălțăminte,
confecții din piele și obiecte de uz casnic;
de asemenea, execută reparații auto-moto și
radio-T.V.

- Cooperativa «Viitorul» — Șomcuta Mare
produce confecții diferite și încălțăminte.

Uniunea județeană a cooperativelor mește-
șugărești din Maramureș este dotată și cu un
«Sector de proiectări și decorațiuni», situat
în strada Baia Sprie nr. 58-A, unde se execută
proiecte, lucrări de decorațiuni interioare,
lucrări de compactorie și legătorie.

- Prin calitatea și promptitudinea execuțiilor,
unitățile Uniunii județene a cooperativelor
meșteșugărești din Maramureș și-au cîștigat
un deosebit prestigiu.

CENTRALA FABRICILOR DE BERE, SPIRT și AMIDON a lansat un nou sortiment de bere ușoară, de 6,5%, cu un conținut redus de alcool, de culoare deschisă, răcoritoare, cu gust amărui și aromă plăcută de hamei.

Acest nou produs de bere se fabrică în orașele:

- Craiova — cu denumirea «Stadion»
- Constanta — cu denumirea «Pescăruș»
- Brașov — cu denumirea «Camping»
- Oradea — cu denumirea «Sport»
- Sibiu — cu denumirea «Strand»

CENTRALA FABRICILOR DE BERE, SPIRT ȘI AMIDON

Doriți să aveți o plăcere în timpul dvs. liber? Consumați delicioasele lichioruri aperitiv, preparate pe bază de extracte din plante și fructe aromate.

Se pot consuma în stare naturală, înainte de masă, sau cu gheață în cocktail.

Lichioruri aperitiv — din fructe

Aperitiv Fructe
Aperitiv Dumbrava
Aperitiv Select
Griottes Brandy
Consul Brandy
Aperitiv Cherry
Aperitiv Festival
Aperitiv Mandarin
Aperitiv Mediterana
Aperitiv Curaçao
Aperitiv de vișine
Aperitiv de cireșe
Vișinată cu Whisky
Mocca Brandy
Indian
Aperitiv Chimion special
Chimion secuiesc

Lichioruri aperitiv — din plante

Carpați
Aperitiv Vultur
Aperitiv Vinătoresc
Aperitiv Amăru
Aperitiv Unic
Aperitiv Tomis
Aperitiv Artemis
Aperitiv Aroma
Aperitiv Glacial
Aperitiv Toreador
Aperitiv Gentiană
Aperitiv de Brad
Aperitiv de coacăze negre
Mastică
Ambasador Gin
Ambasador cocktail
Club cocktail
Club aperitiv
Aperitiv Bar

CENTRALA FABRICILOR DE BERE, SPIRT ȘI AMIDON

Vă oferă o gamă variată de lichioruri fine de desert cu suc natural de fructe, cafea, sau cu arome exotice de calitate superioară; se pot consuma la prăjituri, la cafea, cu înghețată, sau cu fructe.

Gusturile dvs. vi le puteți satisface, în orele de destindere, consumînd după preferință rafinatele lichioruri:

Java

Oriental

Cleștar

Lichior de nuci verzi

Desert

Rubin

Lichior de căpșuni

Lichior de mure

Lichior de Trandafir

Aida

Lichior de Portocale

Lichior de ciocolată
cu vișine

Triple sec

Vișinată extra

Cherry Brandy

Vișinată Mocca

Lichior de cafea cu fructe

Lichior Mocca

Caffe Brandy

Cocktail de cafea

Cocktail de ciocolată

Cocktail Serata

Cremă de ciocolată
cu vișine

Lichior de vanilie

Lichior de Migdal

Lichior de Anason

Lichior de Fistic

București — Calea Rahovei 157
Telefon: 23.81.70

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

BUCUREȘTI, CALEA VICTORIEI 63-69

Fabricile de preparate și conserve din carne, aparținând Centralei Industrializării Cărnii, prin producerea unui bogat sortiment de calitate superioară, care satisface cele mai exigente gusturi ale consumatorilor — se înscriu în procesul de îndeplinire a grandiosului program politic de dezvoltare economică a țării. Creșterea producției animaliere contribuie la ridicarea industriei cărnii la parametri economici superiori. De asemenea, folosirea tehnologiilor moderne asigură prelucrarea la un înalt nivel a produselor și satisfacerea în cele mai bune condiții a cerințelor de consum din țara noastră.

Departamentul industriei alimentare, conducerea Centralei Industrializării Cărnii împreună cu colectivele de conducere din întreprinderile de industrializare a cărnii, sprijinite de oamenii muncii — au luat și vor lua în continuare toate măsurile pentru a-și aduce contribuția la îndeplinirea programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltată în țara noastră.

Telefon: 14.22.10; 14.02.45; 15.91.04; Telex: 011365

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

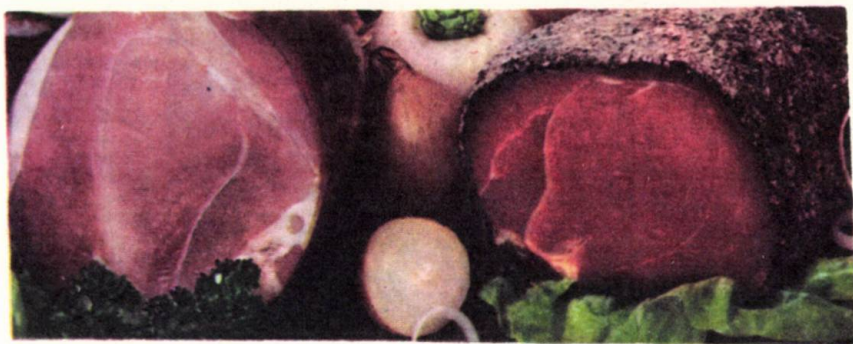
FABRICA DE PREPARATE
ȘI CONSERVE DE CARNE
«BUCUREȘTI»

Intrată în funcțiune în august 1971 și proiectată pentru ca să livreze zilnic 80 de tone de mezeluri, Fabrica de preparate și conserve de carne «București» a atins acești parametri încă din noiembrie 1972, depășind indicii în totalitate și avînd vîrfuri de producție, care ajung la 100 tone pe zi, într-o varietate de 40—50 sortimente.

Fabrica dispune de utilaje de cel mai înalt nivel tehnic, de mare productivitate.

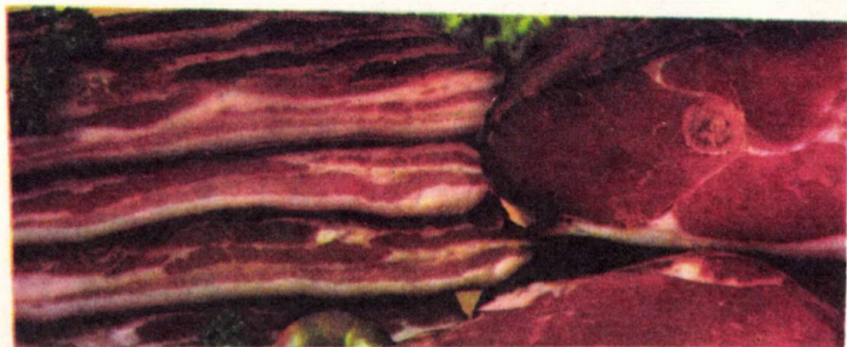

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

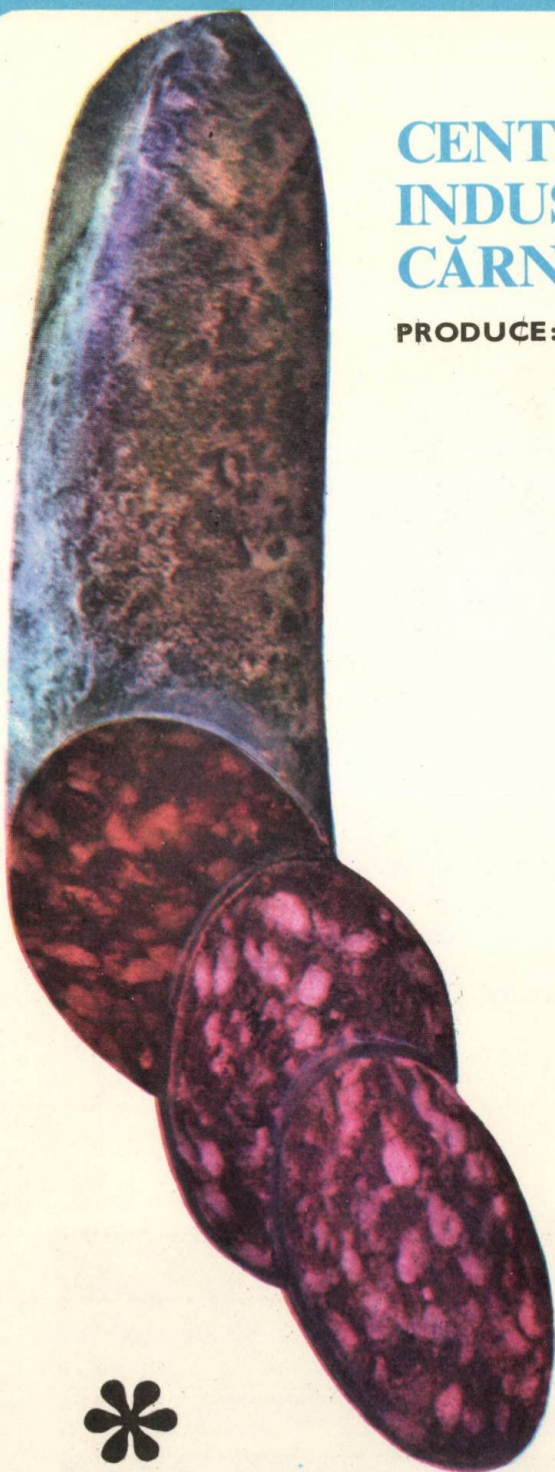
PRODUCE:

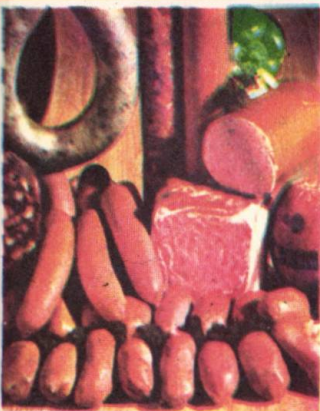
- costiță afumată
- piept afumat
- keiser
- piept copt
- piept țigănesc
- costiță Leordeni
- piept Leordeni
- ruladă Dacia
- mozaic
- ruladă București
- șuncă Pitești
- cîrnați de porc proaspeți
- cîrnați de porc afumați
- salam Victoria
- parizer de porc
- cîrnați Favorit
- crenvurști de porc
- salam Trivale
- salam de vară Felix
- salam Padina
- salam de porc
- trandafiri oltenești

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

- PRODUCE:**
- salam București
 - salam Italian
 - salam Poiana
 - salam Rusesc
 - salam Torpedo
 - salam de vacă
 - salam vinătoresc
 - salam Caraiman
 - salam de vară
 - salam Olimp
 - slănină afumată
 - slănină cu boia
 - slănină albă cu usturoi
 - tobă cal. I-a
 - tobă cal. a II-a
 - tobă cu șorici
 - tobă albă Favorit
 - tobă de casă
 - tobă presată
 - tobă cu sînge Brașov
 - tobă arădeană cu sînge
 - tobă specială Prahova
 - tobă Kiseleff
 - tobă Drobeta
 - tobă Ada-Kaleh
 - tobă Gelatin
 - caltaboși Muscel
 - caltaboși afumați cu sînge
 - caltaboși albi
 - caltaboși Banat

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

PRODUCE:

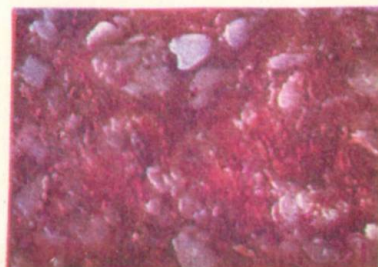
■ răcitură la tavă	■ ceafă afumată
■ piftie de porc	■ cîrnați Bicz
■ lebervurst	■ cîrnați Csabay
■ pasta București	■ cîrnați Dobrogeni
■ drob de porc	■ cîrnați extra
■ tobă Someșul, în aspic	■ cîrnați Cabanos
■ tobă Siretul, în aspic	■ cîrnați Muntenia
■ tobă Crișul, în aspic	■ cîrnați trandafir
■ tobă Oltul, în aspic	■ cîrnați Harghita
■ drob Vâlcea	

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

Produce:

- salam Teleorman
- cîrnați Bucov
- parizer cu șuncă
- șuncă mînzat
- cîrnăciori Miorița
- cremă Pionierul
- cremă Dănuț
- ciolan presat
- ciolan afumat
- Debrețin
- Frankfurten
- Cracauer
- mușchi file
- mușchi țigănesc
- oase garf afumat
- parizer de vită
- pastramă de porc
- jambon cu os afumat

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

produce:

SEMICONSERVE ȘI CONSERVE DE CARNE:

ȘUNCĂ STABILĂ ÎN ASPIC 454 GR. CUTIA

CÎRNĂCIORI APERITIVI ÎN SARAMURĂ ÎN CUTII DE 500 GR.

CARNE DE PORC CONDIMENTATĂ ÎN CUTII DE 300 GR.

CARNE DE VITĂ CONDIMENTATĂ ÎN CUTII DE 300 GR.

PATE DE FICAT ÎN CUTII DE 100 ȘI 200 GR.

PATE DE PASĂRE ÎN CUTII DE 100 GR.

CARNE DE PORC CU FASOLE BOABE ÎN CUTII DE 300 GR

COSTIȚĂ DE PORC AFUMATĂ CU FASOLE BOABE ÎN CUTII DE 300 GR.

CÎRNĂCIORI CU FASOLE BOABE ÎN CUTII DE 300 GR.

PATE «SINAIA» ÎN CUTII DE 100 GR.

produce:

SEMICONSERVE ȘI CONSERVE DE CARNE

pate sport în cutii de 100 gr.

pastă Brașov în cutii de 100 gr.

pastă Delicia în cutii de 100 gr.

pastă Dumbrava în cutii de 100 gr.

pastă Turist în cutii de 100 gr.

pate Delta în cutii de 100 gr.

pastă de carne de porc în cutii de 100 gr.

pastă de carne cu ficat în cutii de 100 gr.

pilaf cu carne de porc în cutii de 300 gr.

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

produce:

- ghiudem
- polonez
- pastramă de vacă, afumată
- picioare afumate
- coaste afumate
- șuncă ardelenescă
- șuncă presată
- crenvurști de vită
- cîrnăciori Delicia
- șuncă Bega
- salam Mistrețul
- salam Rarău
- salam Giulești
- salam Dumbrava
- limbă de vită, fiartă
- cotlet copt
- salam Turist
- cîrnați Turist
- cîrnați Burdujeni
- cîrnăciori pentru bere
- cîrnăciori Azuga
- cîrnăciori Valea Rîmnicului

CENTRALA INDUSTRIALIZĂRII CĂRNII

BUCUREȘTI, CALEA VICTORIEI NR. 63-69
TELEFON 15.91.04

produce:

- **CARNE — ÎN STARE PROASPĂTĂ ȘI CONGELATĂ DE BOVINE, PORCINE, OVINE ȘI PĂSĂRI;**
- **SPECIALITĂȚI DIN CARNE DE BOVINE ȘI PORCINE:**

●

mînzat cryovac congelat
tip Carpați
și Moldavia,
conținînd porțiunile
anatomice
cele mai valoroase
(mușchiul, vrăbioara
și pulpa),
tranșate și ambalate
în polietilenă
și cutii din carton;
mînzat congelat
compensat dezosat,
ambalat în polietilenă;
specialități de vită
(mușchi, vrăbioare).

●

Centrala industrializării laptelui

BUCUREȘTI - CALEA VICTORIEI 63-69, TEL. 14.22.10 14.02.45.

TELEX 011193

PRODUSE ALE ÎNTREPRINDERILOR CENTRALEI
INDUSTRIALIZĂRII LAPTELUI:

- lapte concentrat zaharat cu arome de vanilie, rom, cacao, lămâie, portocale și zmeură
Indicat în prepararea de torturi, budinci, cokaileuri, înghețate
- lapte praf integral
- lapte de consum integral, în sticle și pungi de polietilenă
- lapte degresat
- iaurt și iaurt cu arome
- smântână
- brinză proaspătă de vaci

chefir
CHEFIR
chefir

Centrala industrializării laptelui

PRIN ÎNȚEPRINDERILE PENTRU INDUSTRIALIZAREA LAPTELUI DIN BACĂU, BRAȘOV, BUCUREȘTI, BUZĂU, CONSTANȚA, CLUJ, CRAIOVA, GALAȚI, IAȘI, ORADEA ȘI TIMIȘOARA

•
produce și livrează:

CHEFIR

preparat din lapte de vacă pasteurizat, fermentat lactic și slab alcoolic (0,1—0,6%), cu conținut de 3,3% grăsime. Produsul este acrișor, răcoritor, avînd un gust deosebit de plăcut.

Fiind bogat în vitamine și foarte hrănitor, este recomandat atît în alimentația copiilor cît și a adulților.

Cererile consumatorilor adresate magazinelor alimentare pot fi satisfăcute integral de întreprinderile pentru industrializarea laptelui mai sus menționate.

Se livrează în sticle de 250 ml

Centrala industrializării laptelui

PRODUCĂTORI!

CONTRACTAȚI cu întreprinderile de industrializare a laptelui cantități sporite de lapte de vacă, de bivoliță, de oaie și de capră și brânzeturi din lapte de oaie.

PENTRU ÎNCHEIEREA CONTRACTELOR adresați-vă unității de preluare a laptelui din localitatea dumneavoastră, sau direct întreprinderii de industrializare a laptelui din județ.

PRODUCĂTORI! Încheiați neîntârziat contracte cu industria laptelui pentru a beneficia de avantajele acordate de stat.

CRESCĂTORI DE ANIMALE!

Sporind producția de lapte și VALORIFICÂND SURPLUSUL DE LAPTE DE VACĂ ȘI DE OAIE prin întreprinderile de industrializare a laptelui, obțineți importante venituri și stimulente:

— PREȚURI AVANTAJOASE care cresc proporțional cu conținutul de grăsime, de peste 3,5% la laptele de vacă și 7% la laptele de oaie și bivoliță;

— AVANSURI ÎN BANI de pînă la 45% din valoarea laptelui contractat;

— FURAJE CONCENTRATE:

● tărîțe, la prețul de 0,65 lei/kg;

● porumb, pentru producătorii din zona de deal și de munte care predau în cursul unui an 700—1 000 l. și peste 1 000 l lapte de la o vacă;

— CREDITE pe termen lung, prin Banca pentru Agricultură și Industrie Alimentară pentru cumpărarea de animale de producție, care vor fi rambursate prin livrări de lapte către stat.

Centrala industrializării laptelui

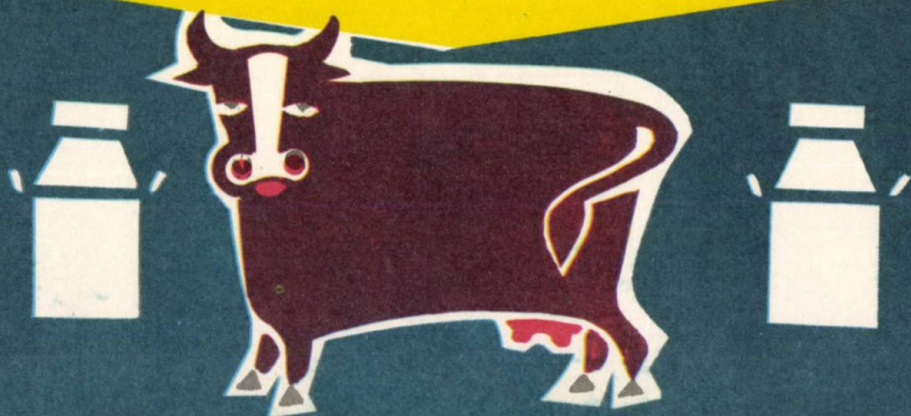
CRESCĂTORI DE ANIMALE!

Hotărîrea Consiliului de Miniștri nr. 886/1971 acordă dreptul de a obține CREDITE pe termen lung pentru cumpărarea de animale de producție în următoarele limite:

- pînă la realizarea numărului de bovine de producție și de ovine, prevăzute de statutul cooperativelor agricole de producție pentru membrii cooperatori;
- pînă la 5 bovine de producție și 100 ovine pentru producătorii individuali.

CREDITELE acordate producătorilor care încheie contracte pentru lapte de vacă și de oaie cu întreprinderile de industrializare a laptelui sînt în limită de 70% din valoarea animalelor cumpărate, rambursabile în 5 ani, cu o dobîndă de 3% pe an.

- PRIME de 0,25 lei/litru dacă predau pînă la 500 de litri lapte și de 0,50 lei/litru dacă predau peste 500 de litri lapte anual de la fiecare vacă sau bivoliță.

CENTRALA VIEI ȘI VINULUI

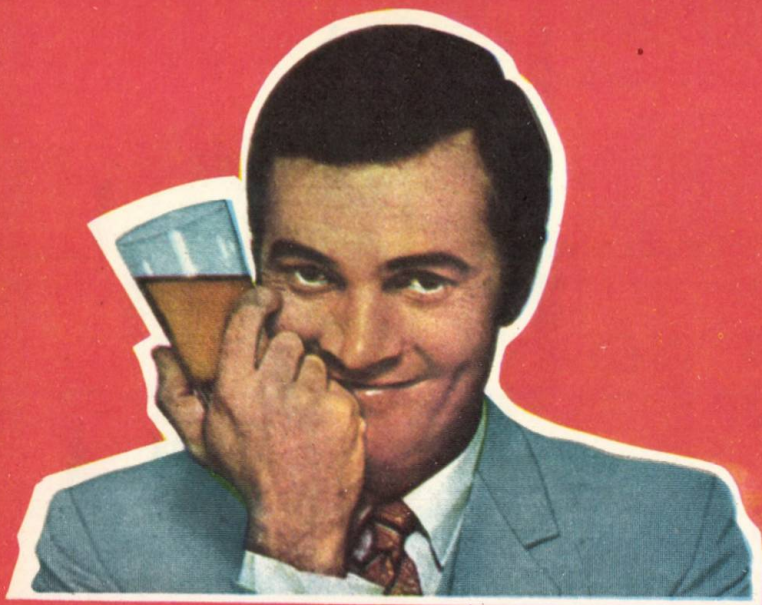
**ȘOSEAUA ELECTRONICII — 19,
BUCUREȘTI
TELEFON:
35 11 50; 35 59 17; 35 22 18; 35 39 83**

Centrala viei și vinului este unitatea economică de coordonare a întregului sector viticol din Republica Socialistă România și de valorificare a producției de struguri de vin de masă.

Strugurii de masă sînt valorificați în stare proaspătă atît pentru aprovizionarea populației cît și pentru export. Strugurii de vin preluați sînt prelucrați în cca 250 centre de vinificație răspîndite pe întreg teritoriul țării. Se produc vinuri ce se încadrează în toate categoriile de calitate, de la consum curent pînă la treapta superioară de calitate, exprimate prin vinurile din podgoriile Cotnari, Murfatlar, Pietroasele, Tîrnave etc.

Vinurile roșii și roze românești cuceresc pe plan mondial cele mai pretențioase piețe (S.U.A., Anglia, Elveția, R.F.G.).

CENTRALA VIEI ȘI VINULUI

PRECONIZEAZĂ:

EXTINDEREA LA SCARĂ INDUSTRIALĂ A PREPARĂRII VINURILOR SPECIALE, TIP PÔRTO, ȘI A BĂUTURILOR PE BAZĂ DE VIN, TIP BITTER, VERMUTH, CORIDAL ETC. ÎN ULTIMUL TIMP A ÎNCEPUT PREGĂTIREA PRODUSELOR VINICOLE ȘI DE FRUCTE SLAB ALCOOLICE 3°—5° ȘI A SUCULUI NATURAL DE STRUGURI.

CENTRALA VIEI ȘI VINULUI

SERVIȚI DELICIOASA ȚUICĂ DE PRUNE!

Țuică selecționată de prune;

- Țuică bătrână de 28°, 32° și 36°, aperitiv cu gust plăcut și cu aromă caracteristică;

- Țuică redistilată, ținută la învechire și catifelată prin adaos de zahăr;

- Țuică de Horezu, produs alcoolic superior obținut din prune specifice bazinului Horezu;

- Țuică mureșeană, Zalău și Bihor;

- Țuică de Turț de 50°, băutură cu gust plăcut, cu aromă caracteristică.

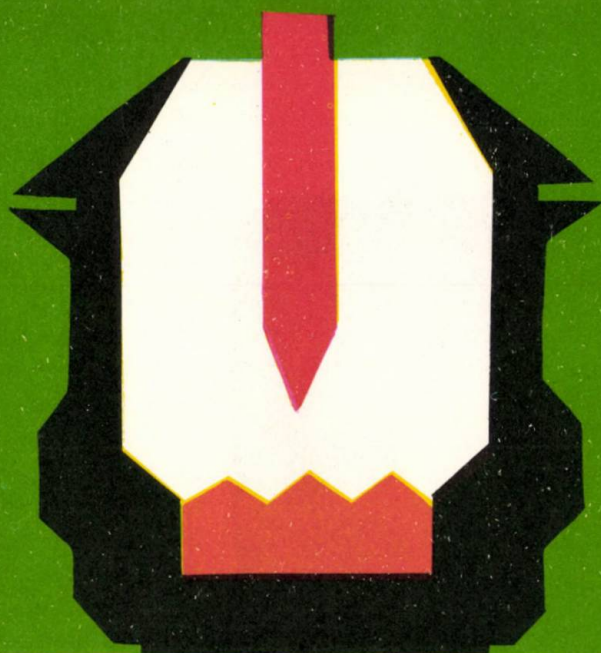
CENTRALA VIEI ȘI VINULUI

România se situează printre primele țări din lume producătoare de rachiuri naturale de fructe.

Rachiurile de înaltă calitate produse de Centrala viei și vinului, printre care: rachiul de vișine, rachiul de cireșe, rachiul de caise, rachiul de piersici, rachiul special de pere, rachiul de pere cu para în sticlă, rachiul «Dealul Feleacului» preparat din mere cu adaos de esență de rom, scorțișoară și zahăr, se bucură de aprecierea celor mai exigenți consumatori.

DE ASEMENI, ÎNTREPRINDERILE DIN CADRUL CENTRALEI VIEI ȘI VINULUI PRODUC UN BOGAT SORTIMENT DE ȘAMPANIE.

CENTRALA INDUSTRIALĂ SIDERURGICĂ

BUCUREȘTI STR. ACADEMIEI NR. 7 TELEFON: 15.46.66; 16.44.68; 15.81.50

Combinatul siderurgic de la Galați

● Cu utilaj ultramodern și tehnologie avansată, Combinatul siderurgic de la Galați este astăzi o puternică și modernă «Cetate de foc» a României socialiste, o unitate de prim rang a metalurgiei noastre, cu o contribuție la economia națională de peste 10 000 000 tone de oțel anual.

● Sarcinile Congresului al X-lea al Partidului privind dezvoltarea industrială a României au pus în fața siderurgiei obiective de o deosebită importanță privind creșterea producției de oțel și valorificarea superioară a acestuia prin diversificarea producției de laminate. În contextul acestor sarcini, un rol de seamă îl va avea realizarea obiectivelor de pe platforma Combinatului siderurgic de la Galați; la sfârșitul actualului cincinal, contribuția acestuia urmează să reprezinte 47% din producția națională de oțel și peste 90% din producția națională de laminate plate.

● Cincinalul 1971—1975 corespunde cu trecerea la executarea, în mare parte, a obiectivelor din etapa a doua de dezvoltare a Combinatului siderurgic de la Galați. Aceasta înseamnă extinderea capacităților existente și, în special, construirea de noi capacități în sectoarele: aglomerare, furnale, oțelării, laminoare și Uzina de cocso-chimice, precum și alte obiective conexe și de deservire, care să asigure în final mai mult decât dublarea capacităților realizate în prima etapă.

● Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, în capitolul în care sînt analizate obiectivele și sarcinile de bază ale dezvoltării economico-sociale, în cincinalul 1976—1980 — se arată că în etapa următoare de dezvoltare a siderurgiei se va pune accent pe mărcile superioare de oțel, ponderea oțelurilor aliate și nealiat urmînd să reprezinte în 1980 peste 13%, din cea a oțelurilor carbon de calitate și slab aliate — circa 52% din producția totală de oțel. De asemenea, în anul 1980 valoarea laminatelor, obținute dintr-o tonă de oțel lingou va fi cu circa 10% mai mare față de 1975.

Combinatul Siderurgic de la Galați

■ Construcția Combinatului siderurgic de la Galați a început în anul 1961, ca urmare a Directivelor trasate de Congresul al VII-lea al Partidului Comunist Român.

■ În primul rînd s-au executat lucrări de organizare a șantierului: drumuri, căi ferate și rețele subterane. Concomitent cu aceasta, în orașul Galați a început construcția cartierelor de locuințe și a edificiilor social-culturale pentru salariații Combinatului și ai Întreprinderii de construcții și montaje.

■ În anul 1963 s-a pus în funcțiune primul atelier în cadrul sectorului de întreținere. În prezent, sectorul de întreținere, dezvoltat, a devenit o uzină de piese de schimb și de reparații siderurgice. În anul 1966 a intrat în funcțiune primul obiectiv siderurgic, laminorul de tablă groasă, cu o capacitate de 600 000 t pe an, realizîndu-se extinderea la 1,2 milioane t pe an tablă finisată în 1971, urmînd ca în continuare să-și îmbunătățească structura sortimentală prin creșterea producției de tablă slab aliată și aliată.

■ Sectoarele principale ale Combinatului: aglomerare, furnale, oțelărie cu covertizoare cu insuflare de oxigen, laminorul slebing cu deservirile aferente — au început să producă din anul 1968, fiind de atunci în continuă dezvoltare. Apoi s-a terminat și construcția laminoarelor de benzi la cald și benzi la rece, agregate realizate la cel mai înalt nivel al tehnicii contemporane.

Combinatul siderurgic de la Galați

ÎN SECTOARELE PRIMARE UNDE SE PRODUC FONTA ȘI OȚELUL

● Pe platforma industrială de la Galați, ocupînd o suprafață de peste 700 ha, s-au construit, în etapa întâi, ținînd seama de necesitatea unui flux tehnologic rațional: fabrica de aglomerare a minereurilor cu două benzi de 156 mp, două furnale cu un volum util de 1 700 mc fiecare, o centrală termoelectrică de 150/250 MW, blocul nr. 1 al oțelăriei, care cuprinde trei convertizoare cu insuflare de oxigen, cu un debit de 31 000/70 000 mc/oră.

● Manipularea materiilor prime în depozit și în parcul de omogenizare se efectuează cu ajutorul unor uriașe mașini de stivuit care circulă la sol și asigură o cantitate de pînă la 1 000 t/oră.

● Furnalele de mare capacitate lucrează cu aer încălzit la 1 200°C și cu insuflare de gaz metan, pentru reducerea consumului de cocs.

● Activitatea sectorului furnale-aglomerate este urmărită și dirijată de un calculator electronic.

● Fonta lichidă este preluată de trenuri cu vagoane de 120 t capacitate și dusă la oțelăria cu convertizoare, unde este omogenizată și menținută la o temperatură înaltă în două melanjoare. După elaborare, care se face în convertizoare bazice cu insuflare de oxigen, oțelul se toarnă în lingouri de pînă la 25 t.

● Oțelăria de la Galați produce o gamă variată de oțeluri necalmate, calmate, slab aliate și aliate.

● Controlul calității oțelului elaborat se execută cu aparatură specială POLIVAC FLUOROPRINT, care asigură atît rapiditatea cît și precizia analizelor chimice. Laminatele plate și-au dobîndit de pe acum un renume în rîndul beneficiarilor din țară cît și externi, tabla groasă fiind exportată în peste 20 de țări ale lumii.

Combinatul siderurgic de la Galați

- Laminatoarele de produse finite, table și benzi laminate la cald și la rece sînt principalele unități ale Combinatului gălățean.
- Primul dintre acestea este marele laminor de tablă groasă care este amplasat într-o hală ce se întinde pe o suprafață de cca 14 ha.
- Tabla groasă este utilizabilă pentru construcții navale: oțeluri cu rezistență normală pentru construcția corpului navei, în conformitate cu normele tehnice ale principalelor registre navale din lume; cazane și recipiente sub presiune; construcții metalice; oțeluri sudabile cu granulație fină.
- Din producția laminorului de benzi la cald, intrat recent în funcțiune, putem menționa produsele plate, foarte solicitate de beneficiari, cum ar fi tabla laminată la cald cu grosimi de la 1,5 mm pînă la 12 mm, lățimi de la 700 mm la 1 500 mm și lungimi de la 3 000 mm pînă la 6 000 mm; banda laminată la cald în rulouri.
- Pentru fabricarea caroseriilor autovehiculelor, țevilor sudate, profilelor îndoite, construcțiilor metalice etc. se utilizează tabla și benzile laminate la rece și la cald.
- Ținînd seama de calitatea materiei prime, de gradul înalt de mecanizare și automatizare a procesului de laminare și de dispozitivele perfecționate de control a produselor, caracteristicile fizico-mecanice ale acestora corespund celor mai mari exigențe ale beneficiarilor.
- În prezent se produc table și benzi laminate la rece cu grosimi de la 0,3 mm pînă la 3 mm și lățimi de maximum 1 500 mm.
- În viitor se vor adăuga noi sortimente: table și benzi zincate netede, profilate și ondulate, de la 0,25 mm pînă la 2,5 mm grosime, table și benzi cositorite cu grosimi de 0,1 mm — 0,5 mm, table și benzi lăcuite, acoperite cu mase plastice etc.
- Continuarea fermă a politicii de industrializare a țării — proces în care siderurgia are un rol de primă importanță —, reprezintă factorul primordial al dezvoltării forțelor de producție, al progresului economic și social în Republica Socialistă România.

CENTRALA ORGANIZĂRII PRODUCȚIEI ȘI INDUSTRIALIZĂRII SFECEI DE ZAHĂR

BUCUREȘTI, CALEA VICTORIEI 63-69

Tel. 14.22.10.- 14.02.45.

Industria zahărului are o veche tradiție în țara noastră. Primele fabrici de zahăr au fost întemeiate cu peste 100 de ani în urmă.

În anul 1957 a fost construită prima fabrică modernă de zahăr, la Podari-Craiova.

Programul de modernizare a Industriei zahărului a continuat cu construirea fabricilor de zahăr de la Bucecea și Luduș, cu dezvoltarea și modernizarea fabricii de la Tg. Mureș, cu construirea fabricilor de mare capacitate de la Oradea, Buzău și Corabia.

Noile fabrici de zahăr, cu procedee tehnologice continue, sînt prevăzute cu un înalt grad de automatizare și realizează producții la nivelul tehnicii mondiale.

Capacitatea de producție a industriei zahărului reprezintă peste 260% față de nivelul existent în 1948. Concomitent au sporit de peste 3 ori suprafețele cultivate cu sfeclă și, datorită aplicării agrotehnicii moderne, a crescut producția de sfeclă la hectar, astfel încît, în momentul de față, într-o campanie de fabricație, producția de zahăr realizată atinge 500 mii tone.

CENTRALA ORGANIZĂRII PRODUCȚIEI ȘI INDUSTRIALIZĂRII ȘFECLEI DE ZAHĂR

■ În ultimii ani, fabricile de zahăr au fost dotate cu instalații de preambalare moderne. Circa 50% din producția de zahăr destinată comerțului se livrează ambalată în pungi de 1 kg., plicuri de 8 gr. și alte tipuri de ambalaje.

■ În programul de dezvoltare în continuare a industriei zahărului a fost pusă în funcțiune noua fabrică de la Roman, cu o capacitate dublă față de cea existentă aici. Va fi cea mai mare fabrică de zahăr din țară. Majoritatea utilajelor sînt produse de industria constructoare de mașini din țara noastră.

■ Pînă în anul 1980 vor fi construite încă 3 fabrici de mare capacitate și se vor moderniza cele vechi.

■ Deoarece producția de zahăr este o producție sezonieră, datorită conservabilității limitate a sfeclei, în ultimii ani, sectorul de cercetare al industriei zahărului a întreprins o serie de studii pentru aplicarea, în condițiile țării noastre, a procedeelor moderne de conservare a zemei de sfeclă concentrate și pentru prelucrarea ei ulterioară.

■ În acest fel, producția de zahăr va spori, fără o creștere însemnată a investițiilor pentru noi capacități de producție.

■ Construirea fabricilor de zahăr de la Bucurecea, județul Botoșani, Corabia, jud. Olt a însemnat pentru aceste localități începutul dezvoltării unei industrii moderne, construirea unor centrale termo-energetice puternice, în jurul cărora s-au grefat alte unități industriale, construirea unor noi cartiere de locuințe.

CENTRALA ORGANIZĂRII PRODUCȚIEI ȘI INDUSTRIALIZĂRII SȚECLEI DE ZĂHĂR

Industria zahărului furnizează o serie de materii prime pentru alte industrii: melasă pentru industria spirtului și borhot pentru complexele zootehnice.

Pe linia valorificării superioare a subproduselor industriei zahărului, de curînd a început producția diverselor concentrate furajere din borhot, melasă și alte substanțe nutritive, cu un conținut ridicat de proteine pentru furajarea intensivă a animalelor.

Pe aceeași linie se situează intrarea în producție, pe lângă fabrica Corabia, a fabricii de drojdie furajeră din melasă, precum și intrarea în funcțiune a fabricii de acid citric din melasă la Giurgiu, după o tehnologie aplicată pentru prima oară în țara noastră.

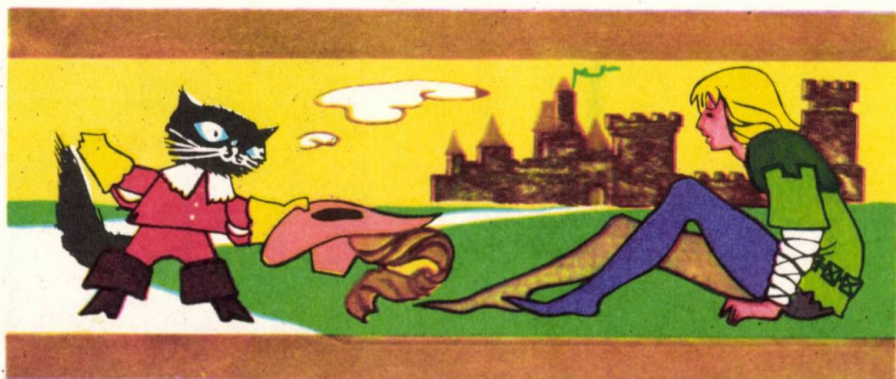
PRODUCE ȘI LIVREAZĂ UN BOGAT SORTIMENT DE PRODUSE ZAHAROASE:

- ciocolată extra fină;
- ciocolată cu lapte;
- ciocolată lapte cu 10% crocant expandant;
- ciocolată lapte cu 3% cicoare;
- ciocolată lapte cu cremă malț;
- ciocolată lapte cu cremă miere;
- ciocolată vanilie;
- ciocolată amăruie.

Specialități de ciocolată: Bucegi, Figaro, Camelia, Sanda, Ialomicioara, Rîndunica, Luminița etc.

Bomboane de ciocolată gustoase, apetisante.

Produsele Centralei organizării producției și industrializării sfeclei de zahăr satisfac cele mai înalte exigențe ale consumatorilor.

CIOCOLATĂ VANILIE

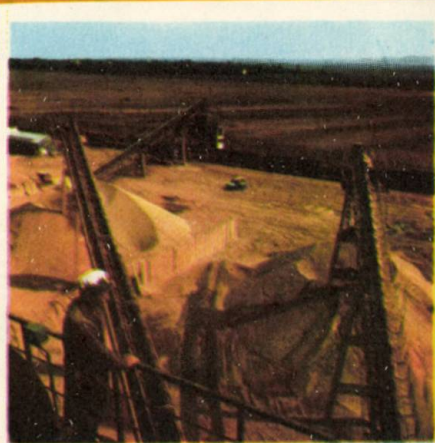
INTREPRINDEREA

din SATU-MARE
produce pentru
piața internă
și externă

- locomotive Diesel 45 CP pentru mine
- locomotive electrice cu troleu de 7 t și 14 t
- locomotive electrice cu acumulatori 4 t
- mașini de încărcat pneumatice
- transportoare cu bandă pentru exploatări miniere, pentru fabrici de ciment, balastiere, instalații portuare etc., avînd lățime între 400—2 250 mm
- mașini de torcretat galerii
- mașini de uscat cherestea
- electropalane
- trolii de mină, electrice și pneumatice
- utilaje tehnologice
- mori cu bile pentru industria minieră și ceramică
- transportoare mobile de 4 m, 6 m, 8 m, 10 m și 15 m, avînd o largă gamă de utilizare în multiple domenii
- transportoare metalice pentru industria minieră, industria metalurgică etc.
- ventilatoare de mină electrice, pneumatice și electropneumatice cu diametru între ϕ 300— ϕ 700 mm
- linii de transportoare suspendate

PRODUSELE NOASTRE DAU REZULTATE EXCELENTE ȘI SÎNT FOLOSITE ATÎT ÎN ȚARĂ, CÎT ȘI ÎN 20 DE ȚĂRI DIN EUROPA, AFRICA, ASIA ȘI AMERICA LATINĂ, FIIND ÎMPREUNĂ CU SPECIALIȘTII NOȘTRI LA DISPOZIȚIA DUMNEAVOASTRĂ.

Un punct de atracție pe litoral

SATUL DE VACANȚĂ CONSTANȚA

Pe litoral, la marginea nordică a cartierului Tomis din Constanța, chiar la intrarea în Mamaia, se află unul dintre cele mai frumoase complexe turistice ale coope-rației de consum: Satul de vacanță Constanța, alcătuit din 25 de unități de alimen-tație publică construite în stilul gospodăriilor țărănești. Satul de vacanță Con-stanța reprezintă o sinteză a satului românesc contemporan, fiecare casă în parte corespunzând specificului unui județ, cu tot ce are mai autentic, atât ca arhitec-tură, elemente decorative, cât și în privința portului, a muzicii populare și a pre-paratelor culinare.

Într-o ambianță folclorică deosebit de pitorească, oaspeții au posibilitatea să servească micul dejun, prânzul și cina, să aprecieze cele mai gustoase mâncăruri tradiționale și băuturi din cele mai reprezentative zone ale țării.

În unele din aceste case, turiștii găsesc și camere de închiriat.

De asemenea, de la expozițiile cu vânzare de artizanat ale Satului de vacanță Con-stanța pot fi cumpărate diferite obiecte făurite de meșteri artizani din diferite colțuri ale țării.

O VACANȚĂ PLĂCUTĂ VĂ OFERĂ unitățile cooperativei de consum

HANUL ȘURIANUL (jud. Alba) amplasat pe D.N. 7, la km373 între Sebeș și Deva. Unitatea dispune de: căsuțe cu încălzire centrală, restaurant și cramă.

POIANA FLORILOR (jud. Bihor), la 21 km de orașul Alejd, în apropierea localității Pădurea Neagră. Complexul turistic, amenajat într-un vechi castel de vânătoare, oferă condiții de cazare în camere confortabile și masa la restaurant.

TERASA CĂPUȘ (jud. Cluj), amplasată pe șoseaua E. 15, București—Cluj—Oradea, km 499, la marginea unei păduri de stejari, este o unitate frumoasă cu restaurant și căsuțe-camping.

ELEGANȚA ȘI RAFINAMENTUL

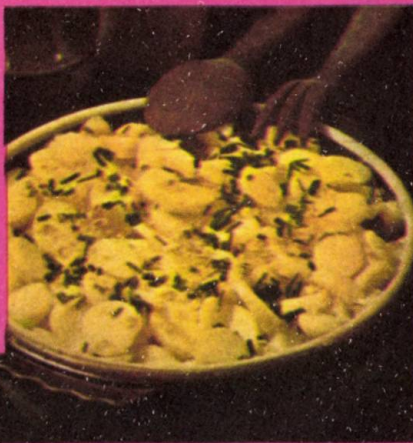
SÎNT CARACTERISTICILE PRINCIPALE ALE ARTICOLELOR PE CARE VI LE OFERĂ MAGAZINUL DE SPECIALITATE MATERNA ÎNTR-O GAMĂ VARIATĂ DE MODELE ȘI CULORI, CU O LINIE IMPECABILĂ, DUPĂ MODA ZILEI.

Magazinele de confecții pun la dispoziția consumatorilor: două piese, rochii, taioare, costume, pardesie, paltoane, cămăși etc., pentru orice talie, pentru orice anotimp și pentru toate vîrstele.

GOSPODINE!

SEMIPREPARATELE GOSPODINA LA TOATE
RĂIOANELE SPECIALIZATE DIN UNITĂȚILE
«ALIMENTARA».

- Economie de timp,
- Preparate proaspete și de calitate,
- Semipreparate de legume,
- Semipreparate din carne de vită, porc, pasăre,
- Preparate din ouă,
- Preparate și semipreparate de cofetărie și patiserie.

Asigură copiilor dumneavoastră o masă gustoasă și consistentă, la prețuri convenabile și pe bază de abonament.

Trimiteti cu încredere copii dv. la restaurantele pensiune pentru elevi

Să nu lipsească din alimentația
dumneavoastră zilnică

După gustul
și preferințele
fiecăruia

PATE DE FICAT

PATE DELTA
PATE MEDIAȘ
PATE TIMIȘ
PATE BRAȘOV
PATE SOMEȘ
PATE BUCEGI
PATE TURIST
PATE DELICIA
PATE SPORT
PATE ALPIN

PASTĂ DIN CARNE DE PORC

PASTĂ SINAIA
HAȘE DIN CARNE DE PORC

CENTRALA INDUSTRIALĂ SIDERURGICĂ BUCUREȘTI

Strada Academiei Nr. 7; Tel: 158150; 154666

Pentru ilustrarea ritmului de dezvoltare a industriei siderurgice elocventă este următoarea comparație: am început procesul de industrializare a țării cu o producție de 29,4 kg oțel pe cap de locuitor în anul 1950, indice care ne situa pe unul dintre ultimele locuri în Europa; dar am ajuns în 1965 la 180 kg, apoi la 322 kg în 1970 și vom ajunge ca producția de oțel pe cap de locuitor să atingă, în 1980, cifra de 800 kg de oțel pe cap de locuitor, față de 500 kg în 1975.

Nivelul producției totale de oțel, de 17—18 milioane tone, va situa România la sfârșitul acestui deceniu printre țările cu o puternică industrie siderurgică.

Este de reținut faptul că producția de oțel va crește în 1980 față de 1975 de 1,8 ori, producția de oțeluri aliate va crește de 2,6 ori, concretizându-se astfel o nouă ritmică de dezvoltare în viitor a producției de oțel.

Producția de laminare finite va spori în anul 1980 de la 1,6 la 1,8 ori față de anul 1975, fiind orientată cu precădere spre sortimente cu grad ridicat de prelucrare: table și benzi laminate la rece, table zincate, cositorite, table inoxidabile și electrotahnice, profile laminate și trase din oțeluri cu puritate înaltă etc.

Se prevede, de asemenea, creșterea în continuare a producției de laminare plate care în anul 1980 va fi de 1,7 ori mai mare decât în 1975. La producția de țevi se prevede ca, în anul 1980, aceasta să fie de 1,5 ori mai mare decât în 1975 și respectiv de 2,5 ori față de 1970. În rezolvarea sarcinilor importante ce revin metalurgiei, în cîincinalul viitor, un rol de seamă îl va avea activitatea de cercetare științifică, a cărei contribuție trebuie să se afirme în mod deosebit pentru impulsionearea sectorului siderurgic prin valorificarea superioară și lărgirea bazei de materii prime, crearea și asimilarea de noi mărci de oțeluri și aliaje cu caracteristici superioare, intensificarea proceselor tehnologice și reducerea consumelor specifice.

Așa cum reiese din cifrele citate pînă acum, planul de investiții pe perioada 1975—1980 este orientat spre realizarea unor importante obiective noi de producție, care vor asigura îndeplinirea prevederilor stabilite de Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român.

În industria metalurgică vor intra în funcțiune, în perioada anilor 1976—1980, peste 180 noi capacități de producție. Se vor dezvolta capacitățile existente și se vor adăuga noi capacități pentru producția de cocs, fontă, oțel și laminate la marile centre siderurgice de la: Galați, Hunedoara, Reșița și Tirgoviste, și va începe construirea unui nou centru siderurgic la Călărași. Vor fi dezvoltate capacitățile tuturor celorlalte întreprinderi siderurgice existente în țară.

Atenția pe care conducerea de partid și de stat a acordat-o problemelor industriei siderurgice, vizitele de lucru întreprinse de Secretarul general al Partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, indicațiile sale și sprijinul concret pe care l-a acordat în permanență au fost hotărîtoare în tot acest proces.

Practic, saltul de la 29,4 kg oțel pe cap de locuitor la 800 kg oțel în 1980, face ca țara noastră să se situeze într-un ritm de înaintare al siderurgiei pe care foarte puține țări l-au atins în lume.

Producția totală de oțel a României, reprezenta, cu 24 de ani în urmă, doar 555 000 tone de oțel, în 1980 producția va ajunge la 17—18 000 000 tone de oțel, așa cum prevăd Directivele Congresului al XI-lea, care ne permit să privim, într-o altă lumină, programul de viitor al siderurgiei noastre.

Nu ar fi fost posibilă obținerea unor asemenea succese dacă nu ar fi existat ca premiză potențialul și echilibrul modern al siderurgiei noastre.

Ca pondere, industria constructoare de mașini va deține, în anul 1980, 34% din totalul producției industriale a țării.

Asemenea prevederi înscrise în Directive se corelează logic cu faptul că siderurgia noastră a cumulat și va cumula în continuare, nu numai puteri sporite, dar și tot ce înseamnă nou în tehnica mondială a siderurgiei.

El mai mare furnal, acum 10 ani, era furnalul de 1 000 mc, există în prezent furnal de 1 700 mc, și poate fi considerată de domeniul trecutului această performanță întrucît furnalele, care vor fi înălțate de acum înainte, vor fi de 2 700 mc.

CENTRALA INDUSTRIALĂ SIDERURGICĂ

BUCUREȘTI

STR. ACADEMIEI NR. 7

TELEFON: 15.46.66; 16.44.68; 15.81.50.

Astăzi este abordată, cu maximă rigoare, problema îmbunătățirii produselor industriale urmărindu-se, ca 45% din valoarea producției industriale a anului 1980 să fie reprezentată de produse noi și perfecționate, ceea ce înseamnă că, din producția prezentă, oțelurile de calitate dețin cca 40%; în anul 1980, vom avea o producție de oțel cu 64—76%, mai mare față de 1975 și, în acest volum sporit, oțelurile de calitate superioară vor reprezenta 50%. La fel și oțelurile aliate, a căror pondere va crește la peste 13% în următorii 6 ani, față de cca 9% în prezent.

Astăzi asistăm și sîntem martori la cele mai mari eforturi și năzuințe din cîte a cunoscut vreodată istoria siderurgiei și dacă ne referim la politica oțelului în patria noastră, la succesele obținute pînă în prezent constatăm că ele se datorează marelui sprijin dat de partid și de stat, eforturilor susținute de toți oamenii în acest front al economiei naționale.

Un rol deosebit, revine Ministerului Metalurgiei, conducerii Centralei Industriale Siderurgice, care organizează acest ritm exploziv de dezvoltare a siderurgiei, asigură un flux susținut de racordare a producției la cele mai recente tehnici cunoscute pe plan mondial, coordonează diferitele eșaloane pentru evitarea punctelor de stagnare pe ampla filieră care duce de la materia primă la produsul finit.

CENTRALA INDUSTRIALĂ SIDERURGICĂ

Strada Academiei Nr. 7; Tel: 15 81 50; 154666

COMBINATUL SIDERURGIC HUNEDOARA

Str. Dr. Petru Groza nr. 8 tel: 11075; 11655 - telex 032411 - 032412

Combinatul Siderurgic Hunedoara are o veche tradiție minieră și metalurgică confirmată de documente scrise și dovezi arheologice din timpul Daciei-Romane, precum și din secolele XI și XVI; istoria sa consemnează pe vatra siderurgiei hunedorene existența în anul 1750 a primului furnal cu o înălțime de 8,53 m în localitatea Toplița, la 16 km de Hunedoara.

Un alt furnal a fost dat în folosință în anul 1813, la 10 kilometri de Hunedoara. Acum 90 de ani, la 12 iunie 1884, a intrat în funcțiune primul furnal din orașul Hunedoara, stabilind astfel începuturile actualului Combinat, care s-a dezvoltat în continuare prin construcția de noi furnale, oțelării, turnătorii de piese, ateliere etc.

În perioada premergătoare celui de-al doilea război mondial, Combinatul s-a dezvoltat prin construirea unei turnătorii în anul 1933, a unui atelier mecanic (1937) și a unei forje (1938), iar pentru valorificarea locală a fontei s-a construit o oțelărie martin (1940) și un laminor de 800 mm (1941).

Modernizarea și dezvoltarea sa la dimensiunile actualului combinat începe după anul 1948, astfel, în 1952, intră în producție primul furnal modern al țării. Pentru fabricarea cocsului metalurgic, în perioada 1955—1961, s-au construit și au intrat în producție 4 baterii de cocsificare și secții chimice pentru valorificarea subproduselor cocsificării.

Vechile furnale ale uzinei și-au încetat pe rând activitatea, în locul lor construindu-se furnale moderne de capacități mărite. Astfel în 1956 intră în funcțiune furnalul nr. 5 de 700 mc, iar în perioada 1962—1972 se construiesc 3 furnale de 1 000 mc capacitate fiecare.

Producția de aglomerat necesar furnalelor se asigură prin două fabrici de aglomerare a minereurilor intrate în funcțiune în 1954 și respectiv în 1963 și însumind 420 mp suprafață de aglomerare.

Dezvoltarea producției de oțel s-a făcut în perioada 1958—1964, când s-au construit și dat în exploatare 8 cuptoare martin de 400 tone capacitate fiecare și care utilizează ca intensificator oxigenul.

Dezvoltarea sectorului de laminare pentru prelucrarea integrală a oțelului produs de noua oțelărie s-a făcut începând cu anul 1958, când a intrat în producție laminorul Bluming de 1 000 mm.

Succesiv s-au construit și dat în producție un laminor de 650 mm (1959), un laminor de sîrmă (1962), un laminor de profile ușoare (1962), un laminor de 750 mm pentru semifabricate (1963), un laminor de profile mijlocii și benzi (1963) și un laminor bluming de 1 300 mm (1968).

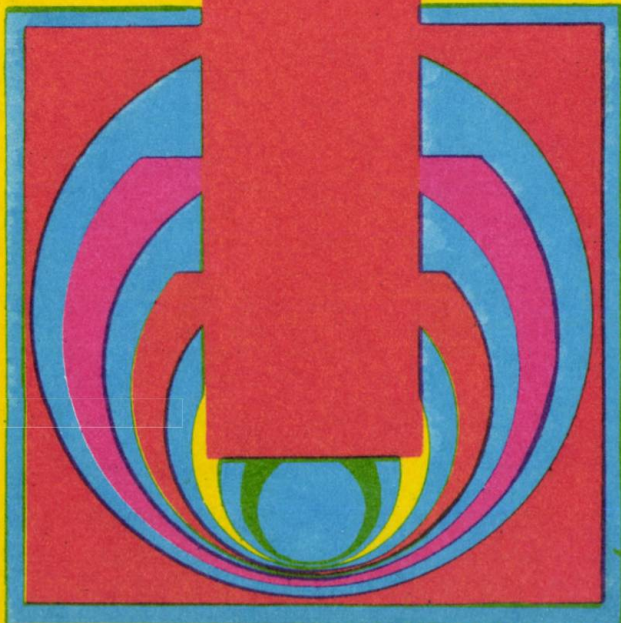
COMBINATUL SIDERURGIC HUNEDOARA

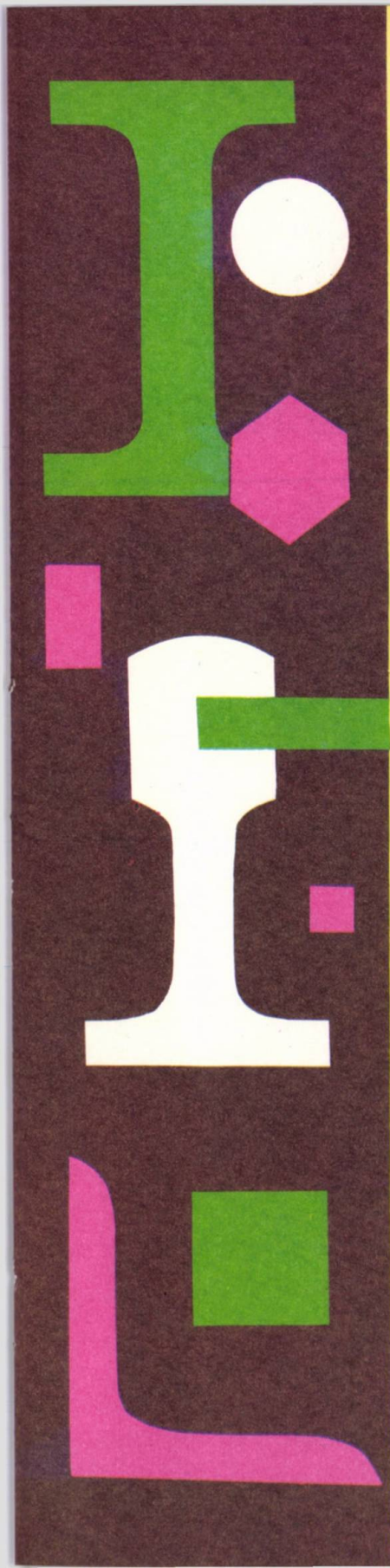
Pentru prelucrarea integrală a producției de oțeluri de calitate și aliate, laminorul de 800 mm a fost modernizat și dotat cu utilajele necesare ajustării produselor laminate. Concomitent cu sectoarele productive s-a dezvoltat baza de întreținere și reparații, baza energetică, rețeaua de transporturi cît și laboratoarele și cercetarea uzinală. Producția de fontă albă necesară oțelărilor este asigurată de 3 furnale de cîte 1 000 mc, un furnal de 700 mc, un furnal de 450 mc și un furnal de 300 mc volum util. Minereurile mărunte sînt pregătite în două fabrici de aglomerare, una avînd două benzi de cîte 50 mp fiecare, iar cea de a doua are 3 benzi din care două de cîte 100 mp și una de 120 mp.

Uzina are în componența sa depozite de minereuri prevăzute cu macarale, sisteme de transport cu bandă și un complex de omogenizare și pregătire a minereurilor.

Zgura de furnal este valorificată prin granulare și expandare în instalații speciale. Uzina nr. 1 Coccochimică are în structură o secție de cocsificare, cu instalație de pregătire a carburilor pentru baterii de cocsificare, cu cîte 47 cuptoare fiecare, o secție chimică de captare și epurare a gazului cu recepționarea subproduselor, instalații de rectificare și rafinare a benzenului brut, o instalație pentru distilarea gudronului brut și un atelier integrat pentru reparații și întreținere. Uzina mai este dotată cu un depozit de cărbuni prevăzut cu mașini de încărcare, instalații de răcire a cocsului și un sistem de benzi de transport direct în furnale. Principalele produse sînt: cocsul metalurgic, cocsul mărunț, gazul de cocs epurat, sulfat de amoniu, benzen tehnic, toluen concentrat, xilenuri, sulfură de carbon, solvenți aromatici grei, sulf tehnic, smoale speciale, naftalină cristalizată și uleiuri de impregnare și pentru negru de fum.

Uzina nr. 3 — Oțelării Refractate — are în structură 5 secții: oțelăria Martin pentru oțel de masă, dotată cu 8 cuptoare de cîte 400 tone capacitate prevăzute cu instalații de insuflare a oxigenului și de recuperare a căldurii, oțelăria Martin pentru oțeluri de calitate și aliate dotată cu 5 cuptoare de cîte 60 tone capacitate; oțelăria Electrică Specializată pentru elaborarea oțelurilor aliate și înalt aliate, dotată cu două cuptoare electrice cu arc de cîte 50 tone capacitate și două cuptoare electrice cu arc de cîte 20 tone capacitate.

COMBINATUL SIDERURGIC HUNEDOARA

În componența Uzinei mai sînt cuprinse și alte subunități pentru pregătirea ansamblurilor de turnare, întreținere etc. cît și pentru pregătirea încălzirii și dolomită-var.

Uzina nr. 4 — Laminare — are în componență o secție de degrosare, o secție de semifabricate cu un laminor continuu de 740 mm și de 650 mm și patru unități de producție dotate cu linii continue pentru profile mijlocii, benzi, profile fine și sîrmă. Liniile de laminare sînt echipate cu instalații de control în flux și instalații de finisare a produselor, iar procesul tehnologic și calitatea produselor sînt urmărite prin calculatoare electronice și aparatură modernă de laborator.

Pentru laminarea oțelurilor aliate, uzina are organizată o secție avînd un laminor reversibil de 800 mm cu dotare completă.

Activitățile auxiliare de deservire sînt asigurate prin 3 uzine organizate în secții care asigură permanent reparații siderurgice și piese de schimb, transportul și distribuirea energiei, transportul feroviar, instalații hidro-energetice, secția termotehnică, secția reparații mașini și aparate energetice, transport feroviar uzinal, reparații de locomotive, vagoane și sistemul de telecomunicații. Uzinele și secțiile sînt dotate potrivit specificului lor cu utilaje și instalații moderne de înaltă tehnicitate și mare productivitate, prevăzîndu-se în continuare extinderea și dotarea acestora corespunzător necesităților de dezvoltare a combinatului.

Fluxurile tehnologice ale uzinelor siderurgice și auxiliare sînt controlate în laboratoare rapide, dotate corespunzător.

Activitatea de cercetare este asigurată printr-o unitate specializată dotată cu laboratoare proprii și utilaje de mare tehnicitate și personal cu înaltă calificare.

Dezvoltarea și modernizarea secțiilor Combinatului este sprijinită de o unitate proprie de proiectare, dotată cu mijloace moderne de reproducere și arhivare, care asigură documentațiile tehnico-economice pentru întreținere, reparații capitale și modernizări.

Pentru introducerea metodelor automate de gestiune și conducere la nivelul combinatului este organizată o unitate specializată dotată cu două calculatoare electronice.

Producția Combinatului Siderurgic Hunedoara poate fi exprimată procentual astfel: în anul 1974, fontă 38,6%, oțel 42,8%, laminate finite 34,6% producția globală siderurgică în procente 20,3%.

Structura producției de oțel a combinatului siderurgic cuprinde: 316 mărci de oțeluri în 279 tipo-dimensiuni. Peste 38% din producția de oțel se realizează la nivelul tehnicii prevăzute în norme și standarde uzuale pe piața internațională.

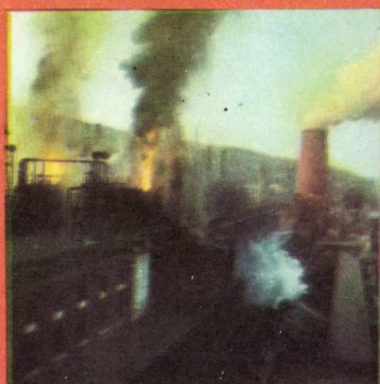
Combinatul Siderurgic Hunedoara reprezintă, prin calitatea produselor, o firmă de renume pe piața internă și peste hotare, întreținînd relații comerciale cu peste 30 țări.

Ministerul Metalurgiei, conducerea Centralei Industriale Siderurgice, colectivul de conducere al Combinatului din Hunedoara și toți oamenii muncii din combinat au răspuns prezent înălțătorului Program al Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare a României spre Comunism, așa cum este cu toată rigoarea științei marxist-leniniste descrisă în Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R.

CENTRALA INDUSTRIALĂ SIDERURGICĂ

Strada Academiei Nr. 7; Tel: 15 81 50; 154666

COMBINATUL SIDERURGIC REȘITA

Bătrîna «Cetate de foc» reșiteană, deopotrivă tînă prin avîntul energiilor sale, încărcată de gloria faptelor ce-i stau temelie și de eroismul manifestat în trecutul luptelor sale politice — a luat parte hotărîtoare în procesul istoric al făuririi societății socialiste în patria noastră. Una din cele mai glorioase pagini din analele metalurgiei românești s-au scris cu litere de aur aici, la Reșița dezlănțuirilor creatoare.

De peste 200 de ani furnalele reșitene, tumultoasa existență a uzinei au constituit pivotul central în metalurgia românească.

Combinatul siderurgic din Reșița, datorită încercărilor fructuoase de perfecționare a producției vremii, au cucerit aprecierea și admirația specialiștilor străini. Produsele Combinatului au fost solicitate și apreciate în foarte multe țări de pe glob, fiind la un nivel tehnic și calitativ ridicat în confruntarea cu produsele similare fabricate în țările industrializate. Expresie a acestei realități, Reșița a fost prezentă în cele mai mari expoziții ale vremii: la Londra 1862, la Paris 1867; iar la expoziția de la Viena din anul 1873 uzinele Reșița au prezentat pentru prima oară pe piața mondială feromangan produs în furnalele proprii.

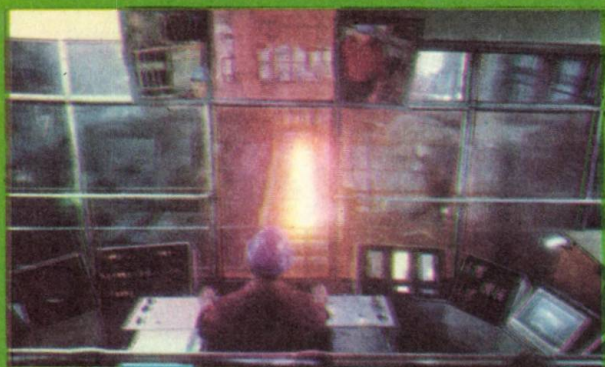

COMBINATUL SIDERURGIC REȘIȚA

Pe vatra bătrânei Reșițe, în anii de pionierat, oțelarii reșițeni realizează cu rezultate bune vatra bazică la cuptoarele proprii și aduc o contribuție originală la soluționarea dezoxidării oțelurilor prin utilizarea feromanganului. Mai târziu, metalurgiștii reșițeni determină compoziția oțelului în laboratoare chimice proprii, iar opt ani mai târziu vor produce materiale refractare trebuincioase instalațiilor siderurgice. Bătrâna Reșiță și-a pregătit an de an intrarea triumfală în secolul XX, aducând cu sine suflul unei epoci renumite în prefaceri tehnico-științifice.

După eliberarea patriei, o nouă istorie, un nou destin au contribuit la înălțarea triumfătoare a României pe culmile progresului strălucitor al socialismului. Ca urmare a transformărilor fără precedent petrecute în țara noastră în anii care s-au scurs de la eliberare, Combinatul siderurgic de la Reșița produce de opt ori mai multă fontă, de 5 ori mai mult oțel și de 3,8 mai multe laminate decât în 1938. Peste 40% din producția de oțel a Combinatului o formează mărcile de oțeluri superioare, iar producția de laminate finite aliate este de peste 96,5% mai mare decât în 1965. În actualul cincinal produsele Combinatului au fost solicitate și apreciate în foarte multe țări ale globului.

COMBINATUL SIDERURGIC REȘIȚA

Față de marile realizări obținute, bravi reprezentanți ai siderurgiei reșițene se bucură de înalta apreciere din partea partidului și statului nostru, personal a tovarășului secretar general Nicolae Ceaușescu, fiind distinși în nenumărate rânduri cu ordine, medalii și diplome, pentru contribuția importantă adusă la opera de industrializare socialistă, pe baza cuceririlor revoluției tehnico-științifice.

Ca urmare a preocupării și eforturilor depuse, serviciile tehnice și de concepție din cadrul Centralei industriale siderurgice și a uzinei în acești ani au dobândit succese remarcabile în toate sectoarele încorporând o însemnată investiție de inteligență tehnică, de muncă creatoare sprijiniți de măiestria profesională a furnaliștilor, oțelarilor, laminatorilor și a celorlalți muncitori și cadre tehnico-economice din combinat, reușind să descifreze tainele unor noi probleme de mare interes tehnico-științific și de acută utilitate pentru economie, reușind din plin să adauge proceselor de producție sporuri substanțiale la calitate, impunând cu autoritate marca oțelarilor reșițeni în țară și peste hotare. Pentru anul 1975 și următorii Ministerul Industriei Metalurgice, conducerea Centralei Industriale Siderurgice împreună cu colectivul de conducere al Combinatului reșițean sprijiniți de oamenii muncii au luat toate măsurile considerând o datorie de onoare să răspundă cu cinste îndeplinirii Programului trasat de P.C.R. În acest sens putem menționa faptul că muncitorii, inginerii și tehnicienii reșițeni s-au angajat ca la sfârșitul anului 1974 să ridice producția Combinatului la spectaculoasa performanță de 1 000 000 tone de oțel anual.

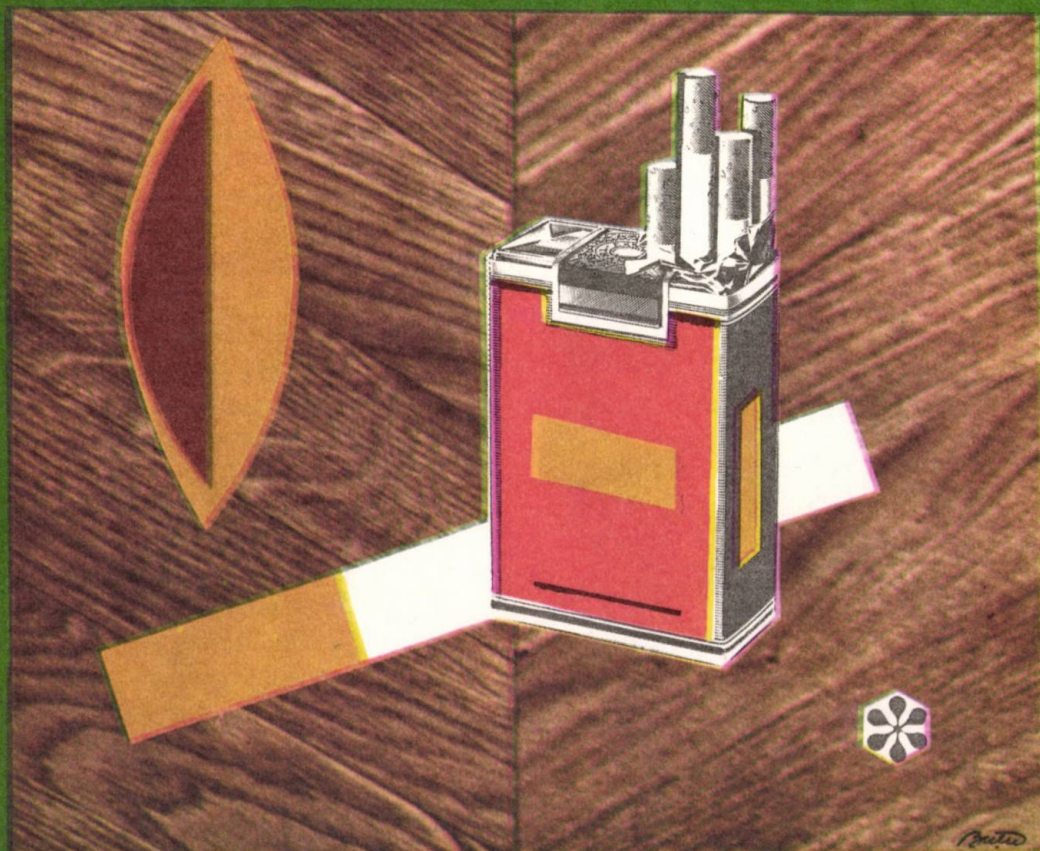
Directivile Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român prevăd că în producția siderurgică se vor însuși noi tehnologii și se vor extinde tehnologiile superioare utilizate în prezent.

CENTRALA PRODUCȚIEI ȘI INDUSTRIALIZĂRII TUTUNULUI

Tutunul, ca produs industrial, a fost cunoscut prima dată în America prin expediția lui Columb, în 1492. În Europa se presupune că tutunul a fost adus sub formă de semințe din America între anii 1518—1559.

Din documente reiese că, în țara noastră, tutunul a fost introdus în a doua jumătate a secolului al XVII-lea. Primele încercări de a monopoliza tutunul datează din anul 1785, în Muntenia sub domnia lui Mihai Șuțu, iar în Moldova sub domnia lui Mavrocor-dat. Dar, din cauza agitațiilor negustorilor de tutunuri din acele vremuri și a unor intervenții din partea reprezentanților țărilor vecine care aveau interesul să plaseze produsele lor în țara noastră, această încercare de monopol nu a avut succes. În anul 1810 se încearcă o concesiune a exploatării tutunului, iar în anul 1827 o alta, dar nici una nu reușește tot din cauzele menționate mai sus.

Primele începuturi mai temeinice de monopolizare a tutunului sînt marcate de legea promulgată de domnitorul Al.I. Cuza în anul 1864, care urma să fie pusă în aplicare la 1 mai 1865. Dar, din cauza intervenției celor circa 500 de negustori de tutunuri de atunci, aplicarea legii monopolului se amîna pentru anul 1866. Intervenind evenimentele care au dus la detronarea domnitorului Al.I. Cuza, această lege cade în anul 1867.

CENTRALA PRODUCTIEI SI INDUSTRIALIZĂRII TUTUNULUI

În anul 1872 se înființează monopolul tutunului, cu dreptul de concesiune pe timp de 15 ani. Datorită nerespectării din partea concesionarilor a clauzelor contractuale, concesiunea e desființată.

În anul 1879 ia ființă monopolul complet asupra culturii, fabricării și vânzării tutunului, cu o Direcție Generală anexată Ministerului de Finanțe.

După primul război mondial, starea financiară a țării devenind tot mai grea datorită politicii de exploatare capitalistă, monopolul tutunului este folosit în 1929, pentru veniturile care le putea asigura, ca gaj, pentru obținerea de împrumuturi din partea marilor bănci străine.

Primele încercări de prelucrare a tutunului se înregistrează în Moldova în anul 1812 și în Muntenia în anul 1821, unde există și o moară de tutun, la Cîmpulung Muscel. La Iași, în 1837—1838, se înființează prima fabrică de tutun tăiat, care constă dintr-o roată învîrtită de un cal ce tăia tutunul cu un cuțit. Abia, în 1872, după aplicarea legii monopolului se înființează o fabrică propriu-zisă, de produse din tutun, la București și una la Iași.

În 1848 s-a înființat o fabrică la Timișoara și în 1851 una la Cluj.

Industria tutunului în țara noastră producea la început îndeosebi tutun tăiat și numai puține țigări de foi.

Între 1890 și 1929 se produc țigările cu carton, iar după 1929 începe producția aproape exclusiv a țigaretelor fără carton.

CENTRALA PRODUCȚIEI ȘI INDUSTRIALIZĂRII TUTUNULUI

București — Str. Regiei nr. 2
Telefon: 49 15 45

La început, producția tutunului era numai manuală.

În ultimii 25 de ani s-au produs mari schimbări în industria țigaretelor, trecându-se la un proces tehnologic mecanizat. De asemenea, gama de sortimente a crescut considerabil de la 5—6 sortimente la cca. 35 sortimente. În paralel s-au realizat și țigarete cu filtru, ajungându-se ca în prezent, din cantitatea totală, să se realizeze peste 22% țigarete cu filtru.

Pentru lărgirea gamei de sortimente și pentru folosirea cât mai rațională a tutunului, se pune un accent deosebit pe introducerea de noi utilaje și instalații în industria țigaretelor, fapt pentru care în actualul cincinal s-au prevăzut sume importante pentru investiții, de cca. 3 ori mai mari față de cele din cincinalul 1966—70.

O preocupare în industria țigaretelor o constituie și auto-utilarea, datorită căreia s-au realizat o serie de utilaje și instalații, cu un grad înalt de mecanizare, la nivelul tehnicii mondiale. Prin aceste măsuri se va reuși ca productivitatea muncii în producția de țigarete să crească cu 17,2% în 1975 față de 1970.

Un obiectiv permanent în industria țigaretelor îl constituie diversificarea producției. Între 1971—1973, s-au realizat 5 sortimente noi de țigarete. Tot atunci, pentru prima dată în țara noastră, s-a realizat și o țigaretă de tip super-long (100 mm) cu denumirea *București*; după aceea au mai apărut DROBETA și AVIATOR.

CENTRALA PRODUCȚIEI ȘI INDUSTRIALIZĂRII TUTUNULUI

Coroborat cu diversificarea producției, se pune un accent deosebit pe îmbunătățirea calității produselor, inclusiv sub aspectul prezentării.

Pentru viitor sînt prevăzute noi măsuri menite să ducă la modernizarea în continuare a proceselor tehnologice, la folosirea rațională a materiei prime, la îmbunătățirea calității și la introducerea în consum a unor noi sortimente. Datorită acestor măsuri de îmbunătățire a calității produselor, la sfîrșitul anului 1974 vor apare încă două sortimente noi de țigarete superlong de 100 mm: *Snagov* și *Amiral*. Acestea sînt de o calitate superioară, putînd rivaliza cu cele mai bine țigarete de pe piața mondială.

Conducerea Centralei Industrializării Tutunului, împreună cu colectivele de conducere din fabricile de țigarete, ajutați de oamenii muncii, de ingineri și tehnicieni, au luat toate măsurile să onoreze cu cinste Directivele Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, mărețul program de dezvoltare economico-socială a patriei noastre socialiste.

FABRICA DE MAȘINI CASNICE EMAILATE „23 AUGUST“ DIN SATU – MARE

Produce o largă gamă de mașini casnice
între care un loc bine definit îl ocupă:

SOBA DE ÎNCĂLZIT CU CĂRBUNI FELIX

Soba funcționează pe principiul arderii
inverse (de sus în jos) utilizând combustibili
ca:

- Brichete de huilă — Coroiești
— Petrița
- brichete de lignit
- cărbune lignit

Capacitate de încălzire nor-
mală: 6 000 Kcal/h

Randamentul de încălzire: 75%

Suprafața de încălzire: 1,5 mp

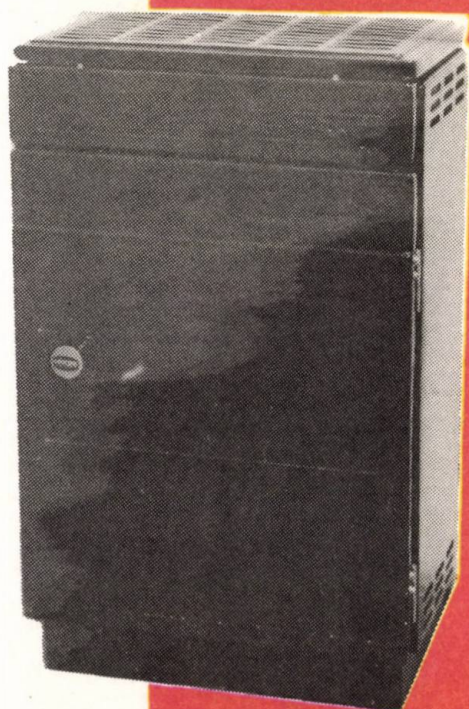
Este o construcție din tablă
emailată căptușită cu cărămidă re-
fractară.

Dimensiuni de gabarit:

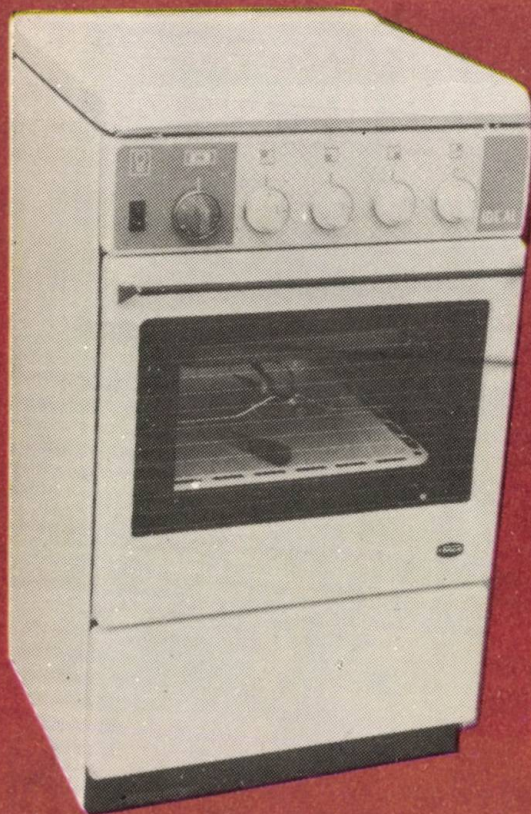
- lățime: 530 + 3 mm
- adâncime 415 + 3 mm
- înălțime 870 + 5 mm

Greutate aprox. 98 kg

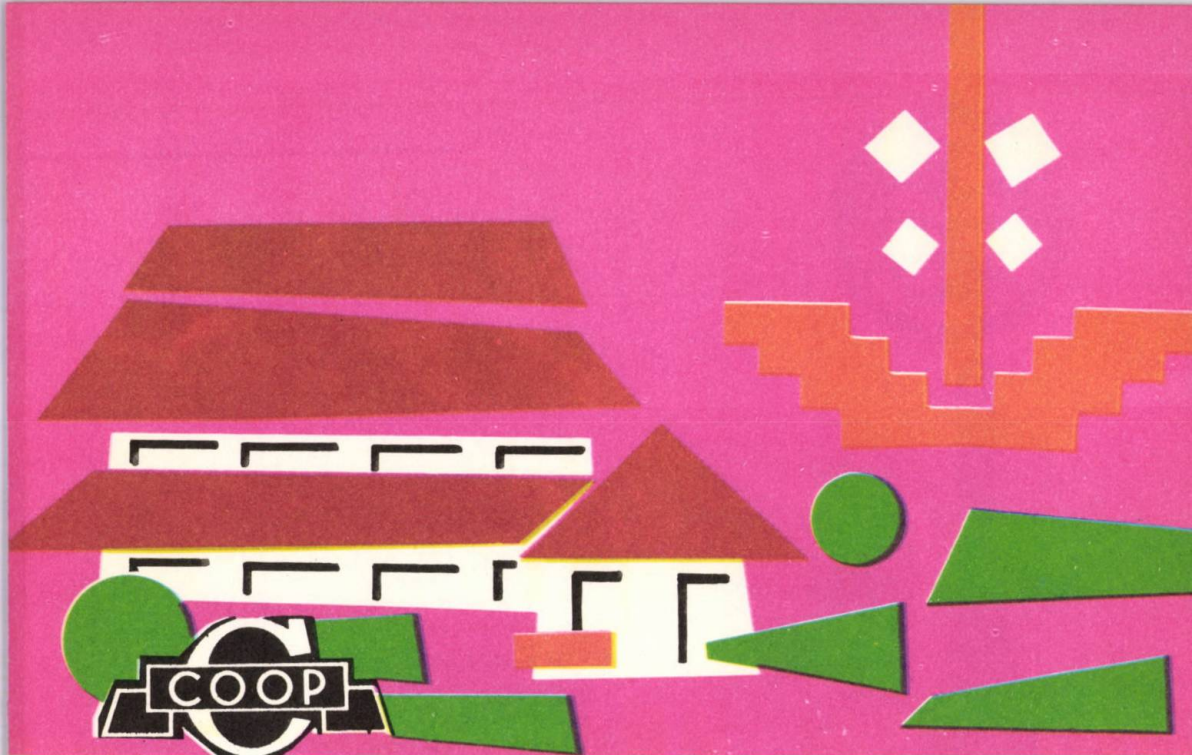
Se poate utiliza la încălzirea în-
căperilor cu volum de 70—100 mc

**FABRICA DE MAȘINI
CASNICE EMAILATE
„23 AUGUST”
DIN SATU – MARE**

**PRODUCE
O LARGĂ
GAMĂ
DE MAȘINI
CASNICE**

COOPERAȚIA DE CONSUM DIN JUDEȚUL SATU - MARE ÎN PLIN AVÎNT

Trecînd deseori prin Satu-Mare, am întîlnit unități ale cooperăției de consum, care, datorită dotărilor corespunzătoare fiecărui profil, cît și datorită bunei gospodăririi, mulțumesc — pe de o parte — pe consumatori, iar — pe de altă parte — realizează beneficii importante.

Pentru a afla secretul acestor realizări, am luat legătura cu tovarășii: Plugaru, președintele Uniunii județene a cooperativelor de consum, Keresteni, șef-contabil și Coneciu, șeful serviciului plan — care ne-au relatat printre altele:

— IJECOOP Satu-Mare posedă 225 unități de alimentație publică, dintre care: 6 restaurante moderne și bine dotate, 16 braserii, 9 cofetării și alte unități de diferite profiluri.

Pe linia unei dezvoltări ritmice, în acest an s-au realizat următoarele:

— S-a deschis o cramă-bar modernă la Satu-Mare, lîngă complexul «Aurora», un chioșc cu sală de consum la ștrandul «Someș», o unitate «Gospodina» — la Carei, cîte o plăcintărie în comunele Supur și Aciș, de asemeni și-au extins activitatea ceainăria din municipiu, bufetul expres din Poiana Codrului, braseriile din Halmeu și Odoreu.

— Ce realizări aveți în perspectivă pentru a doua jumătate a anului 1974?

— În centrele zonale din Satu-Mare și Carei vor lua ființă cîte o carmangerie și un laborator de cofetărie, deasemeni și noi unități cu autoservire la Carei, Turț, Ardud, și Halmeu.

— Ce surprize va oferi consumatorilor anul 1975?

— Se vor deschide chiar în primele luni ale anului unități similare în cadrul cooperativelor de consum din Supur și Livada.

— Care este punctul turistic cu care se mîndrește județul Satu-Mare?

— În trecătoarea dintre Țara Oașului și Maramureș, unde iau sfîrșit muncii vulcanici ai Oașului și începe lanțul vulcanic Icnis — Gutii, se află una din adevăratele perle ale cooperăției de consum din țara noastră: «Simbra Oilor», han construit cu cîțiva ani în urmă la indicațiile organelor județene de partid, ca un omagiu adus tradițiilor păstoraști din acest colț de țară.

Aici se adună în fiecare primăvară, la începutul lunii mai, zeci de mii de oameni la festivalul tradițional «Simbra Oilor».

Natura oferă turiștilor priveliști încîntătoare atît prin așa zisa «Căldare oșenească», una dintre puținele depresiuni intravulcanice din țara noastră, cît și prin culmile zimțate ale Pietroasei și Heghișei.

**ÎN TOT TIMPUL ANULUI,
PRIN INTERMEDIUL
OFICIILOR JUDEȚENE DE TURISM,
EXCURSII ÎN STRĂINĂTATE!**

- Un program bogat de excursii (în grup sau individual), pe diferite itinerare, vă stă la dispoziție;
- Vizite la cele mai interesante obiective turistice de pe traseu;
- Transportul cu autocar, avion sau tren, în condiții confortabile;
- Cazare și masă în cele mai elegante hoteluri și restaurante;
- Se asigură ghid, schimb valutar și bani de buzunar.

Înscrieri și informații la sediile OFI-
CIILOR JUDEȚENE DE TURISM din
întreaga țară.

PUBLITURISM

CENTRALA INDUSTRIALĂ AVICOLĂ

BUCUREȘTI — TEL.: 33 62 59; 33 04 40

ÎNTEPRINDEREA AVICOLĂ CREVEDIA

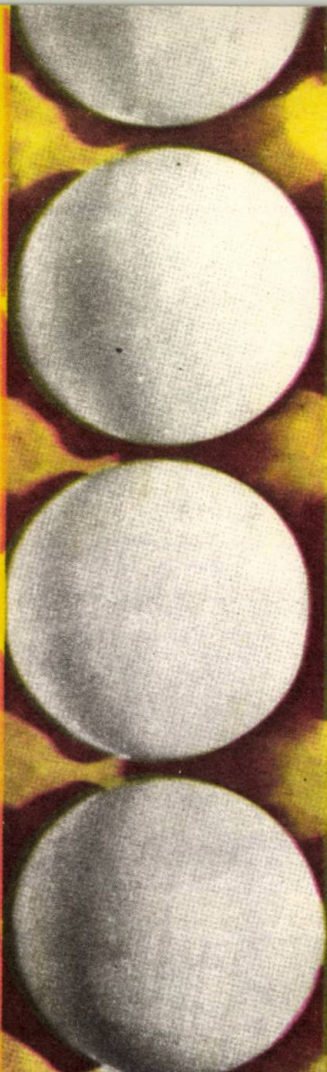
ORAȘUL BUFTEA; JUD. ILFOV

Produce și livrează ouă de calitate superioară și carne de pasăre.

Productia principală a Întreprinderii Avicole Crevedia sînt ouăle de consum pentru aprovizionarea capitalei. Întreprinderea face și export în R.F.G., R.D.G., Austria, Italia, Orientul Mijlociu, etc. bucurîndu-se de foarte mare apreciere, din partea acestor țări. Întreprinderea dispune și de un abator modern cu capacitate de 2.000 tone carne de pasăre anual.

Pentru cîincinalul 1975—1980, s-au luat măsuri pentru mărirea producției, atît la ouălele de consum cît și la carnea de pasăre, ceea ce va duce la satisfacerea pe deplin a cerințelor beneficiarilor.

CENTRALA INDUSTRIALĂ AVICOLĂ

BUCUREȘTI - TEL. 33.62.59 33.04.40

ÎNȚEPRINDEREA AVICOLĂ CONSTANȚA

COMUNA MIHAIL KOGĂLNICEANU
TEL.: 61 127

Întreprinderea avicolă Constanța produce și livrează ouă de calitate superioară pentru piața internă, contribuind din plin la aprovizionarea municipiului Constanța. Calitatea ouălor se bucură de o mare apreciere din partea mai multor parteneri de peste hotare, fiind la un nivel calitativ ridicat în confruntarea cu produsele similare din alte țări.

Întreprinderea Avicolă Constanța este o unitate modernă, producătoare de pui de o zi, pui pentru carne, creștere proprie, care sînt livrați și crescătoriilor intercooperatiste.

Întreprinderea livrează pui pentru export în mai multe țări.

În anul 1975 se va extinde producția de carne de pasăre și va fi dezvoltată activitatea de selecție a păsărilor.

CENTRALA INDUSTRIALĂ AVICOLĂ

BUCUREȘTI - TEL. 33.62.59; 33.04.40

ÎNTEPRINDEREA AVICOLĂ ARAD

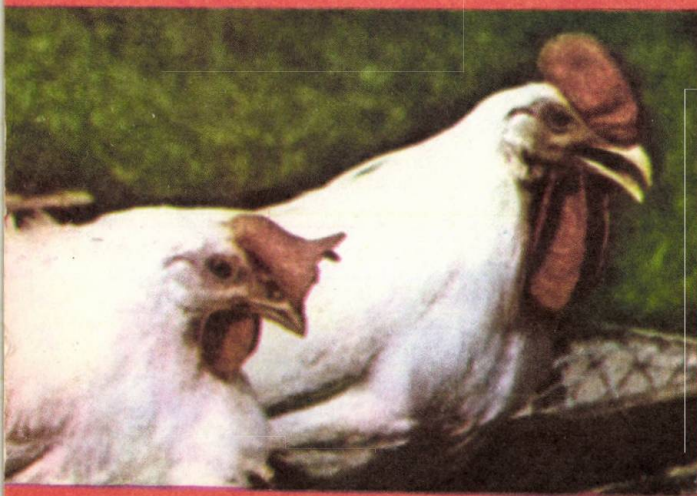
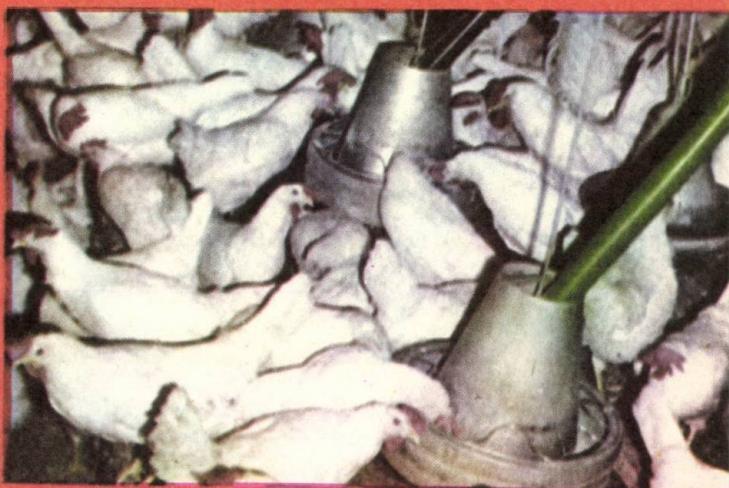
STR. CALEA ZIMANDULUI NR. 3
TEL. 16.370; 13.540; TELEX: 46.244

Produce și livrează ouă de calitate superioară, cu coaje bună, rezistentă, greutatea unui ou este: 59,61 grame.

Întreprinderea este o unitate modernă, profilată pentru selecția și reproducția păsărilor pentru ouă de consum, dispune de ferme de producție și stație modernă de sortare a ouălor.

Întreprinderea se bucură pe piața internă și peste hotare de stima celor cu care întreține relații comerciale. De altfel în toate întreprinderile avicole din țara noastră se organizează un ritm exploziv de dezvoltare a producției întrebuintându-se cele mai recente tehnici cunoscute pe plan mondial.

CENTRALA INDUSTRIALĂ AVICOLĂ

BUCUREȘTI —
TEL.: 33 62 59; 33 04 40

ÎNTEPRINDEREA AVICOLĂ GALAȚI

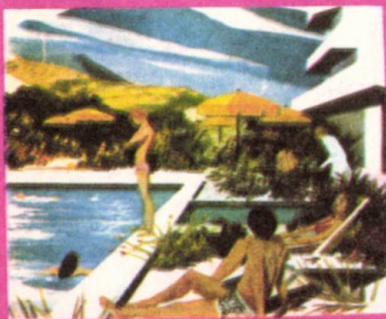
STR. TRAIAN NR. 464 TEL.: 11.421; 22.234; 22.235 TELEX: 51.273

Produce și livrează, la comandă, carne de pasăre, pulpă de pasăre, piept cu os sau desosat, carne de pasăre refrigerată și congelată, ouă de calitate superioară.

Întreprinderea avicolă Galați este dotată cu un abator ultramodern, cu o capacitate de 20 000 tone carne de pasăre anual, produsele bucurându-se de o înaltă apreciere pe piața mondială, în țări ca Japonia, Italia, Elveția și o serie de țări din Orientul Mijlociu.

Pentru cîincinalul 1975—1980, conducerea Centralei Industriale Avicole București, împreună cu Comitetul de conducere al întreprinderii, ajutați de inginerii, tehnicienii și toți oamenii muncii au reușit să aducă noi rezolvări unor probleme de mare interes tehnico-științific în sectorul avicol izbutind din plin să adauge în procesele de producție sporuri substanțiale la calitatea produselor de carne și ouă, pentru a răspunde cu cîinste grandiosului program trasat de Congresul al XI-lea al Partidului Comunist Român.

**ÎN ORICE ANOTIMP,
CONCEDII ȘI VACANȚE
AGREABILE, PRIN INTERMEDIUL
OFICIILOR JUDEȚENE DE TURISM**

**OFICIILE JUDEȚENE DE TURISM DIN ÎN-
TREAGA ȚARĂ OFERĂ, ÎN TOT TIMPUL
ANULUI, LOCURI LA ODIHNĂ ȘI TRA-
TAMENT ÎN STAȚIUNILE BALNEO-CLI-
MATERICE DE PE LITORAL ȘI DIN RES-
TUL ȚĂRII.**

**ÎN PERIOADA SEPTEMBRIE — IUNIE,
TARIFELE BILETELOR DE ODIHNĂ ÎN
STAȚIUNILE DE PE LITORAL SÎNT SUB-
STANȚIAL REDUSE.**

**POSESORII BILETELOR DE ODIHNĂ
ȘI TRATAMENT, OBTINUTE PRIN IN-
TERMEDIUL OFICIILOR JUDEȚENE DE
TURISM, BENEFICIAZĂ DE REDUCERE
CU 50% LA TARIFUL DE TRANSPORT
PE CFR ȘI ITA.**

PUBLITURISM

A woman with blonde hair, wearing a black dress with vibrant, colorful geometric and floral patterns in shades of pink, purple, and blue, stands on the left side of the advertisement. She is holding a green and blue vacuum cleaner. The vacuum cleaner has a green body with the word 'Ideal' written on it in white, and a blue handle and hose. The background is a solid yellow color.

ASPIRATORUL

Ideal

- Aspiratorul de praf IDEAL vă scutește de efort și vă economisește timpul. Cu IDEAL se pot curăța: dușumelele, pereții, mobila, covoarele, hainele, tapițeria, radiatoarele și locurile mai greu accesibile.
- IDEAL poate fi utilizat și pentru pulverizarea lichidelor neinflamabile.
- IDEAL are un consum redus de energie electrică (15 bani pe oră)
- Prețul de vânzare 800 lei
- Poate fi cumpărat și cu plata în rate lunare

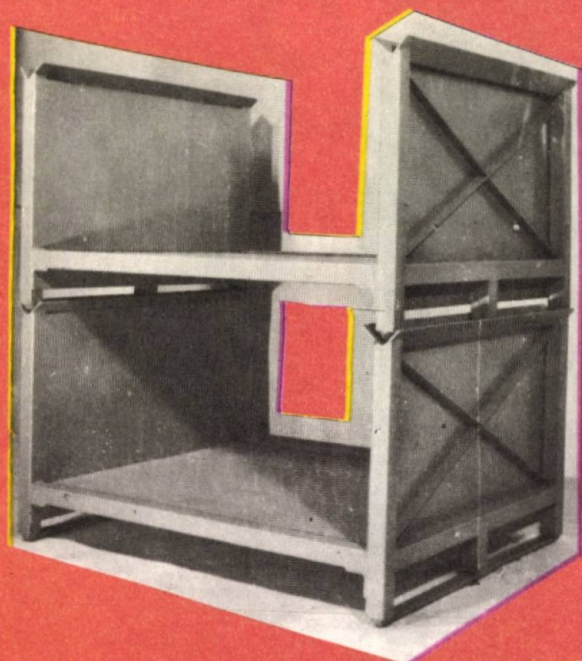

FABRICA DE TRICOTAJE „UNITATEA“ SIGHETUL MARMAȚIEI

**PRODUCE TRICOTAJE
DE ÎNALTĂ
CALITATE PENTRU:**

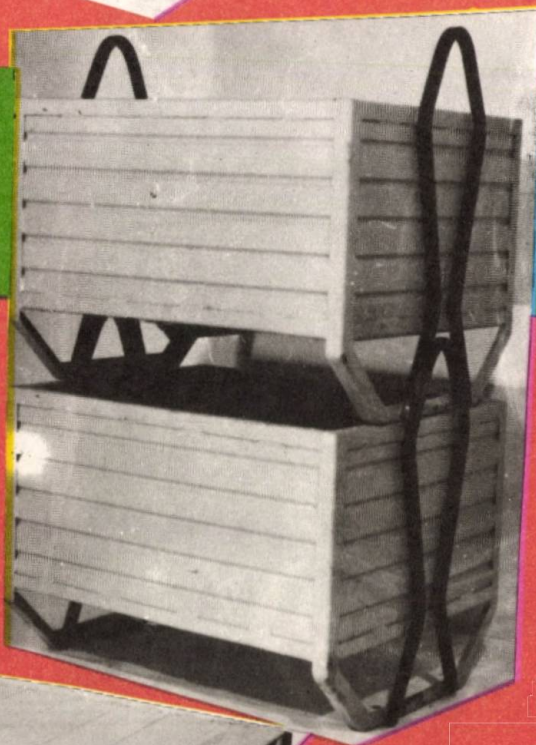
- femei, bărbați și copii, într-o bogată gamă coloristică, din fire tip lână «melana» și fire poliester
- pulovere, jachete, veste, scampolo, pantaloni, rochii, căciulițe și fular
- produsele fabricii se întâlnesc pe 4 continente ale lumii, în magazinele a peste 22 de țări, precum și în toate orașele țării.

LIGNOMET I.J.I.L. 1 MAI SATU-MARE

STR. DIGULUI NR. 4
TEL.: 12 868
TELEX: 0386230

MATERIALELE
și mărfurile
Dumneavoastră
se transportă
și se depozitează
prin:

- CONTEINERE
- CĂRUCIOARE
- LIZE
- RASTELE
- RAFTURI

PRODUSE DE ÎNTREPRINDEREA NOASTRĂ

FABRICA

„MONDIALA“ SATU – MARE

LA EA ACASĂ ȘI PESTE HOTARE

În luna iulie 1974, când am vizitat prestigioasa fabrică de confecții «Mondiala» se sărbătorea îndeplinirea planului pe primii 4 ani ai cincinalului.

Bucuria muncitorilor, a conducerii și a organizației de partid este cu atât mai mare, cu cât se cunosc greutățile prin care a trecut în cei 29 de ani de la înființarea primelor ateliere.

Am rugat pe tov. Directoare Indre — să ne spună la câte sortimente s-a ajuns și la câte modele?

— Numai în primul semestru al anului 1974 am executat 120 de sortimente de confecții, din care: 372 modele pentru femei, 22 de modele pentru bărbați și 492 de modele pentru copii.

În comparație cu cele cunoscute în vizita făcută anul trecut, se constată o substanțială îmbunătățire a sistemului de lucru. Ce economii s-au realizat:

— Numai în primul semestru al anului 1974, economiile au atins cifra de 1 723 000 lei, creîndu-se și 60 locuri de muncă.

Deși toți muncitorii sînt harnici — aceasta fiind dovedit de rezultatele obținute, dorim să cunoaștem numele celor mai buni.

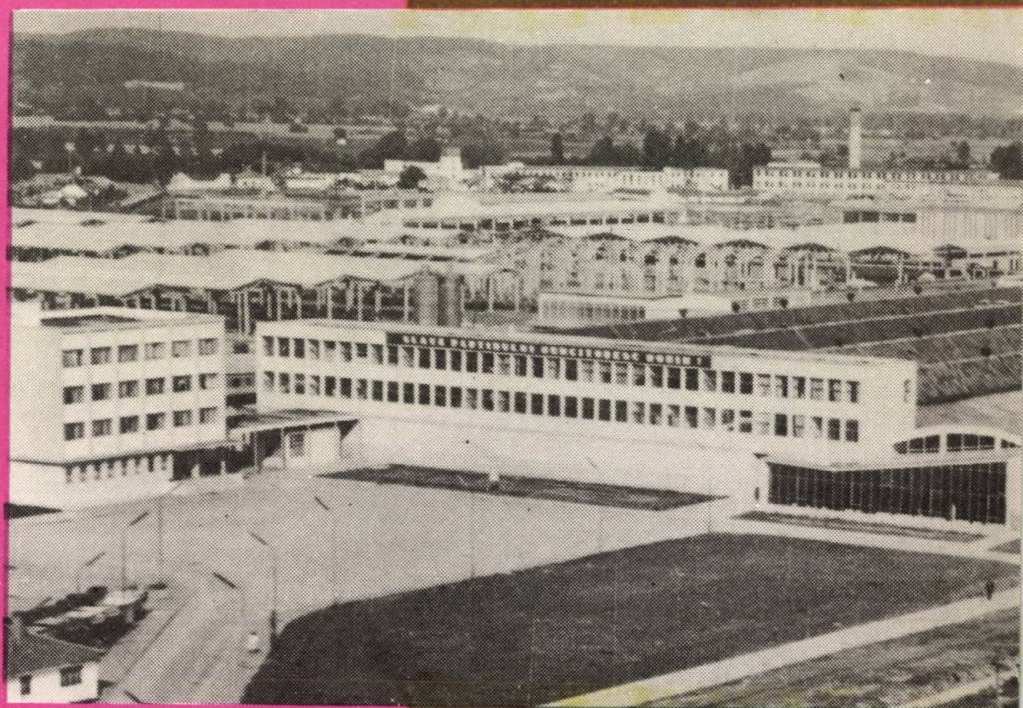
— Avem și noi frunzașii noștri și din marea listă am putea aminti pe: Cornelia Medisan, Joan Kegye, Francisc Tolmacs, Elvira Sipos, Juliana Bokor, din sala de croit confecția grea și ușoară, Ana Lukacs, Maria Pavel, Elizabeta Bolba din echipa condusă de Viorica Simionca, Irina Smutcu, Paul Kantor, Alexandru Pop din echipa condusă de Valeriu Mihalca.

Știu că «Mondiala» are legături comerciale cu o serie de țări, care sînt și câte?

— Cu 13 state, printre care: Anglia, Franța, U.R.S.S., Canada, Austria, R.F.G., Italia și R.D.G.

În acest cincinal se prevăd noi capacități de producție?

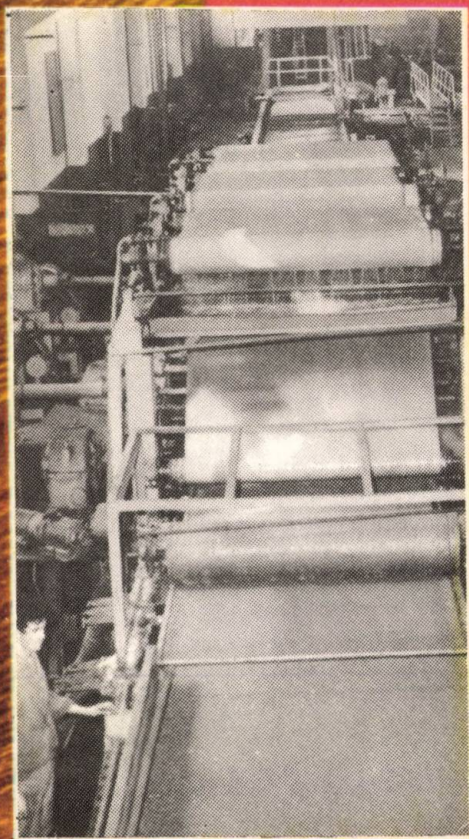
— Da. Prin dotarea cu utilaj modern, se va realiza o producție de peste 104 milioane lei numai în decursul acestui cincinal.

C.P.L. PITEȘTI

ÎN CIRCUITUL ECONOMIC

O bogăție de preț a județului Argeș o constituie pădurile. Păduri de brazi și molizi, păduri de fag și stejar ce se întind, falnice, din crestele cutezătoare ale Făgărașilor pînă la linia de orizont a cîmpiei. Pentru valorificarea optimă a «aurului verde», a fost înălțat, la Pitești, cu 11 ani în urmă, un combinat modern, dotat cu utilaje și instalații complexe, de înaltă tehnicitate.

C.P.L. PITEȘTI

Acest gigant industrial cuprinde în structura sa 15 fabrici și realizează, după concepții și tehnologii de ultimă oră, o gamă diversă de produse, cu performanțe estetice și funcționale superioare, care s-au impus cu prestigiu în circuitul economic al țării și-n lume. Dacă în trecut se exporta de pe aceste meleaguri lemn brut și aduceam mobilă din Anglia, astăzi numai acest combinat livrează pe piața externă zeci de produse industrializate, în peste 30 de state. Mobilă cu marca «C.P.L. Pitești» a întrunit sufragiile celor mai exigenți beneficiari din țări cu o veche tradiție în materie: R.F.G., R.D.G., R.S. Cehoslovacă, U.R.S.S. Franța, Suedia, S.U.A., Canada...

Ce trăsătură definitorie caracterizează, sintetic, activitatea acestui colectiv? Inițiativa și acțiunea, puterea de investigare, de analiză și decizie, munca de concepție și cea de execuție, totul converge spre câștigarea timpului și fructificarea lui cât mai eficientă, spre valorificarea complexă și completă a lemnului prin diversificarea și modernizarea producției.

O MARCĂ DE PRESTIGIU - - DACIA 1300

La început a fost Dacia 1100 și certificatul ei de naștere a fost semnat la 20 august 1968. Apoi a urmat sora ei mai puternică, Dacia 1100S (sport), urmată la câteva luni de Dacia 1300.

Cînd aceste rînduri vîd lumina tiparului 200 000 de autoturisme «Dacia» cîntărește țara și lumea. În toți acești 7 ani de cînd fabricăm autoturisme de oraș, constructorii pitesteni s-au angajat într-o mare bătălie desfășurată pe două fronturi: pe de o parte, să sporească performanțele tehnice ale mașinii pentru a face față cu succes concurenței internaționale; iar pe de altă parte, să oblige banda de montaj să lucreze într-o cadență cît mai ridicată. Pe ambele fronturi reușitele depășesc cele mai optimiste prognoze. Directorul uzinei, ing. Dumitru Mihai, Erou al Muncii Socialiste vorbește despre autoturism cu o pasiune rar înfîlînită, uneori cu patimă chiar și mărturisește că nu și-ar vedea alt rost mai bun în viață decît să lucreze aici între autoturisme, el însuși fiind unul dintre inovatorii și inventatorii cei mai prolifici.

Dar oricîte vorbe meșesugite am așterne pe hîrtie despre Dacia 1300, numai comparația cu produse similare fabricate de firme prestigioase, cu îndelungată tradiție, îi poate scoate în evidență adevărata valoare.

«Dacia» — simbol al statorniciei și durabilității noastre în timp

«Dacia» — dovadă a cîntezeanței și priceperii noastre tehnice

«Dacia» — limuzina fabricată la Pitești și-a ocupat deja, de 6 ani încoace, locul pe care-l merită în familia autoturismelor de elită fabricate azi pe mapamond.

PUTEREA SPECIFICĂ: 41,7 CP/l la Dacia 1300, 49,2 CP/l la Fiat 128, 50 CP/l la Fiat 124, 50,4 CP/l la Peugeot 304. Dacă performanța nu se ridică spre cele mai mari valori, în schimb acest aparent dezavantaj face ca motorul Daciei 1300 să beneficieze de o viabilitate mai mare. Este interesantă și experiența de dată recentă: încercarea unui motor Dacia 1300 după un rula de 45 000 km a scos în evidență o ușoară mărire a puterii maxime cu 0,9 CP în condițiile scăderii consumului specific cu 2 gr/CP h.

DINAMICITATEA: este unul dintre parametri care oferă informații despre posibilitățile de demarare, viteza maximă a automobilului, rampele maxime și vitezele cu care pot fi urcate aceste rampe. Accelerarea până la 1000 m cu plecare de pe loc plasează Dacia 1300: cu 37 s 3/5 în frunte. Urmează Fiat 124 și Peugeot 304 cu 37 s 2/5, Peugeot 204 cu 39 s.

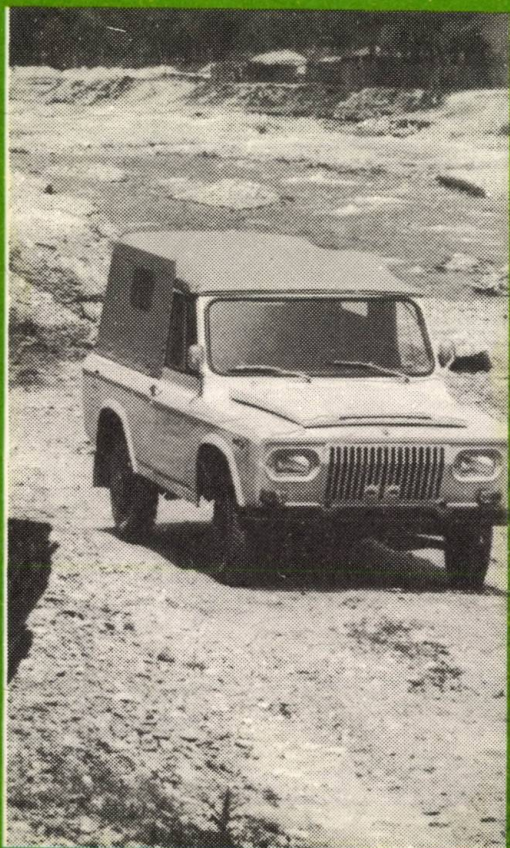
MANIABILITATEA: este calitatea autoturismului de a răspunde prompt și corect comenzilor date de conducător. Dacia 1300 are direcție cu cremalieră, cu raport de demultiplicare de 1/20. Autoturismul românesc se situează din punct de vedere al maniabilității pe același loc cu Fiat 128 și Simca 1100.

ECONOMICITATE: Consumul de combustibil este una din caracteristicile cele mai importante întrucât costul lui reprezintă 25% din totalul cheltuielilor de exploatare. La viteză optimă de regim — 80 km/h — Dacia 1300 se prezintă cu un consum de 6,6 litri/100 km, Peugeot 304 și Fiat 128 — 6,9 l/100 km, Simca 1100 — 7,1 litri/100 km, Fiat 124 — 7,7 l/100 km și Peugeot 204 — 7,9 l/100 km.

SECURITATEA: Dacia 1300 este asigurată mai mult decât alte tipuri de autoturisme fabricate azi în lume atât prin robustețea constructivă, cât și prin așezarea grupului motopropulsor în față în vederea amortizării șocurilor.

Caracteristicile tehnice superioare ale autoturismului românesc de oraș au fost apreciate și la târgurile și expozițiile internaționale la care a participat: Zagreb, Moscova, Paris, Brno, Salonic, Cairo, Budapesta, Düsseldorf, München, Pekin, Poznan, Leipzig, Sofia, Berlin, Hamburg, Helsinki etc. Dar marea apreciere de care se bucură azi Dacia 1300 vine din partea proprietarilor din țară, din Europa, din Africa și America Latină.

Producția de autoturisme Dacia se află însă abia la început de drum. În cincinalul următor, la Pitești urmează să se fabrice 150 000—170 000 autoturisme anual din care o bună parte vor fi autoturisme de mic litraj.

ARO
ARO
ARO

NOI, ȚARA ȘI LUMEA

NOI, ȚARA ȘI LUMEA! Așa își concep și așa își realizează munca constructorii de autoturisme de teren din Cîmpulung-Muscel. **NOI, ȚARA ȘI LUMEA** — reprezintă aici de-
viza care înmănunchiază într-un singur șuvoi incandescent pasiunea și inteligența constructivă a muscelenilor, veghea lor neîntreruptă de a se compara în fiecare moment pe ce treaptă se situează în concurența cu marii producători de autoturisme din lume.

Eroul Muncii Socialiste — Victor Naghi, directorul uzinei muscelene demonstrează oricui îi cere că autoturismul fabricat la poale de munce n-a cunoscut înfrîngerea în nici un concurs internațional. Valoarea iese pregnant în evidență numai atunci cînd cititorul este în cunoștință de cauză cu ce «firme» s-a întrecut pînă acum **ARO**. Aceste firme sînt: Ford, Land-Rover, Austin, Wilis, Chevrolet, Fiat, Citroen, Mazda etc. Deci elita autoturismelor «tot teren». Dar elita aceasta a fost obligată să pălească în fața prestigiosului autoturism de teren **ARO**.

ARO

Aywaille, Belgia 1970. Raliul pădurilor. La start 60 de echipe «tot teren» din toată lumea. La sosire, pe primul loc, cu cunună de lauri deci se situează autoturismul românesc M-461. Uimire, stupefacție, dezamăgire. Doar pe fețele românilor din Muscel se citea bucuria, imensa bucurie a victoriei. Au cerut revanșa. Și muscelenii au acceptat-o.

ARO a cucerit Himalaya cu ocazia expediției științifice cehoslovace.

ARO a cucerit Sahara cu ocazia expediției românești care a traversat Africa.

Consacrarea internațională a autoturismelor de teren ARO s-a realizat pe seama calităților lor tehnice, a abnegației și pasiunii constructive a muscelenilor.

1957: anul nașterii primului autoturism românesc de teren.

1965: anul ieșirii la export al «tot terenului» românesc.

1974: beneficiari din 52 de state de pe patru continente cumpără autoturisme ARO.

1975: anul în care muscelenii și-au propus să cucerească și ultimul continent pe care ARO încă n-a «călcat» — Australia.

1976—1980: cinci ani în care ARO își va demonstra și mai ambițios performanțele, ani în care producția va crește simțitor, iar diversificarea fabricației va cunoaște cea mai largă gamă de tipuri de autoturisme «tot teren».

Performanțe de ultim moment: autoturismele ARO au fost echipate cu un nou tip de carburator care reduce consumul de benzină cu 2,4 litri/100 km. Un studiu aflat în fază de finalizare vizează diminuarea în continuare a consumului cu încă 2 litri benzină/100 km.

I.P.L. SATU-MARE

ÎNTÎLNIRE CU MAÎSTRII LEMNULUI DIN SATU-MARE

Împreună cu tovarășul Traian Tătaru, directorul I.P.L. Satu-Mare, am trecut în zilele lui august 1973 prin câteva secții ale întreprinderii de prelucrare a lemnului din Satu-Mare. Într-o încăpere modestă i-am văzut pe muncitori cum, cu talent și entuziaști lucrau prețioase piese de mobilier.

Din acest atelier de prototipuri ies «Mobilele pilot» pe care publicul le omologhează pentru viitoarea producție de serie. Așa am asistat la ieșirea în lume a unei garnituri complexe compuse din multe piese din pal furnirat cu nuc, decorate cu fileu dublu. La numai câteva zile aveam să o întâlnesc la expoziția EREN din București. Era alături de alte trei garnituri, la fel de frumoase, venite din aceeași întreprindere.

Mobila făcută de mînile maiștrilor din Satu-Mare a cules frumoase impresii. Înalte calificative au fost exprimate în aproape toate limbile pămîntului.

Olanda și alte țări sînt deja în posesia a mai mult de 2 000 de garnituri care poartă marca de prestigiu «I.P.L. Satu-Mare».

Camerele de zi tip «Satu-Mare 2», «Satu-Mare 3», bibliotecile tip «Satu-Mare 2», «Satu-Mare 3», «Oșan» și «Daniela» au cucerit de mult piața internă și externă.

Doriți o băutură plăcută, căutată în tot timpul anului, cu
calități deosebite, reconfortantă și răcoritoare?

CENTRALA FABRICILOR DE BERE, SPIRT ȘI AMIDON

VĂ OFERĂ:

- Gin Extra 70—47%
- Gin Covasna
- Votcă Cristal
- Aperitiv Bar
- Drobeta Brandy Extra
- Black Bitter
- Whisky Veritas

Potrivite cu gusturile actuale ale consumatorilor, aceste băuturi speciale
sînt obținute din distilate superioare și din extracte de plante aromate. Ele
se pot consuma direct, cu gheață, cu sifon, cu sucuri, cu siropuri; și în cock-
tailuri, în amestec cu lichioruri sau aperitive precum: triple sec, Chery Brandy,
Aperitiv Curaçao, Carpați, fernet, etc.

Produsele se bucură de o mare apreciere din partea exigenților consuma-
tori din țară și de peste hotare.

VERITAS

43°

Whisky

PRODUS ROMÂNESC

GIN

COVASNA

București — Calea Rahovei 157
Telefon: 23.81.70

ÎNTRERINDEREA TEXTILĂ PITEȘTI - EMBLEMĂ A HĂRNICIEI

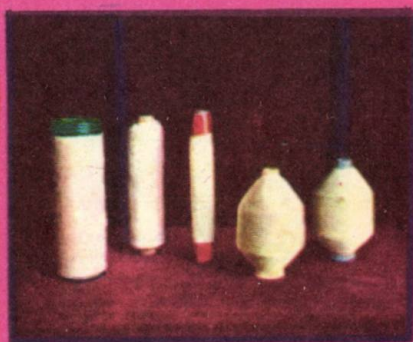
Întreprinderea textilă Pitești este una dintre firmele bine cunoscute în Argeș. Și nu numai în acest județ, ci în rîndul cumpărătorilor din întreaga țară, din multe țări ale lumii.

Cunoscută, pentru că ea este una dintre puținele unități economice vechi ale Piteștiului (a fost înființată în 1907), pentru că în ultimii ani, prin construirea de secții noi de filatură, țesătorie și finisaj, prin modernizarea vechilor ateliere, a devenit o unitate de prim rang a industriei bumbacului din țara noastră. În modernele ei secții, dotate cu utilaje de înaltă tehnicitate, se realizează, în 1974, de 8 ori mai multe fire și de 9 ori mai multe țesături decît în 1950, în timp ce producția industrială a sporit, față de același an, de peste 12 ori.

Și mai este cunoscut colectivul de cîteva mii de muncitori, ingineri și tehnicieni — alcătuit în majoritate din femei — de aici, pentru hărnicia și seriozitatea cu care muncește, pentru spiritul novator și permanenta căutare a ineditului, pentru risipa de fantezie, cu scopul de a realiza țesături care să satisfacă gusturile cele mai exigente ale cumpărătorilor din țară și de pe meridianele globului.

— În acest an — ne-a spus tovarășa ing. Eleonora Ghițu, șefa atelierului de proiectare produse prototipuri — noi am creat 30 de articole noi și am reprodus 16, în 339 poziții coloristice

— Prin ce se remarcă produsele nou create și modernizate?

— Pe lângă paleta coloristică bogată, și prin rezistență mărită, prin finețe și șifonabilitate extrem de redusă — ne-a răspuns interlocutoarea noastră. Aceasta, ca urmare a aplicării de noi tehnologii, dintre care amintesc: tratarea pentru neșifonabilitate a țesăturilor din fibre chimice, tratarea oleofobă pentru îndepărtarea ușoară și simplă a petelor, tehnologii de folosire a diferitelor apreturi din rășini sintetice și altele.

— Întreprinderea noastră — ne-a relatat, la rîndul său, tovarășul ing. Gh. Ioniță, șeful serviciului plan-dezvoltare — produce în prezent aproape 90 de sortimente țesături de bumbac și de bumbac în amestec cu poliester și celofibră pentru lenjerie și costume de vară.

Continuînd dialogul pe tema înnoirii și modernizării produselor, tovarășul ing. Mircea Sfetcovici, directorul întreprinderii, ne-a spus: «Dintre articolele create în acest an, 12 pentru cămăși, cîntăresc sub 100 de grame pe mp., iar două pentru costume — sub 220 gr./m.p.

Acționînd în spiritul prevederilor cuprinse în Directivele Congresului al XI-lea al P.C.R. și avînd în vedere ritmul de realizare a produselor noi sau modernizate, care în unitatea noastră este în jur de 40 la sută anual, înseamnă că pînă în 1980 putem să avem în fabricație aproape sută la sută produse noi sau modernizate.»

Cum spuneam, pentru calitatea lor, produsele purtînd emblema acestei întreprinderi se bucură de bune aprecieri și sînt solicitate tot mai mult la export. Ele sînt prezente la tîrguri și expoziții internaționale, iar numărul țărilor în care țesăturile acestei întreprinderi sînt exportate în cantități tot mai mari se ridică la 23. Printre ele se numără Austria, Franța, Italia, R.F.G., Irak, Iordania, Sudan ș.a.

Iată suficiente motive de satisfacție, dar și de angajare și mai entuziastă pentru textiliștii acestei întreprinderi, ca prin munca făcută cu pricepere și conștiință profesională, prin risipă de fantezie și inteligență să ridice, în continuare, prestigiul mărcii fabricii.

COOPERAȚIA DE CONSUM DIN JUDEȚUL SATU-MARE. ÎN PLINĂ ASCENSIUNE

Aflindu-mă în Satu Mare și constatînd o serie de îmbunătățiri în alimentația publică a IJECOOP, m-am adresat tovarășilor: președinte Plugaru și șef contabil Keresteni rugîndu-i să ne dea cîteva amănunte despre dezvoltarea acestei importante rețele.

— De cîte unități de alimentație publică dispune IJECOOP SATU Mare?

— De 226 — din care: 6 restaurante bine dotate, 15 braserii, 99 cofetării, unde, prin serviciul ireproșabil și printr-o ritmică aprovizionare, consumatorii sînt mulțumiți.

Numai în prima jumătate a anului 1974, în comunele Supur și Acis, s-a deschis cîte o ceainărie, o unitate «Gospodina» la Carei, s-a extins activitatea bufetului expres din Poiana Codrului, a braseriilor din Halmeu și Odoreu, s-a deschis o cramă bar modernă în Satu-Mare, un chioșc cu sală de consum la strandul «Someș», iar în centrele zonale ale municipiului și ale orașului Carei a luat ființă cîte o carmangerie și cîte un laborator de cofetărie.

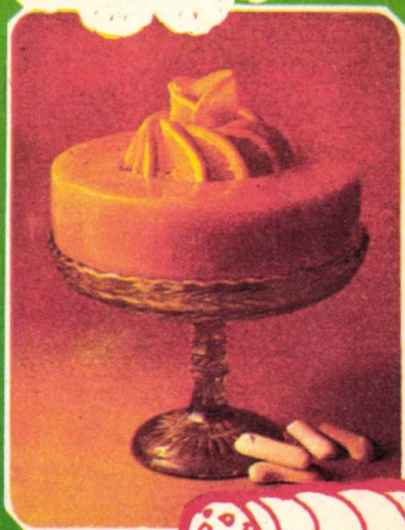
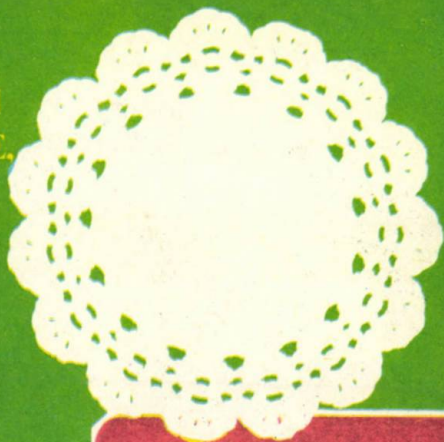
Au luat de asemenea ființă unități de autoservire la Carei, Turț, Ardud și Halmeu.

— Ce planuri aveți pentru anul 1975?

— Se vor deschide unități de autoservire în cadrul cooperativelor de consum și în comunele: Supur, Livada și în altele.

— În urma acestor măsuri cu cît credeți că va crește vînzarea către consumatori?

— Prin diversificarea gamei de preparate culinare și de cofetărie ca și a noilor unități înființate în anul 1975 vînzările vor crește cu peste 30%.

ÎNȚEPRINDEREA DE POSTAV „PROLETARUL“

*Produce pentru piața internă
și externă o bogată gamă de
sortimente: țesături din fire car-
date și tergal (stofe superioa-
re) pentru:*

- confecții pentru copii
- rochii și costume pen-
tru femei
- paltoane bărbățești și
de damă
- pardesie și sacouri
- costume și sarafane
pentru elevi

Întreprinderea oferă
de asemenea frumoase
covoare manuale per-
sane, orientale la pre-
țuri convenabile.

UZINA DE MOTOARE ȘI COMPRESOARE

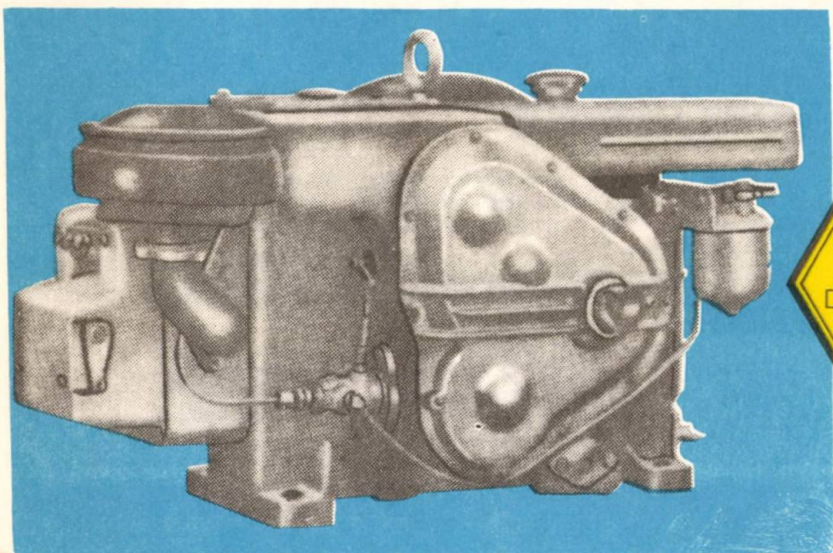
„TIMPURI NOI“

Uzina de Motoare și Compressoare «Timpuri Noi», cu o vechime de peste 100 de ani, produce motoare de la 6—110 c.p., utilaje pentru antrarea de generatoare, pompe, compresoare, utilaje agricole, utilaje de construcții și forestiere etc.

Parametrii tehnico-economici ai produselor fabricate de uzină s-au îmbunătățit și se îmbunătățesc continuu.

În vederea obținerii de produse cu o tehnicitate ridicată, competitive pe piața mondială, colectivul de conducere al Uzinei sprijinit de ingineri, tehnicieni și toți oamenii muncii din uzină, s-a ocupat în mod deosebit să organizeze, pe baze științifice moderne, sectoarele de producție.

UZINA „TIMPURI NOI“

O îmbunătățire simțitoare s-a obținut în ultimii ani pe linia cercetărilor în vederea asimilării de produse noi și ridicarea parametrilor tehnico-economici la produsele existente, în care scop s-au amenajat un atelier de prototipuri și un laborator de încercări înzestrat cu aparatură modernă.

Paralel s-a avut în vedere îmbunătățirea condițiilor de muncă și organizarea de puncte social-sanitare ca: noul pavilion tehnic, vestiare, bine dotate, cantine, bufete; organizarea transportului intern uzinal, containerizat și paletizat pentru asigurarea locurilor de muncă cu materiale și piese și reducerea efortului fizic pentru muncile grele; introducerea de utilaje noi, moderne, precum mașina de prelucrare prin electro-eroziune, mașina specială de rectificat arbori cu control activ, mașina de rodat, mașina de broșat și altele, care conduc la folosirea de tehnologii aplicate și la creșterea continuă a indicatorilor de plan.

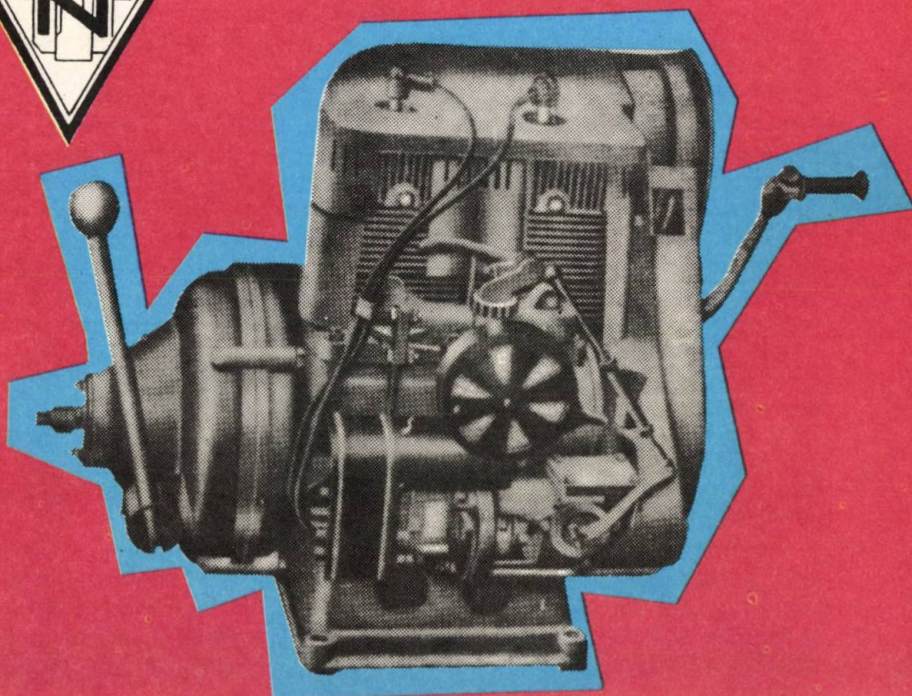
Intrată de mai mulți ani în aria comerțului nostru exterior, uzina «Timpuri Noi» și-a amplificat, an de an, sistemul de relații comerciale externe, a participat la numeroase târguri și expoziții internaționale. Astăzi uzina întreține relații bune de comerț cu peste 20 de țări din toate continentele, unde produsele sale sînt solicitate și apreciate de toți beneficiarii.

Pentru a răspunde cu cinste directivelor Congresului al XI-lea al Partidului Comunist Român, la Uzina «Timpuri Noi» a început fabricarea unor noi tipuri de electromotoare, cu debite de la 200—100 l. pe minut, produse realizate special pentru export și ale căror caracteristici se situează la nivelul celor mai exigente cerințe ale tehnicii mondiale.

UZINA „TIMPURI NOI“

PRODUCE:

- motor 2 S 9, tip de aprindere: scînteie, putere nominală: 75 c.p., putere maximă: 9 c.p., turație 3.000 rot./min.
 - motor S 18 în 2 timpi, cu scînteie, putere nominală: 15 c.p., turație 3 000 rot./min.
 - Electrocompresor E. C. 1, turație 960 rot/min, presiune nominală 10 kg.f./cm²
 - electrocompresor E. C. R. 700, turație 900 rot/min, presiune nominală 10 kg.f./cm², debit refulat: 510 l./min.
 - Motor Diesel de 120 — 8 V. cu următorul domeniu de utilizare:
 - Motorul Diesel model D 120 este destinat să furnizeze energie mecanică pentru diferite agregate industriale ca: utilaje de construcții, grupuri electrogene, grupuri de propulsie navală, stații de pompare, micro-centrale electrice etc.
- Este realizat într-o construcție simplă, robustă, cu gabarit redus și cu caracteristici funcționale superioare, avînd o gamă variată de puteri obținute la diferite turații.

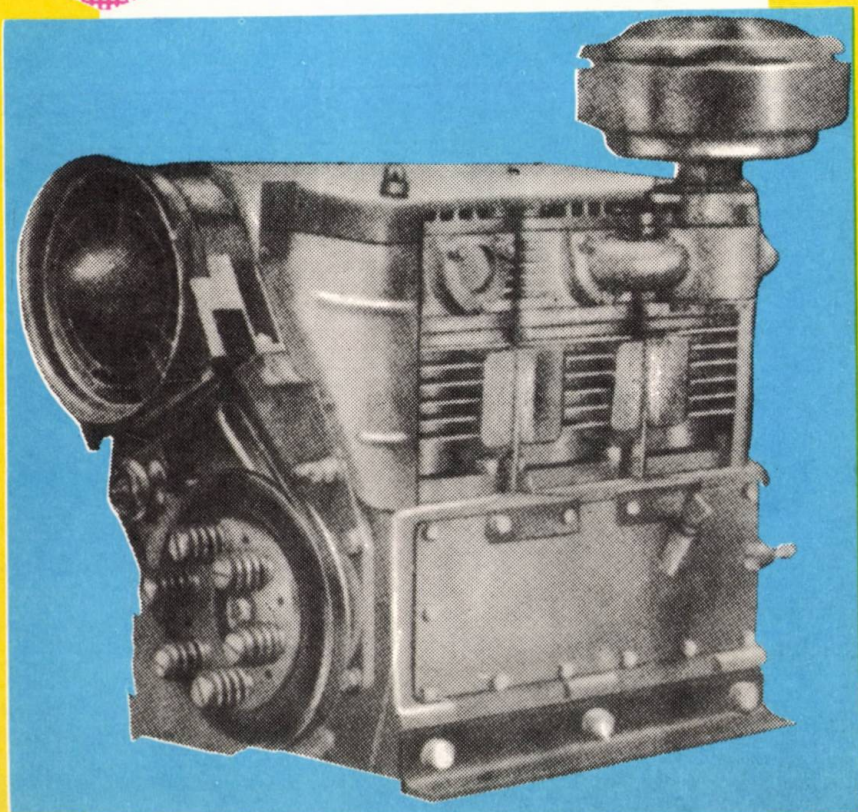

- **electrocompresor E.C.R. 350**, turație 900 rot./min, presiune nominală 9 kg.f./cm², debit refulat 260 l./min.
- **compresor C 700**, turație: 1000 rot./min, presiune nominală 9 kg.f. pe cm², debit refulat 500 litri pe minut
- **Compresor C 1000** presiune nominală 9 kg.f. pe cm², debit refulat 720 litri pe minut.
- **compresor 6 C 1** turație 1500 rot./min, presiune nominală 8 kg.f./cm², debit refulat 1,5 m³/minut.
- **compresor 7 C 1** turație 1000 rot./min, presiune nominală 10 kg. f. pe cm², debit refulat 1,05 m³/min.
- **motor Diesel D 4** tip aprindere-compresiune, putere nominală 5 c.p., putere maximă 5,5 c.p., turație 3000 rot./min

De asemenea, Uzina «Timpuri Noi» mai produce și:

- motoare Diesel D.30, motoare Diesel D.12
- compresoare C.250, C.350 și C.500, cu piston, care sînt destinate să furnizeze aer comprimat pentru diferite utilaje și instalații.

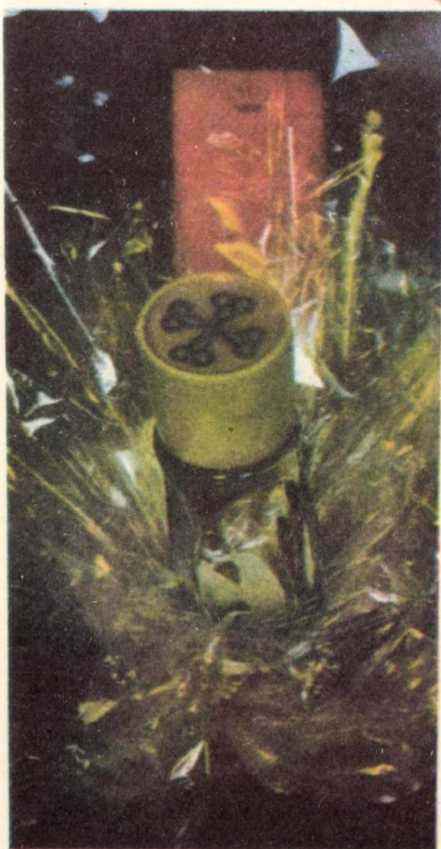
Compresoarele lucrează într-o treaptă de comprimare cu doi cilindri verticali, supapele sînt cu lamele elastice, una pentru aspirație și una pentru refulare de fiecare cilindru.

**CENTRALA
INDUSTRIALĂ
DE**

**MEDICAMENTE,
COLORANȚI
ȘI LACURI**

București — Bd. Ion Șulea nr. 246,
Telefon: 43.35.50; 44.32.95;
Telex: 011558

**ÎNȚEPRINDEREA DE
PRODUSE COSMETICE**

„MIRAJ“

Vă oferă produsele de parfumerie fină:

„EVA“

- Apa de Colonie «Eva Sublim»
- Apa de Colonie și Parfumul «Eva Perfect»
- Apa de Colonie «Eva Intim»
- Apa de Colonie și Parfumul «Eva 1002»
- Apa de colonie «Eva 1001»

Toate produsele sînt ambalate în flacoane elegante, cu bușoane din lemn pirogravat, care conferă originalitate prezentării.

INTREPRINDEREA „FARMEC“

CLUJ - NAPOCA

Produce o gamă variată de produse cosmetice:

- **Mentol aerosol** — pentru parfumarea camerelor și locurilor publice.
- **Rom spray** — aromă de brad — dezodorizant pentru încăperi.
- **Sport**, spray spumant pentru duș.
- **Bob Spray** — cremă spumă pentru ras.
- **Bob spray** — loțiune după ras
- **Adam spray** — loțiune cremă după ras.
- **Bob spray** — deodorant.
- **Triumf** — deodorant
- **Femina** — deodorant
- **Bob spray** — pentru îngrijirea picioarelor și a încălțămintei
- **Eva spray**, levănțică pentru parfumarea lenjeriei
- **Super Cristal** — spray pentru igiena gurii
- **Femina** — lac fixativ pentru păr
- **Mona Lisa** — fixativ pentru păr
- **Eva** — fixativ pentru păr
- **Șampon Adam** pentru păr
- **Șampon Bob** pentru păr

CARPAȚI

BUCUREȘTI

O. N. T. CARPAȚI BUCUREȘTI

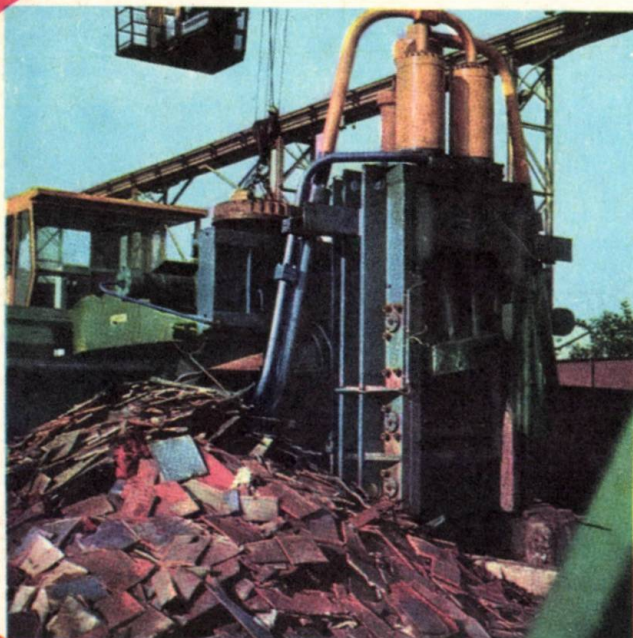
Organizează excursii peste hotare
cu turiști români prin filiala sa din

Calea Victoriei 100 și prin O.J.T.-urile
din toată țara.

CENTRALA DE PRELUCRARE ȘI COLECTARE A DEȘEURILOR METALICE

BUCUREȘTI - Str. Teodor Amann nr. 4 sect. 7
Telefon: 13.88.29; 14.82.68; 15.23.81; 15.22.45

Documentele Congresului al XI-lea al P.C.R. pun în fața industriei metalurgice și implicit a C.P.C.D.M. București, sarcini deosebite. Astfel pentru realizarea până în 1980 a unei producții de 18 000 milioane oțel lichid, este necesar, ca circa 55% din materia primă, să fie asigurată din deșeuri metalice și metale vechi fieroase. Raportînd la planul de colectare al anului 1975, aceasta ar reprezenta o creștere de circa 100% pînă în 1980.

Pentru mobilizarea tuturor resurselor, un deosebit accent s-a pus pe organizarea și stimularea acțiunilor de colectare desfășurate în colaborare cu organizațiile U.T.C., Consiliile Populare și cooperăția de consum, acordîndu-se premii în bani și obiecte celor evidențiați în această activitate.

Populația poate preda la toate cele 136 puncte de colectare ale C.P.C.D.M. București, amplasate pe întreg cuprinsul țării, metale vechi fieroase și nefieroase de proveniență și aspect de uz casnic, din gospodăriile proprii, la prețuri de achiziție din sector particular, pînă la plafonul de 500 lei lunar pentru o familie.

COCOR ÎNȚEPRINDERE COMERCIALĂ DE STAT
pentru desfacerea produselor centralelor
MINISTERULUI INDUSTRIEI UȘOARE *

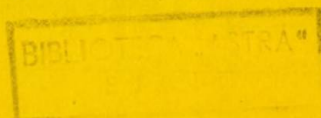
*„cocor” magazinul
eleganței*

Vă oferă
o gamă varia-
ta de produse
pentru toate gus-
turile, vîrstele, exi-
gențele magazinul
COCOR

**magazinul
COCOR**

În cadrul magazinului nostru găsiți produse realizate de întreprinderile centralelor Ministerului Industrii Ușoare. Articole pentru copii — bărbați — femei — decorațiuni interioare — articole casnice — sticle — marochinerie — ciorapi — mercurie — ceasuri — artizanat.

* Bulevardul 1848 nr. 29*33 sect. IV * București

FABRICA DE
TRICOTAJE

„ZIMBRUL“

SUCEAVA

*PRODUCE
ȘI LIVREAZĂ
pentru PIAȚA
INTERNĂ ȘI EXTERNĂ:*

*lenjerie din bumbac pentru
copii și adulți într-o gamă
variată de sortimente.*

TRENINGURI pentru SPORT

BLUZE IMPRIMATE

într-o gamă largă de culori

Str. Arini nr. 5 Telefon 10697

DORIȚI SĂ FACEȚI O PLĂCERE DEOSEBITĂ UNEI PERSOANE CARE VĂ ESTE DRAGĂ? ÎNCHEIAȚI LA ADAS, ÎN FAVOAREA ACESTEIA, O ASIGURARE CU TERMEN FIX!

Ca părinte, doriți bunăoară ca fiul sau fiica dv., atunci când își va termina pregătirea profesională și se va afla în pragul întemeierii unui cămin propriu, să aibă la îndemână o sumă mai importantă. Invers, ca fiu sau fiică, în semn de griji și recunoștință pentru părintele dv., doriți ca acesta, când va împlini o anumită vîrstă, să aibă la dispoziție o sumă oarecare.

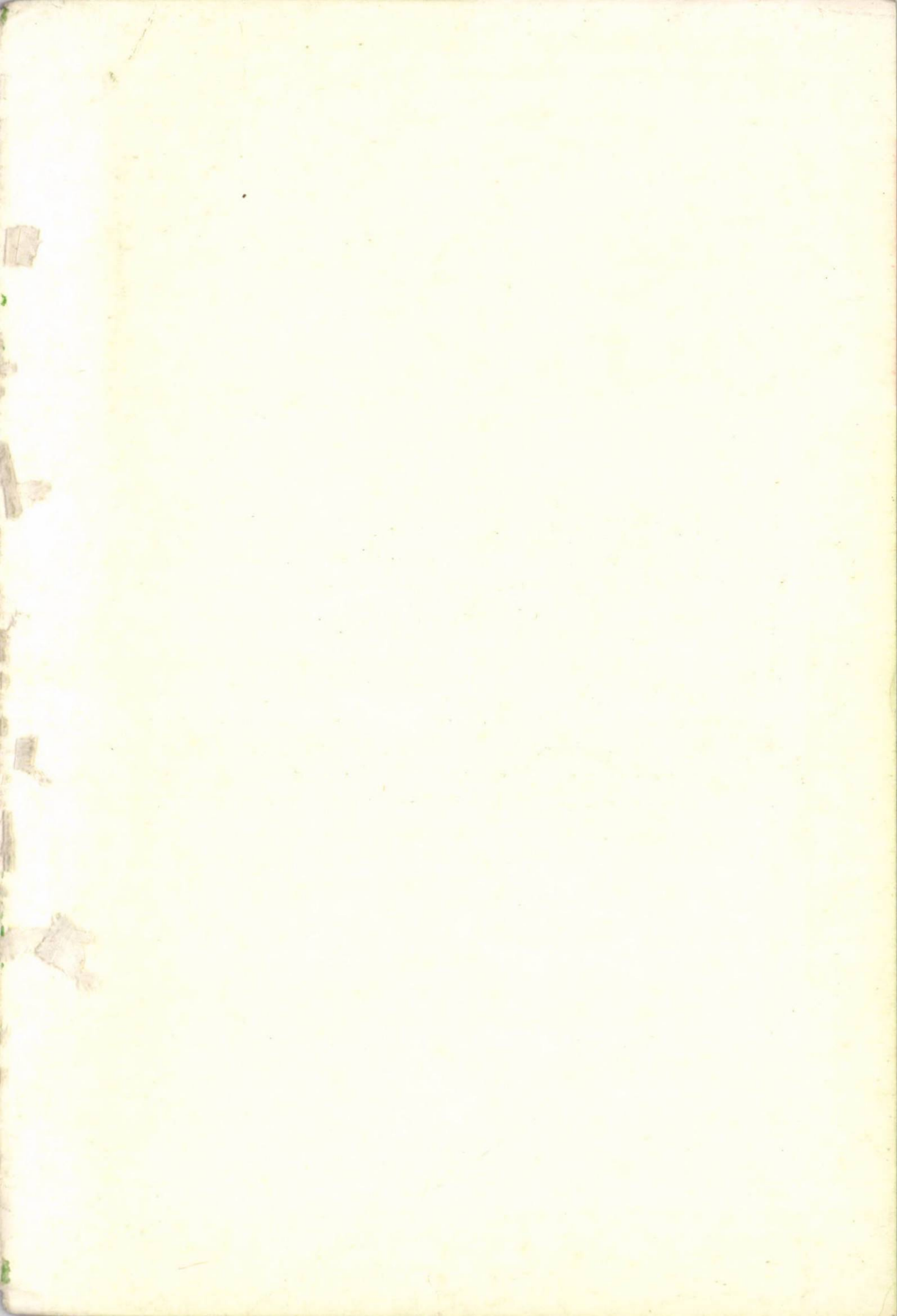
Puteți atinge asemenea ținte încheind la ADAS, în favoarea persoanei respective, o asigurare cu termen fix. Iată câteva avantaje ale acestei asigurări:

- Ea poate fi încheiată de orice persoană (în vîrstă de la 16 la 60 de ani), în favoarea oricărei persoane (indiferent de vîrstă, starea sănătății sau rudenie).
- Termenul pe care îl puteți stabili (cînd persoana respectivă va primi de la ADAS suma asigurată) poate fi de la 5 pînă la 20 de ani de la data cînd încheiați asigurarea.
- Puteți asigura persoanei alese de dv. orice sumă, începînd de la 10 000 de lei și crescînd cu cîte 5 000 de lei. Dacă suma asigurată este mai mare de 10 000 de lei, vi se va face în prealabil o examinare medicală.
- Dacă, după ce ați încheiat asigurarea, vă răzgîndiți asupra persoanei alese la început să primească suma asigurată, o puteți schimba pe baza unei simple cereri depusă la ADAS.
- Puteți comunica, încă de la început sau pe parcurs, persoanei alese de dv. ca beneficiar al sumei, că ați încheiat o asigurare în favoarea ei sau puteți să nu-i comunicați deloc, făcîndu-i această plăcută surpriză numai în momentul cînd ea va fi înștiințată de ADAS să-și primească suma.
- Persoana aleasă va primi suma asigurată la termenul stabilit chiar dacă acela care a încheiat asigurarea în favoarea ei va fi decedat între timp, fără să fie nevoie ca, după deces, să se mai plătească prime de asigurare. Astfel, dacă decesul s-a produs ca urmare a unui accident sau a unei boli infecțioase acute, chiar dacă au trecut numai cîteva zile de la perfectarea poliței de asigurare, beneficiarului asigurării cu termen fix va primi în întregime, la termen, de la ADAS, suma asigurată. În caz de deces din alte cauze, suma se plătește integral dacă decesul a survenit după 2 ani de la încheierea asigurării. Iar dacă decesul s-a produs înainte de 2 ani — din alte cauze decît accidente sau din boli infecțioase acute — nici atunci banii dv. nu se pierd: ADAS plătește sume parțiale. Asigurarea cu termen fix este avantajoasă. Plata primelor de asigurare se poate face de către dv. și în rate lunare, așa încît asigurarea este accesibilă și persoanelor cu venituri mai modeste. Dacă doriți să plătiți primele anticipat pe o perioadă care depășește 2 ani, ADAS vă acordă, începînd de la acea dată, o reducere de 4%.

Pentru lămuriri suplimentare și pentru a încheia efectiv polița de asigurare, adresați-vă responsabilului ADAS de la locul dv. de muncă sau telefonați unității ADAS (direcția județeană sau punctul de lucru) în raza căreia vă aflați, care vă va trimite un agent sau un inspector de asigurare.

URMAȚI ÎNDEMNUL NOSTRU

**NU UITAȚI: PREVEDEREA ESTE MAMA ÎNȚELEPCIUNII..
IAR ASIGURAREA ESTE FIICA ACESTEIA!**

almanahul literar

EDITAT DE ASOCIAȚIA SCRITORILOR DIN BUCUREȘTI

Lei 20